

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

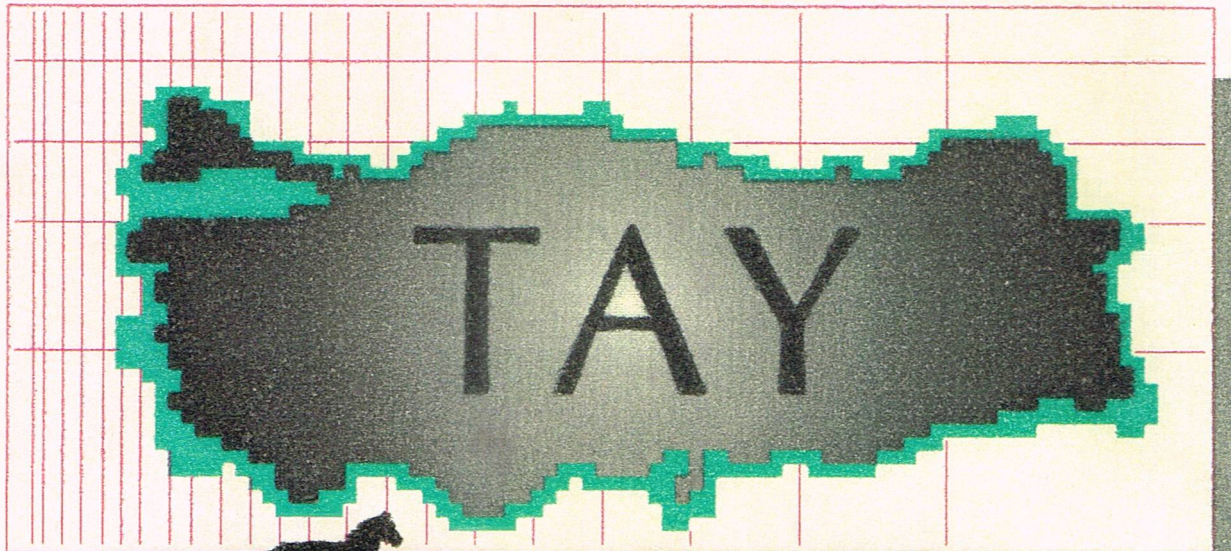
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

2. BASIM

Paleolitik/Epipaleolitik

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri

Savaş HARMANKAYA - Oğuz TANINDI

Ege Yayınları 4 - Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 1

1. Basım, Mart 1996, İstanbul
2. Basım; Kask 1997, İstanbul

ISBN 975-8070-03-7

©1996, Sav:aş Harmankaya - Oğuz Tanındı

©1996, Ege Yayınları

TAY - Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri/1'de yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Bu yayının tüm hakları saklıdır. Bu yayın, herhangi bir biçimde veya herhangi bir araçla-grafik, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt, daktilo dahil, bilgi depolama ve çağırma sistemleri- yazarların ve yayınevinin yazılı izni olmaksızın yeniden üretilemez. Kitapta yer alan yazılar, kaynak gösterilmek kaydı ile kullanılabilir.

Kapak ve İç Tasarım: Oğuz Tanındı

Dizgi: Zer Prodüksiyon

Baskı: Egemen Matbaacılık

Cilt: Zero Prodüksiyon

ege yayınları

Arslanyatağı Sok. Sedef Palas 35 /2

80060 Cihangir - İstanbul

Tel/Faks: 90 (212) 249 0520

Seri#:

İçindekiler

Abone Kayıt Fişi

2. Basıma Önsöz

Türkiye Paleolitik Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme-Savaş *Harmankaya*

Geçmişin Uçuşan Yaprakları... - *Oğuz Tanındı*

Kullanım Kılavuzu

5

q; : r

21

27

Yerleşme Fişleri

Simge Açıklamaları ve Kısaltmalar

Kaynakça

Yazarlar Hakkında

Ek: 1-Yerleşme Yerleri Dizini

A. Alfabetik/Dönemsel

B. Bölgesel

Ek: 2-Türkiye Paleolitik/Epipaleolitik Çağları'nın Karşılaştırmalı
Zamandizinsel Tablosu

Ek: 3-Türkiye Paleolitik Yerleşme Yerleri Haritası

Önsöz

Bu çalışmanın amacı Türkiye Arkeolojisini kurgulamak, yorumlamak değildir. Böylesi bir çabanın şu aşamada gücümüzü ve bu yayının kapsamını aşacağı inanan dayız. Bu projeyle gerçekleştirmek istediğimiz, arkeolojik dönemlere ilişkin buluntu/yerleşme yerlerinin bir envanterini toparlamak ve bu konuda araştırma yapmak isteyen bilim adamlarına, arkeoloji, tarih gibi alanlarda eğitim gören öğrencilere ve geçmişe ilgi duyan, araştırılmasına inanan tüm insanlara bir "veri havuzu" sunmaktır.

TAY'ın "doğum sürecinde" bizlere birçok meslektaşımız, dostumuz, öğrencimiz gerek fikri gerekse de pratik açıdan çok değerli katkılarda bulundu. Öncelikle TAY-1 ve 2'nin basımını sağlayan değerli dostumuz ve meslektaşımız Ahmet Boratav'a, TAY'ın mutfağındaki özverili çalışmalarından dolayı öğrencimiz Ayşe Orhun'a, şematik plan çizimlerindeki katkılarından dolayı "5. Sınıf" öğrencileri Çiler Altınbilek, Nurcan Kayacan, Semra Yıldırım, yaphğı araştırmaların sonuçlarını kullanımımıza açan Harun Taşkiran'a, bizi harita koleksiyonlarından yararlandıran İTÜ Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı'ndan Doç. Dr. Nüzhet Dalfes, Prof. Dr. Celal Şengör'e, fikri desteklerinden ve somut katkılarından dolayı tüm Anabilim Dalımız üyelerine ve projenin başlangıçından bu yana bizi gerçekten yüreklendiren Prof. Dr. Halet Çambel, Prof. Dr. Güven Arsebük ve Dr. Mihriban Özbaşaran'a teşekkürü bir borç biliriz.

...

Düzeltilmelerimizi yaptık, eksiklerimizi tamamladık, yeni yerleşmeleri ekledik ve Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri-TAY Projesi'nin, -7 ay gibi kısa bir sürede tükenen - Paleolitik/Epipaleolitik Çağları kapsayan 1. Klasörünün 2. Basımını gerçekleştirdik.

İlk Klasörün '96 Martında yayınlanan 1. Basımından bu yana TAY Projesi'nde neler oldu?

- Kullanıcılara 1. Klasörle ilgili iki güncelleme gönderildi, üçüncüsü hazırlanıyor,
- Proje, 1997 yılında 14'üncüsü düzenlenen, Avrupa'nın en saygın çevre koruma programlarından biri olan ve UNESCO tarafından da desteklenen, Henry Ford Avrupa Çevre Koruma Ödülleri 1996/97 (*Henry Ford European Conservation Awards*) Türkiye Birinciliği'ni kazandı,

- TAY'ın Neolitik Çağ'ı kapsayan 2 Klasörü yayınlandı,
- Yerleşmelerin İnternet üzerinden yayını için çalışmalar sürüyor,
- Proje, kurumlaşmaya doğru ilk adımlarını atıyor: "Türkiye'nin kültürel mirasına ilişkin verilerin kurumsal ve sürekli bir biçimde biriktirilmesi, doğrulanması ve güncellenmesine; bu miras konusunda kamuoyunun bilinçlendirilmesine yönelik olarak **Türkiye Arkeolojik Gözlem Merkezi-TAG** (*The Archaeological Survey of Turkey*;) kurulması çalışmaları" devam ediyor,
- 3. Klasörün hazırlıkları sürüyor.

2. Basımda neler yenilendi?

- 1. Basımda yer alan bazı bölümler yenilendi (İçindekiler, giriş yazıları, kullanım kılavuzu, dizinler, harita),
- Kaynakça eklemelerle düzenlenerek yeniden basıldı,
- Bazı yerleşme fişleri yeni kaynaklar eklenerek güncellendi (Avladağ, Beldibi, Direkli Mağarası, Göynük, Karain, Mısırkışlası, Okçu, Öküzini, Ören, Sincanlı, Şehremuz, Tıkalı Mağara, Tilbaşar, Yarımburgaz),
- Yeni yerleşme yerleri eklendi (Benderşovti Sırt, Boğazköy, Erikli Deresi, KM 43, SAK 14, SAK 18, SAK Mağaraları, Tavya Sırt).

Biz, görevimiz olduğuna inandığımız böylesi bir projenin ürünlerini bilim dünyasının dikkatine sunuyoruz. Şimdi de projenin gelişerek devam edebilmesi için değerli eleştiri, öneri ve katkılarınızı bekliyoruz. Lütfen onları bizlerden esirgemeyin...

a long S.H. O.T.

Türkiye Paleolitik Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme

Savaş Harmankaya

Amaç

Türkiye arkeolojik yerleşme yerleri envanter sisteminin (Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri - TAY) ilk çalışması olan Türkiye Paleolitik/Epipaleolitik dönem buluntu, işlik ve konaklama yerleri, bugüne dek, Anadolu ve Trakya'da tespit edilen ve 1997 yılına kadar yayınlanan bulguların hemen hemen tümünü kapsamaktadır. Çalışmamız Anadolu ve Trakya arkeolojisinde büyük bir eksiklik olarak göze çarpan, çağlar içindeki kültür sentezini ortaya koyma, kültür problemlerine çözüm getirme gibi iddialar taşımamakta, buna karşılık ileride planlanacak olan yeni yüzey araştırmalarına bir yol gösterici olma, o döneme ait tüm yerleri bir arada verebilme amacını gütmektedir. Yerleşme yerlerinde ele geçen buluntuların teknik özellikleri, araştırmacıların buluntular üzerindeki yorumları ve buluntuları tarihlemeleri ilaveler yapılmadan yayındaki biçimiyle aktarılmış, bu yorumların bizce doğru ve yanlışları burada tartışılmamış, bazı buluntular hakkında, diğer bilim adamlarının yaptıkları yorumlara da yer verilmiştir. Çeşitli araştırmacıların buluntular konusunda, özellikle tipolojik açıdan yapıldıkları inceleme sonucunda ortaya konan yontma taş endüstrilerine ait adların okuyucuya yabancı gelmemesi için bu endüstriler hakkında, tarihsel sürece dikkat edilerek aşağıda kısa bilgiler verilmiştir. Bu çalışma, her ne kadar genel özellikleri ile bir envanter olarak düşünülmüşse de bazı buluntu yerlerinin çok kısa özetlerle yayınlanması bize bu buluntu yerlerinin konumları ve buluntuları açısından yeni yorumlar yapmamıza yol açmıştır. Gene de bu çalışmada bütün titizliğimize rağmen bazı eksikliklerin olabileceğini bu konuda her şeyi sunamadığımızı açıkça belirtmeliyiz.

Çalışmanın temeli, bu satırların yazarı Savaş Harmankaya'nın 1972 yılından beri, Türkiye'nin özellikle Paleolitik Çağlar'dan Demir Çağları'nın sonuna kadar olan dönemi kapsayan yerleşme yerlerine ait hazırlanan fişlerine dayanmaktadır. Bu çalışmada, konumlarından buluntularına kadar, kodlama ve koordinatlar haricinde tüm bilgileri, gene

tüm yayınları ile birlikte bu fişlere kaydedilmiş, bu işlem için yoğun bir kitaplık taraması gerçekleştirilmiştir. Bu fişlerin düzenlenmesinin ve kolayca kağıda dökülmesinin ancak bilgisayar ortamında olabileceği kesindir. Bunu yapabilecek özellikleri olan bir bilgisayara çok geç sahip olabilmemiz şu anda elinizde tuttuğunuz çalışmanın bu kadar geç yayınlanmasına yol açmıştır.

Türkiye'de Paleolitik Çağ Araştırmaları

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalan Anadolu yarımadası ve Trakya toprakları, Avrupa, Asya ve Afrika Kıtaları'nın kesiştiği yerde oluşu ile bu kıtalardaki Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ buluntu toplulukları arasında bağlayıcı bir köprü görevini görmesi gerekirken, Türkiye'de bu çağları araştıran bilim adamlarının 1930-1960 yılları arasında çok az sayıda oluşu, Paleolitik Çağ buluntularının toplum içinde ve Türk bilim dünyasında fazla ilgi çekmeyişi, günümüzdeki çağdaş araştırmaların ise ancak bir kaç bilim adamının özveriyle çalışmaları ile yürütülmesi, Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ'lar ile ilgili yüzey araştırmaları ve kazıların Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce mali açıdan fazla desteklenmemesi, bu ilişkinin bugüne dek ortaya konmamasına sebep olmuştur. Bir başka önemli neden ise mükemmel bir kazı sonucunda tabakaları ve bulguları çok iyi saptanmış mağara, kaya sığınağı ve konaklama yerlerinin yok deneyecek kadar az oluşudur. Bu açıdan Türkiye'de yaklaşık 105 tekil buluntu yeri ile 58 konaklama/işlik yerinde ele geçen buluntuların tarihlenmesinin yapılması ancak görece olmaktadır.

Türkiye'de kültür tarihi içinde en az ilgi gören dönem Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ'dır. Müzelerimizde bile bu döneme ait buluntuların sergilenmesi ancak bir tek vitrin ile sınırlanmaktadır. Hatta birçok müzede bu çağ ile ilgili bir sergileme bile yapılmamakta, var olanlar ise ziyaretçilere açıklayıcı olmaktan uzak, insanın oluşturduğu yontma taş endüstrilerinin gelişimini göstermeden, yontma taş nesneleri yan yana sıralayarak düzenlenen sergilemelerdir.

Yüzey Araştırmalarının Tarihsel Süreci

Türkiye'de Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ ile ilgili olarak gerçekleştirilen yüzey araştırmalarının tümüne göz attığımızda 1894'den günümüze dek yapılan yüzey araştırmalarını, amaç ve işlevlerine göre üç grupta toplayabiliriz:

Amaçsız ve sistemsiz araştırmalar

Bu grup çeşitli turistik gezileri, hafta sonu yapılan piknikleri veya tamamen başka amaçlarla düşünülen ama rastlantısal olarak bir yontma taş alet bulunduğunda bundan bilim dünyasını haberdar eden küçük "araştırma"ları kapsamaktadır. 1894 yılında, bulunuş tarihi açısından Türkiye'nin en eski yontma taş buluntusu olma özelliğini taşıyan **Birecik** iki yüzeylisinin J.E. Gautier tarafından tesadüfen ele geçirilmesi ile başlatabileceğimiz bu grup araştırmalar, günümüzde ise artık hemen hemen yok denecek derecede az sayıda gerçekleşmektedir. Aslında bu araştırmalara Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ ile ilgili araştırmalar bile denemez. Bu açıdan bu tip araştırmalarda ele geçen buluntular, Türkiye'de yontma taş aletlerin de var olduğunu göstermekten ileriye gidememiştir. Daha çok tekil olan bu buluntuların günümüzde nerede ve nasıl saklandıkları, hatta şu anda var olup olmadıkları bile çoğu kez bilinmemektedir. Bunlar, çoğu kez ilgili yayınlarda sadece satır aralarında bir bilgi, bir haber olarak verilmişlerdir. Çok az sayıda buluntu ise ayrıntılı bir şekilde yayınlanmıştır. 1907 yılında F. Arne'nin Gaziantep **Nizip-Barak** yöresinde [Arne 1909], R.J. Campbell-Thompson'un 1910'da Kayseri **Soğanlıdere** yöresinde [Campbell-Thompson 1916], E. Passemard'ın 1925 yılında **Gaziantep** yöresinde [Passemard 1926], K. Leuchs'ın 1938 yılı Ankara'nın güneyinde yer alan **Uzağıl**'da [Leuchs 1939], E. Chaput'un 1940 yılı Eskişehir Yöresi Alponos 'da [Chaput 1941], Ş.A. Kansu'nun 1941 yılında Sivas Gemerek İstasyonunda [Kansu 1943], 1943 yılında N. Can'ın Antakya Altındere'de [Kansu 1945], M. Şenyürek'in Erzurum - Hasankale yolunda [Şenyürek 1944a], 1944 yılında H. Hasdemir'in Nevşehir yakınlarında **Acıgöl** ve **Suvermez**'de [Kansu 1945b], 1945 yılında K. Erguvanlı'nın **Metmenge** ve **Çakmaksulu** mevkiinde [Erguvanlı 1946], Ş.A. Kansu'nun 1946 yılı Ankara **Gavurkale** civarında [Kansu 1943b], 1947 yılında W. Brice'in **Şanlıurfa** yöresinde [Kansu 1964], 1963 ve 1964 yıllarında Y. Emekli'nin Urla Yarımadası **Narlıdere** ve **Özbek** köyü civarında [Kansu 1963a ve 1969], 1985 yılında N. Gündüzalp'ın Bayburt **Killiğin Sırtı** çevresinde yaptığı gezi ve araştırmaları, bu tip araştırmalara örnek olarak gösterebiliriz.

Amaçlı fakat sistemsiz araştırmalar

Türkiye'de yapılan yüzey araştırmalarının en büyük kısmını bu grup teşkil eder. Bunlar 1932 yılından sonra Türkiye'de çağdaş Antropoloji'nin ve dolayısıyla Paleolitik ve Epipaleolitik çağ arkeolojisinin temelini atan bir kaç önder bilim adamı tarafından başlatılan araştırmalardır. Araştırmaların başlangıcı olarak 1935 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi bünyesinde yer alan Antropoloji Enstitüsü'nün, Ankara Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi'ne Antropoloji Kürsüsü olarak taşınması ve bu kürsünün başına Şevket Aziz Kansu'nun atanmasını gösterebiliriz. İstanbul Tıp Fakültesi'nde okuduktan sonra Fransa'da Antropoloji eğitimi gören Kansu, Antropoloji ile beraber Paleolitik Çağ ağırlıklı Prehistorya **Kürsüsü'nün sonraki günlerde kurulmasına da ön ayak olmuştur. Şevket Aziz Kansu'ya** daha sonra Kılıç Kökten, Muzaffer Şenyürek ve Enver Yaşar Bostancı'nın katılmasıyla oluşan ve "Antropoloji Dörtlüsü" olarak nitelendirebileceğimiz bu ekip, gerek yüzey

araştırmalarında gerekse de kazılarda, kendi dönemlerindeki olumsuz şartlara göre çok başarılı olmuştur. Öncelikle Ankara çevresinde hafta sonu gezileri olarak başlayan bu araştırmalar Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen buluntular ve buluntu haberleri ile çoğalmış ve daha sonra 1950 ile 1970 yılları arasında büyük bir ivme kazanmıştır. Türk Tarih Kurumu'nun 1951 yılında Şevket Aziz Kansu'ya hazırlatarak Türkiye'nin her yerine yolladığı mağara sayımı anketinin sonucunda Türkiye'deki mağara ve kaya sığınaklarının illere göre sayısı saptanmaya çalışılmışsa da anket cevaplarında doğal mağara, kaya sığınağı ve yapılmış mezar odaları kavramları birbirine karıştığından gerçek anlamda sonuçlara pek ulaşılamamıştır. Gene bu sayım neticesinde tüm Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde 5952 adet doğal mağara ve kaya sığınaklarının var olduğu ortaya çıkmışsa da bu sayının çok sağlıklı olmadığı kabul edilebilir [Kökten 1952:203-204]. 1940 ile 1970 yılları arasında Anadolu'nun birçok yerinde yapılan araştırmalar arasında özellikle Kılıç Kökten'in gerçekleştirdiği yüzey araştırmaları unutulmamalıdır. Kökten yalnızca Paleolitik Çağ değil tüm çağları kapsayan bu araştırmalarına 1940'lı yıllardan itibaren başlamıştır. O günlerin Anadolu'sunda binbir güçlük, hatta yaşamını bile tehlikeye atarak araştırmalarına devam ettiğini, hayabını bir hayvana borçlu olduğunu, Kars yöresinde 1943 yılında gerçekleştirdiği bir araştırmasını anlatan şu sabırlardan öğreniyoruz:

"Seyahatimin sonunda bütün zahmetlere dayanan ve Aras nehrine yuvarlanmaktan, gece yolculuğumda süratle giderken birdenbire durarak beni yıkılmış bir köprünün kalmış ayakları yanında ölümden kurtaran (Topuz) adlı hayvanımı hayahmda hiç unutmayacağım. Onun gıda ve bakım hakkını fazlasıyla ödediğim için seviniyorum. Ayrılırken bu sessiz ve sadık arkadaşımın gözlerini ağlayarak öptüm. Hayahmı kurtaran bu mübarek mahlûğa ayırdığım bir kaç satırı hoşgörünüz" [Kökten 1943:603-604].

1938 yılında Ş.A. Kansu'nun Ankara yöresi Kirmirsuyu Vadisi'nde ve Tuz Gölü civarında, [Kansu 1938a,1939d], M. Atasayan'ın Gaziantep Metmenge ve Dülük'de [Atasayan 1939], aynı yıl içinde A. İnan ile E. Pittard'ın Ankara Çayı sekilerinde Ergazi yakınlarında [Pittard 1938,1939], 1940 yılında K. Kökten'in Samsun Yöresi Tekeköy'de [Kökten 1943 ve 1946], 1941 yılında M. Atasayan'ın İstanbul Pendik civarında [Atasayan 1941], Pfannenstiel'in Ankara yöresinde [Pfannenstiel 1941], 1942-1943 yılında K. Kökten'in Kars Yöresinde Susuz'da [Kökten 1943], 1945 yılında K. Kökten'in Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Pağnik, Hiznik-Fal, Pirun köyü çevresinde [Kökten 1947b ve 1952b], 1946 yılında K. Kökten'in Ankara'da İlhan Köyü yakınlarında, Güneydoğu Anadolu'da Dülük, Metmenge, Birecik yöresinde, Şanlıurfa Bozova Gölbaşı 'nda [Kökten 1947a ve 1947c], 1948 yılında Ş.A. Kansu ile öğrencisi F. Ozansoy'un Ankara sekilerinde ve özellikle Macunçay'da [Kansu-Ozansoy 1952], K. Kökten'in Ankara Beypazarı Çeştepe ve Karaköy'de, E. Pittard, Ş.A. Kansu, H.Z. Koşay'ın Adıyaman Pirun çevresinde, 1950 yılında R. Çiner'in Gaziantep il sınırları içinde **Tilbaşar**, **Harnoba**, **Haral**, **Topraklık**, **Yeniköy**, **Beylerbeyi** ve diğer buluntu yerlerinde [Çiner 1958], E.Y. Bostancı'nın 1951 yılında Kastamonu yöresi **Akarca** sekilerinde [Bostancı 1951 ve 1952], 1952 yılında K. Kökten'in Ankara yöresinde **Akkaş- Gödekırı** buluntu yerinde [Kökten 1953], E.Y. Bostancı'nın 1954 yılında **Dülük** köyü civarında [Bostancı 1963a], H. Çambel'in 1955 yılında gene **Dülük** yöresinde, E.Y. Bostancı'nın 1956

yılında Fenike yakınlarında Çürücüin 'de [Bostancı 1959], 1959 yılında Müller-Beck'in Tuz Gölü yöresinde [Müller-Beck 1960], Ş.A. Kansu'nun İstanbul çevresi Pendik ve Göksu'da [Kansu 1963b], E.Y. Bostana'nın Antalya yöresinde Hayıtlıgöl, Sarıçınar, Beldibi ve diğer buluntu yerlerinde [Bostancı 1959], 1961 yılında J. Perrot'un Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde **Şevkan Höyük, Kuruhöyük, Keferdiz, Şatır Höyük, Duvantepe** ve diğer buluntu yerlerinde [Perrot 1962], 1964-1967 yılları arasında İ.A. Todd ve Pasquare'nin Nevşehir yöresinde **Avladağ'da** [Todd-Pasquare 1965], 1971 yılında E.Y. Bostancı'nın Dülük Köyü civarındaki yüzey araştırmaları gerçekten de Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ buluntu yeri arama amaçlı ama gelişigüzel yapılan belirgin bir sisteme sahip olmayan yüzey araştırmalarıdır.

Bu ikinci grup araştırmaların en büyük eksikliği sistemli olmayışlarıdır. Araştırmalar genellikle Paleolitik Çağ araştırmalarının önderleri tarafından çok kez tek başına ya da ortak olarak gerçekleştirilmiş, bu ekiplere ancak bir iki öğrenci ekip üyesi olarak katılmıştır. Ekiplerde daha çok antropologlar yer almış, Jeoloji, Coğrafya, Topoğrafya, Zooloji, Botanik gibi diğer bilim dallarından bilim adamlarının bu ekiplere katılımı sağlanamamıştır. Bu nedenlerden dolayı da buluntu yerleri hakkında yayınlanan bilgiler çoğunlukla bir başka araştırmacının aynı bölgeye gidip inceleme yapmasına olanak vermeyecek derecede azdır. Bu yayınlarda çoğu kez ayrıntılı bir kroki bile verilmemiş, genelde buluntu yerinin Türkiye'nin bir yöresini gösteren bir haritada işaretlenmesi ile yetinilmiştir. Bir başka konu ise Türkiye'nin pek çok bölgesi araştırma beklerken bazı yörelerin ilginç ve bol buluntu verdiği için paylaşılamaz yöreler haline gelmesidir. Bu açıdan aynı bölgede yüzey araştırması yapmak isteyen bilim adamları arasında kırgınlıklar olduğunu Kökten'in alttaki şu satırlarından da anlıyoruz:

"Tam yazımı bitirip Müzeler Umum Müdürlüğü'ne teslim edeceğim sırada prehistoryamız ile ilgili bir yazı ile daha karşılaşm. Ne kadar güzel birşey, bu sahada çalışmak isteyen bir arkadaş daha kazanıyoruz. Bu yeni arkadaşın herşeyden evvel başarılı, memleket prehistoryası için hayırlı olmasını bekler ve dileriz. Yalnız, prehistorya araştırmalarına kendisini vermiş bir arkadaş sıfahıyla bilimce akraba, hatta yerce çok yakın, bölüm kapı komşusu olduğumuz arkadaşların gezilerine çıkmadan ve yazıları basılmadan önce benimle konuşmalarını beklerdim. Böyle ani, hele araştırdığım bölgeler hakkında pat diye ortaya çıkmak, dahası var; 20 yılda bulduğum ve bir bölge prehistoryası çıkarmakla meşgul bulunduğum yerlerin (Antalya Bölgesi), ricalarımıza rağmen sınırları içine sokulanları görmek atı için cidden üzücü hareketler olmaktadır." [Kökten 1960:50-51].

Bu tartışmalar ve çekişmeler yüzünden Türkiye Paleolitik Çağ araştırmaları maalesef dar bir çerçeve içinde kısıtlı kalmış, bazı bölgeler yoğun bir şekilde araştırılırken bazı bölgelere hiç gidilmemiştir.

Amaçlı ve sistemli araştırmalar

Bu çeşit araştırmalar (1963 yılında Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları projesi çerçevesi içinde yapılan araştırmayı saymazsak) genelde Türkiye arkeolojisinin 1970'li yıllardan sonraki dönemini kapsamaktadır. K. Kökten'in 1969-1972 yılları arasında Keban

Baraj Gölü sulan alında kalacak alanda Enerli Mevkii, Eşkinisefine, Ağın Deresi, Madler Mevkii, Aktaş, Çiftlik ve diğer buluntu yerlerinde [Kökten 1971a,1971b,1972,1974,1976], M. Özdoğan'ın 1977 yılında Karakaya ve Atatürk Baraj Gölü alanında Gri Memo, Hasimerte, **Çekiş Sırtı**, **IBuk**, **Anep Sırtı**, **Salahan** ve diğer buluntu yerlerinde [Özdoğan 1977] yaptığı yüzey araştırmaları bu tip araştırmalara öncü olmuştur. Daha sonra I. Yalçinkaya'nın 1982 yılında Samsat **Şehremuz** vadisinde [Yalçinkaya 1984], 1984 yılında Batı Toroslar'da [Yalçinkaya 1986], 1987 yılında Fırat Nehri'nin Adıyaman ve Malatya il sınırları içinde kalan kısmında [Yalçinkaya 1987], M. Özdoğan'ın ise 1980 yılından bu yana Trakya ve Marmara Bölgesi'nde [Özdoğan 1982,1983a,1983b,1984,1985, 1986a,1986c,1988a,1989,1990a,1991] sistemli yüzey araştırmalarına devam ettiğini görmekteyiz. Türkiye'de Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ ağırlıklı sistemli araştırmalara son yıllarda sadece Türk bilim adamları değil yabancılar da katılmıştır. 1986-1987 yıllarında Gaziantep yöresinde A. Minzoni-Deroche'un jeomorfologlarla beraber yaptığı araştırma, Güneydoğu Anadolu'nun özellikle Alt ve Orta Paleolitik Çağ'larına ışık tutmuştur [Minzoni-Deroche 1988a,1989]. 1980 yılından itibaren de G. Algaze ve M. Rosenberg tarafından yürütülen, Dicle ve kollarında yapılan barajların sulan alında kalacak alanlardaki yüzey araştırması Anadolu'nun bu az bilinen yöresinde Paleolitik Çağ konaklama yerlerinin varlığını ortaya çıkarmıştır [Algaze-Rosenberg 1991].

Türkiye'de Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ ile İlgili Yapılan Kazılar

Türkiye'nin Paleolitik Çağ ile ilgili en eski kazısı, 1937 yılında, Şevket Aziz Kansu ve H.H. von der üsten tarafından yürütülen **Etiyokuşu** kazısı sırasında, höyüğün altında Çubuksuyu'nun birikinti dolgu kesitinde yapılan kesit kazısıdır. Bu kesitten en azından tabakalı olarak ele geçirilen yontma taş buluntular daha sonra Ankara yöresinde bulunacak olan Orta Paleolitik Çağ buluntularının öncüsü olmuştur. Şevket Aziz Kansu'nun yönetiminde 1944 yılında gerçekleştirilen Bozanönü **Kapalın** kazısı ile Anadolu'da Epipaleolitik endüstrilerin varlığı ortaya çıkarılmıştır. 1946 yılında keşfedilip ertesi yıl Kılıç Kökten başkanlığında kazılmaya başlanan **Karain Mağarası**, Türkiye Paleolitik Çağları için yeni bir çığır açmıştır. Kökten'in gerçekleştirdiği ama çok kez tek başına yürüttüğü ve küçük sondaj niteliğini geçmeyen 1956 **Öküzini Mağarası** kazısı [Kökten 1959], 1956-1957 **Gavurini Mağarası** kazısı [Kökten 1959], 1956-1957 **Sırtlanini Mağarası** kazısı [Kökten 1964b], 1958 **Çarkini Mağarası** kazısı [Kökten 1959], 1960-1961 **İkizini Mağarası** kazısı [Kökten 1962a], 1970 Karataş Kaya Sığınağı kazısı [Kökten 1971a] vd. gibi mağara kazıları arasında Karain Mağarası'ndaki kazı yıllar süren bir sabırla, Kökten'in her türlü güçlüğü yenen gayretiyle ölümüne dek devam etmiştir. Ön Alt Paleolitik Çağ'dan (?) Neolitik Çağ ve Klasik çağlara kadar tabakalanma vermesi ile Karain Mağarası özellikle Paleolitik ve Epipaleolitik çağlar için anahtar bir yerleşme yeri olmuştur. 1956 yılından itibaren Enver Yaşar Bostancı ile Muzaffer Şenyürek, Antakya Samandağ ilçesinde birbirine çok yakın olan

Merdivenli, Kanal ve Tıkalı Mağara'da yönettikleri kazılarla Doğu Akdeniz'in Orta ve Üst Paleolitik yontma taş endüstrilerini açığa çıkarmışlar, Suriye'deki çağdaş endüstrilerle ilişkileri kısmen ortaya koymuşlardır [Şenyürek- Bostana 1958a]. 1960 yılında Şenyürek'in elim bir uçak kazasında vefatı ile Bostancı bu yöredeki kazılara son vermiş ve daha sonra aynı yıllarda Antalya yöresinde, Beldibi Kumbucağı Kaya Sığınağı ile Belbaşı Kaya Sığınağı'nda kazılarına devam etmiştir [Bostancı 1959,1962,1964]. Bu kazılar neticesinde Epipaleolitik çağda boyalı kaya duvarı resimleri ve sanat eserlerinin ve bu çağı en iyi yansıtan buluntuların ortaya çıkışı, bu yerlerin arkeoloji yazınında ünlenmesine yol açmıştır. 1963-1965 'li yıllarda yapılan Şevket Aziz Kansu ve Kılıç Kökten yönetimindeki ilk dönem İstanbul **Yarımburgaz Mağarası** kazısı, buranın İstanbul'un en eski yerleşim yeri olması ihtimalini ortaya koyması açısından göze batmıştır [Kansu 1965]. Kökten'in ölümünden sonra, 1984 yılından itibaren, Karain Mağarası'ndaki kazıya Işın Yalçınkaya tarafından sistemli bir şekilde devam edilmesi Türkiye Paleolitik Çağ araştırmaları için sevindirici olmuştur. 1984 yılında Adıyaman **Şehremuz Vadisi**'nde gerçekleştirilen kazı ise Türkiye'nin ilk açık hava kazısı olma hüviyetini taşımaktadır. Burada hem Alt hem de Orta Paleolitiğe tarihlenen iki ayrı endüstriye ait buluntular ele geçirilmiştir. 1986 yılında Mehmet Özdoğan yönetiminde, 1988-1991 yılları arasında Güven Arsebük başkanlığında gerçekleştirilen ikinci ve üçüncü dönem Yanmburgaz Kazıları sonucunda Kuzeybatı Anadolu'nun Alt Paleolitik Çağ'ı hakkında önemli bilgiler edinilmiştir. A. Minzoni-Deroche yönetiminde kazılan 1990 yılı Antakya **Üçağızlı Mağarası** kazısı, Antakya Samandağ'daki diğer mağara kazılarının tabakalanmasını sınavacak bir yer olmasına karşın, kazısının bir yıl sürmesi ile bu özelliğini şimdilik kaybetmiştir. Karain Mağarası'nın çok yakınında yer alan Öküzini Mağarası'ndaki kazıya 1990 yılından itibaren Işın Yalçınkaya'nın başkanlığında devam edilmesi özellikle Antalya yöresinin Geç Üst Paleolitik Çağ ve Epipaleolitik Çağları'nın ortaya konması açısından çok sevindirici olmuştur. 1997 yılında Karain ve Öküzini'nden başka Antakya Üçağızlı Mağarası'nda tekrar kazıya başlanması, Paleolitik Çağ araştırmaları açısından önemli bir olaydır.

Buluntu Topluluğu

Yalnız Paleolitik çağlar için değil diğer çağlar için de Avrupa, Asya, Afrika Kıtaları arasında bir köprü vazifesi gören Türkiye topraklarında, Paleolitik dönem için mağara ve açık hava yerleşme yerlerinde sistemli ve ayrıntılı kazıların hemen hemen yok denecek ölçüde çok az yapılmış olması, Afrika ve Avrupa'ya nazaran Türkiye için kesin bir kronolojinin henüz tam olarak ortaya konamamasına yol açmıştır. Ancak yüzey araştırmalarında ve kazılarda ele geçen yontma taş aletlerin özellikle Batı Avrupa ve Yakındoğu Paleolitik endüstrileri ile biçimsel benzerliğine (tipolojik özelliklerine) dayanarak karşılaştırmalı bir kronolojinin kurulmasına çalışılmıştır. Türkiye'de ayrıntılı ve sistemli kazı yapılan yerlerin sayısında artış olmadığı müddetçe, böyle bir çalışmanın çok yetersiz olduğu, problemlere eldeki sonuçların ışığı altında pek çözümler getirilmediği de bilim adamları tarafından kabul

edilmektedir. Türkiye'de yaşayan Paleolitik Çağ insanların yaptığı yontma taş aletlerin, kronolojileri tam olarak saptanmış olan diğer bölgelerdeki bazı alet tiplerinden farklı olduğu da açıktır. Bu yüzden de Türkiye Paleolitik Çağı için Avrupa ve Yakındoğu biçimsel özelliklerine dayandırılan kronoloji şablonlarını aynı şekilde uygulamak olanaksızdır. Başlangıcından itibaren insanın ürettiği buluntu topluluklarına ve bu buluntu topluluklarının Türkiye'deki izlerine göz atarsak:

Alt Paleolitik Çağ

Hominid olarak adlandırılan ilk insanın yaklaşık olarak günümüzden 4 milyon yıl önce Afrika'da ortaya çıkması ile başatabileceğimiz bu çağda, ilk insanın yaşantısı konusundaki bilgiler çok kısıtlıdır. Bunda taş aletlerin dışında diğer belgelerin günümüze hemen hemen hiç denecek derecede ulaşması da rol oynamaktadır.

Avrupa Kıtası'nda ise insan tarafından en eski yerleşimin yaklaşık bir milyon yıl öncesinde olduğu günümüz Fransa'sında Nice kenti yakınlarında yer alan Vallonet Mağarası'nda yontma taş aletlerle beraber ele geçen hayvan kemikleri uygulanan tarihleme yöntemi sonucunda elde edilen 950.000 tarfüne dayandırılmaktadır [Arsebük 1995:74]. Son yıllarda tartışmaya açılan hipotezlerden biri de Avrupa'nın bu ilk yerleşiminin günümüzden yaklaşık olarak 500 bin yıllarında olduğunun ileri sürülmesidir. Türkiye topraklarına insanın ilk ayak basma tarihi konusunda kesin bir şey söylemek, elimizde herhangi bir belge olmadığından olanaksızdır. Aynı açıdan Avrupa'nın insanlar tarafından yerleşiminin Anadolu yarımadası üzerinden mi yoksa Kuzey Afrika'dan mı olduğu da belirsizdir. Afrika Kıtası dışında Yakındoğu üzerinden Asya'ya ve Avrupa'ya yayılan insan türü *Homo erectus*'tur. Çok geniş bir alanda yaşamış olan *Homo erectus* türü insanın birbirinden biraz farklı yontma taş alet endüstrilerini, yaşadığı çevre şartlarına uygun bir şekilde, elindeki malzemeye ve bölgesel özelliklere göre yarattığı ve gene de çok uzun süreç içinde bu endüstrilerin yavaş da olsa bir gelişim gösterdikleri gözlenmektedir. *Homo erectus* döneminde Avrupa'da çoğunlukla iki yüzeyli endüstrilerin varlığına karşın Asya'da Çakıtaşı/Çaytaşı endüstriler hakimdir. Avrupa'da iki yüzeyli endüstrilerin bu dönemde ortaya çıkışının yanısıra *Homo habilis* insanının yaratmış olduğu "Olduvan endüstrisi" adı da verilen Çakıtaşı/Çaytaşı gelenekli endüstrilerin kullanılması da devam etmiştir. Bu endüstride satır ve kıyıcı satır türü aletlerle yongaların var olduğu anlaşılmaktadır. Derelerin yataklarında bulunan çaytaşlarının bir yüzüne çok basit bir teknikle tek taraftan vurularak yonga çıkartılması ile oluşturulan keskin kenarlı alet satır; karşılıklı iki yüzünden yongalar çıkartılarak oluşturulan kesici kenarlı alet ise kıyıcı olarak tammlanmıştır. *Homo erectus*'un Anadolu'da bırakmış olduğu belgelerden bu tür veya benzeri yontma taş endüstrilerin, Türkiye'de de var olduğu çeşitli buluntu yerleri ile belgelenmiştir. Tunceli Eşkinisefine, Erzincan/Malatya Aktaş, Adıyaman Şehremuz yakını, Ankara Çeçtepe ve İlhan Köyü buluntularına dayanarak Türkiye'de kaba yongaları da içeren bir çakıtaşı/çaytaşı endüstrinin varlığının ortaya konmasına karşın burada ele geçen buluntuların gerçekten Yakındoğu'ya paralel *Acheuleen* öncesi mi yoksa *Acheuleen* ile yaşıt endüstrilere mi ait oldukları konusunda şimdilik birşey söylemek olanaksızdır. İstanbul

Yarımburgaz Mağarası'nda yapılan sistemli kazılar sonucunda ortaya çıkan ve üçüncü dönem Yarımburgaz kazısının başkanı Güven Arsebük tarafından hakiki *Tayac* uçlarına rastlanılmamış olmasına rağmen Riss Buzul döneminde Batı Avrupa'da ortaya çıkan *Tayacien* endüstri ile Orta-Doğu Avrupa'daki küçük alet ve satırların hakim olduğu endüstrilere benzeyen yontma taş aletlerin varlığı, buna karşılık özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde iki yüzeyli endüstrilerin her evresini belgeleyen taş aletlerin oluşu Türkiye'de Alt Paleolitik çağda standart bir endüstrinin var olmadığını, olasılıkla belki eşzamanlı ve belki de yöresel olarak çeşitli endüstrilerin varlığını göstermektedir. Orta Pleistosen dönemin ortalarında, **Yarımburgaz** Mağarası'nın uzun bir süre insanlar tarafından kullanılışı sırasında oluşan tabakalarda bulunan soyu tükenmiş mağara ayısına ait dişlere *Elektron Spin Rezonans* tarihlleme yönteminin uygulanması ile 270.000-390.000 ± 40.000-60.000 tarihi ortaya çıkmıştır [Arsebük 1995c:24]. Kökten tarafından **Karain** Mağarası'nın *Acheuleen* öncesi Ön Alt Paleolitik Çağ'a konan en alt tabakalarında ortaya çıkan yontma taş aletlerin varlığından, benzer endüstrilerin Kuzeybatı Anadolu dışında Türkiye'nin başka yerlerinde de mevcut olduğu gibi bir yorum çıkartmak da mümkündür. **Karain** Mağarası'nın bu tabakalarında klasik iki yüzeylilere pek benzemeyen belki de iki yüzeyli olduğu bile şüphe ile karşılanabilecek parçalar ile kıyı türü bir alet bulunmuştur. Hakim alet türü ise kenar kazıyıcılarıdır. Yalçinkaya bu endüstriyi çok az sayıda iki yüzeyli içeren, temelde yonga ve yonga üzerine yapılmış aletlere dayalı, *Tayac* endüstrisini hatırlatan bir endüstri olarak tanımlamaktadır [Yalçinkaya 1989:159]. Gene Yalçinkaya ve ekibi, Karain'le ilgili son yazılarında Karain'in Yakındoğu ile ilişkilerini daha somut örneklerle ortaya koymaktadır. Kökten'in kazılarında, bu alt tabakalara ait örneklerin arkeometrik yöntemlerle yapılmış tarihlemeleri olmadığından Yarımburgaz ile Karain'in Alt Paleolitik Çağ tabakalarının karşılaştırılması olanaksızdır. Yalçinkaya tarafından yürütülen yeni Karain kazılarının bu alt tabakalara ulaşmasından ve buradan alınacak örneklerin arkeometrik yöntemlerle tarihlenmesinden sonra kesin bir şey söylemek olanağına ancak kavuşabileceğiz. Tipolojik bulgularla şimdilik Karain'in bu en alt tabakalarının Yarımburgaz'dan biraz daha yeni olduğu kabul edilebilir.

Avrupa'da ilk bulundukları yerlerin adlarından çıkılarak isimlendirilen *Abbevillien* , Alt *Acheuleen*, Orta *Acheuleen*, *Clactonien* ve *Micoquien* (Üst *Acheuleen*) endüstrilere ait yontma taş aletler Türkiye'de de bulunmuştur. Bu endüstrilerde en dikkati çeken alet türü olan ve çoğunlukla çekirdeklerin, daha az sayıda iri yongaların iki yüzlerinin, kenarların keskinleştirilmesi amaoyla yongalanması ile oluşturulan iki yüzeyli aletler, önceleri el baltası terimi ile tanımlanmışlardır. Günümüzde de tam işlevi bilinmeyen ama olasılıkla kesme, kırma, sıyırma ve kazıma işlemlerinde kullanıldığı şeklinde yorumlanan bu tip iki yüzeyli aletin sapa takılıp takılmadığı da bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Son zamanlarda yüzey araştırmalarında ele geçen iki yüzeylilerin mikroskopik gözlemleri sonucunda, aletlerin üzerinde yer alan derin kesici alanların etlerin parçalanmasında, sık kesici alanların ise yüzme ve sıyırma işlemlerinden sonra oluştuğu ileri sürülmüştür. Ayrıca kemik kırma işlemi sırasında olduğu tahmin edilen izlerden, bunların ilik çıkarma işlemlerinde kullanılmış oldukları anlaşılmaktadır. İki yüzeyliler Dünya'da çok uzun bir süre Orta Pleistosen'in sonuna kadar yaklaşık 1.2- 1.3 milyon yıl, çok yavaş bir biçimsel

gelişim göstererek insanın en çok kullandığı alet türü olma özelliğini nedense uzun yıllar korumuştur. Genelde Türkiye'deki iki yüzeyli aletlerin tipolojik sınıflanması klasik ve klasik olmayan iki yüzeyliler olarak iki ana grupta toplanmaktadır. Bu gruplarda badem, uzun yürek, mızrak, üçgen, kenarları hafif içbükey olan (*Micoquien*) iki yüzeyli tipleri ile ovalimsi, disk biçimli, pisi balığı, kaba armut, kısmi iki yüzeyli ve gemi gövdesi biçimliler de görülmektedir [Taşkiran 1990] Türkiye'de bulunan *Acheul* türü iki yüzeyliler arasında ise badem biçimliler çoğunluktadır. Sayısal olarak ikinci büyük grubu oval biçimli olanlar alır. İki yüzeylilerin biçimlerinin çok simetrik oluşu, bunları üreten kişilerin çok iyi yontu tekniği bildiklerinin bir göstergesidir. Gerçekten Türkiye'de ele geçen iki yüzeylilerin genelde iyi bir işçilikle yapıldıkları saptanmıştır. *Abbevillien* endüstri özellikleri taşıyan kaba iki yüzeyliler ise çok az sayıdadır. Orta Pleistosen'de yapılan iki yüzeyliler daha yassı ve kenarları da daha keskindir. Özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde yapılan çeşitli yüzey araştırmalarında yüzü aşkın iki yüzeyli bulunmuştur. Bu bölgede bu kadar çok iki yüzeylinin bulunması, Türkiye genelinde araştırma yoğunluğunun bu bölgeye kaymasına ve yüzey toplaması yapılırken bu aletlerin daha çok toplanmasına bağlanabilir.

İki yüzeylilerin dışında bu çağın yongalı endüstrilerden biri olan *Clactonien* teknikte yapılmış yonga ve dilgiler de Türkiye'de oldukça fazladır. **Dülük** [Atasayan 1939] ve Antakya **Altındere** [Şenyürek 1961] buluntularını buna örnek olarak gösterebiliriz. Kenar kazıyıcı, sırtlı bıçaklar ve delgi türü aletler bu teknikte yapılmış aletlerdendir. Bu çağda ortaya çıkan bir başka yontma taş endüstrisi de *Levalloisien* endüstridir.

Türkiye'de bu çağda yaşamış olan *Homo erectus* 'a ait fosil iskelet kalınlırları henüz bulunamamıştır.

Orta Paleolitik Çağ

Riss-Würm buzularasından itibaren ortaya çıkan ve günümüzden 80 bin yıl ile 30 bin yıl arasında *Homo neandertaleusis* insanı tarafından uygulanan *Mousterien* endüstrisi, *Acheuleen* endüstrisine nazaran, yontma taş alet yapımında işlenen hammaddeyi daha ekonomik kullanan bir endüstridir. Kökeni *Acheuleen*'e dayanan bu endüstri eski yayınlarda *Levalloiso-mousterien* adıyla karşımıza çıkmaktadır. Son zamanlarda *Homo sapiens* insanına ait kemik kalınlırlarının bu dönemde ortaya çıkışına dek *Mousterien* endüstrinin *Homo neandertalensis* insanı tarafından bulunduğu inanılmaktaydı. Orta Paleolitik Çağ'da görülen yonga ağırlıklı endüstrilerde kenar kazıyıcılar ve uçlar, çekirdek içerikli endüstrilerde ise disk biçimli çekirdekler bulunmaktadır. Türkiye'de Orta Paleolitik Çağ yerleşme ve konak yerlerinin, Anadolu'nun hemen hemen tümüne yayıldığı gözlenmekte, Ankara yöresi gibi bazı bölgelerdeki bolluğu ise araştırma yoğunluğuna dayandığı anlaşılmaktadır. Özellikle Antakya **Tıkalı** Mağara yalnız bu çağı temsil eden buluntularıyla önem kazanmıştır. Yalçınkaya tarafından yönetilen **Karain** kazılarında Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakaların çok kalın oluşunun saptanması, bu yöremizdeki Orta Paleolitik Çağ alet topluluğunun daha iyi anlaşılmasına yol açacaktır.

Yontma taş alet endüstrilerinin yanısıra kemik aletlerin bulunuşu insanın günlük hayatında hammadde olarak sadece taşı kullanmadığını, kemik ve ahşabın da yaşamında önemli bir yer tuttuğunu bize göstermektedir. Türkiye'de bu çağa ait fosil kalıntılara baktığımızda Karain kazılarında ele geçen *Neandertal* insana ait dişler ve bazı kafatası parçaları (?) şimdilik Anadolu'nun en eski fosil insan kalıntılarıdır.

Üst Paleolitik Çağ

Genelde *Homo neandertalensis* insanından evrim yoluyla günümüzden 35.000 yıl önce ortaya çıktığı kabul edilen, son araştırmalar sonucunda ise dünyayı *Homo neandertalensis* insanıyla beraber bir müddet aynı zamanda kullandığı savı ortaya atılan *Homo sapiens* insanı, yontma taş tekniğinde yeni buluşları ile hammaddeyi en ekonomik şartlarda alete dönüştürebilmiştir. Bu çağda alet yapmaya elverişli kemik, boynuz, aap gibi malzemelerin kullanımının yanısıra alet tiplerinde bir çok yeni tipin ortaya çıktığı gözlenmektedir. En çok görülen aletler dilgi endüstrisi içerikli ön kazıyıcı, yan kazıyıcı ve kalemdir. Türkiye'yi, Avrupa gibi fazla etkilemeyen son buzul döneminde atamız olan *Homo sapiens*'in yarattığı ve özellikle Batı Avrupa'da oluşum silsilesi tam bilinen ve ilk Üst Paleolitik Çağ yontma taş endüstrisi olan *Aurignacien* endüstrisinin örneklerine benzeyen yontma taş aletler Türkiye'de de bulunmuş ve araştırmacılar tarafından bu endüstriye ait olduğu iddia edilmiştir. *Aurignacien* endüstrisinden sonra ortaya çıkan *Gravettien* endüstrisinin aletlerine benzeyen taş aletlerin çok az örneği gene Anadolu'da ele geçmiştir. Anadolu ve Trakya'da burada sayamayacağımız kadar çok buluntu yeri vardır. Buna karşılık gene de Türkiye'de bir Üst Paleolitik Çağ yontma taş endüstrisinin Avrupa'ya paralel bir gelişim gösterdiğini iddia etmek yeterli kazılar olmadığı için çok güçtür. Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna doğru mikrolit aletlerin ortaya çıkışı ve bu minik parçaların yanyana getirilip bileşik aletlerin ortaya çıkarılışı atamızın zeka seviyesinin ne düzeyde olduğunu göstermektedir. Yontma taş endüstrilerin yanısıra yoğun bir kemik alet yapımının var oluşu da bu çağı simgeleyen öğelerdendir.

Epipaleolitik Çağ

Türkiye'de günümüzden 10.000-9.000 yıl öncelerinde sıcaklığın artması ile son buzul çağı sona erip iklim koşulları günümüz seviyesine ulaşmaya başlamıştır. Bu iklim koşullarına bağlı olarak doğal çevrede değişme olmuştur. Atalarımız olan *Homo sapiens*'ler bu değişime ayak uydurarak günlük yaşamlarında kullandıkları aletlerini de geliştirmişlerdir. Genellikle bu çağı simgeleyen mikrolit aletlerin yoğun bir şekilde ele geçtiği Burdur yakınında **Baradız**, Konya yakınında **Dervişin Hanı**, Samsun **Tekeköy**, Ankara **Macunçay** gibi buluntu yerleri ile Antalya **Kumbucağı Kaya Sığınağı** ve **Belbaşı Kaya Sığınağı** Türkiye Epipaleolitik Çağ'ını en iyi temsil eden buluntu yerleridir. İstanbul yöresinde, Karadeniz ve Marmara kıyılarında, bu çağı temsil eden buluntu yerlerinin son araştırmalar sonucunda sayılarının hızla artışı ilginç yorumlar getirmektedir. Eski araştırmalarda mikrolitlerin bulunduğu her buluntu yeri Epipaleolitik/Mezolitik Çağ olarak nitelendirilmiştir. Bu tip aletlerin Üst

Paleolitik'ten Akeramik Neolitik Çağ'a kadar devam etmesi Anadolu'daki Epipaleolitik Çağ yerleşme yeri olarak gösterilen yerlerin bir kısmına şüphe ile bakmamıza yol açmıştır. Son yıllarda **Öküzini** Mağarası'nın Yalçinkaya tarafından tekrar ele alınışı ve sistemli kazılarının Karain Mağarası'na paralel olarak burada da yürütülmesi, umarız ki, Epipaleolitik Çağ'ın tüm yontma taş teknolojisini ayrıntıları ile gözönünü serecektir. Türkiye'de Pleistosen'den Holosen'e geçişte tümüyle Paleolitik gelenekleri devam ettiren toplulukların tüketimci ekonomilerini sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Avrupa Üst Paleolitik topluluklarının yapıları resimlere pek benzemeyen kaya resimlerinin Epipaleolitik Çağ'da Türkiye'de de yapıldığı Beldibi **Kumbucağı Kaya Sığınağı** ve **Keçiler** Mağarası kaya resimlerinin varlığına dayanarak iddia edilmektedir. Bu resimlerdeki hayvan ve insan betimlemeleri çok şematiktir. Bu açıdan resimlerin Epipaleolitik Çağ avcı topluluklarının avlanmalarını kolaylaştırmak amacıyla çizilmiş av büyüleriyle ilgili resimler olduğunu, sanat ile ilgili olmadıklarını kabul edebiliriz.

Türkiye Paleolitik-Epipaleolitik Çağ Araştırmaları Üzerine Yayınlar

Türkiye'de bu çağlar ile ilgili yapılan tüm araştırmaları kapsayan yayınlara bir göz atışımızda, H.H. von der Osten'in [von der Osten et al.1930], M. Pfannenstiel'in [Pfannenstiel 1941], Ş.A. Kansu'nun [Kansu 1947], K. Kökten'in [Kökten 1952a] Anadolu'daki araştırma ve kazılara genel bir yaklaşım getirdiklerini, içlerinden Pfannenstiel'in, 1940 yılına kadar yapılan tüm araştırmaları çok iyi bir şekilde derlediğini görmekteyiz. Son dönem **Karain** ve **Yarımburgaz** kazı raporlarının dışında, Işın Yalçinkaya'nın, 1981 ve 1985 yılında yayınladığı makaleleri [Yalçinkaya 1981,1985], özellikle Anadolu'nun Alt Paleolitik Çağları için bir başvuru çalışmasıdır. Güven Arsebük tarafından kaleme alınan "İnsan, Evrim, Alet" adlı makaleyi de Türkiye Paleolitik araştırmalarındaki genel sorunlara değinmesi açısından önemli bir çalışma olarak görmekteyiz [Arsebük 1995c].

Türkiye'nin Paleolitik ve Epipaleolitik araştırmaları ile ilgili yayınların tümüne baktığımızda özellikle yontma taş buluntuların çizimlerinin genelde çok kötü olduğu, bir buluntunun ön ve arka yüzünün yanyana verilen çiziminde boyutların aynı olmadığı, bazı çizimlerde görsel ölçeğin unutulduğu, özellikle eski yayınlarda olasılıkla fotoğraf çekim tekniğinin ve o günün şartlarındaki basım tekniğinin zayıf oluşundan kaynaklanan başarısız fotoğrafların, aletlerin teknolojik yapımları konusunda yeterli bilgi veremediği de gözlenmektedir.

Bu yayınlarda saptanan bir başka olumsuzluk da bilim adamları arasında ortak bir terminoloji, araştırma ve sunuş tekniğinin olmayışdır. Yayınlarda, pek çok buluntunun nerede muhafaza edildiği de belirtilmediğinden, günümüzde bu buluntuların şu andaki durumları da bilinmemektedir.

Sonuç

Türkiye'nin Paleolitik ve Epipaleolitik Çağları konusunda başlangıcından günümüze dek yapılan bütün çalışmaların yeterli olduğunu, bu çağlar hakkında insan yaşamı konusunda her şeyi bildiğimizi iddia etmek olanaksızdır. Bu olanaksızlıkta, araştırmacıların nitelik ve niceliği ile araştırma ve kazıların parasal olarak desteklenmesinin ne kadar büyük önem taşıdığına bir kez daha işaret ettikten sonra gelecekte bu olumsuzluğun ortadan kalkacağını ümit ettiğimizi belirtmeliyiz. neriki günlerde kazı sayısının çoğalması, kazı ve araştırma ekiplerine uluslararası desteğin artması, ekiplerde birçok bilim dalından gelen uzmanların da yer alması pek çok sorunu ortadan kaldıracaktır. Kazılarda tabakalardan çıkan bazı örneklerin arkeometrik yöntemlerle yaş tayinlerinin yapılması, mikrofauna ve flora çalışmalarının bitirilmesi, yalnız aletlerin değil artık parçaların da titizlikle incelenmesi, merkezler arasındaki ilişkilerin saptanmasında büyük rol oynayacaktır. Genç bilim adamlarının sayısındaki artış ve teknolojik gelişmeler, bu konuda geleceğe pek de karamsar bakmamamıza yol açmaktadır.

Geçmişin Uçuşan Yaprakları...

Oğuz Tanındı

TAY'ın Doğumu...

'93 Kasım'ında, bir öğlenden sonra, Prehistorya Seminer Kitaplığı'nda, Savaş'la beraber bu projeyi ilk kez hayal ederken, içinden çıkıp-çıkamayacağımız konusundaki şüphelerimiz düşlerimiz kadar büyüktü. Daha sonra, konuşmanın ilerleyen aşamalarında, böyle bir proje için, özellikle Savaş'ın yıllardır bir pul koleksiyoncusu hassaslığıyla oluşturduğu birikimin ne derece değerli olduğu ortaya çıkmaya başladı. İşte o andan itibaren düşüncelerimiz, envanter, "*feuille volante*"¹, bilgisayar ortamı, her dönem için bir cilt, sponsor bulmak, *multimedia* CD hazırlığı, nasıl bir koordinat sistemi gibi gerekli-gereksiz ayrıntılarla, kitaplığın raflarına doğru uçuşmaya başladı. Arasına da olsa bu uçuşan düşünceleri, sağdan soldan bulabildiğimiz iki tarafı da dolu 3. hamur kağıtların kenarına/köşesine sabitlemeye çalışıyor, sistematik düşünmenin çok uzaklarındaki heyecanımızı dizginleyememenin sıkıntısıyla birbirimize kesintisiz öneriler fırlatıyorduk. Bu kaos 2.5-3 saat kadar sürdü. Bu süre sonunda kendimize gelmeye başladığımızda, birlikte bir iş yapabilecek olmanın sevinci, ortak çalışmanın --özellikle akademik dünyada- ne kadar meşakkatli olduğu konusundaki tedirginliğimize karıştı ama "işbaşı düdüğü"nü çalmamızı da hiçbir şey engelleyemedi.

Ertesi gün fakültede karşılaştığımızda biraz daha sakinleşmiş, hatta, işe bu proje konusunda bir rapor kaleme almakla başlamanın en doğrusu olacağı görüşünde birleşerek ayrıldık. Ayrılırken işin bu kısmını memnuniyetle üstlenebileceğimi belirttim ve 1.5 haftalık bir çalışmadan sonra TAY {Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri} Projesi'nin ilk iskeletini oluşturacak olan rapor ortaya çıktı. İşte Savaş'la çıkmaya karar verdiğimiz bu yolculuğun başlangıç öyküsü böyleydi ve geçmişi anlamaya çalışmak bizde bir kez daha tutku haline gelmişti...

¹ İstenildiğinde bütünden kopartılarak bağımsız birimler halinde de kullanılabilecek bir yayın türü olan Fransızca'daki "*feuille volante*" terimine karşılık "uçuşan yapraklar" terimi tarafımızdan önerilmektedir.

Daha sonra önceden hazırlanmış benzeri çalışmaların incelenmesi ², bilgi fişlerinin elden geçirilmesi, elektronik ortamdaki veri tabanı tasarımı, görsel malzemenin kullanım yöntemleri, verileri güncelleme, kaynakçanın ana yapıyla bütünleştirilmesi gibi sorunların üzerine gitmeye, tek tek onları çözmeye başladık. Çalışma ilerledikçe iş karmaşıklaşıyor, sorunlar çözüldükçe yeni sorunlar ortaya çıkıyor ve Türkiye'deki neredeyse tüm işlerde olduğu gibi iş planı her iki haftada bir yeniden düzenleniyor, "dead-line" hep ileri atılıyordu. Ama istim kazanı sarmış bir kere: Bilgisayarlara veri girişi yapılıyor, 1:100.000 ölçekli paftalardan planlar çizilip optik okuyucuyla elektronik ortama aktarılıyor, kaynakça elden geçiriliyor, haritalar üzerinde köyler, nehirler, yollar oturtuluyor, kısacası proje umduğumuzdan da iyi ve uyumlu yürüyordu.

Arhk projeyi en yakınımızdaki meslektaşlarımıza açıklamanın ve onların fikir ve katkılarını almanın zamanı gelmişti. Proje çalışmaları başladıktan aşağı yukarı bir yıl sonra, bir Prehistorya Anabilim Dalı toplanışında - k o d adı ATLAS o l a n - projeyi büyük bir heyecanla Prehistorya Anabilim Dalı üyelerine açıkladık. Hazırladığımız bir örneği toplanışa sunmanın ardından büyük bir çoğunluğun heyecanları gözlerinden okunuyordu. Hatta bazı arkadaşlarımızın işin bir yerinden tutabilmek için toplanış sonunu bekledikleri her hallerinden belliydi. O sırada bizi heyecanlandıran destek geldi: "Çocuklar, Yarım.burgaz Paleolitiğiyle ilgili ne malzeme kullanmak istiyorsanız, hepsinden istediğiniz gibi yararlanabilirsiniz!" ... Bu katkının yalnızca Yanmburgaz'la ilgili olmadığı, Güven ağabeyin bu projede bizim arkamızda olduğunu anlamışık. Bu sözler, bizi önerileri ile destekleyen diğer meslektaşlarımızın yanında, çalışmamızı sonuçlandırmamıza ayrı bir güç ve itki kath.

Tay Tay Dedikleri. ..

Neydi bizi bu denli heyecanlandıran ve hemen işbaşı yapmamıza yol açan proje: Türkiye'deki arkeolojik yerleşmelerin, buluntu yerlerinin bir dökümünün / envanterinin ol(a)maması, öğrencilik yıllarımızdan beri arkeolojik çevrelerde sıkça konuşulan ama bir türlü gerçekleştirilemeyen bir olg u ydu. Böyle bir işe girişmek ise pösteki misali, göze alınacak bir şey değildi. Her şeye rağmen "bir denemekte yarar var" diye düşündük ve projeye başlamadan önce şu saptamaları yapık:

² Anlayış olarak benzer ama yaklaşım ve uygulama olarak farklı iki yakın örneği burada anmakta yarar görüyoruz: Birincisi, "Türkiye'deki yayınlarda adı geçen İlk Tunç Çağı (MÖ 3.000-2.000) buluntu yerlerinin haritasını ve yayın listesini kapsayan" ve Tübingen Üniversitesi'nde yayınlanan TAVO (*Tübingen Atlas das Varderen Orients*); ikincisi ise *Maison de l'Orient* (CNRS) bünyesindeki iki ekip tarafından gerçekleştirilen ve GÖ 14.000-5.700 yılları arasında Yakın Doğu yerleşmelerini içeren ASPRO (*Atlas des Sites du Proche Orient*). TAVO içerdiği coğrafi sınırlar açısından TAY ile benzeşmekte ama Türkiye arkeolojisinin belirli bir dönemini kapsamaktadır. ASPRO ise Sina'dan Türkmenistan'a, Anadolu'dan Arap Yarımadası'na dek uzanan bir sınır içerisinde yukarıda sözü edilen dönemdeki 2000'e yakın yerleşmeyi içermektedir.

1. Anadolu ve Trakya'da insanoğlunun yerleştiği ilk dönemlerden yakın çağlara dek derli toplu ve ayrıntılı bir yerleşme ve kültür envanteri yoktur.
2. Bu bölgelerdeki uygarlıkların kültürel gelişimini başından sonuna dek inceleyebilmek için sistemli bir belge arşivi hazırlanmamıştır.
3. Anadolu ve Trakya kültürlerinin zamandizinsel süreç içerisinde birbirleriyle ilişkileri yeterince açık değildir.

Bu saptamalardan yola çıkarak bu projenin içeriğini ve biçimini belirleyen bazı pratik sonuçlar çıkarttık:

- Öncelikle, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, bugüne dek gerçekleştirilmiş arkeolojik çalışmaların (Paleolitik'ten başlayarak), **yerleşme temelinde bir envanteri**, hem basılı hem de elektronik ortam için **hazırlanmalıdır** ;
- Araştırma ve kazıları yıllar önce yapılmış buluntu yerleri, yerleşmeler böyle bir yayınla **"elektronik olarak koruma altına alınmalıdır"** ;
- **Bu envanter**, yeni bulgular ortaya çıktıkça, iki ortamda da **güncellenebilmelidir**;
- **Bu yayın**, öncelikle arkeologlar, tarihçiler, yakın bilim dallarındaki araştırmacılar, arkeoloji ve tarih öğrencileri ve geçmişin anlaşılmasına önem veren tüm kişiler için temel bir başvuru kaynağı olabilmelidir .

Basılı Ortam

- Yayın her yerleşmenin karakteristik özelliklerini ve buluntu örneklerini içeren **"yerleşme fişi"** biçiminde olmalıdır (bak. Kullanım Kılavuzu);
- Verilerin, basılı ortamda belirli sürelerde güncellenebilmesi için farklı bir yayın tarzı uygulanmalı ve klasik anlamda cilt yapılmamalıdır: Bunun için "Uçuşan yapraklar" diyebileceğimiz, **istenildiğinde okurun/kullanıcının kendi düzenlemesini, sıralamasını yapabileceği, istediği fişleri/fiş gruplarını ana yapıdan koparıp kullanabileceği bağımsız yapraklardan oluşan** ve bir klasör içinde saklanabilen A4 formatında bir **"klasör-kitap"** üzerinde çalışılmalıdır;
- Arkeolojik yerleşmelerin yalnızca yazıyla değil **görsel malzemenin** de kullanılarak daha kolay anlaşılabilmesi için, her fişin arkasında (eğer hafır/araştırmacı tarafından yayınlanmış ise) o yerleşmeyle ilgili buluntular/buluntulardan bir seçme yer almalıdır;
- Kullanıcı bu yayını edindiğinde aynı zamanda **abone** olabilmeli, yayında yer alan ve arkeolojik çalışmalar sonucu eklenecek olan yeni yerleşmeler, değişiklikler, düzeltmeler kullanıcılara olanaklar ölçüsünde belirli sürelerde ulaştırılabilmeli;

- Basılı yayın için dönemsel ayırlama klasörler biçiminde yapılmalı ve
 1. Klasör, Paleolitik/Epipaleolitik,
 2. Klasör, Neolitik,
 3. Klasör, Kalkolitik/İlk Tunç Çağları,
 4. Klasör, Orta Tunç ve Son Tunç Çağları,
 5. Klasör, Demir Çağları vd. türünden bir yayın düzeneği izlenmelidir;
- Bu çalışmanın öncelikle Türkçe, daha sonra İngilizce ve diğer dillerdeki sürümleri yayınlanmalıdır;
- Basılı malzeme güncellemesinin kolay ve hızlı yapılabilmesi için tümüyle bilgisayar ortamında hazırlanmalıdır;
- Zaman içerisinde **çeşitli ekler verilmelidir** :

Yerleşmelerle ilgili **katmanlı Türkiye haritaları**, hammadde (çakmaktaşı, obsidien vd.) yatak haritaları vd.,

Anadolu için **düzeltilmiş 14C tabloları**,

Yayında geçen terimlerin açıklamalarının ve görsel malzemenin (çizim, resim, fotoğraf vd.) yer alacağı bir sözlük.

Elektronik Ortam

Proje, başından beri tümüyle elektronik ortamda hazırlanmıştır. Veri tabanı, haritalama, çizim ve diğer girdiler bilgisayarlara yapılmış, gerektiğinde verilerin farklı ortamlara dönüştürülebilirliği göz önüne alınmıştır.³

Basılı malzemenin hazırlanmasından sonra bu çalışmanın çokluortama (*multimedia*) aktarılması, bu aktarım sırasında metin, çizim, haritaların yanısıra hareketli görüntü, ses ve filmlerin eklenmesi düşünülmüş, Mac ve IBM uyumlu CD (*compact disc*) olarak üretilmesi tasarlanmış ve bu konuda çalışmalarımız başlamıştır.

Bir diğer düşümüz ise bu veri havuzunu İntemet'e açabilmek ve Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri'ni bilim dünyasının ve tüm ilgililerin kullanımına sunmaktır. İnaniyoruz ki İntemet arhk bilimsel yayıncılık açısından da kaçınılmaz bir yakın gelecektir. Ülkemizde de bilgisayar ağları alt yapısının sağlıklı biçimde kurulabilmesi bizim bu düşümüzü gerçekleştirebilmemizde temel etmen olacakhr.

³ Projenin üretimi sırasında:

- Donanım olarak: Apple® Macintosh™ LC, LCiII ve PowerBook 540™ bilgisayarları, 500'er MB [megabyte] iki sabit disk (Quantum™ ve Fujitsu™), optik okuyucu olarak HP ScanJet I k™ (300 dpi (dot per inch), flatbed), HP DeskWriter S00c™ (300 dpi, mürekkep püskürtmeli), HP LaserJet 4MP™ (600 dpi, lazer) yazı alan kullanılmıştır.
- Yazılım olarak: Veri tabanı uygulamaları için Claris® FileMaker Pro 2.1, raporlama ve anahat için More® 3.1, sözcük işlem için WriteNow® 4.0, Türkçe yazım denetimi için Kılavuz™ 1.1.2, görüntü işleme ve çizim için Adobe Photoshop™ 3.0, Aldus® SuperPaint® 3.5, Claris® MacDraw II 1.1, tablolar için Microsoft Excel®, haritalama için MapMaker:© 4.0 kullanılmış birçok yardıma yazılımdan da destek alınmıştır.

"Bu iş size mi kaldı?"

Böylesi bir işe girişirken bunun zorluklarının ve bu kapsam a bir projenin öncelikle bir örgütlenme, sistemli çalışma ve mali kaynak işi olduğunun bilincindeydik. Altından kalkıp kalkamayacağımızdan da çok fazla emin değildik. "Bir işe başlamak o işin yarısıdır" sözünden de güç alarak çalışmaya giriştik ve bu elinizdeki klasörü ortaya çıkardık. Bununla da kalmadık, ikinci ve üçüncü klasörlerin hazırlıklarına büyük bir hızla başladık.

Önemli bir noktayı vurgulamak istiyoruz: Bu tür derleme, belgeleme çalışmalarında her zaman için birçok eksik/yanlış bulunabilir. Verilerin yoğunluğu, dağınıklığı; özellikle Paleolitik/Epipaleolitik araştırmaların/kazıların büyük bir bölümünün farklı arkeolojik yöntemlerle yapılmış olması; yayınların ve yayınların içerdiği görsel malzemelerin yetersizliği; Türkiye'deki sürekli değişen siyasal rüzgarlara ayak uyduran bölge, il, ilçe, köy isimlerinin hızlı değişimlere uğraması ya da çalışma yöntemimizdeki olası aksaklıklar bu eksik ve yanlışların oluşmasının nedenlerinden bazılarıdır.

Burada TAY'ın bir avantajı, bu eksik ve yanlışların bizler ve kullanıcılar tarafından yayınların aslına ulaşarak ve fişlere müdahale edilerek her an düzeltilebilir olmasıdır. Dileğimiz, kullanıcıyla karşılıklı etkileşim içerisinde olan bu veri havuzundaki eksiklerin bizlere sürekli bildirilmesi ve yapısı itibarıyla kolay müdahale edilebilir / geliştirilebilir olan TAY'ın yeni sürümlerinde bu düzeltmelerin yer alabilmesidir.

Ve sonuç olarak, yukarıda çizdiğimiz ilkeler doğrultusunda, yayınlardan yola çıkılarak hazırlanmış bilgi fişleri ve ortalama bir bilgisayar sistemi ile, böyle bir çalışmanın kotarılabileceğine, bu tür bir yayınlara hatalarımızın sonradan daha rahat düzeltilebileceğine karar verdik ve şunu dedik:

Evet! Bu iş bize kaldı...

Kerametalh, Ağustos '95

Kullanım Kılavuzu

(Paleolitik/Epipaleolitik)

Bu kılavuz TAY'ın hazırlanış mantığını biraz daha açıklayabilmek, kullanımı kolaylaştırmak ve kullanıcının ulaşacağı bilgi alanlarını neleri içerdiğini ayrıntılarıyla tanımlamak için hazırlanmıştır.

Önemli Hatırlatma

TAY, Türkiye'deki arkeolojik araştırma ve kazıların gelişimi doğrultusunda, gereken sürelerde güncellenecek ve bu güncelleme sayfaları, **yayını satın almış** (abone olan) **kullanıcılara**, belirli bir tarihe kadar ücretsiz gönderilecektir.

TAY'ın yasal olmayan yollardan-grafik, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt, daktilo ile bilgi depolama ve çağırma sistemleriyle yazarların yazılı izni olmaksızın- çoğaltılarak kullanılması, hem Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun öngördüğü suçlar kapsamına girecek, hem de korsan kullanıcıların yeni klasörleri edinememelerine, ellerindeki verinin güncellenme olanağının kalmamasına, dolayısıyla hızla eskimesine yol açacaktır. Bu nedenlerle TAY-1/2. Basım'ı satın alan "lisanslı kullanıcılar"ın, klasörün önünde yer alan **TAY Abone Kayıt Fişi** 'ni en kısa sürede aşağıdaki adrese göndermeleri/ fakslarınları gerekmektedir:

ege yayınları
TAY Projesi-S.Harmankaya/O.Tanıdı
Aslanyatağı Sok. Sedef Palas 35/2
80060 Cihangir - İSTANBUL
Faks/Tel : 90 (212) 249 0520
e.posta : egeyayin@prizma.net.tr

TAY'ın İskeleti

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri, buluntu yeri temelindeki, birbirinden bağımsız fişlerden oluşmaktadır. Tüm yerleşme/buluntu yerleri ayn ayn fişlenmiştir. Bazı yerleşme/buluntu yerleri ise birbirlerine yakınlıkları ya da yayınlarının henüz bir ön rapor niteliğinde olması (bu yerler hakkında yeterli bilgi bulunmaması) nedeniyle şimdilik, bulundukları yöre adı altında birleştirilerek değerlendirilmiştir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşme fişleri planlanırken, öncelikle bilgiye **kolay ulaşım** dikkate alınmış ve bir A4 sayfa üzerinde yer alan **bilgi alanlarının** rahatlıkla izlenebilmesi için görsel biçimde düzenlenmesine çalışılmıştır. Bu yaklaşımla ortaya, özgün bir "fiş" tasarımı çıkmıştır. Bazı fişler arasında birbirlerine göndermeler yapılmış olmasına rağmen bu fişler, tümüyle bağımsız bir yapıya sahiptir ("Uçuşan yapraklar").

Elinizdeki fişler, klasör içerisinde "Yerleşme Yeri Adı"na göre alfabetik olarak sıralanarak sunulmuştur ve özellikle parçalanabilir, gruplanabilir olabilmesi için hiçbir sayfa ya da bölümde sınıflandırıcı bir unsur (sayfa numarası, bölüm başlığı) kullanılmamıştır. Bu sıralama, yayının esnek biçiminin sağladığı olanaklarla, araştırmacının/kullanıcının ilgilendiği bölge, dönem vs. temelinde düzenlenebilir, değiştirilebilir.

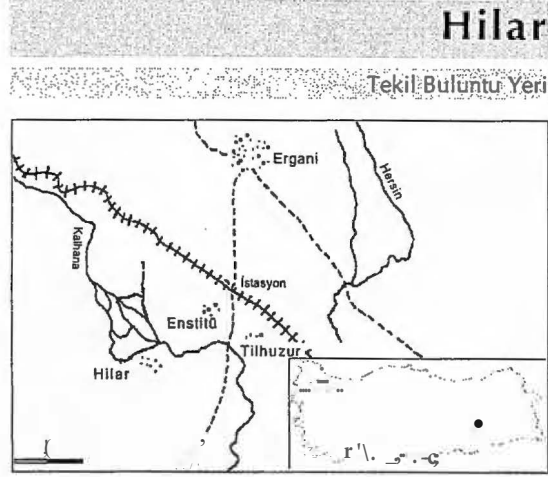
Her fiş 3 sanal (zahiri) ana bölümden oluşmuş, -Paleolitik/Epipaleolitik klasörü için - toplam 20 "bilgi alanı"nı içermektedir ¹:

1. bölümde yerleşmenin kimliği, coğrafi konumu ve genel özelliklerinin bulunduğu 13 bilgi alanı bulunmaktadır (bak. şek. 1).

¹ Neolitik ve diğer dönemler için doğal olarak mimari, sosyoekonomik yaşam gibi alanların da eklenmesiyle fişlerin kapsamı genişleyecektir.

Koordinat 38° 13-14' K, 39° 43-44' D
Harita Pafta No L 43
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Diyarbakır
ilçe Ergani
Köy Sesverenpınar
İzmir ifüwa Y ifü rfü ® Yüzey Araştırması 0 Kaz
Pş&: O AP 181 CP 181 LP O EP

Şekil 1

2. bölüm, yerleşme ve yerleşmede yapılan kazı, araştırma konularında daha ayrıntılı açıklamaların, kısa bir kaynakçanın ve güncelleme tarihinin yer aldığı 6 bilgi alanından oluşmaktadır (bak. şek. 2).

Yer: Sinop il merkezinin kuzeydoğusunda, olasılıkla Soğucak Köyü'nün kuzeyinde, Topdağ yakınında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yeri, Mehmet Akif Işın tarafından tam açıklanmadığı için konumu açısından fazla bir bilgimiz yoktur. Işın ile yaptığımız özel görüşmede, buluntu yerinin Gümüşdere, Ağacli gibi bir kumul olduğu söylenmiştir. Buna karşılık Işın'ın yayınındaki haritada ise buluntu yeri yukardaki tanıma uygun olarak tam deniz kenarında gösterilmemiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Mehmet Akif Işın tarafından, Sinop yöresi arkeolojik yerleşme yerlerinin tespiti sırasında bulunmuştur.

Çakmaktaşı

Işın, çakmaktaşı aletlerin bulunduğu yerin Üst Paleolitik Çağ'a tarihlendiğini yayınındaki haritada göstermekte, bu konuda başka bir bilgi vermemektedir. Bu açıdan buranın bir konaklama yeri olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Bu buluntu yerini tam yayını çıkana kadar ihtiyatla ile karşılamak lazımdır.

Üçüncü

Işın 1991:181'deki harita

Şekil 2

Fişin arka sayfasında yer alan 3. ve son bölümde ise, bazı yerleşmelerde ele geçen buluntu topluluğundan seçilmiş örneklerin çizimleri yer almaktadır (Fişlerde yalnızca hafır/ araştırmacı tarafından yayınlanmış görsel malzeme kullanılmıştır).

TAY'ın İç Yapısı

Yukarıda da sözü edilen, yerleşme fişlerinde yer alan 20 bilgi alanı TAY-l'in iç yapısını oluşturmaktadır. Bu alanların dökümü ve içerikleri aşağıda açıklanmıştır:

Çağ : Fişin en üst sağ köşesinde yer alan bu kutu, her klasördeki fişler toplamının oluşturduğu zamandizinsel ana çerçeveyi (çağ) belirlemektedir (Örnek: 1. Klasör-> Paleolitik/Epipaleolitik Çağ, 2. Klasör-> Neolitik Çağ, 3. Klasör-> Kalkolitik Çağ vd.). Bu alanın açılmasının nedeni, diğer klasörleri alan okuyucuların, gerektiğinde, bir ya da birkaç bölgenin dönem fişlerini bir araya getirebilmesi ve daha sonra da klasörlerdeki yerlerine kolaylıkla yerleştirebilmesidir.

Yerleşme Yerinin Adı: Kazı veya araştırmanın yapıldığı ilçe/ kasaba/ köy/ höyük/ mevki / yöre / bölge ya da doğal alanın (nehir, dere, dağ, tepe, mağara, kaya sığınağı vd.) adı. Fişlerdeki yerleşme yeri adlarının yazımında, bazı istisnalar dışında genel olarak, kazı ve araştırmayı yayınlayan araştırmacıların kullandıkları adlara sadık kalınmıştır. Bazı durumlarda ise birkaç buluntu yeri tek bir fişte verilmiş, yerleşme adı olarak yörenin ismi konmuştur.

Yerleşme Türü: Paleolitik/Epipaleolitik Klasörü için "Tekil Buluntu Yeri" tanımlaması ile, kazı ve araştırmayı yayınlayanlarca yüzeyde, herhangi bir açık hava yerleşmesi ile ilgisi olmayan, tesadüfen bırakılan, işlevi bittikten sonra atılan veya bir akarsu tarafından taşınan tek ya da birkaç alet/ artığın bir arada bulunduğu yerler kastedilmektedir. Doğrusu bu tanımlı vermekte bazı durumlarda biraz zorlandığımızı itiraf etmeliyiz: Özellikle eski araştırmalar sırasında birçok yerde belki bir açık hava yerleşmesi olabilecek yoğunlukta alet ve artık bulunabilecekken -belki olanaklar belki de araştırma yöntemi nedeniyle- bu yerlerden birkaç alet toplanması buranın tarafımızdan "Tekil Buluntu Yeri" olarak tanımlanmasına yol açmıştır. İnsanların kısa bir zaman aralığında barındıran, alet yaptıkları, alet ve artıklarını bıraktıkları açık hava yerleşmeleri "Konaklama/İşlik Yeri", doğal oluşumla meydana gelmiş ve içinde sürekli yaşanabilecek kadar büyük bir alana sahip olan girinti/oyuntu "Mağara", üzerinde **bir** kaya çıkıntısı olan küçük oyuntu ise "Kaya Sığınağı" olarak sınıflandırılmıştır.

Kazı/Araştırma Yerinin/Bölgesinin Şematik Planı: 1:100.000'lik haritalardan yaklaşık 16x11 km'lik bir alanın elektronik ortama aktarılmasıyla oluşturulan ve kullanıcılara "yol tarif edici" olması hedeflenen bu şematik planlar deniz, göl, nehir, dere, çay gibi doğal alanların dışında il, ilçe, köy, tren yolu ve karayolu gibi unsurları da çizgisel ya da simgesel olarak içermektedir (bak. Kısaltmalar). Bu şematik planlar ile kullanıcılara kazı veya araştırma

yapılan-yere ya da bölgeye ulaşımın basit bir görsel tanımı yapılmış, yükselti çizgileri kullanılmamış dolayısıyla yerleşme yerinin yalnızca iki boyutlu konumu sunulmuştur. Tüm şematik planlar Kuzey-Güney doğrultusunda çizilmiş ayrıca, her planın sol alt köşesine bir yön oku ve bir de görsel ölçek konmuştur.

Türkiye Haritası: Şematik planın sağ alt köşesindeki sınırsal Türkiye haritasında, yerleşmenin ülke sınırları içerisindeki bölgesel yeri bir nokta (•) ile belirtilmiştir.

TAY logosunun altında, gri zemin içerisindeki 6 bilgi alanında:

- Yerleşme yerinin dünya koordinat sistemine göre verilen **Koordinat**'ı (Önce Enlem ve ardından boylam; derece (°) ve dakika (') olarak²),
- 1:100.000'lik haritalardaki **Pafta Numarası**: Her buluntu yerinin pafta kod numarası, genel tanımların yapıldığı gri kutucuğun ikinci alanında belirtilmiştir. Bu çalışmada, yüzey araştırmaları ve kazılar ile Anadolu ve Trakya'da saptanmış olan tüm yerleşme yerlerini belgelemek ve bu yerleri 1:100.000 ölçekli paftalara işleyip bunların bilim dünyasına yeni bir kodlama sistemi ile ulaştırmayı planlamıştık. 1:100.000 ölçekli haritalarda her bir pafta kuzey-güney, doğu-batı yönlerinde 30 derecelik bir birimle 55 x 44 km'lik bir alanı kapsamaktadır. Günümüzde, uydu ile yapılan haritaların çoğalmasi artık 1:100.000 ölçekli haritaları gizli olmaktan çıkarmış, pek çok devlet kurumunda bu boyuttaki haritaların tüm setini bulmak kolaylaşmıştır. Çalışmamızda önce, her bir buluntu yerine, bulundukları 1:100.000 ölçekli pafta içinde ayrıca bir sıra numarası da verilmesi düşünülmüş, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün aşağıda anlatılan kodlama sistemini hemen hemen kabul etmesi ile şimdilik yeni bir kodlama sistemi uygulamasından vazgeçilmiştir. Bazı sebeplerden dolayı aşağıda anlatılan kodlama sisteminin kullanım kolaylığına inanmadığımızdan ileride alt numaralar verilerek bu yeni kodlama sistemine geçilmesi de düşünülmektedir.
- Türkiye resmi coğrafi bölge sistemine (iklim, bitki ve arazi özelliklerine göre düzenlenmiş 7bölge) sadık kalınarak saptanan, yerleşmenin bulunduğu **Bölge**,
- Yerleşmenin, sınırları içinde bulunduğu İl, İlçe ve Köy³ yer almaktadır.

Araştırma Yöntemi : Yerleşme yerinin saptanmasında ve araştırılmasında kullanılan yöntem. Bu bilgi alanında, sondaj mahiyetinde de olsa bir kazı çalışması durumunda "Kazı", yalnızca yüzey araştırması ve toplama gibi çalışmaların yapıldığı koşullarda ise "Yüzey Araştırması" işaretlenmiştir.

² Buluntu yerlerinin yaklaşık %95'inin araştırmacılar tarafından tam olarak belirtilmemesi nedeniyle koordinatlarda saniye kullanılmamıştır. Yine bu yüzden şematik planlarda da buluntu yerleri bazen birkaç km²'yi kapsayan alanlar olarak gösterilmiştir

³ Bu bilgilerde genel olarak en yeni idari sistem kullanılmıştır. Türkiye'de, bazı siyasal nedenlerle, büyük bir hızla bir kısım ilçelerin il haline, bazı nahiye veya beldelerin ilçe haline dönüştürülmesi zaman içinde bu bilgilerin değişmesini gerektirecektir. Bu açıdan kodlama sistemi daha da önem kazanmaktadır. Diğer yandan köy isimlerinin yazımında, eğer araştırmacı, yerleşme/buluntu yerinin hangi köyün sınırlarına girdiği konusunda kesin bilgiler vermiyorsa, genelde en yakın köyün ismi tercih edilmiştir. Hangi köyün sınırları içinde olduğu kesinlikle bilinmediği durumlarda ise bu bilgi alanı boş bırakılmıştır. Bazı araştırmacılar ise, iki köy arasında yaptıkları toplamalarda (özellikle dağınık biçimde bulunan tekil buluntular söz konusu olduğunda), - b u buluntu yerlerini fazla önemsemediklerinden olsa gerek - yer olarak iki köyün adını bir arada vermektedir. Bu nedenle yerleşme/buluntu yerinin hangi köyün sınırları içinde kaldığı anlaşılamamaktadır.

Dönem: Bir yerleşme/buluntu yerinde ele geçen buluntuların ait olduğu çağ veya çağlar. Bu bilgi alanında, araştırma/kazıyı gerçekleştiren ve yayını yapan bilim adamının önerdiği tarihleme dikkate alınmıştır. Bu alanda genellikle ilk tarihlemeler geçerli sayılmış, ancak başka bilim adamlarının bu konudaki fikir ve yorumları da - T A Y kullanıcılarına değişik yaklaşımları sergilemek amacıyla - "Küçük Buluntu" alanı kapsamında değerlendirilmiştir. Önsöz'de de sözünü ettiğimiz gibi amacımız Paleolitik/Epipaleolitik dönemi kurgulamak, yorumlamak olmadığı için, buluntular üzerine yeni yorumlar getirilmemiştir.

Yeri: Bu alanda, yerleşmenin yeri şematik plandan ve hafirin yazılarından yola çıkılarak tanımlanmıştır. Bazı durumlarda, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün kabul ettiği ve ilk defa Güneydoğu Anadolu Araştırma Projesi'nde uygulanan kodlama sistemine göre araştırmacılar tarafından verilen kod bu alanda belirtilmiştir. Yeri alanında hrnak içinde verilen bu kodlama numarası, ilk defa İstanbul ve Chicago Üniversiteleri'nin Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları Karma Projesi çerçevesi içinde, Güneydoğu Anadolu'da yapılan yüzey araştırmasında uygulanan ve bazı yüzey araştırmalarında kullanılmaya devam edilen kodlama sistemine aittir. Bu sisteme göre Paleolitik/Epipaleolitik konaklama ve tekil buluntu yerlerinin yalnız yayınlananlarının numaraları burada verilmiş, okuyucunun bu sistemdeki numaraları da aramaması için bu yola gidilmiştir. Bu kodlama sisteminde Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içindeki alan, koordinatları 15 dakikalık aralıklarla yerleştirilen dikdörtgen kareleme sistemi ile doğu-batı yönünde 26 enlem, kuzey-güney yönünde de 76 boylam şeride ayrılmıştır. 15 dakikalık iki enlem arasında kalan şeritlere, Türkçe'nin noktalı ve çengelli harfleri dışında kalan harfleri, İngilizce'nin W, X gibi harfleri eklenerek verilmiştir. Bu harfler de yetişmediği için, mantıksal sıra düzeni dışında, kuzeydeki ilk şerit AA, güneydeki son şerit ise ZZ harfleri ile adlandırılmıştır. Boylamlar arasındaki şeritler ise batıdan başlayarak l 'den 76'ya kadar rakamlanarak işaretlendirilmiştir. Şeritlerin kesiştiği noktada yer alan 15 derecelik enlem ve boylam arasında kalan dikdörtgen alanda, tespit edilen herhangi bir yerleşme yeri, bu sisteme göre gelişigüzel kodlanmıştır (R 55/1 gibi). Her alan kuzey-güney yönünde 28 km, doğu-batı yönünde 22 km uzunluğundadır. 1:100.000 ölçeğindeki bir pafta dörde bölündüğü zaman bu sistemin bir karesi ile karşılaşılmaktadır. Veya dört 1:25.000 'lik pafta bir dörtgen alan yaratmaktadır. Buluntu yerlerinin kodlanması, özellikle yerel adı olmayan, çok kez araştırma başkanı tarafından isimlendirilmeye çalışılan buluntu yerlerinin tanımlanmasında, buluntu yerlerindeki bulunan nesnelerin üzerlerinin yazılmasında faydalı olmaktadır. Bu kodlama sistemi nedense bilim dünyasında pek kabul görmemiş ancak Keban, Karakaya, Aşağı Fırat, Aksaray-Niğde-Nevşehir Yüzey araştırmaları ile Trakya ve Marmara Bölgesi araştırmalarında kullanılmaya devam edilmiştir. Sistemin tek sakıncası, dörtgen alan adlandırılmalarında yapay bir işaretlendirilmeye gidilmiş olması ve bu işaretlerin harita pafta no'ları ile uyumsuz olmasıdır. Bu sistemin sağlıklı yürütülmesi için en azından tüm Türkiye'nin 1:25.000'lik ölçeğindeki haritalarına ihtiyaç vardır. Son yıllarda Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün, Türkiye sınırları içinde kazı yapan bilim adamlarının, kazı yerinin yakın çevresindeki alanlarda yoğun yüzey araştırması yapmalarına yönelik talebi kazı başkanlarınca uygun karşılanmış, olanaklar nisbetinde bu araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar gelecek yıllarda da yapılmaya devam edecektir. Bu işlem için Genel Müdürlük, kazı yapılan yerlerin yakın çevrelerinin 1: 25.000

ölçekli haritalarını kazı başkanlarına, temsilcileri vasıtasıyla geçici olarak vermiş ve bu alanlarda bulunacak olan yerleşme yerlerinin birer ayrıntılı fişinin hazırlanması ve kod sistemindeki numaraların verilmesini istemiştir. Gerçekte bu numaraların araştırmacılar tarafından değil, araştırma sonrasında, Müdürlüğe yollanan fişlere göre Genel Müdürlük tarafından verilmesi gerekmektedir. Yapılan tüm yüzey araştırmalarının sonucunda karelerin içinde bugüne kadar verilen numaraların bir listesinin henüz yayınlanmamış olması, Genel Müdürlüğün istediği Anadolu Kültür Envanteri'nin başlangıcında görülen en önemli aksaklıkların biridir. Bu çalışmanın mutlaka devam edip, gerçekten de ülkemizin tüm kültür envanterinin çıkarılması gerekmektedir. Bizim **pu** çalışmamız da, gerçekleştirilecek envantere bir katkı olarak düşünülmelidir.

Konumu ve Çevresel Önemi: Buluntu yerinin coğrafi konumu ve buluntuların dağılım alanının özellikleri ve boyutları bu bölümde anlatılmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma: Buluntu yerinde araştırma yapan kişiler, araştırmaların tarihi ile kazı yapılan yerdeki tabakalanma, yayındaki düzenine uygun bir şekilde bu bölümde anlatılmaya çalışılmıştır.

Küçük Buluntu: Yüzey araştırması ya da kazıda ele geçen yontma taş, kemik aletler ve diğer küçük buluntuların tipolojik özellikleri bu alanda verilmiştir.

Kaynakça: Fişte adı geçen yerleşme/buluntu yerinden söz edilen yayının kısa kaynakça göndermesi. Bu gönderme ile klasörün sonlarında yer alan kaynakçadan, yayınların daha ayrıntılı bilgisine ulaşılabilir.

Güncelleme Tarihi: Sayfanın en alt sağ köşesinde yer almakta ve fişin yeni bulgulara göre en son güncellendiği tarihi belirtmektedir. Kayıtlı kullanıcılara daha sonra gönderilecek olan güncelleme yapraklarının altındaki bu tarihteki değişiklik, bir önceki tarihteki fişe göre yeni bilgilerin eklendiği ya da çeşitli düzeltmelerin yapıldığını belirtecektir.

Buluntu Örnekleri (Fişin arka yüzü): Bazı fişlerin arka yüzlerinde o yerleşme ile ilgili, yayınlanmış olan buluntulardan seçme örnekler yer almaktadır. Bu buluntular genellikle araştırmayı/kazıyı yürütenlerin yayınladıkları biçimiyle, sayfa düzeni açısından belirli oranlarda küçültülüp büyütülerek alınmış ve çizimlere müdahale edilmemiştir. Buluntulardan seçme yapılırken ya metinde sözü geçenler ya da o yerleşmeyi en iyi biçimde temsil edebileceğini düşündüğümüz örnekler seçilmiştir. Buluntu çerçevesinin altında ise çizim veya fotoğrafın yayında yer aldığı sayfa, şekil ya da levha numarasını içeren kısa bir kaynakça verilmiştir. Bu bölümde, yayınlanan örneklerin işlevleriyle ilgili bilgi özellikle verilmemiştir.

Acıgöl Etekleri

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat

31 02, ' .{/k.i432 :11:

Harita Pafta No

13-ii/p

Bölge

İç Ariadon

İ

Nevşehir

ilçe

Acıgöl

Köy

Araştırma Yöntemi

☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Nevşehir il merkezinin 18 km güneybatısında, Göldağı'nın kuzeybatısındaki Acıgöl'ün eteklerinde. Acıgöl'ün hangi yöndeki eteğinden toplama yapıldığı belirtilmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

H. Hasdemir, buluntu yeri hakkında hiçbir bilgi vermemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

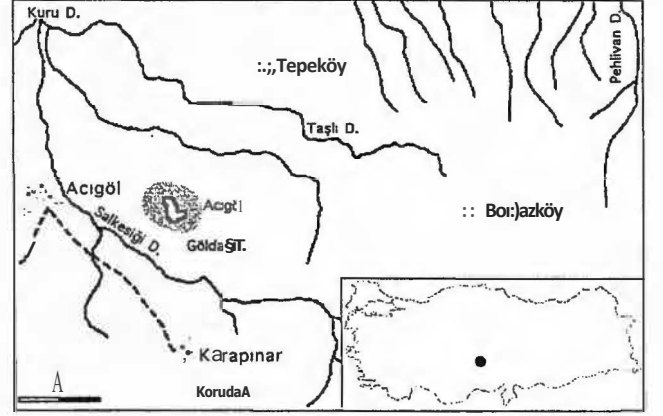
1944 yılında Ankara Üniversite i, Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğrencilerinden Halil Hasdemir'in Acıgöl civarında yaptığı araştırmada bazı yontma taş aletler bulunmuştur. Hasdemir'in bu araştırmasını hangi şartlarda, ne yoğunlukta yaptığından hiç bahsedilmemektedir.

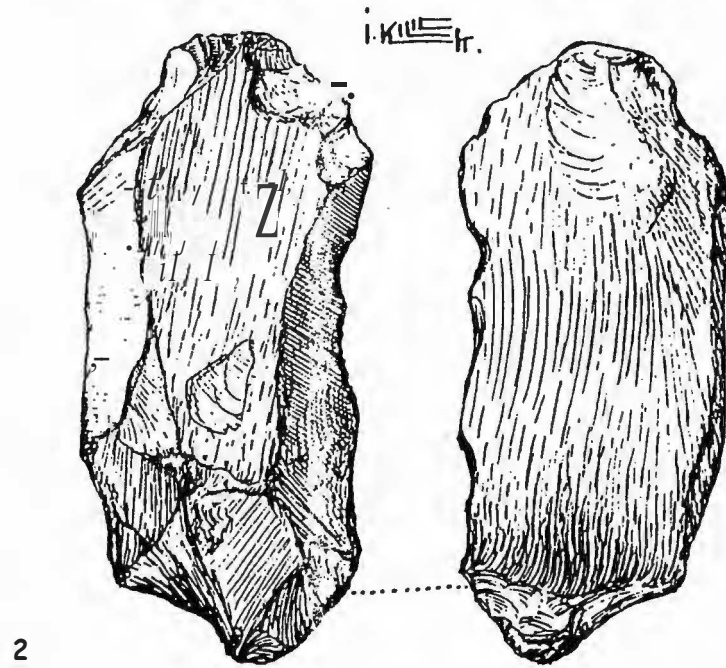
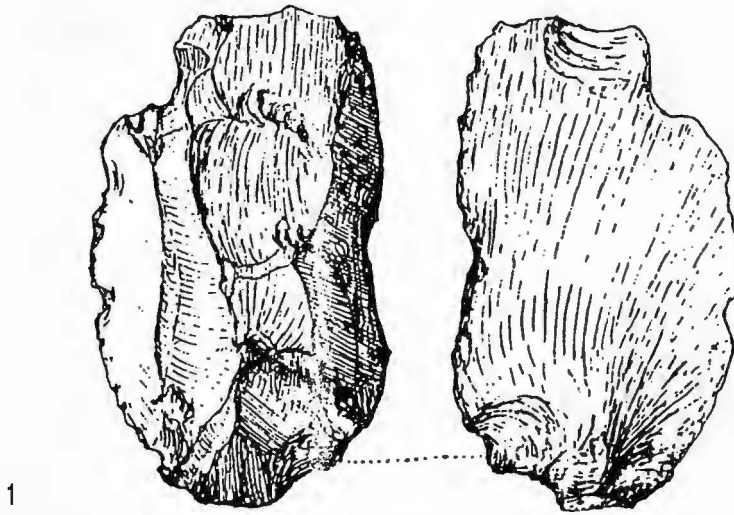
Küçük Buluntu

Araştırmadan sonra bu aletleri gören Şevket Aziz Kansu, bunların tipolojik olarak Levallois yongalar olduğunu belirtmektedir. Toplanan parçaların tümü obsidiendir. Aletler obsiden çekirdeklerden vurma ile koparılmış yongalardan olup, birer yüzleri işlenmiştir [Kansu 1945: res.2, no.1-2, res.3, no.3].

Kaynakça

Kansu 1945b:294, res.2-3
Goetze 1957:1 S
Kansu 1971 :217

1. Kansu 1945b, res. 2/1
2.-Kansu 1945b, res. 2/2
3. Kansu 1945b, res. 3/3

Ağaçlı

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 15° K, 28° 53-54° D

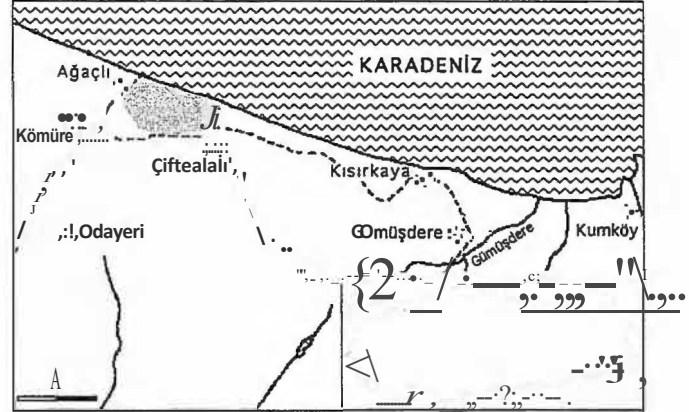
Harita Pafta No 1

Bölge mmar

İstanbul

ilçe Kemerburgaz

Köy Ağaçlı

@ Yüzey Araştırması O Kazı

O AP 18 OP 18 ÜP 18 EP

Yeri

Istanbul il merkezinin (Eminönü) yaklaşık 30 km kuzeybatısında, Karadeniz kıyısında, Kemerburgaz'ın 14 km kuzeybatısında, Çiftealan ile Ağaçlı Köyü arasında, Ağaçlı Deresi, Hayakadın Deresi (Çamaşırdere) ve Karadeniz ile sınırlanan, günümüzde Yedikumlar diye anılan ve yaklaşık olarak 1 x 1.5 km boyutlarındaki kıyı kumunda (Olasılıkla Yedikumlar terimi, Karadeniz kıyısında arasında Gümüşdere Kumulu'nun da olduğu kumulların tümüne verilen isimdir [Bijışkyan 1969:109]). Kodu C 12 / 1.

Konumu ve Çevresel Önemi

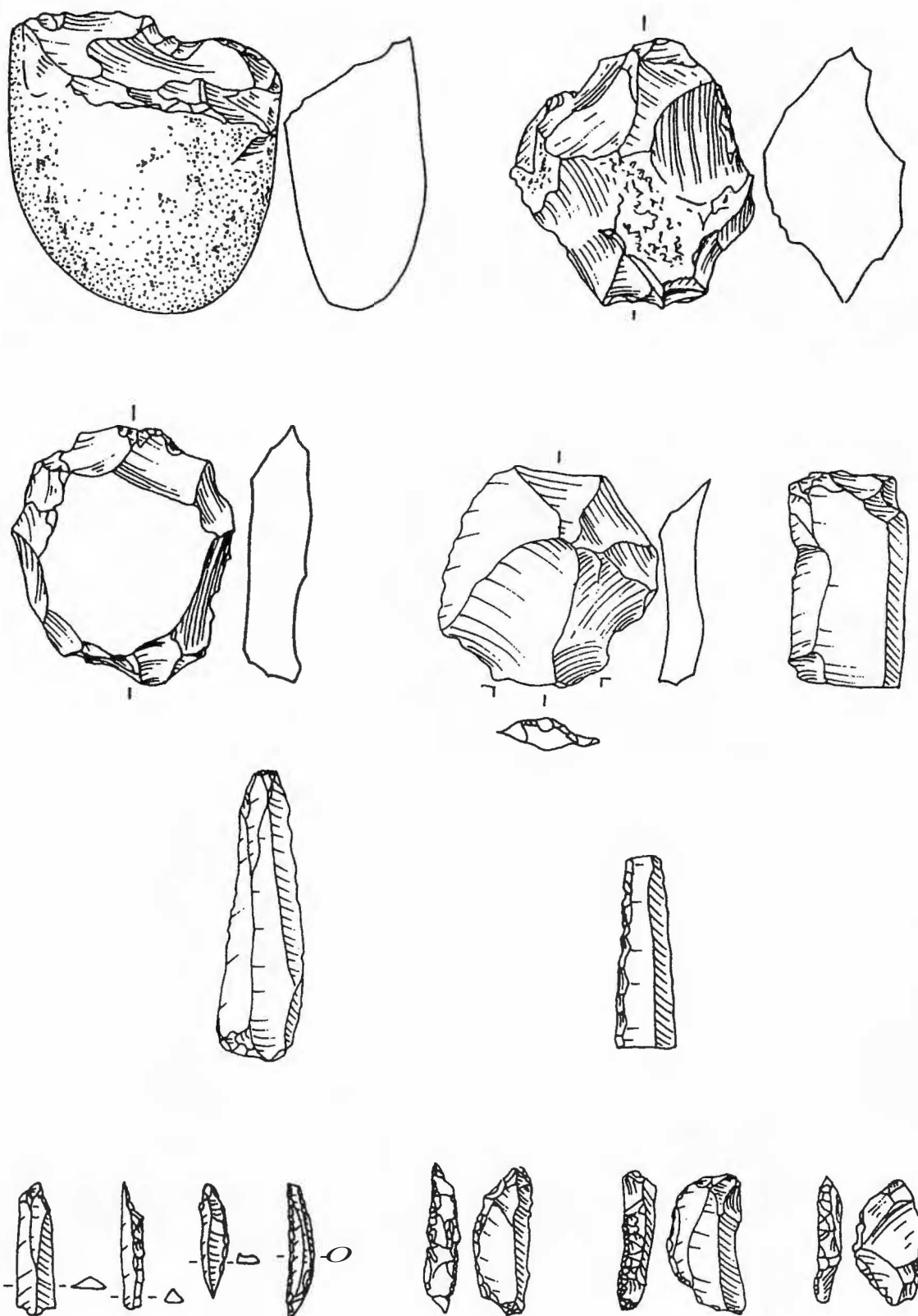
Bu kıyı kumunun zaman içinde şiddetli rüzgar tesiri ile yer değiştirmesi, altta Pliosen'in sıcak ve nemli bir iklim döneminde oluştuğu zannedilen, daha sert yüzeyle, kırmızı renkte olan eski kum birikintilerinin zaman zaman ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu sert yüzeyle kumunun üstünde, buluntu yoğunluğundan kamp yeri olduğu anlaşılan şimdilik en az 43 yerin varlığı yapılan araştırmalar neticesinde saptanmıştır. Bu kamp yerleri kumul üzerinde geniş bir alana dağınık bir şekilde yayılmıştır. Yaklaşık 2-3 m boyutlarında olan kamp yerlerinin bazılarında, iri çakıl taşlarının bulunuşu, bu taşların basit kulübe ve çadır direklerinin dayak taşı olarak kullanıldıklarını veya ışık taşları olabileceğini göstermektedir. Gene bu verilerden çıkarak bazı kamp yerlerinin kulübe gibi çardak şeklinde olduğu da düşünülmektedir. Günümüzde İstanbul İli'nin ısınma amaçlı yakıt ihtiyacını karşılamak için, kumunun alt kısmında bulunan linyit kömürü yataklarına ulaşmak amacıyla, kumul alt üst edilerek günümüzde tanınamayacak şekilde tamamen tahrip edilmiştir. Bu şekilde tespit edilenlerin yanı sıra yeni kumunun altında yatan ve gün ışığına çıkmamış olan eski konaklama alanları da beraberce yok edilmiştir. Kumunun güneyindeki bol su kaynaklarına sahip ormanlık bölge ve dereler, burada yaşamaya elverişli doğal bir ortamın oluşumuna yardımcı olmuştur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa E. Fondakowsky tarafından tespit edilmiştir. İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsünden Dr. M.Korfmann'ın, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Kürsüsü'ne Fondakowsky'nin bulduğu bu yerleşme yerini bildirmesiyle, 1973 yılında B.Howe ve M. Korfmann'ın katılmalarıyla, bu kürsünün öğretim elemanları ve öğrencilerinden oluşan ekiple ilk defa bu alanda sistematik yüzey araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada toplanan buluntular B. Howe tarafından 1974 yılında incelenmiştir. Daha sonra da gene aynı kürsünün öğretim elemanları zaman zaman kumunda imkanlar nisbetinde yüzey araştırması yapmışlardır. Son yıllarda da (1975 ve 1980) aynı Anabilim Dalı (Kürsü) öğretim üyelerinden Mehmet Özdoğan, Trakya Yüzey Araştırmaları çerçevesi içinde kumunun bozulmayan kısımlarında yüzey araştırmalarına devam etmiştir.

ÜçÖk'lu tü

Ağaçlı'da Orta Paleolitik Çağ'dan itibaren, Üst Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ'lara ait kamp yerlerinin olduğu toplanan buluntuların incelenmesinden anlaşılmaktadır [Özdoğan 1983c:res.2] ama çalışmalar henüz hazırlık safhasında olduğu için her buluntu biriminin Orta Paleolitik Çağ'dan Epipaleolitik Çağ arasında hangi çağa tarihlendiği tam saptanamamıştır. Bazı birimler ışık yeri görünümündedir. Bu birimlerde genellikle yerel küçük boyutlu çakmaktaşı yumrular kullanılmıştır. Aletler azdır. Genelde dilgi endüstrisi hakimdir. Levallois-Mousterien gelenekle yonga aletler, yan kazıyıcılarda bulunmaktadır [Özdoğan 1985:222]. İçlerinde minik dilgiler ve geometrik biçimli aletlerden oluşan grup, kuzey

Karadeniz kıyıları ve Kırım Epipaleolitik buluntularına benzemektedir. Bu alanda toplanan buluntuların bir kısmı 1. Gatsov ve M. Özdoğan tarafından daha ayrıntılı bir şekilde incelenerek bilim dünyasına tanıtılmıştır [Gatsov-Özdoğan 1994:102-106, şek.1-7).

Kaynakça

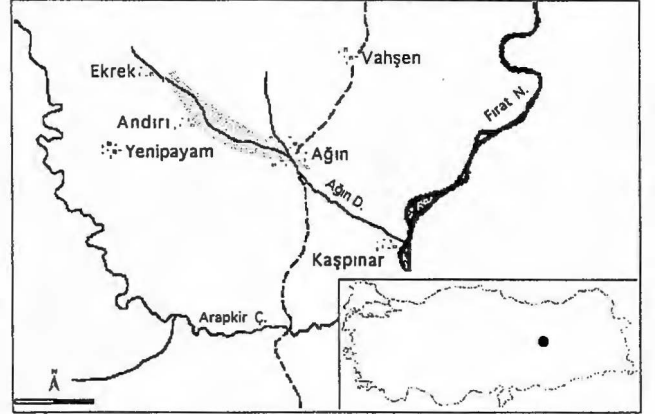
- Esin 1979:50
- Özdoğan 1982:48
- Özdoğan 1983a:137, res.2
- Özdoğan 1984:67
- Özdoğan 1985:222
- Özdoğan 1986a:41 6
- Esin 1992:63-64
- Gatsov-Özdoğan 1994:101-106
- Esin 1994:452-453

Ağın Deresi

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 35° 56' 1" 38" 43' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İlaziğ
ilçe
Köy Mertez

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

fci: @mj 18AP 18BP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Elazığ il sınırları dahilinde, kent merkezinin kuzeybatısındaki Ağın İlçesi'nin içinden geçen ve Keban Barajı yapılmadan önceki Fırat Nehri'ne kanşan Ağın Deresi boyunca. Bu alan günümüzde Keban Baraj Gölü'nün suları altında kalmıştır. Buluntuların ele geçtiği yerlerin derenin hangi yakasında olduğu bildirilmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

I.K. Kökten, Ağın Deresi boyunca yaptığı araştırmada, bu alanın araştırma yaptığı tarihten bir müddet sonra sular altında kalacağına ve bu açıdan özenle incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Aynı alanda kaya sığınaklarının da var olduğunu bildirmektedir. Buluntu alanının özellikleri, konaklama yeri olup olmadığı ve boyutları bildirilmemiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

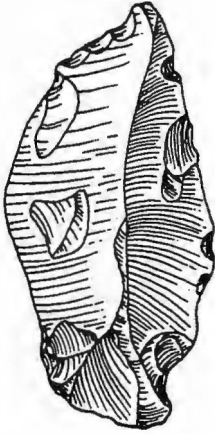
İ. Kılıç Kökten'in 1969 yılı Keban Barajı göl suları altında kalacak tarihi eser ve yerleşmelerin saptanmasına yönelik araştırmasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Kökten, Ağın Deresi boyunca gri, beyaz ve sarımtırak renkte çakmaktaşılarından yapılmış Levalloisien tipte uçlu kazıyıcı, çentikli kazıyıcı yonga aletleri ile iki yüzeyliler (el baltaları), küçük saplı satır biçimli baltalar toplamıştır [Kökten 1971a: 16, lev.20 ve Kökten 1971b: 131, res.17]. Bu buluntuların yüzeydeki dağılım yoğunluğunu ise söylememektedir. Yine de burası bir konaklama yeri olarak düşünülmelidir. Kökten'e göre dere boyunca ele geçen aletler Ankara yöresinde bulunanlarla benzerlik göstermektedir. Kökten, 1971 yılında yayınladığı makalesindeki resim altlarında vermiş olduğu bilgilerde, bu buluntuları, Alt Paleolitik ve Orta Paleolitik Çağ'a ait buluntular olarak tanımlamaktadır.

K yfr - si

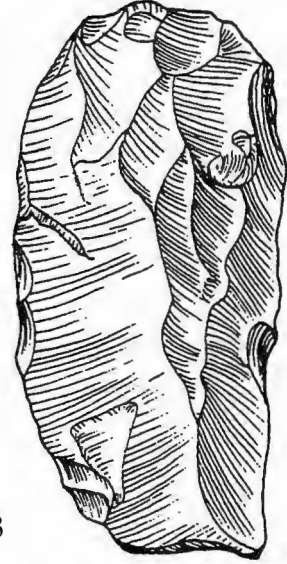
Kökten 1971 a:16, lev.20
Kökten 1971b:131, res.17

1

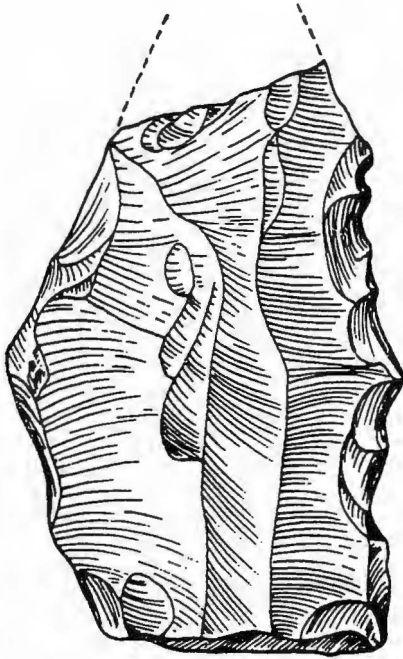

2

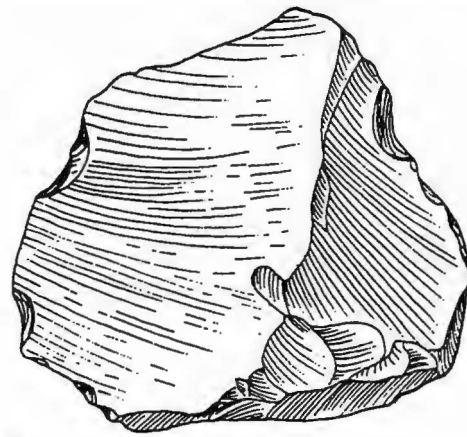

3

0cm 1 2 3 4 5

4

5

- 1- Kökten 1976: lev. 9118
- 2 Kökten 1976: lev. 9/19
3. Kökten 1976: lev. 9120
4. Kökten 1976: lev. 9121
5. Kökten 1976: lev. 9122

Ağzıaçık Suyu

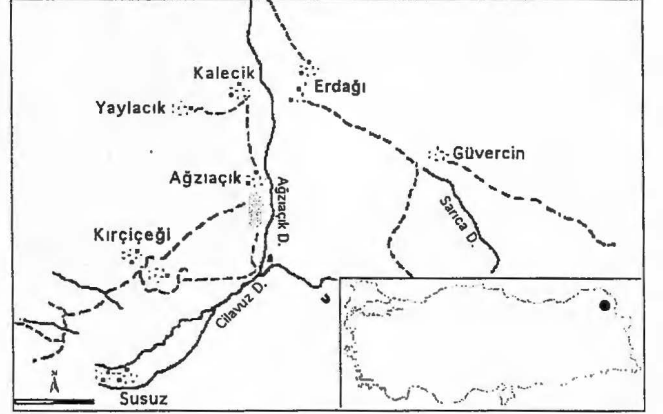
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 48-49' K, 43° 11' D
Harita Pafta No G 50
Bölge Doğu Anadolu
İl Kars
İlçe Susuz
Köy Ağzıaçık

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

[DŞ@rfi] 18A 18B ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Kars il merkezinin kuzeyinde Susuz İlçesi'nin yaklaşık 6-7 km kuzeydoğusunda yer alan Ağzıaçık veya AzacıK Köyü'nün yanından akan aynı adlı derenin batısındaki düzlük.

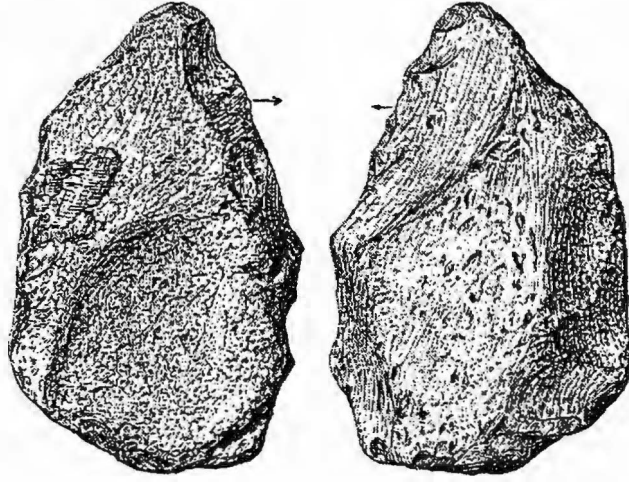
Konumu ve Çevresel Önemi Ağzıaçık Suyu, kuzeyden Er Dağı'ndan doğduktan sonra güneye doğru akmakta ve Ağzıaçık Köyü'nün doğusundan geçip, Cilavuz Deresi ile birleşmektedir. Bölge engebeli bir görünümündedir. Ağzıaçık Suyu, Cilavuz Deresi'ne nazaran daha üst sekilerde yer almaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma i.K. Kökten 1952 yılında Kars ili çevresinde gerçekleştirdiği yüzeY araştırmasında, Ağzıaçık Suyu adlı derenin civarında Paleolitik Çağ'a tarihlediği yontma taş aletleri bulmuştur. Gerçekte bu buluntu yeri ile Cilavuz Dere (Susuz) adlı buluntu yeri arasında çok uzak bir mesafe bulunmamaktadır (bak. şematik plan). Türkiye'nin Paleolitik Çağ ile ilgili yayınlarında her iki yer farklı buluntu yerleri olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada da buna uyulmuştur.

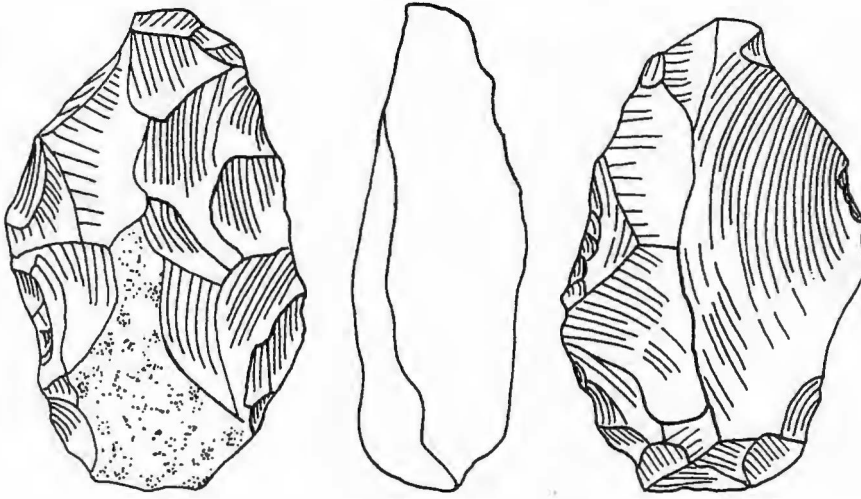
Küçük Buluntu Kökten, Ağzıaçık suyunda bulduğu aletler hakkında çok az bilgi aktarmaktadır. Bulduklarından biri bazalttan yapılmış, çok güzel işlenmiş, oval biçimli bir iki yüzeylidir (el baltası) [Kökten 1953:196, lev.VII.2). Bu balta ucundan biraz kırılmış olarak ele geçmiştir. Kökten bu baltanın Acheuleen tipte olduğu yorumunu getirmektedir. Tomskey ise bu aleti Üst Acheuleen olarak tanımlamaktadır [Tomskey 1982:188). Aynı yerde bulunan bir başka yontma taş alet ise yine bazalttan yapılmış, Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen Mousterien tipinde, çok aşınmış bir uçtur [Kökten 1953:lev.VII.1). Yalçınkaya, buluntular hakkında yeni bir yorum yapmamaktadır.

Kaynakça Kökten 1953:196, lev.VII. no 1-2
Yalçınkaya 1981 :214
Tomskey 1982:188
Yalçınkaya 1985:428
Taşkıran 1990:117 ve 118 no'lu fişler

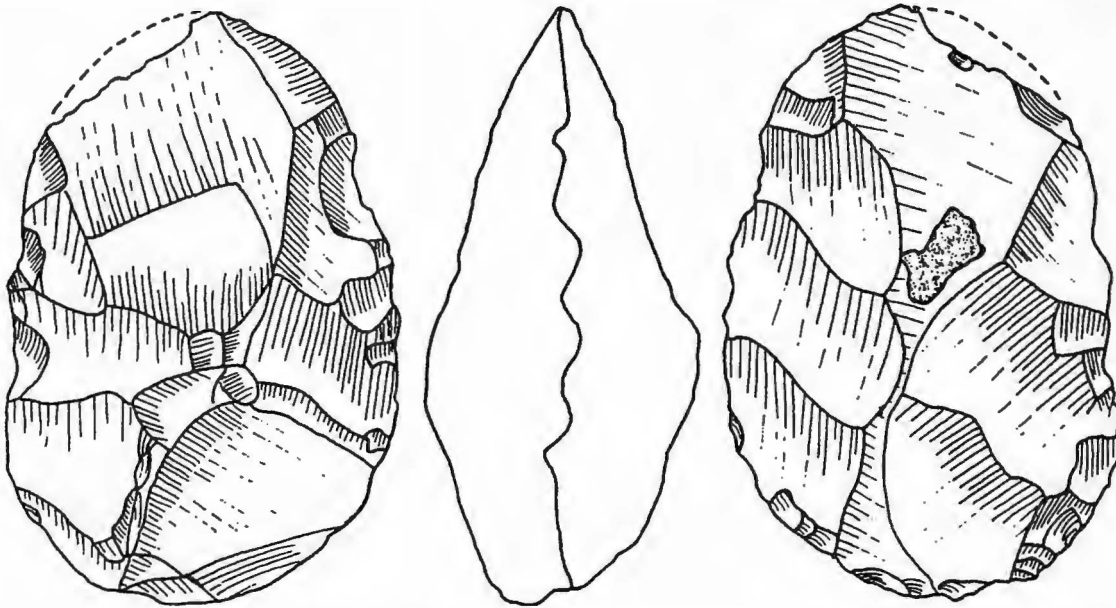
0cm 1 2 3 4 5

1

2

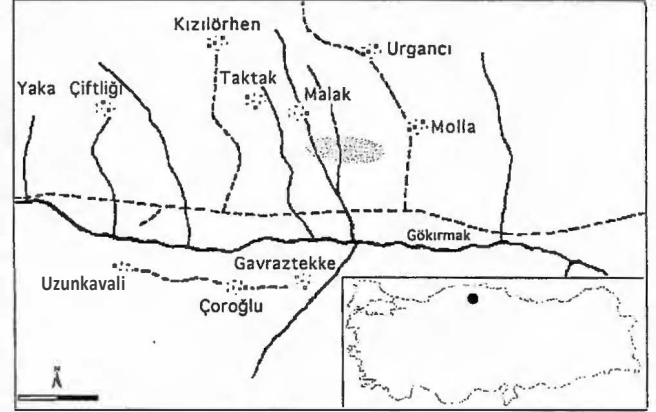
3

1. Kökten 1953: lev. VII/1
2. Taşkıran 1990: 11 8 no'lu buluntu fişi
3. Taşkıran 1990: 117 no'lu buluntu fişi

Akarca Sekileri

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 30° K, 34° 11-12
Harita Pafta No 2
Bölge ...adeniz
İl Kastamonu
İlçe Taşköprü
Köy Kızılörhen

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Kastamonu il merkezinin kuzeydoğusundaki Taşköprü ilçesi'nin batısında, Devrekani Dağları'nın Gökırmak'a bakan güney eteklerinde, Taktak/Tahtak ve Malak mahalleleri ile birlikte çok geniş bir alanda kurulmuş olan Kızılörhen Köyü'nün güneyindeki sekiler.

Konumu ve Çevresel Önemi

Gökırmak, Kuzeybatı Anadolu'da Ilgaz, Devrekani, Elek, Çangal dağlarının beslediği dere ve çayları toplayarak batı doğu istikametinde akmakta ve Kızılırmak Nehri'ne kavuşmaktadır. Buluntu yerinin olduğu sekiyi Gökırmak'ın oluşturduğu geniş bir vadinin içinde gözlemek mümkündür. Bu seki granyitlerden oluşmuştur. Bostancı, buluntunun tam yeri hakkında başka bir bilgi vermemektedir.

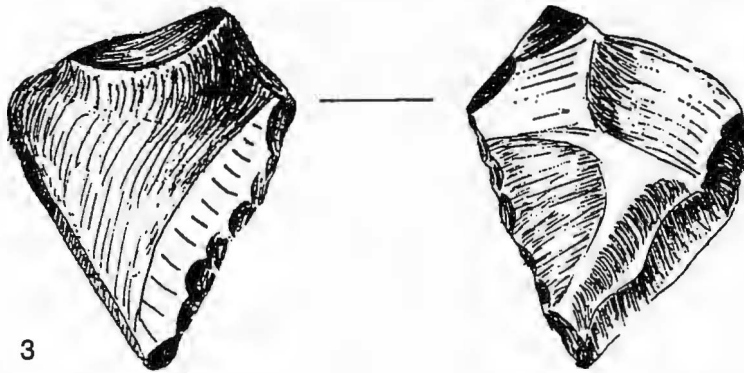
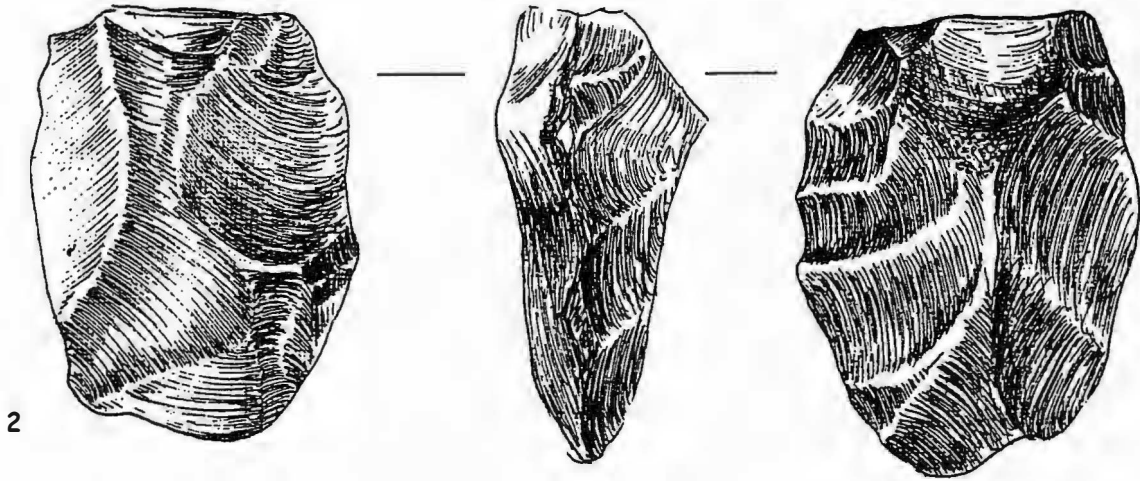
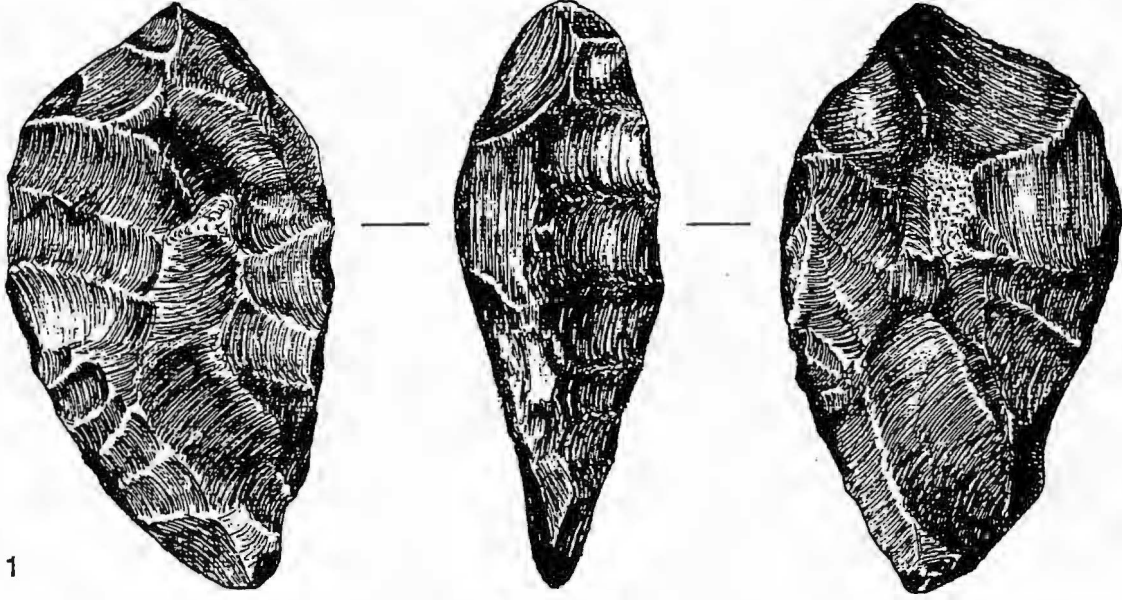
Araştırmalar ve Tabakalanma

Bostancı'nın 1951 yılında Gökırmak vadisi boyunca kişisel olarak yürüttüğü yüzey araştırmasında, Akarca sekileri olarak tanımladığı sekide, Paleolitik Çağ'lara tarihlenen yontma taş aletler bulmuştur. Bazı yayınlarda burası KIZILÖREN buluntu yeri olarak tanımlanmaktadır [Tomsky 1982:342].

Küçük Buluntu

Bu aletlerden biri, Akarca sekisinin küçük bir parçası üzerinde bulunan ve Bostancı tarafından Chelleen (yeni terimleme ile Abbevillien) tipte iki yüzeylidir. Bu el baltasının ucu kopuktur. Yonga yüzlerinin kenar hatları üzerindeki aşınmadan, el baltasının, başka bir yerden bulunduğu yere sürüklenmiş olduğu anlaşılmaktadır [Bostancı 1952:lev.II]. Baltanın üst yüzünde yonga kopma yüzleri büyüktür. Yonga kopma yüzlerini birleştiren kenarlar üzerinde yer alan kırmızı lekeler, aletin demiroksitli toprakta uzun bir süre kaldığına işaret etmektedir. Bu iki yüzeylinin boyutları 11 X 6.7 x 3.6 cm'dir. Sekinin daha aşağı bir kısmında, yine Bostancı tarafından, başka bir küçük iki yüzeyli ele geçmiştir. Sarı renkli çakmaktaşıdan yapılmıştır ve bir yüzü patinalıdır. Bostancı bu ikinci buluntuyu Micoquien'e tarihlemektedir [Bostancı 1952:lev.III/2]. El baltasının boyutlarının 8.6 x 6.7 x 4.3 cm olduğu belirtilmektedir. Yalçinkaya ise bu iki yüzeyli ile gerçek Micoquien tipler arasında, biçimsel bir benzerlik kurulamayacağına dikkat çekmektedir [Yalçinkaya 1985:430]. Taşkiran ise daha çok Acheuleen tipinde olduğunu söylemektedir [Taşkiran 1990:41]. Aynı bölgeden bir başka buluntu ise Germeçpazarı'nın kuzeyinde, Akarca'ya yakın seki eteklerinde ele geçmiştir. Bu alet Bostancı'ya göre Mousterien özelliklere sahip iki yüzü üçgen şeklindedir. Üzerinde aşınma izleri vardır. Aletin boyutları olarak 6.7 x 5.4 X 1.4 cm ölçüleri verilmektedir.

Kaynakça Bostancı 1952:139-140, lev.11, 11/23
Yalçinkaya 1981:214
Tomsky 1982:342
Yalçinkaya 1985:430
Taşkiran 1990:41

- 1 Bostancı 1952: lev. 11/1, 1a, 1b
2 Bostancı 1952: lev. III/2, 2a, 2b
3 Bostancı 1952: lev. III/3, 3a

Koordinat 36° 52' K, 37° 35' D
Harita Pafı.ı No O 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İ Gaziantep
ilçe Oğuzeli
Köy Akçahöyük/Yeniköy

/Ar;ış ır f.Y n\ern'i: ® Yüzey Araştırması O Kazı

:p i/iin'. 0 AP 18bP OÜP OEP

Yeri Gaziantep il merkezinin yaklaşık 28 km güneydoğusunda, Akçakoyunlu İlçesi'nin kuzeyinde, Secir (Sacır) Suyu'nun doğusundaki Akçahöyük/Yeniköy adlı iki ismi olan köyün civarı.

Konumu ve Çevresel Önemi

Eski adıyla Tilbaşar yeni adıyla Oğuzeli ovasında yer alan köyün civarı düzlüktür. Köyün topraklarını Sacır Suyu sulamaktadır. Buluntu yerinin tam yeri bilinemediği için yakın çevresinin konumu konusunda herhangi bir bilgi veremiyoruz.

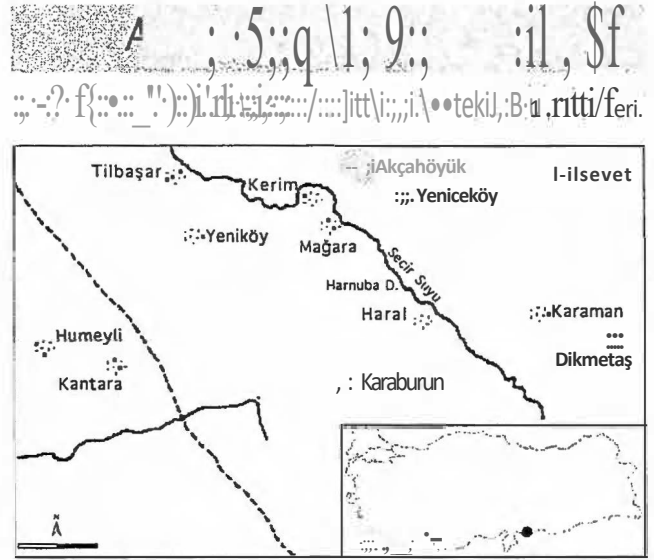
Araştırmalar ve Tabakalanma

Refakat Çiner'in 1950 yılında, Gaziantep il sınırları içinde, özellikle ilin güney kısmında gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında, Akçahöyük/Yeniköy Köyü'nde araştırılmış, buluntu yerinin köyün neresinde olduğunu bildirmeden yontma taş aletler ele geçtiği belirtilmiştir. Aletlerin yoğunlukları da bildirilmemektedir.

İklimi

Çiner, bulduğu iki adet aletin, Levalloiso-Mousterien tipte olduğunu bildirmektedir. Bu aletlerin ne oldukları hakkında başka bir bilgi verilmemiştir. Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedirler. Aletlerin fotoğrafları veya çizimleri de gösterilmemektedir.

İfeliyri' kç; Çiner 1958:127

Akkaş-Gödekırı

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 54-55' K, 32° 30-34' D
Harita Pafta No 129
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Zir
Köy Gödekırı

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

j), önemi 18AP 18BP □ ÜP □ EP

Yeri

Ankara il merkezinin güneybatısında Peçenek-Cimşit-Polatlı (Polatlar)-Gödekırı köylerinin arasında Akkaş ve Gödekırı (Gökdere) düzlükleri. 1:100.000 ölçekli 129 paftasında Akkaş, Polatlı Köyü'nün 2.5 km kuzeydoğusunda bir tepe olarak, Gödekırı'da Cimşit Köyü'nün 3 - 4 km güneybatısında bir düzlük olarak gösterilmektedir. Kökten yayınında nedense bu yerlerin tam konumlarını vermekten kaçınmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yaklaşık olarak 850-900 m kotlarında uzanan bu düzlük Peçenek Köyü'ne doğru hafif sırt oluşturarak yükselmektedir. İki yer arasında yaklaşık 3-4 km lik bir mesafe bulunmaktadır. Su kaynakları açısından fakir bir yerdir. En yakın su kaynağı doğudaki Pekmezci Pınarı'dır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

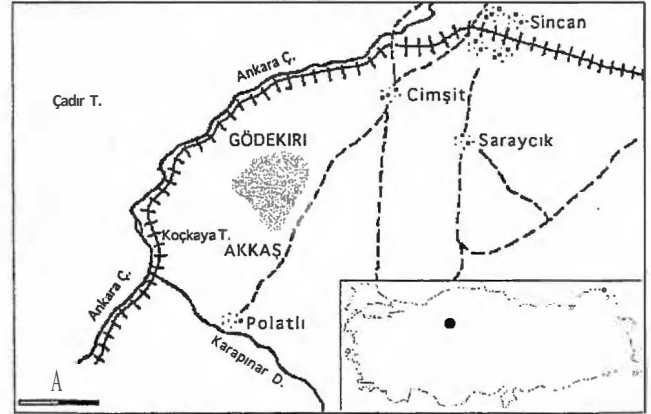
İ.K. Kökten'in 1952 yılında Ankara yöresinde Sincan, Cimşit, Gödekırı, Akkaş, Karaşal, Peçenek, Yaprak, Dodurga, İncik, Hacılar köyleri ve mevkiileri boyunca yaptığı araştırma sırasında Akkaş ve Gödekırı/Gökdere düzlüklerinde de yontma taş aletler toplamıştır. Buluntuların yoğunluğu konusunda bir bilgi verilmemektedir. Buluntuların yaklaşık 4 km bir alanın neresinden toplandığı konusunda da bir bilgimiz yoktur.

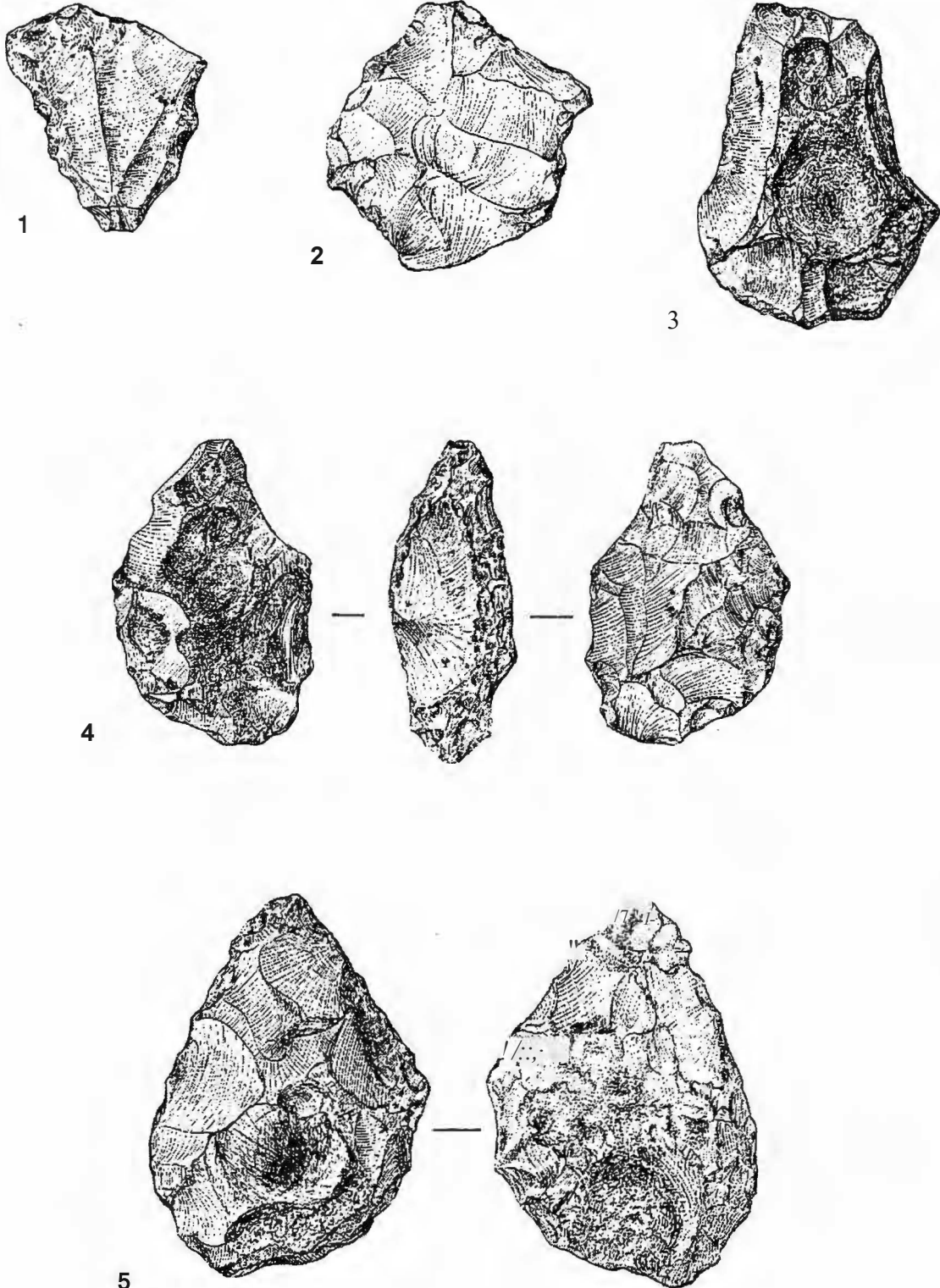
Küçük Buluntu

Kökten, bulduğu aletlerin sayılarını vermemiş, buna karşılık ancak altısını yayınlamıştır. Bulunanlardan ikisi, üzerlerinde 2 mm kalınlığında sarımsaktrak renkte patina olan iki yüzeylilerdir. Kökten bu iki yüzeylilerin Acheuleen endüstri özelliklerini taşıdığını ifade etmektedir [Kökten 1953:lev.VI.4,6]. İki tanesi de düzeltili, erken Mousterien özellikler gösteren kazıyıcıdır. Kökten bir tanesini de muntazam kopma ve tek yonga yüzü, kenar kazıyıcı olarak tanıtmakta ve şüphe ile Orta Aurignacien endüstri özelliklerini gösterdiğini anlatmaktadır [Kökten 1953:lev.VI.5]. Tomskey, Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen iki yüzeylileri Üst Acheuleen olarak nitelendirmektedir [Tomskey 1982:191].

Kaynakça

Kökten 1953:186-187, lev.VI/1-6
Şenyürek 1961 a:173
Yalçinkaya 1981 :213
Tomskey 1982:191
Yalçinkaya 1985:427

0cm 1 2 3 4 5

1. Kökten 1953: lev. VI/1
2. Kökten 1953: lev. VI/3
3. Kökten 1953: lev. VI/2
4. Kökten 1953: lev. VI/4-5
5. Kökten 1953: lev. VI/6

Aktaş

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 39° 01' K, 38° 43' D
Harita Pafta No J 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Malatya ?
ilçe Öğrendik
Köy Öğrendik

Araştırma Yöntemi ® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem 181AP O OP O ÜP □ EP

Yeri

Erzincan, Tunceli, Malatya, Elazığ il sınırlarının birleştiği yerde, Malatya il merkezinin kuzeydoğusunda, Elazığ kent merkezinin kuzeybatısında, Fırat Nehri'nin batısında, Ağın'ın kuzeyinde eski adı Gerani olan Öğrendik Köyü'nün yaklaşık 1.250 m kuzeydoğusunda, Pulköy ile Bahadırlar arasında yer alan bir mevkii'dir. 1:100.000 ölçekli haritada geçen Ağtaşı Tepe'nin burası olduğunu kabul edebiliriz. Olasılıkla yöresel ismi Ağtaşı olan bu yerin I.K. Kökten tarafından biraz değiştirilerek Aktaş olarak adlandırılmıştır. Buluntu yerinin idari olarak hangi il sınırları içinde olduğunu saptamak olanaksızdır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bölge, yükselmiş ve sonradan aşını ve taşınılar yüzünden yüksek düzlüklere dönük tepeli bir görünümündedir. Çevrede Miosen dönemi tortulları ve kalkerleri vardır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Kılıç Kökten, 1971 yılında Elazığ yöresinde, Keban Barajı göl suları altında kalacak yerleri saptarken olasılıkla bir mevkii adı olan Aktaş buluntu yerini tespit etmiştir. Olasılıkla günümüzde Keban Baraj gölü suları altında kalmıştır.

Küçük Buluntu

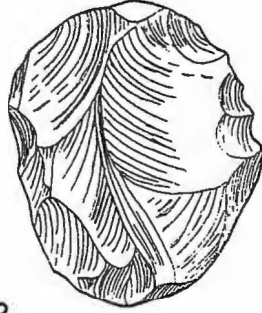
Kökten, Miosen tortulları arasında istiridye, yosun fosilleri ve kalıpları arasında çakmaktaşı yumrularından yapılmış uçları yontuk çakıllar, iri ve kenarları çentikli yongalar bulmuştur. Araştırmacı bu kaba aletleri, çıktıkları arazinin yapısı ve yanlarındaki fosil kalıntılara göre çok daha önce işlenmiş olduklarını iddia etmektedir [Kökten 1974:3, lev.5/2 ve lev.25]. Yalçinkaya ise Beypazarı-Çeçtepe, Eşkini Sefine ve Aktaş buluntularına dayanarak Anadolu'da Eskitaşı Çağı başlangıcında bir kültürün var olabileceğine işaret etmektedir [Yalçinkaya 1985:429]. Biz bu konaklama/işık yerini Alt Paleolitik Çağ grubu içinde değerlendirdik. Çaytaşı aletleri ile Anadolu'nun en eski yontma taş endüstrisi veren yerlerinden biridir.

Kaynakç:

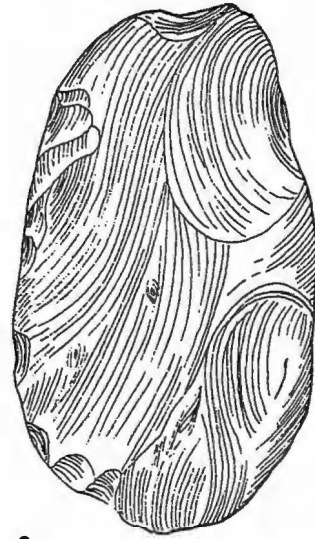
Kökten 1974:3, lev.5/2, 25
Yalçinkaya 1985:429

1

2

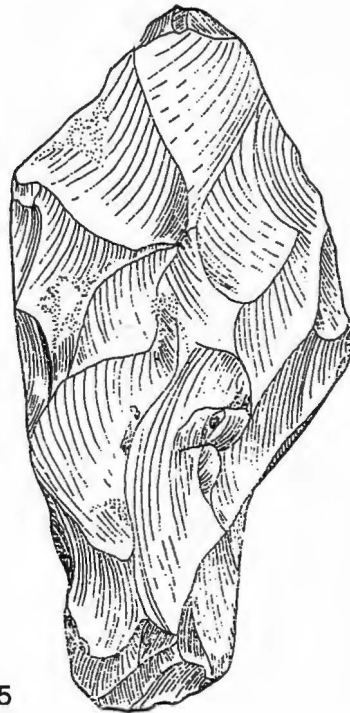

3

0cm 1 2 3 4 5

4

5

1. Kökten 1974: lev. 25/86
2. Kökten 1974: lev. 25/88
3. Kökten 1974: 25/85
4. Kökten 1974: le. 25/84
5. Kökten 1974: lev. 25/87

Almalı Yakını

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 36° 53' K, 37° 21' D
Harita Pafta No O 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İ Gaziantep
İlçe Oğuzeli
Köy Almalı

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

i-P n, n: D AP 18bp D ÜP □ EP

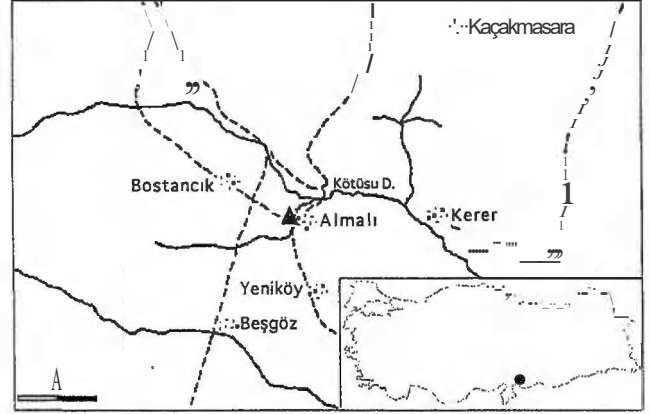
Yeri Gaziantep İ merkezinin 19 km güneyinde, Gaziantep-Kilis karayolunun üzerinde, yolun hemen doğusunda, karayolu ile Almalı Köyü arasındaki bağlarda, yaklaşık olarak Bostancık Köyü ile Almalı Köyü arasında. Buluntu yerini tespit eden Perrot'un burası ile ilgili verdiği resimde, önde buluntu yeri olan bağ, arka kısımda ise Almalı Höyüğü görülmektedir. Olasılıkla buluntu yerinin özel bir adı yoktur. 1:100.000 ölçekli haritada köyün adı Elmalı olarak geçmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi Perrot, buluntu yerinin konumu hakkında bir bilgi vermemekte, buluntu yoğunluğu konusunda da bir şey söylememektedir.

Araştırılması ve Yayımları J. Perrot, 1961 'de Gaziantep yöresinde yaptığı yüzey araştırmasında, bağlar içinde önemli bir açık hava konaklama yeri bulmuştur [Perrot 1962:lev.5].

Laçın ve Jü Perrot, Almalı Höyüğü yakınındaki bu alanda büyük ve orta boyutta yongalar, yumurta biçimli bazı iki yüzeyliler ve bir adet de yarıcı alet bulmuştur. Tüm buluntular günümüzde Gaziantep Müzesi'nde saklanmaktadır. Perrot burasının Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen önemli bir Mousterien istasyon olduğunu bildirmektedir.

İlgi kaynağı Perrot 1962:20, lev.5

Alponos/Alpoğuz

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 33'-35' K, 30° 37' D
Harita Pafta No 1:100,000
Bölge II, Anadolu
İl Eskişehir
İlçe Seyitgazi
Köy Alpoğuz

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

buluntu ☒ İLAP ☐ O ☐ O ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Eskişehir il merkezinin güneydoğusunda, Eskişehir-Seyitgazi karayolunun batısında, Eskişehir'den 25 km uzakta, Alponos (eski Alpoğuz) Köyü'nün kuzeyindeki plato (olasılıkla Tahtalibaba Tepesi'nin doğu kesimi) üzerinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Alponos'un kuzeyindeki plato yakınında Kocaboğaz Deresi'nin başında çakmaktaşı ocakları bulunmaktadır. Köyün kuzeybatısında 1.331 m rakımlı Tahtalibaba Tepesi yer almaktadır, olasılıkla aşağıda sözü geçen iki yüzeyli bu yükseltinin eteklerinde bulunmuştur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

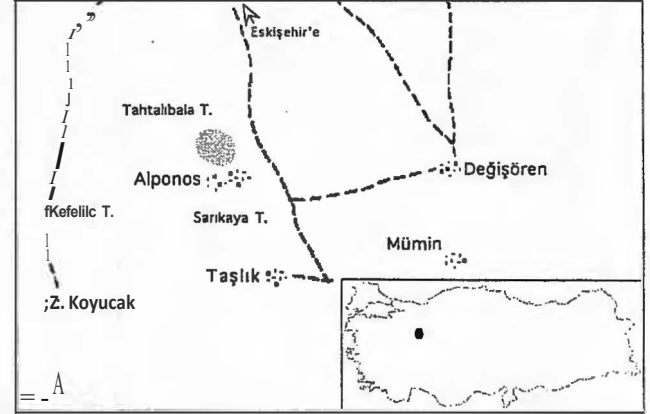
E Chaput'un eşi ile I.K. Kökten tarafından plato üzerinde, çok az sayıda yontma taş alet ve artıkları toplanmıştır. Daha sonra, 1952 yılında Kökten aynı yörede yeniden bir yüzey araştırması yapmıştır.

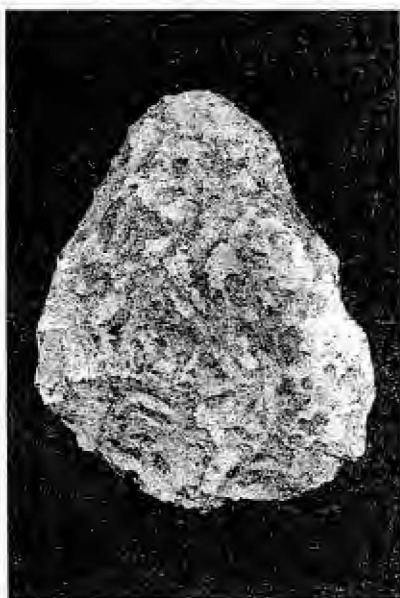
Küçük Buluntu

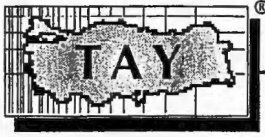
Chaput 7.8 cm uzunluğunda, 3 cm kalınlığında oldukça küçük bir iki yüzeyli bulmuştur [Chaput 1941:lev.V]. Bu iki yüzeylinin (el baltası) çakmaktaşıdan yapıldığı ve Avrupa'nın Levalloisien VI endüstrisindeki el baltalarına benzediği ileri sürülmektedir. Kökten de başka aletleri bulmak ümidiyle aynı yerde küçük bir yüzey araştırması gerçekleştirmiş, köyün kuzeyindeki platoda birçok çakmaktaşı kırığı (olasılıkla artık parçalar) bulmasına karşın bir tek bile alet elde edememiştir. Tomskey, Chaput'un bulduğu iki yüzeyliyi Üst Acheuleen olarak tarihlendirmektedir [Tomskey 1982:192-193].

İl YD

Chaput 1941:30-31
Bittel 1943:209
Kökten 1953:187-188
Goetze 1957:15
Şenyürek 1961 a:173
Tomskey 1982:192-193

Altındere/Avratlar

Tekil Buluntu Yeri

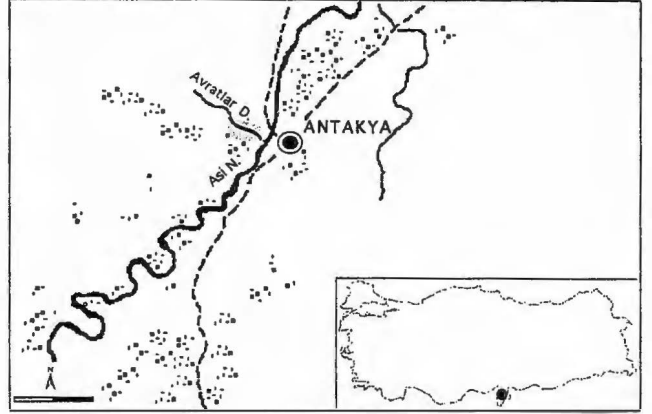
Koordinat 36° 14' K, 36° 08-09' D
Harita Pafta No P 36
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi ® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem 18A P O CP O ÜP O EP

Yeri

Antakya il merkezinin batı kesiminde yer alan, aşağı kısmı kentin kenar mahalleleri arasından geçen, Altındere/Avratlar Deresi'nin, Belediye Caddesi köprüsünün yakınında, derenin hemen batısında kalan tarlaların içinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Paleolitik Çağ aletleri, Altındere'nin yakınındaki tarlaları örten sıg toprak örtüsünün altında bulunan ve kalınlığı 1 m civarında olan bir kumlu çakıl tabakası içinde ele geçmektedir. Tarlalar sürüldükçe devamlı yeni alet çıktığı görülmüştür. Kansu aletlerin çıktığı sekinin, köprü'nün olduğu yerdeki dere su düzleminden yaklaşık 13-15 m yüksekte olduğunu bildirmektedir. Kenti terkettikten sonra Asi Nehri'ne kavuşmakta olan derenin yazları kuruduğu tespit edilmiştir. Buluntu yeri günümüzde modern yerleşme tarafından tahrip edilmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Bu sekide birkaç araştırmacı yüzey toplaması yapmıştır. İlk olarak 1943 yılında Nurettin Can, dere yatağındaki kum tabakaları içinden, yüzeyden 130 cm altta, iki adet iki yüzeyliyi bularak Altındere'yi arkeoloji dünyasına tanıtmıştır. Enver Bostancı ve Muzaffer Şenyürek tarafından, 1957-1960 yılları arasında bu sekide yapılan araştırmalarda, içlerinde iki yüzeyliler de (el baltaları) bulunan pek çok alet toplanmıştır. Bu toplamaların sistemli olmamasından dolayı buluntu yoğunluğu bilinmemektedir. Toplamada olasılıkla iki yüzeyliler tercih edilmiştir. Bu açıdan başka tipte aletlerin var olup olmadığından pek bahsedilmemektedir.

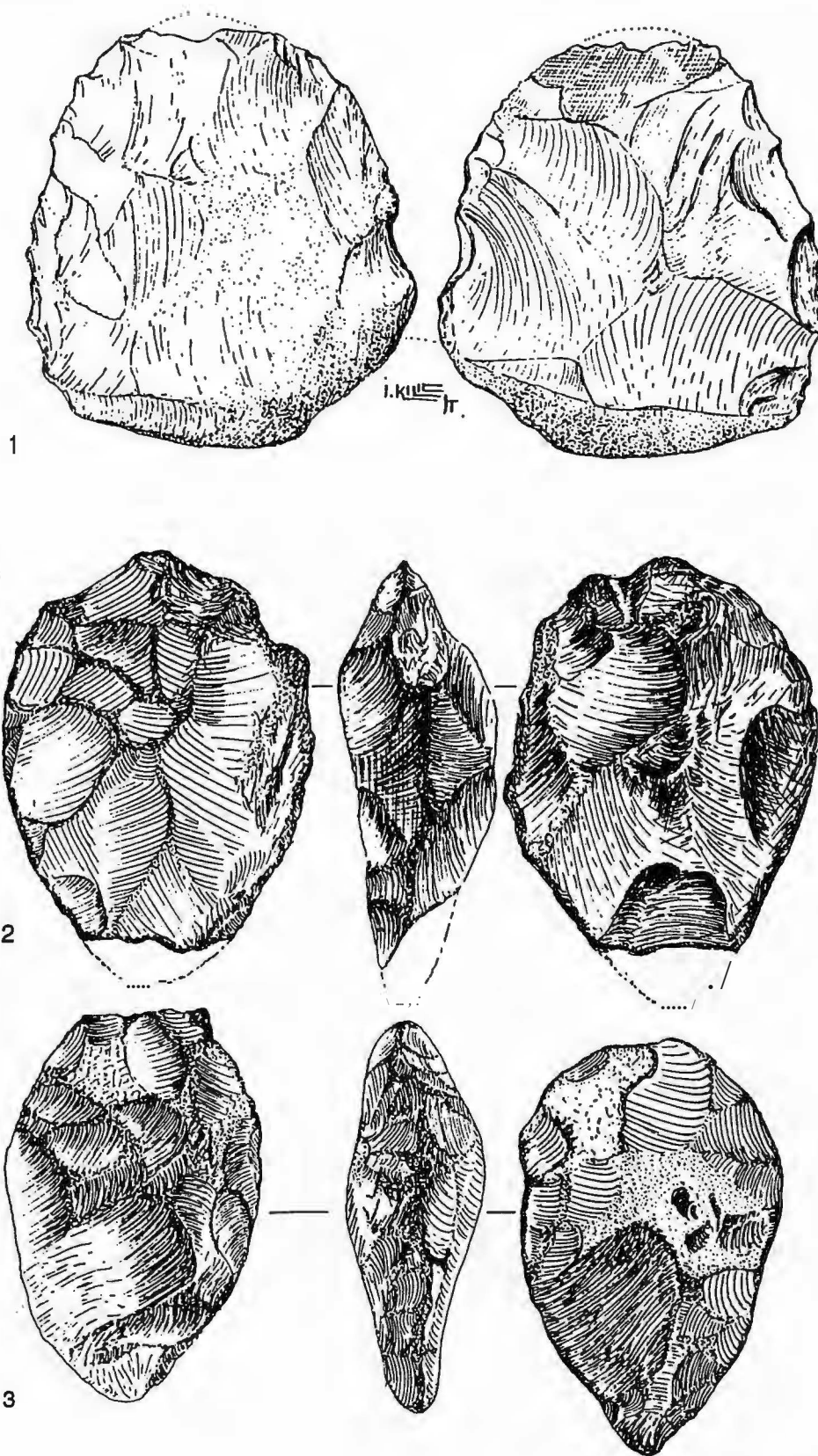
Araştırmalar ve Tabakalanma

Can, tarafından bulunmuş iki yüzeyliler (el baltaları) armut biçimlidir. Birisi koyu sarı, diğeri ise açık sarı renkte çakmaktaşıdan yapılmışlardır. Her ikisi de patinalıdır. Birinin vurma yüzünde ve yontma yüzünün üst kısmında korteks kalmıştır. Aletleri gören Şevket Aziz Kansu bunların Micoquien iki yüzeyliye benzetmiştir [Kansu 1945b:293-294, res.1]. Yalçınkaya ise bu yorumun bu şekilde yapılmasının henüz çok erken olduğuna dikkat çekmektedir [Yalçınkaya 1985:425]. İki yüzeylilerden birisinin boyutu 7.3 x 6.7 x 2.8, diğerrinin ise 7.1 x 6.6 x 3.2 cm'dir. Can, ayrıca, yine çakmaktaşıdan yapılmış 5.9 cm uzunluğunda bir yan kazıyıcı bulmuştur. Kansu, N. Can'ın bir Chelleen (Abbevillien) el baltası da bulunduğunu bildirmektedir [Kansu 1947:227,229, şek.1 B]. Kansu bu baltanın boyutları olarak 12.2 x 8.4 x 3.5 cm ölçülerini vermektedir. Bostancı ve Şenyürek de kargı ucu ve yürek biçiminde iki yüzeyliler, Clacton ve Levallois tekniğinde yongalanmış yongalar bulmuşlardır. Aletlerin tarihlenmesinde genel kanı, Üst Acheuleen'in çok az Micoquien eğilimi gösteren geç bir safhası olduğudur. Şenyürek Antakya Bölgesi'nde, Üst Acheuleen kültürü yaşayan insanların, iki yüzeyliler (el baltası) dışında, Clactonien ve Levalloisien teknikte yongalar yaptıklarını ileri sürmektedir. Aletler buraya sürüklenerek gelmişlerdir. Tomskey bu yerde son Acheuleen'in varlığına işaret etmektedir.

/ ay i a

Kansu 1943a:189
Kansu 1945b:293-294, res.1
Kansu 1947:227,229, şek.18
Goetze 1957:15
Şenyürek-Bostancı 195Ba:148, lev.V, res.1

Şenyürek 1960:701
Mellink 1960:59
Şenyürek 1961 b:51 B
Mellink 1961 :38
Şenyürek 1961 :149-161, lev.1-XXIII

1. Kansu 1945b, res. 1
2. Şenyrek-Bostancı 1958b, lev. XIII,1-3
3. Şenyürek-Bostancı 1958b, lev. XIII,4-6

Şenyürek-Bostancı 1958b:186-1 87, lev.XIII-XIV
Şenyürek 1958a:443
Şenyürek 1958b:60-62, lev.III, res.2, lev.VIII-IX
Şenyürek-Bostancı 1958a:149, lev.I,V, res.2
Şenyürek-Bostancı 1958b:184-186, lev.XII
Şenyürek 1959b:688

Şenyürek 1961b:518
Şenyürek-Bostancı 1961:307-308 ve 311'deki harita
Melink 1962:72
Kansu 1971:217
Bostancı 1973:45, har.İİ
Yalçınkaya 1981 :212
Tomsky 1982:194
Yalçınkaya 1985:426
Minzoni-Deroche 1992:79-80

Altınözü

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat **g' 07: K, 36' 15-1.f. -**
Harita Pafta No **P36**
Bölge **4,c1eiii.**
I **Antakya**
ilçe **Minzio**
Köy **Mel'kez**

Araştırma Yöntemi **● YüzeY Araştırması ○ Kazı**

Ölçölüt **18AP ○ CP ○ ÜP ○ EP**

Yeri

Antakya il merkezinin 12 km güneydoğusundaki Altınözü İlçesi'nin hemen güneydoğusundaki bir seki üzerinde ve bu seki ile ilçe arasındaki bir tarlada. Ayrıca ilçenin doğusunda, kuzeye doğru akan ve Asi Nehri'ne ulaşan küçük bir derenin batı yanında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yumuşak tepeler ile kaplı olan alanda fazla yükseklikler görülmemektedir. Buluntu yerlerinin konumları hakkında fazla bir bilgi de verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Enver Bostancı 1954 yılında yaptığı yüzeY araştırması sırasında Altınözü civarında Paleolitik aletler toplamıştır. Buluntu yeri ve özelliklerinden pek söz etmemiştir. Minzoni-Deroche ekibi de 1988 yılında ilçenin çevresinde araştırma yapmış, Bostancı'nın buluntu yerinden farklı bir yerde, sayısı fazla olmayan yontma taş aletler bulmuştur.

Küçük Buluntu

Bostancı'nın yüzeY araştırmasında çakmaktaşıdan yapılmış Micoquien (Üst Acheuleen) tipinde iki adet iki yüzeYli (el baltası) ve üç adet yonga bulunmuştur. İki yüzeYlilerden biri, demiroksitli toprakta çok uzun zaman kaldığından tuğla renginde patinalıdır. Yongalardan ikisi kazıyıcıdır. Şenyürek ve Bostancı bu kazıyıcılardan birinin Levalloisien teknikte yapıldıklarını söylemektedirler [Şenyürek-Bostancı 1958a: lev.I,V/res.2 ve Şenyürek-Bostancı 1958b:lev.XII]. Bunların patinaları açık kahve ve gri renklidir. Minzoni-Deroche ise ilçenin doğusunda 9 no'lu buluntu yerinde 2 dilgi ve 35 adet yonga ele geçirmiştir. Bu aletlerin tarihlenmeleri konusunda şimdilik bir yorum yapmamaktadır. Çevre Paleolitik Çağ taş alet ve artıkları açısından zengindir.

Kaynakça

Şenyürek-Bostancı 1958a:149, lev.I,V, res.2
Şenyürek-Bostancı 1958b:184-186, lev.XII
Şenyürek-Bostancı 1961 :307-308 ve 311 'deki harita
Bostancı 1973:45, har.il
Yalçınkaya 1981 :21 2
Tomsky 1982:194
Yalçınkaya 1985:426
Minzoni-Deroche 1992:79-80

Anep Sırtı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 38' K, 38° 46' D
Harita Pafta No M 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Kahta
Köy Dardağan

Araştırma Yöntemi ® YüzeY Araştırması O Kazi

Dönem O AP O OP & ÜP O EP

Yeri

Adıyaman il merkezinin doğusunda Kahta İlçesi'nin yakınında Dardağan Köyü'nün güneybatısındaki aynı adlı sırta ve Fırat'a doğru eğimli olan yamaçlarda. Günümüzde buluntu yeri Atatürk Barajı'nın göl suları altındadır. Kodu T 52 / 16.

Konumu ve Çevresel Önemi

Anep sırtının yer aldığı Dardağan ve Keferkuruş köylerinin olduğu alan tam bir plato görünümündedir. Bu platoyu yazları kuruyan küçük dereler keserek dik eğimli derin yataklar meydana getirmişlerdir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

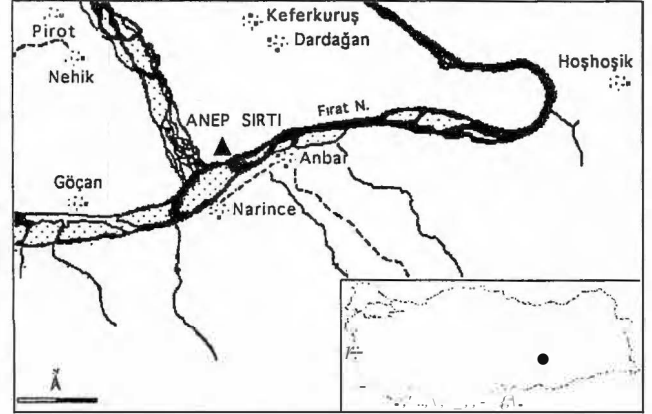
Özdoğan başkanlığında, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve öğrencilerinden oluşan ekibin 1977 yılında Aşağı Fırat Bölgesi'nde yaptığı yüzeY araştırmasında Anep Sırtı'nın üzerinde çeşitli yerlerde ve özellikle Anep Deresi'ne bakan doğu yamacında yontma taş alet ve artıkları toplanmıştır.

{@çqf . ui@I

Bu alanda çakmaktaşıdan yapılmış, kenar düzeltili yongalar, küçük yongalar üzerinde delici uçlar ve bir adet kazıyıcı olarak düzeltilmiş küçük yonga bulunmuştur. Bu buluntular araştırmacı tarafından Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir.

; Ynitiel

Özdoğan 1977:89
Hours et al. 1994:54

Ani Çevresi

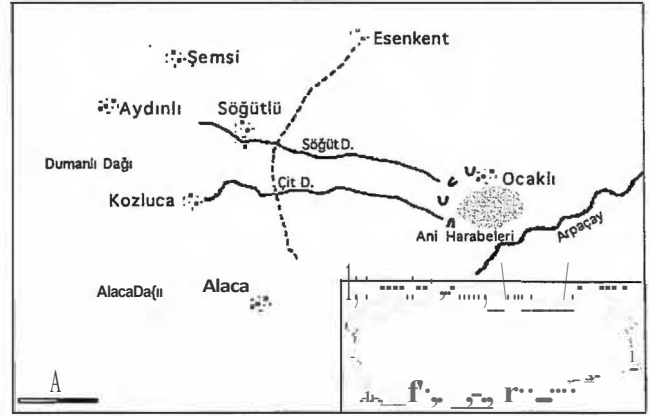
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 31' K, 43° 32-33' D
Harita Pafta Na G 51
Bölge Doğu Anadolu
il Kars
ilçe Dığor
Köy Ocaklı (Ani)

Araştırma Yöntemi ® Yüzev Araştırması O Kazi

Dönem 18 LAP O OP O ÜP O EP

Yeri Kars il merkezinin kuşuçu mu 42 km doğu-güneydoğusunda, Dığor ilçesi'nin kuzeydoğusunda, Ani (yeni ismi Ocaklı) Köyü'ndeki Ani antik yerleşmesinin yakınındaki mağaraların önünde, dereye yakın kısımda.

Konumu ve Çevresel Önemi

En yüksek noktası 2.670 m olan Alaca Dağı'nın doğu eteklerinden doğan dere, harabelerin yakınında Arpaçay ile birleşmektedir. Kökten'in bahsettiği ama adını vermediği derenin bu dere olması gerekir. Kökten, dereye yakın kısımlarda doğal mağaraların olduğunu bildirmekteyse de bu mağaralar hakkında fazla bir şey söylememektedir. 1:100.000 ölçekli haritada özellikle Ani Harabeleri'nin batı kısmında birçok mağara işaretinin varlığı görülmektedir. Buluntunun bir tabakanın içinden çıkıp çıkmadığı hakkında da bir bilgi yoktur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

I.K. Kökten'in 1942 yılında Ani Harabeleri civarında yaptığı araştırmada bir adet yontma taş alet ele geçmiştir.

Küçük Buluntu

Kökten, püskürük taş olarak nitelendirdiği bazalttan 10.7 x 7.7 x 2.5 cm boyutlarında bir iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur. Alet sürüklenmekten dolayı incelmış ve çok yıpranmıştır. Kökten, biçimsel özelliklere dayanarak iki yüzeylinin Chelleen (yeni terimleme ile Abbevillien) tipte olduğunu ihtiyatla söylemektedir. Aletteki yoğun aşınma izlerinden aletin batıdaki Alaca Dağı'nın eteklerinden sürüklenerek buluntu yerine kadar geldiği yorumu yapılmaktadır.

Kaynakça

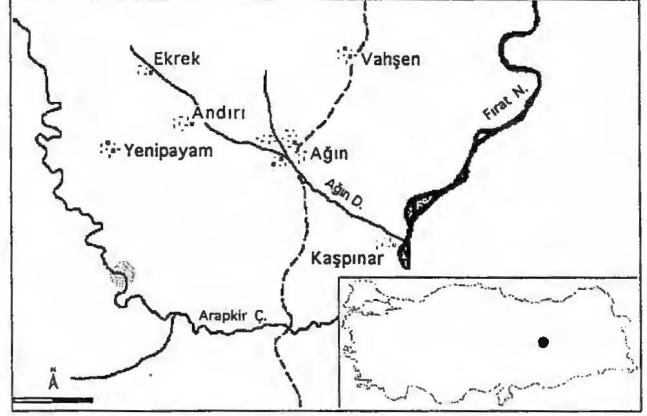
Kökten 1943:119
Kökten 1945:472
Kökten 1948:197-198
Kökten 1975:100
Yalçınkaya 1981:214
Yalçınkaya 1985:428
Taşkiran 1990:37

Arapkir Çayı

Kaya Sığınağı

Koordinat : 38° 5S, K 34° 0' p
Harita Pafta No : 41
Bölge : Doğu Anadolu
İl : Elazığ
İlçe : Ağın
Köy : <1>

Araştırma Yöntemi : ○ Yüzeysel Araştırma ● Kazı

İP. 6 : ○ AP ○ CP 18LP ○ EP

İYfi

Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Ağın İlçesi'nin güneybatısında, olasılıkla Hastek Köyü'nün 3.5 km güneyinde, Bahattin Köyü'nün 2.5 km kuzeybatısında, Sıhkiner Tepesi'nin 250 m batısında, verimsiz çıkan Karamağara'nın kuzeyinde ve tam karşısında Arapkir Çayı yakınındaki kaya sığınakları (Kökten, bu kaya sığınaklarının tam nerede olduğunu bildirmemektedir). Yukardaki bilgiler bölgenin 1:100.000 ölçekli haritasından okunmuştur.

Konumu ve Çevresel Önemi

Sığınakların konumları hakkında fazla bir bilgimiz yoksa da ağızlarının Arapkir Çayı'na doğru olduklarını biliyoruz. Kökten, her iki kaya sığınağının yalnız boyutlarını vermektedir. Kaya sığınaklarının isimleri yoktur. Buna karşılık her ikisine de numara verilmiştir. Derinliği 4.46 m, ağız genişliği 5.50 m, yüksekliği ise 2.15 m olan kaya sığınağına 1 no'lu kaya sığınağı adı verilmiştir. 2 no'lu kaya sığınağının boyutları ise derinlik 2.50 m, ağız genişliği 25.50 m, yüksekliği 2.30 m'dir. Olasılıkla her iki kaya sığınağı da günümüzde baraj gölü suları altında kalmıştır. Sığınakların çevresel konumları konusunda fazla ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1969 yılında İ.K. Kökten'in "Keban Projesi" çerçevesinde, Keban Baraj gölü suları altında kalacak olan tarihöncesi yerleşme yerlerinin saptanmasına yönelik araştırmasında keşfedilmiştir. Aynı yıl kaya sığınakları küçük çapta kazılarla araştırılmıştır. Bu kazılar daha çok deneme mahiyetinde olup, hem tabakalanmalarını anlamak hem de içlerindeki kültür verilerinin büyük kazılar yapmaya değip değmeyeceklerini bilmeye yöneliktir. 1 no'lu kaya sığınağında 0 ile 20 cm arasında verimsiz, 20-50 cm arasında Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna tarihlenebilecek aletler bulunmuştur. Ana kayaya ulaşıp ulaşılmadığı anlaşılmamaktadır. Kültür toprağının özelliklerinden de bahsedilmemektedir. Kısaca bu kazı ve sonuçları hakkındaki bilgiler çok yetersizdir. 2 no'lu kaya sığınağındaki kazı için veriler daha da azdır. Yaklaşık 50 cm'lik kazı sonucunda önemli bir buluntu yoktur. Bu sığınaktaki toprağın küllü olduğu söylenmektedir. Olasılıkla araştırmacı sığınakların fazla verimli olmamasından dolayı kazıyı erken kapatmıştır.

Küçük Buluntu

1 no'lu sığınakta Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna tarihlenen mini kalemler, kazıyıcı ve sırtlı kazıyıcı tipinde aletler ele geçmiştir [Kökten 1971 a:lev.17/1]. 2 no'lu sığınakta ise yalnız bir adet obsidienden dilgi bulunmuştur. Kökten, bu dilgiyi tarihlemekten kaçınmaktadır.

Kaynakça

Kökten 1971a:15, lev.17/1

Koordinat 32° K, 30° E
Harita Pafta No 24
Bölge ge
il Kütahya
ilçe Sabuncupınar
Köy Merkez

Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri Kütahya il sınırları içinde, il merkezinin kuzeydoğusunda Eskişehir il sınırına yakın yerde, Sabuncupınar İlçesi'nin 2 km güneyinde, Asarkaya adı verilen yerde, bu kayalığın aşağıya doğru meyille inen kısmında ve altındaki düzlükte.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yeri çok dağlık bir bölgede, 1.829 rakımlı Türkmen Dağı'nın kuzeybatı eteklerinde yer almaktadır. Dağdan doğan bir çok dere bu kesimi yararak dalgalı bir görünüm yaratmıştır. 1:100.000 ölçekli haritada yörede birçok mağaranın olduğu görülmektedir.

Yüzey Araştırması

Turan Efe'nin 1988 ve 1989 yılında Kütahya-Eskişehir-Bilecik Bölgesi'nde gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında yukarıda yeri verilen buluntu yerinde yontma taş aletler toplanmıştır.

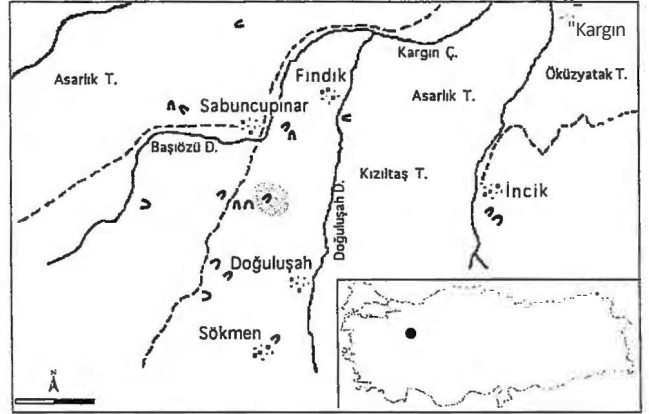
Küçük Buluntu

Efe, bu taş aletler hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemekle beraber bunları Epipaleolitik veya Akeramik Neolitik Çağ üretimleri olarak düşünmektedir. Bu konuda henüz ayrıntılı bir bilgi verilmediği için bu tarihllemeye şüpheyle yaklaşmak gerekmektedir.

%c3W; Efe 1990:408
Efe 1991 :165

Asarkaya

Tekil Buluntu Yeri

Aslantepe

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 27' 29" K, 27° 29' D
Harita Pafta No 18
Bölge Marmara
İl Balıkesir
İlçe Ivrindi
Köy Yağlılar

Yüzey Araştırması O Kazi

1991

AP 1810P O ÜP O EP

Yeri

Balıkesir il merkezinin kuşuğu 38 km güneybatısındaki Ivrindi İlçesi'nin 4 km güney-güneybatısındaki Yağlılar Köyü civarında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten, buluntu yeri isimlendirmesi olarak Aslantepe ismini kullanmaktadır. Aslantepe olarak neresinin kastedildiği konusunda hiçbir ipucu vermemektedir. Ivrindi'nin 3 km kuzeybatısındaki Demirtaş mevkii ile ilgisi yoktur. 1:100.000 ölçekli haritada bu adla bir yer gösterilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1939 yılında, Kılıç Kökten tarafından Balıkesir İli ve çevresinin ilk Paleolitik buluntu yeri olan Yağlılar Köyü, Aslantepe Mvkii keşfedilmiştir.

Küçük Buluntu

I.K. Kökten buluntular hakkında da herhangi bir bilgi vermekten kaçınmakta ve burada Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen alet veren bir yumru tarlası bulunduğundan bahsetmektedir.

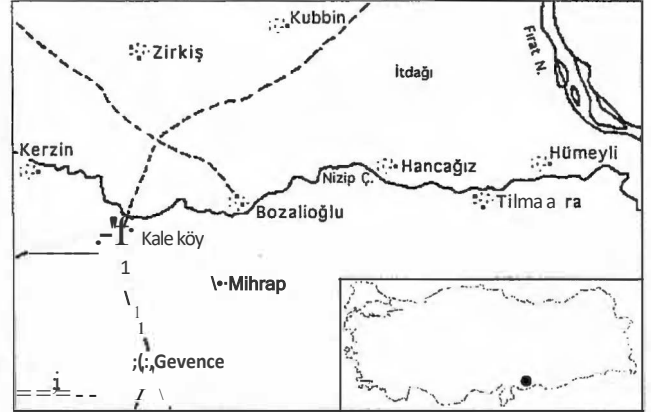
İrb'a :

Kökten 1949:81 7, 8 2 7
Çambef 1951 :2 37

Aşağı Nizip Yöresi

Tekil Buluntu Yeri

:JN şİVi{1}j:ifiş { O Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem: ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuşuğunu 37 km doğusundaki Nizip İlçesi'nden geçen Nizip Çayı'nın Nizip İlçesi'nden Fırat'a birleştiği yere kadar olan aşağı kısmında, Nizip Çayı'nın sekilerinde, özellikle Tilmağara, Hancağız, Mihrap, Gevence ve Mercanlı Köyü civarında (Minzoni-Deroche'un bu köylerin çevresinde bulunduğu yerler için ayrıntılı bir bilgi henüz verilmediği için her birim, ayrı ayrı buluntu yerleri olarak değerlendirilmemiştir) çayın küçük kollarındaki düzlüklerde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Nizip çayı Gaziantep'in kuzeyindeki 1.496 m yükseklikteki Büyüksaf'ın eteklerinden, Kartal Dağı'ndan doğmakta, güneydoğuya doğru akarak, Nizip İlçesi'nden geçmekte, yaklaşık olarak 110 km sonra Bilecik İlçesi'nin güneyinde Kırkız yakınlarında Fırat'a karışmaktadır. Yöre çay ve çayın kollarından dolayı oldukça dalgalı bir görünümündedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

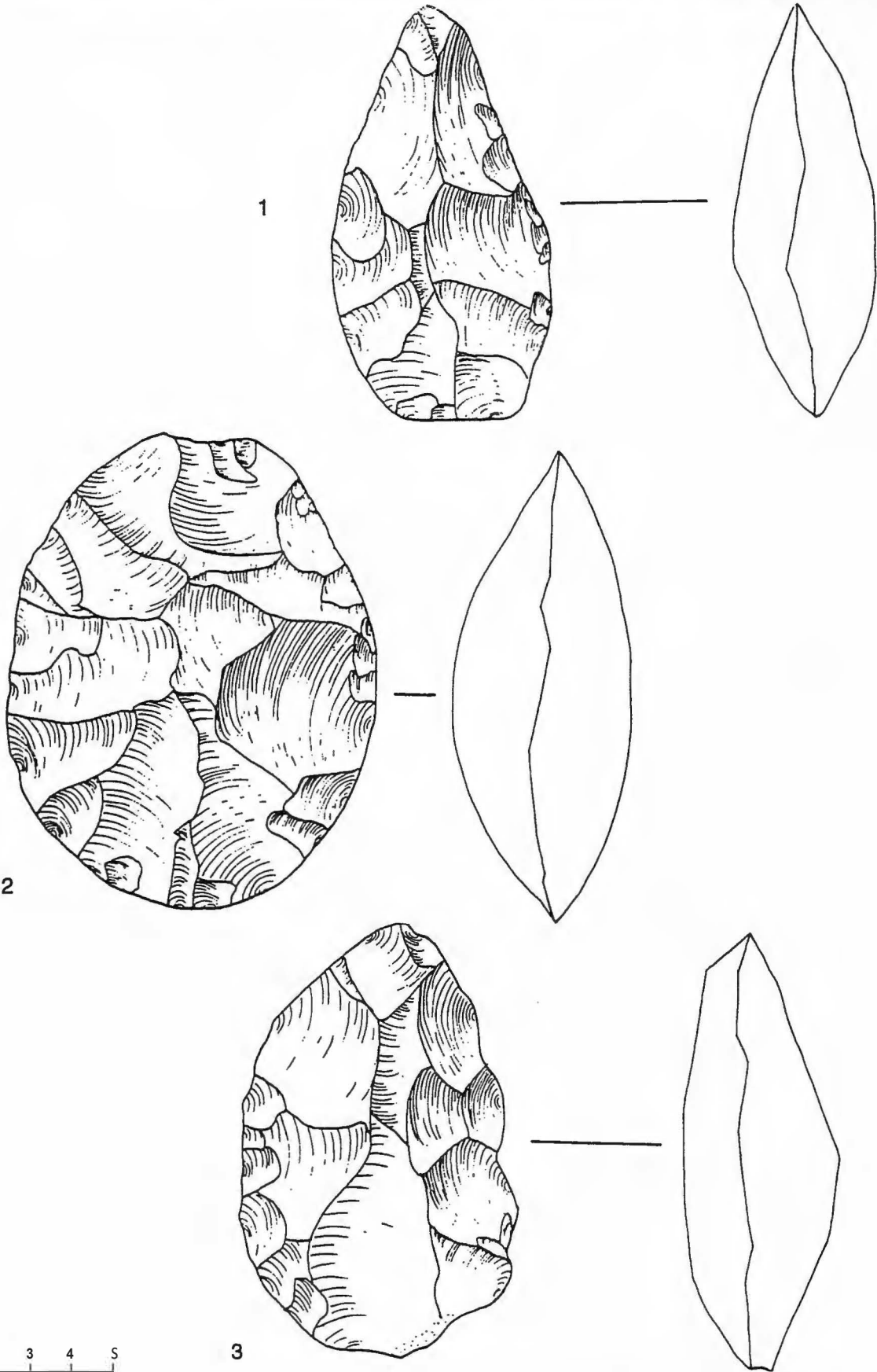
P. Passemard'ın 1925 yılında Fırat Nehri alüvyon sekilerinde bulunduğu iki yüzeyli yörenin en eski buluntularından biridir. Bu buluntunun olasılıkla Gaziantep il sınırları içinde ve Fırat Nehri'nin batı yakasında bulunmuş olabileceği ihtimali ile burada değerlendirilmiştir. Tam yeri bilinmemektedir [Passemard 1926:167-170]. Yörede en geniş ve sistemli araştırma ise A. Minzoni-Deroche başkanlığında P. Sanlaville, M. Şenol ve N. Güldal'ın katılımıyla 1986 ve 1987 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bu ayrıntılı araştırma daha çok Nizip Çayı'nın aşağı ve yukarı kısmında (Ayrıca bak. Yukarı Nizip Yöresi) yoğunlaşmıştır. Aşağı Nizip Yöresi olarak Nizip Çayı'nın Nizip İlçesi'nden Fırat Nehri'ne kadar olan aşağı kısmı kastedilmektedir. Bu araştırmada buluntuların yüzeyden mi yoksa konglemeralardan mı bulunduklarına dikkat edilmiştir. Buluntu birimlerinin saptanmasının yanısıra yörede jeolojik sekilerde incelenmiştir. Bunlardan Kaleköy formasyonundaki Orta Acheuleen ile ilişkili olan Quaterner 3 sekisi, Nizip formasyonundaki Son Acheuleen ile çağdaş olan Quaterner 2 sekisi saptanmıştır.

Küçük Buluntu

Minzoni-Deroche başkanlığında yapılan yüzey araştırmasında ise bu yörede çeşitli birimlerden çok sayıda iki yüzeyli (el baltası) ve yonga bulunmuştur. İki yüzeylilerin **geç** Acheuleen dönemine ait oldukları ileri sürülmektedir [Minzoni-Deroche 1988a:280]. Bu yörede bulunan iki yüzeylilerin profilleri kıvrımlıdır. Til Mağara Köyü'nün güneyinde [Minzoni-Deroche 1987:şek.S.a), Mihrap Köyü'nün batısında ve kuzeybatısında, Hancağız Köyü'nün doğusunda Mercanlı Köyü'nün güneydoğusunda iki yüzeyliler bulunmuştur [Minzoni-Deroche 1987:şek.Sb, 7, 12]. Çekirdeklere göz atarsak Nizip Çayı'nın üst kısmına nazaran daha kalın oldukları tespit edilmiştir. Dilgiler hemen hemen hiç yoktur. Minzoni-Deroche'un çakmaktaşı aletler üzerindeki çalışmaları halen devam etmektedir.

Kaynakça

Passemard 1926:167-170
Minzoni-Deroche 1987:şek.5-7, 12, 14-16
Minzoni-Deroche 1988a:275-289, res.2,5
Minzoni-Deroche 1989:591-594
Minzoni-Deroche - Sanlaville 1990:87-97

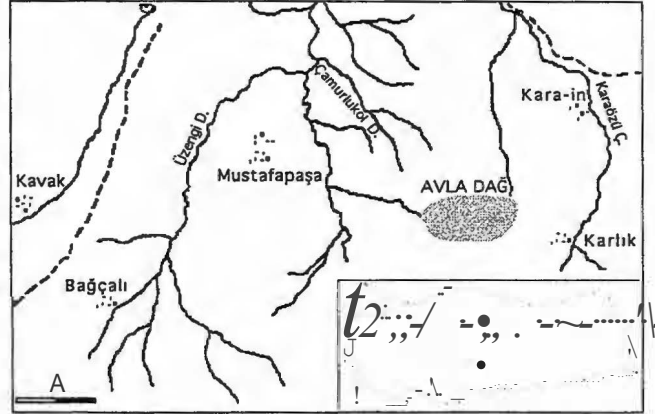

1. Minzoni-Deroche 1987, şek. 8a
2. Minzoni-Deroche 1987, şek. 8b
3. Minzoni-Deroche 1987, şek. 7a

Avla Dağ

1tllil!lll!fi!i J! Wtfl[]il):g1fl t(

Koordinat 38° 34-35' K, 34° 57' D
Harita Pafta No K 33
Bölge İç Anadolu
f Nevşehir
ilçe Ürgüp
Köy

Araştırma Yılı: 1981 Yılı: 1981 Yüzey Araştırması 0 Kazı

Ölçümleri 18AP □ OP □ ÜP □ EP

[i] Nevşehir il merkezinin doğusundaki Ürgüp İlçesi'nin 8 km güney-güneydoğusunda, Damsa Çayı vadisinin doğu tarafında yer alan volkanik Avla Dağ yükseltisinde, Avla Dağ'ın batı yamacındadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntular, Avla Dağ ile Damsa Çayı arasında, araştırmacıların 5 no'lu olarak tanımladıkları terasın eteklerinde, terasın yukarılarından gelen küçük bir derenin taşıdığı birikintiler arasında ele geçmiştir. Yörenin obsidien açısından çok zengin olmasına karşın Paleolitik Çağ araştırmaları bakımından fakir olması ilginçtir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

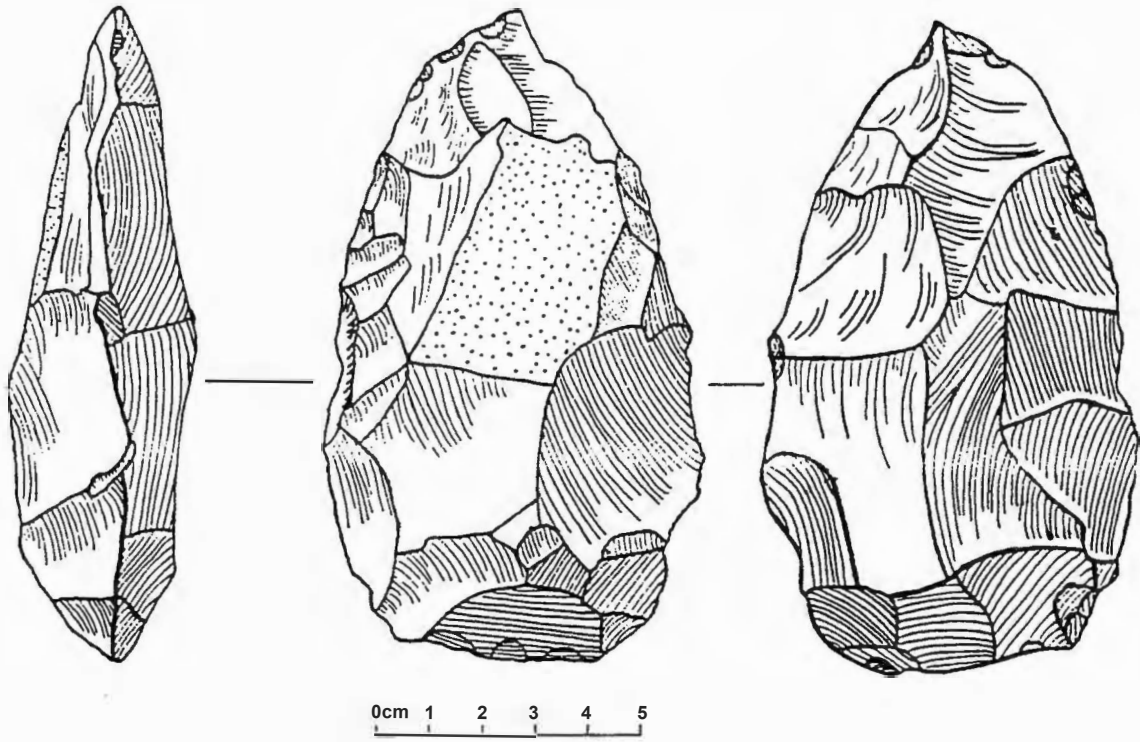
I.A. Todd ve G. Pasquare'nin 1964 yılında Orta Anadolu'da Neolitik Çağ yerleşmelerini saptamaya yönelik araştırmaları sırasında Avla Dağ yöresinde yaptıkları yüzey araştırmasında tesadüfen Paleolitik Çağ özellikleri gösteren yontma taş alet ve artıkları bulunmuştur.

R&9i ;fü!ü!!!

Bunlardan en önemlisi, bazalttan yapılmış 13 x 7, 1 x 3.4 cm boyutlarındaki bir iki yüzeylidir (el baltası) [Todd ve Pasquare 1965:şek.12]. Araştırmacılar bu buluntuyu Enver Bostancı'ya göstermişler, Bostancı bu iki yüzeyliyi Alt Paleolitik Çağ'a tarihlemiş ve olasılıkla üst Acheuleen tipte olduğunu, sözlü olarak ifade etmiştir. Ürgüp yöresinin ilk Alt Paleolitik Çağ buluntusu olması açısından önemlidir. Bu yöre özellikle Paleolitik Çağ açısından pek araştırılmamıştır. Aynı araştırmacıların bu el baltasının dışında 1.000'i geçen sayıda obsidienden alet ve artıklar topladıklarını öğreniyoruz. Neolitik Çağ'a tarihlenebilecek baskı düzeltili ok ya da mızrak uçlarının yanı sıra Levallois tekniğinde yapılmış aletlerin de varlığı bu buluntu topluluğunu tarihlenmesini zorlaştırmaktadır. Buluntu topluluğun Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna Epipaleolitik Çağ'ın başına tarihlenmesi eğilimi varsa da Levallois tekniğinin Neolitik Çağ içinde de devam etmesi, orak bıçak tiplerinin ve baskı düzeltinin oluşu genede topluluğu Paleolitik sonrası çağa tarihlenmesinin daha doğru olacağı düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

i;_y}i9

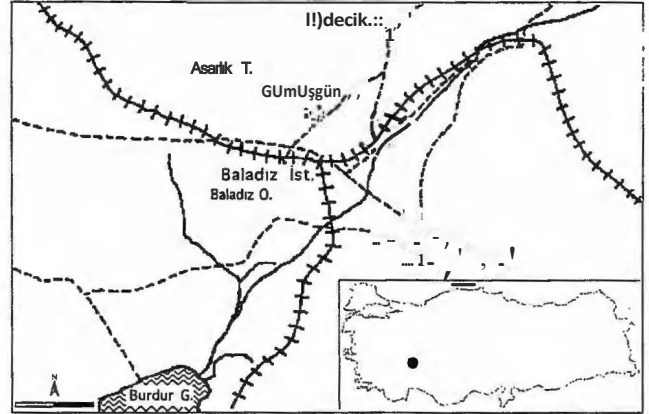
Todd-Pasquare 1965:112, şek.12,
lev.XVII
Todd 1980:40
Esin 1981:8
Tomsky 1982:205-206

Baladız/Baradız

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat **37° 54' K, 30° 26' Q**
Harita Pafta No **M 4**
Bölge **Akdeniz**
İl **İsparta**
İlçe **Baladız**
Köy

İlriüMn!;Xg!i(e/fü

○ Yüzey Araştırması ® Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri

İsparta il merkezinin kuzeybatısındaki Baladız (Baradız) İlçesi'nin doğusunda, Baladız ile Iğdecik Köyü arasında, Baladız İstasyonu'na yakın, tren yolu üzerinde, tren yolu tarafından kesilerek ikiye bölünmüş bir tepeciğin üstünde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bu tepecik Gönen Ovası ile Keçiborlu Ovası'nın bağlantı sınırındadır ve yaklaşık olarak 80-100 m çapındadır. Tepenin ovoidan yüksekliği ise verilmemektedir. Yumuşak kum tabakaları ile örtülü olan tepenin Burdur Gölü'nün yükselmesi ile oluşturduğu kumullardan meydana geldiği sanılır. Olasılıkla bu tepe gölün eski yatağının kıyısındadır. H. R. Cohen ve Oğuz Erol'un bölgede yaptıkları jeomorfolojik araştırmalarda bunu teyit etmektedir. Erol Burdur Gölü'nün 950-945 m seviyesinden 935-930 m'ye çekilmesi sırasında ilk evrede kullanıldığını iddia etmektedir. Olasılıkla son buzullaşmanın son zamanlarında eski Burdur Gölü'ndeki ilk çekilmeler başlayınca Epipaleolitik Çağ insanları kısa bir müddet olasılıkla avlanma açısından elverişli olan bu tepayı yurt yeri olarak kullanmışlardır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

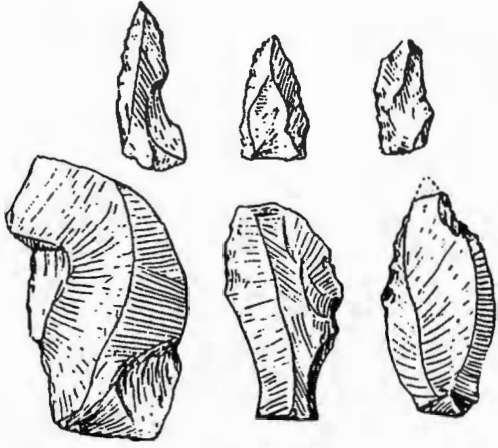
İlk defa Herbert Louis ve coğrafyacı Niyazi Çıtakoğlu tarafından, 1937 yılında, bu eski plaj kumulu üzerinden mikrolit tipte, çakmaktaşıdan yontma taş aletler toplanmıştır. Bu toplanan aletleri Kurt Bittel incelemiş, karakteristik özelliklere sahip olmamalarına rağmen yaklaşık olarak Epipaleolitik veya Neolitik Çağ'a tarihlenmiştir. 1944 yılında Şevket Aziz Kansu yönetiminde bu küçük kum tepesinde, tren yolu yarmasının güneyinde kalan yarımında 3x4 m boyutlarında iki açma açılmıştır. Bu açmalardaki tabakalanmanın şu şekilde olduğu belirtilmektedir. Yüzeyden 70 cm derinliğe kadar tren yolu yarması sırasında çıkan ve kenarlara atılan karışık toprak tabakası, bunun altında 160-185 cm'e kadar devam eden, içinde mikrolit alet ve artıklarının bulunduğu tabaka gelmektedir. Bu tabakanın alt kısmına doğru aletlerin sayısında büyük bir azalma görülmektedir. 185 cm'de ana toprağa ulaşılmıştır. Tepeciğin alt sekisinde, tren yoluna paralel 2x3 m boyutlarında üçüncü bir açma açılmıştır. Bu açmada yüzeyden 70 cm derine kadar mikrolit aletler vermiştir. İçinden birkaç adet geç devir çanak çömleğinin çıkışı ise sürpriz olmuştur. Baradız kum tepeciğinin Kıran Dağı etekleriyle yaptığı bağlantı üzerinde açılan bir dördüncü açma da gene çanak çömlekle karışık buluntular vermiştir. Daha sonra E. Y. Bostancı'da Antalya yöresinde yaptığı kazıdan dönerken kum tepeciğinin üzerinde küçük bir araştırma gerçekleştirmiştir [Bostancı 1967b:57].

İlçepış 1-t.4

İlçenin yakınında yer alan ve ismini bu ilçeden alan kum tepeciğinde yapılan kazıda ele geçen mikrolit aletler hakkında çok fazla bilgi verilmemektedir. İçlerinde mikro kalemler, üçgen ve geometrik aletler, küçük çekirdekler bulunmaktadır. E. Y. Bostancı, kum tepesine yaptığı bir ziyaret sırasında topladığı minik aletlerle, kazısını yaptığı Kumbucağı Kaya Sığınağı'nın C 1 tabakasındaki aletler arasında bir benzerlik kurmaktadır. Ancak Epipaleolitik Çağ'ı temsil eden hakiki mikro uçlar ve geometrik biçimde mikrolitler bulunmamıştır. Şimdilik kaydıyla Baladız kum tepeciğindeki konaklama yerini Epipaleolitik Çağ'a tarihleyebiliriz.

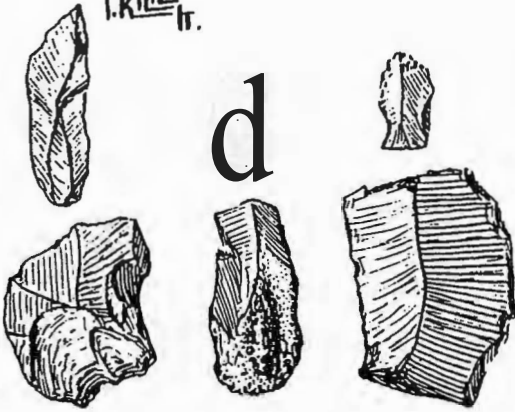
Kaynça

Louis 1938:273
Kansu 1944:673-677, şek.1

I. KIII E-_{lr.}

d

1-12

fi

I. KIII E-_{lr.}

13-19

1

20-29

Kansu 1945a:278-282, bdl111
Kansu 1945c: 155
Kökten 1952a:201
Goetze 1957:16
Kinal 1962: 12
Bostancı 1967b:S6_58
Cohen-Erol 1969:397
Erol 1972:16, 18
Esin 1979:46
Esin 1981 :7-8
Hours et al. 1994:73

Barak Yöresi

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 36° 51' 53 K, 37° 58 D
Harita Pafta No 0-3.f>?..
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Barak
Köy 7.

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

İPÖ.r iii

□ AP 181 op □ oP □ EP

Yılı

Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda, Barak İlçesi'nin kuzeyindeki Mercihamis Köyü'nün 1.100 m batısında, karayolunun hemen doğusu ve batısındaki düzlük ile Türkiye-Suriye sınırının Barak yakınındaki alanı.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yerinin tam yeri ve konumu verilmemiştir. Buluntunun ele geçtiği yöre olan Barak Ovası hafif tepeli düzlük görünümündedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

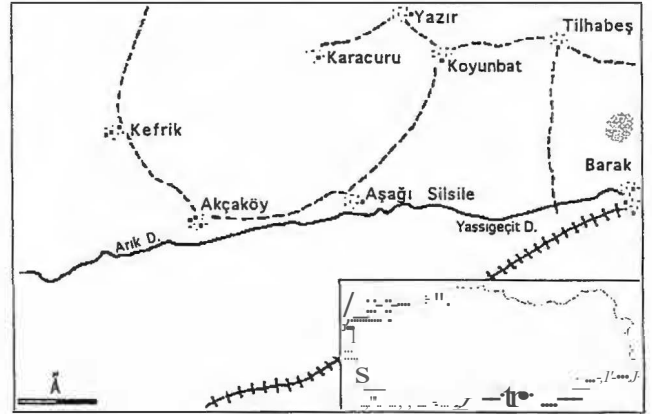
J. Perrot'nun 1961 yılında yaptığı yüzey araştırmasında yukarda konumu verilen yolun her iki yanında bol sayıda alet bulmuştur. Sistemli bir toplama yapmamıştır. Perrot "Barak" olarak tanımladığı buluntu alanının boyutları hakkında bir bilgi vermemektedir. H.H. von der Osten'in de yörede araştırma yaptığı anlaşılmaktadır.

Küçük Buluntu

Perrot, Mousterien yongalara rastladığını söylemekle birlikte buluntuların yoğunluğu ve sayısı hakkında bize bir bilgi ulaştırmamaktadır. Aletler ve artıkları hakkında da tipolojik bir bilgi verilmemektedir [Perrot 1962:lev.9]. Ayrıca von der Osten'de Türkiye - Suriye sınırının Barak (Cerablus) civarında, Türkiye sınırları içinde kalan bir yerde çakmaktaşıdan bir alet bulmuştur [von der Osten 1937b:405]. Her iki buluntu yerinin aynı yer olup olmadığı da araştırma bilgilerinin yetersizliğinden anlaşılmamaktadır.

1<xb kç.

von der Osten 1937b:405
Perrot 1962:17, lev.9

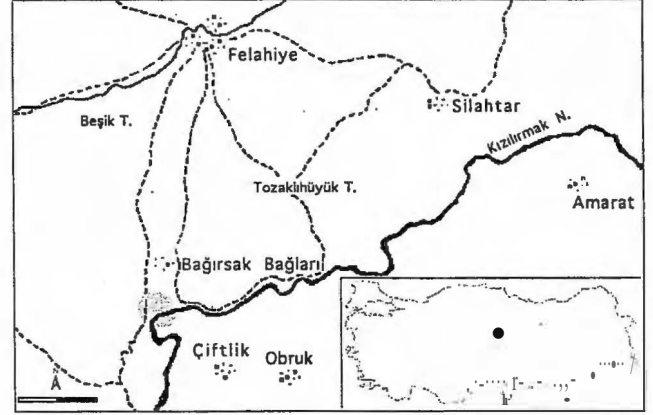

Barsık

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 01' 02" K, 35° 33' D
Harita Pafta No J 35
Bölge Doğu Anadolu
İl Kayseri
İlçe Merkez
Köy Barsık

İ f fir,iii@r\{pp.jifüi;

® Yüzey Araştırması O Kazı

oon-e,

18AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Kayseri il merkezinin kuzeyinde, Barsık Köyü civarında, Kayseri'den Felahiye Nahiyesi'ne giden karayolu üzerinde, Kızılırmak Nehri'nin yakınında, nehrin 40 m kotlu sekilerini/teraslarını kesen küçük bir kuru dere vadisinde bulunan çakıllı dolguda. Araştırmacılar tarafından yukarıda tanımlanan buluntu yerinin tarifine uyan tek yerin Bağirsak Bağları olduğu anlaşılmaktadır. Bu buluntu yerinin esas adının Bağirsak olması gerekmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Aşağıda anlatılan yontma taş buluntular, Kızılırmak Nehri'nin Pleistosen döneminde, günümüz nehir seviyesinden 40 m yukarda aktığı sırada oluşturduğu terasta depolanmış olarak bulunmuşlardır. Erdbrink ve van Heekeren bu terası Alt Pleistosen'e tarihlemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Erdbrink ve van Heekeren'in 1963 yılında Kızılırmak boyunca yaptıkları jeolojik araştırma sırasında Kızılırmak Nehri'nin araştırmacılara göre 40 m'lik terasında, moloz dolgu toprağı içinde Hipparion moları ile birlikte yontma taş parçalar bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Bulunan kaba yongalanmış taş nesnelerden ikisi, pudralanan kireç taşındandır. Kaba çay taşı biçimsel özellikleri taşıyan bu nesnelerden biri 20 cm, diğeri 11 cm boyutlarındadır. Ele geçen bir üçüncü çakıltı alet ise beyaz renkte çakmaktaşıdır. Dışa doğru kavisli ve yanmdaire biçiminde kaba düzeltilidir. 7.5 cm uzunluğundaki bu alet yuvarlak kazıyıcı veya disk biçimli bir çekirdek olarak tanımlanabilir [Tomsky 1982:217-218]. Tümunün bir başka yerden Kızılırmak tarafından taşınarak getirildiği ve burada depolandığı kabul edilmektedir. Üzerlerinde sürüklenme aşınım izleri mevcuttur. Tomsky, olasılıkla biçimsel özelliklerine ve bulundukları terasın yaşına dayanarak bu buluntuları kesin olmamakla beraber Acheuleen benzeri olarak tanımlamaktadır.

Kaynakça

Tomsky 1982:217-218

Belbaşı

Kaya Sığınağı

Koordinat 36° 45-46' K, 30° 30-32' D
Harita Pafta No 0.25
Bölge Akdeniz
Antalya
ilçe Kemer
Köy Beldibi

Araştırma Yöntemi ☐ Yüzey Araştırması ☒ Kazı

[qMWf] ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP 18EP

Yeri

Bu buluntu yerinin Antalya il merkezinin yaklaşık olarak 24 km güneybatısındaki Beldibi Köyü'nün yaklaşık 7-8 km kuzey-kuzeybatısında, deniz seviyesinden 300 m yüksek, Çam Dağı'nın ormanlarla kaplı sığ bir vadisinin sonunda, Kumbucağı Kaya Sığınağı'ndan yaklaşık 5 km uzakta olduğu bildirilmektedir. Haritalarda kayalık tepeler arasında batıya doğru açılan geçitlerin Karıncalı Dağı'nın güneyinde ve kuzeyinde olduğu görülmesine karşın Bostancı'nın verdiği mesafe ölçülerinin kuşucumu olup olmadığını bilmediğimizden kaya sığınağının tam yeri hakkında kesin bir şey söylemek imkansızdır. Yörenin 1:100.000 ölçekli haritasında Çam Dağları Beldibi Köyü'nün yaklaşık 4 km batısında yer almaktadır. Bostancı'nın kaya sığınağının deniz seviyesinden 300 m yukarıda olduğu yorumu dikkate alınırsa, sığınağı kesin olmamakla beraber Beltepe civarında bir yere yerleştirebiliriz.

Konumu ve Çevresel Önemi

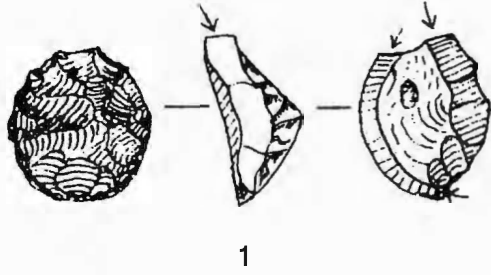
Kaya sığınağının isminin, en yakın yerden çıkarak, büyük olasılıkla Bostancı tarafından verilmiş olduğunu yayınlarından anlıyoruz. Kaya sığınağının bulunduğu Belbaşı ismi ile anılan mevkii, batıya açılan yüksek ve dar bir geçittir. Kaya sığınağının şiddetli yağmurlarla, Kretase kalkerleri içinde olduğu ileri sürülmektedir Sığınak yukardan düşen büyük taş bloklarla sağ ve sol taraftan kapanmıştır. Ağız güneye bakmaktadır. Bu şekilde kuzey rüzgarlarından korunmaktadır. Kumbucağına nazaran daha mahfuzdur. Bostancı özellikle Holosen dönemi başındaki çevre koşullarının göçebe avcı topluluklarının yaşamları için çok müsait olduğunu işaret etmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

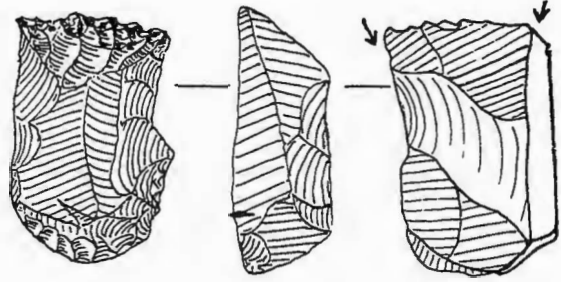
Belbaşı kaya Sığınağı ilk defa 1959 yılında Enver Yaşar Bostancı tarafından tespit edilmiştir. Sığınanın sağ (?) tarafında köylüler tarafından kazılmış bir çukurda bir kırık küp ile çakmaktaşı parçaların bulunmuş olması sığınanın tespit edilmesinde rol oynamıştır. Kazı ise, sığınayı bulan Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Enver Yaşar Bostancı tarafından 1960 yılında gerçekleştirilmiştir. Kazı alanı 3.8 x 2.4 m boyutlarındadır. Yaklaşık olarak yüzeyden 160 cm derine kadar inilebilmiştir. Kazı başkanı, 160 cm altta toprağın çok sertleştiğini ve artık yontma taş aletlerin çıkmamasından dolayı, daha altta alet bulamayacağı yorumu ile kazıya bu seviyede son verdiğini anlatmaktadır. Bostancı, üç ana tabakanın içinde 13 toprak katmanı tespit ettiğini söylemekle beraber, bu toprak katmanlarını neye göre ayırdığını bildirmemektedir. Tabakalaşma: !.Tabaka: Toprak yumuşak ve hümüslüdür. Köylüler tarafından kazıldığı için en üstte bir karışmanın olduğu izlenmektedir. Modern, Roma, Yunan ve Neolitik Çağ çanak çömlekleri karışık bir şekilde bulunmaktadır. Bu da sığınanın çeşitli çağlarda avcılar tarafından zaman zaman iskan yeri olarak kullanıldığını göstermektedir. Üstte toprak siyah renklidir. il.tabaka : İkinci tabakayı birinci tabakadan ayıran özellik toprak renginin değişmesi ve çanak çömlek parçalarının artık çıkmamasıdır. Toprak gene yumuşaktır. Bu tabakada buluntularından dolayı Epipaleolitik Çağ'a kazı başkanı tarafından tarihlenmektedir. !il.tabaka : Toprak özellikleri hakkında bir bilgi verilmemekteyse de toprağının renginin kahverengi olduğu söylenmektedir. il.tabaka ile aynı çağa konmaktadır.

!:@i;4k; yluhtu'

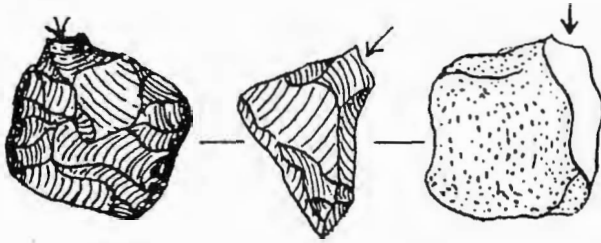
Yontma taş aletler !.tabakanın alt seviyelerinde çoğalmaya başlar. Bostancı bu tabakadaki yontma taş alet endüstrisini Belbaşıyen I olarak tanımlamakta, Epipaleolitik/Mezolitik Çağ özellikleri gösteren hakiki yarım aylar, iki ucu köşeli dilgiler, mikrokalemler, arkası işlenmiş sırtlı dilgiler, minik çekirdek yumrular ve

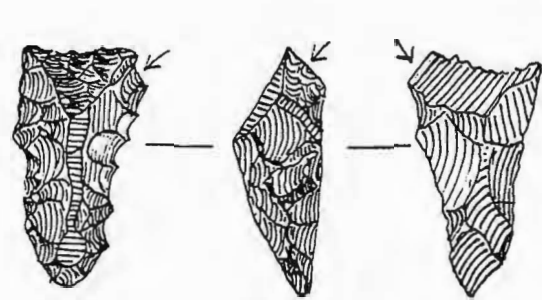
1

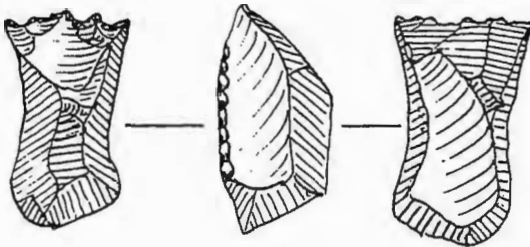
2

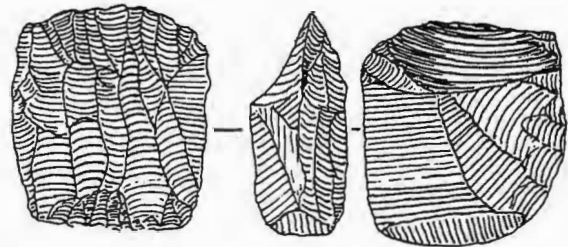
3

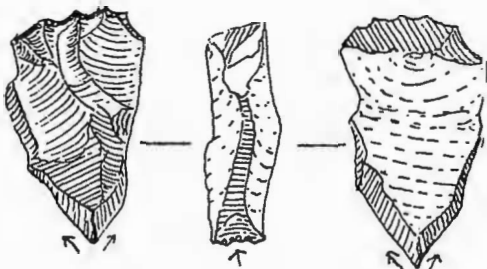
4

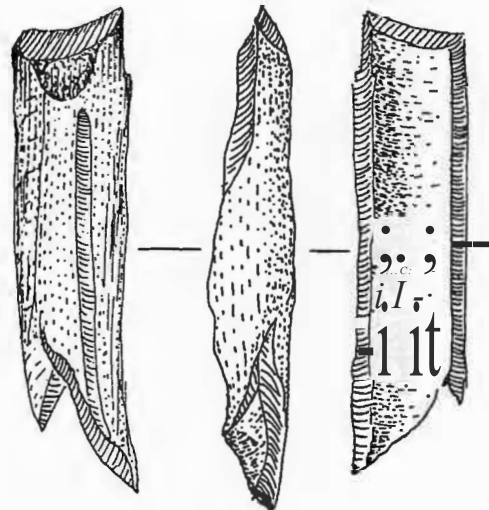
5

6

7

8

Dem 1 2 3 4 5

1. Bostancı 1975b: lev. 1/1, 1a, 1b
2. Bostancı 1975c: lev. 11/10, 11, 12
3. Bostancı 1975b: lev. III/9, 9a, 9b
- A. Bostancı 1975c: lev. 1/7, B, 9
5. Bostancı 1975c: lev. 11/13, 14, 15
6. Bostancı 1975c: lev. 11/19, 20, 21
7. Bostancı 1975c: lev. V/37, 3B, 39

B Bostancı 1975c: lev. V/40, 41, 42

minik kalemlerden oluşan yontma taş alet endüstrisinin yanısıra, kemikten uçlar, deliciler gibi deri işçiliğinde kullanılan kemiklerde ele geçmiştir. Ayrıca dişler ve bazıları yanmış insan kemiklerinin. gene yanmış hayvan kemikleri ile beraber çıkması da ilginçtir. il.tabakada yontma taş alet endüstrisinde bir değişiklik göstermez. Çekirdek kazıyıcılar, yuvarlak, dik, uç, kenar kazıyıcılar, piramit biçiminde çekirdekler, yonga ve dilgi uçlar, açılı kalemler, yarım aylar vd. tipte minik aletler ele geçmiştir. Geometrik mikrolitler fazla değildir. Kemik deliciler yontma taş aletlerin dışında başka alet gruplarının da var olduğunu göstermektedir. Kaya sığınağının iskancıları sığınağın içinde dağ keçisi, geyik, domuz yemişlerdir. Kısım yanmış alt çene, alın kemiği, femur parçaları gibi insan kemiklerinin üzerinde dilgi ile yapılmış çentiklerinde bulunuşu burada bir yamyamlık olayı ile karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. 111.tabakada gene mikrolit endüstri devam etmektedir. Yontma taş alet endüstrisinde il.tabakaya nazaran çok az farklılıklar tespit edilmiştir. Bostancı bu tabakaya Belbaşıyen 111adını vermiştir. Mikrolitlerin yanısıra ince, uzun, arkası işlenmiş dilgi uçlarla temsil edilen üst Paleolitik Çağ gelenekli alet endüstrisi de izlenmektedir. Belbaşı kaya sığınağı kültürleri çekirdekten yapılmış aletlerle, ince arkası işlenmiş uçlar, dilgi uçlar, saplı uçlar ve çeşitli tipte kalemlerle karakterize edilmektedir. Taş aletleri Beldibi Kumbucağı Kaya Sığınağı'na nazaran daha özenle yapılmıştır. Ele geçen insan kemiklerinin incelenmesinden, çene kemiğinin 18 yaşındaki bir genç kıza ait olabileceği tahmin edilmektedir [Bostancı 1963:256]. Kazı başkanı kaya sığınağının tarihlenmesi konusunda, tüm tabakaların Epipaleolitik/Mezolitik Çağ'ın başına konulması taraftandır. Bostancı, Kumbucağı Kaya Sığınağı'nın D tabakası ile C 2 tabakası arasında, yağmurlu bir dönemde, avcı toplulukların Kumbucağını terkedip Belbaşı'da oturduklarını, bu yüzden de farklı bir taş endüstrinin oluşmasına bu şekilde yol açıldığını ileri sürmektedir.

Kaynakça

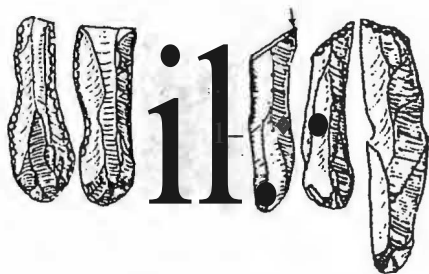
- Bostancı 1962:233-251,273-275, lev.I-XIV
Kökten 1962b:137-141
Bostancı 1963b:256,258-260, lev.11
Esin-Benedict 1963:342-343
Bostancı 1964:26,34,35, lev.IV-V
Bostancı 1967b:83-87,89-90, lev.I,V
Bostancı 1971 a:1-3,7-48
Bostancı 1975a:19-20
Bostancı 1975c:69-76, lev.1-111
Bostancı 1975d:81-97, res.1-11, lev.1-V
Bostancı 1978a:136
Bostancı 1978b:148, 152,163,167
Esin 1981:15-18
Hours et al. 1994:78

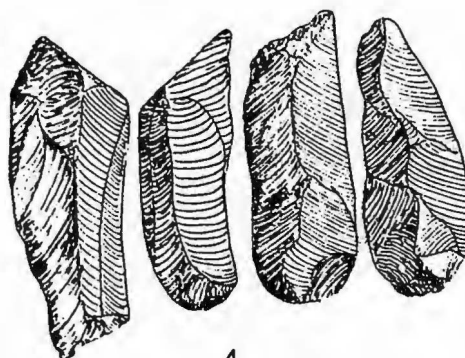
1

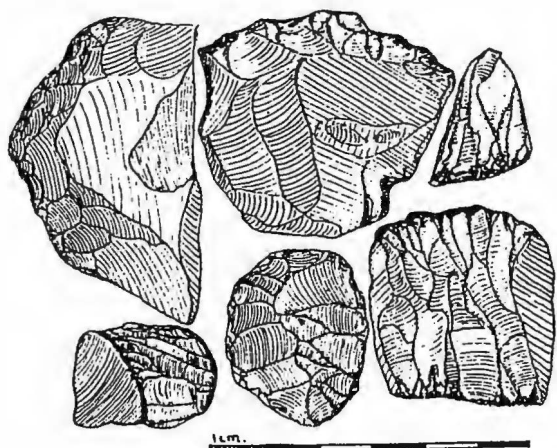
2

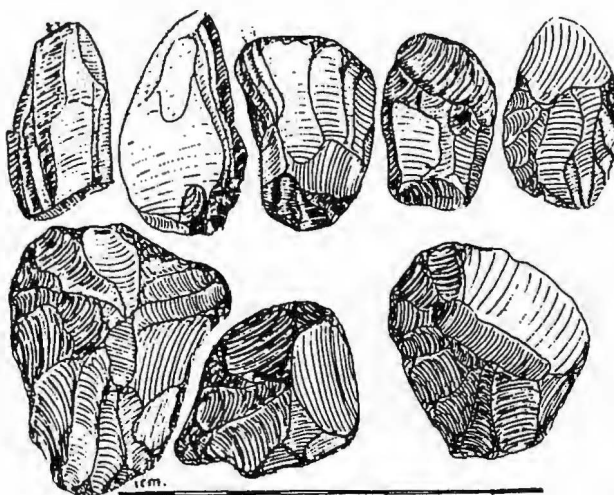
3

4

5

6

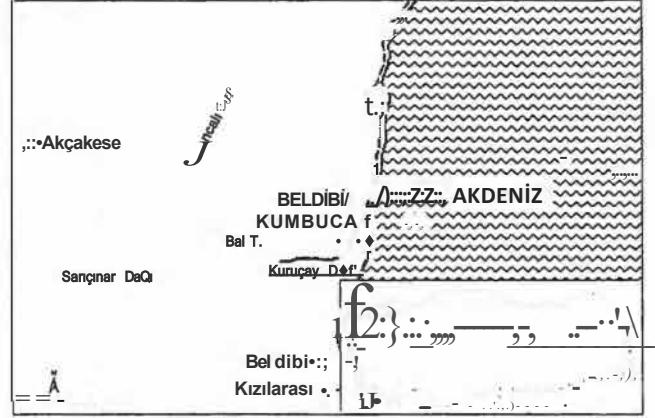
0cm 1 2 3 4 5

- 1 Bostancı 1962: lev. IV/1 -8
- 2 Bostancı 1962: lev. V/13-31
- 3 Bostancı 1962: lev. VIII/1-7
- 4 Bostancı 1962: lev. IX/1-4
- 5 Bostancı 1962: lev. XII/8-13
- 6 Bostancı 1962: lev. XIII/10-17

Beldibi/Kumbucağı

Kaya Sığınağı

Koordinat 36° 44' K, 30° 44' D
Harita Patta No 25
Bölge Akdeniz
İl Antalya
İlçe Kemer
Köy Beldibi

İt {tfr.ırl:-füö.fölfmk O Yüzey Araştırması ® Kazı

b.: Bin □AP □P 18CP 18EP

J(f

Antalya il merkezinin 24 km güneybatısında ve sahilden 800 m içerde olan Beldibi Köyü'nün yaklaşık 3 km kuzeyinde, ince uzun bir kumsalın bitiminde denize doğru uzanan kalker kayalık bir yükseltinin üzerinde, hemen hemen deniz kenarında denecek kadar Akdeniz'e çok yakın bir konumda, denizden yaklaşık 100 m uzakta ve 25 m yüksekte yer almaktadır. Yeni Antalya-Kemer karayolu kaya sığınağının hemen üstünden, batısından geçmektedir. Kaya sığınağının ismi kazı başkanı Enver Yaşar Bostancı tarafından verilmiştir. Ağaçlar arasında olduğu için kaya sığınağının bulunmasının çok zor olduğu söylenmektedir.

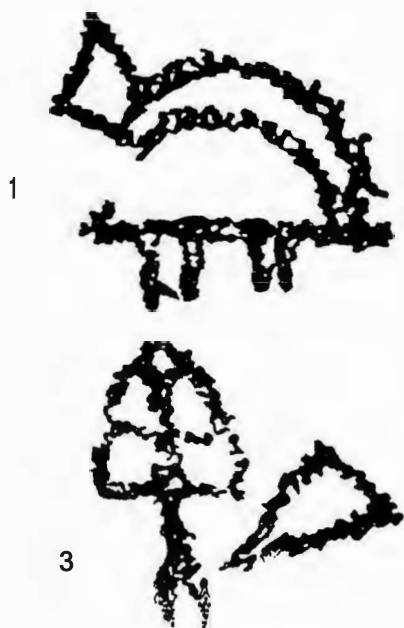
Konumu ve Çevresel Önemi

Kaya sığınağının olduğu bu kayalık kümeye Kumbucağı denildiği için kazı başkanı tarafından bu adla tanımlanmıştır. Sığınağın güneyinde Belpınar (olasılıkla Kuruçay Dere) adlı yazılan kuruyan bir dere akmaktadır. Bostancı, kaya sığınağının ismi için bazı yayınlarında Beldibi Kaya Sığınağı ismini, bazı yayınlarında ise Kumbucağı Kaya Sığınağı ismini kullanmaktadır. Bu yer Kumbucağı Kaya Sığınağı olarak adlandırmak daha doğrudur. Sığınağın çok yakınında ayrıca küçük bir mağara da bulunmaktadır. Olasılıkla 1:100.000 ölçekli haritada gösterilen mağara işaretinin bu mağarayı gösterdiği kanısındayız. Kaya sığınağının önündeki zeminden 12 metre yüksekte yer alan bu mağara günümüzde çıkılması zor bir konumdadır. Bu küçük mağaranın, 5 m genişliğinde, 3,5 m yüksekliğinde ve 4 m derinliğinde olduğu bildirilmektedir. Kumbucağı kayalığının kaide kısmında yer alan ve bir yarım daire teras halinde denize doğru meyilli olan kısımda, terasın genişlediği yerde 3 m genişliğinde cephesi olan, derinliği ise bildirilmeyen ve Kumbucağı adı verilen küçük bir kaya sığınağı yer almaktadır. Kazı yapılan sığınak bu yerdir. Sığınağın içinde kum, çakıl ve insan elinden çıkma nesnelerin bulunduğu bir dolgu bulunmaktadır. Anati, sığınağın bir köşesinde derinliği bir kaç m'yi geçmeyen bir minik sokuntunun varlığını haberdar etmekteyse de Bostancı bu konuda bir bilgi vermemektedir [Anati 1968:27]. Bostancı her ne kadar ana toprağa inip inmediğinden bahsetmemekteyse de sığınakta 5 m dolgu toprağının varlığından, kültür toprağının yaklaşık bu kadar kalınlıkta olduğunu anlıyoruz. Sığınağın olduğu yörenin çevre şartlarına bir göz atarsak önündeki terasın ve çevrenin çam ormanı ile kaplı olduğunu görmekteyiz. Bostancı çevrenin orman olmasına dayanarak bugün bile av hayvanı açısından çok zengin olduğuna dikkat çekmektedir. Yabani meyvelerin bol oluşu, çevrede nadirde olsa küçük pınarların varlığı, denize yakınlığı, buranın Üst Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ avcılarının bannak yeri olarak seçmesinde önemli rol oynamıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa 1956 yılında Enver Yaşar Bostancı tarafından keşfedilen ve arka duvarındaki boyalı resimleri ile dikkati çeken kaya sığınağında, kaya resimlerinin önünde 1,5 m genişliğinde 1,5 m uzunluğunda bir açma ile kazıya 1959 yılında başlanmıştır [Bostancı 1959a:145]. Derine inildikçe kazılan alanın daralması sonucunda, toprak atma problemi yüzünden yeni bir açma açılması ihtiyacı doğmuştur. Bu açma eski açmaya dik açıda 2,5 x 2 m boyutlarında açılmıştır. 1959 yılında yüzeyden ancak 452 cm derine kadar inilebilmiştir. Bostancı 1960, 1966 ve 1967 yıllarında kazının devam ettiğini altı metre derinliğe ulaştığını bildirmektedir.

Kazıda ilk üçü iki safhalı olmak üzere yedisi kesin biri şüpheli (G) sekiz tabaka (A-F) saptanmıştır. Bostancı tabaka isimlendirilmesinde (A, 8, C gibi) harfleri seçmiştir. Tabakalanma şu şekildedir: A 1 Safhası: Hümüslü kahverengi toprakla birlikte modern çağ çanak çömlek parçalarının çıktığı birinci tabakanın ilk evresidir. A 2 Safhası: Klasik çağ bulgularının da çıktığı birinci tabakanın 70 cm kalınlığında

1. Bostancı 1978b: şek. 5
2. Bostancı 1978b: şek. 6-7
3. Bostancı 1978b: şek. 8-9
4. Bostancı 1978b: şek. 10
5. Bostancı 1978b: şek. 11
6. Bostancı 1978b: şek. 12
7. Bostancı 1978b: sek. 13

8. Bostancı 1978b: şek. 15

bu ikinci evresinde de toprak renginde bir değişme olmamaktadır. Kazı başkanı en üstteki ilk tabakayı (A) Modern-Klasik Çağ'lara tarihlenmektedir. B 1 Safhası: Bostancı tarafından Neolitik Çağ'a tarihlenen bu evre yaklaşık 53 cm kalınlığındadır. B 2 Safhası: 27 cm kalınlığında olup bulunan ilkel çanak çömleklerle dayanarak gene Neolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Aletlerde Epipaleolitik gelenek devam etmektedir. C 1 Safhası: Toprağın bünyesindeki kırmızı demiroksitten dolayı toprak mineralleşmiş bir yapı gösterir. Mikrolit endüstrinin yanısıra Üst Paleolitik Çağ geleneğinin devam ettiğini gösteren yontma taş alet endüstrisinin de var olduğu görülmektedir. C 2 Safhası : C tabakasının bu ikinci safhasında toprak gene mineralleşmiştir. Rengi demiroksitten dolayı kırmızıdır. Tabakanın alt kısmına doğru aletler azalmakta, küçük yonga ve dilgiler çok az sayıda rastlanmaktadır. Bostancı C 1 safhasını Beldibiye'nin 111, C 2 safhasını Beldibiye'nin IV kültürü içinde değerlendirmekte ve C tabakasının tümünü Epipaleolitik/Mezolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Bostancı'ya göre bu evrenin alt kısmında D tabakası ile C 2 arasında görülen 20 cm kalınlığındaki demir oksitli tabaka şiddetli yağmurların tesiri ile oluşmuştur. Bu yağmurlu dönem Bostancı'ya göre Würm buzullaşmasının 111. evresi ile çağdaştır. Bu yağmurlu tabakada çakmaktaşı aletlerin sayısında büyük bir azalma görülür. D tabakasında da iki safha saptanmasına karşın Bostancı bunları D 1 ve D 2 diye ayırmamaktadır. Tabakanın üst kısmı daha çok Epipaleolitik/Mezolitik kültür öğelerini taşımaktadır. Alt kısmı ise kazı başkanına göre Üst Paleolitik Çağ verilerini vermektedir. Toprak kumlu ve açık renktedir. Bostancı E, F ve G tabakalarında açmanın çok daraldığını anlatmasına karşın toprak özelliklerinden ve tabaka kalınlıklarından pek bahsetmemektedir. D tabakası ile beraber E, F, G tabakalarının tümü Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Bostancı, Beldibi'ne has Üst Paleolitik Çağ kültürüne kaya sığınağının ve dolayısıyla Beldibi Köyü'nün bağlı olduğu Kemer İlçesi'nden çıkarak Kemeriyen adını vermekte ve D tabakasından başlayarak Kemeriyen 1, II, 111 ve IV olarak, D'den G'ye tüm tabakaları yeniden sınıflandırmaktadır. Bostancı bazı yayınlarında G tabakasının da altında Üst Orta Paleolitik Çağ'a tarihlendiği bir H tabakasının varlığından soru işareti ile söz etmekteyse de son yayınlarında buna hiç değinmemektedir. Olasılıkla Orta Paleolitik özellik gösteren birkaç alet bulmasından dolayı böyle bir yoruma gitmiştir. Bostancı kazısının ayrıntılarını pek anlatmadığından, çizimlerle desteklemediğinden, ana toprağa ulaşmış olmadığını söylemediğinden bu konuda bir yorum yapamıyoruz (Sığınağın tabakalanması için bak. Bostancı 1967 b:130'daki tablo). Kumbucağı Kaya Sığınağı'nın en önemli özelliği kaya duvarlarında resimlerin varoluşudur. Bu resimlerin çoğunluğu kırmızı renkte demiroksit boya ile çok azı ise kazıma tekniğinde yapılmıştır. Kazı başkanı tarafından Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen gravür kaya yüzeyindeki doğal çiziklere ilave edilen bir kaç kazıma çizgi ile meydana getirilmiş geyik figürüdür. Bu boynuzlu hayvan başını geri çevirmiş ve koşar durumda betimlenmiştir [Bostancı 1959:140,lev.II]. Üstteki boyalı figürler bu gravürü kısmen kapatmıştır. Resimleri inceleyen E. Anati de gravürün Batı Avrupa Üst Paleolitik Çağ sonu mağara resimlerine ve küçük buluntular üzerindeki resimlere benzediğini anlatmaktadır [Anati 1968:28]. Bostancı bir başka yayınında geyik figürünün yanında gene kafasına arkaya çevirmiş olan bir diğer figürün ise yatan bir öküzü temsil ettiğini ifade etmektedir [Bostancı 1971 :23,dip not 62]. Kaya sığınağının C 1 ve C 2 tabakaları sırasında sığınağı iskan eden Epipaleolitik Çağ avcı toplulukları sığınağın denize bakan duvarına kırmızı demiroksitli okr boya ile şematik resimler yapmışlardır. Bu resimlerin avcılık ve din ile ilgili olduğu sanılmaktadır. Anati, resimleri beş tipte gruplamaktadır. I.tipte dört basit haç tipinde figürler bulunmaktadır. II.tipte alt uzantıları çatal şeklinde yapılmış, üst uzantı bitimi yuvarlak veya yarım daire biçiminde yapılarak insan şeklinin taklit edildiği sanılan antropomorfik haçlar görülmektedir. III.tip ise yaklaşık olarak II.tipi hatırlatan şematik insan figürüdür. Bunda üstteki baş görevini gören yarım daire dört bölüme ayrılmış olup, her bölüm bir nokta ile bezenmiştir. IV.tip ise neyi temsil ettiği anlaşılmayan üçgen biçimli bir figürdür. Anati, boyalı resimler arasında tek hayvan figürünü V.tipte değerlendirmektedir. Bu gene şematik yapılmış boynuzlu bir dağ keçisi resmidir. Anati, resimler arasında bu en son anlatılan keçi resminin en yeni olduğunu iddia etmektedir. Tüm figürlerin uzunlukları 6 ile 23 cm arasında değişmektedir. Bu boyalı resimlerin C 1 ve C 2 tabaka sırasında yapılmış oldukları, bu tabakalarda bulunan kırmızı boya kalıntıları ve kırmızı boyalı çakılların varlığından ispatlanmıştır. C 1 ve C 2 tabakaları Epipaleolitik/Mezolitik Çağ'a tarihlendiği için bu boyalı resimlerde aynı çağa konmaktadır.

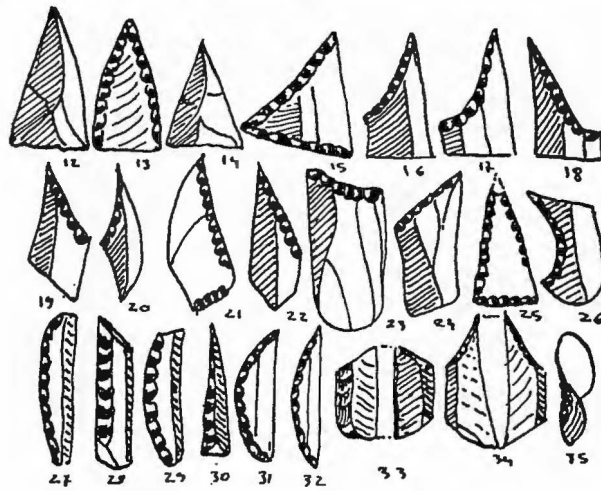
- uç k... uı, hN

Yontma Taş Endüstrisi: Kumbucağı kaya sığınağının kazı başkanı tarafından yontma taş alet endüstrisine dayanarak Epipaleolitik Çağ'a tarihlenen C tabakası özellikle mikrolit tipteki aletleri ile dikkati çekmektedir. Mikrolit endüstrinin en tipik olanları, u...gen biçiminde olanlar, trapez biçimliler, yarım aylar, arkası işlenmiş dilgiler, kabaca yapılmış küçük Chatelperon uçlar, açılı kalemler ve mikroburunlardır [Bostancı 1967b:75-77,tab.I.V]. Mikrolit endüstrisinin yanısıra Üst Paleolitik gelenekli yuvarlak kazıyıcılar, çekirdek kazıyıcılar, normal büyüklükte işlenmiş dilgiler, mikro saplı uçlar gibi aletler de görülmektedir. Çakmaktaşıdan olta benzeri aletlerin yanısıra, Bostancı'nın son yayınlarında büyük bir iddia ile rakkamları ifade ettiğini ileriye sürdüğü "T" ve "Y" biçimli çakmaktaşı aletler de vardır. Olasılıkla bu tip nesnelerin Bostancı'nın ileri sürdüğü gibi rakkam değil değişik bir ok ucu veya delici olarak işlev taşıdıkları tahmin edilebilir.

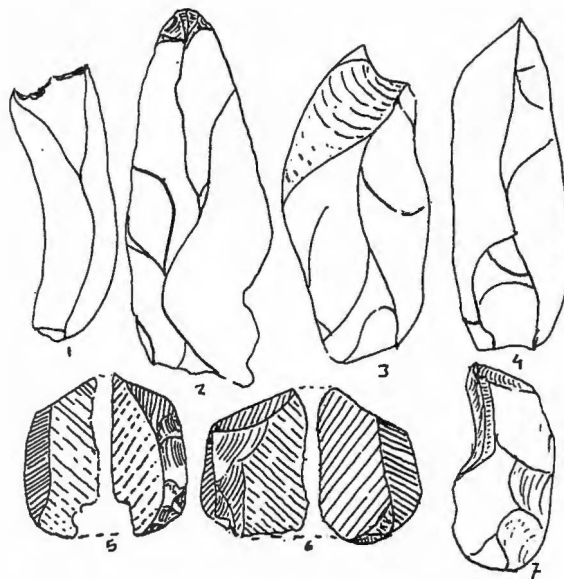
Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen D tabakası ise üst kısmında ele geçen mikrolit tipteki aletleri ile şaşırtıcıdır. Bostancı bu tabakanın üst kısmında Epipaleolitik Çağ buluntuları olduğunu bildirmektedir. Buradaki endüstri Nebekian ve Kebaran endüstrilerini hatırlatmaktadır. Alt kısımda da hakiki Gravette

1
D Evresi

2
C Evresi

3
C Evresi

1. Bostancı 1959: Lev.11
2. Bostancı 1967b: Lev.111/12-35
3. Bostancı 1959: Lev.VII/1-7

uçlar çıkmıştır ve Magdalenien tipte kalemlerde -mevcuttur [Bostancı 1967b:83]. Ayrıca gene çakmaktaşıdan üretilmiş çekirdek kazıyıcılar, açılı kalemler, burunlu uzun dilgiler ve ön kazıyıcılar vardır. E tabakası da kazı başkanı tarafından Üst Paleolitik Çağ'a konmaktadır. Büyük basamaklı kazıyıcılar, tırnak biçimli kazıyıcılar, küçük ve büyük boyda yonga üzerinde yuvarlak kazıyıcıların yanısıra, değişik tipte beş saplı alet, küçük Chatelperon uç gibi aletler de vardır [Bostancı 1959a:153-154, lev.X-XI]. F ve G tabakaları da D tabakasının alt kısmı ve E tabakası gibi aynı buluntuları vermektedir. Biraz farklı olarak üçgen şekilli uçların uzun ve hafif düzeltili oldukları saptanmaktadır. Dilgiler üzerinde Chatelperon uçlar ve çeşitli biçimde kalemler bulunmaktadır. Alt tabakalarda Levallois-Mousterien endüstri özellikleri gösteren Emireh tipi uç bulunmuştur. Bostancı, bazı yayınlarında bahsettiği G tabakasının yontma taş alet endüstrisi konusunda herhangi bir şey söylememektedir.

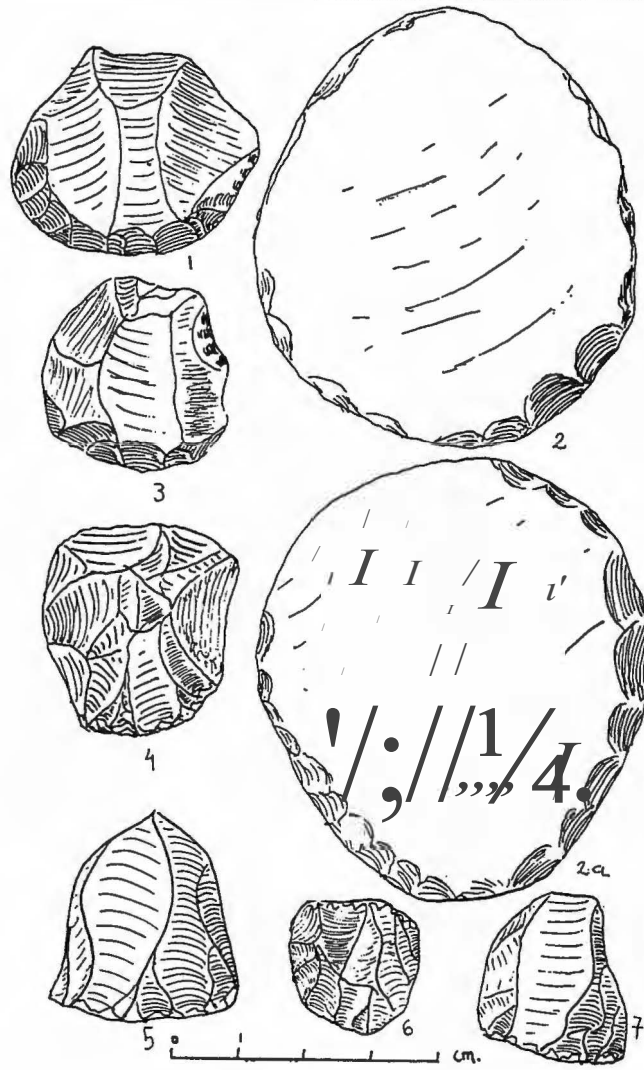
Diğer küçük buluntular: C 1 seviyesinde 6.3 cm uzunluğunda, 4.7 cm genişliğinde bir adet boyalı çakıl taşı bulunmuştur. Bir tarafına kırmızı boya ile şematik resim yapılmıştır. Resim dörde bölünmüş daire şeklindedir. Dairenin üst kısmında bir taraf uzatılmış ve bu kısmın sonuna iki tarafa kola benzeyen uzantılar yapılmıştır. Bostancı'ya göre çakıl taşı şematik olarak doğuran bir kadını temsil etmektedir. C 2 seviyesinde ise daha değişik bir buluntu ele geçmiştir. Bu her iki tarafı da işlenerek bir balık figürü haline getirilmeye çalışılan yassı bir kum taşıdır. 15.7 x 4.8 x 1.4 cm boyutlarındadır. Başı dikkatli bir şekilde işlenmiş, gözü oyularak belirginleştirilmiş, üstte çaprazvari çizgilerle pulları yapılmış çalışılmış olan bu balık heykelciği, şimdilik Türkiye'nin en eski heykelciği olma hüviyetini taşımaktadır [Bostancı 1967:79, Bostancı 1966:23,res.1-2]. C tabakasında minik demiroksit yumrucukları tabakanın içinde kümeler şeklinde ele geçmiştir [Bostancı 1968:54-58, res.3]. Hafif bu yumrucukların sürtülerek ve ezilerek kırmızı boya elde edilmesinde kullanıldığını iddia etmektedir. Epipaleolitik/Mezolitik Çağ'a tarihlenen bu buluntulardan sonra Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen D tabakasında gene kırmızı demir oksit boya ile tamamen boyanmış, kırmızı yumurtaya benzeyen bir çakıl taşı bulunmuştur. Bu buluntu olasılıkla üstteki C tabakasından karışmış olabilir. Ayrıca bir adet delikli kum taşından yapılmış gerdançe bulunmuştur. Deniz kabuklarının yanında geyik boynuzları ve dişleri, yavru keçi boynuzları ve insana ait kafatası parçaları gün ışığına çıkarılmıştır. Gene Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen E tabakasında 13 cm uzunluğundaki bir çakıl taşının insan profili biçiminde şekillendirilmiş olduğu bildirilmektedir [Bostancı 1966:23, lev.3].

³/₄S

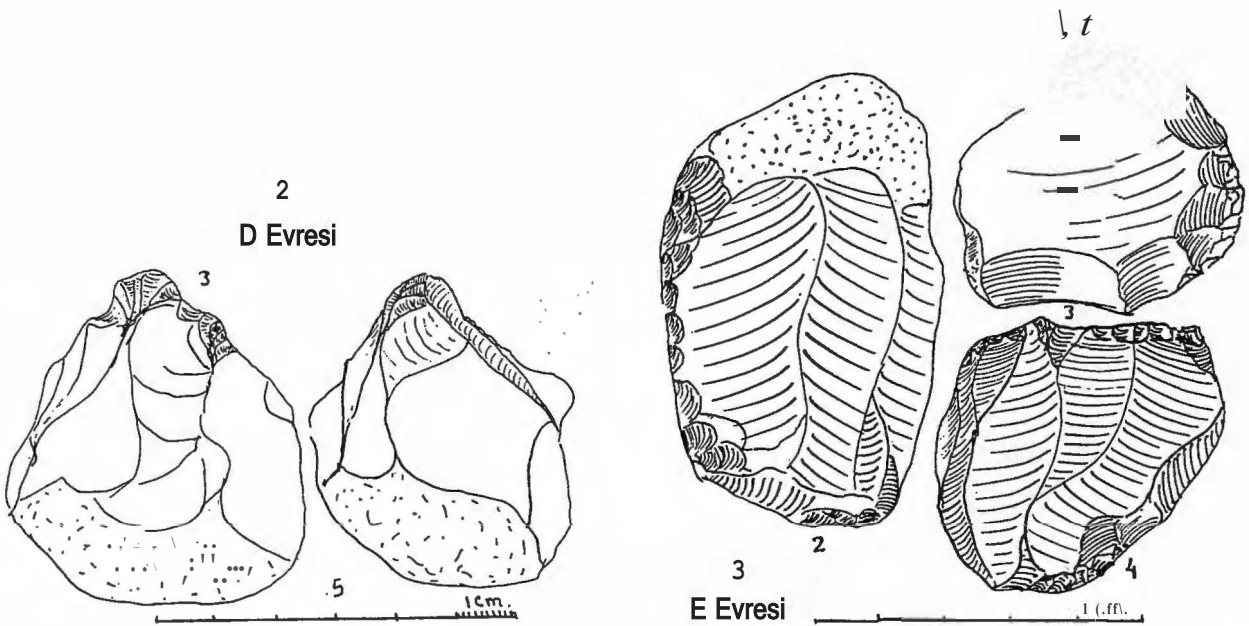
Bostancı 1959:131-140, 145-163,
lev.1-XV
Kinal 1962:11-12
Bostancı 1963b:253-262
Esin-Benedict 1963:341-342
Bostancı 1964:17-36
Bostancı 1966:21-24, res.1-11
Bostancı 1967b:64-83, lev.1-IV,
res.1-VII

Anatı 1968:27-29, s.27 ve 33'deki
resimler
Mellink 1968:126
Bostancı 1968:51-54, res.1-5
Mellink 1970: 159
Bostancı 1971 a:23'deki dip not 62
Mellaart 1975:42, 78, 92-93
Bostancı 1975a:19

Bostancı 1975c:69'daki dip nol.3
Mellink 1977:291
Bostancı 1978a: 133-141 , res.1-V
Bostancı 1978b:148-174, tab.1,
şek.1-15, res.1-10,12
Esin 1981:11-18
Hours et al. 1994:78

1
C Evresi

2
D Evresi

3
E Evresi

1. Bostancı 1967b: Lev.VIII/1-7
2. Bostancı 1959: Lev.IX/3,5
3. Bostancı 1959: Lev.X/2-4

Belpınar Karain

Mağara

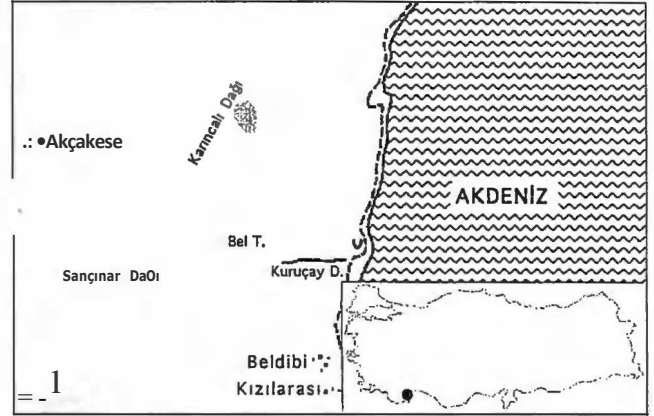
Koordinat. 35° 44' S, 30° 28' 30" D
Harita Pafta No 0 Z :
Bölge Akdeniz
il Antalya
ilçe İsmir
Köy Beldibi

Araştırma Yöntemi ☐ Yüze Araştırması ☒ Kazı

İzleni 0 AP 0 OP 0 ÜP 181P

Yeri

Antalya il merkezinin güneybatısında, Beldibi Köyü'nün kuzeybatısında, Belbaşı'nın bulunduğu kayalıkların arkasında yer alan Belpınar Deresi'nin oluşturduğu vadinin kuzey kıyısında, yer alan küçük mağara. Adı, Bostancı tarafından Karain Mağarası olarak gösterilmektedir. Kumbucağı Kaya Sığınağı'ndan yürüyerek 3 km mesafededir. Antalya'daki Karain Mağarası ile karışmaması için Belpınar Karain adı tarafımızdan verilmiştir. Bu buluntu yeri yukarıdaki şematik planda yaklaşık olarak gösterilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Mağaranın biraz doğusunda içinde duvar resimlerinin olduğu Yatakyeri adlı bir kaya sığınağının var olduğu Beldibi köylüleri tarafından Bostancı'ya bildirilmiştir. Bostancı bu sığınak ve resimleri konusunda hiç bir bilgi vermemekte, son yayınlarında ise buradan hiç bahsetmemektedir. Bu açıdan Yatakyeri bir buluntu yeri olarak ayrıca tanıtılmamıştır. Karain mağarasının boyutları ve oluşumu hakkında da herhangi bir açıklama yoktur. Mağaranın adının yöresel bir isim olduğu kabul edilebilir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1959 yılında Enver Bostancı'nın araştırması ile bulunmuştur. Mağarada olasılıkla deneme mahiyetinde küçük bir kazı yapıldığı bildirilmekteyse de bu kazı ve buluntuları konusunda herhangi bir bilgi, arkeoloji dünyasına tanıtılmamıştır. Mağaranın içinde kaya üzerine oyularak yapılmış bir geyik figürünün günümüze sadece boynuzları gelebilmiştir. Bu kayanın çıkıntılı kısmının kaidesi, damlayan sular tesiri ile bir hayvanın vücut ve kafasına benzemiştir. Bu yüzden bir define işareti diye, defineciler tarafından kırılmıştır. Bostancı bir yayınında kırmızı ok boya ile haç biçimli şematik resimlerin varlığından da söz etmektedir [Bostancı 1975c:69,3 no'lu dip not]. Bu resimlerin Karain Mağarası'na mı yoksa Yatakyeri Kaya Sığınağına mı ait olduğu sorusuna cevap vermek çok zordur. Bu açıdan yörede yeni yüzey araştırmalarının yapılması gerekmektedir.

Küçük Buluntu

Bostancı mağaranın önünde köylülerin yaptıkları kazı çukurundan dilgi ve çekirdeklerden oluşan çakmaktaşı mikrolit bulgular ele geçirmiştir. İçlerinde geometrik aletler bulunamamıştır. Araştırmacı, bu aletlerin çevrede dolaşan Mezolitik/Epipaleolitik avcılar tarafından bırakılmış olduklarını ileri sürmektedir. Aletlerin biçimsel özellikleri hakkında bir bilgi aktarılmamaktadır.

Kaynakça

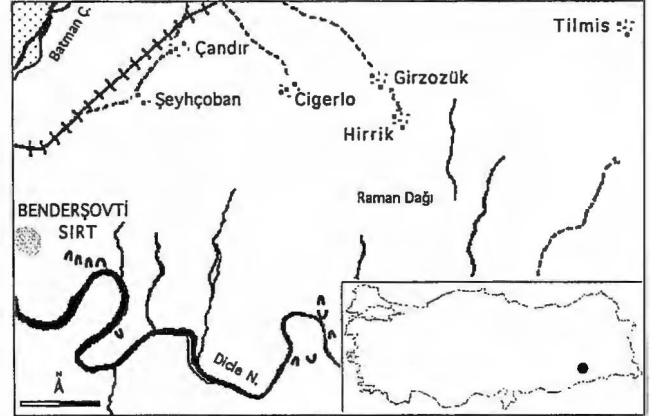
Bostancı 1959a:140
Bostancı 1975c:69 (dip not 3)
Bostancı 1978b:152

Benderşovti Sırtı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 48' K, 37° 01' D
Harita Pafta No M 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Batman
ilçe Merkez
Köy

[M IY.2b'.Wifü ® Yüzey Araştırması O Kazı

iÖ\$16 m AP 1810P O ÜP O EP

Yeri

Batman il merkezinin yaklaşık 11 km güneybatısında, Aşağı Zileki Köyü'nün güneyindedir. Buluntu yerinin hangi köyün arazisi içinde olduğu anlaşılmamaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Raman Dağı'nın en batı ucunda, Batman Su'yun oluşturduğu vadiye hakim olan alçak bir sırtın üzerindedir. Bu dağın buluntu alanının yapısal özelliklerinden pek bahsedilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Raman Dağı ve çevresinde bulunan beş dağın buluntu alanından biri olan Benderşovti Sırtı olasılıkla Paleolitik toplulukların küçük konaklama alanlarından biri görevini görmüştür. 1990 yıllarında Dicle-Fırat Arkeolojik Keşif Projesi kapsamında Dicle Nehri ve Batman Su yöresinde yapılan yüzey araştırmasında ilk defa saptanmıştır. Bu proje G. Algaze, R. Breuninger, C. Lightfoot ve M. Rosenberg tarafından yürütülmüştür. Sırtın üzerinde yaklaşık olarak 100 metrekarelik bir alanda 50 ile 100 arasında çakmaktaşı alet ve artık toplanmıştır. Çakmaktaşı dağılım alanının ölçüleri verilmemektedir.

İçerik

Benderşovti Sırtı'ndan toplanan parçalar, yöredeki çağdaş buluntu yerlerindeki endüstrilerle birlikte ele alınmıştır: levallois çekirdekler, yongalar, disk biçimli çekirdekler, piramit biçimli çekirdekler, yarıcılar, yan kazıyıcılar. Bu parçalar, hakim tiplerden dolayı Erken Orta Paleolitik Çağ'a konmaktadır. Diğer buluntu yerlerinde ele geçenlerle birlikte bu endüstriye Raman Endüstrisi adı verilmiştir.

İkinci Çağ

Algaze et al.1991:185-186, şek.2b
(134 no'lu bul.yeri)

Beyköy

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 35' K, 29° 28' D

Harita Pafta No S. 22

Bölge ge

İ Kütahya

ilçe Tavşanlı

Köy Beyköy

Araştırma Yöntemi

Yüzey Araştırması Kazi

@çfüm:

181AP O OP O ÜP O EP

Yeri

Kütahya il merkezinin kuzeybatısında, Tavşanlı İlçesi'nin 3 km kuzeybatısındaki, bugünkü Beyköy'ün batısında, Tavşanlı-Domaniç karayolunun batı kenarındaki Manastırtepe adıyla bilinen doğal sivri tepenin hemen kuzey tarafındaki kayalık bir platformun üstünde ve kuzeyindeki düzlükte.

Konumu ve Çevresel Önemi

Güneydoğu-kuzeybatı yönünde dizilmiş, fazla yüksek olmayan dağ sıralarının arasında kalan Tavşanlı Ovası'nda yer alan Beyköy'ün civan düzdür.

[t(i[ft)f :11

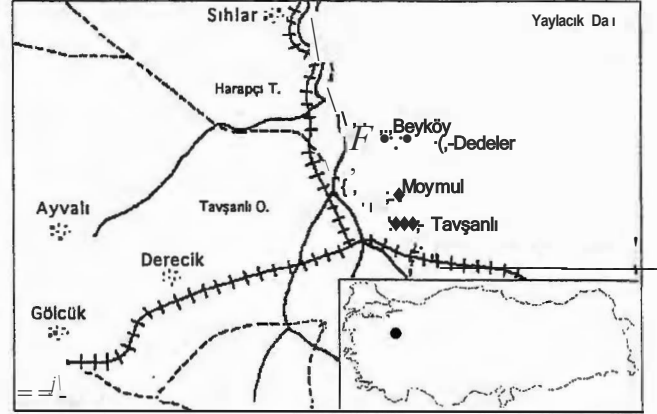
Turan Efe'nin 1988 yılında gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında bu yerde taş aletler ele geçirilmiştir.

i@yf. ;ıqqfı

Efe tarafından Alt Paleolitik çağa tarihlenen bu taş aletler, bölgede bulunan benzer taş alet gruplarından daha kaba görümlü, yüzeyleri de daha fazla patinalıdır. Üzerlerindeki keskin kısımlar da aşınma sonucunda silinmiştir. Olasılıkla buluntu yerine taşınarak gelmişlerdir [Efe 1990:406, res.6].

Kaynakça

Efe 1990:406, res.6
Efe 1991:164

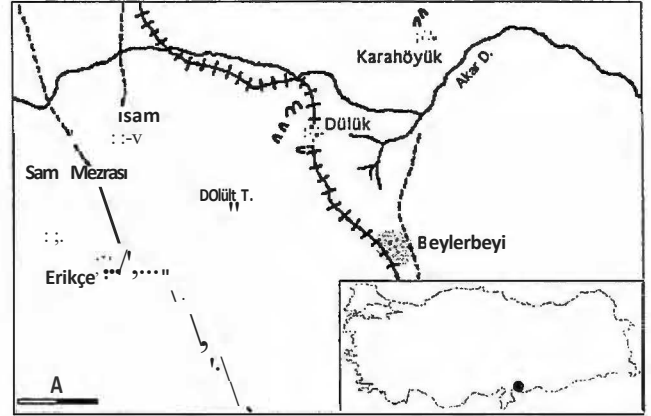

Beylerbeyi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat *al'os tk s? 2Zr D*
Harita Pafta No
Bölge Gneydogu Anadolu
il Gaziantep
ilçe Merkez
Köy Beylerbeyi

t r ilro. Jliifü fu1) ® Yüzey Araştırması 0 Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

}Y. If Gaziantep il merkezinin 7 km kuzeyindeki Beylerbeyi köyü ile 10 km kuzey-kuzeybatısındaki Dülük köyü arasındaki düzlükte, iki köyü birbirine bağlayan toprak yolun kenarında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Beylerbeyi Köyü'nün bulunduğu Gaziantep Ovası, yumuşak tepelerle kaplı düzlük halindedir. Ova toprağı kırmızı renkte demir oksitlidir. Bu açıdan çakmaktaşı buluntularda açık kırmızı kahverengi patina gözlenmektedir. Buluntu yerinin kesin tanımı yapılmadığı için, çevredeki diğer köylerle buluntu yeri arasındaki ilişki saptanamamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Refakat Çiner'in 1950 yılında Gaziantep bölgesinde yaptığı yüzey araştırmasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Çiner tarafından yapılan yüzey araştırmasında, Acheuleen olarak tanımlanan ve Alt Paleolitik çağa tarihlenen bir adet iki yüzeyli (el baltası) bulunmuştur. Buluntu hakkında herhangi ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir.

i:Klifo} .ç.r

Çiner 1958: 126
Yalçınkaya 1981 :208
Yalçınkaya 1985:408

Beynam Çamlar

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat : 39° 41' K, 32° 54' D
Harita Pafta No : 129
Bölge : 11 Anadolu
İl : Ankara
İlçe : Yığılbaşı
Köy : Beynam

Araştırma Yöntemi

☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

) i6;

0 AP 18BP 0ÜP 0EP

Yeri

Ankara il merkezinin 36 km güneyinde, Beynam Köyü yakınındaki Beynam ormanı civarında, 1517 rakımlı Kuyrukcu Dağı'nın kuzeyinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

En yüksek yeri Otlubel Tepesi olan Kuyrukcu Dağı Ankara yöresinin nadir yeşillik alanlarından biridir. Dağın kuzeyinde bir pınardan doğan Çam Deresi, Beynam Köyü'nün doğusundan geçerek Adadere ile birleşmektedir. Yöre su kaynakları açısından zengindir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

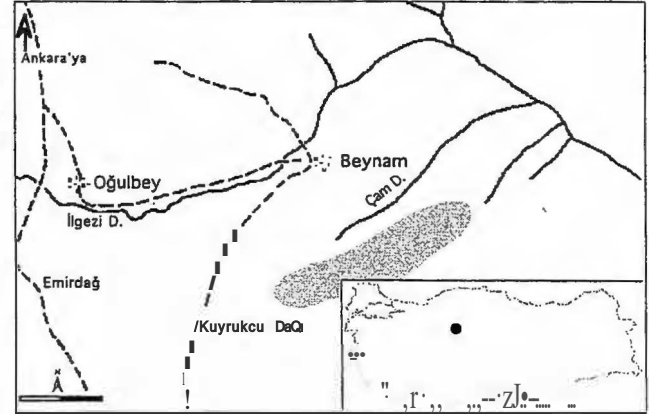
R. Peters tarafından tek bir yontma taş alet ele geçmiştir. Bu buluntunun bulunuş şekli pek anıtlmamaktadır.

Küçük Buluntu

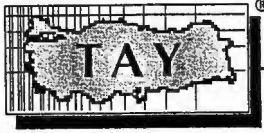
Bu yontma taş alet (?) çakmaktaşıdan yapılmış olup, Mousterien teknikte biçimlendirilmiş bir dilgidir [Pfannenstiel 1941 :lev.VI.1]. Uzun kenarında düzeltiller vardır.

Kaynakça

Pfannenstiel 1941: 16

Biçme Mağarası

Mağara

Koordinat 37° 09' K, 37° 22' D
Harita Pafta No 1:30000
Bölge 1. Orta Anadolu
il Gaziantep
ilçe Maraş
Köy Dülük

Araştırma Yöntemi

○ Yüze Araştırması ● Kazı

ti?lfü m

□ AP □ op 18LP □ EP

Yeri

Gaziantep il merkezinin 11 km kuzeyindeki Dülük Köyü'nün tam içindedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Mağaranın boyutları hakkında bir bilgi verilmemektedir (bak. Dülük fişi).

Araştırmalar ve Tabakalanma

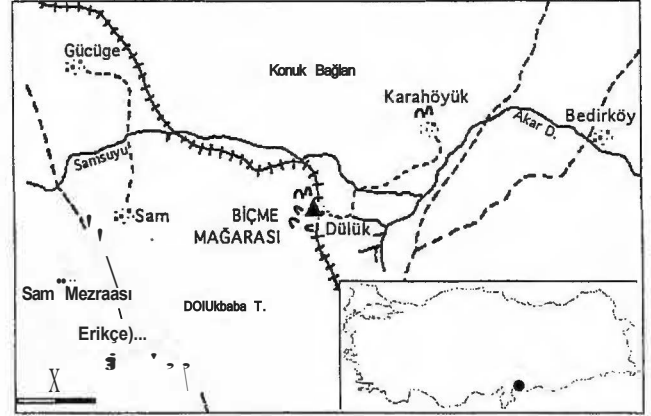
Enver Yaşar Bostancı tarafından ilk defa tespit edilen ve arkeolojik kazısı Dülük Çevresi Araştırmaları sırasında gerçekleştirilen mağaradaki bu kazıya, önünde ve civardaki teraslarda Paleolitik Çağ aletlerinin bulunuşu ile mağaranın iskan edildiği düşüncesi yol açmıştır. Bostancı Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek aletlerle karışık başka çağlara ait malzemenin ele geçmesinden ve kazıda bu üst tabakanın çok kalın çıkmasından dolayı kazıyı kesmiş ve yakındaki Şarklı Mağara kazısına başlamıştır. Üstte Paleolitik Çağ yontma taş aletlerle beraber çıkan geç dönem çanak çömlek parçalarının hangi çağ'a ait olduğu bildirilmemektedir.

Küçük Buluntu

Mağarada bulunan yontma taş aletlerin özelliklerinden bahsedilmemektedir.

Resim

Bostancı 1984:50'deki dip not 8

Birecik Yöresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 02-04' K, 37° 55-57' 0'
Harita Pafta No N 39;
Bölge Ciltey-d6Cu Anadolu
İl Şanlıurfa, Gaziantep
İlçe Birecik, Nizip
Köy

Araştırma Yöntemi ● YüzeY Araştırması ○ Kazı

Dönem ☑ AP ☑ OP □ ÜP □ EP

Yeri

Şanlıurfa il merkezinin batısındaki Birecik İlçesi'nin yakınında Fırat Nehri sekilerinde ve ilçenin 5-6 km kuzeybatısındaki Surtepe ile bu köyün gene batısında yer alan Tilvez Köyü arasında kalan sekilerde, ayrıca Birecik ile Nizip İlçesi arasındaki karayolu yakınında, olasılıkla Nizip İlçesi'ne daha yakın bir yerde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Birecik ilçesi, Şanlıurfa'nın fazla yüksek olmayan dalgalı düzlük kısmında yer almaktadır. Bu düzlük batıdaki Fırat Nehri kıyısına gidildikçe alçalmaktadır. Bu kısımda sekilerin varlığı izlenmektedir. Fırat Nehri'nin bu kısımda geniş bir yataktan akması, müsait mevsimlerde karşıdan karşıya geçilmesini kolaylaştırmaktadır. Nehrin batısında Gaziantep il sınırları içinde kalan topraklarda da doğa şartları doğu kısmının devamı gibidir. Nizip İlçesi'ne doğru dağlar başlamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Birecik yöresi, Türkiye'nin tarihöncesi çağlarına yönelik araştırmalarında, ele geçen ilk buluntularından birini verme açısından önemlidir.

E. Chantre'nin bildirdiğine göre 1894 yılında J. E. Gautier Birecik'de Fırat Nehri kenarındaki eski alüvyonlar arasında çakmaktaşıdan bir adet yontma taş alet bulmuştur. Bu buluntunun tesadüfen bulunduğunu kabul edebiliriz. Gene tam buluntu yeri hakkında da ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir [Chantre 1898:132, res.100]. Çok sonraları İ.K. Kökten'in 1946 yılı araştırmalarında Gautier'in bulgusuna dayanarak Birecik Yöresi'nde yüzeY araştırmaları yaptığını görmekteyiz. Kökten bu araştırmasına Fırat Nehri'nin doğu yakasında Birecik ilçesi yakınından başlayarak kuzeye doğru devam etmiş ve ancak nehrin batıya dönüş yaptığı yerin kuzeyinde yer alan köyler (Surtepe-Tilvez Köyleri) arasındaki düzlüklerde çakmaktaşı yumrulan ile birlikte yontma taş aletler toplamıştır [Kökten 1947a:162-163].

1947 yılında Manchester Üniversitesi'nden W. Brice Anadolu'da yapmış olduğu inceleme gezisi sırasında, Birecik - Nizip arasında olasılıkla karayolu yakınında, kesin buluntu yerini bildirmediği bir yerde, Chelleen (yeni terimleme ile Abbevillien) tipte bir iki yüzeYli ile aşağıda anlatılan iki çekirdek ve büyük boyda Mousterien yonga bulmuştur [Kansu 1946a:161]. Minzoni-Deroche ve ekibi 1986 yılında Birecik İlçesi'nin tam karşısında Gaziantep il sınırları içine giren yörede, Fırat'ın karşı sekisinde de araştırma yapmıştır. 50 numara ile gösterilen buluntu yeri Fırat'ın doğudan güneye doğru kıvrım yaptığı yerde yer almaktadır. Buluntuları hakkında bir bilgi yoktur.

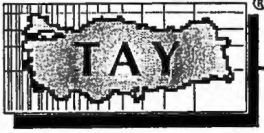
Küçük Buluntu

Gautier tarafından ele geçirilen ve Türkiye'nin ilk yontma taş buluntusu olma özelliği taşıyan alet, çakmaktaşıdan yapılmış olan 20 x 9 cm boyutlarımda bir büyük iki yüzeYlidir (el baltası). Bu parçanın bir kenarı özenli düzeltilidir. Chantre bu iki yüzeYliyi Acheuleen olarak tanımlamaktadır [Chantre 1898:132]. K. Bitte! bu aletin daha yukardan kuzeyden sularla taşınarak getirildiğini ve badem biçiminde Acheuleen tipte bir el baltası olduğuna dikkat çekmektedir. Kökten bu buluntuyu tipik Acheuleen olarak tanımlamakta, H. Taşkıran ise Acheuleen'in orta evresine koymaktadır [Taşkıran 1990:35]. Aynı buluntuyu Tomskey ise Son Acheuleen'e tarihlemektedir.

Kökten tarafından bulunan aletler hakkında ise ayrıntılı bir bilgi verilmemekteyse de bunların gene çakmaktaşıdan yapılmış Clactonien ve Levallois-Mousterien endüstri özelliği taşıyan aletler olduklarını öğrenmekteyiz [Kökten 1947b:225-226, lev.1, res.1]

W. Brice Nizip-Birecik yolu yakınlarında bulduğu buluntuları Şevket Aziz Kansu'ya bir mektupla birlikte

yollamış ve çekirdeklerin belki Clactonien çekirdek ya da Çin ve Burma Paleolitik endüstrilerinde örnekleri olan kesici veya yancı olabileceklerine işaret etmiştir. Kansu ise bu buluntularla ilgili yayınlarında yancı olarak yapılan yorumun doğru olduğunu söylemekte, buluntuların Anadolu Paleolitiği açısından çok önemli olduğuna dikkati çekmektedir. Bu çekirdeklerin benzerlerinin Irak sınırları içindeki Barda Balka buluntu yerinde bulunduğunu ileri sürmektedir [Kansu 1964a:163, res.5-6]. Yalçinkaya bu çekirdeklerden bir tanesinin kıyıcı alet olduğunu, diğerinin ise yancıdan çok çekirdeğe benzediği iddia etmektedir [Yalçinkaya 1985:398,403]. Kansu yayınında [Kansu 1964a:res.7], Brice'in olasılıkla aynı yerde ayrıca bulduğu üç yonganın resmini yayınlamışsa da bunlar hakkında bir bilgi vermemektedir.

ft X [ç:

Chantre 1898:131-132
Bittel 1934:8, 100
von der Osten 1937b:405
Pfannenstiel 1941 :9
Kökten 1947a:162-163
Kökten 1947b:225-226, lev.1, res.1
Goetze 1957:13
Kansu 1964a:161-163, res.3-7
Kansu 1971 :216-217
Yalçinkaya 1981 :208
Tomsky 1982:230
Yalçinkaya 1985:398,403
Yalçinkaya 1990:35
H.Taşkıran 1990:35

Biris Mezarlığı

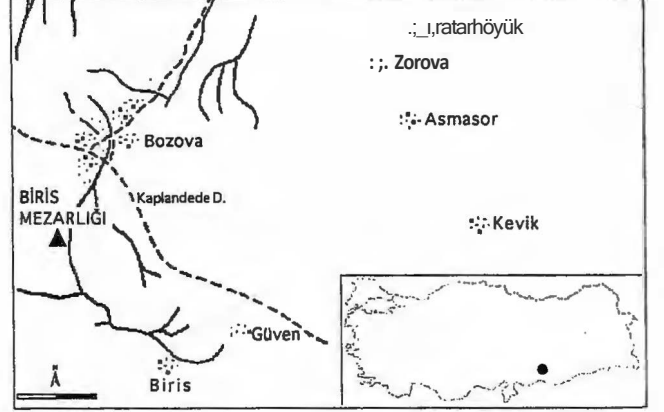
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İl
İlçe
Köy

34. f. K. 34 31 ; D
N 4
Doğu Anadolu
Şanlıurfa
Bozova
Biris

Şifre: fül!9 1 pJ

YüzeY Araştırması Kazi
AP OP ÜP EP

Yeri

Şanlıurfa il merkezinin kuzeybatısındaki Bozova İlçesi'nin yaklaşık 2 km güneyinde Küçük Gölbaşı mevkiinde, önüne bir bent çekmek suretiyle meydana getirilen küçük gölün batı kenarındaki kayalık bayırın üzerinde yaklaşık 25 x 125 m boyutlarında, göl seviyesinden 4-5 m yükseklikte yer alan tepenin üst kısmı. Buluntu yeri, tepedeki mezarlıktan dolayı bu tepeye verilen isimden çıkarak Biris Mezarlığı adını almıştır. Biris Köyü ise mezarlığın yaklaşık 4.5 km güneydoğusunda yer almaktadır. Buluntu yerine Bozova İlçesi'nin güneyinden çıkıp, Eğitim Enstitüsü'ne giden şosenin güneydoğuya yaptığı sapakla ulaşmak mümkün olabilmektedir. Kodu U 51 / 1•

Konumu ve Çevresel Önemi

Konaklama yerinin doğusundaki küçük gölet, bir pınarın sularının toplanmasıyla oluşmaktadır. Buluntu yerinin bulunduğu yer yer kayalık yayvan tepenin üstü ve doğu yamacı, yakın çağda bir mezarlık yeri olarak kullanılmıştır. Bu mezarlığın gömüt çukurlarından dolayı buluntular tepenin üstünden doğuya doğru gölün altına kadar uzanan bu konaklama yerinde, ancak dağılmış bir şekilde toplanabilmektedir. Benedict tepeyi bir höyük olarak tanımlamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1963 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Prehistorya Kürsüsü (Anabilim Dalı) ile Chicago Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün beraber yürüttükleri Güneydoğu Anadolu Bölgesi araştırmalarında, P. Benedict yönetimindeki ekip tarafından Biris Mezarlığı'nın kuzeyinde yer alan Söğüt Tarlası Höyüğü ile birlikte tespit edilmiştir [Benedict 1980:136]. 1964 yılında da Bruce Howe yönetimindeki bir ekip 5 x 8 m'lik ve 2 x 3 m'lik iki açma ile yaklaşık 46 metre karelik bir alanda bilimsel kazıyı gerçekleştirmiştir. Bu kazıda kireçtaşıdan oluşan anakayanın üzerinde yer alan ve kırmızı renkte olan kültür toprağının 30-40 cm kadar kalınlıkta olduğu görülmüştür. Modern mezarlığın gömüt çukurları burayı tamamen karıştırmıştır. Bu açıdan yapılan kazıda yerleşme yerinin özelliklerini verecek kalıntılar bulunamamıştır.

Küçük Buluntu

Howe, kaliteli çakmaktaşıdan yapılmış aletler arasında kalemler ve kazıyıcıların, bazı minik taş aletlerin teşkil ettiği bir dilgi endüstrisinin var olduğunu bildirmektedir. Bu buluntular Söğüt tarlası buluntuları ile benzerlik göstermektedir. Yontma taş aletler serpinti şeklinde yüzeyde yer almaktadır. Yerleşme yerinin yontma taş alet endüstrisi Howe tarafından yayına hazırlanmaktadır.

Kaynakça

Çambel 1973:29
Çambel-Braidwood 1980:12-13
Benedict 1980: 136, 138-139

Boğazköy

Tekil Buluntu Yeri

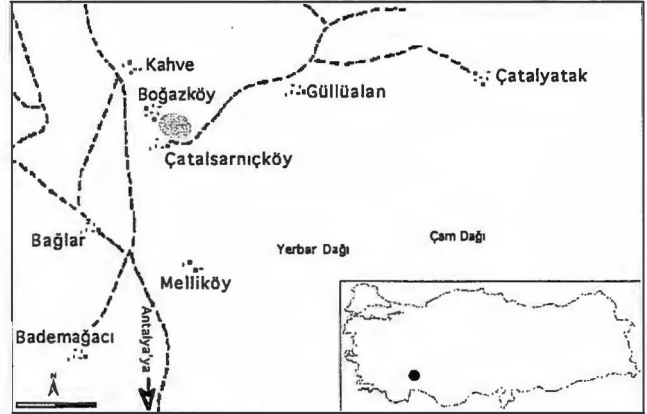
Koordinat 37° 16' K, 30° 30' D
Harita Pafta Na N 25
Bölge Akdeniz
İl Burdur
İlçe Bucak
Köy Boğazköy

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

0 AP 0 CP 0 ÜP 181EP

Yeri

Burdur il merkezinin güneyinde, Bucak ilçesi'ne bağlı Bademağacı Köyü'nün yaklaşık 6.5-7 km kuzeydoğusunda yer alan Boğazköy'ün doğu-güneydoğusundaki alan.

Konumu ve Çevresel Önemi

Burdur-Antalya karayolu üzerinde ve Burdur il sınırının en güney ucundaki Boğazköy Köyü'nün yakınındadır. Su kaynağının güneyindeki tepeler üzerinde, yaklaşık 1.000 m rakımlı antik kentin akropolü bulunmuştur. Bu en yüksek yerdeki iskanın, yaklaşık 3.6 m kalınlığında, iyi işçiliği olan taş duvarlarla çevrili olduğu görülmektedir. Kuleler ile takviye edilen yerleşim yerinin içindeki kalıntılar çok bozuktur. Kent, yaklaşık olarak MÖ 7-6. yüzyıla tarihlenmektedir. Paleolitik Çağ bulgularının bu kent ile ilgili olmadığı tahmin edilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

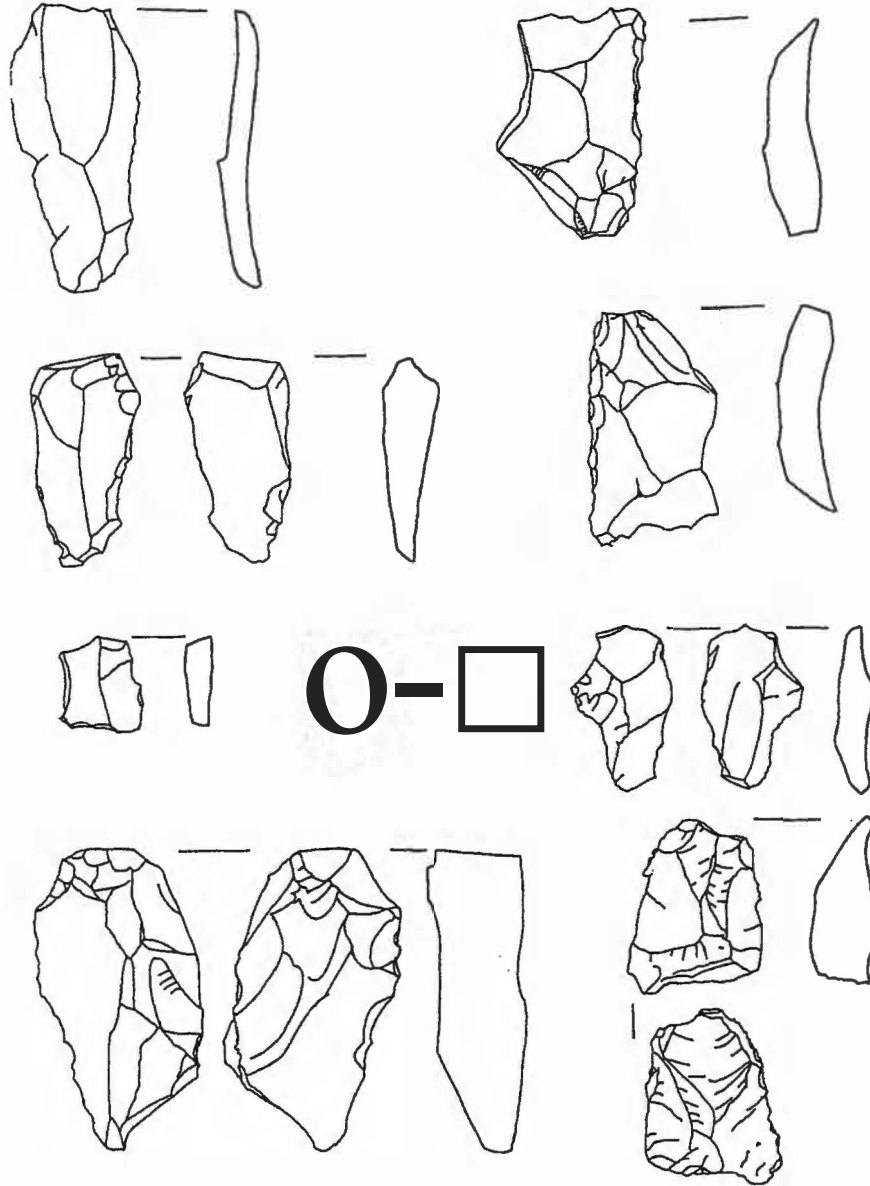
Paleolitik Çağ buluntuları, S. Mitchell tarafından 1995 yılında antik Panemoteichos kentinin araştırılması sırasında bulunmuştur.

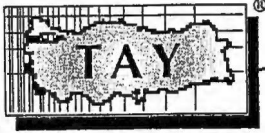
[Ş'ç9: fş:gj[fg)

Mitchell, MÖ 1. bin yıl kentinin içinde ve çevresinde bulduğu 7 adet çakmaktaşı parçasını çizimleri ile yayınlamasına karşın endüstri özellikleri ile ilgili bir bilgi vermemektedir. Bunları, Karain Mağarası ile İlk Neolitik Çağ yerleşmesi olan Bademağacı arasında kronolojik olarak Epipaleolitik Çağ'a koymaktadır. Çizimler ölçeksiz verildiği için alet (?) ve artıkların boyutları anlaşılamamaktadır. Buluntuların bulunuş şekli ile ilgili bir bilgi aktarılmamakta, bu yüzden bir konaklama yerine ait olup olmadıkları anlaşılamamaktadır.

'i Yn Rci

Mitchell 1997:50, çiz.2

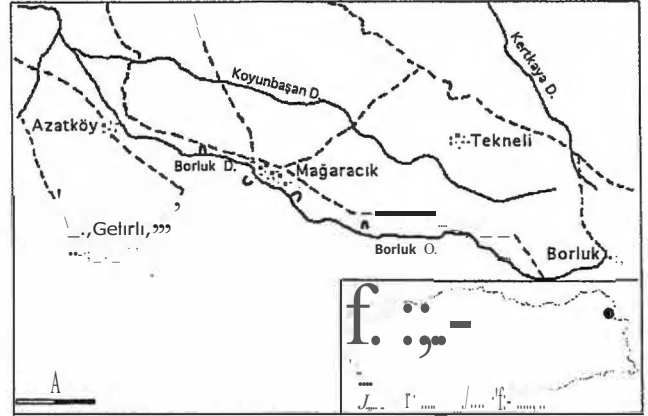

Borluk Deresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 30-32' K, 43° 06-15' D
Harita Pafta No G 50
Bölge Doğu Anadolu
İl Kars
İlçe Pazarcık
Köy Borluk - Azatköy

Yüzey Araştırması 0 Kazi

Çipi iii • 0 AP 181P 0ÜP 0EP

Yeri

Kars il merkezinin yaklaşık 17-18 km güneydoğusundaki Borluk Köyü'nden başlayıp Mağaracık, Azatköy'ü, Karacaören köylerinin yanından geçip, Kars'ın hemen güneybatısında Kars Çayı'na karışan, Borluk Deresi'nin oluşturduğu vadideki buluntu yerleri. Bu buluntu yerleri arkeoloji yazınına BORLUK, MAĞARACIK ve AZATKÖY buluntu yerleri olarak geçmiştir. Borluk vadisi boyunca yer alan tüm bu buluntu yerleri birbirlerine çok yakın ve ilişkili olduğu için Borluk Deresi'nden çıkarak Borluk Deresi Vadisi adıyla bu çalışmaya alınmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Pazarcık İlçesi'nin batısında yer alan Borluk Dağı'nın kuzey eteklerinden doğan ve batıya doğru akan Borluk Deresi bu kesimde derin ve dar bir vadi oluşturmaktadır. Vadide sıra halinde kaya sığınaklarının ve mağaraların olduğu bildirilmektedir. Vadi tabanında oluşan çukurların kesitinde kalın kum ve çakıl döküntülerinin görülebildiği anlaşılmaktadır. 1:100.000 ölçekli G 50 paftasında özellikle Mağaracık Köyü civarında bir çok mağara işareti izlenmektedir. Kökten de bu mağaraların verimli çıkacağını ileri sürmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1942 yılında Kılıç Kökten Kars il sınırları içinde gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında Borluk Deresi Vadisi boyunca üç yerde yontma taş aletler toplamıştır. Bunlardan birincisi derenin üst kısmında, Borluk Köyü yakınlarında yer alan kaya sığınaklarının önü ve derenin tabanındaki kum ve çakıl döküntüleri, ikincisi ise MAĞARACIK Köyü'nün yakınındaki kaya sığınaklarının önlerindeki alandır. Daha batıda AZATKÖY diye anılan üçüncü alan ile beraber Borluk Deresi'nde Kökten'in yoğun bir araştırma yaptığı anlaşılmaktadır. Kökten Mağaracık Deresi olarak bir dereden bahsetmektedir. Bu dere Borluk Deresi'ne bağlanan küçük Koyunbasan Deresi olabilir. Her üç köy de birbirinden 4 ile 7 km uzaklıktadır. Kökten bu üç ayrı yeri ayrı buluntu yeri olarak tanımlamaktadır.

Küçük Bulun u

Kökten'in araştırmasında, Borluk Deresi vadisinin üst kısmında, Borluk Köyü yakınında, ikisi bazalttan, bir tanesi andezitten olduğunu söylediği tipik kazıyıcı uç ve yan kazıyıcılar bulunmuştur. Araştırmacı bunların Mousterien tipinde olduklarını anlatmaktadır. Bu yonga aletlerde oluklu kopma yüzeyi taşırırlar. İkinci yer yaklaşık olarak birincisinden 7 km uzakta olan Mağaracık Köyü'dür. Bu köyün yakınında da gene Mousterien tipinde obsidien aletler bulunmuştur. Sonuncusu ise Azatköy ya da Dündartepe adlı köyün yakınında, Borluk Vadisi'nin Azat Köyü'ne doğru olan uzantısında ele geçirilen obsidienden yapılmış alettir [Kökten 1944b: lev.XC.res.9]. Bu alet Kökten'in vadinin yukarısında bulunduğu diğer aletlere çok benzemektedir. Tümü Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir.

Kaynakça

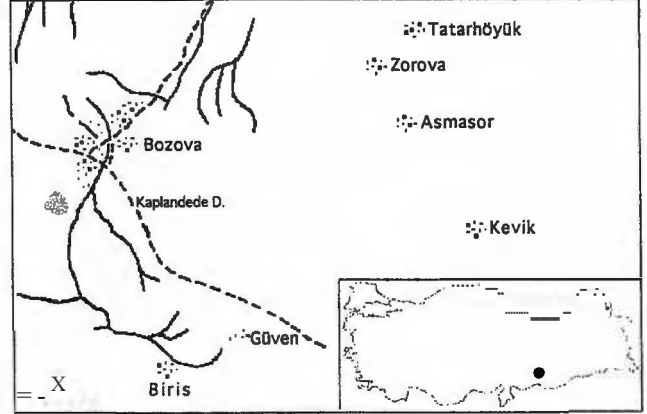
Kökten 1943a:608
Kökten 1943b:119
Kökten 1944b:669, lev.XC, res.9
Kökten 1948b: 198-199
Goetze 1957:16
Kökten 1964a:22-23
Kökten 1964b:60-61
Kökten 1975:100

Bozova-Değirmentepe

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 21' K, 37° 30' D
Harita Pafta No N 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Şanlıurfa
İlçe Bozova
Köy Merkez

Yüzey Araştırması

Yüzey Araştırması ○ Kazi

Ünvan

AP □ OP ◆ ÜP □ EP

Yeri

Şanlıurfa il merkezinin kuzeybatısındaki Bozova İlçesi'nin hemen güneyinde, ilçeden yaklaşık 2 km uzakta yer alan Gölbaşı denilen mevkiinin yakınında, Değirmentepe adlı tepenin civarındadır. Bozova ilçe merkezinden Biris mezarlığına giden karayolu önce Değirmentepe adlı tepenin güneyinden, sonra Eğitim Enstitüsü'nün önünde güneye dönerek yakın zamanda oluşturulmuş küçük göllerin yanından geçmektedir. Kökten tarafından Bozova-Gölbaşı olarak anılan mevki bu civarda olmalıdır. Buna karşılık Günay ve Whallon, Kökten'in toplama yaptığı yerin Biris Mezarlığı ve Söğüt Tarlası mevkii yöresi olduğunu ileri sürmektedirler. Biz ise Değirmentepe ile Bozova-Gölbaşı'nın aynı yer olduğunu düşünme eğilimindeyiz. Çünkü Biris Mezarlığı Mevkiinde yapılan yüzey araştırmasında kesinlikle Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek yontma taş aletler bulunamamıştır. Ayrıca Gölbaşı Mevki denilen alan ile Değirmentepe adlı tepe birbirine çok yakındır.

Konumu ve Çevresel Önemi

614 rakımlı olan Değirmentepe adlı tepenin güneyinde su kaynakları vardır. Bölge özellikle tarihöncesi toplulukların ve avcılarının günlük gıda ihtiyaçlarını karşılayabilecek çevresel özelliklere o çağlarda sahip olsa gerektir. Kökten ayrıca Bozova yöresinde çakmaktaşı yataklarının var olduğunu haberdar etmektedir.

Ölçü ve Ölçüm

Bölgeye 1946 yılında giden Kılıç Kökten, Bozova İlçesi yakınında Gölbaşı çevresinde (?) iki yüzeyliler ve yonga aletler bulmuştur. Değirmentepe ise İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı ile Chicago Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün ortak yürüttükleri "Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları Karma Projesi" çalışmaları sırasında, 1964 yılında tespit edilmiştir. Paleolitik Çağ aletleri tepenin eteklerinde bulunmaktadır. Tepede yukarı doğru gidildikçe parça yoğunluğu azaldığı gözlenmektedir. Toplanan Paleolitik çağ buluntuları Sönmez Kantman tarafından Edebiyat Fakültesi'nde lisans tezi olarak incelenmiştir. 1959 yılında Şanlıurfa Yöresi'ne tekrar giden Kılıç Kökten ve Şevket Aziz Kansu, Gölbaşı Mevki'nde üst Acheuleen (Micoquien) olarak tanımladıkları iki yüzeyli aletlerden birkaç tane daha toplamışlardır [Yalçinkaya 1985:397].

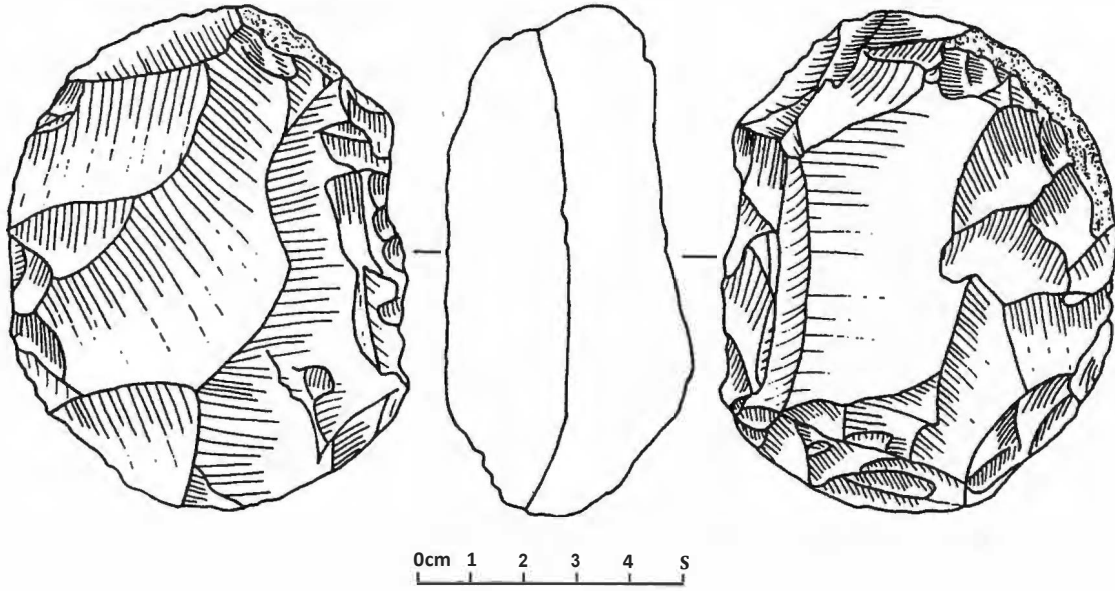
Ölçü ve Ölçüm

Kökten, Bozova-Gölbaşı Mevki'nde Micoquien tipinde küçük iki yüzeyliler (el baltaları) ile Levallois-Mousterien tipinde yonga aletler bulmuştur [Kökten 1952b:198, res.4/1-3]. Tomsy Kökten'in bulunduğu bir adet iki yüzeyliyi üst Acheuleen olarak nitelemektedir. Kökten bu aletler hakkında fazla bir şey söylemekten kaçınmaktadır. Bulunan iki yüzeylilerden birinin boyutları 7.5-8 cm'dir. Sönmez Kantman ise Değirmentepe'de bulunan yaklaşık 6.000'den fazla parça üzerinde yaptığı analiz çalışması sonucunda, bir kısım aletlerin Acheuleen gelenekli Mousterien'e, bir kısım aletlerin ise üst Paleolitik Çağ'a tarihlenebileceğini ileri sürmektedir. Araştırmacıya göre bu buluntular yüzey buluntusu olduğundan tarihlendikleri Paleolitik evreler üzerinde kesin yorumdan kaçınmak gerekmektedir.

Kaynakça

Kökten 1947a:162
Kökten 1952b:198, res.4 üst sıra ve alt sol
Kantman 1966
Alkım 1967:1

Günay-Whallon 1980:89
Tomsy 1982:271
Yalçinkaya 1985:397, res.1
Taşkıran 1990:105 no'lu fiş

Büyük Çekmece Yöresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 41° 02-05' K, 28° 32-35' D
Harita Pafta No F.21
Bölge Marmara
İstanbul
İlçe Büyük Çekmece
Köy Ahmediye, Karaağaç, vd.

Araştırma Yöntemi

® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem

☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri

İstanbul il merkezinin batısında, Büyük Çekmece Gölü'nün özellikle kuzey, batı ve doğu çevresinde Tepecik, Ahmediye, Bahsayış, Karaağaç ve Çakmaklı köylerinin yakınında. Gölün batı kıyısına yakın bir konumda yer alan Tepecik Köyü'nün kuzeyinde, Kuşuk veya Koşuk Dere'nin güneybatı yakasındaki KUŞUK DERE adlı buluntu yeri, gölün kuzey sahiline yakın konumda bulunan, Karasu Deresi'nin göle döküldüğü yerin hemen batısında yer alan KOLAĞASI ÇİFTLİĞİ adlı buluntu yeri, aynı dereenin tren yolu yakınında çatı yapıldığı yerin güneyinde olan GAVURBAYIRI adlı buluntu yeri, bu yerin güneyinde Kolağası Çiftliği ile Gavurbayırı arasında, TEM'in üzerindeki ESKİCE SIRTı adlı buluntu yeri (bak. ayrı buluntu yeri fişi), gölün kuzeydoğusunda Karaağaç Köyü'nün olasılıkla güneybatısında KARAAGAC adlı buluntu yeri, gölün kuzeydoğu kesiminde yer alan SULTANÇİFTLİĞİ adlı buluntu yeri, bu yerin güney-güneydoğusunda, gölün doğu kıyısına çok yakın konumda olan AKÇABURGAZ adlı buluntu yeri.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çevresi dağgalı bir görünümde olan Büyük Çekmece Gölü'nün kuzeyinde yer alan Karasu Deresi geniş bir vadi oluşturmaktadır. Eski buluntu yerleri vadinin sirtlarında aranmalıdır. Yöre, TEM'in geçişi ile bölge modern yerleşmelerin tehdidi altına girmiştir.

Küçük Buluntu

Yaklaşık konumları verilen yerlerde buluntular elde edilmiştir.

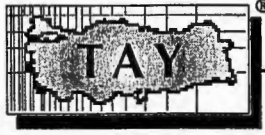
Küçük Buluntu

M. Özdoğan, yukarıda anlatılan bu buluntu yerlerinde toplanan yontma taş aletler hakkında ayrıntılı bilgileri henüz yayınlamamıştır. Tüm buluntu yerleri araştırmaçının İstanbul Çevresi başlıca Paleolitik Çağ buluntu yerleri haritasından alınmıştır [Özdoğan 1985:resim 1' deki harita]. Özellikle Eskiçe Sirtı ile Kolağası Çiftliği arasında kalan bölgenin Paleolitik Çağ açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bögedeki buluntu yerleri Büyük Çekmece Gölü'nün batısında azalmakta, doğusunda ise çoğalmaktadır.

Kaynakça

Özdoğan 1985:223, res.1'deki harita

Büyük Mağara

Mağara

Koordinat 36° 44-45' K, 30° 28-30' D
Harita Pafta No O 29
Bölge Akdeniz
İl Antalya
İlçe Kemer
Köy Beldibi ?

Araştırma Yöntemi

☐ Yüzey Araştırması ☒ Kazı

Tillü ro;

☐ AP ☐ CP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Antalya il merkezinin güneybatısında, Beldibi Köyü'nün kuzeybatısında, Kumbucağa Kaya Sığınağı'nın yaklaşık 8 km batısında, Hayıtlıgöl yakınında yer almaktadır. Bostancı bu buluntu yerini kesin noktasiyla vermediğinden, yukarıdaki şematik planda yaklaşık olarak gösterilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Mağaranın yüksek kayalıkların dibinde olduğu belirtilmektedir. Boyutları bilinmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

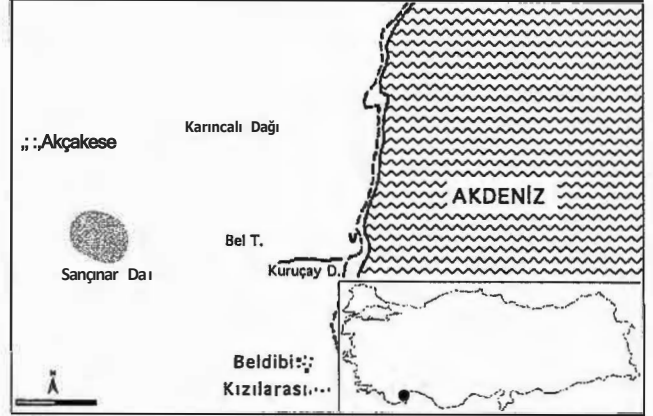
Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Enver Bostancı'nın Kemer İlçesi ile Beldibi köyleri çevresinde yaptığı yüzey araştırması sırasında ilk defa tespit edilmiştir.

iz çÖ:1S1 fl(r:Hfö;i;

Bostancı, mağaranın içinde yonga ve dilgilerden oluşan yontma taş alet parçaları bulmuştur. Bir yayınında kazı yaptığından bahsetmektesede, gene de bu kazısına ait hiç bir bilgi vermemektedir. Ayrıca bir başka yayınında aletlerin çıkmadığını bildirmektedir. Ayrıca mağaranın tarihlenmesi konusunda da herhangi bir yorum yoktur. Olasılıkla yöredeki diğer kaya sığınaklarındaki buluntulara benzer buluntular verdiği düşüncesinden çıkarak şimdilik burasının da Epipaleolitik avcılarının geçici bir konaklama yeri olduğunu ileri sürebiliriz.

Kaynakça

Bostancı 197 Sc:69 (dipnot 3)
Bostancı 197Bb:152

12

13

14

15

Büyükbüziya Tepesi

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 51' K, 41° 04' D
Harita Pafta No M 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Batman
İlçe Merkez
Köy

Yüzey Araştırması

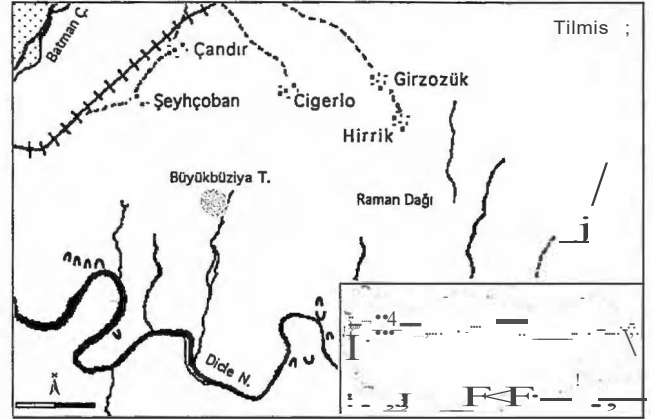
Yüzey Araştırması O Kazı

Ölçü

181AP 181OP O ÜP O EP

Yer

Batman il merkezinin güney güneydoğusunda, Raman Dağı'nın batı ucundaki yüksek bir sırtın üstünde Büyükbüziya adı verilen tepede. 1:100.000 ölçekli haritada Büyükbüziya Tepesi gösterilmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bu konaklama yerinin Okçu Köyü konaklama yeri kadar büyük olmadığı sanılmaktadır. Baraj göl sularının altında kalmayacaktır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa, 1989 yılında G. Algaze ve M. Rosenberg yönetimindeki ekip tarafından, Dicle ve kollarında inşa edilmekte olan barajların göl suları altında kalacak yerlerde yapılan yüzey araştırmasında bulunmuştur. Büyükbüziya Tepesi'nde yüzeyde dağınık bir şekilde bulunan yontma taş aletler sistemli bir şekilde toplanmıştır. Okçu ve Sincanlı dağınık çakmaktaşı buluntu yerleri ile beraber aynı kültür topluluğunun içinde olduğu düşünülmektedir. Yapılan sistemli yüzey toplaması sonucunda Büyükbüziya Tepesi'nde merkezde yongalanmış çakmaktaşı alet dağılımının 100 metre karede 75 parça olduğu anlaşılmıştır.

tk Wkl ?JuhN;

Az sayıda iki yüzeyli (el baltası), yonga ve dilgi çıkarımlı Levallois tipte çekirdekler, Levallois yongalar, diskoid çekirdekler, piramidal yonga çekirdekler, yarıcılar, yan ve çapraz kazıyıcılar bulunmuştur. Hakim tiplerin Geç Alt Paleolitik Çağ veya Erken Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecekleri ileri sürülmektedir. Araştırmacılar buluntular üzerindeki ayrıntılı çalışmalarını henüz bitirmemişlerdir.

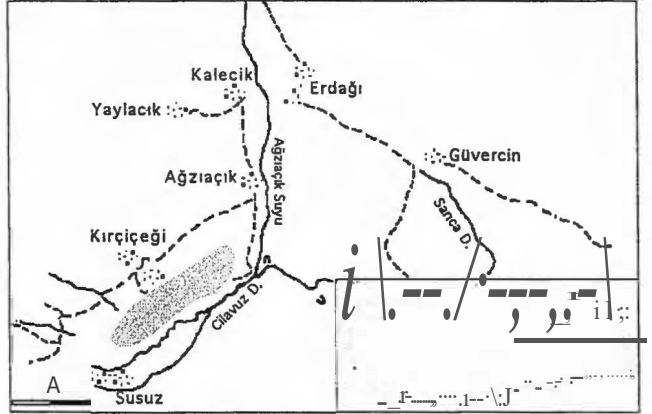
@ xH F{il

Algaze - Rosenberg 1991 :142
Algaze et al. 1991 :185

Cilavuz/Susuz

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 46-49' K, 43° 08-11' D
Harita Pafta No G 50
Bölge Doğu Anadolu
İl Kars
İlçe Susuz (Cilavuz)
Köy Merkez

Yüzey Araştırması O Kazı
Dönemi 18A P □ OP □ ÜP □ EP

Kars il merkezinin kuşuçu 20 km kuzeyindeki Susuz İlçesi'nin yakın kuzey-kuzeydoğusundaki Cilavuz Deresi'nin kuzey düzlükleri. Bu buluntu yeri arkeoloji yazınında bazı yerlerde Susuz olarak geçmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Cilavuz Deresi, 3.150 m rakımlı Kisirin Dağı'ndan iki kol şeklinde doğup, bir yay çizerek Susuz İlçesi'nin hemen yanından geçmekte, ilçenin ilerisinde kuzeyden gelen Ağziacık suyu ile birleşip, Çayır Dere ve Kars Çayı adlannda devam edip daha doğuda Arpa Çayı'na dökülmektedir. Kökten, özellikle kuzeyden gelen Kamışlı Dere ile Kırçıceği (eski Mamaş) Deresi arasındaki çakıllı ve kumlu düzlüklerde araştırma yapmış olsa gerektir. Gene Kökten Cilavuz Deresi'nde doğal mağaraların var olduğunu bildirmektedir. 1:100.000 ölçekli haritada dere boyuncu, Susuz (eski Cilavuz) İlçesi'nin hemen batısında ve derenin Ağziacık Suyu ile birleştiği yerin yakınında mağara işareti görülmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Yontma taş buluntular açısından zengin olan bu yöre, I.K. Kökten'in 1942 yılı incelemeleri sırasında ilk defa tespit edilmiştir. Kökten'in Kars yöresinde yaptığı yüzey araştırmalarının birincisinde ele geçirdiği iki yüzeylinin bulunduğu yer ile daha sonraları Ağziacık Suyu'nun batısındaki düzlüklerde bulduğu bir başka yüzeylinin buluntu yerinin birbirine yakın olması gerekmektedir (bak. Ağziacık Suyu fişi). Kökten her zamanki gibi buluntu yerlerinin kesin noktalarını yayınlarında aksettirmemektedir.

İlgi ve Önemi

Kökten, Susuz İlçesi'nin civarındaki bu araştırması sırasında bu düzlüklerde bazalttan yapılmış 12.0 x 7.7 x 4.0 cm boyutlarında bir iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur. Bu iki yüzeyli hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemekle beraber Chelleen (yeni terimleme ile Abbevillien) - Acheuleen tipinde olduğu bildirilmektedir. Alet olasılıkla Cilavuz Suyu'nun daha yukarılarından sürüklenerek gelmiştir. Buluntunun resmi veya çizimi Kökten tarafından yayınlanmamıştır. Yakın çevrede başka alet ve artıkların var olup olmadığını da bilmiyoruz. Kars yöresi özellikle Paleolitik çağ bakımından araştırmaya açık yörelerden biri olma hüviyetini korumaktadır.

Kaynakça

Kökten 1943a:602,608
Kansu 1943a:189
Kansu 1947:227
Kökten 1948b:197
Kansu 1971 a:217 -
Yalçınkaya 1981 :214
Yalçınkaya 1985:428

Çakmaksulu-Incesu

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta No

8
neydoğu Anadolu
ziantep
rkez
esu

irjstı/pfö p;il i:iii

® Yüzey Araştırması O Kazı

Yj:Sn:lfz

181AP O OP O ÜP O EP

j i{

Gaziantep il merkezinin 17 km kuzeybatısında, Incesu Köyü'nün 2 km güneydoğusunda, Incesu Köyü'nü Gücüge Köyü üstünden Sam Köyü'ne bağlayan karayolunun Çakmaksulu deneni mevkiinde. Goetze burasını Incesu adıyla vermektedir.

Konumu ve
Çevresel Önemi

Buluntu yerinin yakınında, yöresel adı şay olan çakmaktaşı yumruları ile yatay duruma yakın kalker tabakaları vardır.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

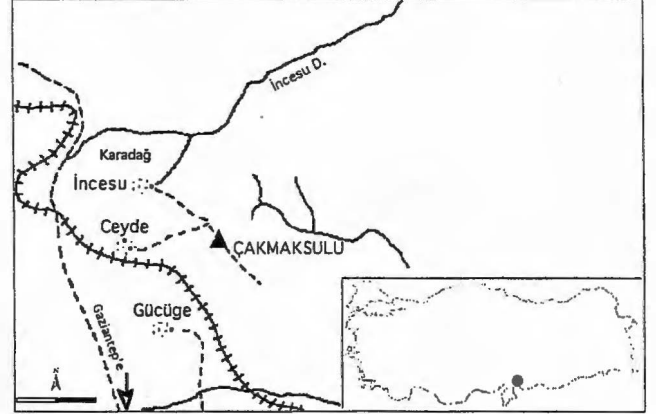
Gaziantep-Narlı tren yolu güzergahı araştırması sırasında Kemal Erguvanlı tarafından 1945 yılında Çakmaksulu deneni yerde, yolun kenarında sürülmüş bir tarlanın yüzeyinde çakmaktaşıdan yapılmış iki yüzeyli (el baltası) bulunmuştur.

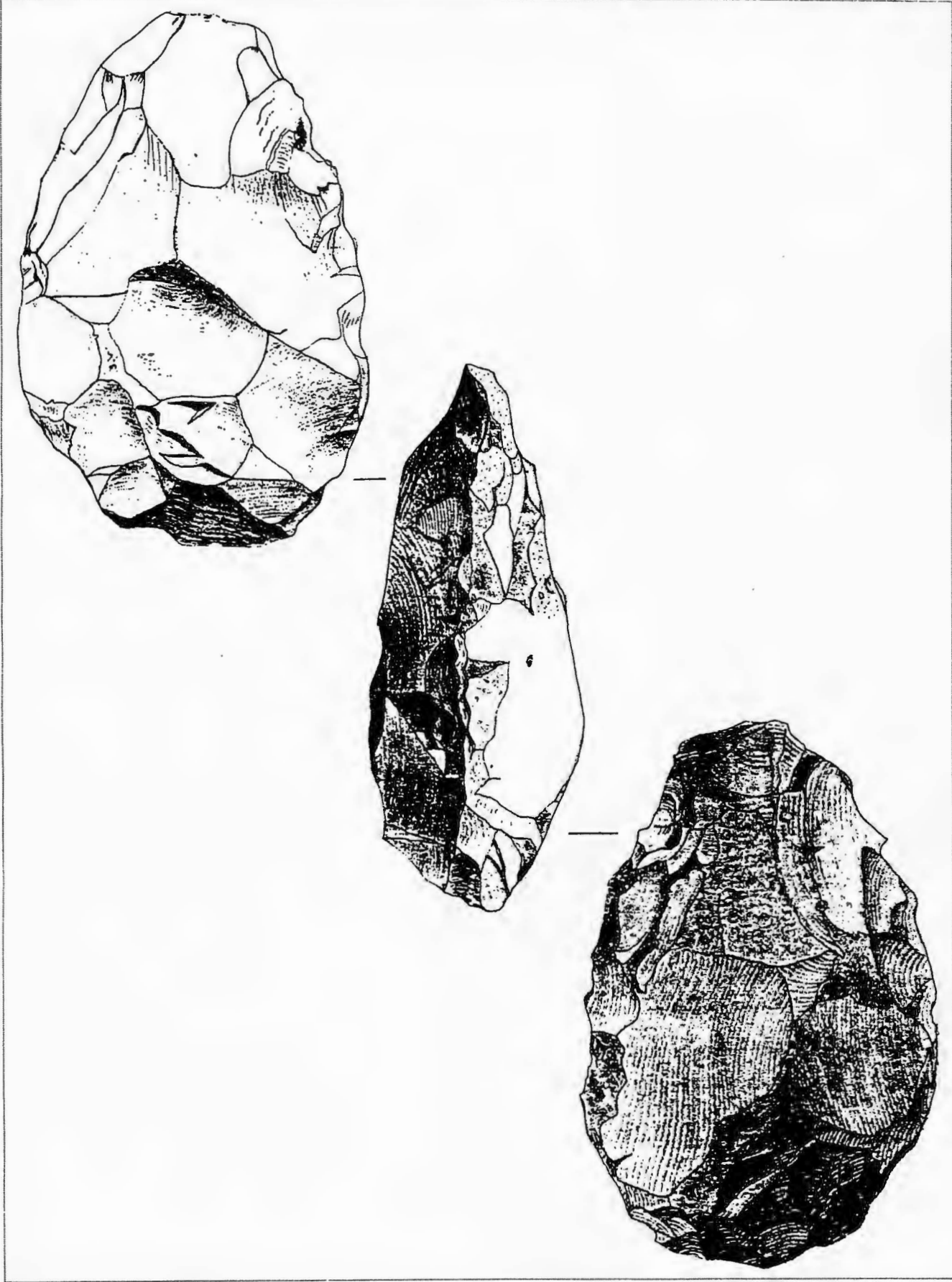
Küçük Buluntu

Erguvanlı, bu mevkiide bulduğu iki yüzeylinin 13.4 x 9.3 x 5.8 cm boyutlarında olduğunu ve tipse! olarak Chelleen (Abbevillien) - Acheuleen kültür özelliklerini taşıdığını ileri sürmektedir. Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen bu buluntu silisli kalkerden yapılmış olup patinalıdır, her iki yüzünden de yonga çıkartılmıştır. Kenarları az çıkıntılıdır, sürüklenmekten dolayı köşeleri biraz aşınmıştır [Erguvanlı 1946:377, lev.XLI, XLIV]. Erguvanlı bu iki yüzeylinin benzerleri olarak Atasayan'ın bulmuş olduğu İstanbul Pendik iki yüzeyliyi ve Antakya'da bulunan bir başka iki yüzeyliyi saymaktadır. Tomskey ise bu buluntuyu üst Acheuleen olarak görmektedir [Tomskey 1982:309]. Bu iki yüzeyli İstanbul Teknik Üniversite Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı'nda muhafaza edilmektedir.

=fK Yni ?a!

Erguvanlı 1946:377, lev.XLI, XLIV
Kökten 1947c:235
Goetze 1957:1 3
Tomskey 1982:309
Yalçinkaya 1985:417

1. Erguvanli 1946: lev. XLIV

Çakmaktepe

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İlçe
Köy

37° 22-24' D
32
Anadolu
Niğde
Ulukışla
Çakmaktepe

Araştırma Yöntemi

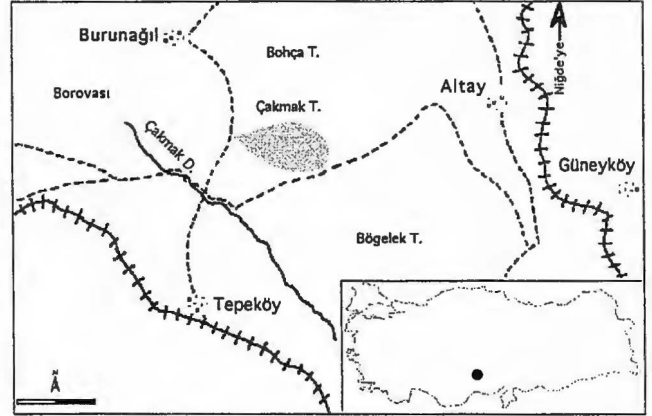
● YüzeY Araştırması ○ Kazı

1955ff

0 AP 181OP 0 ÜP 0 EP

Yeri

Niğde il merkezinin güney-güneydoğusunda, Ulukışla İlçesi'nin 6-8 km kuzeydoğusunda, Altay Köyü'nün batısındaki Çakmak Tepe (Çakmaktepe) adındaki tepe. Minzoni-Deroche, bu buluntu yerinin Ulukışla'nın 15 km kuzeydoğusunda olduğunu belirtmektedir. Bu rakam olasılıkla ilçe ile buluntu yeri arasındaki mesafenin karayolu ile ölçülen uzunluğudur.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çakmaktepe yaklaşık 1.000 m kotlarındadır. Bor Ovası'nın etrafında, güneydoğusunda yer alan tepelerden birisidir. Tepenin üstünde ve eteklerinde siyah renkli çakmaktaşı yatakları vardır. Olasılıkla tepeye Çakmaktepe ismi bu yataklardan dolayı verilmiştir. Ereğli-Niğde tren yolu Çakmaktepe'nin eteklerinden geçmektedir. Ağır erozyon sonucunda Çakmaktepe'de yüzeyde doğal çakmaktaşı damarlarında açığa çıkan tüm yumruların kalitesi ise aynı değildir. Toplanan tüm yontma taş aletler yüzeyde bulunmuşlardır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

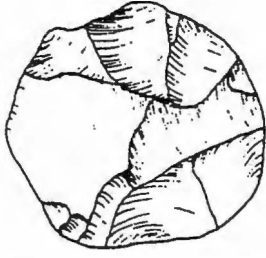
A. Minzoni-Deroche tarafından, Toros Dağları'nın kuzey eteklerinde yapılan ve isminden dolayı Paleolitik Çağ buluntularının da ele geçmesi ümidiyle araştırılan Çakmaktepe adlı alanda, çakmaktaşının yoğun olduğu yerde yüzey toplaması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın nasıl yapıldığı anlatılmamaktadır. Buluntu yoğunluğundan da hiç bahsedilmemektedir.

Toplam 96 parçanın 8 tanesi çekirdek, 84 adedi dilgi ve yonga, 4 tanesi ise artık parçadır. Disk biçimli çekirdekler, bol miktarda iri yonga ve az miktarda dilgi tipi aletler vardır. Devamlı düzeltili parçaların bolluğu karşıt Levallois tekniğinde yongalama görülmemektedir [Minzoni-Deroche 1993:147,şek.5.3]. Minzoni-Deroche teknik özelliklere dayanarak aletleri Orta Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Yontma taş aletlerin bu özellikleri Zağros Bölgesi alet tiplerini hatırlatmaktadır.

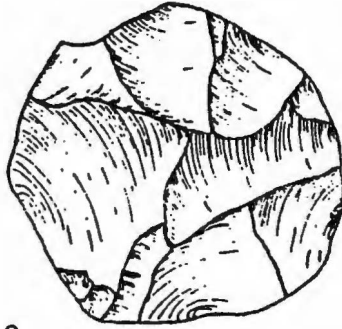
Toplam 96 parçanın 8 tanesi çekirdek, 84 adedi dilgi ve yonga, 4 tanesi ise artık parçadır. Disk biçimli çekirdekler, bol miktarda iri yonga ve az miktarda dilgi tipi aletler vardır. Devamlı düzeltili parçaların bolluğu karşıt Levallois tekniğinde yongalama görülmemektedir [Minzoni-Deroche 1993:147,şek.5.3]. Minzoni-Deroche teknik özelliklere dayanarak aletleri Orta Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Yontma taş aletlerin bu özellikleri Zağros Bölgesi alet tiplerini hatırlatmaktadır.

Minzoni-Deroche 1988c:1 54

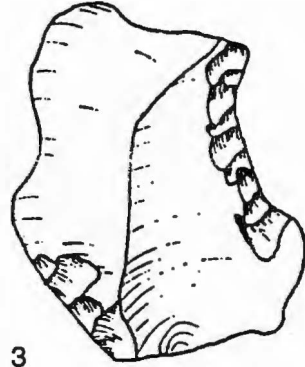
Minzoni-Deroche 1988c:1 54

1

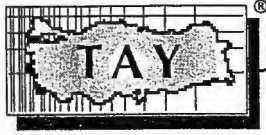
2

3

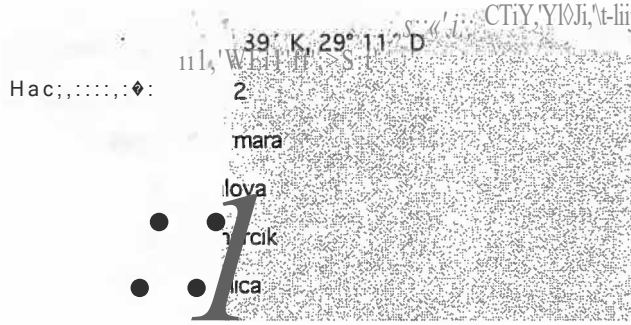
0cm 1 2 3 4 5

1. Minzoni - Deroche 1993: şek. 5,2/i
2. Minzoni - Deroche 1990: şek. 1/a
3. Minzoni - Deroche 1990: şek. 1/b

Çallica

Tekil Buluntu Yeri

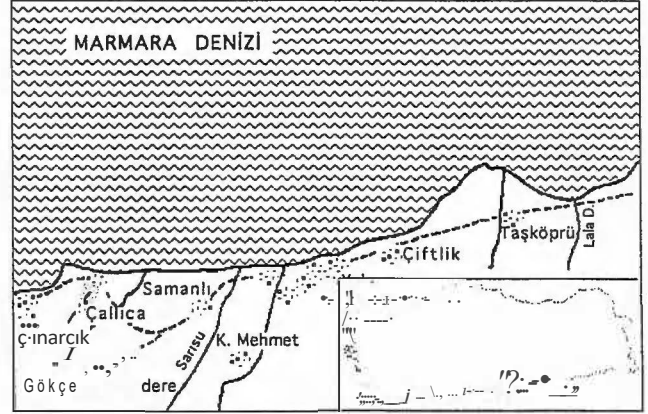

Araştırma Yöntemi

☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem

☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

ji f

Yalova il merkezinin 6 km batısında yer alan Çınarcık İlçesi'ne bağlı Çallica Köyü civarında, köyün yanından geçen Çallica Deresi'nin çakıllı dolgulunda.

r>rkori<lmilvii
; Çeye l; Ç nmi

Yörede güney kısımda yer alan ormanlarla kaplı yüksekliklerden doğan Çallica Deresi, Safran Çay, Sarısu, Lala Dere gibi küçük dereler ile beraber Marmara Denizi'ne dökülmektedir. Bu derelerden dolayı yöre dalgalı bir görünümündedir.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

Şevket Aziz Kansu'nun 1959 yılında Marmara Bölgesi'nde yaptığı yüzey araştırmasında Çallica Deresi'nin çakıllı kum tabakaları içinde olasılıkla yerleşme yeri ile ilgisi olmayan bir yerde rastgele aletler bulunmuştur. Yontma taş buluntuların tam çıkış yerleri ve sürüklenip sürüklenmedikleri bildirilmemektedir.

Küçük Buluntu

Bu aletler kazıyıcılardır. Kansu, bunların tarihlenmesi hakkında bir yorum getirmemektedir. Olasılıkla çakmaktaşıdan yapılmışlardır. Paleolitik Çağ'a tarihlenip tarihlenmeyecekleri de bir sorun olarak karşımızdadır. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Öğretim üyelerinden G. Arsebük tarafından tespit edilen İbonun Rampası adlı buluntu yerinin buraya çok yakın oluşu şimdilik, bu buluntuların da aynı kültür çerçevesi içinde olabileceğini akla getirmektedir•

Kaynakça

Kansu 1963b:660

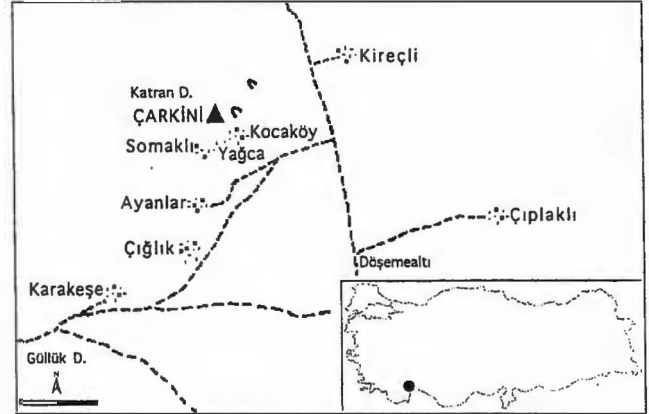
Çarkini

Mağara

Koordinat **28° 03' K, 30° 33' D**
Harita Pafta No **M-25, >**
Bölge **Akdiniz**
İl **Antalya**
İlçe **Merkez**
Köy **İçme**

Araştırma Yöntemi **O Yüzey Araştırması ® Kazı**Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☒ EP

Yeri Antalya il merkezinin kuzeybatısında, Yağca Köyü'nün mahallesini olan Somaklı'nın 1 km kuzeybatısında, Kocaköy Mahallesinin 1 km batısında, Karain Mağarası'nın 2 km güney-güneybatısında yer alan doğal mağara.

Konumu ve Çevresel Önemi

Karain, Öküzini, Kızılın mağaralarının olduğu Katran Dağı'nın gri renkli Kretase kalkerleri içinde açılmış doğal bir mağara olan Çarkini, yaklaşık denizden 500 m yüksektedir. Ağız güneybatıya açıktır, günümüzde ağız kalker blokları ile orijinaline göre kapanmıştır. Katran Dağı'nın traverten düzlüğünden yaklaşık 190 m yukardadır. Doğu-batı yönünde 22 m, kuzey-güney yönünde ise 17 m uzunlukta olduğu bildirilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Kılıç Kökten, 1957 yılında mağaranın içinde küçük bir deneme açması açmıştır. Kökten'in bu kazısı hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir. Yalçinkaya mağarasındaki kültür dolgusunun büyük kısmının Kökten tarafından kazıldığını söylemektedir [Yalçinkaya 1995a:63]. Mağaranın tabakalanmasının Kökten'e göre şu şekilde olduğu anlaşılmaktadır. En üstte Kalkolitik Çağ, onun altında Neolitik Çağ, en altta da Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakalar gelmektedir. Ana kayaya inilip inilmediği belirtilmemektedir. 1984 yılında ise Işın Yalçinkaya, İlhan Kayan, Angela Minzoni-Deroche ve öğrencilerden oluşan bir ekip tarafından tekrar ziyaret edilmiş, Kökten'in kazısında mağara içinden dışarı çıkartılan toprak elenerek, içinde Kökten tarafından toplanmayan çanak çömlek parçaları ve çakmaktaşı alet ve atıkların tekrar gün ışığına çıkartılmıştır.

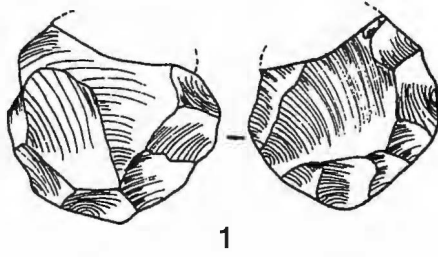
Yalçinkaya ise bu eleme sonucunda toplanan yontma taş aletlerden çıkarak Epipaleolitik ve Orta Paleolitik Çağ yerleşimlerinin mağarada olduğunu tahmin etmektedir. İlerde yapılacak bilimsel kazılar gerçek tabakalanmayı ortaya çıkaracaktır.

Küçük Buluntu

Kökten, Çarkini mağarasındaki bu kazı sonucunda yalnız Aurignacien'e tarihlenebilecek çakmaktaşı buluntular ele geçirdiğini iletmektedir. Kazı toprağının 1984 yılında elenmesinden sonra toplanan 215 adet çakmaktaşı parça Kökten'in topladıklarına ilave edilmiştir. Bu yeni toplananlar içinde özgün alet tipleri pek yoktur. Çoğunluğu artık ve minik parçalardır. Olasılıkla Kökten kendi kazısı sırasında yalnız aletleri dikkatle toplamıştır. Yalçinkaya, Kayan ve Minzoni-Deroche, mağaranın en alt tabakasını Kökten'in Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmesine şimdilik itiraz etmemekle beraber içlerinde Yalçinkaya 1995 yılında elenen [Yalçinkaya 1995a:65] atık toprakta toplanan bulgular arasında radyolarit yonga, dilgi, dilgicik ve çekirdekler ile 1 adet Levallois yonga ve çekirdek parçasının varlığına dayanarak, mağarada şimdilik bir Epipaleolitik ve Orta Paleolitik Çağ yerleşimi olabileceğini kabul etmektedir.

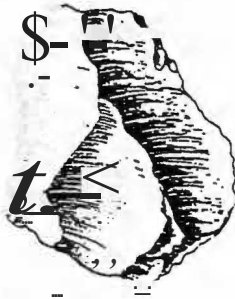
Kaynakça

- Kökten 1959:12, 16, lev.XV, res.6
Mellink 1960:59
Esin-Benedict 1963:341
Kökten 1964b:68-69
Yalçinkaya 1986:432
Kayan et al. 1987:9
Yalçinkaya 1995a:63-64, lev.V

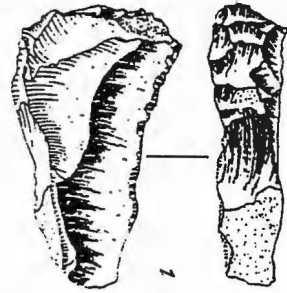

1

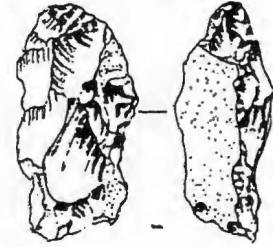
2

3

4

5

6

7

8

9

10

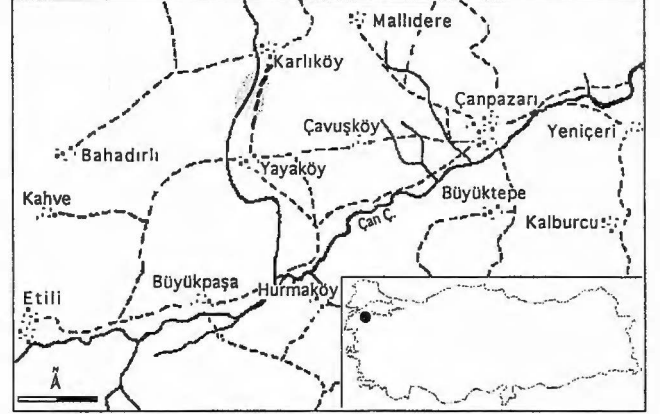
1. Kayan et al. 1988: şek. 1/b
2. Kayan et al. 1988: şek. 1/a
3-10. Yalçinkaya 1995a: lev. V/1-8

Çavuştarla Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 40° 02' K, 26° 59' D
Harita Pafta No H 17
Bölge Marmara
İl Çanakkale
İlçe Çan
Köy Karlıköy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Yerleşim 181AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Çanakkale il merkezinin güneydoğusunda, Çan İlçesi'nin 7 km batısında, olasılıkla Karlıköy'ün güneyinde, Çan Karlıköy yolu yakınında, Çalça Deresi sekileri boyunca Çavuştarla adıyla anılan mevkiinde. Kodu H 4 / 7.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çan yöresi kuzeydoğusunda yer alan Biga yöresine nazaran daha az dağlıktır. Çan Ovası'nı sulayan kuzeyden yeni kollar olarak Biga Çayı/Kocabas Çayı adı altında Marmara Denizi'ne dökülmektedir. Çan Çayı özellikle bahar ve kış aylarında kabarmaktadır.

{{ if!ij j:

M Özdoğan yönetiminde gerçekleştirilen 1989 yılı Marmara Bölgesi yüzey araştırmasında saptanmıştır.

)5,µiq'. ()/[iir, \ j

Özdoğan bu yerde, Alt Paleolitik'ten Orta Paleolitik Çağ'a geçiş sürecini yansıtan buluntular bulunduğunu anlatmaktadır. Bu konuda ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir.

Kaynakça

Özdoğan 1991:346-347

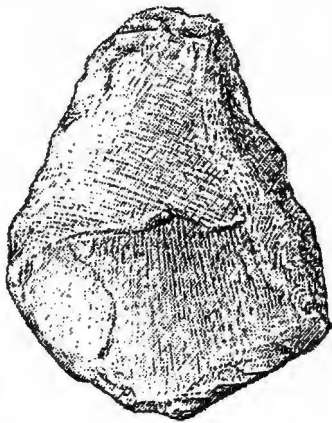

1

Z'b

2

3

0 cm 1 2 3 4 5

1. Kökten 1951: lev. XVIII/a
2. Kökten 1953: lev. V/4
3. Kökten 1953: lev. V/5

Çeştepe/Çeştepe

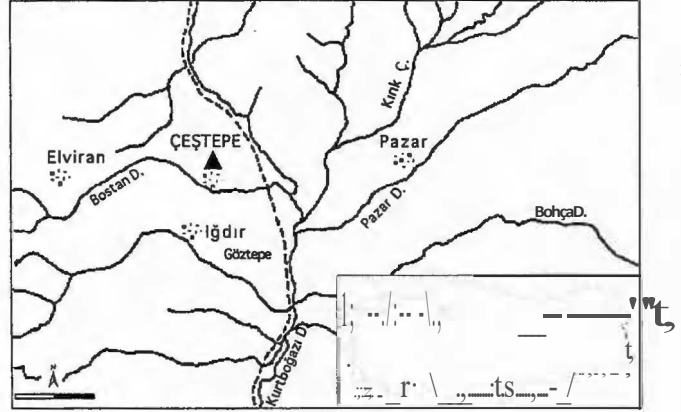
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 49' K, 32° 41' D
Harita Pafta No H 29
Bölge İç Anadolu
il Ankara
ilçe Kızılcahamam
Köy Çeştepe

Araştırma Yöntemi @ Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem 0 AP 18BP OÜP OEP

Yeri Ankara il merkezinin yaklaşık 40 km kuzeybatısında, Kızılcahamam'ın 17 km güney-güneydoğusunda, Ankara-Istanbul karayolunun (E-5) batısında yer alan bazı haritalarda Çeştepe bazılarında Çeştepe olarak geçen köyün yakınında, köyü çevreleyen eski tortul tabakalardan oluşan en yukardaki sekinin en üstünde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yerinin, alüvyonlu yataklardan daha yüksekte bulunan Neojen'in üst yontuk ve aşınmış yüzeylerinde oluşunu Kökten normal bulmamaktadır [Kökten 1952b:198]. Kökten bu tip yüzey araştırmalarında daha gerçekçi yorumlar yapılabilmesi için jeologların yardımının gerektiğini yıllar önce söylemiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Kılıç Kökten'in 1948 yılı araştırmalarında bazı kaba yontma taş aletler bulunmuştur. Aynı yörede 1952 yılında da araştırma yapan Kökten yeniden taş aletler bulduğunu bildirmekle beraber yeni bir bilgi aktarmamaktadır [Kökten 1953:lev.V'deki alt yazı].

Küçük Buluntu

Kökten, bu aletlerin çok kaba işlenik yongalar olduğunu, Levallois-Mousterien teknikte yapıldıklarını iddia etmektedir. İçlerinde boyutça büyük olan rende alet çok tipiktir [Kökten 1951 :212, lev.XVIIIa]. Diğer aletler hakkında fazla bir bilgi yoktur [Kökten 1953:lev.V.S].

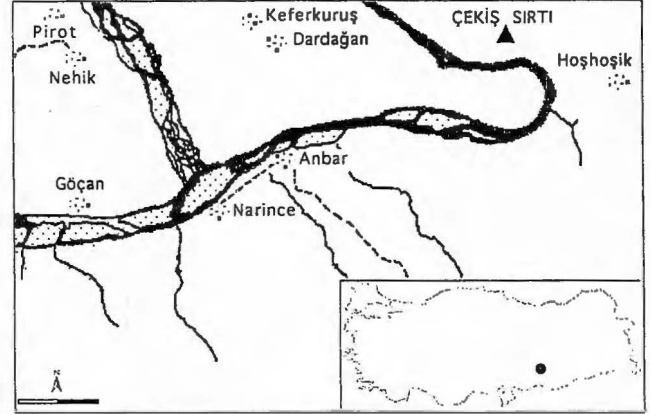
Kaynakça

Kökten 1951 :212, lev.XVIIIa
Kökten 1952b:198
Kansu-Ozansoy 1952:382
Kökten 1953:186

Çekiş Sırtı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 40' K, 38° 51' D
Harita Pafta No M 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Şanlıurfa
İlçe Hilvan
Köy Helis

İsotihhtY6iitefi • Yüzey Araştırması O Kazı

Wönefu; 18AP 18BP O ÜP O EP

Yeri Şanlıurfa il sınırları içinde, Hilvan İlçesi'nin 13 km kuzeybatısında, Akçaviran Köyü'nün 1.700 m güneyinde, Bülbül Deresi'nin hemen batısındaki Çekiş Sırtı'nın güney ve güneydoğu yamaçları. Atatürk Barajı'nın yapılmasıyla, bu yer bir daha güneşine çıkamayacak şekilde yok olmuştur. Kodu T 52 / 24.

i}ffü<6n:im'u'.ve.
J: vr (•• h m-r

Buluntu yerinin yakınında yer alan Bülbül Deresi çevresinde, Fırat Nehri'ne bakan kalker oluşumlu dik yamaçlarda belirgin kıyı taraçaları bulunmaktadır. Üstteki hafif eğimli taraçalarda bol sayıda çakmaktaşı yumrularının var oluşu, Paleolitik Çağ insanların burayı olasılıkla konaklama ve işlik yeri olarak seçtiklerini göstermektedir. Bu konaklama yerinin sınırları tespit edilememiştir. Deniz seviyesinden yaklaşık olarak 470-510 m yüksekliktedir.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

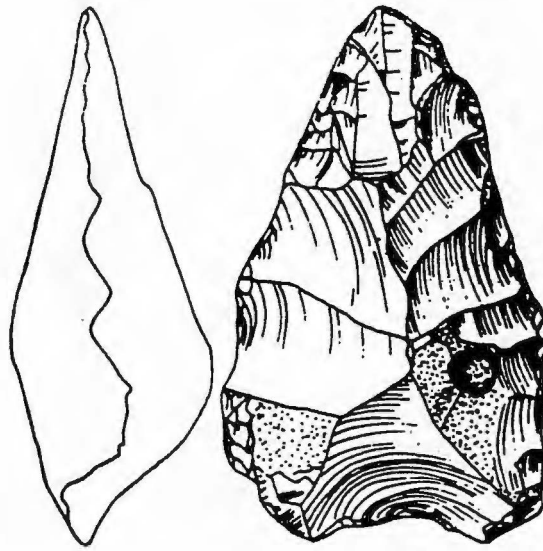
1977 yılında M. Özdoğan yönetiminde, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Prehistorya Kürsüsü (Anabilim Dalı) öğretim üyesi ve öğrencilerinin katkısıyla yapılan Aşağı Fırat Projesi sırasında bulunmuştur. Zamanın azlığından dolayı çok sistemli bir toplama yapılamamıştır.

Küçük Buluntu

Aşağı Fırat Yüzey Araştırması sırasında yamaçta çok sayıda yonga çekirdeği, bir dilgi çekirdeği, çeşitli çekirdek parçaları, iki yüzeyliler (el baltaları) (Özdoğan 1977, lev.103) yarıcı olarak kullanılabilecek bir satır, gene çok sayıda yuvarlak ve yan kazıyıcılar toplanmıştır. Özdoğan'a göre toplanan malzeme Alt Paleolitik Çağ'ın sonu ile Orta Paleolitik Çağ geleneğinde olan aletlerdir.

ayiiakç

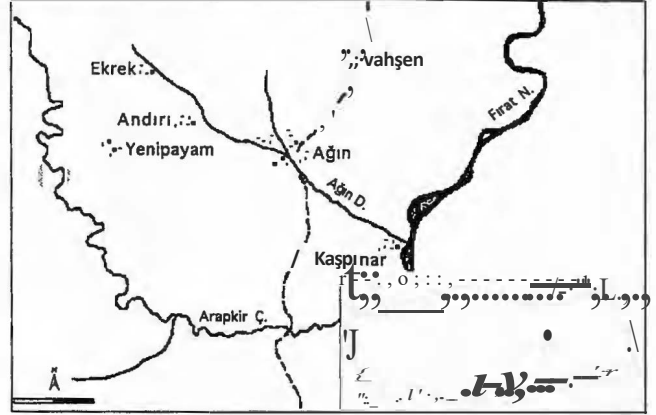
Özdoğan 1977:152, lev.103

Çıldırınbaşı Hüyleri

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 56' K, 38° 39' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Ağın
Köy Yenipayam

Araştırma Yöntemi ® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem 181AP O CP O ÜP O EP

Yeri Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Yenipayam (eski Hastek) Köyü'nün batı-güneybatısında, Arapkir Deresi'nin günümüzde Keban Barajı'nın suları altında kalan kısmında, Kökten tarafından kazılan ama verimsiz çıkan Çıldırınbaşı Mağarası'nın üstündeki düzlükte.

Konumu ve Çevresel Önemi

Arapkir Çayı üzerinde yer alan ve Çıldırınbaşı adı verilen yer, yüksek ve çevresinde derin yarlar olan düzlüktür. Bu mevkiide yarın üst kenarı üzerinde fazla büyük olmayan iki höyük bulunmaktadır. Bu tepeciklere Çıldırın Hüyleri veya Çıldırınbaşı Hüyleri denmektedir. Çift tepeler adı verildiği de görülmektedir. K. Kökten tepelerin boyutları hakkında bir açıklama getirmemekte, ancak güneyde kalan höyüğe 1 no'lu, kuzeyde kalan höyüğe ise 2 no'lu höyük adını vermektedir.

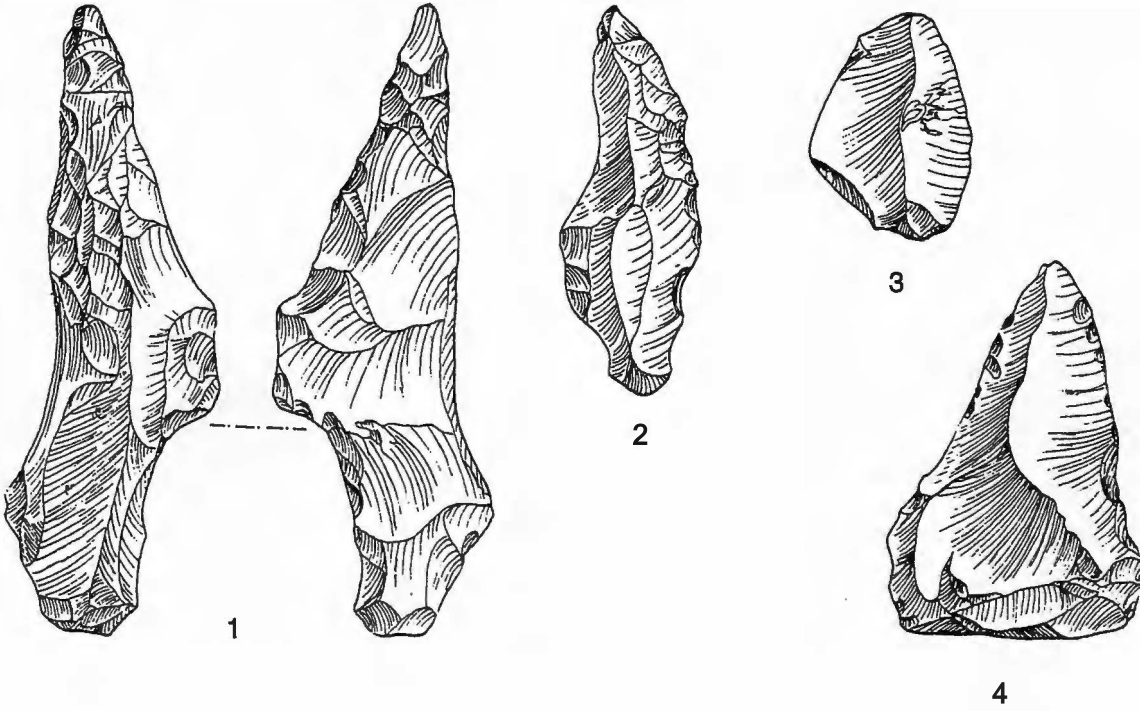
Araştırmalar ve Tabakalanma

I.K. Kökten, Keban Baraj Gölü alanında 1971 yılında diptarih açısından yaptığı araştırmada 1 no'lu höyükte küçük bir deneme kazısı gerçekleştirmiş ve ilk Tunç Çağ tabakaları arasında olasılıkla İlk Tunç Çağ insanların çevrede bulup, herhangi bir amaçla ya da ham malzeme olarak kullanmak için yurtlarına getirdikleri Paleolitik Çağ taş aletlerine rastlamıştır.

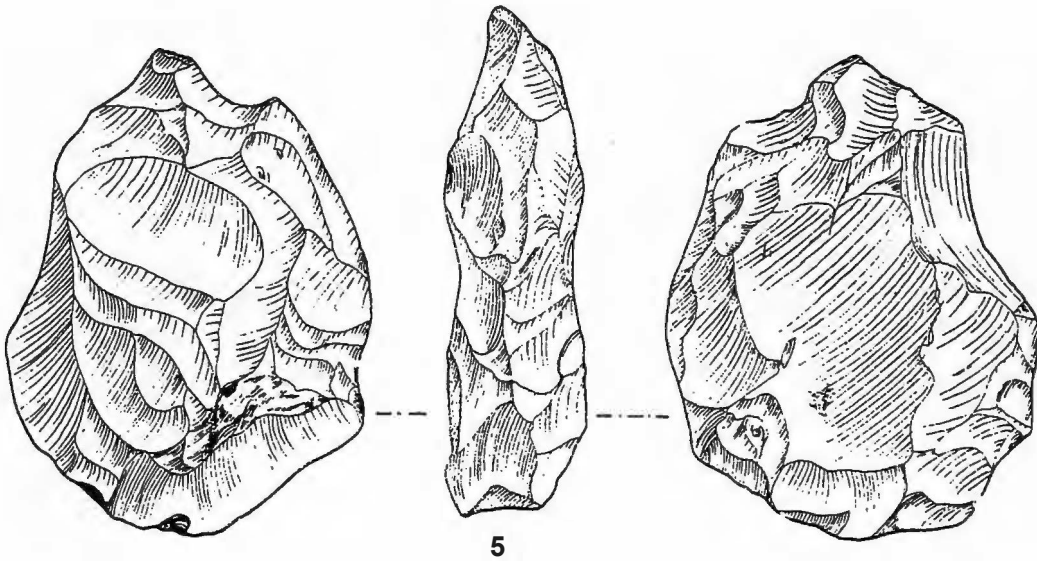
İkinci Sılgın

Bu taş aletlerden biri 9.5 cm uzunluğunda bir iki yüzeyli'dir, diğeri ise bir burgudur [Kökten 1974:lev.15/ 27-28, lev.17/49-51]. Bütün özellikleri ile Paleolitik Çağ'a ait oldukları kesin olan bu aletlerde ezgili çentik izlerinin oluşu bunların tekrar kullanılmış olduğunu göstermektedir. Kökten bu tekil buluntuların tarihlenmesi hakkında bir yorum yapmamaktadır. Olasılıkla iki yüzeyliyi Alt Paleolitik Çağ'a koyabiliriz. Yalçinkaya, Anadolu Alt Paleolitik Çağ ile ilgili yazısında bu yerden bahsetmemektedir. Bu açıdan aletlerin tarihlenmesi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

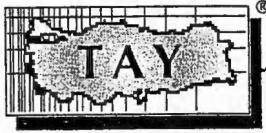
Kaynakça Kökten 1974:2-3, lev.15/ 27-28, lev.17/ 49-51

0cm 1 2 3 4 s

1. Kökten 1974: lev. 15/49
2. Kökten 1974: lev. 15/51
3. Kökten 1974: lev. 15/52
4. Kökten 1974: lev. 15/50
5. Kökten 1974: lev. 15/27

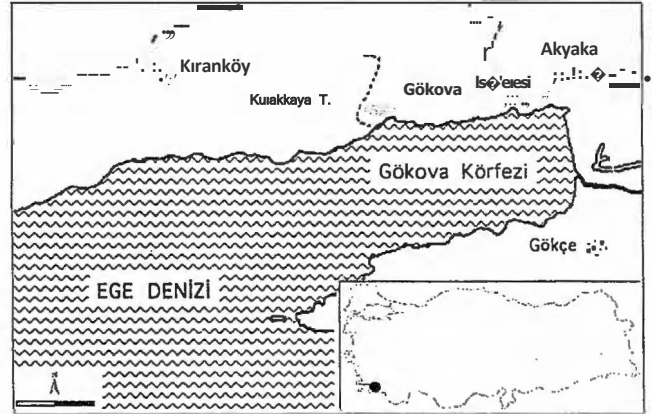

Çınar

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafıa No
Bölge
İl
İlçe
Köy

N 20
Akdeniz
Muğla
Merkez
Çınar

İşlem
Yeri

Yüzey Araştırması O Kazı
O AP O OP O ÜP 18 EP

Konumu ve
Çevresel Önemi

Yukarıda tam yeri tarif edilmeye çalışılan alanda, denizden yaklaşık 20-30 m yüksek, derin bir yamacın üstünde, birbirleriyle irtibatlı olan üç mağara bulunmaktadır. Mağaraların önünde dik bir yamaç yer almaktadır. Yamacın eteğinde, mağaraların güneydoğusunda, denizden bir çakıl kuşağı ile ayrılan tuzlu su bataklığı vardır. Mağaralar yaklaşık 4 x 4 x 2 m boyutlarında küçük inlerdir. İçlerinde dolgunun olduğu izlenmekteyse de dolgu kalınlıkları anlaşılmamaktadır. Zeminlerinde çukurlar görülen bu mağaralar günümüzde ağıl olarak kullanılmaktadır.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

Mağaraların önündeki yamaçta 1963 yılında D. C. Biernoff tarafından birkaç yontma taş alet (?) toplanmıştır.

Küçük Buluntu

Bunların ikisi chert veya amorf silikadan yapılmıştır [Biernoff 1964:şek.2-3]. Toplanan yontma taş parçaların sayılan ve özellikleri anlatılmamakta, Paleolitik çağ'a ait olup olmadıkları da anlaşılmamaktadır. Biernoff da bu konuda herhangi bir fikir vermemektedir. Bu açıdan Paleolitik Çağ'lara ait olduklarına şüphe ile bakmak gerekmektedir. U. Esin ise buluntuların kesin tarihlendirilmeleri için uzun incelemelere ihtiyaç olduğundan bahsetmekte ve şimdilik ilk Üretimciğe Geçiş Evresi içinde olabileceklerini kabul etmektedir. Paleolitik için şüpheli buluntu yerlerinden biridir.

Kaynakça

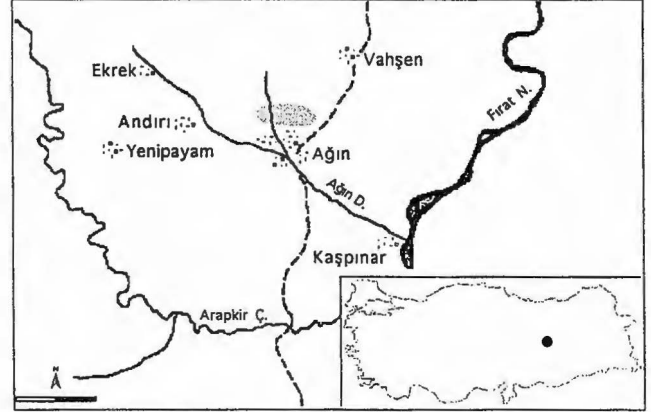
Biernoff 1964:33,35, şek.2-3
Esin 1981:9

Çiftlik Yamaçları

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 8 56' K, 38° 43' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
il Elazığ
ilçe Ağın
Köy

foliütü:IX♦Tit♦ü,Λ
{9,ö m}

® YüzeY Araştırması O Kazi
181AP O OP O ÜP O EP

iiüü

Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Elazığ'a bağlı Ağın İlçesi civarında, olasılıkla kuzeyinde bir yerdedir. 1:100.000 ölçekli haritada Ağın ilçesi civarında Çiftlik ismine rastlanmamıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten'in buluntu yerinin konumu konusunda bir bilgi vermediğini görmekteyiz. Çiftlik yamaçlarının yaklaşık 1.000 m kotlarında olduğunu belirtmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Çiftlik Yamaçları adlı buluntu yeri 1969 yılında i.K. Kökten'in Keban Baraj Gölü suları altında kalacak olan yerleşme yerleri ve anıtlarını saptama araştırması çerçevesinde, Elazığ ve Tunceli il sınırları içinde yaptığı yüzeY araştırmasında tespit edilmiştir.

t M'.ıffı j)t@'ı'fı l

Kökten, olasılıkla çakmaktaşı bir işlik yeri bulduğunu ve burada Paleolitik adamların çakmaktaşıdan alet yaptıklarını bildirmektedir. Tarihleme konusunda kesin bir fikir vermemektedir. Yalçinkaya da tarihleme konusunda bir yorum yapmadan sadece bölgenin işlik yerleri arasında Çiftlik Yamaçları'nı da saymaktadır.

WJYDc:@.il

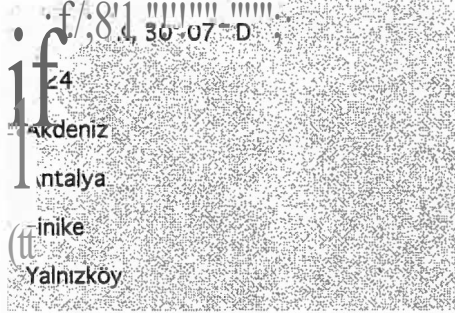
Kökten 1971 a:15
Yalçinkaya 1981 :214
Yalçinkaya 1985:429

Çürücün

Kaya Sığınağı

Koordinat
Harita Pafta Na
13ölge
il
ilçe
Köy

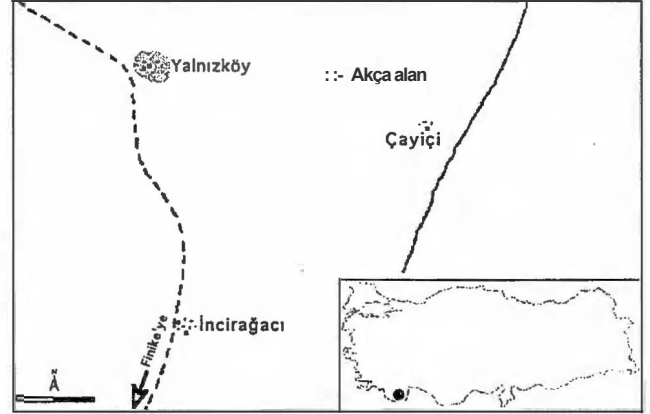

Araştırma Yöntemi

☐ Yüzey Araştırması ☒ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

@

Antalya il merkezinin güneybatısındaki Finike İlçesi'nin yaklaşık 16 km kuzeyinde, Finike-Elmalı karayolu üzerinde yer alan Yalnızköy civarında, olasılıkla yolun doğu kısmında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kaya sığınağının olduğu kısım Başgöz Çayı'na yakındır. Bölge çok dağlıktır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Bu kaya sığınağı ilk defa Enver Yaşar Bostancı tarafından 1956 yılında keşfedilmiştir. Sığınağın yüzeyinde çakmaktaşı alet bulunması dolayısıyla, 1959 yılında, kaya sığınağının hemen önünde 1.5 x 2 m boyutlarında bir açma açılmıştır. Bostancı yönetiminde yapılan bu kazı, yüzeyden 1.5 m derine kadar devam etmiştir. Tabakalanması konusunda, Bostancı fazla bir bilgi vermekten kaçınmaktadır. Yüzeyden itibaren 110 cm'ye kadar boş bir dolgu toprağı ile karşılaşmıştır. 110 cm'den itibaren tarihöncesi çağlara ait çanak çömlek parçaları çıkmaya başlamışsa da, yüzeyde görülen Paleolitik Çağ yontma taş aletleri kazının sonuna dek ortaya çıkmamıştır. Ana kayaya ulaşıldığı belirtilmemektedir. Bu açıdan Paleolitik Çağ tabakasının daha altta olup olmadığını bilmiyoruz.

@ç'9 J3 1u \4

Sığınağın yüzeyinde bulunan yontma taş aletler, Bostancı'ya göre Mousterien karakterdedir. Yüzeyde bulunan ve Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen bu taş aletlerin kaya sığınağının önündeki kazıda bulunmayışı da çok ilginçtir. Bostancı, kaya sığınağın civarında ve üst terasta yapacağı kazıdan Paleolitik buluntuların ele geçeceğini ümit etmektedir.

Kaynakça

Bostancı 1959:130

Daday Çevresi

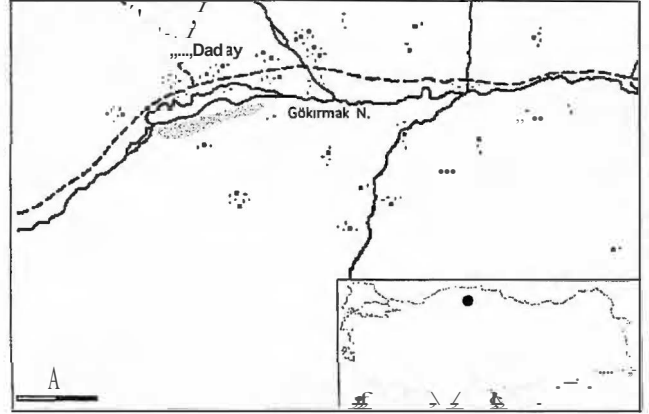
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 41° 28' K, 33° 28-34' D
Harita Pafta No F 30 - F31
Bölge Karadeniz
il Kastamonu
ilçe Daday
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Kastamonu il merkezinin kuzeybatısında, Daday İlçesi'nin güneyinde, batı-doğu yönünde akan Gökırmak Nehri'nin güney yakasında. Bostancı, Gökırmak Vadisi'nde buluntu yerlerini gösteren haritasında Daday İlçesi'nin hemen güneydoğusunu Daday buluntu yeri olarak işaretlemiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bu kısımda ağızları kapanmış küçük kaya sığınakları bulunmaktadır. Ön kısımları tarla olan bu sığınakların bazılarının dolmuş küçük mağara olma ihtimali vardır. Bostancı, çevredeki bitki örtüsüne bakarak, burasının Paleolitik Çağ insanların konaklaması için çok uygun bir yer olabileceğini iddia etmektedir. Buluntu yerinin yakınında olan Daday Çayı batı-doğu doğrultusunda tektonik depresyon tipinde oluşan, güneyi ve kuzeyinden fay kırıkları ile sınırlanmış bir çökeltidir. Daday Çayı, Gökırmak'ın yukarı mecrasını teşkil etmektedir. Çayın batı ve doğusundaki geniş alanlar Neojen dönemindeki kapalı havza ile ilgilidir. Bu çayın çevresindeki ayıvyal topraklar geniş bir şerit halinde uzanırlar.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1951 yılında Enver Bostancı Gökırmak Nehri dolaylarında yaptığı yüzey araştırmasında, yukarıda anlatılan kaya sığınaklarını tespit etmiştir. Sığınakların civarında yontma taş alet ve artıklarının var olup olmadığını saptamak amacıyla bireysel araştırma yapmıştır.

Küçük Buluntu

Bu araştırmasında, sığınakların önündeki tarlada 6 x 1.8 cm boyutlarında, Bostancı'ya göre Aurignacien karakterde bir dilgi bulunmuştur [Bostancı 1952:140, tab.11.4]. Bu alet hakkında başka bir bilgi verilmemektedir. Bostancı yayınında lev.IV'de çizimleri gösterilen bazı yontma taş nesnelerin alt yazısında Gölköy ve Daday çevresinde bulunan çakmaktaşı aletler tanımını yapmakta, bunların hangilerinin Daday'dan olduğu konusunda metin içinde bir bilgi vermemektedir. Olasılıkla çoğunluğu Daday'dandır.

:(isa,renlk)* Bostancı 1952:140, lev.11.4

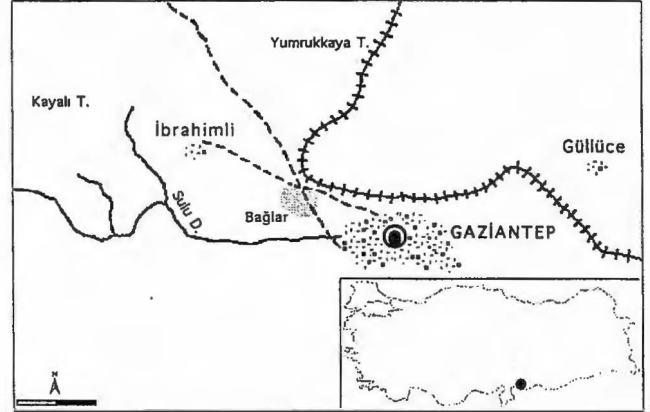

Değirmicem

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37°-0' K/3.Z 20°0'
Harita Pafta No 3...
Bölge G.İ. Anadolu
il Gaziantep
ilçe Me...
Köy ...

İr.irm i'fı nttilit @ Yüzey Araştırması O Kazı

b&ö, m 181AP O OP O ÜP O EP

Yeri

Gaziantep il merkezinin olasılıkla 2 km kuzeybatısındadır. Çiner'in verdiği haritayla buluntu yerini 1:100.000 ölçekli harita üzerinde saptamak olanaksızdır. Bu açıdan şematik planımızda Çiner'in taslak haritasına göre yaklaşık bir yer işaretlenmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Dalgali görümlü Gaziantep yaylasının güneybatı kısmına düşen bu bölgede günümüzde step örtüsü bulunmaktadır. Akarsu boylarındaki bitki örtüsünden Pleistosen döneminde günümüzden çok farklı bir iklim ve bitki örtüsü ile kaplı olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Refakat Çiner'in 1950 yılında Gaziantep Bölgesi'nde yaptığı yüzey araştırmasında saptanmıştır. Mevkii konusunda açıklama yapılmamıştır.

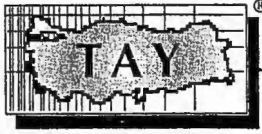
Küçük Buluntu

Çiner, Değirmicem mevkiinde 8 adet Acheuleen tipte iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur [Çiner 1958:126]. Buluntuların özellikleri hakkında hiçbir bilgi verilmemektedir. Tümü çakmaktaşıdan üretilmiş olan bu aletler tipolojik açıdan Anadolu'nun diğer yerlerinde bulunanlara benzemektedir. Yalçinkaya, Clacton tekniğinde üretilmiş yonga ve dilgilerin buluntu yerleri arasında Değirmicem buluntu yerini de saymaktadır [Yalçinkaya 1990:40].

Kaynakça

Çiner 1958:126
Yalçinkaya 1981:21 O
Yalçinkaya 1985:417.
Yalçinkaya 1990:40

Dellenpınarı

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta Na
Bölge
İl
İlçe
Köy

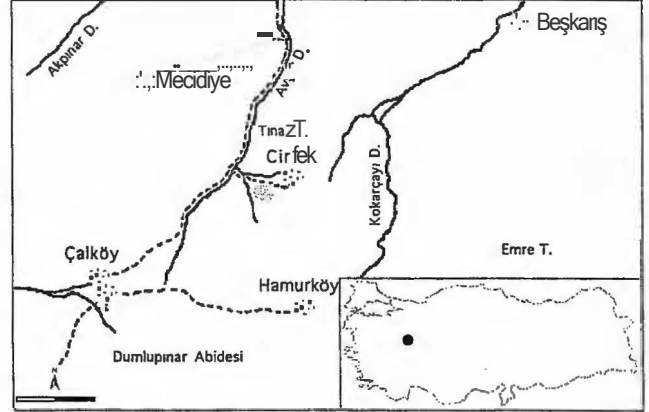
35°51'00"K 35°06'00"E

K 24

Kütahya

Altıntaş

Cırlek

:r fülftYifü! mt

© Yüzey Araştırması O Kazi

fgö, fü

O AP 18bp 18lp O EP

Yeri

Kütahya il sınırları içinde, Altıntaş İlçesi'ne bağlı, Altıntaş-Çalköy-Dumlupınar karayolunun Cırlek (Cırliyek) Köyü sapağına yakın bir yerde, yolun doğusunda, Heblin Höyüğü'nün güneybatısında, derenin karşı tarafında Dellenpınarı olarak bilinen düzlük.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yerinin olduğu Altıntaş yöresi Porsuk Çayı'nın oluştuğu yerdedir. Altıntaş Ovası'nın Afyon Ovası ile ilişkisini zorlayacak herhangi bir dağ silsilesi bulunmamaktadır. Bölge güney kısımdan Murat Dağları ile sınırlanmaktadır. Batı ve kuzey kesiminde de dağların olduğu görülmektedir. Dellenpınarı mevki ile Heblin Höyük arasında bir su kaynağı bulunmaktadır.

Araştırma

Turan Efe'nin bölgede 1991 yılında yaptığı araştırmada Dellenpınarı Mevkii'nde Geç Kalkolitik çanak çömleklerle beraber, Paleolitik Çağ'a tarihlediği aletler bulmuştur. Buluntu yoğunluğunu bilmememize rağmen burasının bir geçici kamp yeri olduğu yorumunu kabul edilebilir.

Küçük Buluntu

Efe bulduğu çakmaktaşı aletlerin yonga ve dilgilerden oluştuğunu ve bunların büyük kısmının Orta ve Üst Paleolitik Çağ'lara tarihlediğini bildirmektedir [Efe 1993:352, res. 19-20].

*- fHa@i

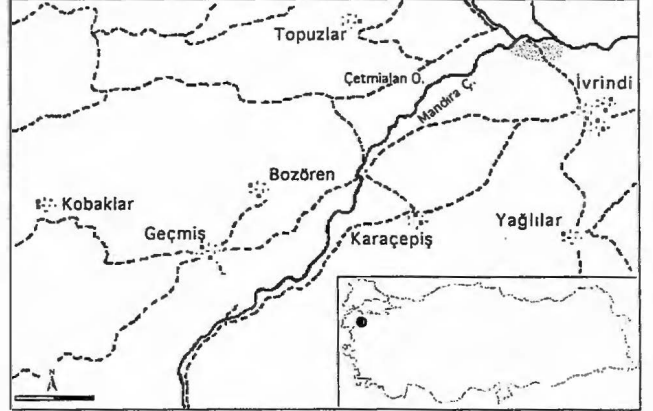
Efe 1993:352, res. 19-20

Demirtaş Mevkii

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 36' K, 27° 28' D
Harita Pafta Na I 18
Bölge Marmara
il Balıkesir
ilçe İvrindi
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☉ YüzeY Araştırması ○ Kazı

Jfo9 ; 0 AP 0 OP 0 ÜP 0 EP

Yeri Balıkesir il merkezinin güneybatısında, İvrindi İlçesi'nin 3 km kuzeybatısında, Çetmialan Ovası'nın kuzey kesiminde yüksek bir düzlükte:

Konumu ve Çevresel Önemi

Mandıra Çayı tarafından sulanan Çetmialan Ovası, çevresinde fazla yüksek olmayan tepelerle kuzeydoğu, güneybatı istikametinde uzanmaktadır. Çevre su kaynakları açısından zengindir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Bölümü okutmanlarından Yüksel Dede tarafından 1985 yılında tespit edilmiştir. Mehmet Özdoğan'ın aynı bölgede saptadığı [Özdoğan 1988a:161] ve Paleolitik buluntu yeri olarak tanımladığı İvrindi yakınındaki buluntu yerinin aynı yer olup olmadığı anlaşılmamaktadır.

Küçük Buluntu

Bu mevkiide toplanan çakmaktaşıdan çekirdek ve yongaların tarihlenmeleri ve özellikleri hakkında bir bilgi verilmemektedir.

Yayınlanma: Özdoğan 1988a:161

Dervişin Hanı

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 44' K, 33° 08' D
Harita Pafta Na M.30
Bölge İç Anadolu
İl Konya
ilçe Merkez
Köy Demirkent Bucağı

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ KazıDönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri

Konya il merkezinin doğu-güneydoğusunda, Demirkent (eski ismil) Bucağı'nın 5.5 km, doğu-kuzeydoğusunda, Merdiveniyayla Köyü'nün yaklaşık 8 km batısında, İsmil Ovası'nın kuzeydoğu kesiminde, üçgen biçimli eski kıyı kordonunun ucunda, Konya - Karapınar karayolu hemen güney kısmında, Dervişinhanı adlı han kalıntısının yakınında yer alan kum ocağında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Greyder tarafından açılmış bir kum birikintisinin kesitinde ele geçen yontma taş buluntuların varlığına dayanarak, eski göl su seviyesindeki salınımlara göre çok kısa bir müddet bu kum tepeliğinin üstünün belki bir kamp yeri olarak kullanılmış olduğu sonucuna varılmıştır. Burada ele geçen taş aletlerin buluntu şekline, bu buluntuların Konya Havzası'nda, iklim koşullarına bağlı olarak, eski göl seviyesinin 1.010 m'den 1.006 m'ye çekilmesi sırasında terkedildikleri tahmin edilmektedir. Erol, bu kum birikintisinin kum ocağı işletmecileri tarafından bir daha bulunamayacak şekilde tahrip edildiğini söylemektedir (Erol ile özel görüşme).

Araştırmalar ve Tabakalanma

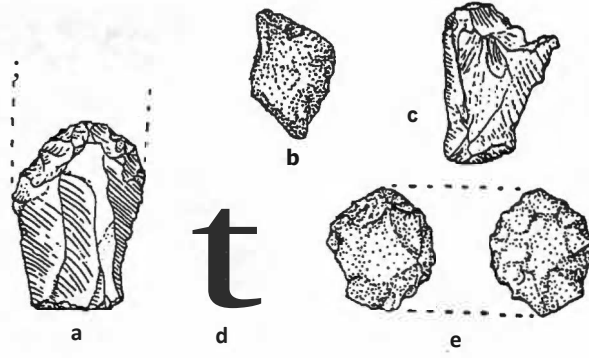
H.R. Cohen ve Oğuz Erol'un Konya Havzası'nda eski göl yataklarında Pleistosen'den Holosene geçiş şartlarını incelemeye yönelik araştırmalarında Dervişin Hanı adı verilen yerdeki bir kum tepeliğinin kesitinde yontma taş aletler bulunmuştur. Cohen minik aletlerle birlikte, Avrupa'daki Mezolitik/Epipaleolitik Kültürlerin besin ekonomilerinde bir yer tutan yumuşakca kalıntılarının beraberce bulunmasına dayanarak bu buluntuların son buzul çağı sonuna M.Ö. 9. bin yıla tarihlenmelerini önermektedir.

Küçük Buluntu

Burada toplanan minik yontma taş aletler Cohen tarafından mikrolit olarak tanımlanmıştır. Elde edilen aletler beş adettir. Bunlar dilgiden yapılmış bir uç kazıyıcı, iki kurs biçimli kazıyıcı ve iki adet saplı uçtur. Taş aletlerin sayılarının azlığı yüzünden kum tepeliğinin Epipaleolitik avcılarının büyük bir konaklama yeri olarak kullanıldığını ileri sürmek imkansızdır. Esin ise bunların tam bir Epipaleolitik/Mezolitik kültürün ögesi olan mikrolit aletlerden sayılmaya yeterli olamayacaklarını, teknik özelliklerine ve sayıların azlığına dayanarak belirtmektedir. Buluntular şu anda Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde saklanmaktadır.

aylık ça

Cohen-Erol 1969:397,391,393-394
Cohen 1970:130, şek.2
Erol 1972:25
Esin 1979:46
Esin 1981:7
Hours et al. 1994:114

Direkli Mağarası

Magara

Koordinat : 31° 30' K: 35, 30 D:
Harita Pafta No M-37.
Bölge Güneydoğu Ana, dolit
İl Kahramanmaraş
İlçe Merkez
Köy .n.n.n.

Yerleşim Tarihi

O Yüzey Araştırması @ Kazı

Mo m:

0 AP OOP ♦ CP EP

Yeri

Kahramanmaraş il merkezinin yaklaşık olarak 38 km kuzeybatısındaki Döngel Köyü yakınındadır. Mağaranın Eski Döngel Köyü ile Yeni Döngel Köyü (Kızılburun) arasında, ama Eski Döngel Mahallesi'ne daha yakın olduğu bildirilmektedir. Göksun üzerinden giden Kayseri-Kahramanmaraş karayolu ise mağaranın batısından geçmektedir. Kökten'in verdiği bilgiye göre araçlarla anayoldan Kızılburun Mahallesi'ne kadar gelinebilmekte, oradan da ancak yürüyerek mağaraya ulaşmak mümkün olabilmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Ağız güneye doğru açılan mağaranın kuzey kesimindeki dağlar dolayısıyla soğuktan korunduğu görülmektedir. İçinde kalın bir dolgu bulunmaktadır. Döngel köyü ve civarı su, bitki örtüsü ve iklim bakımından yerleşmeye çok uygun şartlara sahiptir. Karstik bir arazide oluşan mağaranın civarında -bazıları yerleşmeye uygun- birçok mağara yer almaktadır (bak. Yağlık Mağarası fişi). Kökten'in yayınında mağaranın boyutları bildirilmemektedir. Adı çevredeki köylüler tarafından, olasılıkla içindeki dikitten dolayı verilmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

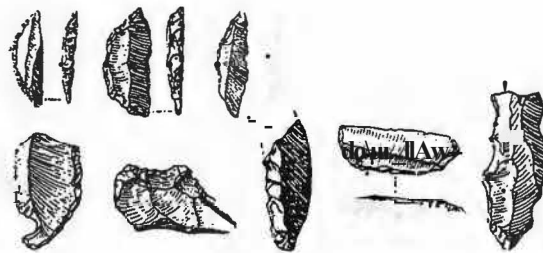
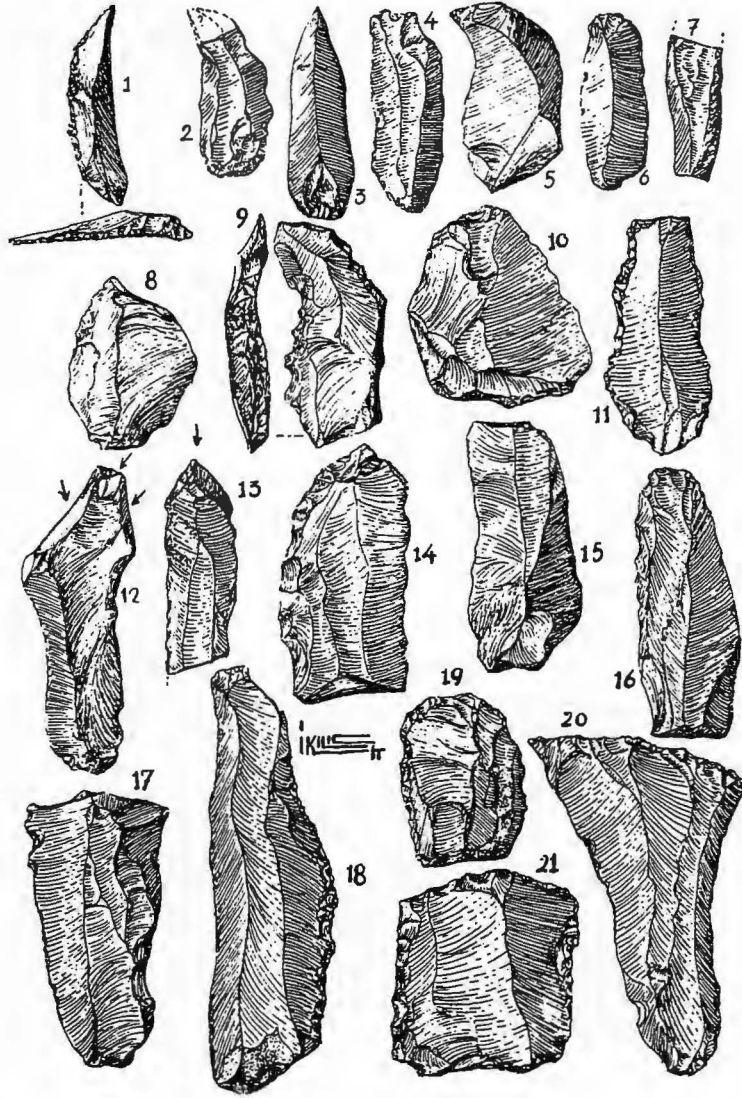
İlk defa 1958 yılında bulunan mağaradaki yerleşme izlerini tespit edebilmek amacıyla yapılan deneme açması ancak 1959 yılında gerçekleştirilmiştir. İ.K. Kökten mağaranın ağız kısmına yakın bir yerde 3 x 4 m boyutlarında kendi çabalarıyla bir deneme açması açabilmiştir. Yaklaşık 80-100 cm kalınlığında çeşitli çağlara tarihlenen, Kökten'e göre kanşık buluntular veren, siyah, küllü, taşlı tabakadan sonra toprak renginin kırmızılaştığı, içinde ocak yerlerini gösteren küllü çepelerin ortaya çıktığı bir başka tabakayla karşılaşmıştır. İçinden çıkan küçük buluntulara dayanarak Kökten bu tabakayı Üst Aurignacien'e (Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna) koymaktadır. Kazıda ancak 175 cm derine kadar inilebilmiş, ancak anakayaya ulaşamamıştır. Kökten Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakanın daha kalın olduğuna işaret etmektedir.

Geçmiş (Wi)

Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakanın buluntularına göz attığımızda, çakmaktaşıdan yapılmış dilgi-çakılar, deliciler, kalemler, kazıyıcılar ve çekirdekler görülmektedir [Kökten 1960:lev.V-Vf]. Ayrıca gene çakmaktaşıdan yapılmış mikrolit afetlerin bulunuşu da ilginçtir. Bunların yanısıra biz gibi kemik aletler de bulunmuştur [Kökten 1960: lev.VII]. Bu mağaranın en önemli buluntularından biri de Üst Pleistosen döneme konulan et, ot yiyici ve kemiricilerden oluşmuş bir hayvan grubuna ait diş ve iskelet kalıntılarıdır [Kökten 1960:lev.VIII]. Bunların ayı, köpek, öküz, geyik, domuz, kunduz kemikleri olduğu anlaşılmaktadır.

ik v/i ça

Kökten 1959:15
Kökten 1960:47-48, lev.I,IV,V-VIII
Mellink 1964:151
Houns et al. 1994: 117

Inceburun

Tekil Buluntu Yeri

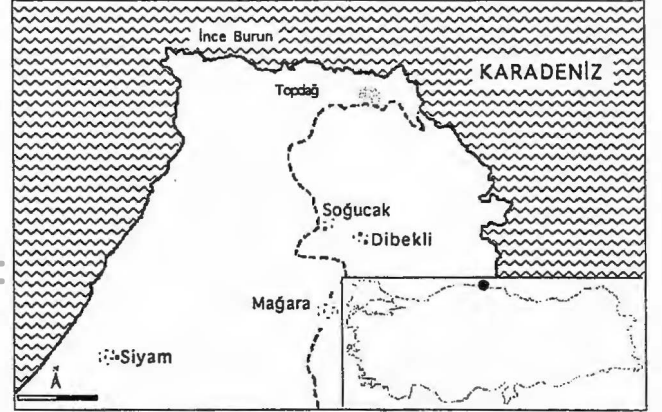
Koordinat 42° 08' K, 35° 01' D
Harita Pafta No 034
Bölge Karadeniz
İl Sinop
İlçe Merkez
Köy Vni a

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

rt:6hmm

□AP □aP 18bp □EP

Xw/

Sinop il merkezinin kuzeydoğusunda, olasılıkla Soğucak Köyü'nün kuzeyinde, Topdağ yakınında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yeri, Mehmet Akif Işın tarafından tam açıklanmadığı için konumu açısından fazla bir bilgimiz yoktur. Işın ile yaptığımız özel görüşmede, buluntu yerinin Gümüşdere, Ağacli gibi bir kumul olduğu söylenmiştir. Buna karşılık Işın'ın yayınındaki haritada ise buluntu yeri yukardaki tanıma uygun olarak tam deniz kenarında gösterilmemiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Mehmet Akif Işın tarafından, Sinop yöresi arkeolojik yerleşme yerlerinin tespiti sırasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Işın, çakmaktaşı aletlerin bulunduğu yerin Üst Paleolitik Çağ'a tarihlendiğini yayınındaki haritada göstermekte, bu konuda başka bir bilgi vermemektedir. Bu açıdan buranın bir konaklama yeri olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Bu buluntu yerini tam yayını çıkana kadar ihtiyatla ile karşılamak lazımdır.

/Jyn ça:

Işın 1991:181 'deki harita

Domalı-Alaçalı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat / 41° 29' 24-27.1 D.
Harita Pafta No 22
Bölge M.
İl t-a-ı.
İlçe Şile, K.
Köy Domalı - Alaçalı

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

İA ht

□ AP □ CP 18LP 18EP

Yeri

İstanbul il merkezinin yaklaşık olarak 44-45 km kuzeybatısında, Alaçalı İlçesi'nin kuzeydoğusunda, Karadeniz kıyısına yakın bir konumda yer alan DOMALI Köyü'nün çevresinde üç ana kumul sahasında yontma taş aletler bulunmuştur [Gatsov-Özdoğan 1994:108]. Bu sahalardan biri köyün yakınında Göztepe adlı kumul tepenin üstünde ve Kazlar Deresi'nin doğusundaki Dereagzı Tepesi'nin üzerinde seyrek bir şekilde yontmataş aletler ve artıkları bulunan yerdir [Özdoğan 1983a: 141 sayfadaki harita]. İkinci yer Özdoğan'ın 1984 yılı yüzey araştırmasında tespit ettiği Domalı Köyü'nün 2 km kuzey-kuzeybatısında, Karadeniz'den 200 m uzakta yer alan MÜRSELLİ BABA sırtıdır. Üçüncü kumul ise bu iki yer arasındaki gene bir tepe olan TEKMEZAR'dır. Bu alandan doğuya doğru gittiğimizde hemen hemen aynı buluntuları veren DOĞANÇALI ve daha doğudaki ALAÇALI (Akçalı) kumluklarında iki konak yeri daha bulunduğu bildirilmektedir [Özdoğan 1986a:411]. Yöre oldukça yoğun bir şekilde mevsimlik yerleşmelere sahne olmuştur. Kodu D 14 / 5-7.

Konumu ve Çevresel Önemi

Domalı Köyü civarında da Ağaçlı, Gümüşdere, Kilyos kumlukları gibi kumulların var olduğu bilinmektedir. Kumulların kara tarafı, Karadeniz'e dik uzanan küçük derelerin doğduğu yükseltilerin olduğu dalgalı bir görünümündedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Yukarıda buluntu yerleri anlatılan tüm bu yerler Mehmet Özdoğan tarafından yönetilen 1981 ve 1984 yılı Trakya ve Marmara bölgesi yüzey araştırmasında saptanmıştır.

(Kılgıç) {S}:

Karadeniz kıyı kültürlerinde tespit edilen üst Paleolitik Çağ sonu ile Epipaleolitik Çağ'ı temsil eden mikrolit aletler ve artıkları yukarıda konumları anlatılan yerlerde toplanmıştır. Özdoğan'ın haritasında üç buluntu yeri verilmektedir. Buralarda toplanan parçaların yoğunlukları fazla değildir. Mikrolit dilgi çekirdeği, kullanımlı ve kullanımsız dilgiler, ön kazıyıcılar gibi çakmaktaşıdan yapılmış yontma taş endüstri örnekleri bulunmuştur. 1984 yılında Mürselli Baba sırtı ile Akçalı kumluğunda, daha önce Ağaçlı ve Gümüşdere kumullarında toplanan mikrolit aletlerin benzeri, çok azı obsidienden çoğu çakmaktaşıdan yapılmış minik dilgi yapım geleneğinde parçalar ve geometrik aletler toplanmıştır.

Çayırkçı/

Özdoğan 1982:48
Özdoğan 1983a:137, 142'deki res.2
Özdoğan 1986a:41 1
Esin 1992:64

Duantepe

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat $37^{\circ}12'15''$ D
Harita Pafta No 37
Bölge A.Güneydoğu Anadolu
il Şanlıurfa
ilçe Sakçegözü
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

tR r □ AP 181op □ op □ EP

W

Gaziantep il merkezinin batısındaki, eski Keferdiz (yeni Sakçegözü/Sakçagözü) yerleşmesinin yaklaşık 6 km kuzeybatısında yer alan bu tepe, 1:100.000'lik haritada Duantepe (Duvantepe) ismiyle geçmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Duantepe bazalttan doğal bir tepedir. Bu tepenin batı kenarında büyük taş temeller görülmektedir. Sakçegözü İlçesi'nin sınırları içinde hafif dalgalı ovalık bir görünüm mevcuttur. Çevre su kaynakları açısından günümüzde de zengin sayılır. Tepenin güney ve kuzeyinden yazları kuruyan dereler akmaktadır. Paleolitik Çağ'da bu yörede özellikle orman açısından günümüzden çok farklı ekolojik çevrenin olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

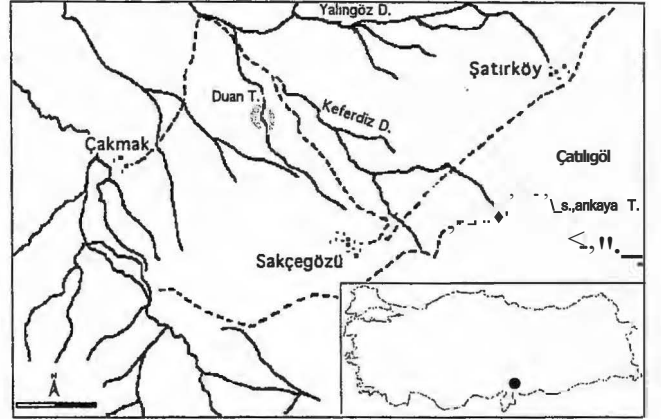
Duantepe adlı tepenin üzerinde 1961 yılında J. Perrot yüzey toplaması yapmıştır. Perrot taş aletlerin dağılım yoğunluğu hakkında bir fikir vermemektedir. Olasılıkla toplamada belirgin bir sistem uygulanmamıştır.

İçerik ve İçerik

Tepenin yüzeyinde, ovada bulunanlarla karşılaştırılabilir önemde çakmaktaşı aletler vardır. Perrot bu buluntuların Mousterien tipte olduğunu belirtmektedir [Perrot 1962:15 lev.4,8]. Buluntular konusunda ayrıntılı bir açıklama yapılmamıştır.

Kaynakça

Perrot 1962:15, lev.4,8

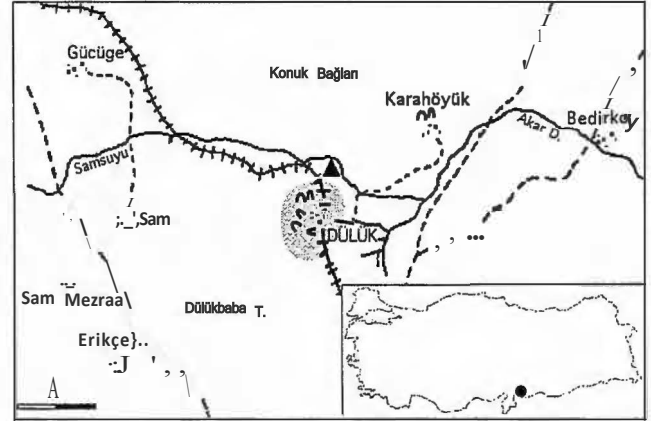
Dülük

Konaklama/İslik Yeri

Koordinat 37° 9-10' K, 37° 20-21' D
Harita Pafta No N 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Merkez
Köy Dülük

Araştırma Yöntemi ® Yüzey Araştırması O Kazı

181P 181P O ÜP O EP

IXT

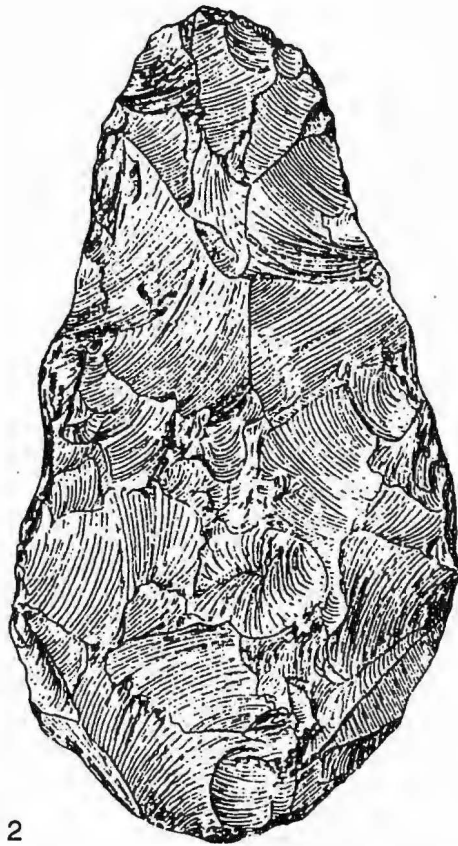
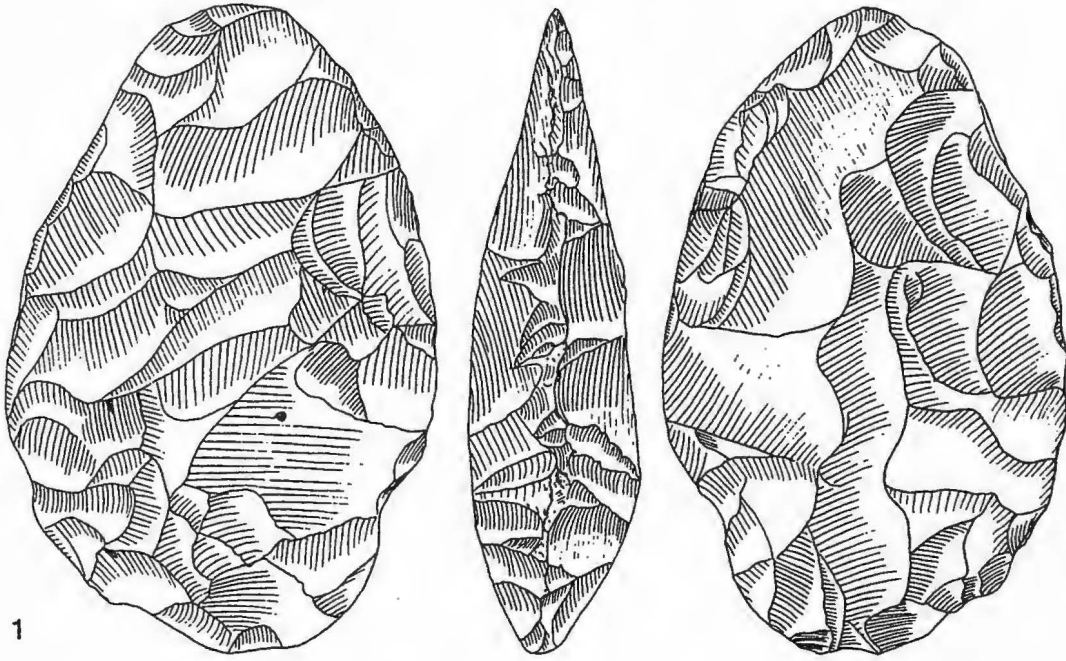
Gaziantep il merkezinin 11 km kuzeyinde yer alan Dülük Köyü'nün içi ve çevresinde, köyün bulunduğu küçük vadi tabanında yer alan demiryolunun iki tarafındaki bağların içinde, Dülük tren istasyonu civarında, yüzeyde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Köyün kuzeyi, batısı ve doğu yönleri kayalıktır. Üzerinde kaya altı sığınakları bulunan tepe haricinde köyün doğusu ovalıktır. Çevrede yer yer meydana çıkmış olan kalker tepeler, doğal mağaraların oluşmasına yol açmıştır. Köy evlerinin arkasında ve yakınında, Zeyveli, övelek, Kozluk Basamaklı mağaraları ile Kanlı Mağara önü, Soğuk Köyü ve çevresi, incirlik mevkii de özellikle Bostancı tarafından araştırılmıştır. Kalker terasların eteğine kurulmuş olan köyün çok yakınında ve içinde bulunan mağaraların bir kısmı depo, samanlık ve ev şeklinde kullanılmaktadır. Köyün çevresindeki teraslar üçüncü zamandan beri aşınarak geniş alanlar oluşturmuş ve burada kalker oluşumlu çakmaktaşı yumruları ortaya çıkmıştır. Olasılıkla bu hammadde kaynağı olarak kullanılan bu yumrular Paleolitik Çağ insanlarını bu bölgeye çeken etkenlerden biri olmuştur. Gene teraslarda demiroksit oluşumlu kalın tabakaların olduğu göze çarpmaktadır. Teraslardaki tarlalar ve bağlar çapalandıkça yüzeye yumru, yontma taş aletler ve artıkları çıkmaktadır. Tarla toprağı demir oksit karışımı mineraller nedeniyle sarımsı tuğla rengindedir. Bu toprak yüzünden yüzeyde çok bulunan çakmaktaşı yumru ve aletlerini üstü sarımsı tuğla renginde patina ile kaplanmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

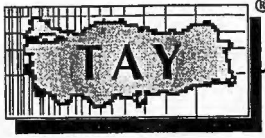
Dülük Köyü ve civarı Anadolu'da hemen hemen en çok araştırılan ve çok miktarda alet veren buluntu yeridir. İlk defa 1938 yılında Muine Atasayan köyün yakınında, Yankkaya veya Güvey kayası denen yerde içinde iki yüzeyliler de bulunan Clactonien tipte aletler bulmuştur [Atasayan 1939a:161, lev.XVII-XVIII]. 1945 'li yıllarda çevrede araştırmalar yapan H.Th. Bossert, Dülük Köyü'nün üstünde Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen çok iyi işlenmiş bir el baltası bulmuştur [Çambel 1947:263]. Bu buluntu o güne değin Anadolu'da bulunan baltalardan en irisi olma özelliği ile dikkati çekmiştir. 1946 yılında da İ.K. Kökten ve Enver Bostancı, yörede Chelleen (Abbevillien) tipte iki yüzeyliler (el baltaları) ile gene Clactonien tipte yongalar ve artıklar ele geçirmişlerdir [Bostancı 1961 :lev.I-IX, XI-XXI][Kökten 1952b:198, res.2 ve 3 alt sıra]. Daha sonra 1950 yılında Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden Refakat Çiner'in Alt ve Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen aletleri topladığını öğreniyoruz. Bu araştırmadan sonra aynı yerde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Halet Çambel'in 1955 yılında yaptığı bir başka yüzey araştırmasını görmekteyiz. J. Perrot bu araştırmacılar kervanına 1961 yılında köyün civarında yongalar, küçük iki yüzeyliler ve uçlar toplayarak katılmıştır [Perrot 1962:18]. Dülük Köyü içinde ve civarında en yoğun ve en uzun süren araştırmaları ise Enver Bostancı 1954, 1970, 1971 ve daha sonraki senelerde gerçekleştirmiştir [Bostancı 1975b:res. 1-1 O]. Bostancı bu araştırmalarını yalnız yüzey araştırması ile sınırlanmamış iki kaya sığınağı ile (Dülük Köyü Kaya Sığınağı) üç mağarada (Şarklı Mağara, Büyük Mağara ve Biçme Mağarası) arkeolojik kazılar yapmıştır (bak. adı geçen yerleşme yerleri). Bostancı Dülük Vadisi'nden Çetinkaya mevkiine doğru yükselen altı teras tespit etmiştir. IV. terasta aletlerin yoğunluğundan bir açık hava konaklama yeri bulunduğunu ileri sürmektedir. Son yıllarda aynı yörede Minzoni-Deroche'un yaptığı yüzey araştırmasında köyün hemen batısında

0cm 1 2 3 4 5

2

1. Bostancı 1963a: 1b. V
2. Kökten 1947c: lev. 5

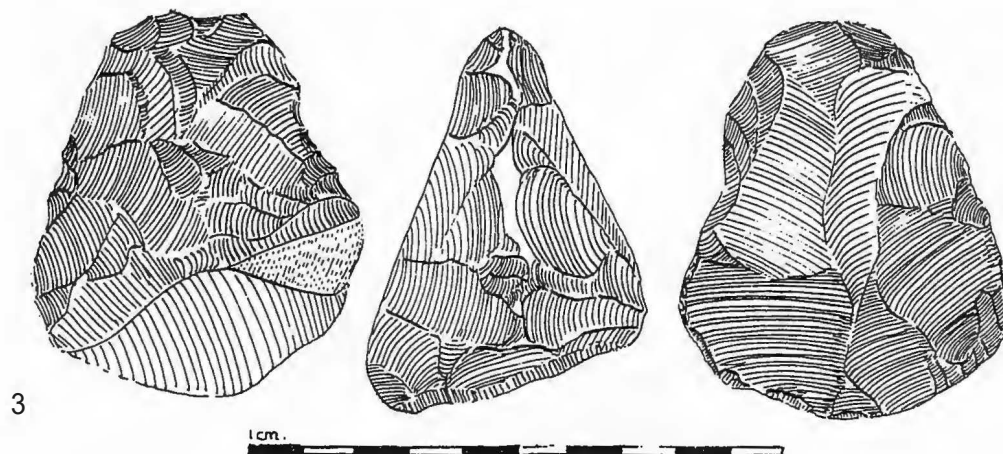
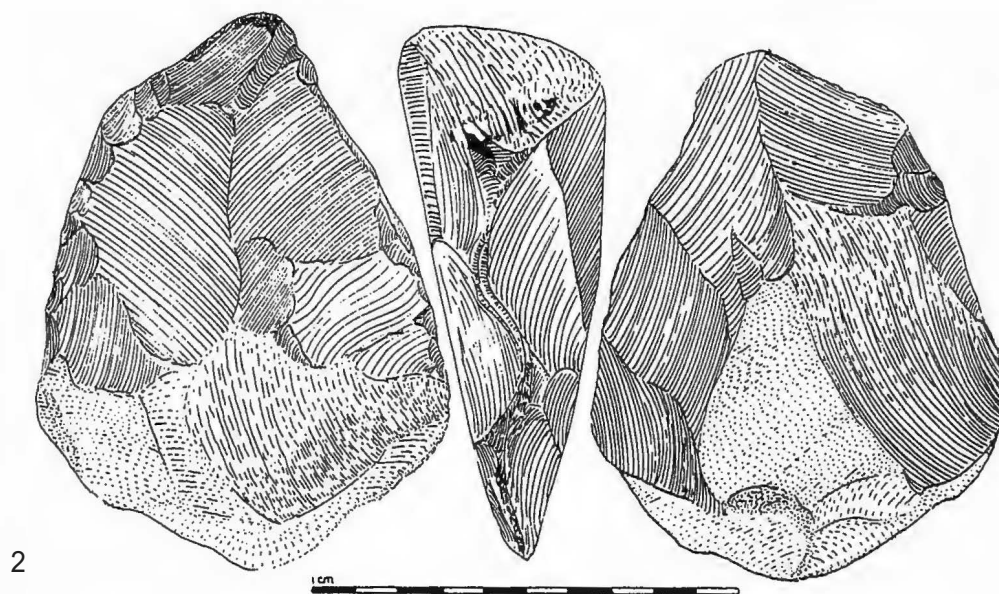
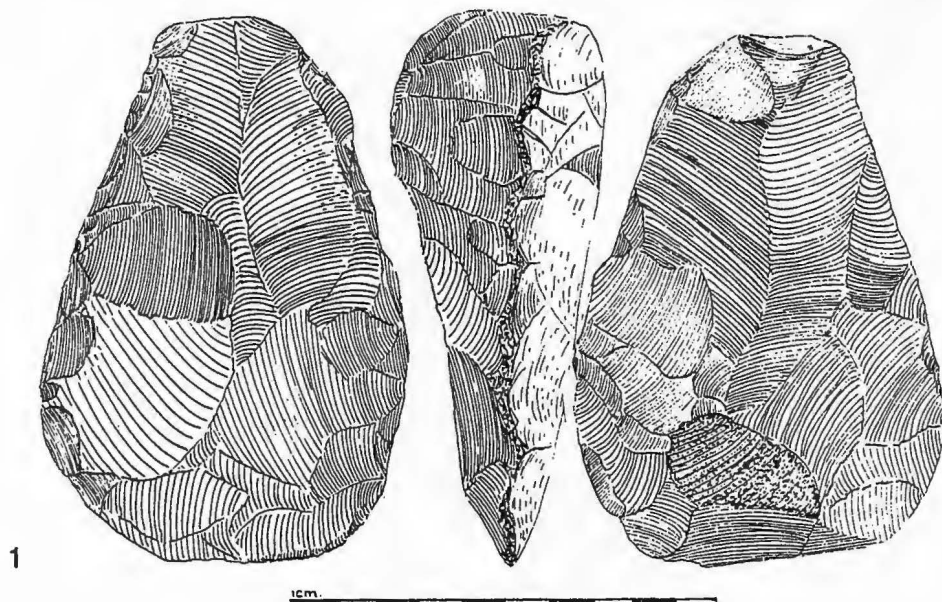
Boynuzlukaya'nın güney kesiminde 24 no'lu buluntu yerinde iki yüzeyliler ele geçmiştir. Ayrıca köyün yaklaşık 1.5 km kuzeydoğusunda 11 no'lu buluntu yerinde, 2 km kuzeydoğusundaki 11 A no'lu buluntu yerinde yine çok sayıda iki yüzeyli bulunmuştur.

4-II İşli (H'ntHI)

Köyün civarında çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan yüzey araştırmalarında çakmaktaşıdan çok sayıda iki yüzeyli (el baltaları) aletlerle birlikte dilgi ve yongalarda bulunmuştur. Ele geçirilen iki yüzeylilerin sayısı tam bilinmemekle beraber, 50 adetten fazla olduğu kesindir. Bunlar tipse! özelliklere dayanarak Abbevillien, Orta Acheuleen, Üst Acheuleen tipte iki yüzeyli aletlerdir (el baltaları). Araştırmacılar, Dülük Köyü'nde ortaya çıkan iki yüzeyli aletlerin morfolojik olarak Avrupa ve Ortadoğu'nun iki yüzeyli endüstrilerinden farklı özelliklere sahip olmadıklarını ileri sürmektedir. Bostancı 1978 yılında köyün arka tarafında IV.terasda Acheuleen tekniğinde olduğunu iddia ettiği bir ok ucunun, Türkiye sınırları içinde bulunan ilk ve tek okucu örneği olduğunu iddia etmektedir. Çiner'in aynı yerde 2 adet Levallois-Mousterien yonga ile 3 adet Levalloisien alet bulmasından buranın olasılıkla Orta Paleolitik Çağ'da geçici kamp yerleri ve işlik yerleri olarak kullanıldığı yorumu getirilmektedir. Dülük Köyü'nde yapılan araştırmaların sistematik olmayışları, tüm toplamaların teraslara göre yapılmayıp gelişigüzel yapılması, jeomorfolojik araştırmaların arkeolojik araştırmaları desteklememesi yüzünden kesin sonuçlar henüz alınamamıştır. Bu konuda Minzoni-Deroche'un çevredeki araştırmaları umut vericidir. Yüzey araştırmalarında daha çok iki yüzeyli gibi aletlerin toplanması tercih edilmiştir. Yalçinkaya da Clacton tekniğinde yapılmış yonga ve dilgilerin varlığından bahsetmektedir. Tomskey alt ve Üst Acheuleen tipte iki yüzeylilerin var olduğunu tipolojik özelliklere söylemektedir. Kökten'in bulduğu iki yüzeyli büyük ve hacimli olmasına karşın Abbevillien tipinden çok Acheuleen tipindedir [Taşkiran 1990:40].

Kaynakça

- Atasayan 1939a:161, lev.XVII-XVIII
Atasayan 1939b:314-315
Pfannenstiel 1941 :9,14,15,42
Kökten 1947a:163
Kökten 1947c:234-235, lev.5
Çambel 1947:263
Kökten 1952b:198, res.2 alt sıra, 3 alt sıra
Mellink 1956:371
Goetze 1957:13
Çiner 1958:126-127
Perrot 1962:18, lev.9
Bostancı 1963:88-109, lev.1-IX,XI-XXI
Kansu 1971 :217
Bostancı 1975b:317-321, res.1-10
Bostancı 1980:14-25
Yalçinkaya 1981 :208
Tomskey 1982:246-247
Yalçinkaya 1985:403-413
Minzoni-Deroche 1987a:71-86
Yalçinkaya 1990:38,40
Taşkiran 1990:40

1. Bostancı 1963a: lev. iii
2. Bostancı 1963a: lev. IX
3. Bostancı 1963a: lev. X

Eskice Sırtı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İl
İlçe
Köy

41° 05' K, 28° 32' D

F 21

Marmara

İstanbul

Büyükçekmece

Yüzey Araştırması

Yüzey Araştırması O Kazı

ml

181AP 181OP O ÜP O EP

Yeri

İstanbul il merkezinin kuzeybatısında, Büyükçekmece Gölü'nün kuzeyinde, İstanbul-Edirne otoyolunun (TEM) üstünde, Eskice Sırtı'nın doğu tarafasında. Kodu D 11 / 11 .

Konumu ve Çevresel Önemi

Bu yüksek taraçalardan birini oluşturan sırt yeni yapılan TEM otoyolu tarafından tahrip edilmiştir. Sırtın bir kısmı derince kazılmış ve aletlerin bulunduğu yere kazılan bu toprak dağıtılmıştır. Bu açıdan buluntu yerinin kısmen tahrip olduğu ileri sürülebilir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

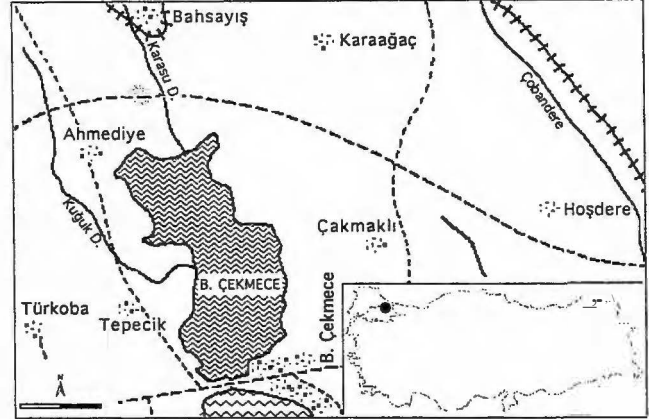
Büyükçekmece Gölü'nün kuzeyindeki terasların birinde yer alan sırtın üzerinde, Edebiyat Fakültesi , Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Mehmet Özdoğan'ın 1982 ve 1982 yılında yaptığı yüzey araştırmasında yontma taş aletler bulunmuştur. Bu buluntu yeri Yarımburgaz Mağarası Alt Paleolitik Çağ buluntularının ortaya çıkması ile beraber önem kazanmıştır.

Küçük Buluntu

Burada Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen çaytaşından kıyıcı aletler ve kaba yongalar ele geçmiştir. Clacton türü kaba yongalar ve kazıyıcılar tipolojik açıdan Acheul öncesi bir evrenin taş alet tiplerini hatırlatmaktadır. Eskice Sırtı buluntuları şimdilik Önasya ve Güneydoğu Avrupa'nın en eski buluntu topluluklarından biri görünümündedir [Özdoğan 1985:223]. Ayrıca Orta Paleolitik Çağ'ı temsil eden Levallois-Mousterien tipte çakmaktaşı aletler de ele geçmiştir [Özdoğan 1983a:137].

Kaynakça

Özdoğan 1982:45
Özdoğan 1983a:137
Özdoğan 1984:67
Özdoğan 1985:223
Yalçınkaya 1985:430
Özdoğan 1988:152, 162
Esin 1994:452

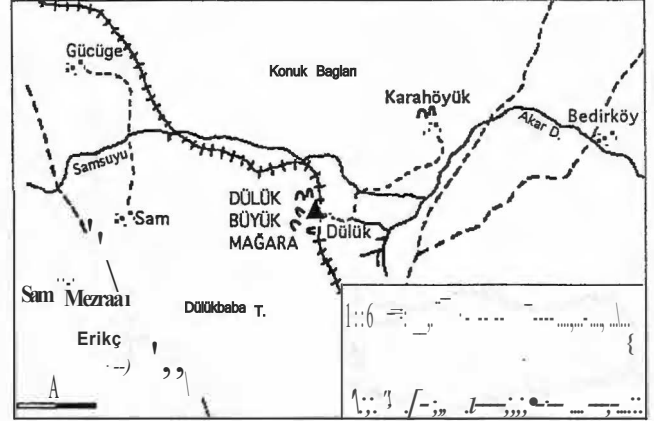
Dülük Büyük Mağara

Mağara

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
il
ilçe
Köy

3i:mfn< 3r.:22

Güneydoğu Anadolu
Gaziantep
Merkez
Dülük

r.işfui:Yiřfui:fui

O Yüzey Araştırması ® Kazı

iPan!fui

O AP O oP 18iP O EP

Yeri

Gaziantep il merkezinin 11 km kuzeyindeki Dülük Köyü'nün karşısında, vadinin içinde, yamacında, Dülük tren istasyonunun yakınında, deniz seviyesinden yaklaşık olarak 1.000 m yüksekte yer almaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Olasılıkla ilk defa Enver Yaşar Bostancı tarafından tespit edilmiştir. Bostancı mağaranın boyutları için, 84 m uzunluk, 24 m derinlik vermektedir. Tavanının bugünkü dolgu seviyesinden 26 m yüksekte olduğunu bildirmekte ve ayrıca mağaranın içindeki dolgu tabakasının da kalın olduğunu söylemektedir [Bostancı 1975b:res.11, Bostancı 1980:res.16].

Araştırmalar ve Tabakalanma

1971 yılında kazılmıştır. Bu arkeolojik kazıyı Bostancı yürütmüştür. Ana kayaya ulaşmadan olasılıkla günümüz yüzeyinden 2 m derinde kazı yarım bırakılmıştır. Kazının yarım bırakılışı hakkında Bostancı geniş bir yorum yapmamakta, mağaranın çok büyük oluşundan dolayı kazının büyük bir ekonomik güce ihtiyacı olduğunu ve Paleolitik tabakaların mağaranın bir köşesinde bulunduğunu, üst tabakalardaki Tunç Çağı katmanının çok kalın oluşundan dolayı mağaradaki kazıyı yarım bıraktığını anlatmaktadır. Mağaranın sağ (?) tarafında açtığı küçük sondajda 2 m derine indiği halde olasılıkla Paleolitik Çağ tabakalarına ulaşamadığı için mağarayı terk etmiştir. Tabakalanması konusunda ve üstteki Tunç Çağı malzemesi hakkında da bir bilgi yoktur.

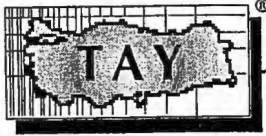
Küçük Buluntu

Bostancı, Üst Paleolitik Çağ izlerine tesadüf edilmiştir demektedir. Bu izlerin Üst Paleolitik Çağ dilgi endüstrisi ile ilgili yontma taş aletler olduğu yorumunu çıkartmaktayız. Mağara önündeki 1 no'lu terasta ise 18.4 cm uzunluğunda çakmaktaşıdan Abbevillien özellikler gösteren bir iki yüzeyli bulunmuştur [Bostancı 1975b:317-320]. Bostancı bu buluntuyu olasılıkla mağarada yaşayan Alt Paleolitik Çağ insanların kullanmış olabileceğine dikkat çekmektedir. Bu buluntunun [Bostancı 1975b:res.4-7] mağara ile doğrudan ilişkisi olmadığından ayrıntılarına girilmemiştir.

Kaynakça

Bostancı 1975b:317,322,324, res.11
Bostancı 1980:29, res.16

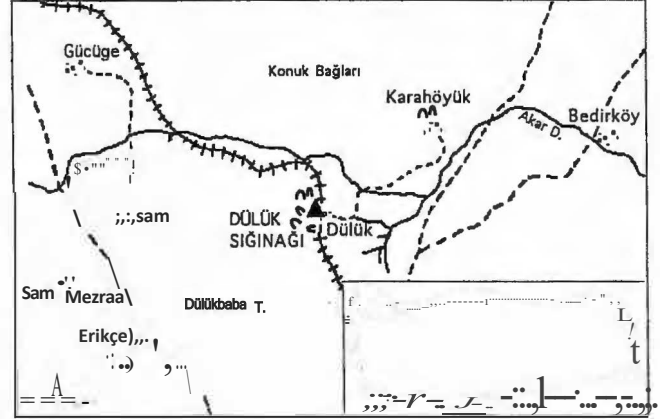

Dülük Sığınağı

Kaya Sığınağı

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İl
İlçe
Köy

Ki...
Güneydoğu Anadolu
Gaziantep
Merkez
Dülük

Araştırma Yöntemi O Yüzey Araştırması @ Kazi

Dönem O AP O OP 181ÜP O EP

Yeri Gaziantep il merkezinin yaklaşık 11 km kuzeyindeki Dülük Köyü'nün yanında, Dülük Vadisi içinde yer alan bir çok kaya sığınağından biri.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kaya sığınağının boyutları ve çevresel özellikleri anlatılmamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Bu kaya sığınağı Enver Bostancı'nın Dülük Köyü civarında yaptığı araştırmada ilk defa tespit edilmiştir. Bostancı olasılıkla sığınağın önünde Paleolitik Çağ'a tarihlenen yontma taş aletlerden birkaçını bulduğu için bu sığınakta kazı yapmaya karar vermiştir. Bostancı'nın bu kazıyı Berna Alpogut ile birlikte gerçekleştirdiği bilinmektedir. Kaya sığınağının derin (?) dolgu tabakaları ile örtülü olduğunu, yaptığı küçük sondajda en üstte Klasik dönem çanak çömlek parçaları ile Üst Paleolitik Çağ'a yontma taş aletler bulunduğunu bildirmektedir.

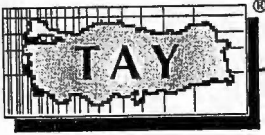
İlçe ismi/No

Bostancı sığınağın içinden topladığı aletler hakkında hiç bir bilgi vermemekte yalnız çakmaktaşıdan alet ve artıklar olduğunu bildirmektedir. Yayınında aletlerin resmi veya çizimi de verilmemektedir.

Kaynakça

Bostancı 1980:29'daki 14 ve 15 no'lu resimlerin açıklanması

Eğribük Çakıllığı

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38°34' K, SS° 2+2 s. D
Harita Pafta No K 40.
Bölge Doğu Anadolu
İl Malatya
İlçe Yazihan
Köy Eğribük

Araştırma Yöntemi ● YüzeY Araştırması ○ Kazi

İzleni: ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Malatya il merkezinin kuzeybatısındaki Yazihan İlçesi'nin doğusunda, Kuruçay'ın Karakaya Baraj Gölü oluşmadan önce, bir kıvrım yaparak Fırat Nehri'ne karıştığı yerde, Fırat'ın baraj gölüne dönüşmeden önceki su düzeyinden 60-80 m yukarıda bulunan bir çakıllık. Bu kısımda araştırma yapan ekip, çakıllığın eski Fırat Nehri'nden ne kadar uzakta olduğunu, Kuruçay'ın hangi yakasında olduğunu anlatmamaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Araştırmacılar, kum yataklarında yer yer açılmış olan çakıllığın bir kısmının gün ışığına çıktığını belirtmektedir. Bölgede Fırat Nehri yatağının kenarları boyunca, baraj gölü dolmadan önceki nehir vadisinin taban kotundan 20-25 m yüksekliğe ulaşan düz ve hafif dalgalı düzlükler uzanmaktadır. Olasılıkla buluntu yeri bu taraçanın da üzerinde yer alan Pleistosen taraçasında bulunmuştur.

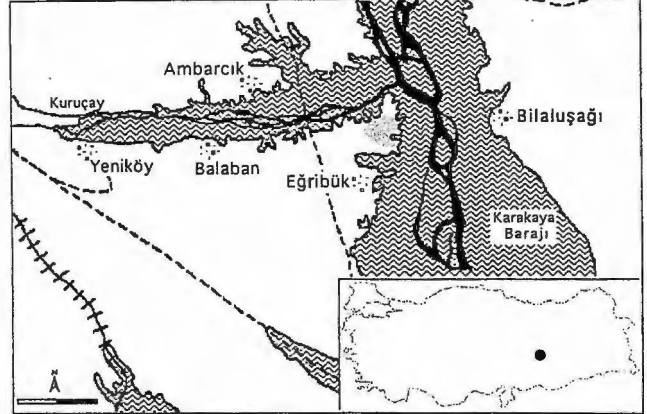
Araştırmalar ve Tabakalanma

1 Yalçinkaya, H. Müller-Beck ve G. Albrecht'den oluşan bir ekip, 1979 yılında Malatya il sınırları içinde, Kuruçay civarında yaptıkları yüzeY araştırmasında çakılların içinde ve çevrede Paleolitik Çağ buluntuları toplamışlardır. Ayrıca çevrede sekiz Paleolitik Çağ dağılım yeri tespit edilmiştir. Bazıları yukarıda anlatılan çakıllığın içindedir. Bu çakıllığın içinde hayvan kemikleri de bulunmuştur. Buluntuların çakıllığın içinde ne şekilde bulundukları, çakıllarla ilişkileri bildirilmemiştir [Yalçinkaya et al. 1987:30].

Küçük Buluntu

Bulunan aletlerin tümü araştırmacılara göre Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Bu buluntuların hangi aletlerden oluştuğu da belirtilmemektedir. Yayında çizimleri veya fotoğrafları verilmemiştir.

Yalçinkaya et al. 1987:30

Eğriçay-Çakalsuyu

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
il
ilçe
Köy

7° 4' K 3° 16' 18"
Gupey aofu Anadolu
Adıyaman
Merkez

Araştırma Yöntemi

YüzeY Araştırması Kazi

pceffii

0 AP 183P OÜP OEP

Yeri

Adıyaman il merkezinin yakınında, yaklaşık olarak kent merkezinin güneybatısında yer alan bir alanda, olasılıkla Eğriçay üzerinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Adıyaman il merkezinin güney ve güneydoğusu, derin dere yatakları ile yarılmış düzlükler halinde uzanmaktadır. Fırat Nehri'ni besleyen kollardan biri olan Eğriçay, Adıyaman il merkezinin kuzeybatısındaki dağlık bölgeden doğup, il merkezinin 15 kilometre uzağından geçip Ziyaret Çayı'nın bir devamı olan Kalburcu Çayı ile çayın Fırat'a dökülmesinden önce birleşmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

E Pittard 1928 yılında, Adıyaman il merkezinin 5 km güneyinde, yaklaşık 600-700 m kotlarında, kendi deyimiyle Fırat'a karışan Çakalsuyu yatağıının kenarında, adını vermediği bir köyün yakınında yontma taş aletler bulunduğunu belirtmektedir. Eğer Pittard yönde bir hata yapıp Pirun ile karıştırmıyorsa, Çakalsuyu yatağıında dolaşmış olamaz çünkü il merkezinden en az 15 km uzakta toplama yapmış olmalıydı. Adını vermediği köy il merkezinin 3.5 km güneyindeki Vartana veya 6.5 km güney-güneybatısında Büyük Kavak Köyü, dere ise Eğriçay olmalıdır. Bu kısıtlı bilgiler yüzünden buluntu yerini şüphe ile karşılamak gerekmektedir. Pittard civarda kaya sığınaklarının (olasılıkla Pirun?) var olduğunu bildirmektedir. Şevket Aziz Kansu da Adıyaman il merkezinden güneydoğu istikametinde yaptığı bir yürüyüş esnasında tesadüfen bir çakmaktaşı alet bulmuştur. Kansu'nun da Çakalsuyu'na ulaşması için kentten en az 15 km güneydoğuya yürümüş olmalıdır. Olasılıkla bu buluntu yeri de Eğriçay ile Çakalsuyu arasında olmalıdır. Kökten'in 1945 yılında yaptığı araştırmada Çakalsuyu olarak verdiği buluntu yeri ise kesinlikle Pirun yakınındaki Ziyaret Çayı'nın sekileridir. Çakalsuyu ile bir ilişkisi yoktur. Gene Kökten, Kansu'nun bulunduğu kırmızımsıtrak renkte çakmaktaşı Mousterien ucun Pirun'dan geldiğini iddia etmektedir [Kökten 1953:197].

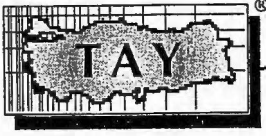
Jqç'i). \fiJIMf;

Pittard, daha çok Orta Paleolitik Çağ'a tarihlediği kahverengi patinalı çakmaktaşı aletleri yukarıda anlatılan bölgede ele geçirmiştir. Kansu ise kırmızımsıtrak renkte çakmaktaşıdan yapılmış tipik üçgen biçimli uç bulmuştur. Mousterien endüstriye koyduğu ucun boyutları 7.2 x 3.8 cm'dir.

(♦♦♦♦♦♦♦♦)

Pittard 1928-1929:137-138
Kansu 1938:183
Kansu 1939b:477-479
Kansu 1939c:172
Kökten .1947b:439-440, 468-469
Kökten 1953:197

Enerli Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat

36° 5' 42" D

Harita Pafta No

1:100.000

Bölge

Öğüt A. radolu

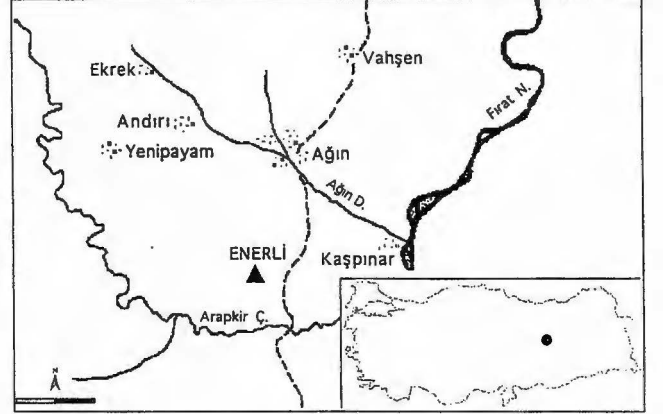
İ

Elailg

ilçe

Keba

Köy

g_für;t (B!f)

Yüzey Araştırması 0 Kazi

11 r. 111

181AP □ OP □ ÜP □ EP

Yeri

Bu buluntu yeri olasılıkla Elaziğ 1 merkezinin kuzeybatısında, Keba İlçesi'nin yaklaşık 8-9 km kuzeybatısında, Ağın İlçesi'nin kuşuçuğu 3 km güneyinde, günümüzde Keba Barajı'nın suları altında kalan eski Arapkir Çayı'nın yaklaşık 1.5 km kuzeyinde, olasılıkla Enerli Çiftliği adı verilen yerdedir. Bu alan günümüzde Keba Baraj gölü suları altında kalmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten yerleşmenin tam yerini bildirmediği gibi çevresel özellikleri hakkında da bir bilgi vermemektedir. Buluntu yerinin, yukarıda anlatılan olası yeri, 1:100.000 ölçekli haritadan saptanmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

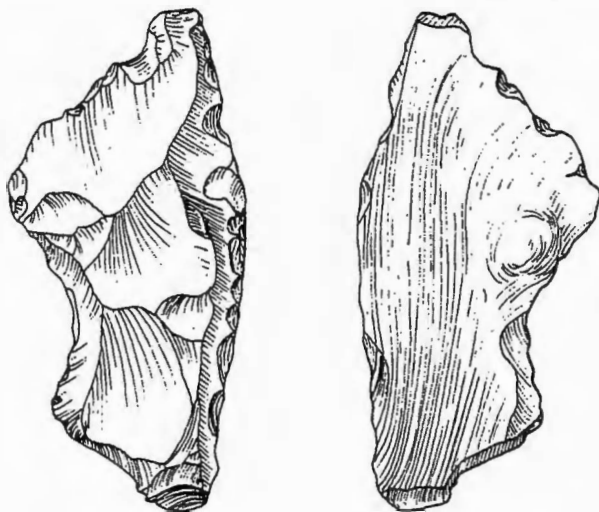
Enerli Mevkii adlı buluntu yeri, 1971 yılında, I.K. Kökten'in Elaziğ-Tunceli Yöresinde, Keba Barajı'nın göl suları altında kalacak yerleşme yerlerinin araştırılması sırasında ilk defa tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

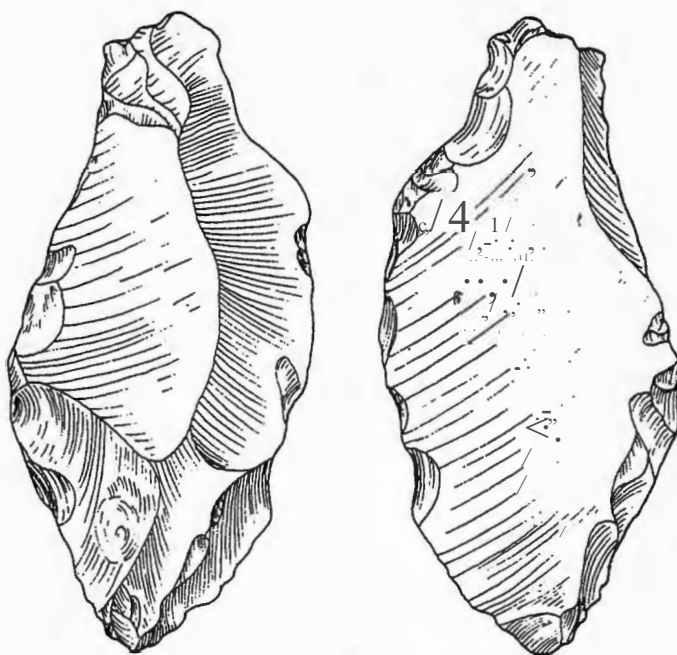
Kökten, Enerli Mevkii adını verdiği yerde, yüzeyde Alt Paleolitik Çağ tipinde, bir kenarı düzgün, çentikli avuç kazıyıcılar, üçgen kaba uçlar, dilgiden yapılmış büyük kazıyıcılar toplamıştır. Bu aletler arasında işçilik açısından Orta Paleolitik Çağ'a geçişi izleyen biçimlerde olduğunu bildirmektedir [Kökten 1971 a:15, lev.16/2 ve Kökten 1971 b:130,res.9].

Kaynakça

Kökten 1971 a:15, lev.16.2
Kökten 1971 b:130, res.9
Yalçınkaya 1981 :214
Yalçınkaya 1985:429

1

2

0cm 1 2 3 4 5

1. Kökten 1976: lev. 8/1 6
2 Kökten 1976: lev. 8/17

Erciş

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta Na
Bölge
İl
İlçe
Köy

39° 0' 0" K 43° 22' D

150

Doğu Anadolu

Van

Erciş

Merkez

Araştırma Yöntemi

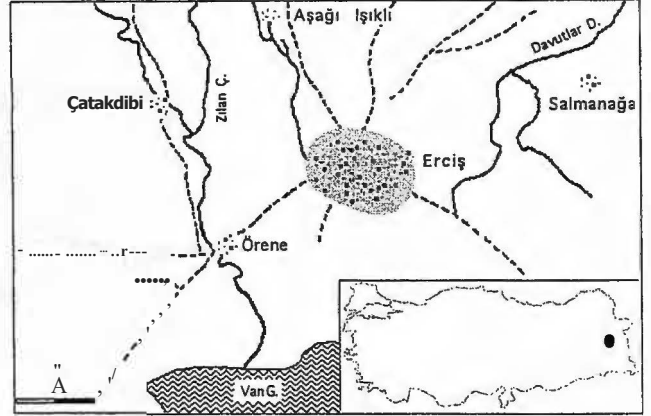
Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem

0 AP 18 OP 0 ÜP 0 EP

Yıl

Van ili sınırları içinde, Van il merkezinin kuzeyindeki Erciş İlçesi'nde. Kökten buluntu yerinin tam neresi olduğu hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten, buluntu yeri hakkında bir ipucu bile göstermediğinden, buluntu yerinin konumu hakkında bir şey söylemek imkansızdır. Buluntuların miktarından bahsedilmediği için de buranın bir konaklama yeri mi, yoksa tesadüfen bırakılan birkaç aletten oluşan tekil buluntu yeri mi olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Şimdilik yeni bir bilgi gelene kadar tekil buluntu yeri olarak yorumlanmıştır. Bir fikir vermesi açısından Erciş yöresi şematik planımızda gösterilmişse de bu planın buluntu yerini tam belirtmediğini hatırlatarak, Türkiye'nin Paleolitik buluntu yerleri arasında burasının şimdilik şüphe ile karşılanacak bir yer olduğunu bir kez daha belirtelim.

Araştırmalar ve Tabakalanma

I.K. Kökten araştırmayı hangi tarihte gerçekleştirdiği konusunda da bir ipucu vermemektedir.

İçerik ve Gfyr. (TV)

Kökten, bulduğunu iddia ettiği obsidien aletleri Orta Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Bulgular hakkında ne resim, ne çizim vermemekte, 1965 yılından sonra gerçekleştirdiği yayınlarında bu buluntu yerine hiç değinmemektedir.

Kaynakça

Kökten 1964a:18

Ergazi-Etimesgut

Tekil Buluntu Yeri:

Koordinat φ 57° 32' 40"-43" D

Harita Pafta No) 29

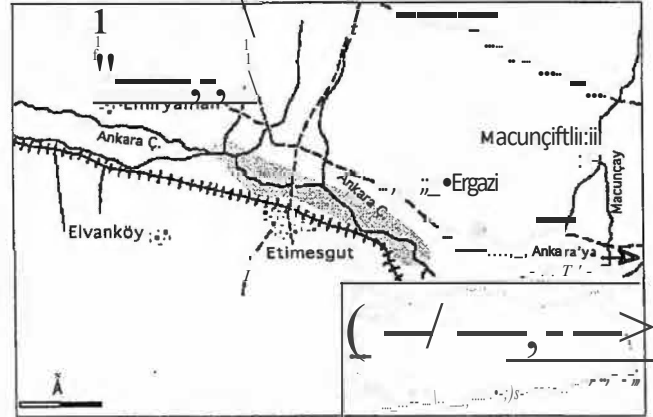
Bölge : İç Anadolu

i

ilçe E.tim.ts gut

Köy .Erg],:

1faş_!!ffiiiiX:\füü.111)) Yüzey Araştırması 0 Kazı

- liiM lii 181AP 18bP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Ankara İl merkezinin batısında, kuzeyde Ergazi Köyü, batıda Etimesgut/Etimesut, güneyde Güvercinli Köyü ile sınırlanan Etimesgut-Ankara Ovası'nda, Ankara Çayı'nın daha çok kuzey yakasında ve özellikle Ergazi Köyü'nün güneydoğusunda yer alan çakıllı kum ocakları kesitlerinde ve Ankara İl merkezinden batıya doğru 9, 15 ve 22. km'lerinde, Ankara-Ayaş karayolu üzerinde yer alan teraslardaki çakıl ocaklarındaki buluntu yerleri. Araştırmacılar olasılıkla birkaç değişik yerde toplama yapmışlardır. Buluntu yerlerinin ayrıntılı konumları haritalarında gösterilmediği için farklı araştırmacıların aynı kesitlerde toplama yapıp yapmadıkları anlaşılmamaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Pfannenstiel, Kansu ve Özansoy'un Etimesgut ovasında daha çok jeomorfoloji ağırlıklı ve gözleme dayanan araştırmaları sonucunda, ovada yamaçlarda 4 sekinin/terasın olduğu saptanmıştır. T 1 terasına daha çok ovanın Ankara'ya uzantısında, Yüksek Ziraat Enstitüsü, Maltepe, Demirtepe'de, batıda Ergazi yakınlarında tesadüf edilmiştir. T 2, T 3 teraslarını Ergazi Köyü yakınlarında, T 4 terasını ise ovanın batısındaki kum-çakıl ocalarında görebilmekteyiz. Teraslardaki çökmeler yüzünden Ankara'nın Paleolitik çağları için çok zengin buluntular veren bu çakıl/kum dolgularına tabakalaşma açısından fazla güvenilmemesi tavsiye edilmektedir [Müller-Beck 1960:116-117].

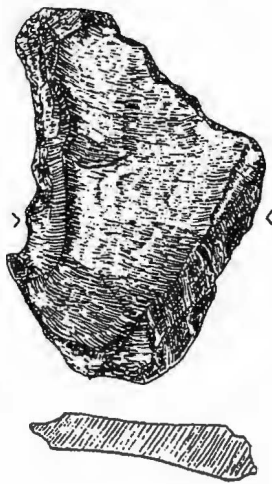
Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa 1938 yılında Afet inan ve E. Pittard, Ankara il merkezi ile Etimesgut arasında, Ergazi Köyü'ne doğru olan kısımdaki kumlu çakıl ocaklarında, 1939 yılında M Pfannenstiel belki aynı çakıl ocağındaki kesitte, kat kat humus, kil, molozdan müteşekkil 470 cm kalınlığında bir tabakanın altındaki, 30 cm kalınlığındaki bir tabakada Paleolitik Çağ aletleri toplamıştır. Bölgedeki en ayrıntılı araştırma Şevket Aziz Kansu ve özellikle Fikret Ozansoy tarafından 1971'de yapılmıştır. Bu araştırmacılar önce 1946 yılında uçak motoru fabrikasının yapımı sırasındaki kazı çukurundan, daha sonra Ankara Ayaş karayolu üzerindeki 9, 15 ve 22. km'lerdeki kum ocaklarından çeşitli Paleolitik Çağ buluntuları toplamışlardır. H. Müller-Beck'de aynı bölgedeki bir çakıl ocağında 1959 yılında üç ayrı endüstri gösteren aletler bulmuştur. Toplanan aletler topografik olarak iki bölümde bulunabilmektedir. Birincisi Ankara Ovası'nın 5-10 m üzerindeki teraslardaki çakıl ocaklarında döküntü şeklinde, diğeri ise buna bitişik daha yüksekte 30-35 m'deki teraslardadır. Her iki terastan yaklaşık 60 parça bulunmuştur. Müller-Beck bu teras buluntularını ihtiyatla yorumlamaktadır. Paleolitik insanların teraslarda bıraktıkları alet ve artikların meyil dolayısıyla hareket ettiklerini ve bulgular içinde biriktiklerini, bu yüzden az da olsa çökmeler sonucunda karışmanın olduğunu, bu açıdan bir buluntu topluluğunu en yeni buluntulara göre tarihlemek gerektiğini belirtmektedir. K. Kökten'de aynı kum çakıl ocaklarını ziyaret etmiş fakat bir toplama yapıp yapmadığını bildirmemiştir.

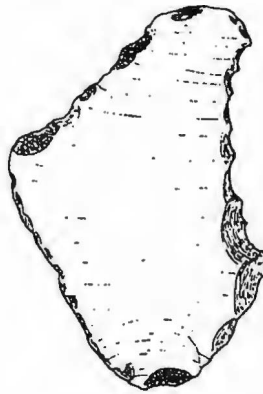
Küçük Buluntu

inan ile Pittard, yukarıda bahsedilen kumlu çakıl ocağında ayrıntıları hakkında hiçbir şey anlatmadıkları ancak Orta Paleolitik Çağ'a tarihledikleri Levallois-Mousterien aletler bulduklarını bildirmektedirler [Pittard 1939:res.1-8].

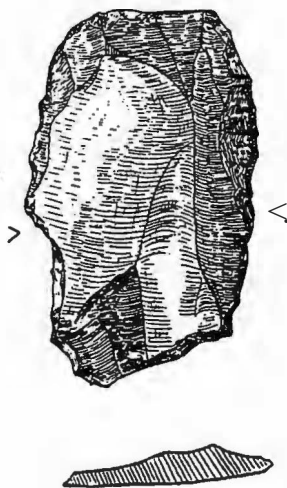
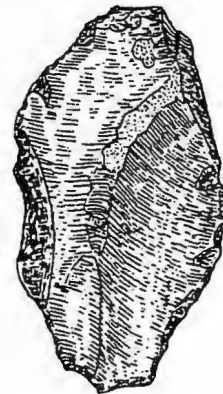
Pfannenstiel'de aynı geleneği devam ettirerek o da yalnızca Levallois-Mousterien aletler topladığını belirtmekte, aletler konusunda açıklayıcı bilgi vermemektedir [Pfannenstiel 1941 :ev.1-111]. Tüm bu araştırmacılar topladıkları aletlerin resimlerini yayınlayarak, Orta Paleolitik Çağ aletleri hakkında ancak bir fikir almamızı sağlamaktadır.

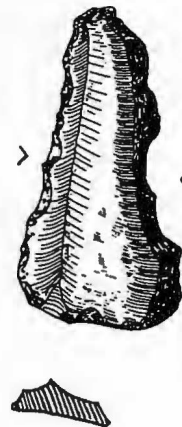
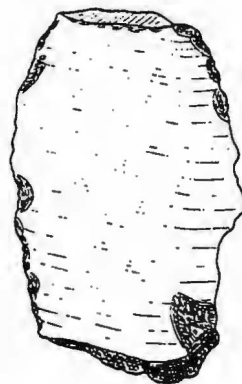
1

2

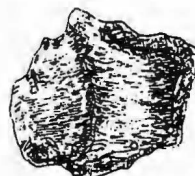
3

4

5

6

7

1. Pfannenstiel 1941: lev. 11/1
2. Pfannenstiel 1941: lev. XVII/5
3. Pfannenstiel 1941: lev. 1/2
4. pfannenstiel 1941: lev. XI/3
5. Pfannenstiel 1941: lev. XVI/3
6. Pfannenstiel 1941: lev. XIV/2
7. Pfannenstiel 1941: lev. XVIII/4

Kansu ile Ozansoy, 1946 yılında uçak motoru fabrikasının inşaat çukuru artıkları içinden iki adet iki yüzeyle bulmuşlardır [Kansu-Ozansoy 1952:386]. Birini Chelleen tip olarak tanımlarlar. T 2 terasının Ankara 1 merkezinden 15 km uzaktaki kesitinde ise üstteki kum tabakası içinden Mousterien uçlar bulunmuştur. Bir başka kesitte, üstteki kum tabakası arasında ise Micoquien iki yüzeyle ve Levalloisien tipte yongalar toplanmıştır. Daha altta Acheuleen tipte iki yüzeyle (el baltası) ve çok büyük yonga aletler ele geçmiştir. Müller-Beck ise topladığı buluntuları üç grupta incelemektedir. En eski grup bir iki yüzeyle (el baltası), birkaç tane el baltası parçası ve dibinden düzeltiler çıkarılan ağır yongalardan ibarettir. 14.7 cm uzunluğunda olan bir iki yüzeyle, sık dokulu kuvarsit çakmaktaşıdan yapılmıştır. Biçimsel özellikleri açısından Batı Avrupa'daki Orta Acheuleen başlangıcına sokulabilir. Çakıltaşı ocağının en eski topluluğuna ait olan parçalar az patinalıdır. Sürüklenmiş olup olmadıkları konusunda bir bilgi verilmemektedir. İkinci grup, kaplumbağı biçiminde Levalloisien tekniğinde yapılmış çekirdekler ve dibi düzeltili, düzeltilsiz yongalardır. Üçüncü grup kaplumbağı biçiminde oldukça küçük çekirdekler, Levalloisien uçlar, çeşitli biçimde kazıyıcılar, dipleri düzeltili ve düzeltilsiz disk ve diskoid biçimli kazıyıcılardan ibarettir. Tümü patinasız olan yontma taş aletler ve artıkları Levalloiso-Mousterien tipte bir endüstriyi işaretlemektedir [Müller-Beck 1960:res.3-5].

..♦jlyt{♦♦{if

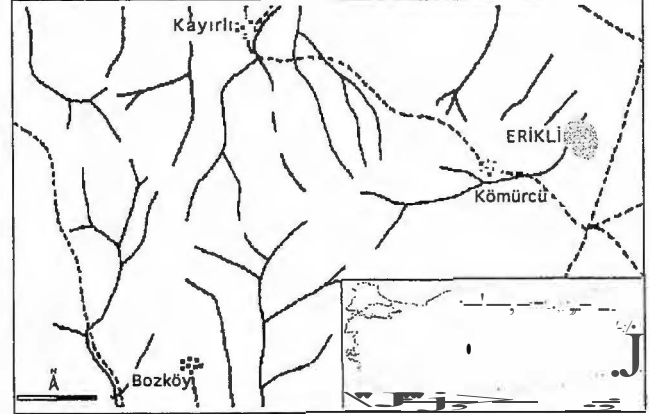
Pittard 1938:3-4
Pittard 1939a:69, res.1-8
Pfannenstiel 1941 :13, 1x111
Şenyürek 1944a:347
Kansu 1947:229
Kansu-Ozansoy 1952:381,384-387
Goetze 1957:1 5
Müller-Beck 1960:115-117, res.3-5
Kansu 1971 :217
Yalçınkaya 1981 :213
Yalçınkaya 1985:427
Tomsy 1991 :80-82

Erikli Deresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 17' K. 36° 36' D.
Harita Pafı No L 33
Böge İç Anadolu
İ Niğde
İlçe Bozköy
Köy Kömürcü

Araştırma Yöntemi ® Yüzey Araştırması O Kazı

İbSdefü81P □ OP □ ÜP □ EP

Yen Niğde il merkezinin kuzey-kuzeybatısında, Kömürcü Köyü'nün hemen doğusunda, Körkuyu Vadisi'nden sonra gelen ikinci bir vadidir. Balkan-Atlı yerin köyden yaklaşık 2 km uzakta olduğunu söylemektedir. Kodu P 35/17.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yazları kuruyan bir dere olan Erikli Deresi'nin oluşturduğu bu vadi kuzeye doğru gidildikçe çatallaşmaktadır. Vadi yamaçlarında yörenin en yoğun obsidien yatakları bulunmaktadır. Bu yatakların boyut olarak çok geniş bir alanı kapsadığı söylenmektedir. Genelde siyah renkte olan bu obsidienin içinde kırmızı harelerin varlığı gözlenmektedir. Bu tür obsidienler düzgün kırılmaya çok elverişli olan bir yapıdadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1995 yılında N Balkan-Atlı ve M.C. Cauvin yönetiminde Aksaray, Niğde, Nevşehir illeri Yüzey Araştırması çerçevesinde saptanan bir buluntu yeridir. Bu araştırma özellikle obsidien yataklarının çevresinde yoğunlaşarak, bunların yakınındaki atölye ve kamp yerlerini saptamaya yöneliktir.

Et fç' @J: 'qm (;

Erikli Deresi'nin oluşturduğu vadinin güney teraslarındaki tarlaların birinde, obsidienden bir adet iki yüzeyli bulunmuştur. Araştırmacılar henüz buluntu hakkında fazla bir bilgi vermemekle beraber sadece Paleolitik Çağ'a konabileceği yorumunu yapmaktadır.

i! .rbifç Balkan-Atlı - Cauvin 1997:296,
çiz.4'deki fotoğraf

Erzurum-Hasankale

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat : 41° 32-33' D
Harita Pafta No : 147
Bölge : Dış Anadolu
İl : Erzurum
İlçe : Hasankale (Pasinler)
Köy :

Araştırma Yöntemi:

☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Ölçü:

☐ AP ☐ 18bP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri:

Erzurum il merkezinin doğusunda, Erzurum-Hasankale karayolunun, Erzurum merkezinden itibaren 20-25 km ilerisinde, Yukarı Çakmak Köyü'nün kuzeybatısında, karayolundan 300 m kadar güneyde ve yola dik duran kurumuş bir dere içinde "(olasılıkla Posi Dere'yi besleyen küçük kuru dere) derenin yamacında.

Konumu ve Çevresel Önemi:

Şenyürek, buluntu yerinin konumu konusunda ayrıntılı bir açıklama yapmadığından, buluntu yerinin çevresel özellikleri hakkında bir bilgi aktaramıyoruz.

Araştırmalar ve Tabakalanma:

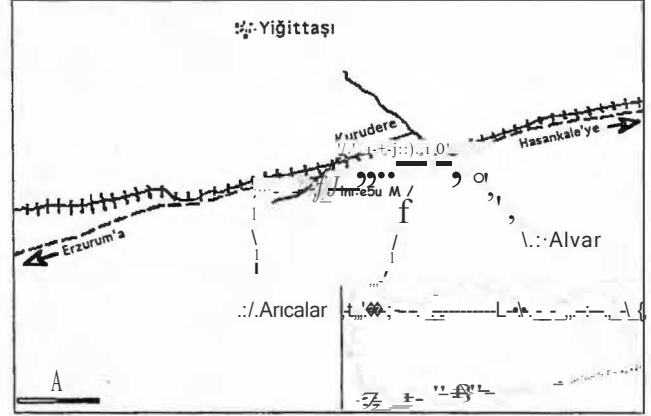
1942 yılında Kemal Alot tarafından tesadüfen, olasılıkla bir gezi sırasında Paleolitik alet bulunmuştur. Daha sonra bu buluntu aleti gören Şenyürek tarafından yayınlanmıştır.

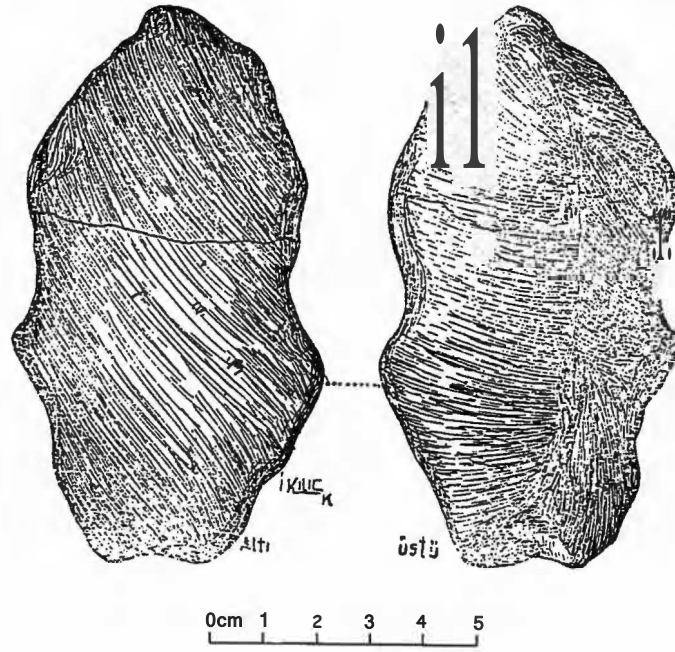
Küçük Buluntu:

Şenyürek, bu aletin bir yüzü işlenmiş uç kazıyıcı olarak yapılmış daha sonra yan kazıyıcı olarak kullanıldığını ve tipsel olarak Levalloisien özellikler taşıdığını ifade etmektedir. Alet volkanik bazalttan yapılmıştır [Şenyürek 1944b:şek.2]. Yalnız bir yüzü işlenmiştir. Boyutlarının 10.3 x 5.7 x 2.2 cm olduğu bildirilmektedir. Bu alet yakın bir zamanda kırılmış olarak bulunmuştur.

İyiliği

Şenyürek 1944b:351-352
Goetze 1957:15

Eşenköy Höyükü

!f!il iillliil!tf Jijiiilf Jll ijfr. i" tü '.f

Koordinat 40° 06' K, 28° 03' D
Harita Pafta No H 20
Bölge Marmara
İl Balıkesir
İlçe Manyas
Köy Eşenköy

i'r.aitim, tUi ;riif
tqij5;;pl

® Yüzey Araştırması O Kazı
☐ AP ☐ OP ☐ OOP ☐ EP

Yeri

Balıkesir il sınırları içinde, Balıkesir il merkezinin kuzeyinde, Eşenköy'ün 500 m kuzeybatısında ufak bir tümülüsün çevresinde yer alan buluntu yeri. Kodu H 9 / 2.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çevresi dağlarla çevrili olan Balıkesir Ovası oluşum bakımından tektonik kökenlidir. Bu oluşum çeşitli akarsuların taşıdığı alüvyonlarla dolarak düzleşmiş ve bugünkü görünümünü almıştır. Ovanın kuzeyinde andezit kayalarından oluşan volkanik kütleler yer alır. Balıkesir il sınırları içindeki dalgalı düzlükler, il merkezinin kuzeyinde de devam etmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1987 yılında M. Özdoğan tarafından gerçekleştirilen Balıkesir Bölgesi yüzey araştırmasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Yüzeyden toplanan bulgular hakkında bir bilgi verilmemektedir.

Kaynakça

Özdoğan 1989:581

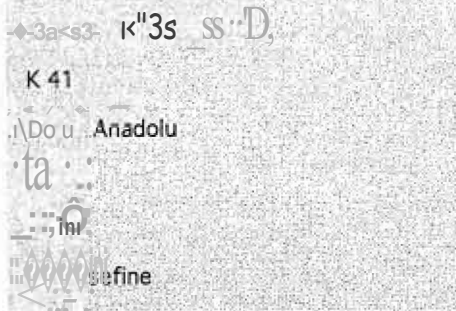

Eşkinisefine

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
il
ilçe
Köy

Araştırma Yöntemi:

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

figneji:

181AP ○ OP ○ ÜP ○ EP

Yeri:

Kökten, buluntu yerinin Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, günümüzde Keban Baraj Gölü altında tamamen kalmış olan eski Murat Suyu ile eski Karasu'nun birleştiği yerin yakınında, Murat Suyu'nun ilk sekilerinde olduğunu söylemektedir. 1:100.000 ölçekli haritada ise iki suyun birleştiği yerin yaklaşık 12 km kuzeydoğusunda, eski Bedrettin Suyu'nun (Tagar Çayı) Murat Nehri'ne karıştığı yerin hemen güneybatısında Eşkinisefine (Eşkinisefini) Mevkii yer almaktadır. Olasılıkla Kökten'in buluntu yerinin burası olduğu ileri sürülebilir. Bu buluntu yeride günümüzde baraj göl suları altında kalmıştır. Buluntu yerinin adı çeşitli yayınlarda başka başka verilmektedir. Bu çalışmada haritadaki ad kullanılmıştır.

Konumu ve
Gevresel Önemi

İ.K. Kökten, her ne kadar buluntu yerinin özellikleri hakkında fazla bir bilgi vermiyorsa da buluntuların eski Murat Nehri'nin ilk sekileri üzerinde, Paleolitik Çağı'nın en eski evresinde ve üçüncü zaman ile ilgili dolgularda bulunduğu bahsetmektedir. Bölgenin güney kısmı dağlıktır.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

1969 yılında, İ.K. Kökten'in Keban Baraj Gölü alanında su dolmadan yaptığı yüzey araştırmasında bu alan ilk defa bulunmuştur.

H(1/100,000);

Araştırmacı Eşkinisefine adlı yerde kaba kenarlı işlenmiş yonga aletlerle birlikte yontuk çakıllar bulmuştur. Bu buluntuların aynı bölgedeki Aktaş bulguları ile beraber Anadolu'nun en eski buluntuları olduğuna dikkat çekmekte ve insan öncülerinin kullandıkları bu aletlerle beraber, eğer bölgede yoğun bir araştırma yapıldığı takdirde bu insanlara ait fosil kalıntılarının da bulunabileceğini söylemektedir. Buluntuları ön Eskitaş Çağı'na tarihlenmektedir. Yalçınkaya da aynı konuya ihtiyatla yaklaşmaktadır. Kökten'in bu yorumunun çok erken olduğunu ve yörede yapılacak mağara kazıları ile yontuk çakıl endüstrilerinin durumunun açığa kavuşturulmadan kesin sonuçlara varmanın yanlış olabileceğini kabul edebiliriz.

Kaynakça

Kökten 1971 :16, lev.21 / 2
Kökten 1974:3
Yalçınkaya 1981 :214
Yalçınkaya 1985:429

Etioyokuşu-Çubuksuyu

Tekil Buluntu Yeri

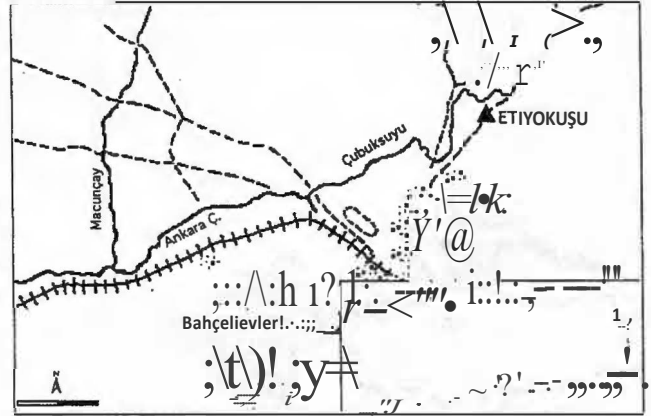
Koordinat 39° 58' K, 32° 53' D
Harita Pafta No 1 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy Keçiören

Araştırma Yöntemi © YüzeY Araştırması O Kazı

Dönem 0 AP 18BP 0ÜP 0EP

Yeri

Ankara il merkezinin 5 km kuzey-kuzeydoğusunda, Keçiören Köyü'nün (günümüzde Ankara'nın bir semti) güneydoğusunda, Solfasol Köyü'nün batısında, Ankara-Çubuk Barajı karayolunun Çubuksuyu ile keştiği yerin yakınındaki Etioyokuşu adı verilen höyüğün altında, Eski Çubuksuyu'nun oluşturduğu ilk sekideki kum-çakıl katmanı içinde ve Çubuksuyu'nun oluşturduğu vadide bulunan çeşitli buluntu yerleri.

Konumu ve Çevresel Önemi

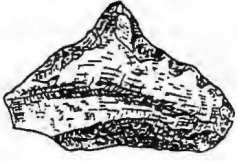
Hafifçe meyilli bir arazide, yaklaşık olarak 120 x 85 x 1.8 m boyutlarında Etioyokuşu adı verilen düz bir höyükte, 1937 yılında Türk Tarih Kurumu adına yapılan höyük kazısı sırasında, höyüğün çevresinde yapılan araştırmada, höyüğün altında Pleistosen dönem çakıllı kum tabakaları içinde tesadüfen ele geçen yontma taş aletlerin höyükteki kültürlerle bir ilgisi yoktur. Höyüğe çok yakın olduğu için arkeolojik yazınına Etioyokuşu Paleolitik buluntu yeri olarak geçirilmiştir. Bu buluntuların çıktığı yerdeki kum-çakıl katmanlarının Yüksek Ziraat Okulu'nun deneme tarlalarında ve Çubuk Barajı'nın hemen güneyinde yontma taş aletlerin bulunduğu kum-çakıl katmanları ile ilişkisi vardır. Bu açıdan burayı değerlendirirken Çubuksuyu sekileri adı altında isimlendirmek daha doğru olacaktır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

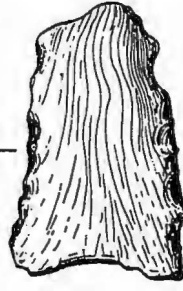
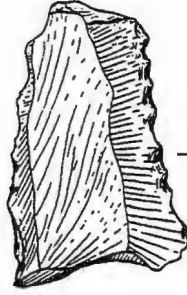
Etioyokuşu Paleolitik Çağ yontma taş alet ve artıkları Şevket Aziz Kansu tarafından Etioyokuşu Höyüğü kazısı sırasında, 1937 yılında bulunmuştur. Höyüğün çok yakınında höyüğün oturduğu sekinin höyük tabakaları ile beraber tespit edilen kesitinde yüzeyden itibaren 30 cm kalınlığında I.tabaka, 150 cm kalınlığında II.tabaka ile höyük tabakalaşması sona ermektedir. Bunun altında 60 cm kalınlığında ince çakıllı kum tabakası olan III.tabaka, daha altta 80 cm kalınlığında kalın çakılların karışmış olduğu kumlu IV.tabaka ile 30 cm kalınlığında ince kumlu, çakıl ve balçıklı V.tabaka ve en altta ise 50 cm kalınlığında olan kalın çakıl ve kumlu gene yontma taş alet açısından verimsiz olan VI.tabaka gelmektedir. Kansu, bunların altında 110 cm kalınlığında ince çakıl ve kumlu olan tabakaya depolanmış yontma taş alet ve artıklarını bulmuştur. Höyük tabakalarının kalınlığı olan 180 cm'yi çıkarttığımızda seki kesitinde 330 m derinde aletlerin olduğunu görmekteyiz. Bu taş aletlerin Keçiören sirtlarında ve Solfasol Köyü civarında Çubuksuyu'nun yan kollarında olan çakmaktaşı yumru tarlalarından ve konaklama/işlik yerlerinden sürüklenerek buraya depolandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Kansu, kent merkezinin 9 km kuzeydoğusunda Çubuk Barajı yakınında yontma taş alet bulmuştur. Çubuksuyu sekilerindeki bir başka buluntu yeri ise hemen hemen Ankara'nın içinde kalan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün deneme tarlalarıdır. Burada ele geçen aletlerin Çubuksuyu'nun ilk sekisinde olduğunu ileri sürülmektedir. Sekilerin tarihlenmesi için jeomorfolojik ve Paleontolojik araştırmaların yapılması gereklidir.

Küçük Buluntu

Etioyokuşu höyüğü altında bulunan Paleolitik Çağ aletlerinin tümü yapım tekniği olarak Kansu tarafından Levallois-Mousterien'e konmaktadır. Çakmaktaşıdan uçlar, kesiciler, kalemler, kazıyıcılar ve çekirdekler bu kesitten toplanmıştır. Kansu bu buluntular arasında EY 24 olarak numaralandırılmış parçayı iki yüzeyli olarak tanımlamaktadır. Kökten ise bu parçayı bir yüzü işlenmiş ve geniş bir yonga yüzü bulunan iri bir yonga olarak göstermektedir. Ayrıca Kökten, bu aletin yarım bir el baltası olduğu yorumunu getirmekte, Micoquien II'ye tarihlenmesini öngörmektedir [Kökten 1953:185], Kansu, bir başka yayınında da armut biçiminde bir iki yüzeylinin parçaları arasında olduğunu iddia etmesine karşın Şenyürek bu buluntunun kalın bir yongadan yapıldığını, kenarlarında düzeltmeler olduğunu ve bazı yonga yüzleri gösterdiğini ifade etmektedir [Şenyürek 1958:62]. Aletlerin hemen hepsinde aşınma izleri vardır.

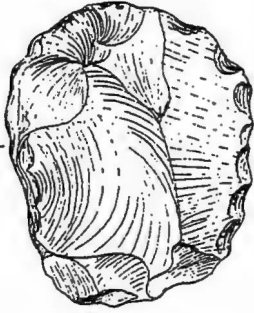
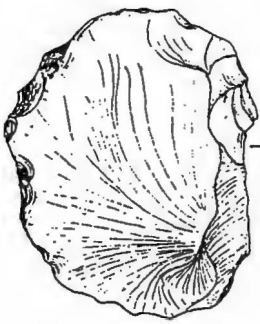
1

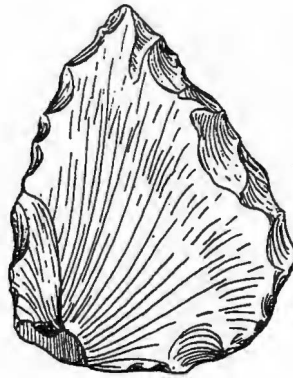
2

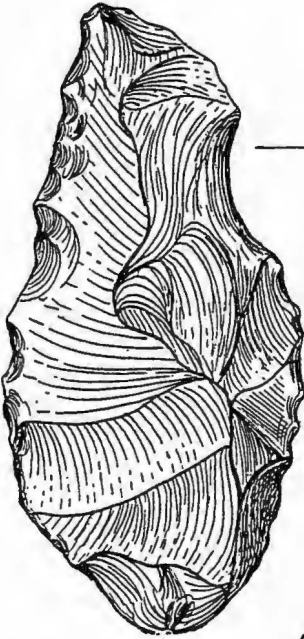
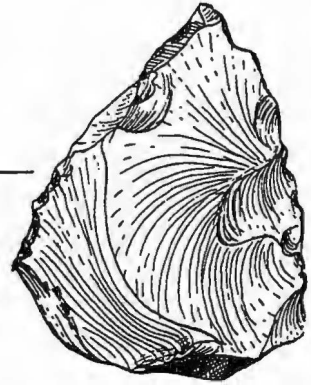
3

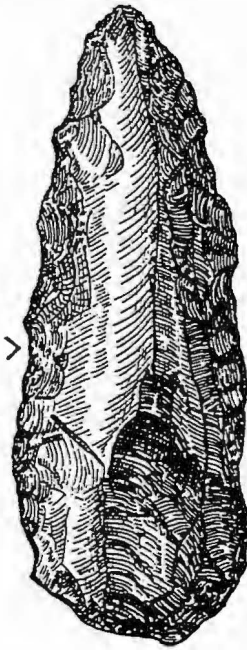
4

5

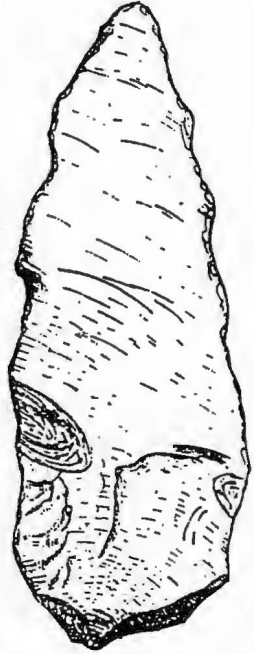

6

>

<

7

1. Pfannenstiel 1941: şek. XIV/S
2. Kansu 1940: şek. 49/G0
3. Pfannenstiel 1941: şek. XVII/4
4. Kansu 1940: şek. 52/49
5. Kansu 1940: şek. 44/3
6. Kansu 1940: şek. 43/24
7. Pfannenstiel 1941: şek. XII/I

Kansu, Çubuksuyu sekilerinde birinde, barajın yakınında bir Levalloiso-Mousterien endüstri özellikleri gösteren alet bulmuştur [Kansu 1939a].

Çubuksuyu sekilerinde bir başka buluntu yeri olan YÜKSEK ZİRAAT ENSTİTÜSÜ yakınındaki tarlalarda, 1934 ve 1938 yıllarında bu enstitünün öğretmenleri tarafından Levalloiso-Mousterien teknikte yontma taş aletler ele geçirilmiştir [Pfannenstiel 1941 :30-31,lev.XIV.1-S]. Tüm buluntuları aynı oluşumun içinde değerlendirmek lazımdır.

i'@.'vtiJk,çi,

Kansu 1937:5-17

Kansu 1938a: 184-1 87

Kansu 1938c:496

Kansu 1939d:96-97

Kansu 1940:1-5

Pfannenstiel 1941 :13,30-31

Kansu 1945:294

Kökten 1953:185

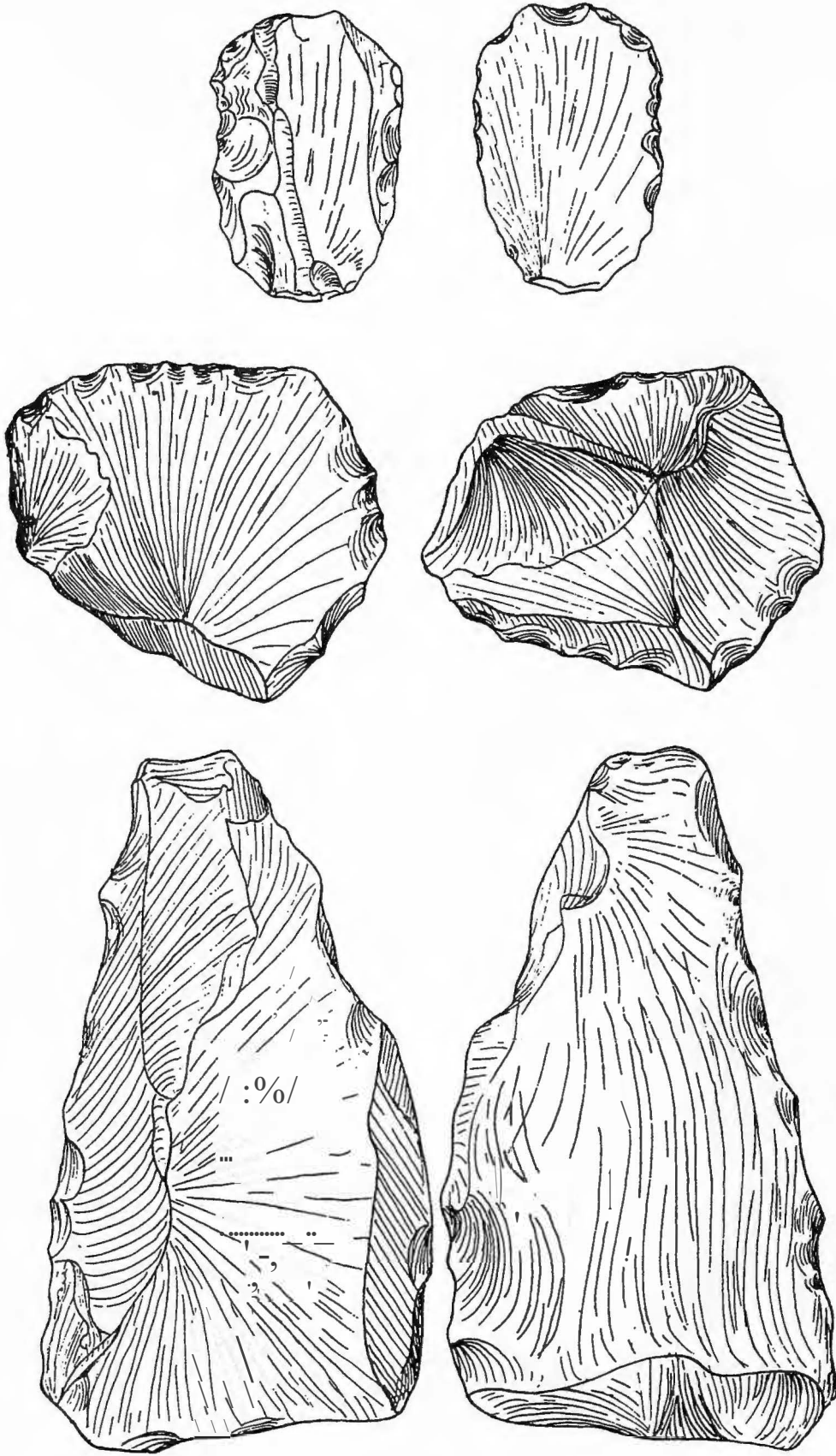
Şenyürek 1958:62

Müller-Beck 1960:117-118

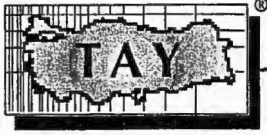
Kinal 1962:11

Kansu 1971 :217

Tomsky 1991 :43-46

--hO

Fikirtepe

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 59' K, 29° 02' D
Harita Pafta No 1:622.---
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Kadıköy
Köy Fikirtepe

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem

☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

İstanbul il sınırları içinde, bir zamanlar Kadıköy'ün bir köyü, günümüzde ise bir semti olan Fikirtepe civarı. Kansu buluntu yerini tam göstermediği gibi, Son Neolitik Çağ yerleşmesi olan Fikirtepe Höyüğü ile kendi buluntuları arasındaki ilişkiye buluntu yeri açısından bir açıklık getirmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kansu olasılıkla, Çanak Çömlekli Neolitik Çağ yerleşme yeri olan Fikirtepe çevresinde Kurbağalı Dere boyunca araştırma yapmıştır. Günümüzde bu alan tamamen modern yerleşme ve karayolları ile tahrip edilmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1952 yılında Şevket Aziz Kansu'nun Kurbağalı Dere ve Göksu Deresi boyunca yaptığı yüzey araştırması.

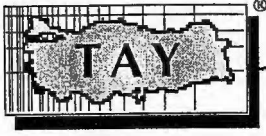
İlgi (if / L / UPEf):

Bu araştırmada Kansu, o zamanlar bahçe ve tarlalarla kaplı Fikirtepe'de çoğunun Paleolitik tipte olduğunu söylediği aletler toplamıştır. Kansu, bulduğu bu aletlerden bir ikisinin Paleolitik Çağ el baltası tipolojisi göstermekle beraber, pek çoğunun Son Neolitik Çağ yerleşmesi olan Fikirtepe ile çağdaş olduğunu belirtmektedir. Çok kötü çekilmiş olan fotoğraflara baktığımızda aletlerin (?) gerçekten sürüklenerek aşınmış oldukları görülmekte, bu resimlere bakarak yorum yapmanın imkansız olduğu anlaşılmaktadır [Kansu 1963b: res.4]. Kansu bir başka yayınında ise Fikirtepe'de Acheuleen tipte bir el baltası bulunduğunu bildirmektedir [Kansu 1971 :221]. Kansu'nun il. Atatürk Konferansları dolayısıyla verdiği bildiride ise buluntu olarak bir el baltası bulunduğu bildirilmektedir [Kansu 1970:114]. Bu buluntu veya buluntular İstanbul çevresinde Pendik, Göksu, Davutpaşa Deresi Alt Paleolitik Çağ el baltaları ile ilişkili olabilir.

Kaynakça

Kansu 1963b:661, res.4
Kansu 1970:1 14
Kansu 1971 221

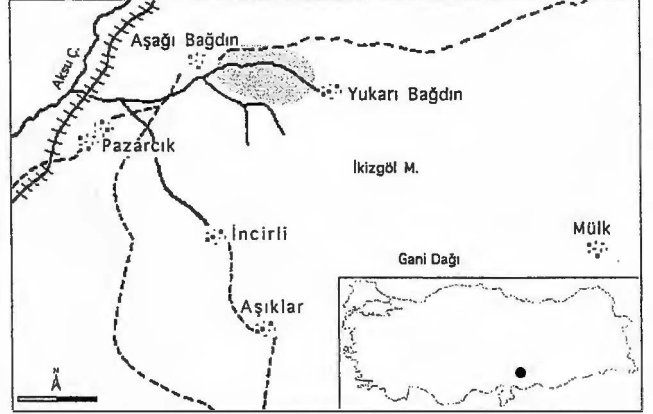

Gani Dağı Yöresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 21' 30" K, 37° 20' 36" D
Harita Pafta No 1:8- N 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Kahramanmaraş
ilçe Pazarcık
Köy Sarıl

t.ş.r.'s'utff'i f:y,t}fü mi;

® Yüzey Araştırması O Kazı

fğ Ji:(WJ 181AP 181OP O ÜP O EP

Yeri

Kahramanmaraş il merkezinin 35 km güneydoğusunda, Pazarcık İlçesi'nin doğusunda yer alan Gani Dağı ve onu batıdan ve kuzeyden çevreleyen Aşağı ve Yukarı Bağdın köyleri yakınındaki düzlükler, ayrıca Pazarcık İlçesi'nin 24 km doğusundaki Ardıl Köyü ile Ardıl Köyü'nün 8 km güneybatısındaki Sarıl köyleri arasında kalan alan. Bu iki buluntu yeri Gani Dağı olarak arkeoloji yazınına girmiştir. Her iki buluntu yerini aynı şematik planda göstermek mümkün olmadığı için Sarıl ve Ardıl köyleri için ikizini fişindeki şematik plana bakılması gerekmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çok dağlık bir alan olan bölgede su kaynakları mevcuttur. Döngel bölgesi gibi birçok mağara bulunmaktadır. Araştırılması gereken bölgelerdendir. Sistemli yapılacak yüzey araştırmalarında, özellikle Paleolitik Çağ'lara ait buluntuların ele geçmesi çevresel özelliklerine bakılarak beklenmelidir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

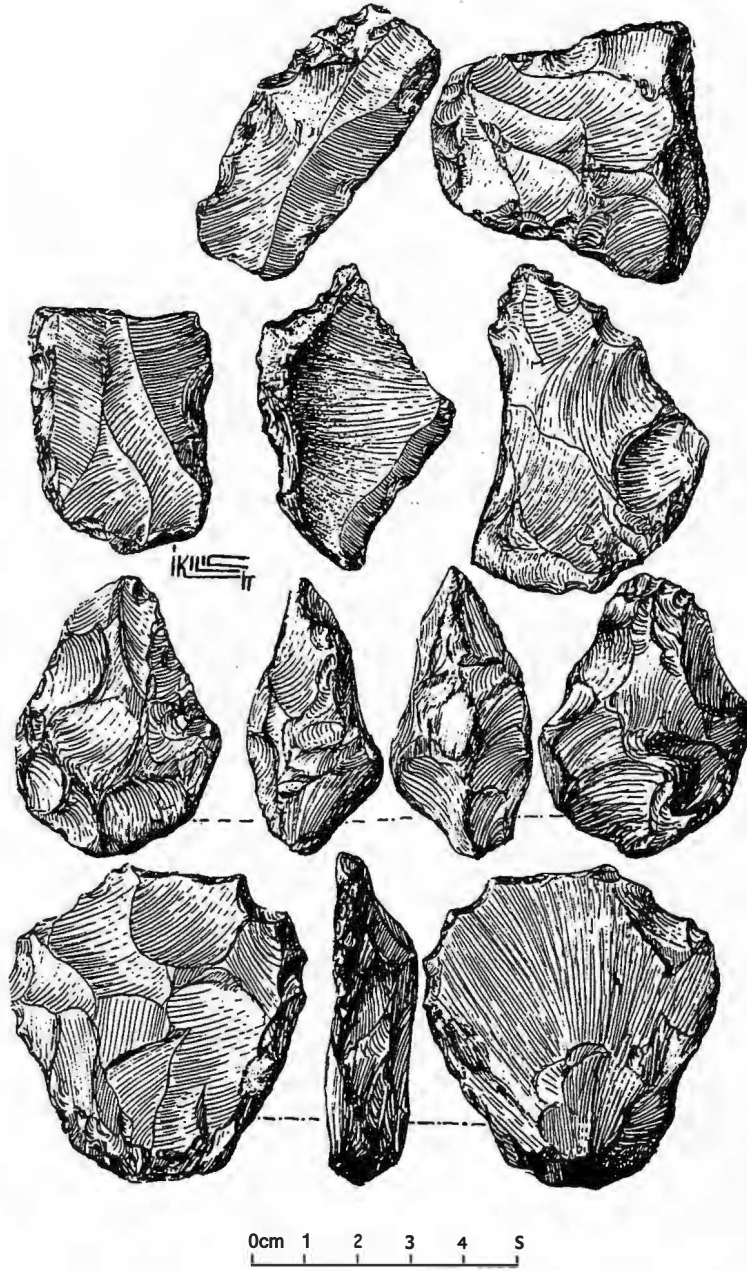
I.K. Kökten Döngel mağaralarından dolayı 1959 yılında Kahramanmaraş bölgesinde ve dolayısıyla Gani Dağı civarında kısa süreli bir araştırma yapmıştır. Kökten bu araştırmasını öncelikle Maraş-Malatya yolu üzerinde, yolun doğusunda, Gani Dağı'nın eteklerinde ve dağı çevreleyen düzlüklerde gerçekleştirmiş, daha sonra ise dağın doğu kısmına geçerek ikizin kazısına paralel olarak Ardıl ile Sarıl köyleri arasındaki düzlüklerde araştırmasını devam etmiştir.

Küçük Buluntu

Kökten bölgeyi ziyaret ettiğinde, dağın batı eteklerinde ve onu çevreleyen düzlüklerde biri beyaz diğerleri koyu kırmızı/kahverengi renginde çakmaktaşıdan yapılmış, yonga yüzleri, kenar çizgileri ve kenar çentikleri aşınmış fakat tam silinmemiş yontma taş aletler bulmuştur. Bu aletleri ihtiyatla Geç Alt Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir [Kökten 1960:48-49]. Kökten daha sonraki yılda ise Pazarcık İlçesi'nin güneydoğusundaki Sarıl ve bu köyün kuzeybatısında yer alan Ardıl köyleri arasındaki yamaçlarda Alt ve Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek parçalar bulduğunu ifade etmektedir [Kökten 1962a:40].

Kaynakça

Kökten 1959: 15
Kökten 1960: 48-49, lev.VIII/2-8
Kökten 1962a: 40
Yalçinkaya 1985:426

Gavurini Mağarası

Mağara

Koordinat 36° 35' K 32° 03' D
Harita Pafta No Q28
Bölge deniz
İl Antalya
İlçe Alanya
Köy Gökçe

Araştırma Yöntemi: ○ Yüze Araştırması ● Kazı

Yerli@tff; □ AP ○ CP ◆ ÜP ○ EP

Yeri

Gavurini Mağarası, Antalya il merkezinin doğu-güneydoğusundaki Alanya ilçesi'nin yakınlarında, ilçenin 6 km kadar kuzeybatısında Gömerme Tepesi'ndedir. 1:100.000'lik haritada tepenin olduğu yerde gösterilen bir mağara işaretinin olasılıkla burası olduğu düşünülmüştür.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kadınları mevkiinde bulunduğu için KADIPINARI /KADIINI Mağarası olarak da anılan mağaranın olduğu Gömerme Dağı'nda (Tepesi) Gavurini dışında Direkli ve Karadelik mağaraları da bulunmaktadır. Gavurini Mağarası oldukça büyük bir mağaradır. Kökten, mağaranın boyutları konusunda bundan daha fazla bir bilgi vermekten nedense kaçınmıştır. Tabanının büyük kaya blokları ile kaplı olduğu söylenmektedir. Kökten, mağaranın derinliklerinde yaptığı araştırmada, dipte akmakta olan bir suyun kenarında bir insan iskeletine ait kemiklere rastlamıştır. Mağaranın isminin yerel olduğu sanılmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

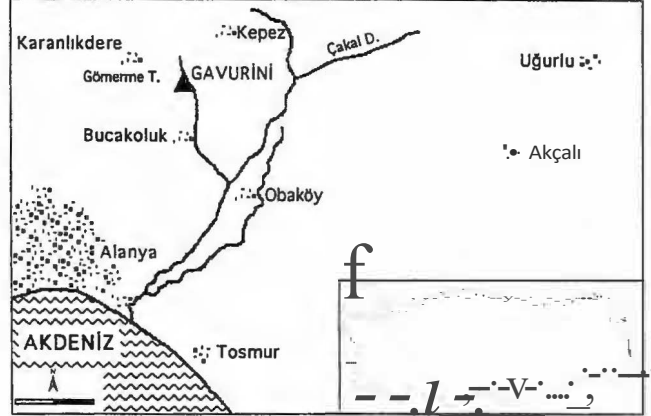
1956-1957 yıllarında I.K. Kökten tarafından mağaranın ağızına yakın bir yerde küçük bir deneme açması açılmıştır. Kökten, bu deneme kazısında üstten itibaren Klasik Çağ, ilk Tunç Çağı, Neolitik Çağ tabakalarının geldiğini, en altta ise Üst Paleolitik Çağ'a ait tabakanın gün ışığına çıktığını anlatmaktadır. Olasılıkla ana toprağa inilememiştir. Kazının boyutlarının çok küçük olduğu düşünülürse tabakalanmanın çok sağlıklı olmadığı şimdilik kabul edilebilir.

Küçük Buluntu

Kökten, Üst Paleolitik Çağ'a tarihlendiği tabakada, Aurignacien tipte aletler bulunduğu söz etmesinden başka bir bilgimiz yoktur. Aynı araştırmacı **Homo sapiens sapiens** olarak yorumladığı iskelet kalıntılarını, sertleşmiş kum kalıntıları içinden zorlukla söktüğünden bahsetmesine karşın, bu kalıntının hangi tabakaya ait olduğunu söylememektedir.

Kaynakça

Kökten 1959:12
Kökten 1964a:19
Kökten 1964b:61
Alkım (H) 1967:2
Alkım (H) 1968:2

Gavurkale

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 39° 32' K., 32° 36' D.
Harita Pafta No 129
Bölge C A Anadolu
il Ankara
ilçe Haymana
Köy o.e., -b}

Araştırma Yöntemi

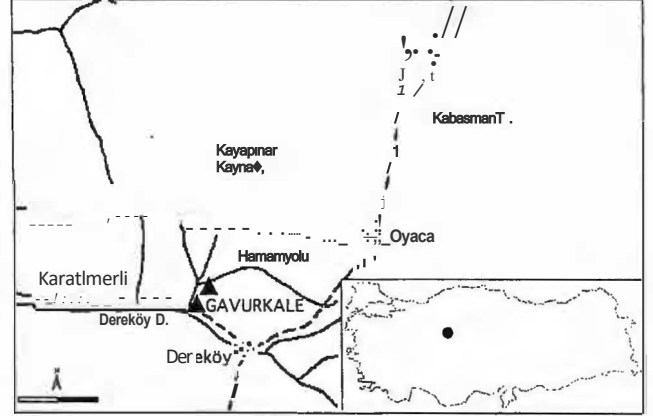
® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem

0 AP OCP 18LP OEP

Yeri

Ankara il merkezinin yaklaşık 54 km güney-güneybatısında, Haymana ilçesi'nin 13-14 km kuzey-kuzeydoğusunda, Deraköy'ün yaklaşık 2-3 km kadar kuzeybatısında. Ankara Suyu'na döken derenin (olasılıkla Bayakup Deresi) birtakım setler teşkil ederek alçalan derin bir yarı vadisinde, Gavurkale antik yerleşiminin 300-400 m doğusunda [von der Osten 1937a: şek.16'daki kroki].

f, J

=fi ; ; I t u n a k n im t
ya kın lnda oldu ğu an la ş l m a k t a dır. Çevresi da ğ ı k tır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Müne Atasıyan ve 1936 yılında Şevket Aziz Kansu, kale yakınında, olasılıkla Gavurkale Hitit Dönemi kalıntıları'nı ziyaret ettikleri sırada, çevrede Paleolitik Çağ buluntuları elde etmişlerdir.

Küçük Buluntu

Atasıyan bu alanda çalışırken bir adet uç ele geçirmiştir. Kansu ise bir atölye yeri olduğunu iddia ettiği yerde 5 adet kazıyı toplamıştır. Kansu Auriñacıen'e tarihd ettiği bu aletleri dağınık bir şekilde elde etmiştir [Kansu 1943b:şek.42-43]. Buluntular Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir [von der Osten 1937a:şek.16].

Kaynakça

Kansu 1937b:487
inan 1937:8
von der Osten 1937a:12, şek.16
von der Osten 1937b:405
Kansu 1938b:184
Bitte! 1939:95
Kansu 1940: 1-2
Pfannenstiel 1941:12
Kansu 1943b:4-5, şek.42-43
Şenyürek 1944a:346
Kökten 1947b:437
Kansu-Ozansoy 1952:381

27

10

12

14

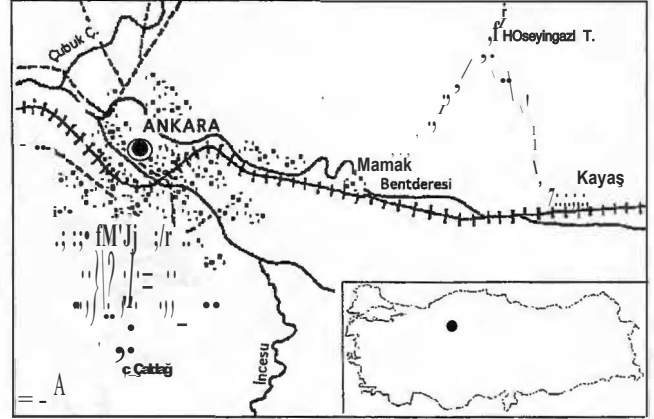
18

Gazi Eğitim Enstitüsü

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 57' K, 32° 48' D
Harita Pafta No 1 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy

;Af Stifib'a Y8 tertul @ Yüzey Araştırması ○ Kazı

lg nf : 0 AP 18bP O ÜP O EP

Yeri

Ankara il merkezinin çok yakınında, Bahçelievler semti ile Atatürk Çiftliği arasında, Eski Gazi Eğitim Enstitüsü'nün (yeni Gazi Üniversitesi) bahçesinin batı kenarında, Atatürk Orman Çiftliği'ne giden yolun sol (olasılıkla güney) tarafında bulunan graviyelerin üstünde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yeri ve çevresi modern yerleşme ile tamamen tahrip edilmiştir. Çevrede yeni inşaatların temel çukurlarında yapılacak araştırmalar yeni buluntuların gün ışığına çıkarabilir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

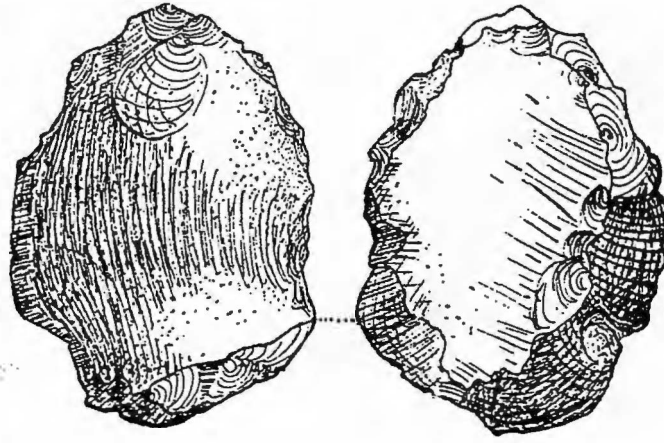
1941 yılında Muzaffer Şenyürek'in ve daha sonraları da aynı yerde Kemal Alot'un gelişigüzel yüzey araştırmaları yaptıklarını öğreniyoruz. Buluntularda araştırmaların yoğunluğuna göre çok az sayıda ele geçmişlerdir.

IK[g \ Jiii,jy;

Bulunan tüm aletler hakkında Şenyürek bilgi vermektedir. Şenyürek tarafından bulunan 3 alet ile Alot tarafından bulunan 1 alet çakmaktaşıdan yapılmıştır. Bunların ikisi kazıyıcı biri ise yan kazıyıcıdır. Boyutları 10.5 ile 4.3 cm arasında değişmektedir. Kazıyıcıların her ikisinde de kalın (Şenyürek'in deyimiyle kuwetli) patinayla kaplıdır, ikisi de Levallois tekniğinde yapılmıştır [Şenyürek 1943:şek.1]. Birinde tek yüzeyi işlemlidir. Diğerinde vurma yumrusu vardır. Alot tarafından ele geçen yan kazıyıcı ise ince patinaya sahiptir ve aşınmamıştır. Mousterien teknikte üretilmiştir. Şenyürek bu tekil buluntulara dayanarak Gazi Eğitim Enstitüsü civarında Levallois-Mousterien kültürün var olduğunu iddia etmektedir.

Kaynakça

Şenyürek 1943:345-348
Kansu 1952:382

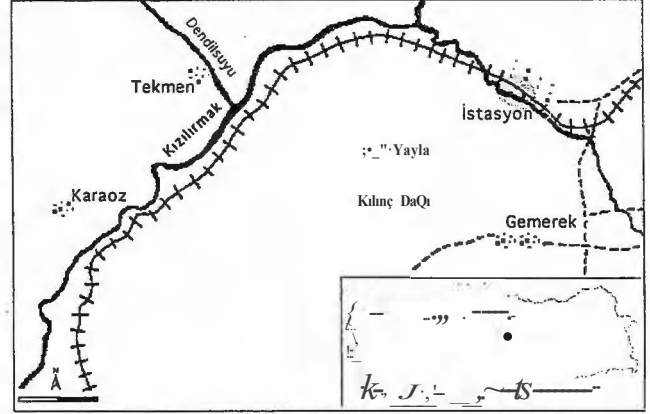
0cm 1 2 3

Gemerek İstasyonu

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 3g; 13-K, 36 04' D
Harita Pafta No J 36
Bölge İç Anadolu
İl Sivas
İlçe Gemerek
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

İl Sivas il merkezinin güneybatısındaki Gemerek İlçesi'nin tren istasyonu. İstasyon Kayseri ile Sivas illeri arasında, Sivas'tan yaklaşık 95 km uzaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Olasılıkla çevreden, tren yolunun çakıl ihtiyacını karşılamak için getirilen çakıllar arasında bulunan bu taş aletlerin, orijinal yerlerinin burası olmadığından dolayı konumları hakkında bilgi vermekten kaçınılmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Şevket Aziz Kansu 1941 yılında Gemerek tren istasyonunun çakılları arasında olasılıkla bir tren yolculuğu sırasında tesadüfen taş aletler bulmuştur. Buluntuların gerçek üretim ve kullanım yerinin başka bir yer olduğu kesindir. Sivas yöresinde Barsık ve Yapı mevkiilerinde, Kızılırmak'ın çakıllı dolgularında Paleolitik aletlere rastlanması, Gemerek İstasyonu'ndaki buluntuların da bu şekildeki bir - dolgudan geldiği düşüncesini aklı getirmektedir.

Küçük Buluntu

Bulunan aletler çakmaktaşıdan yapılmış Mousterien teknikte işlenmiş iki adet yongadır. Boyutları 66 x 38 x 11 ve 71 x 35 x 14 cm'dir. Kansu, bunları Orta Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir [Kansu 1943a:188].

Kaynakça

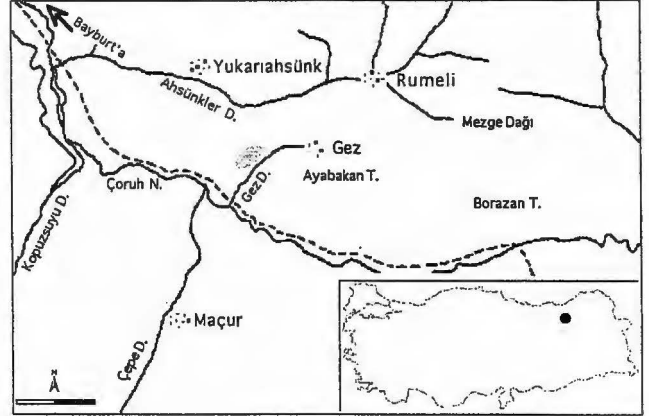
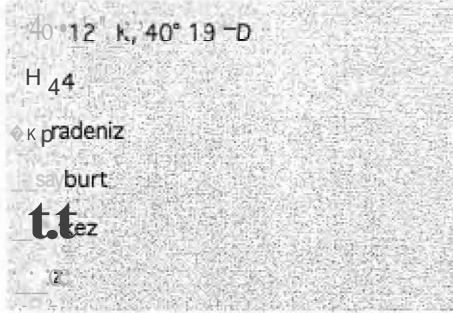
Kansu 1943a:1 BB
Kökten 1947b:438
Goetze 1957:15
Kansu 1971 :217

Gez Alanı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İl
İlçe
Köy

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem

☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Bayburt il merkezinin 13 km güneydoğusunda, Gez Köyü'nün batısında, Bayburt-Erzurum karayolunun hemen yanından geçen Çoruh Nehri'ne karşın Gez Deresi'nin kuzeybatı yamaçlarındaki bir alanda. Bu yamaçlar karayolundan yaklaşık 1.5-2 km içerdedir. Buluntu yeri Sanççek Dağı'nın güney eteklerindedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bu yamaçta sularla sürüklenmiş, bundan dolayı yayılmış durumda bulunan bazalt aletler ele geçmiştir. Bazaltların bölgeye yabancı olduğu söylenmektedir. En yakın bazaltlara Çoruh ırmağı yatağında rastlanmaktadır. Gez Alanı'nda bulunan bazaltlar ise ince gözenekli ve iyi kalitededir. Bunlar olasılıkla ırmağın, çok yukarılardan sürükleyerek getirdiği taşlardır.

Araştırmalar ve Tabakalanıma

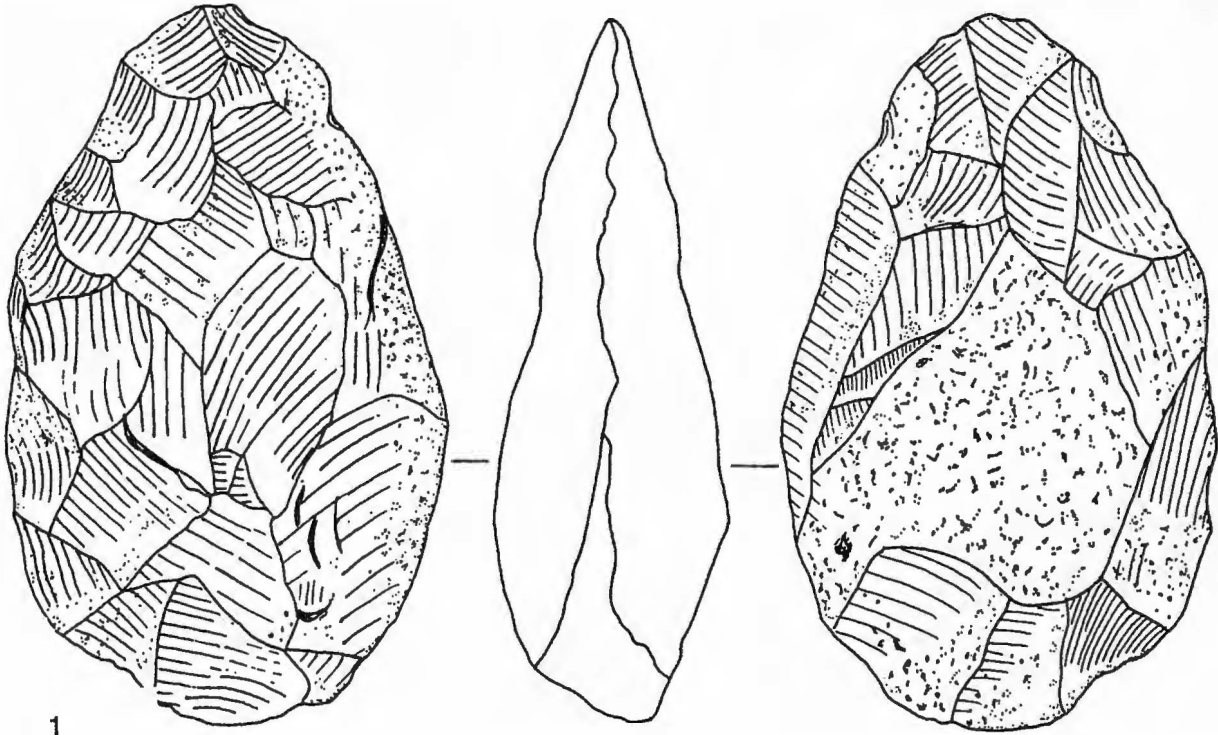
Obsidienden yapılan biri hariç tümü bazalttan yapılmış olan aletler ve artıklar, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden oluşan bir jeolog ekibinin kendi konularında Karadeniz Bölgesi'nde 1985 yılında yaptıkları araştırma sırasında tesadüfen bulunmuştur.

Küçük Buluntu

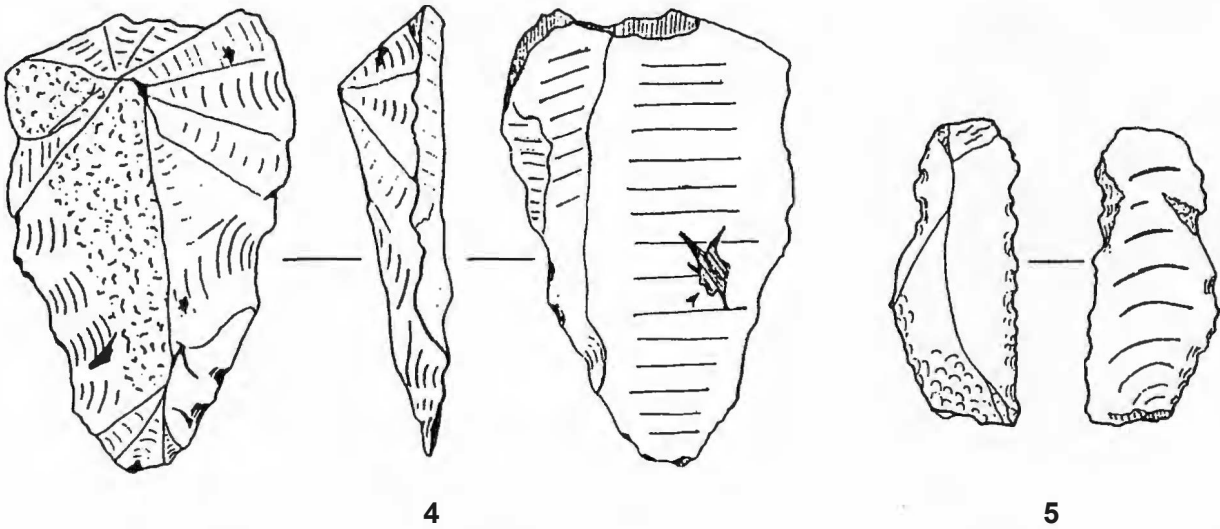
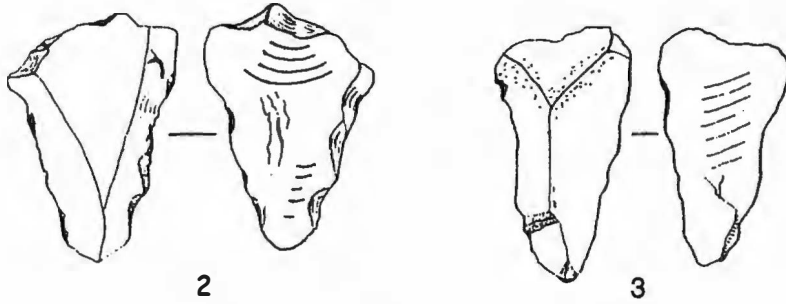
Buluntular arasında, 12.4 x 7.6 x 3.9 cm boyutlarında Acheuleen tipinde bir iki yüzeyli (el baltası) [Gündüzalp 1986:res.5], Levalloiso-Mousterien tipinde üçgen biçimli yongalar, ön ve yan kazıyıcılar ve çekirdekler sayılabilir [Gündüzalp 1986:res.7-23]. Uç kazıyıcılar genelde kısa ve ince dilgiler üzerine yapılmıştır. Taş aletler çok yakındaki bir geçici yurt yerinden sürüklenerek gelmiş olmalıdır. in situ değillerdir.

:- \in, i '

Gündüzalp 1986:49-53, res.1-30, har.1

0cm 1 2 3 4 5

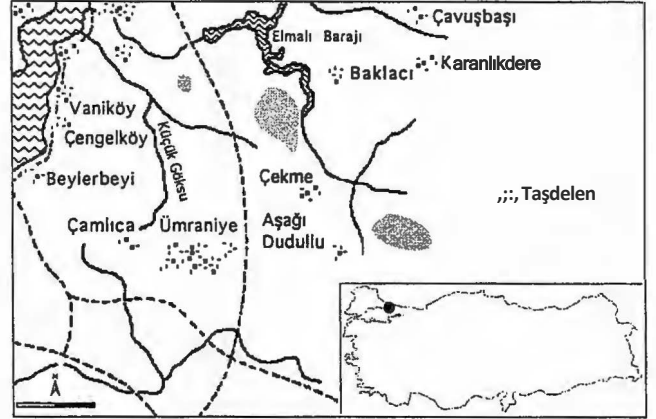

1. Gündüzalp 1986: res. 5
2. Gündüzalp 1986: res. 10
3. Gündüzalp 1986: res. 10
4. Gündüzalp 1986: res. 8
5. Gündüzalp 1986: res. 21

Göksu

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 41° 03-04' K, 29° 05-07' D
Harita Pafta No F 22
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Üsküdar
Köy Dudullu

f fi {c}L• i#ifu?.fül ® Yüzey Araştırması O Kazı

;;q6:Rm181 □ op □ iP O EP

Yeri

İstanbul il merkezinin doğu kısmında, Asya yakasında, Ümraniye'nin doğu ve kuzeydoğusunda, biri Büyük Göksu ve Küçük Göksu Deresi'nin arasındaki sırtın üstünde bir diğeri Dudullu Köyü'nün (günümüzde İstanbul'un bir semti) çevresinde olmak üzere iki alanda toplanan birbiriyle ilişkili olmayan bağımsız birimler halinde olan 13 buluntu yeri. Bu buluntu yerleri İstanbul'un yoğun iskana uğramasıyla günümüzde tamamen tahrip edilmişlerdir. Buluntu yerleri gerçekte Göksu-Dudullu olarak isimlendirilmesi gerekirken Göksu Deresi ile olan ilişkisinden dolayı araştırmacı tarafından Göksu olarak adlandırılmıştır. Bu çalışmamızda aynı ad kullanılmıştır. Kodu D 13 / 1-13.

Konumu ve Çevresel Önemi

Jelinek yönetimindeki ekip tarafından toplanan aletler, kalın ve kırmızımsı bir toprak katmanı ile içinde demir yumrucukları olan sarımsı renkli toprak katmanının oluşturduğu aşınmış kesitlerde bulunmak.tadır. Kırmızı toprak dolgularına Ümraniye ve Dudullu'nun kuzey kısmında yer alan engebeli arazide rastlanmış olması; bu oluşumun daha geniş bir alanda varken çeşitli derelerin yatak değiştirmesi ve aşındırması sonucunda ancak vadilerin yan kollarında kaldığını göstermiştir. Buluntu yerlerinin bir konaklama ve ışık yeri olup olmadığı belki buluntuların azlığından dolayı anlaşılmamaktadır. Buluntu yerlerinin ancak iki tanesinin birbiri ile ilişkili olduğu ileri sürülmektedir.

1Aifi {1.rüWf\$. "f:f
fiT '@ğti _-i

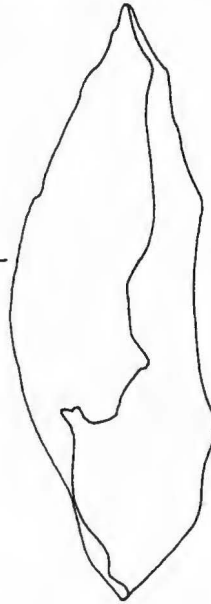
İlk defa 1961 yılında Şevket Aziz Kansu tarafından Göksu Vadisi'nde tam buluntu yeri ayrıntılarıyla bildirilmeyen bir yerde, Paleolitik tipte bazı parçalar ele geçirilmiştir [Kansu 1970:114, Kansu 1971 :221]. Kansu, Göksu Vadisi'nde nerelerde araştırma yaptığını açıklamamaktadır.

1964 yılında ise Arthur Jelinek yönetiminde, İstanbul ve Chicago Üniversitesi Karma Projesi adına İstanbul ve Michigan Üniversitesi öğrencilerinin katılımıyla Göksu derelerinin akaçlama alanlarında daha çok ilk üretimi toplulukları tespit etmeye yönelik yüzey araştırması sırasında Paleolitik Çağ özellikleri gösteren yontma taş aletler bulunmuştur.

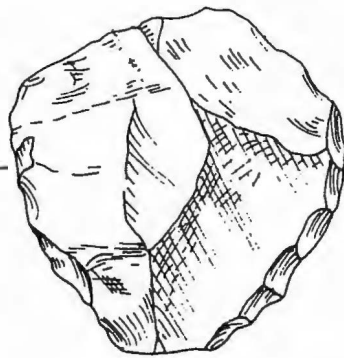
iEJgşf\$, l(i@t

Kansu, çok aşınmış olduğunu belirttiği buluntularından ikisinin ancak fotoğraflarını yayınlamıştır. [Kansu 1970:114, res. 1-4, Kansu 1971 :res.55-56]. Bu fotoğraflara bakarak yontma taş buluntuların yapımlarını tekniklerini anlamak imkansızdır.

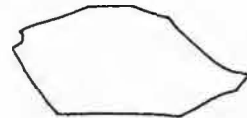
Jelinek ise yayınında topladığı az sayıda çekirdek, yonga, çekirdek aletler ve yonga aletleri ayrıntılı bir şekilde bilim dünyasına tanıtmaktadır. Bu aletlerin içinde Jelinek ekibinin 10 no'lu buluntu yeri olarak tanımladıkları yerde Üst Acheuleen evresine konabilecek tipse! özelliklere sahip kuvarsitten yapılmış iki yüzeyli alet (el baltası) [Jelinek 1980:lev.48,2 B], 11 no'lu buluntu yerinde büyük boyda kuarsit yumrularının bulunduğu çakıllı bir dolguda gene kuvarsitten yapılmış olan oldukça küçük boyda bir iki yüzeyli aletin dip kısmı bulunmuştur. Bir başka iki yüzeyli ise 2 no'lu buluntu yerinde ele geçmiştir [Jelinek 1980:lev.48,2 A]. Jelinek bu aletin üst Acheuleen özellikleri taşıdığını ileri sürmektedir. Ayrıca çok az sayıda Levallois ve Clacton tipi yongalar bulunmaktadır. Dişli düzeltili yonga aletlerin sayısı çoktur. Kuvarsit yanında çakmaktaşı da hammadde olarak kullanılmıştır. Jelinek tüm malzemeyi sınırlı jeolojik bilgiler altında Üst Acheuleen geleneğinde, Riss buzulunun sonu ile Riss-Würm buzulunun başına tarihlemektedir.

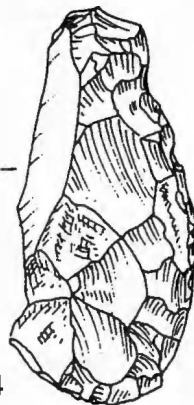
1

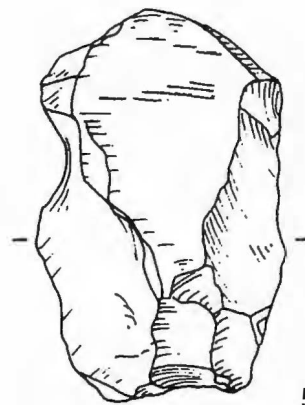
2

3

4

5

1. Esin 1992, lev. 2/1
2. Esin 1992, lev. 2/3
3. Esin 1992, lev. 2/4
4. Esin 1992, lev. 2/5
5. Esin 1992, lev. 2/6

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri

İçerik: 3. Bölüm, 1. Kısım, 1. Sayfa, 8. Bölüm, 1. Kısım, 1. Sayfa, 6. Bölüm, 1. Kısım, 1. Sayfa

İçerik

Alkım (U.B) 1963:77
Kansu 1970:1 14, res. 1-4
Kansu 1971 :221, res.55-56
Jelinek 1980-309-318 , 1v.48
Özdoğan 1983b:36
Esin 1992:62
Esin 1994:452

Gölköy Enstitüsü

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat

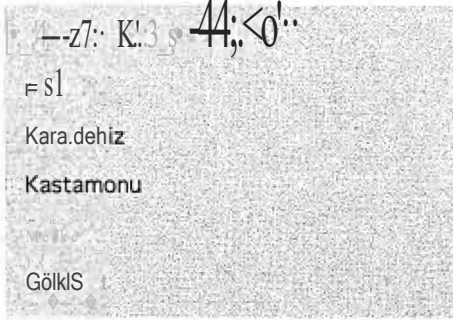
Harita Pafta No

Bölge

il

ilçe

Köy

t tişfüm l'xk WJ. füt:

® Yüzey Araştırması ○ Kazı

it.10:ctwm

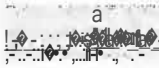
□ AP 18b P □ ÜP □ EP

Yeri

Kastamonu il merkezinin yaklaşık 6-7 km kuzey-kuzeybatısında, Gölköy Enstitüsü yakınında, Ziraat Bakanlığı'na bağlı olan fidanlıktaki, bekçi kulübesinin yakınında ve Enstitü binalarının güneydoğusundaki tarlada.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntuların ele geçtiği yer son yıllarda enstitü yapıları ile dolduğundan, konaklama yerlerinin kesin varlığından araştırmaların yetersizliğinden dolayı bahsedemeyiz.

Kemal Alot 1942 yılında Gölköy Enstitüsü civarında 5 adet çakmaktaşı alet bulmuştur. Bunlardan birinin güneydoğusunda tarla içinde bulunan mızrak ucu biçimindeki çakmaktaşı alet en dikkati çeken parçadır. Kansu'nun yaptığı araştırma hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

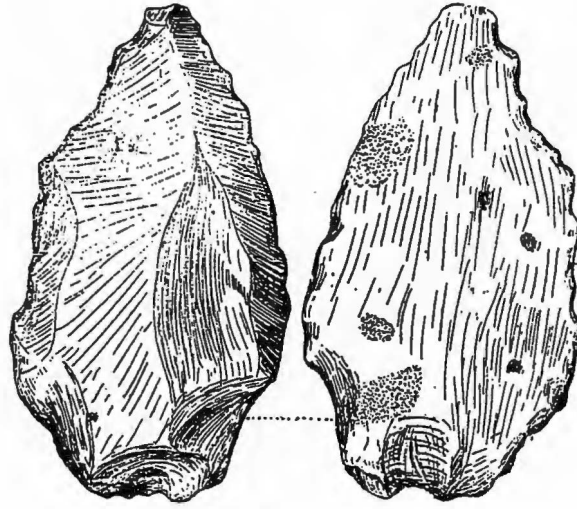
i'olu'f Bşl:ı fupl

Alot'un bulduğu 5 alet içinde, sarı renkte çakmaktaşıdan yapılmış ve kabaca mızrak ucu biçiminde olan alet yayınlanmaya değer görülmüştür [Şenyürek 1943:şek.2]. Aletin bir yüzü işlenmiştir. Kenarlarının keskinliğini kaybetmesinden, kütleleşmiş olmasından dolayı sürüklenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Levallois tekniğinde yapılmış olan bu alet önceleri uç, daha sonra da yan kazıyıcı olarak görev yapmıştır. Boyutları 9.1 x 5.1 x 1.6 cm'dir. Kemal Alot'un diğer bulduğu yontma taş aletler hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Kansu, Gölköy civarında kendisinin de Levallois-Mousterien tipinde yontma taş aletler ele geçirdiğini söylemektedir [Kansu 1947:229, şek.2,no.3]. Daha sonra aynı bölgede Bostancı'nın da araştırma yaptığını görmekteyiz. Bostancı, Gökırmak Vadisi'nde yaptığı araştırmada Gölköy çevresinde buluntu bulup bulmadığı konusunda metin içinde bir bilgi vermemesine karşit, bu araştırmayı anlatan yayınında, lev.I'deki haritasında buluntu yeri olarak Gölköy'ü göstermekte ve ayrıca lev.IV'deki çizimlerde, Gölköy ve Daday çevresinde bulunan diğer sileks aletler alt yazısını koymaktadır [Bostancı 1952:138]. Gerçekten Bostancı'nın bu alanda herhangi bir buluntu bulup bulmadığı anlaşılmamaktadır.

Kaynakça

Şenyürek 1944b:349-350, **şek. 1**
Kansu 1947:229, **şek.2**, no.3
Bostancı 1952:138, lev.IV
Goetze 1957:15
Kansu 1971 :217

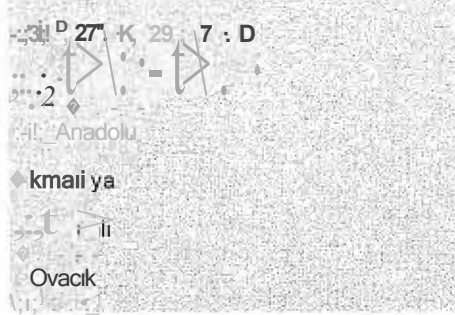

0cm 1 2 3 4 5

Göynük Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İl
İlçe
Köy

Araştırma Yöntemi:

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

İlgili

İLA P □ CF ○ CP ○ EP

Yeri

Kütahya il merkezinin batı-kuzeybatısında, Tavşanlı İlçesi'nin güneybatısında, Tavşanlı Ovası'nın güneyindeki yükseltilerin arasındaki Ovacık Köyü'nün 1 km batısındadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Geniş bir alana yayılmış olan buluntular, köyün batısındaki derenin hemen yanındaki kayalık yükseltinin üzerinden toplanmıştır. Buluntu alanı, denizden yaklaşık olarak 900-950 m yüksektedir. Efe, buluntu alanının boyutlarını vermemektedir. Yayınladığı fotoğraftan da buluntu yerinin özelliklerini anlamak olanaksızdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

T. Efe tarafından 1989 yılında Kütahya yöresinde yapılan yüzey araştırmasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Buluntu yerinden toplanan yontma taş aletleri konusunda bir bilgi verilmemekte, buna karşın, olasılıkla buluntu yerinde çakmaktaşı tapanları bulunduğu için, çevrede çakmaktaşı yataklarının varlığından söz edilmektedir. Efe bu buluntuları Alt Paleolitik Çağ içinde değerlendirmektedir.

(K Yö.) fil

Efe 1990a:407 res.1 O

Gri Memo Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

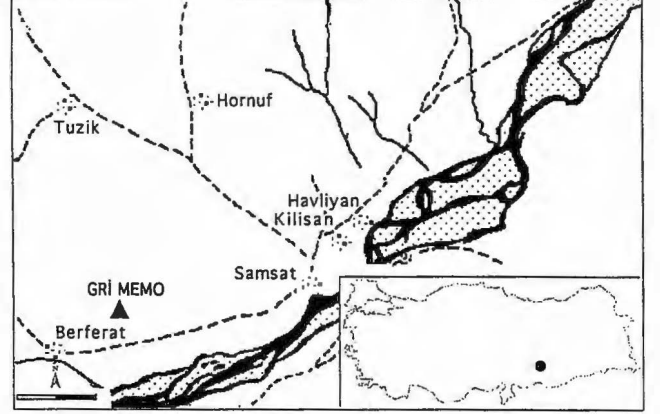
Koordinat : 3 r 3 Q ' Kİ3B•-27:•:,D
Harita Pafta No : M40
Bölge : G.öneydo u Anadolu
İl : Adıyaman
İlçe : Samsat
Köy : Baldıral Çınan. Kantara)

Araştırma Yöntemi : ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem : ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Adıyaman il merkezinin güney-güneydoğusunda, eski Samsat İlçesi'nin S km batı-güneybatısında, Kantara Köyü'nün 2.700 m batısında, Kantara-Berferat karayolunun (1992 yılında Atatürk Barajı'nın gölü altında kalmıştır) yaklaşık olarak kuzeyinde, Zerik Deresi'nin batısındaki Gri Memo Tepesi. Atatürk Barajı'nın bitip su tutulmasıyla bu alan yok olmuştur. Kodu T 50 / 19.

Konumu ve Çevresel Önemi

Koni biçiminde olan Gri Memo Tepesi'nin yakın çevresinde dik eğimli, derin yataklar içinde küçük dereler geçmektedir. Gri Memo adındaki tepenin altındaki taraçalarda ve doğu sırtında çakmaktaşı alet ve atıkları bulunmaktadır. Bulunan aletlerin fazla yoğun olmamasına rağmen buranın kısa süreli de olsa bir konaklama ve kamp yeri olduğunu kabul ediyoruz.

Araştırmalar ve Tabakalanma

M. Özdoğan başkanlığında, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve yardımcılarından meydana gelen ekip tarafından yapılan 1977 yılı Aşağı Fırat Yüzey Araştırması'nda yukarıda **yeri** ve konumundan bahsedilen yerde yontma taş buluntular ele geçmiştir.

Küçük Buluntu

Tepenin batı yamacında Acheuleen tipinde bir iki yüzeyli (el baltası), doğu yamacında sürüklenmeden dolayı çok aşınmış bir başka iki yüzeyli, gene doğu sırtta yongadan üretilmiş yan kazıyıcılar ve kenar düzeltili çeşitli parçalar bulunmuştur. İki yüzeyliler Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Özdoğan bazı buluntuların Orta Paleolitik Çağ'a ait olabileceklerini bildirmektedir [Özdoğan 1977:128].

Kaynakça

Özdoğan 1977:128

Güdül

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
il
ilçe
Köy

K, 32° 13-14' D
H 28
İç Anadolu
Ankara
Güdül
Merkez

Araştırma Yöntemi

● YüzeY Araştırması ○ Kazı

ID 00: 0 AP 181P OÜP OEP

Yeri

Ankara il merkezinin kuşuçu mu 63 km kuzeybatısındaki Güdül İlçesi'nin hemen batısında Kirmir Çayı (Suyu)'na inen platonun üstünde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çevrede Kirmir Çayı sarp vadisinde kalkerli araziye tarihi çağlarda oyularak yapılmış inler ve yapay mağaralar bulunmaktadır. Bunların bazıları mesken bazıları ise kilise gibi kullanılmıştır. Çevrede doğal mağaraların varlığından bahsedilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

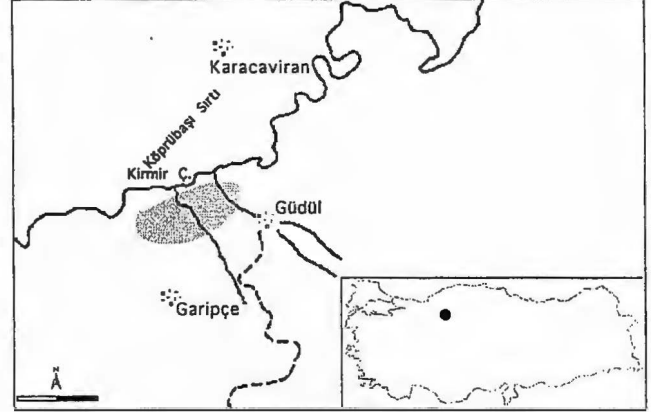
1938 yılında platonun üstünde, çakıllı düzlüklerde, Şevket Aziz Kansu bazı yontma taş aletler bulmuştur. İ.K. Kökten ise 1945 yılında aynı düzlüklerde, Kirmir Vadisi'ne bakan volkan platosunu örten çakıllar arasında 4 adet alet toplamıştır.

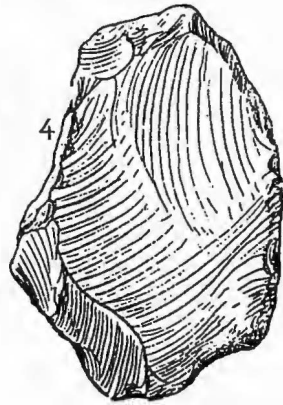
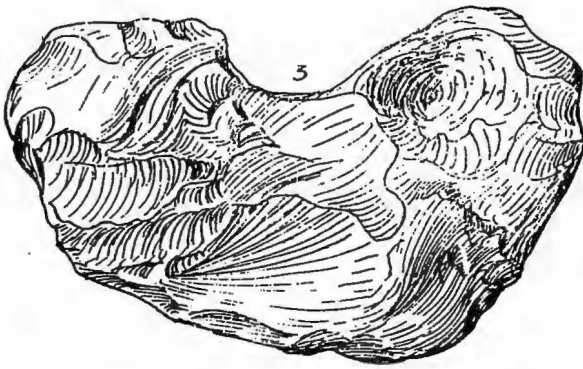
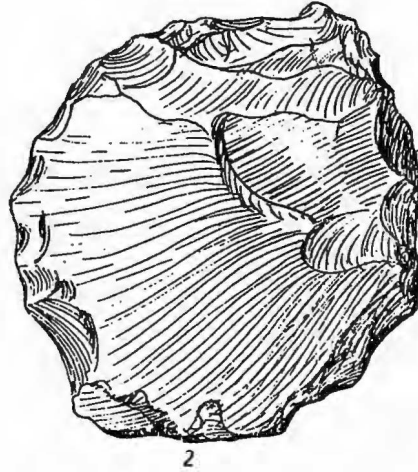
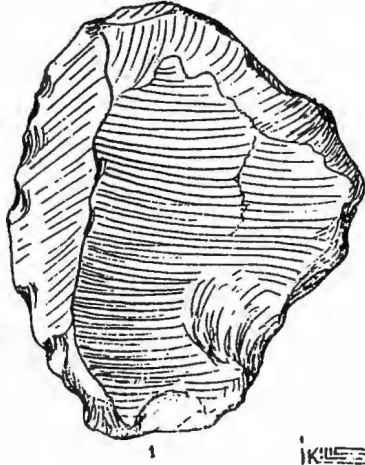
Küçük Buluntu

Kansu, çakmaktaşıdan olduğunu söylediği aletlerin yapısal özelliklerine ve tarihlenmelerine değinmemektedir. Kökten ise bulduğu dört adet çakmaktaşı aletten tümünün kazıyıcı olduğunu ve Etiyokuşu Orta Paleolitik Çağ aletleri ile olan benzerliğine dayanarak bunlarında Levalloiso-Mousterien kültüre sokulabileceklerini ifade etmektedir [Kökten 1947b:lev.LXXXIV]. Çoğu parlak patinalıdır. Kırmı çentikli oluklu kazıyıcı olan aletin kopma ve yonga yüzü tamdır, vurma yumrusu yoktur. Aletin bir kenarı düz diğer kenarı çentiklidir. Diğer iki alet koyu kahve renkli çakmaktaşıdan yapılmış olup, kenarları çentikli yuvarlak kazıyıcıdır. Bu son alet genelde tipik özellikler göstermemektedir. Kökten ayrıca Güdül yakınlarında Acheuleen ve Micoquien baltacıklar bulunduğunu bildirmektedir [Kökten 1952b:198, res.4 alt sağ]. Tomskey ise Kökten'in buluntularına dayanarak Üst Acheuleen endüstrisinin varlığına işaret etmektedir [Tomskey 1982:274-275].

Kaynakça

Kansu 1938c:496
Kansu 1939a:22
Kansu 1939d:96
Bittel 1939:95
Pfannenstiel 1941:15
Kökten 1946:224
Kökten 1947b:436,444-445
Kökten 1952b:198, res.4 alt sağ, res.5 orta sol
Tomskey 1982:274-275

- 1•Kökten1947b: rev. LXXXIV/1
2. Kökten 1947 b: rev. LXXXIV/2
3. Kökten 1947 b: rev. LXXXIV/3
4. Kökten 1947 b: rev. LXXXIV/4

Gümüşdere-Kilyos

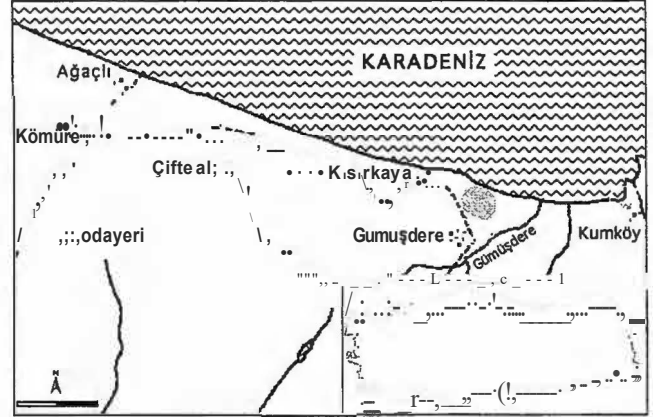
Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 41° 14' "K, 28° 59' -29° 02' D
Harita Pafta No 21 - F 22
Bölge Marmara
İstanbul
İlçe Kemerburgaz
Köy Gümüşköy

Araştırma Yöntemi YüzeY Araştırması O Kazı

Dönem 0 AP 0 OP 181ÜP 181EP

Yeri İstanbul İ merkezinin (Eminönü) 26 km kuzeyinde, Kilyos'un 4 km batısında, Ağaçlı ile Kilyos arasında, Gümüşköy/Gümüşdere Köyü'nün 2 km kuzeydoğusunda, Karadeniz kıyısındaki geniş bir alana yayılan, buna karşılık Ağaçlı kumulundan daha küçük olan kumul ile Gümüşdere kumulunun doğusunda Kumköy'ün kuzeyindeki Kilyos kumulu. Kodu D 13 / 14.

Konumu ve Çevresel Önemi

Güneyi oman ile çevrelenen kumul Karadeniz'e paralel uzanmaktadır. Domuzdere ve Gümüşdere adıyla anılan derelerin birleşerek Karadeniz'e ulaşmadan önce meydana getirdiği dar vadinin her iki tarafındaki yeni kumul alan ile Domuzdere teraslarındaki kumul üzerinde yontma taş buluntular ele geçmektedir. Bu alan ve güneyindeki oman ile bölge, Buzul ve Buzularası devirlerde ve daha sonraki Holosen dönemi başında özellikle avcılar açısından mevsimlik yerleşmelere uygun özellikler taşımaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda tıpkı Ağaçlı kumulunda olduğu gibi kumul üzerinde ortaya çıkan buluntu birimleri sert satırlı kırmızı renkteki eski kumulun üzerinde yer almaktadır. Sarı renkteki yeni kumul, şiddetli rüzgarlarla yer değiştirmesi sonucunda eski kırmızı renkteki kumul ortaya çıkışı ile yeni kamp yerleri zaman zaman görülmektedir. Bu kamp yerlerinin aynı olayın yaşandığı Ağaçlı kumulundan farklı olarak daha dağınık ve seyrek durumda olduğu izlenmektedir. Buluntu birimleri çakmaktaşı alet ve artıklarından oluşmaktadır. Bazı büyük taşlardan (direk taşı?) çadır ya da ahşaptan basit kulübelerin olduğu sanısı uyanmaktadır. Gümüşdere kumulu da tıpkı Ağaçlı kumulu gibi kömür çıkarılmak için tahrip edilmezse, kumulda yeni kamp yerlerinin şiddetli rüzgarlar sonucunda günışığına çıkması beklenmelidir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1974 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Kürsüsünden (Anabilim Dalı) M Özdoğan ve S. Harmankaya tarafından ilk toplaması yapılan kumulda , 1975 ve 1980 yıllarında M Özdoğan'ın Trakya Bölgesi yüzeY araştırmaları çerçevesi içinde araştırmalara devam ettiğini görmekteyiz [Özdoğan 1982:48, Özdoğan 1983b:411, Özdoğan 1983a:137].

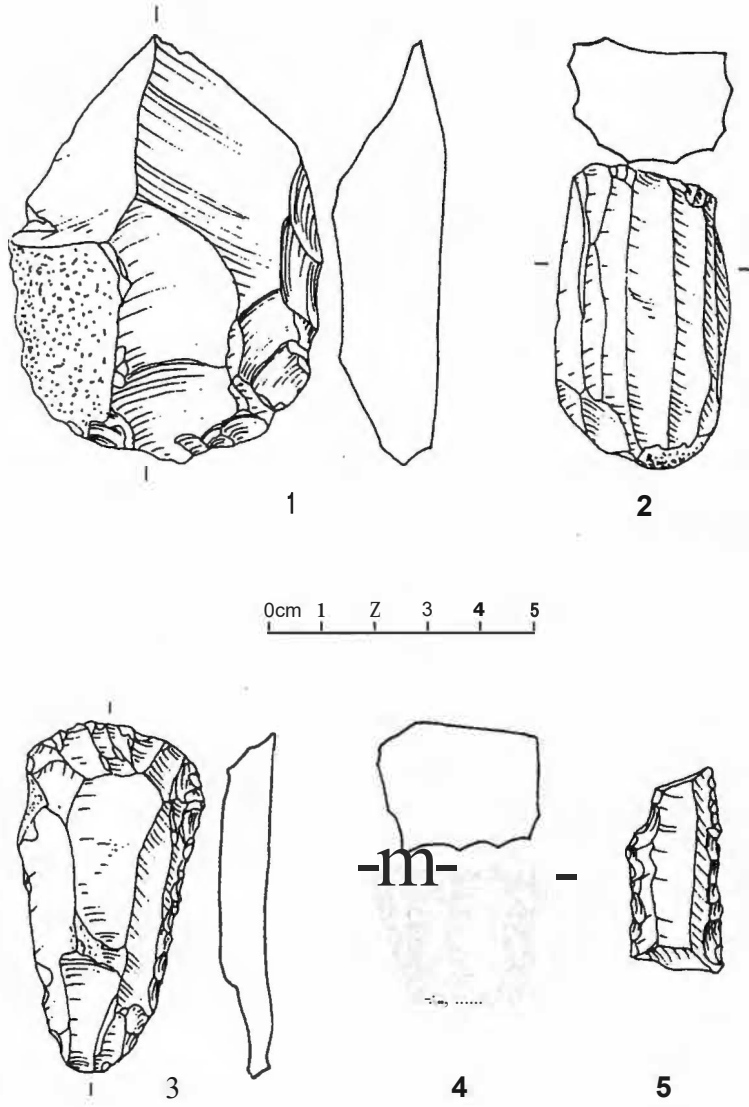
Küçük Buluntu

Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve öğrencileri tarafından toplanan Gümüşdere yontma taş aletlerini inceleyen Güven Arsebük, aletlerin Üst Paleolitik karakterde, fakat yerel bir Orta Paleolitik endüstrinin etkisinde geliştiği kanısındadır. Aynı yerde ele geçen ve Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen satır tipinde çekirdek yontma taş aletin ise sürüklenerek buraya geldiği iddia edilmektedir [Esin 1992:64]. Gümüşdere ve Domuzdere kumullarının, Epipaleolitik Çağ avcı gruplarına gene açık hava bir konaklama yeri olarak hizmet verdiği çok sayıda ele geçen mikrolit tipte dilgi çekirdekler, sırtlı dilgiçikler, minik dilgilerin varlığından anlaşılmaktadır [Özdoğan 1982:lev.XV,res.8, Özdoğan 1983a:res.2, Esin 1992:lev.3/29-33, Gatsov-Özdoğan 1994:106-107]. Gümüşdere'de eski kumulun üzerinde, henüz tahrip olmadan, daha yoğun ve sistemli toplamaların yapılması gerekmektedir. Şimdilik bu kamp yerleri üst Paleolitik Çağ'ın sonuna ve Epipaleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Kilyos kumulunda da tekil ve dağınık olarak yontma taş alet ve artıkları bulunmuştur [Özdoğan 1985:res.1'deki harita].

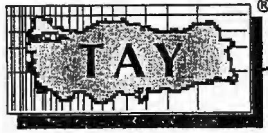
İ. Yti,@: Özdoğan 1982:48, lev.XV, res.8
Özdoğan 1983a:137, res.2
Özdoğan 1983b:41 1

Özdoğan 1985:221-232
Esin 1992:64
Esin 1994:452

Gatsov-Özdoğan 1994: 106- 107
Esin 1994:452

1. Esin 1992, lev. 3/29
2. Esin 1992, lev. 3/30
3. Esin 1992, lev. 3/31
4. Esin 1992, lev. 3/32
5. Esin 1992, lev. 3/33

Güzeloba

Kaya Sığınağı

Koordinat $36^{\circ} 1' K, 30^{\circ} 46' D$
Harita Pafta No 15
Bölge Akdeniz
1 Antalya
İlçe Aksu
Köy Güzeloba

Yüzey Araştırması O Kazi

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Antalya il merkezinin doğusunda, Aksu İlçesi'nin güneyinde, Güzeloba Köyü'nün yaklaşık 3-4 km kadar doğusunda, denize yakın bir konumda, içlerinde en büyüğü Direkli olan birçok kaya sığınağı bulunmaktadır. Buluntu yeri, Aksu Çayı'na çok yakın olmasından dolayı arkeoloji yayınlarında "Aksu Vadisi" olarak da isimlendirilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kaya sığınakları Lara Plajı'nın (Altinkum Plajı) kuzeyindeki alüvyal kıyı düzlüğünden itibaren yükselen traverten basamağının üst kısımlarında yan yana sıralanmışlardır. Olasılıkla traverten oluşumu sırasında meydana gelmişlerdir. Sığınakları iskan edenlerin Aksu Irmağı'nın getirdiği çakmaktaşılarını hammadde olarak kullandıkları sanılmaktadır. Isparta yakınlarındaki Akdağ ve Davras dağından doğan Aksu Çayı, Toroslar'dan çıkan küçük derelerle beslenerek Antalya Kenti'nin doğusundan Lara Plajı yakınından oldukça hızlı akışlı bir çay olarak Akdeniz'e dökülür. Yaz kış kurumadığından çevrede yerleşenlerin gerektiğindeki su ihtiyaçlarını karşılamış olmalıdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Bu alandaki kaya sığınakları 1984 yılında Işın Yalçinkaya, İlhan Kayan ve Angela Minzoni-Deroche'dan oluşan ekip tarafından tespit edilmiştir. Sığınakların olduğu kısmın önündeki yamaçlarda yüzey toplaması yapılmıştır. Buluntuların bulunuş konumlarından, sığınak dolgularının, çeşitli sebeplerden dolayı önlerindeki yamaca aktığı anlaşılmaktadır.

İ. @ Ş. A. 1984

Bu toplama neticesinde, elde edilen küçük çakmaktaşı parçalar, çekirdekler bu kaya sığınaklarının yerleşme yeri olarak kullanıldıklarını göstermektedir. Toplanan 103 parçanın çoğunluğu döküntü ve üretim artığıdır. Yonga, dilgi ve dilgicikler çok küçüktür [Yalçinkaya 1986:res.16-17]. İçlerinde uç, kazıyıcı, sırtlı dilgicik tipte olanları vardır. Bu aletler tip bakımından Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna tarihlenmektedir.

Sa. Y. n. 1988

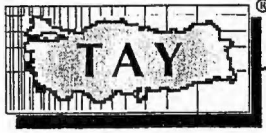
Yalçinkaya 1986:433-434, res.16-17
Kayan et al. 1988:10

1

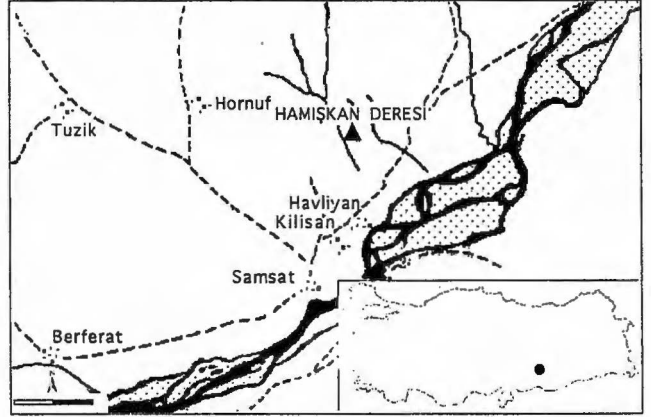
2

Hamişkan Deresi

; :{,.)}J(i,l/(: { L:fff:JJJt ;:ft 1;t t J 1;;i çR) J,f f(ilk)Y. 1t

Koordinat 37° 33' K, 37° 31' D
Harita Pafta No M:41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Samsat
Köy Hacı Halılan

Araştırma yöntemi: Yüzeysel Araştırma, Kazı

Dönem: AP, OP, ÜP, EP

Yeri: Adıyaman il sınırları içinde, kentin güneydoğusunda, Samsat İlçesi'nin kuzeyinde, Hacı Halılan Mahallesi'nin kuşuçuğu 1.250-1.300 m kuzeybatısında, Hamişkan Deresi'nin doğu yamacında (arkeoloji yazınına Hamişkan Alt olarak geçmiştir) ve Hamişkan Deresi'nden 150 m. uzakta (Hamişkan Üst) yer alan alanda. Birbirinden fazla uzak olmayan bir konumda yer alan iki konaklama (?) yeri bir buluntu,ı yeri olarak düşünülmüştür. Kodu T 51 / 21, 24.

Konumu ve Çevresel Önemi

Hamişkan Deresi, Fırat'a doğru gittikçe genişleyen bir vadi oluşturmuştur. Vadinin yamaçlarında hafif eğimli küçük sel yatakları ile kesilmiştir. Vadi tabanına doğru günümüzde bozulmuş bir taraça izlenmektedir. Paleolitik çağ buluntuları Hamişkan Deresi'nin özellikle doğu yamacında ve üstündeki tarlalarda geniş bir alana yayılmış olarak bulunmaktadır. Yöresel olarak adı olmadığından burası Hamişkan alt ve üst olarak tanımlanmıştır [Özdoğan 1977:113-114], Bu buluntu yeri günümüzde Atatürk Baraj Gölü suları altındadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1977 yılında Karakaya ve Atatürk barajlarının olduğu Aşağı Fırat Bölgesi'nde, baraj gölü suları altında kalacak eski yerleşme yerlerini saptamak amacıyla Mehmet Özdoğan yönetiminde İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim elemanları ve öğrencileri tarafından yapılan yüzeysel araştırmada bulunmuştur.

Küçük Buluntular

Hamişkan Deresi'nin alt kısmında, Hacı Halılan Mahallesi'ne doğru olan kısımda, vadinin doğu yamacında dağınık bir şekilde çakmaktaşıdan aletler bulunmuştur. Olasılıkla Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Üst kısımda ise gene aynı çağa tarihlenen yan kazıyıcılar, çentikli kazıyıcılar, yarım düzeltili yuvarlak kazıyıcılar ve uçlar bulunmuştur. Tüm çakmaktaşıdan yapılmış aletler, büyük ve orta boy yongalardan ibarettir. Çoğunda sarp kenar düzeltisi vardır.

Kaynakça: Özdoğan 1977:113-114

Haral

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta Na
Bölge
İl
İlçe
Köy

6° 50' K, 37° 35' D

39

Güneydoğu Anadolu

Gaziantep

Akçakoyunlu

Haral

{ i'j; (m'i Pl ifü:

® Yüzey Araştırması O Kazı

İrfidil

0 AP O OP 1810P O EP

Yeri

Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda, Akçakoyunlu Bucağı'nın yaklaşık 7 km kuzeyinde, Secir Suyu'nun batı yakasında Haral adlı köyün içinde veya civarında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda Suriye sınırına kadar olan kısımda geniş ovalar yer almaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

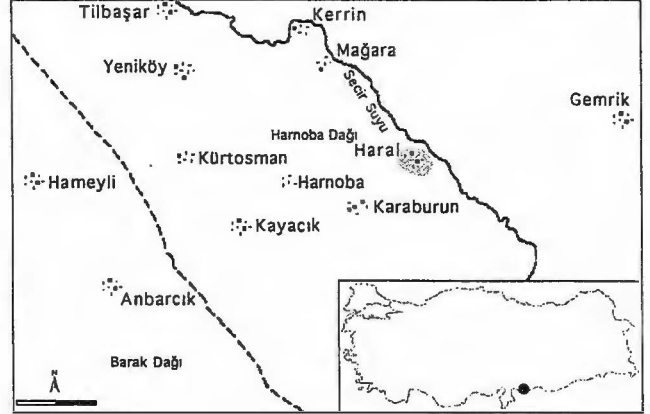
R Çiner'in 1950 yılında Gaziantep Bölgesi'nde yaptığı yüzey araştırmasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Çiner bölgede yaptığı bu yüzey araştırmasında Haral Köyü'nün civarında veya köyün içinde (buluntu yerinin tam nerede olduğunu bildirmemektedir), çakmaktaşıdan yapılmış bir adet Aurignacien tipinde alet (?) bulmuştur. Araştırmacı bu aleti Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Buluntunun **in situ** olup olmadığı anlaşılamamaktadır.

Kaynakça

Çiner 1958: 127

Harnoba

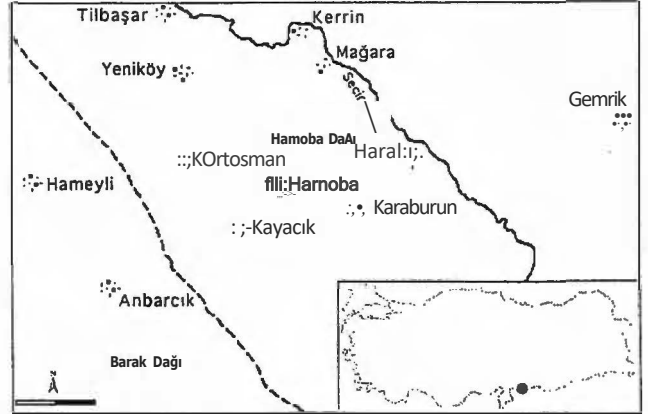
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 50' K, 37° 33' D
Harita Pafta No O 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Akçakoyunlu
Köy Harnoba

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönemleri O AP O OP ~~1~~ ÜP O EP

Yeri Gaziantep il merkezinin 15 km güneydoğusunda, Akçakoyunlu İlçesi'nin 11 km kuzeyinde, Tilbaşar Ovası'nda yer alan Harnoba (Harnıba) Köyü çevresinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çiner'in tüm buluntu yerleri gibi burası hakkında da bir bilgi verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Refakat Çiner 1950 yılında Gaziantep çevresinde, Gaziantep'in güneyi ağırlıklı olmak üzere yalnız Paleolitik Çağ buluntu yerlerini saptamaya yönelik araştırmasında saptanmıştır. Çiner buluntu yerinin nerede olduğu konusunda herhangi bir bilgi vermemekte, haritasında da kesin yerini göstermemektedir.

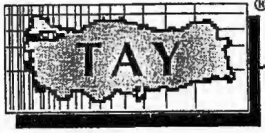
Küçük Buluntu

Çiner, yüzeY araştırmasında çakmaktaşıdan bir adet Aurignacien tipte olduğunu belirttiği alet bulmuştur. Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmiştir. Yayınında aletin fotoğrafı veya çizimi bulunmamaktadır.

Kaynakça

Çiner 1958:128

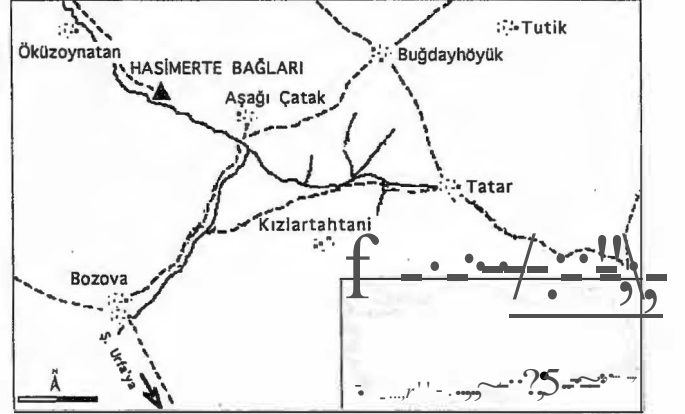

Hasimerte Bağları

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat : 38° 32' K, 38° 32' D
Harita Pafta No : M41
Bölge : Güneydoğu Anadolu
il : Şanlıurfa
ilçe : Bozova
Köy : Aşağı Çatak

t(a.st)fm :Yi:föf i,füi * Yüzey Araştırması O Kazi

/q@mò AP 18BP 18UP OEP

Yeri

Şanlıurfa il sınırının içinde, kent merkezinin kuzeybatısındaki Bozova İlçesi'nin 5.5 km kuzey-kuzeydoğusunda, Aşağı Çatak Köyü'nün 2-2.5 km kuzeybatısında, İncesu Deresi vadisini doğudan sınırlayan tepelerin etek ve yamaçlarında, özellikle Bedir Tepesi'nin etekleri ile Kısaağaç Deresi'nin iki yanında, yerel olarak Hasimerte Bağları denen yerde. Kodu U 51 / 12.

Konumu ve Çevresel Önemi

Fırat Nehri'ne doğru daralan İncesu Deresi, Aşağı Çatak Köyü yakınında geniş tabanlı bir vadi oluşturmaktadır. Çataksu Deresi'nin iki yanında alçak sırtlar bulunmaktadır. Buluntu yeri bu sırtlarda yer almaktadır. Çevrede çakmaktaşı yumrularının oluşu Paleolitik Çağ insanının burayı tercih etmesinde büyük rol oynamıştır. Daha ayrıntılı bir yüzey toplamaları ile fazla sayıda buluntu elde etmek mümkün görülmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

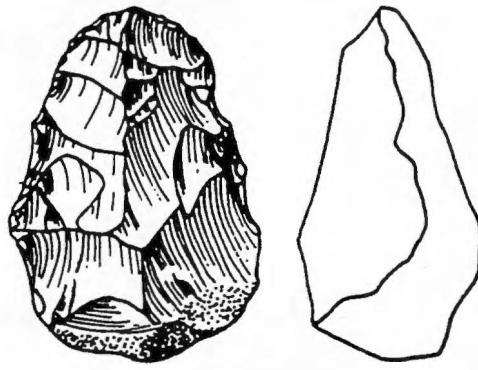
Mehmet Özdoğan başkanlığında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyesi, yardımcıları ve öğrencilerinden oluşan bir ekibin 1977 yılında Karakaya ve Atatürk barajlarının göl suları altında kalacak olan tarihi eserleri ve yerleşme yerlerini saptamaya yönelik araştırmasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Hasimerte Bağları adı verilen mevkiide çok az yonga çekirdeği, iki tane küçük iki yüzeyle (el baltası), büyük ya da orta boy yongalar üzerinde uç ve yan kazıyıcılar, küt uçlu deliciler, çeşitli ön kazıyıcılar ve dilgiler bulunmuştur. Bu sırtların Orta ve Üst Paleolitik çağlarda bir yapım yeri olarak kullanıldığı ileri sürülebilir.

Kaynakça

Özdoğan 1977:176

12 i : :iŞJ , Mevkii
Cttô;{iôf}ff; Kon.a- l ma/işl ik Yer

Koordinat 39° 53' K, 27° 25' D
Harita Pafta No I 18
Bölge Marmara
i Çanakkale
ilçe Çan
Köy Çınarköy

'Ataşti-ma'Yönleliii' ® Yüzey Araştırması O Kazı

bb"iienı 0 AP 18bP O ÜP O EP

ye.i Çanakkale il merkezinin güneydoğusunda, Çan İlçe'sinin güneydoğusunda, Pazarköy'e bağlı Çınarköy sınırları içinde, Pazarköy Ovası'nın doğu sekilerinde Havuzbaşı Mevkii adlı yer. Kodu 16 / 23.

Ökon.Umı.i i i i' Pazarköy Ovası küçük derelerle sulunmakta, çevre su kaynakları açısından zengindir.
çevi-esel' pneni i

Araşlmal,r ve M. Özdoğan'ın 1989 yılında gerçekleştirdiği Marmara Bölgesi araştırmalarında saptanmıştır.
Tahakalan.i:ia

I-üçö; ulunli: Özdoğan, Orta Paleolitik döneme tarihlenen aletlerin varlığından başka bir bilgi vermemektedir.

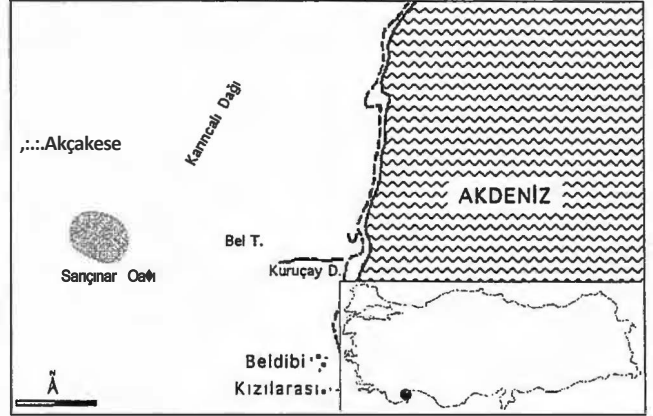
'Kaynakça; Özdoğan 1991 :347

Hayıtlıgöl Sığınağı

Kaya Sığınağı

Koordinat : S 34° 43' K, 30° 28-30' D
Harita Pafta No : 024 / 025
Bölge : J niz
i : m n - ya
ilçe : Merkez
Köy : Beldibi

Yüzey Araştırması O Kazı

AP OP ÜP 18EP

Yeri

Antalya il merkezinin güneybatısında, Beldibi Köyü'nün kuzeybatısında, Kumbucağı Kaya Sığınağı'nın batısındaki vadide bulunmaktadır. Kumbucağı Kaya Sığınağı'ndan yaklaşık 8 km uzakta, Arpalık Mevkii'nde olduğu bildirilmektedir. Bostancı'nın verdiği ölçülerin kuşuçuşu olup olmadıkları bilinmediğinden bu yöredeki buluntu yerlerinin konumlarının tam saptanabilmesi için yeni bir araştırma yapılması gerekmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bostancı kaya sığınağının konumu hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1959 yılında Enver Bostancı tarafından keşfedilmiştir. Bostancı kaya sığınağının duvarlarında kırmızı renkte demiroksitli toprak boya ile yapılmış resimler bulmuştur. Araştırmacı bu resimlerin yedi tane olduğunu bildirmesine rağmen, resim boyutlarını ve resimlerin birbirleriyle olan ilişkilerini anlatmamaktadır. Bunlar çeşitli boylarda yapılmış haçlardır. Üçü basit haç, biri uzun biri dikey çizgisini alttan kesen haç, bir diğeri uçları "v" şeklinde yapılan haçtır. Kaya sığınağının kaya yüzeyinde zamanımıza en iyi durumda gelebilen bir başka figür ise bir haç'ı çevreleyen tam bir daire şeklinde yapılmış olan yuvarlaktır. Bostancı haçların tarihöncesi devirlerin sembolleri olduğunu ileri sürmektedir. Araştırmacıya göre yuvarlak içindeki eşkenar biçimli haçlar, Epipaleolitik Çağ'dan tarihi çağlara kadar uzanan bir süre içinde görülmektedir. Bostancı, uç kısımlarındaki "v" şeklindeki çıkıntıları olan haçın [Bostancı 1978:res.1 1] Antalya yöresinin Epipaleolitik Çağ insanları tarafından 12 rakkamını göstermek için sığınağın duvarına çizilmiş olduğunu ve bu çizimden sığınakta 12 kişinin yaşamış olabileceğini ileri sürmektedir.

Kıw:JQ1.h.@

Kaya sığınağının içinde yüzeyde herhangi bir küçük buluntu bulunmamıştır. Bostancı çevrede birçok kaya sığınağı ve mağarada deneme açması mahiyetinde kazılar yapmasına karşın nedense bu kaya sığınağında araştırmayı yaptığı yıllarda kazı yapmamıştır.

Kaynakça

Bostancı 1959a:141
Alkim 1968:44
Bostancı 1975c:69 (dip not 3)
Bostancı 1978b:157,160,168, res.11

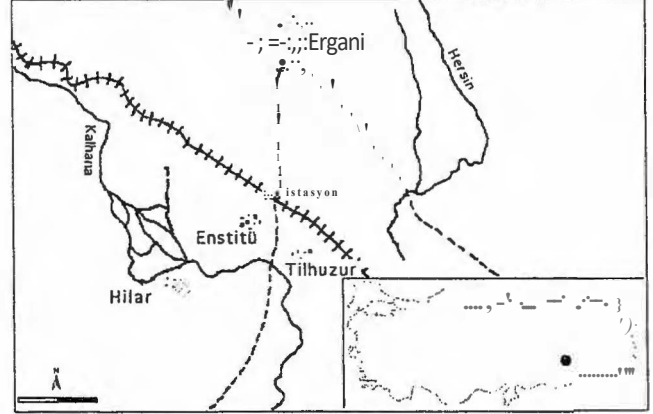
..-tJ:f000?ijf.ifJt:; }WiJt{.At:; Hal, it 1gö, s'lt, i:fağ; ..

Hılar

Tekil Buluntu Yeri

Koordinatlar: 38° 13-14' K, 39° 43-44' D
 Harita Pafta No: L 43
 Bölge: Güneydoğu Anadolu
 İl: Diyarbakır
 İlçe: Ergani
 Köy: Sesverenpınar

Araştırma: Yüzeysel Araştırma O Kazı
 -oö_nem: O AP 18bP 18Lp O EP

Veri: Diyarbakır il merkezinin kuzeybatısındaki Ergani İlçesi'nin güneybatısında yer alan Hılar (yeni adıyla Sesverenpınar) Köyü yakınındaki buluntu yerleri. Bunlardan biri Hılar kayalıkları ile Ergani İlçesi yakınındaki Geyik Tren istasyonu arasındaki Ergani Ovası'nda bulunmaktadır. Ayrıca Hılar kayalıklarının güneyinde de bir başka buluntu yeri vardır.

Konumu ve
 jeo-resel önemi

Yukarıda kesin yerleri tarif edilmeye çalışılan buluntu yerlerinin konumları konusunda fazla bir bilgimiz yoktur. Hılar kayalıkları, barındırdığı birçok kaya sığınağı ile Paleolitik Çağ insanlarının iskan için ilgisini çekmiş olmalıdır. Bölgenin hammadde açısından da zengin olduğu, Kökten'in Cermik ve Ergani İlçeleri'nde çakmaktaşı yataklarının varlığını haber vermesinden anlıyoruz. M. Özdoğan'ın Hılar kayalıklarının güneyi olarak verdiği buluntu yeri hakkında bilgilerimiz Kökten'in buluntu yeri gibi yok denecek kadar azdır [Özdoğan 1990b:461]. Yapılan jeomorfolojik araştırmalar sonucunda Pleistosen döneminde Ergani Ovası'nın ortasında bir gölün var olduğu bildirilmektedir. Gölün sınırları ile buluntu yerlerinin konumu arasındaki ilişkiyi bilememekteyiz.

Araştırmalar ve
 Tabakalanma

İ.K. Kökten 1946 yılında Diyarbakır-Şanlıurfa illerinde yaptığı araştırma sırasında Ergani Ovası'nda, Geyik istasyonu ile Hılar Köyü arasında Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen çakmaktaşıdan yüzey buluntuları bulunduğunu bildirmektedir [Kökten 1947a:161]. P. Benedict yönetiminde 1963 yılında yapılan yüzey araştırmasında Hılar kayalıklarında, kayalığın güneybatı yönüne bakan kısmında, köyün 300 m güneybatısında R 55 / 7 a olarak kodlanan üç kaya sığınağı ile kayalığın güneyinde, güney-güneydoğu doğrultusunda, Hılar köyünden 400 m mesafede bir başka kaya sığınakları bulunmuştur [Benedict 1980:127]. Henüz bu kaya sığınaklarında bir araştırma yapılmamıştır. M. Özdoğan 1988 yılında Ergani Ovası'nda İlk Köy Toplulukları Evresi'ne yönelik araştırmaları sırasında, ovada Alt Paleolitik Çağ'a ait iki tekil buluntu ile Hılar kayalıklarının güneyinde Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen bir başka buluntu yerini tespit etmiştir [Özdoğan 1990b:461]. Bu buluntu yerleri hakkında şimdilik fazla bir bilgi verilmemektedir.

Küçük-Buluntu

Kökten, bulduğu aletlerin Levallois-Mousterien tekniğe yapıldıklarından başka bir bilgi vermemektedir. Özdoğan'da aynı şekilde, ne aletlerin sayısından, ne tiplerinden ne de diğer özelliklerinden bahsetmektedir.

Kaynakça

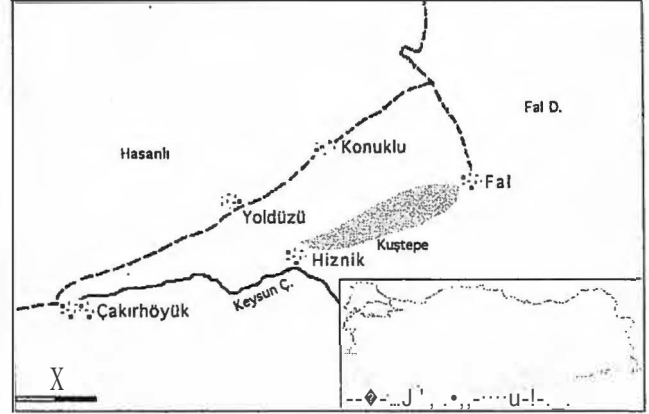
Kökten 1947a:162
 Günay-Whallon 1980:88
 Beysanoğlu 1987:30
 Özdoğan 1990b:461

Hiznik-Fal Arası

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 03-04' K, 37° 55-57' D
Harita Pafta No M 39
Bölge Doğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Çakırhöyük (Keysun)
Köy Kutluca (Hiznik)

{lr,/4.ş@nñi)in.teTf @ Yüzey Araştırması O Kazı

iQôhrr,r: l8l AP □ OP □ ÜP □ EP

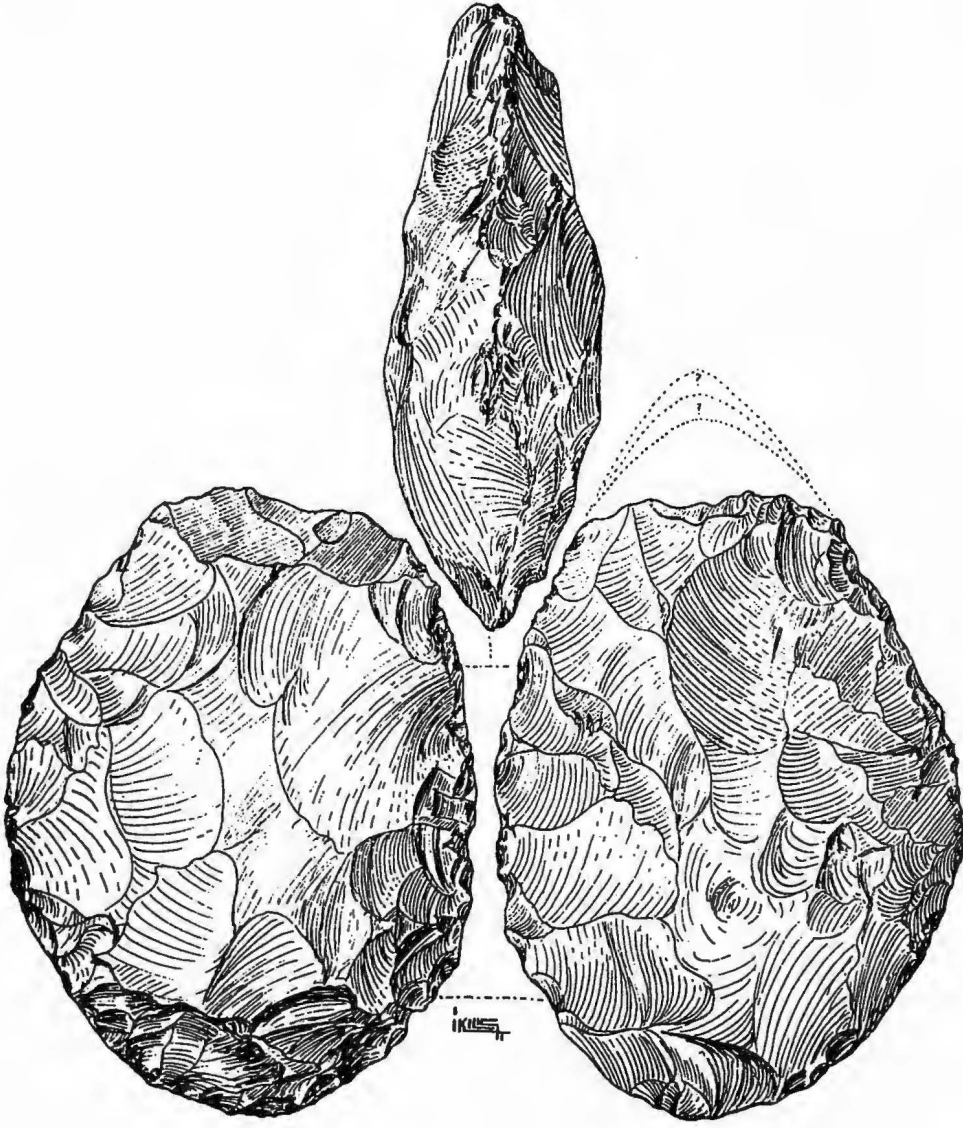
Yeri Adıyaman il merkezinin güneybatısında, Çakırhöyük İlçesi'nin (eski adı Keysun) 7 km kuzeydoğusunda yer alan Hiznik veya Iznik Köyü ile bu köyün 5 km kuzeydoğusunda olan Fal Köyü (yeni adıyla Kutluca) arasında 780 rakımlı yükseltinin civarında.

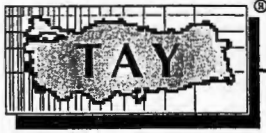
İçerik İ.K. Kökten, tam buluntu yerini ayrıntılı bir şekilde vermediği için buluntu yerinin konumu hakkında bir yorum getirilememektedir. Bu buluntu yeri arkeoloji yazınında, yanlış bir şekilde, yakınındaki ilçe isminden çıkarak daha çok KEYSUN olarak geçmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma İ.K. Kökten'in 1945 yılında Türk Tarih Kurumu adına Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleştirdiği araştırmada, iki köy arasında yaklaşık 5 km uzunluğundaki sırtlarda, tam neresinde olduğunu bilmediğimiz bir yerde, yontma taş alet ve çakmaktaşı yumruları bulunmuştur.

Küçük Buluntu Kökten, doğal çakmaktaşı yumruları ile işlenmiş yongaları yüzeyden, çakmaktaşıdan bir adet 12 cm boyutunda iki yüzeyliyi ise yansı gömülü olarak bulduğunu ifade etmektedir. Yongaların tipolojik özellikleri konusunda bir yorum getirmemekte, buna karşılık iki yüzeylinin (el baltası) Acheuleen özellikler gösterdiğini söylemektedir [Kökten 1947b:lev.XCVI]. Tomskey ise aynı iki yüzeyliyi Üst Acheuleen olarak tanımlamaktadır [Tomskey 1982:333]. Yalçinkaya bu iki yüzeylinin disk biçiminde olduğunu belirtmektedir [Yalçinkaya 1985:422, res.14].

* § 'ak!; a: ven der üsten 1937b:405
Kökten 1947b:459,467, lev.XCVI
Kökten 1949a:333
Goetze 1957:13
Yalçinkaya 1981:211
Tomskey 1982:333
Yalçinkaya 1985:422, res.14

Hüseyingazi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat
Harita Pafta No
Bölge
İl
İlçe
Köy

39° 58' D

1 29

Adolu

Ankara

İlçe

Üregil

İ, J iftiii i: x Hfelnt

® Yüzey Araştırması O Kazı

Dönem

□ AP ☒ OP □ ÜP □ EP

Yeri

Ankara il merkezinin 8-10 km doğusunda, Kayaş İlçesi'nin kuzeyinde, Karapürcek Köyü'nün güneyinde, Asar Dağı'nın batısında yer alan 1.400 m rakımlı Hüseyingazi Tepesi'nin çevresindeki üç buluntu yeri ve Kayaş İlçesi'nin 2 km batısındaki Üregil Köyü civarı.

Konumu ve
Çevresel Önemi

Hüseyingazi Tepesi'nin eteklerinde mağara ve kaya sığınaklarının varlığı haberdar edilmektedir [Kansu-Ozansoy 1952:384].

Araştırmalar ve
Tabakalanma

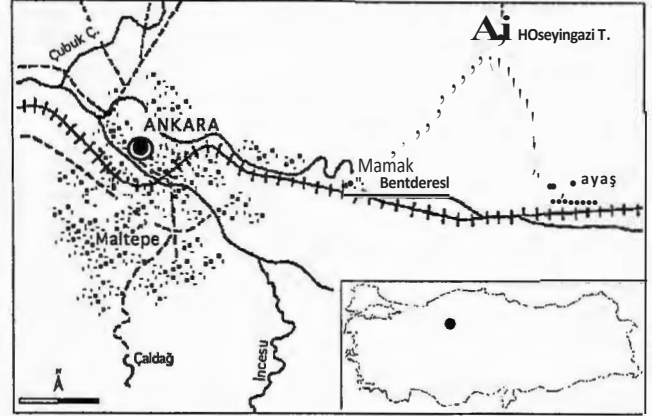
İlk olarak M Pfannenstiel, Hüseyingazi Tepesi'nin yamaçlarında üç yerde yontma taş aletler ele geçirmiştir. 1948 yılında ise Fikret Ozansoy aynı tepenin eteklerinde ve Üregil Köyü civarında yüzeyde, kesin buluntu yerinin neresi olduğu bildirmediği bir yerde Paleolitik Çağ aletleri bulmuştur.

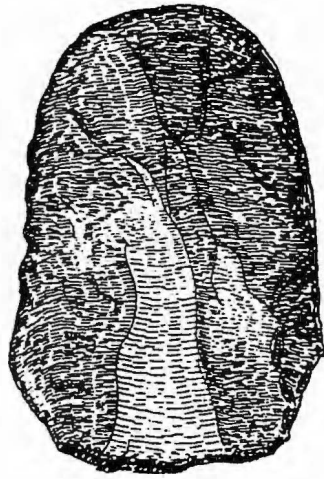
Küçük Buluntu

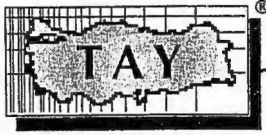
Pfannenstiel yamaçlarda bulduğu çakmaktaşı buluntuların çoğunu tarihleyememekte, bir adet buluntunun ise eski Levalloiso-Mousterien tipinde olduğunu bildirmektedir. Ozansoy ise kaba Levalloiso-Mousterien kazıyıcı ve uçlar ele geçirdiğini ifade etmektedir. Buluntular hakkında fazla bir bilgi verilmemektedir. Koşay ise buluntu yerinin sadece adından söz etmektedir.

Kaynakça

Koşay 1939:14
Pfannenstiel 1941 :28,34,36
Kansu-Ozansoy 1952:383-384

İbonun Rampası

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 40° 38' K, 29° 08' D
Harita Pafta No G22
Bölge Marmara
İl Yalova
İlçe Çınarcık
Köy

Araştırma Yöntemi

☉ Yüze Araştırması ○ Kazı

)? n fü

□ AP □ OP 18ÜP 18EP

Yeri

Yalova il sınırları içinde, Marmara Denizi'nin güneydoğu kısmında, Yalova il merkezi ile bu kentin bir zamanlar küçük bir köyü (günümüzde yazlık apartman ve villalar ile modern bir kent görünümünde) olan Çınarcık arasında, Çınarcık köy merkezinin 4 km kadar doğu-güneydoğusunda, Marmara Denizi'nden yaklaşık 1 km içerde, güneyinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yalova'dan Çınarcık'a Samanlı Köyü üzerinden giden karayolunun her iki tarafında, yolun rampa yaptığı yerde (yöresel adıyla İbonun Rampası) yaklaşık 100 x 150 m boyutlarındaki bir alanda yongalanmış taş aletler toplanabilmektedir. Bu alet ve artıklar geniş bir alanda dağınık bir şekilde bulunmaktadır.

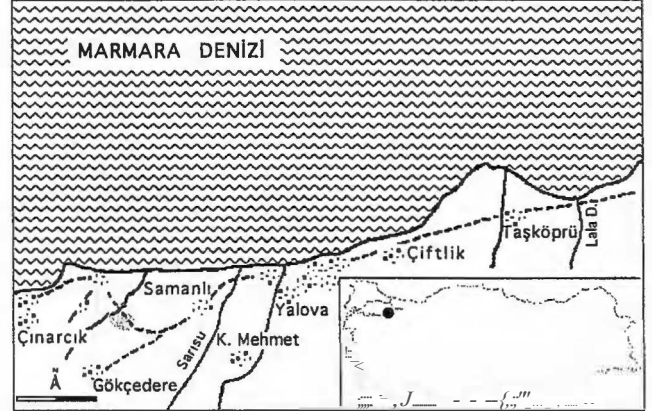
Araştırmalar ve Tabakalanma

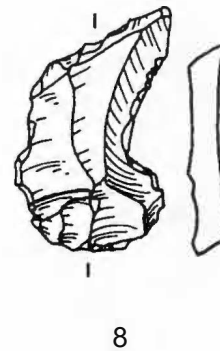
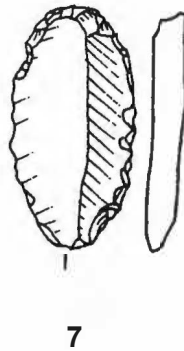
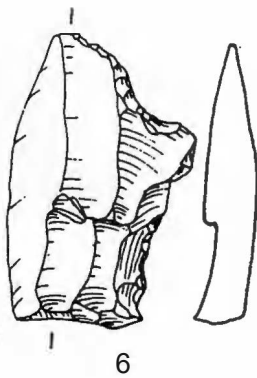
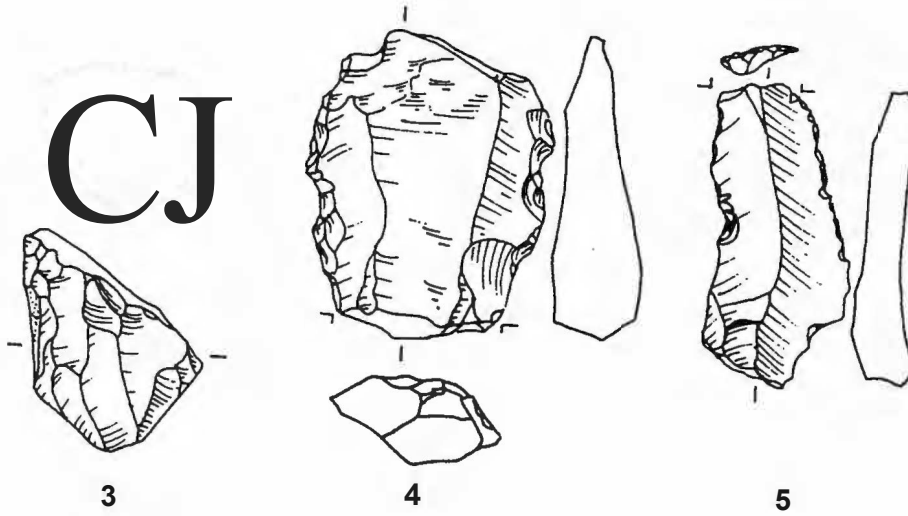
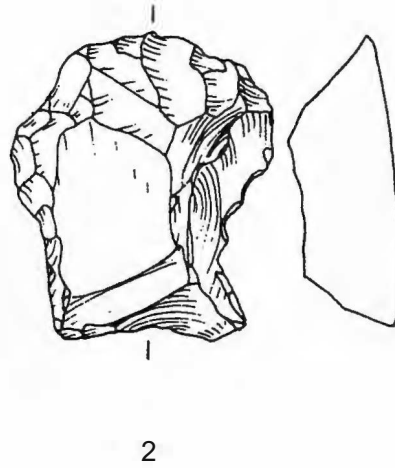
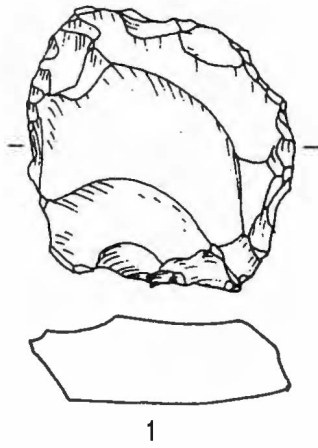
İlk defa Güven Arsebük tarafından tespit edilen ve Arsebük yönetiminde İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyeleri tarafından yoğun bir şekilde, rastgele yöntemle yüzeyden toplama yapılan İbonun Rampası, Marmara Bölgesi'nin güney kısmında da Paleolitik ve daha sonraki çağlarda konaklama yerlerinin var olduğunu göstermiştir.

Küçük Buluntu

Çakmaktaşıdan yonga dilgi ve dilgi çekirdeklerin içinde, kazıyıcı uç, delici ve çoklu alet tipinde örneklerin özelliklerine bakıldığında bunların Üst Paleolitik Çağ'a ait olabilecekleri ve belirli bir Orta Paleolitik endüstri etkisinin var olduğu düşünülmektedir [Esin 1992:65, lev.2/7-8, lev.3/9-14]. Esin, ayrıca bu alet topluluğu içinde, çok az olsa da birkaç obsidien dilgiciğin varlığından İbonun Rampası mevkiinin Epipaleolitik çağda da konaklama yeri olduğuna işaret etmektedir [Esin 1992:65, Esin 1994:453].

Q.Y.p.İS Esin 1992:65, lev.2/7-8, 3/9-14
Esin 1994:453

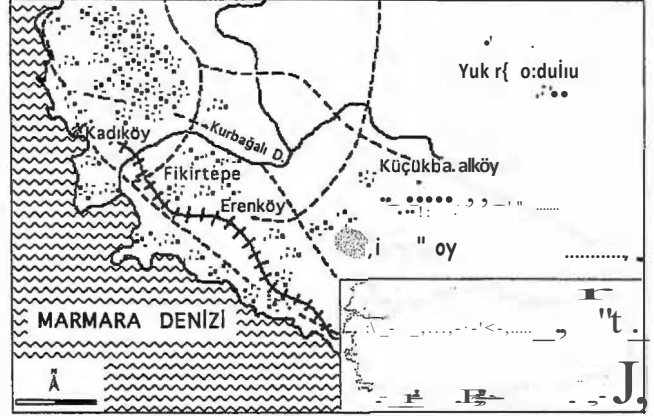
1. Esin 1992, lev. 2/7
2. Esin 1992, lev. 2/8
3. Esin 1992, lev. 3/9
4. Esin 1992, lev. 3/10
5. Esin 1992, lev. 3/11
6. Esin 1992, lev. 3/12
7. Esin 1992, lev. 3/13

8. Esin 1992, lev. 3/14

İçerenköy

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat **40° 51' K, 29° 07' D**
 Harita Pafta No **H.2.1**
 Bölge **İstanbul**
 İl **İstanbul**
 İlçe **Kadıköy**
 Köy **İçerenköy**

İtX?if@i {çf iir'B

© Yüzey Araştırması O Kazı

EQ n

181AP O CP O ÜP O EP

Yer

İstanbul il sınırları içinde, Asya yakasında, eskiden Kadıköy'e bağlı bir köy, günümüzde ise İstanbul'un bir semti olan İçerenköy. Buluntu yerinin İçerenköy'ün tam neresinde olduğu belirtilmemektedir. Olasılıkla modern yerleşme ile tamamen tahrip edilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yeri hakkında bir bilgi verilmediği için konumu konusunda herhangi bir şey söylemek imkansızdır. Kansu, belki bu buluntu yerinin kaynağını aramak amacıyla İçerenköy ile Bostancı Deresi sekilerini ve kaya sığınağı olabilecek yerleri araştırmıştır. Bu araştırması Paleolitik çağlar açısından verimsiz geçmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

A.D. Mordtmann, yüzyılımızın başında, Eski Erenköy veya İçerenköy'de serpantinden yapılmış, yamuk biçimli iki yüzeyliler (el baltaları) (?) bulmuştur.

1@.Hit.Tft1J9f9

Bu iki yüzeylilerin sürüklenmekten dolayı aşınmış oldukları, buna rağmen tipolojik özelliklere dayanarak Acheul öncesine, Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecekleri ileri sürülmüştür. Bu buluntular hemen hemen Anadolu'nun ilk Paleolitik buluntuları arasında önemli bir yer tutar [Bitte! 1934:125, Kansu 1963b:663]. Uesin bu buluntulardan çıkarak İçerenköy'de varsaydığı açık hava konaklama yerinin Avrupa'daki benzer buluntulara dayanarak Mindel Buzullaşmasının sonlarında var olduğunu söylemektedir [Esin 1992:61]. Bitte! bu taş nesnelerin günümüzde Arnavutköy'deki Robert Kolej'de muhafaza edildiklerini bildirmektedir. Fotoğrafları ve çizimleri yayınlanmadığından tarihlenmesine şüphe ile bakmak gerekmektedir.

Kaynakça

Mordtmann 1907:8
 Bittel 1934:125
 Kansu 1963b:663
 Esin 1992:61
 Esin 1994:452

İkizin Mağarası

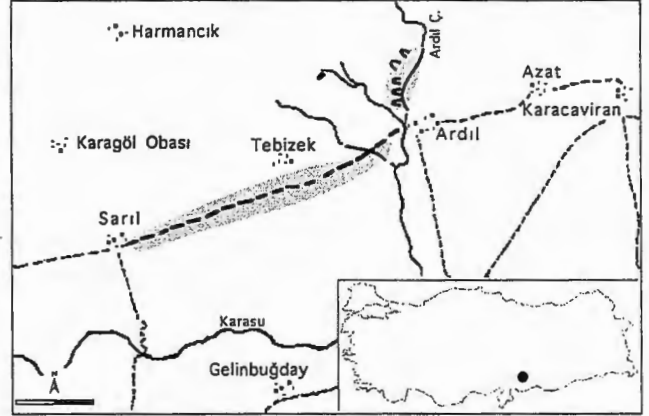
Mağara

Koordinat 37° 29' K, 37° 36-37' D
Harita Pafta No N 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Kahramanmaraş
İlçe Pazarcık
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ○ Yüzey Araştırması ● Kazı

Dönem □ AP ☒ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri Kahramanmaraş İli'nin doğusundaki Pazarcık İlçesi'nin olasılıkla güneydoğusunda, Ardıl Çayı Boğazı'nın kalkerli suları yüzünde bulunan doğal mağaralardan biri. Kökten mağaranın tam yerini bildirmemektedir. Olasılıkla Ardıl Çayı'nın boğaz oluşturduğu yer olan Pazarcık İlçesi'nin doğusunda Ardıl Köyü'nün kuzeyindeki kayalıklarda çok fazla sayıda mağara olduğu 1:100.000 ölçekli haritada görülmektedir. Olasılıkla bu mağaralardan biri İkizin Mağarası'dır. Şematik planda gösterilen Sarıl ve Ardıl köyleri arasındaki buluntu yeri için bak. Gani Dağı Yöresi fişi.

Konumu ve Çevresel Önemi

Araban yöresinden doğan Ardıl Çayı, doğu-batı istikametinde akıp, Araban Ovası'nı suladıktan sonra Ardıl Boğazı'ndan sonra güneybatıya dönüp bataklıkta son bulmaktadır. Ovanın güney ve kuzeyi dağlıktır. Yüzey hareketliliği boğaza doğru artmaktadır. Kökten, İkizin Mağarası'nın boyutları ve diğer özellikleri hakkında bir fikir vermemektedir. Yazısında "İkizin adlı sığınakta çalıştık" demesinden mağaranın fazla büyük olmadığı yorumunu getirmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Mağaranın kazısı 1960 veya 1961 yılında İ.K. Kökten tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kazı sonucunda tabakalanmanın var olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Kökten, başka yayınlarında Ardıl Köyü'nde, aynı isimli derenin sarp, yarma vadisi boyunca sıralanmış bulunan kaya sığınaklarından birinde, İkizin'de yalnızca kazı yaptığından bahsetmektedir.

Küçük Buluntu

Kökten, mağaranın ağzına yakın yerde açtığı deneme açmasında Orta ve Üst Paleolitik Çağ'a tarihlendiği yonga aletler bulunduğunu bildirmektedir. Aletler hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemekle beraber bunların çıkmaktaşıdan kazıyıcılar olduğunu haberlemektedir. Genelde doğru dürüst yayını yapılmayan yerlerden biridir.

Kaynakça

Kökten 1962a: 40
Kökten 1964a: 18
Kökten 1964b: 61

İlhan

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 07' K, 32° 15' D
Harita Pafta No H 28
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Ayaş
Köy İlhan

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

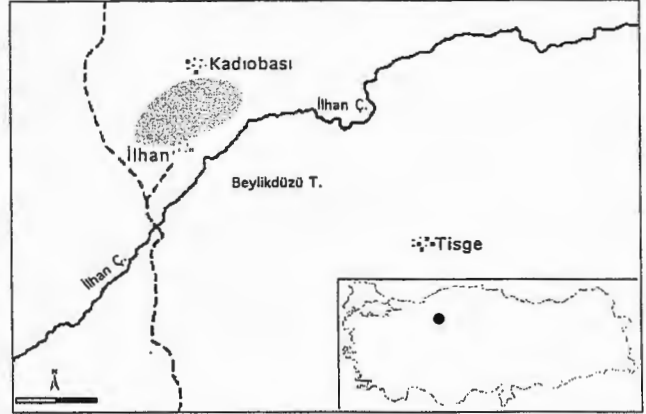
Yeri Ankara il merkezinin batısında yer alan Ayaş İlçesi'nin 12 km kadar kuzeybatısındaki İlhan Köyü'nün hemen kuzey kenarındaki sekilerde.

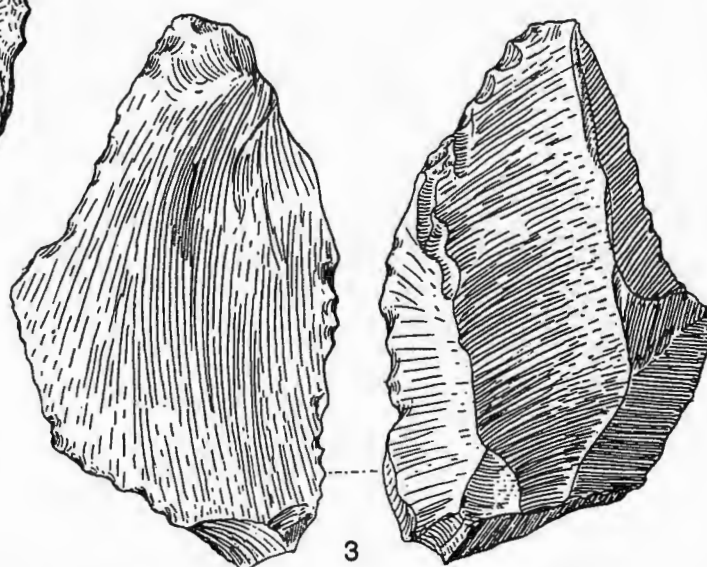
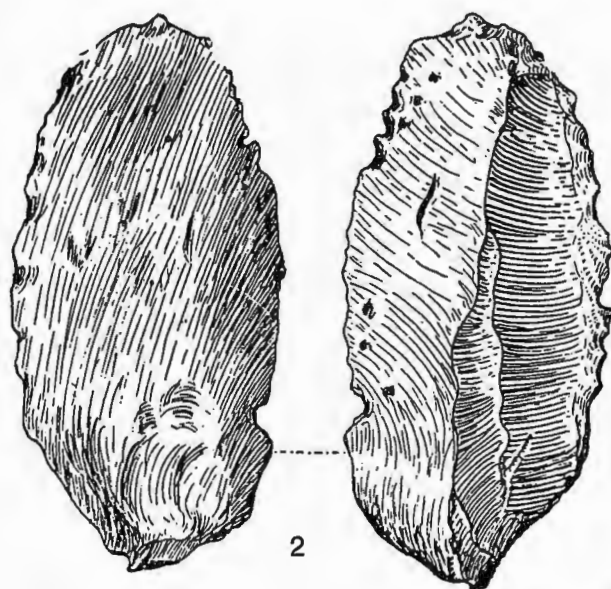
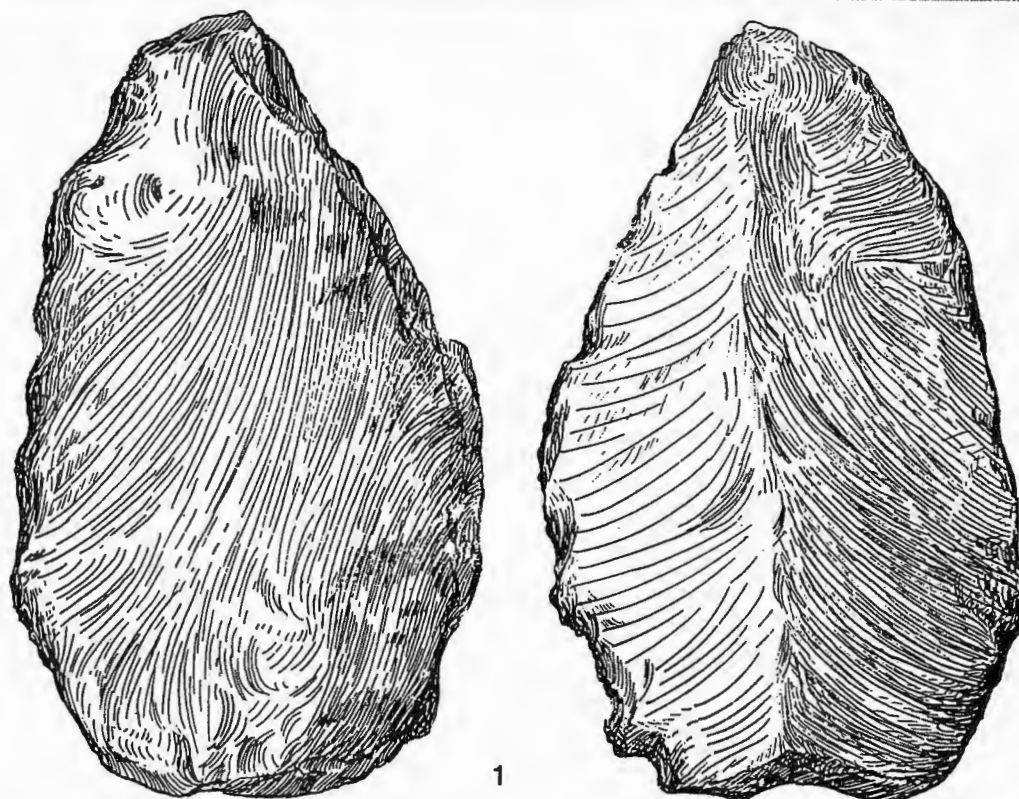
Konumu ve Çevresel Önemi Kökten'in Ankara yöresinde gerçekleştirdiği tüm araştırmalarda olduğu gibi, bu buluntu yerinin tam konumu anlatılmamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma Kılıç Kökten, 1945 yılında Ankara Yöresi yüzey araştırmaları sırasında köyün kuzey gerisindeki ilk sekiler üzerinde birkaç Paleolitik Çağ aleti toplayabilmiştir. Gene Kökten köyün yakın batı kenarında eski tortullardan mürekkep, yükselmiş ve yontulmuş sekilerin en üst seviyelerinde İ. Işıklar, S. Alpay, F. Ozansoy ile birlikte 1951 yılında yonga aletler toplamıştır.

Küçük Buluntu Kökten, bazalttan yapılmış üç adet yonga alet bulmuştur. Kökten'e göre biri yonga el baltasıdır. Bu aletin kopma yüzü düzdür. İki yonga yüzü ile üçgen biçimdedir. Düz vurma yüzü ve kenar çentikleri ile 14.5 cm uzunluğundaki bu alet Levalloisien tipte kaba yanm el baltaları grubuna sokulmaktadır [Kökten 1947b:444, lev.LXXXII]. Kökten'in bulduğu bu alet iki yüzeyliden çok iri bir yonga alettir [Taşkiran 1990:38]. Diğer aletler ise tipik birer Levalloiso-Moustérien tipte kazıyıcılardır. Kısmen patinalıdır. Çok aşınmışlardır. [Kökten 1947b:444, lev.LXXXIII]. Kökten'in daha sonra başka araştırmacılarla beraber bulduğu yonga aletler hakkında açıklayıcı bir bilgi verilmemektedir. Ancak bunların Çeçtepe ve Köprü mevkiinde bulunanlara çok benzemelerinden Levalloiso-Moustérien tipte olduklarını anlıyoruz.

Kaynakça Kökten 1946:224
Kökten 1947b:441-444, lev.LXXXII-LXXXIII
Kökten 1951:212-213
Kökten 1952b:198, res.5 üst sağ sol
Kansu-Ozansoy 1952:382
Kökten 1953:184,186, lev.V.1 (?)
Taşkiran 1990:38

1. Kökten 1947 b: lev. LXXXII
 2. Kökten 1947 b: lev. LXXXIII/1
 3. Kökten 1947 b: lev. LXXXIII/2

İn Önü/Sarılar

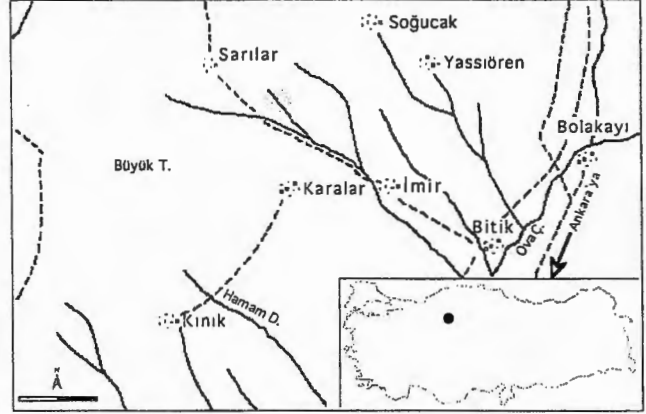
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 12' K, 32° 35' D
Harita Pafta No H 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy Sarılar

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Ankara il merkezinin kuşuçuğu 39 km kuzeybatısında, Ankara-Kızılcahamam karayolunun Kazanköy-Köprübaşı mevkiinin 10 km batısında, Sarılar (antik Manegordus) Köyü'nün 2 km güneydoğusunda, Bitik köyü'nün kuzeybatısında yer alan İn Önü mevki.

Konumu ve Çevresel Önemi

Burası Aşağı Kavakdere Vadisi olarak isimlendirilen Sarılar Vadisi'ne açılan kuzey kesimi kapalı bir vadidir. Bu kapalı vadinin kuzey-kuzeybatı kesiminde birçok kaya sığınağı bulunmaktadır. İn Önü dolguları, bazaltik Neojen oluşmalar üzerinde depolaşmış çakıl tabakalarına sahip yeşil renkte tüflerle temsil edilmektedir. Vadide 400 m uzunluğunda dar bir şerit halinde akarsu yatağı uzanmaktadır. Bu akarsu özellikle yazları azalmaktadır. Paleolitik aletler dolgu bandın içinde aşınma yüzeyinde veya hemen çevresinde ele geçmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Fikret Ozansoy tarafından olasılıkla İn Önü mevkiine ait olan arkeolojik bölgede Paleolitik Çağ aletleri toplanmıştır. Buluntuların bulunma yönleri kuzey-güney doğrultudadır. Buluntuların aşınmamış olmalarından dolayı 1.yatak olarak tanımlanmaları çevrede bir konaklama yerinin var olabileceği fikrini akla getirmektedir. Ozansoy'un bu konudaki araştırmaları ve yayını yetersizdir. Olasılıkla buluntular *in situ* değildir.

Küçük Buluntu

Yapılan araştırma sonucunda bir çok uç, uzun kıvrık dilgiler, tek tük kazıyıcılar ile bir kaç Acheuléen tipte iki yüzeyli toplanmıştır. Ozansoy iki yüzeylileri Ankara Çayı'nın Orta Pleistosen buluntularına benzetmektedir. Buna karşılık yongalar ise Moustérien tiptedir. Uzun dilgiler ise üçgen kesitlidir. Araştırmacı bu bölgenin, Macunçay dolaylarındaki teras oluşumları ile ilgili olabileceğine dikkat çekmektedir. Ozansoy'un bu buluntuları konusunda, Yalçinkaya Anadolu Alt Paleolitik Çağ'ı ile ilgili yayınında buradan söz etmemektedir.

Kaynakça Ozansoy 1973:191-195

İncili/Büyük Mağara

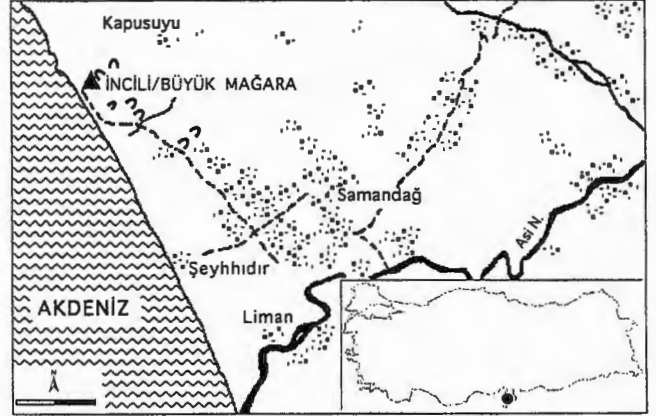
Mağara

Koordinat 36° 08' K, 35° 54' D
Harita Pafta No P 35
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Samandağ
Köy Çevlik

Araştırma Yöntemi ☐ Yüzey Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Antakya il merkezinin güneybatısındaki Samandağ İlçesi'nin kuzeybatısında bulunan Çevlik Köyü'nün güneyinde, Kanal Mağarası'ndan 300 m uzakta yer alan araştırmacıları tarafından önce Büyük Mağara olarak adlandırılan daha sonra kazı sırasında ele geçirilen bir inciden dolayı İncili Mağara adı verilen mağara. Yerel bir adı yoktur. Romalılar tarafından açılmış kanalın ağzından 30 m, Akdeniz'den 100-150 m uzaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çevlik sahiline hakim bir yerde, sahilden içeriye doğru bir kavis halinde dolanan üçüncü zaman oluşumlu kalkerleri içinde açılmıştır. Dördüncü zaman denizinin dalgaları tarafından açıldığı iddia edilmektedir. İçi geniş ve temizdir. Mağaranın boyutları konusunda bir bilgi verilmemektedir. Bir kenarında taş çıkarma olayı yüzünden örülmüş bir kısım yer almaktadır. Mağaranın ağzının denizden 6 m yukarda olduğu belirtilmektedir. Mağaranın içinde 6 metre kalınlığında bir dolgunun olduğu sanılmaktadır. Çevrede Çevlik koyunun batısında Tortoniyen tabakaları arasında büyük yumrular halinde çakmaktaşı parçalar vardır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1970, 1971 ve 1973 yıllarında mağaranın bilimsel kazısı yapılmıştır. Bu kazı Enver Bostancı tarafından yönetilmiştir. Mağaranın içinde, ağzına yakın bir kısımda 400 x 525 cm boyutlarında bir açma açılmıştır. Yüzeyden itibaren 499 cm derine kadar inilmiş ve sonunda ana kayaya ulaşılmıştır. Kazı başkanı, kazı raporlarında tabaka numaralandırma sisteminde farklı sonuçlar vermektedir. Bir yerde tabakalar ayrıntılı bir şekilde kalınlıkları ile rakkamlarla gösterilmekte, bir başka yerde ise yalnız harflerle verilmektedir. 1'den 9. numaraya kadar olan tabakalar Roma Çağı sonrasına tarihlenmektedir. Bu ilk 9 tabakada buluntu olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Bu tabakaların kalınlığı yaklaşık 274 cm'yi bulmaktadır. 53 cm kalınlığındaki 10. tabaka ise antik Selevkia Pierra kentinin sakinlerinin mağarayı kullandıkları zamanda oluşmuştur. Açık renkte kalker oluşumlu bu tabakada çanak çömlek parçaları ve cam kırıkları ele geçmiştir. 40 cm kalınlığındaki 11 tabaka açık gri ve donuk beyaz renkte bir toprağa sahiptir. İçinden parça halinde insan kemikleri çıkmaya başlamıştır. Bir sonra gelen ve 24 cm kalınlığında olan 12. tabakada ise bol kum bulunmuştur. Bu kumun denizin zaman zaman yükselmesinden meydana geldiği sanılmaktadır. Bunun altında ortaya çıkan ve 49 cm kalınlığındaki 13. tabakada ise insana ait kalıntılar bulunamamıştır. Daha alta ise ana kaya ortaya çıkmıştır.

Küçük Buluntu

Kazı başkanı nedense herhangi bir yontma taş alet buluntusu olmadan 12. tabakayı Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Kanal Mağarası'nda yaşayan Üst Paleolitik Çağ insanların mağarayı zaman zaman kamp yeri olarak kullandıkları iddia edilmektedir. İskelet kalıntılarının yanısıra delinerek süs eşyası olarak kullanılmış olduğu düşünülen deniz kabukları bu iddiayı kuvvetlendirmektedir. Araştırmacılar iskeletin en azından 50.000 yıllık olduğunu ileri sürmektedir. En alta ise çok bol deniz kavkaları ile Suriye'den Akdeniz yoluyla gelen mantar taşları beraberce bulunmuştur. Mağaraya ismini veren inci de bu alt tabakalardan çıkmıştır. İncide herhangi bir delinme izi yoktur.

Kaynakça

Bostancı 1973:29-56
Bostancı 1975a:17-40
Bostancı 1975b:41-48

Kanal Mağarası

Mağara

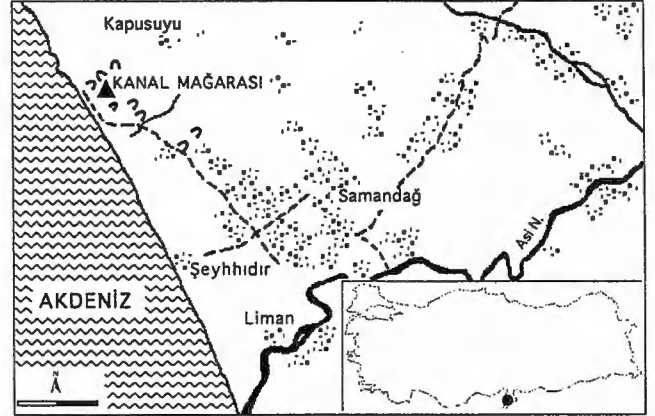
Koordinat 36° 08' K, 35° 54' D
Harita Pafta No P 35
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Samandağ (Süveydiya)
Köy Mağaracık

Araştırma Yöntemi ○ Yüze Araştırması ● Kazı

Dönem □ AP ☒ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri

Antakya il merkezinin güneybatısındaki Samandağ İlçesi'nin kuzeybatısındaki Mağaracık Köyü yakınındadır. Musa Dağı'nın denize bakan yamaçları üzerinde olup Akdeniz'den yaklaşık 300 m uzaktadır, Akdeniz'in bugünkü seviyesinden ise 20 m yüksektir. Kanal Mağarası ile Merdivenli Mağara arasında 500 m kadar bir uzaklık bulunmaktadır. Roma su kanalının çok yakınında yer almaktadır. Kanalın denize doğru aktığı istikamette durulursa mağaranın ağzının sol tarafta, dip kısmının da sağ tarafta kaldığı gözlenmektedir.

Konumu ve
Çeyresel Önem

Musa Dağı'nın güney yamacında yer alan Mağaracık Köyü civarında, Kanal Mağarası ile birlikte Merdivenli Mağara, İkinci Mağara gibi arkeolojik bilimsel kazısı yapılan mağaralar ile henüz kazılmayan mağara ve kaya sığınakları bulunmaktadır. 1:100.000 ölçekli haritada bile gösterilen tüm mağaralar Helvetian kalkerleri içine açılmışlardır. Bunlardan biri olan Kanal Mağarası Roma Çağı kenti olan Selevkia kentinde yaşayanların dolmak olan limanlarını kurtarmak için açtıkları su kanalının tahribinden kısmen kurtulmuştur. Mağaranın boyutları konusunda bir bilgi verilmemektedir. Yalnız ağzının üçgen biçiminde ve küçük olduğunu öğrenmekteyiz. Mağara Enver Yaşar Bostancı tarafından, orta kısmı kanal tarafından yok edildiği için Kanal Mağarası olarak adlandırılmıştır. Olasılıkla bu tahribattan dolayı günümüzde bir mağaraya pek benzememektedir. Bu konuya Minzoni-Deroche'da dikkati çekmekte ve bu yerin bir mağara olmadığını bildirmektedir.

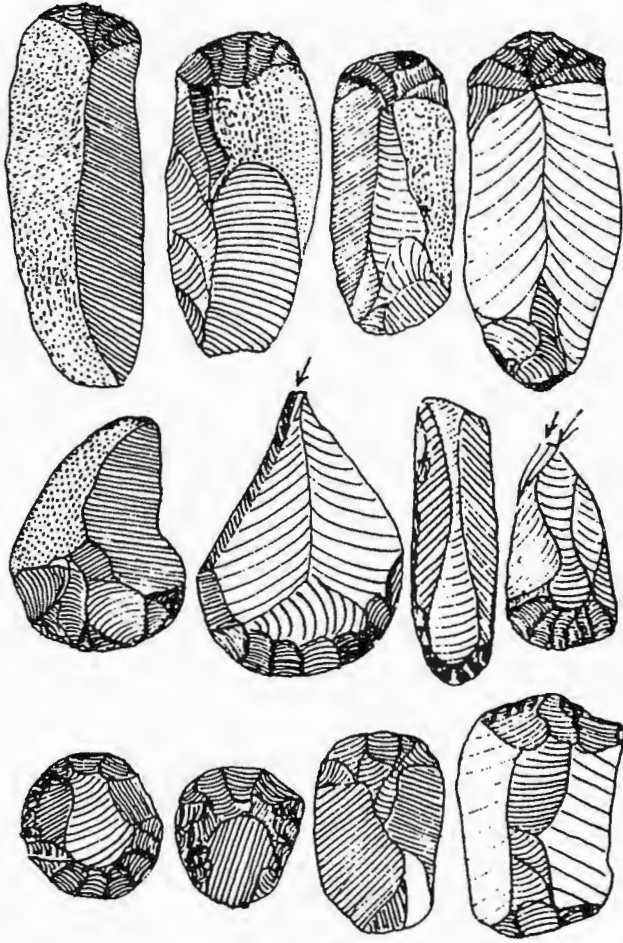
Araştırmalar ve
Tabakalanma

İlk defa 1966 yılında tespit edilmiş, 1966, 1967 ve 1969 yıllarında kazılmıştır. Bu bilimsel kazıyı Enver Yaşar Bostancı yönetmiştir. Kazı mağaranın (?) ön ve açıkta olan kısmında gerçekleştirilmiştir. Bostancı VI. seviyeye kadar ulaşıldığını söylemekle beraber tabakalar hakkında somut bir bilgi vermekten kaçınmaktadır. Hangi tabakanın hangi çağa ait olduğu anlaşılamamaktadır. Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakanın toprağının *terra rosa* denilen demiroksitli karışımı bir topraktan oluştuğu, bazı tabakalarda farklı farklı kotlarda kum katmanlarının da var olduğu söylenmektedir. Üst Paleolitik Çağ'ın kurak bir iklimde geçtiği ileri sürülmektedir. En alttaki VI tabaka ise çok serttir. Riss-Würm buzularasında Akdeniz'in günümüz su seviyesinden 15 m daha yukarda olmasından dolayı mağaranın o devirde Akdeniz'e çok yakın bir konumda olduğu kabul edilmektedir.

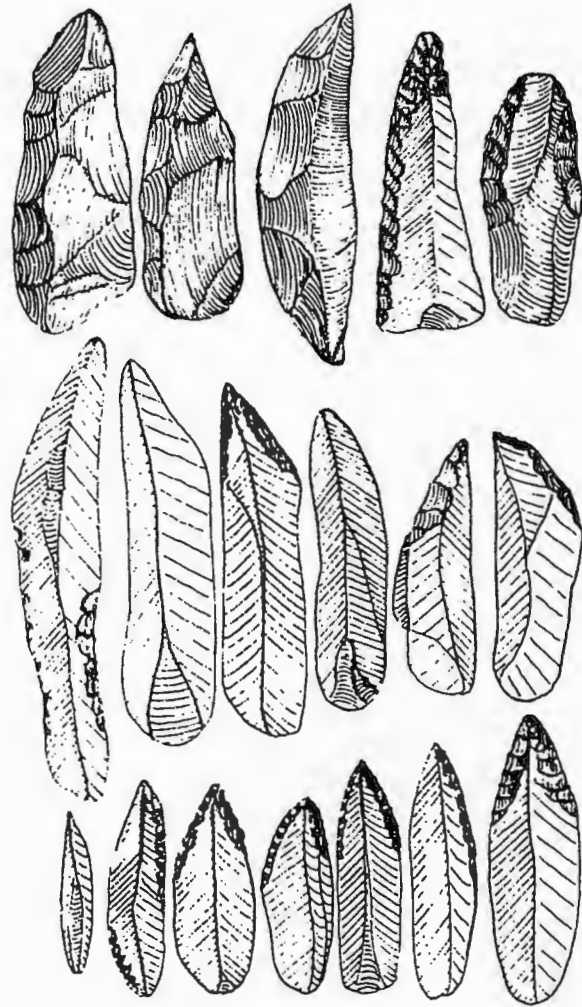
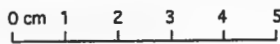
Minzoni-Deroche ise kültür birikintisinin su erozyonu ve sedimanların meyildeki hareketleri sonucunda depolanmış, çimentolaşmış ve karışmış dolgudan ibaret olduğunu kabul etmektedir [Minzoni-Deroche 1993:149]. Olasılıkla kazılardaki tabaka karışıklığını bu olaya bağlayabiliriz.

Küçük Buluntu

İlk deneme açması açıldığında Kanal Mağarası'nın ağzında bir Üst Paleolitik Çağ Aurignacien kültürünün bulunduğu yüzey toplamalarında anlaşılmıştı. Kazının devam etmesi ile daha altta Orta Paleolitik Çağ özellikleri gösteren yonga aletlerin çıkışı mağarada bir Orta Paleolitik Çağ yerleşmesinin varlığını olasılıkla işaretlemiştir. Üstteki tabakada Üst Paleolitik Çağ'ın başlangıcına tarihlenen dilgi üzerinde uç kazıyıcılar, yuvarlak kazıyıcılar, iki taraflı dilgi kazıyıcılar, dik kazıyıcılar, dilgi ve yongalar üzerinde kalemler, arkası kütlendirilmiş Chatelperonien tipi bıçaklar, Font Yves uçlar, işlenmiş dilgiler, çekirdekler gibi aletler bulunmuştur [Bostancı 1967a:29-31]. Bostancı alet ve artıkların sayısının 20.000'e (?) ulaştığını söylemektedir. Aurignacien seviyenin altında yonga kültürü vardır. Bu Levallois-Moustérien seviyesinde yan kazıyıcılar ve Moustérien uçlar görülmektedir. Bunların bazıları işlenmiştir.

1-12

13-30

Levallois-Moustérien seviyesinin (olasılıkla III ve IV.tabakalar) çok sert kırmızı bir topraktan ibaret olduğu anlaşılmıştır. En altta çimentolaşmış tabakayı temsil eden VI. tabakada, mağaranın ön kısmında, B karesinde çakmaktaşıdan yapılmış Acheuléen tipinde bir adet iki yüzeyle (el baltası), onun altında da Moustérien tipinde uç bulunmuştur. Bostancı bu buluntulara dayanarak en alt seviyede Acheul-Levallois-Moustérien kültürün olduğunu iddia etmektedir. Bu kanısını kuvvetlendirecek başka buluntuların varlığından bahsedilmemektedir. Mağaranın Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakasında alt çene azı dişi ile Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen tabakasında 9 yaşındaki bir erkek çocuğa ait olduğu kabul edilen bir üst çene köpek dişi, mağaranın fosil insan kalıntılarını teşkil etmektedir. Aynı zamanda bu tabakalarda memeli hayvanlara ait birçok fosil kemikte ele geçmiştir. Kazı başkanı bu buluntulara da ayrıntılı bir şekilde değinmemektedir. Minzoni-Deroche ise kazılardan çok sonra karışık bir şekilde 1.468 adet yontma taş parçayı bu alanda toplamıştır. İçlerinde küçük yuvarlak uç kazıyıcılar, yan kazıyıcılar, dilgi üstünde kalemler, deliciler vd. gibi Üst Paleolitik'e tarihlenen aletler bulunmaktadır. Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek aletlerden pek bahis açmamaktadır.

Kaynakça:

- Bostancı 1967a:27-45, tab.I-IV
Mellink 1968:126
Bostancı 1968:55-56
Alkim (H) 1968:3
Bostancı 1971b:21-37, res.I-XII
Bostancı 1973b:30, res.1, har.1
Bostancı 1975a:18
Minzoni-Deroche 1993:149

Kapalıin

Mağara

Koordinat 37° 54' K, 30° 32' D
Harita Pafta No M 25
Bölge Akdeniz
İl Isparta
İlçe Senirce
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☐ YüzeY Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri

Isparta il merkezinin yaklaşık 15 km kuzeyinde, Bozanönü Ovası'nda, Kırdığı kalker kütesinin güneybatı eteğinde kurulmuş olan Senirce Köyü'nün kuzeydoğusunda, Kırdığı kütesinin güneydoğusundaki Bozanönü isimli mağaraların ve kaya sığınaklarının olduğu yerde.

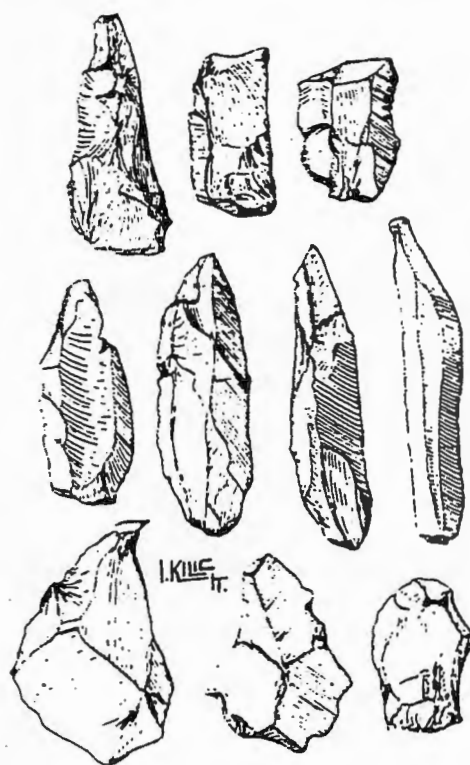
Konumu ve Çevresel Önemi

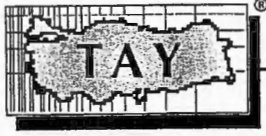
Mağaraların bulunduğu Kırdığı kütesi Bozanönü İstasyonundan rahatlıkla görülmektedir. Kapalıin Mağarası'nın isminin yerel olduğu sanılmaktadır. Yakınında yer alan mağaralar içinde aynı ekip tarafından kazılan ve prehistorik buluntuların ele geçmediği Kocain adlı mağara da bulunmaktadır. Kapalıin Mağarası'nın ağız güneye bakmaktadır. İç kısımda derinliği 21 m genişliği ise 21.5 m'yi bulmaktadır. Tavanında kırılmış sarkıtlara ait izler görülmektedir. İçindeki dolgu toprağının çok kalın olduğu hissi uyandırmaktadır. İki boşluktan oluşan mağaranın ağız kısmına yakın olan boşluğu daha geniş ve sivri tavanlıdır. Sol taraftaki boşluk ise daha küçük ve alçak tavanlıdır. Ağız kısmının üstü içten setli bir kemer halinde belirsiz şekilde çevrelenmiş, dışta ise onbir tane küçük muntazam oyuğa sokulan ahşap bir yapı ile saçaklandırılmıştır. Ağız kısmının bu biçimde şekillendirilmesi ve belki de kapı takılması olasılıkla Bizans döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar ağız genişliği hakkında bir fikir vermemelerine karşın, ağız kısmına ahşap kapı takılmış olduğunu söylemelerinden ağız dar olduğu sonucunu çıkarmaktayız. Mağaranın önündeki Bozanönü Ovası yılın uzun bir zaman süresinde bataklık görünümünü korumaktadır. Su kaynakları açısından çok zengindir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1944 yılında, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Şevket Aziz Kansu, 1951 ve 1952 yıllarında da aynı üniversiteden Muzaffer Şenyürek yönetimindeki bilimsel kazılar, mağaranın içinde ve dışında gerçekleştirilmiştir. Kazılar mağaranın içinde 1944 yılında, 3 x 1.5 m'lik A açması, 2 x 4 m'lik B açması ile başlamış, 1951 ve 1952 yıllarında ise bu açmalara 4 yeni açma eklenerek oldukça büyük bir alanda arkeolojik tabakalar ve buluntular gün ışığına çıkarılmaya çalışılmıştır. Mağaranın ağızının önündeki düzlük 1944 yılında 1.3 x 3.2 m boyutunda C açması ile 1951 ve 1952 yıllarında G açması ile araştırılmıştır. İki sezonda yapılar kazılar sonucunda mağaranın içinde şu şekilde bir tabakalanmanın olduğu anlaşılmaktadır.

En üstte 40 cm kalınlığında içinde kalker parçalarının da bulunduğu, gübreli olan 1 ve 2. tabaka, 45 cm kalınlığında, içinde Bizans ve Roma Çağı çanak çömlek parçalarının var olduğu küllü 3. tabaka, yanık kemik ve köşeli kalker parçalı, kırmızımsıtrak küllü 50 cm kalınlığındaki 4. tabaka, 35 cm kalınlığında gene geç devir çanak çömlek, tuğla parçaları ve yanık kemiklerin olduğu 5. tabaka, onun altında da rengi kırmızıya çalan köşeli kalker taşlı, kumlu 6. tabaka gelmektedir. Bu altı tabaka tarihi çağları gösteren buluntular vermiştir. Altındaki tabakalara inildikçe çanak çömlek parçalarının sayıları azalmaktadır. Küçük çakıllar, çakmaktaşı ve kemik aletler, fosilleşmiş hayvan kemiklerinin olduğu 75 cm kalınlığındaki 7. tabaka ile Üst Paleolitik Çağ buluntuları veren tabakalar başlamaktadır. Gene içinden çakmaktaşı aletlerin bol miktarda çıktığı ama buna karşılık Şenyürek kazılarında çanak çömlek parçalarının da bulunduğu müjdelenen esmer renkli 85 cm kalınlığındaki 8. tabaka, onun altında ince sarı renkli bir toprak tabakası olan 9. ve onunda altında da mağaranın son kültür tabakası olan küllü tabaka gelmektedir. Bu son iki tabakada kesinlikle çanak çömlek bulunmamıştır. Şenyürek ısrarla kalker çakıllarından müteşekkil içinde hiçbir buluntunun olmadığı doğal çakıllı tabakanın hemen üstünde yer alan kültür tabakasının bu küllü tabaka olduğunu belirtmektedir. Kansu yaklaşık 3.5 m'de anakayaya ulaştığından bahsetmektedir. Mağaranın önündeki

alandan açılan açmalarda yıkıntı ve moloz kalıntıları ile karşılaşmıştır. Tabakalanma yoktur. 260 ile 410 cm arasında çakmaktaşı aletler molozla karışık bir şekilde ele geçmiştir. Kansu Senirce Dağı eteklerindeki bu mağarada ilk stratigrafik Üst Paleolitik Çağ buluntusunun 1944 yılında ele geçtiğini bildirmektedir [Kansu 1971:217]. Kazının, dolayısıyla tabakalanmanın çok sağlıklı olmadığı ileri sürülebilir.

Küçük Buluntu:

Mağaranın tabakalanmasının ayrıntılı bir şekilde anlatılmasına karşın, tarihöncesi tabakalardan çıkan mikrolit yontma taş aletler hakkında fazla bir bilgi verilmemektedir [Kansu 1945a:lev.LI-LVI]. Mikrokalemler, yarım, üçgen ve geometrik biçimli minik aletler olduğu bulunmaktadır [Kansu 1944:676-677, şek.1]. Var olduğu söylenen Üst Paleolitik Çağ yontma taş endüstrisi hakkında da bir bilgi yoktur. Mağarada özetle Üst Paleolitik yontma taş endüstrisi gelenekli Epipaleolitik bir yerleşmenin bulunduğu ileri sürülebilir.

Kaynakça:

- Kansu 1944:676-677, şek.1
- Kansu 1945a:282-285, lev.LI-LVI
- Kansu 1945c:155
- Kökten 1946a:19
- Kansu 1947:229-231
- Kökten 1952a:184,201
- İnan 1952:20
- Goetze 1957:16
- Şenyürek 1952:433-434
- Şenyürek 1953:433-434
- Esin-Benedict 1963:343
- Kansu 1971:217

Karababa-Subaşı

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 41° 10-18' K, 28° 28-38' D
Harita Pafta No F 20-F 21
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Çatalca
Köy

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Çatalca ilçe merkezinin yaklaşık 7 km kuzeyinde, Şubaşı Köyü'nün güneybatısındaki KARABABA MEVKİİ adlı buluntu yeri, Subaşı Köyü'ndeki SUBAŞI buluntu yeri, Çatalca'nın kuzeydoğusunda nahiye merkezi olan Yassıören Köyü yakınındaki (?) YASSIÖREN adlı buluntu yeri ile Terkos (Durusu) Gölü'nün güneyinde Balaban Köyü yakınındaki BALABAN adlı buluntu yeri. Yukarıda tariflenen bu buluntu yerleri ile ilgili bilgiler şimdilik çok az olduğu için burada bir arada değerlendirilmiştir. Kodu D 10 / 33-34.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yerleri hakkında herhangi bir bilgi verilmediği için yakın konumları açısından bir fikir edinemiyoruz. Özdoğan, bunlar arasında Karababa adlı yerde iki buluntu yeri işaretlemiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Mehmet Özdoğan tarafından 1981 yılında saptanmış ve aynı yıl yüzey toplaması yapılmıştır. 1964 yılında ilk defa tespit edilen Terkos-Gökçeali yöresinde olduğu söylenen Karababa Mağarası'nın, Özdoğan'ın Karababa buluntu yeri ile aynı yer olup olmadıkları bilinmemektedir [Kansu 1965:548]. Olasılıkla Özdoğan'ın iki buluntu yerinden biri burasıdır.

Küçük Buluntu

Yukarıda verilen buluntu yerlerinden KARABABA'da Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek Levallois-Moustérien tipte yontma taş alet endüstrisine ait parçalar toplanmıştır. Diğer buluntu yerlerinden toplanan yontma taş aletler hakkında henüz ayrıntılı bir yayın yapılmamıştır. Subaşı, Yassıören ve haritamızda gösteremediğimiz Balaban buluntu yerleri İstanbul Çevresi başlıca Paleolitik Çağ buluntu yerleri haritasından alınmıştır [Özdoğan 1985:res.1'deki harita]. Olasılıkla Epipaleolitik Çağ buluntu yerleridir.

Kaynakça

Kansu 1965:548
Özdoğan 1982:45
Özdoğan 1983a:137
Özdoğan 1985:res.1'deki harita
Esin 1994:453

Karaburun

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 49' K, 37° 35' D
Harita Pafta No O 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Oğuzeli
Köy Karaburun

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda, Akçakoyunlu Bucağı'nın hemen kuzeyinde, Secir Suyu'nun batı yakasındaki köy.

Konumu ve Çevresel Önemi İl merkezinin kuzeyinde yer alan Gaziantep yaylası güneye doğru alçalmakta, düzleşmekte ve ilin güney kesiminde bir adı Tilbaşar olan Oğuzeli ovasını oluşturmaktadır. Araştırmayı gerçekleştiren Çiner, köyün ve özellikle buluntu yerinin konumu konusunda bir bilgi vermemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma Refakat Çiner'in 1950 yılında gerçekleştirdiği Gaziantep çevresi yüzey araştırmasında ilk defa bulunmuştur.

Küçük Buluntu Çiner, bu araştırmada Karaburun Köyü'nün olasılıkla içinde, bir adet Aurignacien alet bulduğunu ifade etmektedir. Alet hakkında bir bilgi verilmemektedir.

Kaynakça Çiner 1958:128

Karain Mağarası

Mağara

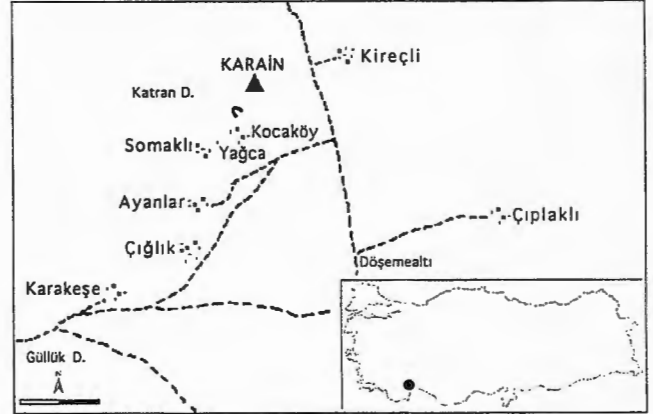
Koordinat 37° 04' K, 30° 33' D
Harita Pafta No N 25
Bölge Akdeniz
İl Antalya
İlçe Merkez
Köy Yağca

Araştırma Yöntemi ○ Yüze Araştırması ● Kazı

Dönem ☑ AP ☑ OP ☑ ÜP ☑ EP

Yeri

Mağara, Antalya il merkezinin yaklaşık 27-30 km kuzeybatısında, Eski Antalya-Burdur karayoluna 5-6 km uzaklıkta olan Yağca Köyü'nün hemen kuzeydoğusunda yer almaktadır. Mağara Çam (Katran) Dağı'nın kalkerli dik yamaçlarında bulunan Çadır Tepesi içine doğal bir şekilde karstik olaylarla oyularak oluşmuştur. Günümüzdeki Antalya Ovası'ndan 150 m, Akdeniz'den 430-450 m yüksektir [Kökten 1957:46][Yalçinkaya 1995a]. Kodu 19 V/1.

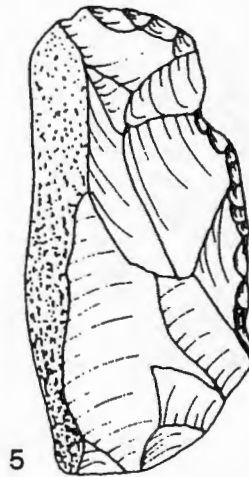
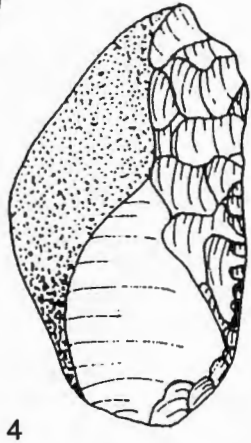
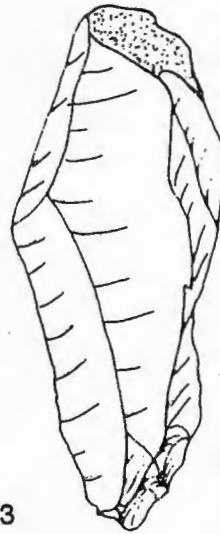
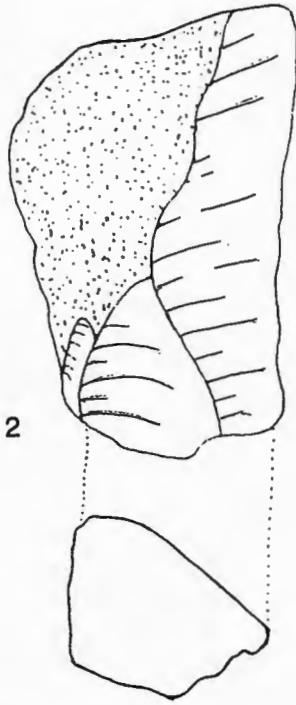

Konumu ve Çevresel Önemi

Adı yöresel olan mağara kompleksi gerek yapısından, gerek çevresindeki doğal özelliklerden dolayı yerleşme yeri olmaya son derece müsaittir. Ağız güney-güneydoğu istikametine, altındaki ovaya bakmaktadır. Kuzey rüzgarlarına kapalı olmasından dolayı yoğun yerleşmeye sahne olmuştur. Mağaranın yüksekte oluşu, içinde oturmak için geniş bir alanın varlığı, insanların her çağda burayı yurt yeri olarak seçmelerinde rol oynamıştır. Mağaranın önündeki Grekçe yazıtlar ve yapay nişleri düşünmezsek tamamen doğal olarak şekillenmiş bir mağaradır. Boyutları ile Türkiye'nin iskana elverişli en büyük mağaralarından birisidir. Yaklaşık olarak 50 m derinliğinde olan mağarada birbiriyle dar geçitler ile bağlı üç boşluk (salon / galeri) bulunmaktadır. En dışarda yer alan ilk boşluk diğerlerine nazaran aydınlıktır. Bu birinci boşlukta "A", "B", "C", "D", "E" harfleri ile temsil edilen beş küçük göz yer almaktadır. İçlerinde yalnız "C" gözü tamamen karanlık, diğerleri ise aydınlıktır. Gözler birbirlerinden travertenden oluşmuş doğal duvar ve geçitlerle ayrılmıştır. Önü ve girişinde hayvan kemiklerini çok sayıda içinde bulunduran çimentolaşmış bir tabakaya sahip olan bu ilk boşluktaki "E" gözü en kalın dolguya sahip olması ve büyüklüğü ile diğerlerinden ayrılmaktadır. Kökten, kazılarında kalın dolgusundan dolayı en çok bu gözü tercih etmiştir. "E" gözünden gene doğal bir girişle ortadaki ikinci boşluğa, bu boşluktan da sarkıt ve diktlerin olduğu eğimli ve dar bir geçitten nemli ve tamamen karanlık olan üçüncü boşluğa geçilmektedir. İkinci boşluk ise yüksek tavanlı ve geniştir. Birinci ön boşluğa nazaran daha karanlıktır. Bu orta boşluğun duvarları içinde, zeminde yüksek ve basık bir sığınak, duvar boyunca yer almaktadır. İçindeki sarkıt ve diktlerle görkemli bir görünüşü olan boşluğun kuzeyinde içlerinde kuyu şeklinde derin çukurların olduğu iki bölme bulunmaktadır. Mağarayı iskan edenler bu boşluğa çeşitli tehlikelerden korunmak için genelde bir sığınma yeri olarak kullanmışlardır. Devamlı oturmak için pek olumlu özellikler taşımayan bu ikinci boşluktaki diktlerden bir tanesine, uzun yıllar mağaradaki arkeolojik kazıları yöneten Kılıç Kökten'in, oyarak bir Atatürk portresi oluşturması, Türkiye'deki arkeoloji çalışmalarını başlatan Atatürk'e Türk arkeologlarının güzel bir jestidir. İçinde kalın yarasa gübresi ile karışık çeşitli arkeolojik malzemenin de dolu olduğu üçüncü son boşluk bu özelliklerinden dolayı oturulamayacak durumdadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Karain Mağarası, ilk defa Kılıç Kökten tarafından, öğrencisi olan Fikret Ozansoy ile birlikte 1946 yılında, Antalya yöresinde ünlü Gurma (Kurma) Mağarası'nı incelemeyi amaçlayan bir araştırma sırasında saptanmıştır. 1946 yılında mağaranın ağız kalın bir traverten kuşağı ile kaplı olduğundan içine kolaylıkla girilememiş, ancak daha sonra ağızdaki bu travertenler dinamitle patlatılarak içerisi etraflica araştırılabilmiştir. Mağaranın günümüz zemininde bazı yontma taş aletlerin bulunması, Kökten'in burayı kazmaya karar vermesine yol açmıştır. 1946 yılındaki kazı ilk ışıklı boşluğun içinde batı kenarında "A" gözünde başlatılmıştır. Kökten tarafından yöneltilen kazılar, 1946 yılından 1972 yılına kadar aralıklı olarak sürmüştür. Türkiye arkeolojisinin temel taşlarından biri olan Kökten'in 1974 yılında ölümü üzerine uzun bir zaman dilimi süresince mağaradaki kazılara ara verilmiştir. Kökten'in son yıllardaki kazılarına ekip üyesi

1. Yalçinkaya 1992b: çiz. 4
2. Yalçinkaya 1989: lev. I/1
3. Yalçinkaya 1989: lev. I/3
4. Yalçinkaya 1989: lev. II/1
5. Yalçinkaya 1989: lev. II/2

olarak katılan Işın Yalçinkaya, çeşitli arkeolojik seviyelerde bulunacak olan yontma taş endüstrilerini tabakalar içindeki yerine oturtarak, tabakalanma sorunlarına çözümlemeler getirmek, mağaranın fosil hayvan kalıntılarının tümünü saptamak, bitki tozları ve tortul analizleri yapabilmek için örnekler almak amacıyla 1985 yılından itibaren arkeolojik kazılar yeniden başlamıştır. Yalçinkaya yönetimindeki kazılar, önce Tübingen Üniversitesi'nden H.J. Müller-Beck, daha sonra Liege Üniversitesi'nden M. Otte'un katılımları ile uluslararası bir proje niteliğinde sürdürülmektedir. Gerek Kökten'in gerek Yalçinkaya'nın kazıları Türkiye'nin Paleolitik çağları için, arkeoloji yazınına çok önemli bilgiler kazandırmıştır. Kökten'in başkanlığında yürütülen kazılar ile Yalçinkaya'nın kazılarında tesbit edilen tabakalanmada bazı farklar olduğu için her iki kazı başkanının tabakalanma yorumları burada ayrı ayrı sunulmuştur.

Kökten'e göre tabakalanma:

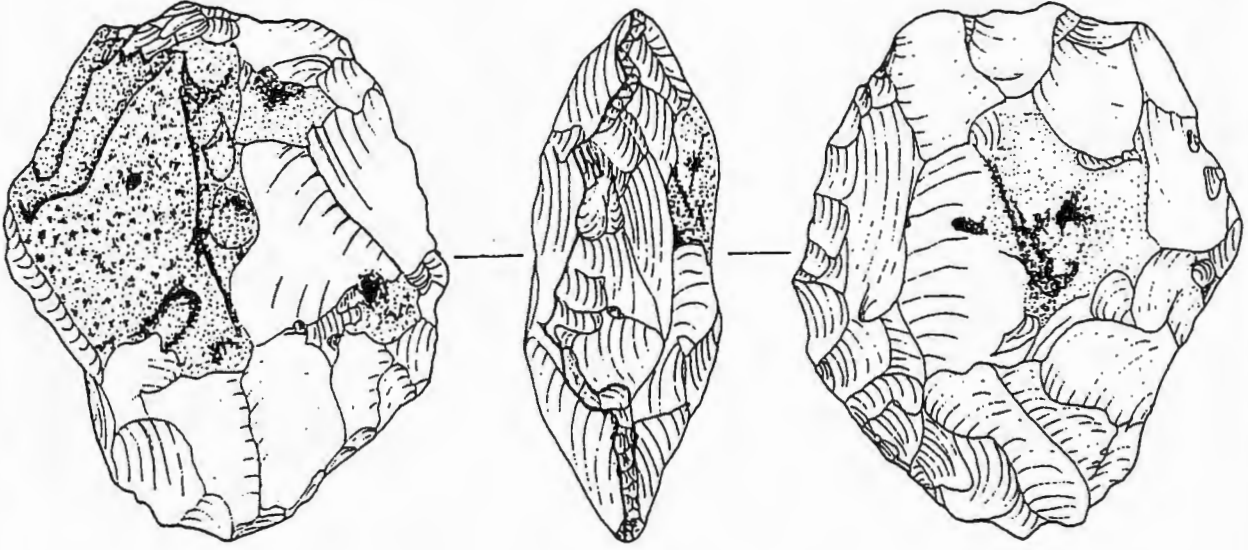
Kökten'in "E" gözünde gerçekleştirdiği kazılarda romen rakkamı ile gösterilen VIII kat ve bu katların içinde harflerle belirlenen 13 tabaka/evre saptanmıştır. En üstte, kat I olarak tanımlanan katta iki tabaka (A ve B) bulunmaktadır. Mağaranın Paleolitik çağlar dışında zayıfta olsa Roma-Yunan, İlk Tunç Çağ, Kalkolitik Çağ ve Neolitik Çağ'da da yerleşmeye sahne olduğu, birinci katta zaman zaman ele geçen çanak çömlek kalıntılarının ve küçük buluntuların varlığından anlaşılmaktadır. Roma-Yunan Çağı'nda mağaranın bir kült yeri olarak kullanıldığı dışındaki yazıtlara dayanılarak ileri sürülmektedir. Üst Paleolitik Çağ tabakasının üstünde Antalya yöresinde görülen Epipaleolitik Çağ iskanının var olup olmadığı tam anlaşılamamıştır. 40 cm kalınlığındaki "A" tabakasının altındaki 98 ile 110 cm arasında kalınlığı değişen "B" tabakasının alt kısmında Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen Aurignacien tekniğinde yapılmış aletlerin çoğaldığı gözlenmektedir [Kökten 1955:275]. Daha altta gene aynı çağa tarihlenen ikinci tabakada toprağın rengi koyu kahverengidir. Buzul döneminde süregelen bu katta tümü 98 cm kalınlığında olan dört tabaka (C, D, E, F) bulunmuştur. Yer yer çepir saptanmıştır. Tortul toprağın azalıp kültür toprağının arttığı III. katta ise (G, H) hayvan kalıntılarının çeşidinden, ateş ve ocak yerlerinin sayısından, ilk yarısında iklimin sıcak ve yağışlı, ikinci yarısında soğuk yağışlı ve soğuk kuru geçtiği anlaşılmaktadır. Kökten buluntulara dayanarak 62-75 cm kalınlığındaki III.katı Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Karain'in en önemli buluntular veren katı ise 162 cm kalınlığındaki IV.kattır (İ). Katın alt ve üst seviyelerinde dolgu kırmızımsıtrak, pembe, sarı ve açık kahverengidir. Ortalarında siyah mavimsi kahve ve kırmızımsı kahve renkli toprak ile bu kat rengarenk bir görünümündedir. Yapısı gevşektir. Kökten, bu katı ise Alt Paleolitik Çağ'a koymak eğilimindedir. Bunun altındaki V. kat buluntular açısından kısır bir kattır. 82 ile 113 cm arasında kalınlığı değişen bu katın toprak rengi yeşilimsi koyu kahverengidir. Oldukça sert olan dolgusunun soğuk bir iklimde oluştuğu kabul edilmektedir. VI kat ise gene Kökten'e göre 127 cm kalınlığındadır. Bazı yerleri serttir. Buluntularına göre Anadolu'ya özgü Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen yonga kültürü ile karşılaşmıştır. VI. katın eski bir evresi olarak kabul edilen VII. kat'ın kalınlığı 37 ile 84 cm arasında değişmektedir. İklim verileri açısından VI. kat özellikleri gösterdiğinden VI. katın eski bir evresi olarak düşünülmüştür. Acheuléen kültür öncesine tarihlenmektedir. Ortalama 120 cm kalınlığındaki en alt kat olan VIII. katın yapısında kalın kum tabakaları ve siyahlıklar gözlenmektedir. Kökten bu siyahlıkları üstteki tabakaların aşağıya yaptıkları baskıya bağlamıştır. Ön Alt Paleolitik Çağ yonga kültürü öğeleri veren bu katın altında mağaranın ana kayası bulunmuştur.

Yalçinkaya'ya göre tabakalanma:

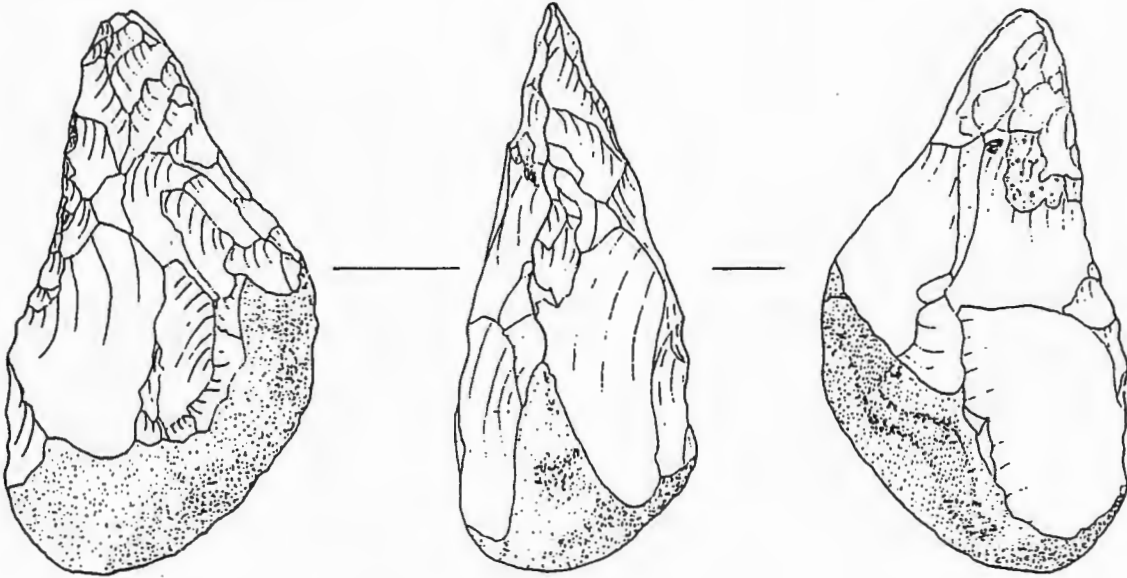
Çeşitli arkeolojik seviyelerde bulunan endüstrilerin mağara içindeki tabakalaşmasını tam anlamıyla saptamak, Kökten kazıları sonucunda tesbit edilen tabakalanmanın sorunlarına çözüm aramak amacı güden Yalçinkaya yönetimindeki kazılarda, mağaranın dolayısıyla Antalya yöresinin Pleistosen dönemi fauna ve florasını saptamak için polen analizleri gerçekleştirilmiş, hayvan kemiklerinin tümü dikkatli bir şekilde toplanıp incelenmiştir. Ayrıca tortul analizleri yapılarak tabakaların yaş tayinleri yapılmaya çalışılmıştır. Karain'deki ikinci dönem kazılarının olumlu yönlerinden biri de 1984 yılında ilk defa çizilen mağaranın topografik planı 1989 yılında tekrarlanarak daha mükemmel hale getirilmesidir. Bu planla çok daha sistematik kazıların yapılabilmesi sağlanabilmektedir.

Yalçinkaya yönetimindeki kazılar mağaranın en dıştaki büyük ışıklı boşluğun en büyük gözü olan E gözünde (Kökten gözü) ve boşluğun batısındaki yan mağara olan B gözünde gerçekleştirilmiştir. B gözündeki kazılarda her 10 cm de değişen 32 arkeolojik seviyeye karşın 12 jeolojik seviye tespit edilmiştir. Yalçinkaya 1-7. arkeolojik seviyeleri karışık, 8-12. seviyeleri İlk Tunç Çağ, Kalkolitik Çağ ve Neolitik Çağ'a tarihlenen veriler verdiğini 13. seviyeden itibaren Pleistosen döneminin başladığı 15-17. seviyelerin Geç Üst Paleolitik Çağ, 18-32. seviyelerin ise Orta Paleolitik Çağ tarihlenebileceğini ileri sürmektedir [Yalçinkaya 1987:24]. Buradaki Geç Üst Paleolitik Çağ seviyesinden elde edilen bir örneğin GÖ 16.250±790 tarihini vermesi mutlak tarihlleme açısından gözardı edilmemelidir.

E gözündeki kazılar Kökten'in büyük açmasının çok bozuk durumda olan doğu profilinde dikey olarak ve örnek olarak bırakılan ana dolguda yatay olarak gerçekleşmiştir. Yalçinkaya, Otte ve diğer ekip üyelerinin son yazısında özellikle E gözünde yapılan kazı sonucunda teknik evrimden çıkarak mağaranın henüz kesinleşmemiş bir tabakalanmasının yavaş yavaş oluşturulduğu izlenmektedir. Genel eğilim üç büyük evrenin var olduğuna dairdir. Altta tabanda günümüzden 350.000 yıl ve ötesine ait V. formasyon ve devamı, kalın dişlemeli ve çontuklu birkaç alet ile sınırlanmaktadır. Kabaca Clactonien ile ilişkilidir. Bunun üstünde, 350.000-300.000 yıl arasına konan, Avrupa'nın Charentien'ini andıran basamak, pulcuklu düzelti taşıyan kenar kazıyıcı, kalın dişlemeli ve çontuklulardan oluşan bir endüstrinin yer aldığı IV ve III. (3-5) üniteli evre gelmektedir. Daha altta III, II ve I. (2-7) ünitelerin bulunduğu 300.000 ile 60.000

1

2

1. Yalçinkaya 1989: lev. XV
2. Yalçinkaya 1989: lev. XVI

arasına konan üst silsile gelmektedir. Buradaki endüstri Karain Mousterien veya Zagros Mousterien'i olarak isimlendirilmektedir. Çok sayıda kenar kazıyıcı ve çok düzgün Mousterien uç bulunmaktadır. Silsile en üstte, Geç Üst Paleolitik Çağ ile sonlanmaktadır [Yalçinkaya et al. 1997:3-4,tablo].

Küçük Buluntu

Geç Üst Paleolitik Çağ küçük buluntuları:

Bu çağa ait yontma taş alet endüstrisine göz attığımızda sırtı devrik dilgicikler, ön kazıyıcılar [Yalçinkaya 1987:26,res.15], taş kalem, minik disk biçimli çekirdekler, az sayıda minik uçlar görmekteyiz. Küçük dilgilerin çoğunlukta olmasına karşıt taş kalemler çok azdır. Yontma taş alet endüstrisi dışında kemik aletlerden uç, dip kısmından kırık bir kargı ucu, belki delici olarak kullanılan işlenmiş boynuz parçası bulunmaktadır. Bu çağda mağarayı iskan eden insanların süs yapıtlarını da kullanmış olduklarını delinerek bir gerdançe veya bir boncuk haline sokulmuş yumuşakça kabuğundan anlamaktayız.

Orta Paleolitik Çağ küçük buluntuları:

Tipik Moustérien uçlar, diskler ve disk biçimli çekirdekler, kenar kazıyıcılar [Yalçinkaya 1992:36, lev.I-IV] bu çağı temsil eden alet gruplarıdır. Ele geçen parçaların çoğu tam, yonga ve atölye artıklarından oluşmaktadır, bu buluntular yongalama işleminin mağara içinde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Büyük boyda çakmaktaşı yumruları mağara dolgusu içinde yoktur. Genelde küçük boyutta yumrular kullanılmıştır. Levallois çekirdeklerin disk biçimli çekirdekler haline dönüştürülmeleri Orta Paleolitik Çağ insanların yontma taş aletlerinin yapımında hammaddeyi ekonomik kullandıklarını bir delilidir. Uç ve kenar kazıyıcı tipindeki aletler bu insanların doğal olarak avcı olduklarını belirlemektedir.

Alt Paleolitik Çağ küçük buluntuları:

Karain'in Kökten'in kazıları sonucunda Acheuléen evre yontma taş endüstrisinde, proto-Levallois ve Levallois tekniğinde yontulmuş yongaların çoğunlukta olduğu yapılan analizler sonucunda anlaşılmıştır. Dilgiler içinde de proto-Levallois tekniğinin varlığını gösteren örneklerin oluşu, bu tekniğin bu evrede başladığını göstermektedir. Aletler içinde kenar kazıyıcılar çoğunlukta. Bu evrede klasik tipte iki yüzeyli vardır. İki adeti Micoquien, diğerleri ovalimsi ve disk biçimlidir. Kıyıcı ve nacak tipinde çok az örneği olan alet tiplerinin yanısıra uçlar, sırtlı bıçaklar, kalemler, çontuklu, dişlemeli, gaga biçimli aletlerde bulunmaktadır [Yalçinkaya 1989:92-106].

Karain Mağarası'nın en alt tabakaları olan Acheuléen öncesi tabakalarda ise Tayacien işçiliğinin hakim olduğu küçük boy bir yonga endüstrisinin var olduğu görülmektedir. Yonga ve dilgilerin yontma taş nesnelerin en büyük grubunu teşkil ettiği bu endüstride aletler içinde gene kenar kazıyıcılar çoğunlukta. Uçlar, bıçaklar, çontuklu ve dişlemeli aletler, ön kazıyıcılar, delgiler gibi örnekler endüstriyi tamamlamaktadır. Tipik olmayan birkaç iki yüzeyli varsa da Yalçinkaya bu örneklerin klasik iki yüzeyli tiplerine kesinlikle uymadığını, hatta iki yüzeyli bile sayılamayacaklarını iddia etmektedir [Yalçinkaya 1989:89-91].

Hemen hemen tümü çakmaktaşıdan yontulmuş olan Alt Paleolitik Çağ yontma taş endüstri örneklerinin genel incelemesi sonucunda Karain'de en altta Tayacien kültür özellikleri ile başlayan bir Acheuléen öncesi, bunun arkasından Orta Acheuléen ve en sonda ise Geç Acheuléen kültür silsilesinden bahsedilebilir. Yalçinkaya yönetimindeki yeni kazılar bu silsileyi değiştirebilir.

Kaynakça

Kökten 1947:229-233

Kökten 1949:819-824

Çambel 1951:238

İnan 1952:20-21

Kökten 1952b:199, res.6,8

Kökten 1955:271-283

Kökten 1957:46-48

Kökten 1959:12-15

Mellink 1960:58

Mellink 1962:72

Kökten 1962a:40-41

Esin-Benedict 1963:340

Mellink 1964:151

Kökten 1964a:

Kökten 1964b:

Mellink 1965:135

Alkım (H) 1967:1-2

Mellink 1967:156

Kökten 1967a:

Kökten 1967b:

Mellink 1968:126

Alkım (U.B) 1968:42-44

Alkım (H) 1968:1-2

Mellink 1969:73

Alkım (H) 1970:1

Mellink 1970:159

Mellink 1972:167

Alkım (H) 1973:4

Alkım (H) 1978:10

Tomsky 1982:323-327

Albrecht 1990:211-222

Minzoni-Deroche 1993:147-148

Hours et al. 1994:197

Yalçinkaya 1994a:23-33

Yalçinkaya 1995a:57-60

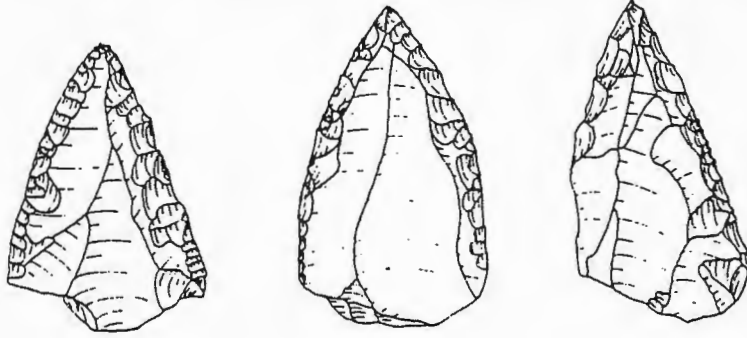
Yalçinkaya 1995b:1-11

Demirci et al. 1996:423-431

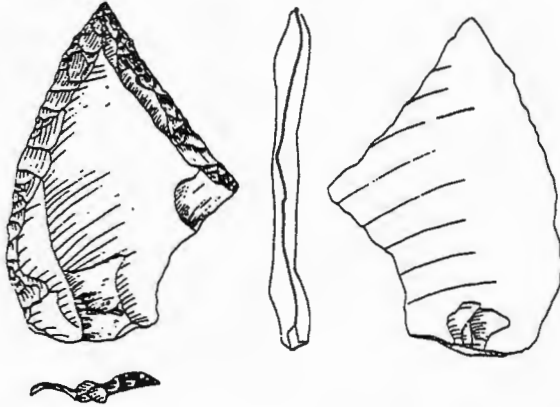
Yalçinkaya 1996b:49-70

Yalçinkaya et al. 1997a:1-9

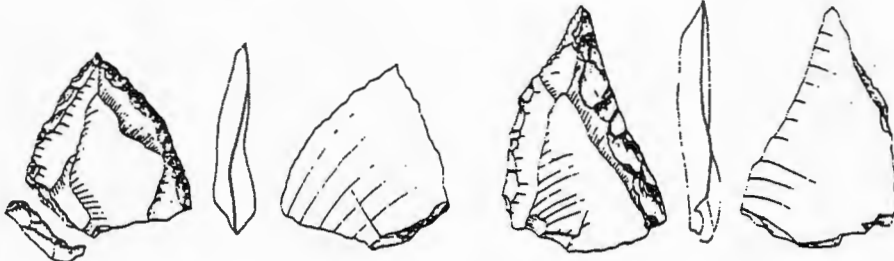
1-3

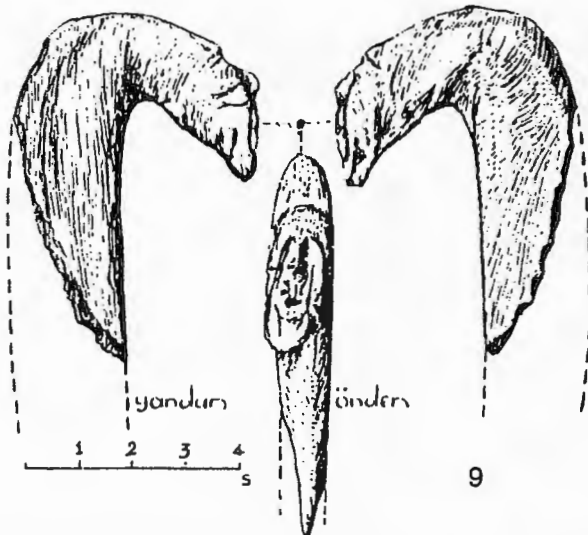
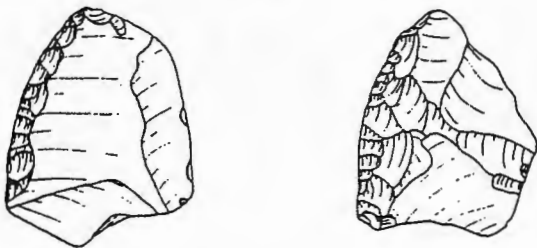
4

5-6

7-8

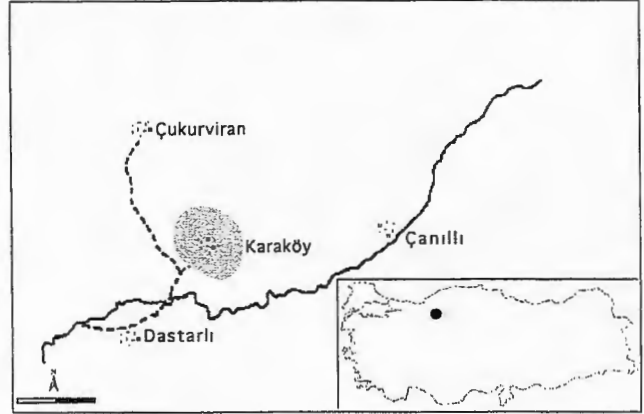
9

- 1-3. Yalçinkaya 1989: lev. LII/1-3
 4. Yalçinkaya 1992b: lev. V
 5-6. Yalçinkaya 1992b: lev. V
 7-8. Yalçinkaya 1989: lev. XXI/1-2
 9. Kökten 1959: lev. XIV üst

Karaköprü/Karaköy

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 25' K, 31° 58' D
Harita Pafta No H 28
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Beypazarı
Köy Karaköy

Araştırma Yöntemi

☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Ankara il merkezinin (Kökten'e göre kuzeyinde) kuzeybatısında, Beypazarı İlçesi'nin kuzeybatısında, Kökten tarafından Köprü olarak adlandırılan mevkiide, Kansu'ya göre Karaköy adlı yerde. Kökten'in haritasında bu buluntu yeri ilçenin kuzey-kuzeybatısında gösterilmektedir. 1:100.000 ölçekli haritada Kıbrısık (Karadoğan) Köyü kuzeydoğu yakınında Karaköy adlı bir köy vardır (Yukarda enlem ve boyları verilen yer). Aynı adlı bir başka köy ise Beypazarı İlçesi'nin batı-kuzeybatısında yer almaktadır. Bu açıdan buluntu yerinin hangi köy civarında olduğunu kesin söylemek imkansızdır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kirmir Çayı'nın kuzey kesimindeki dağlık bölgede yer alan buluntu yeri (?) çevresi ormanlıktır. Buluntu yerinin konumu konusunda bir bilgi verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanıma

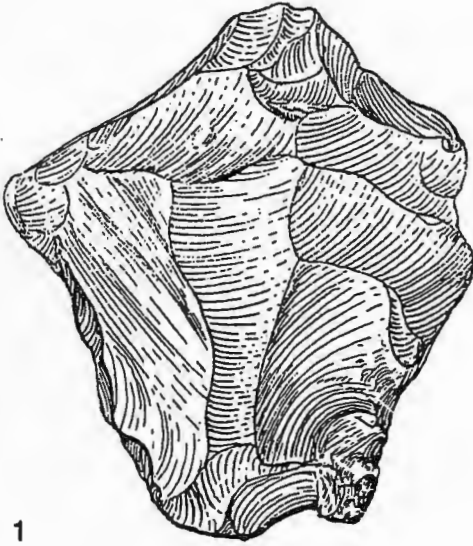
İ.K. Kökten'in Ankara yöresinde gerçekleştirdiği 1948 yılı çalışmaları içinde Köprü Mevkii adı verdiği yerde yontuk Neojen yataklarında çakmaktaşı ve püskürük kütlelerden (olasılıkla bazalt) yapılmış kaba işlenik yonga aletler bulunmuştur.

Küçük Buluntu

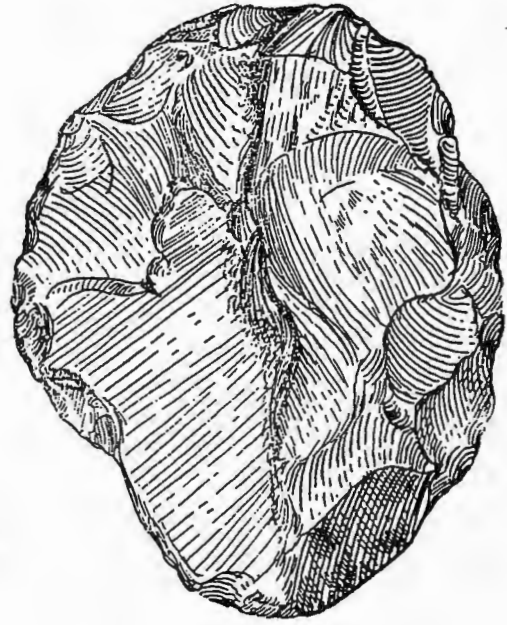
Bu aletler yakındaki Çeştepe/Çeştepe Köyü ve İlhan Köyü civarında bulunanlara benzeyen, yüzlerinde ve kenarlarında yontma yüzleri ve düzelteleri olan aletlerdir. Kökten bir yayınında el baltamsı oluklu kazıyıcı ve yuvarlak kazıyıcı olarak kullanılmaya elverişli olan bu aletleri alt Paleolitik Çağ'a bulundukları yatak ve morfolojileri açısından tarihlemektedir [Kökten 1951:212-213, lev.XVIII/b-c]. Daha sonraki başka bir makalesinde ise aynı buluntuları Levallois-Moustérien tekniğe yapıldıklarını dolayısıyla Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmeleri gerektiğini belirtmektedir [Kökten 1952b:198, res.5 orta sağ ve alt sıra]. Bu çelişkili bilgiler dolayısıyla sağlıklı bir yorum getirmek olanaksızdır.

Kaynakça

Kökten 1951:212-213
Kökten 1952b:198, res.5 orta sağ ve alt sıra
Kansu-Ozansoy 1952:382
Kökten 1953:186, lev.V.6

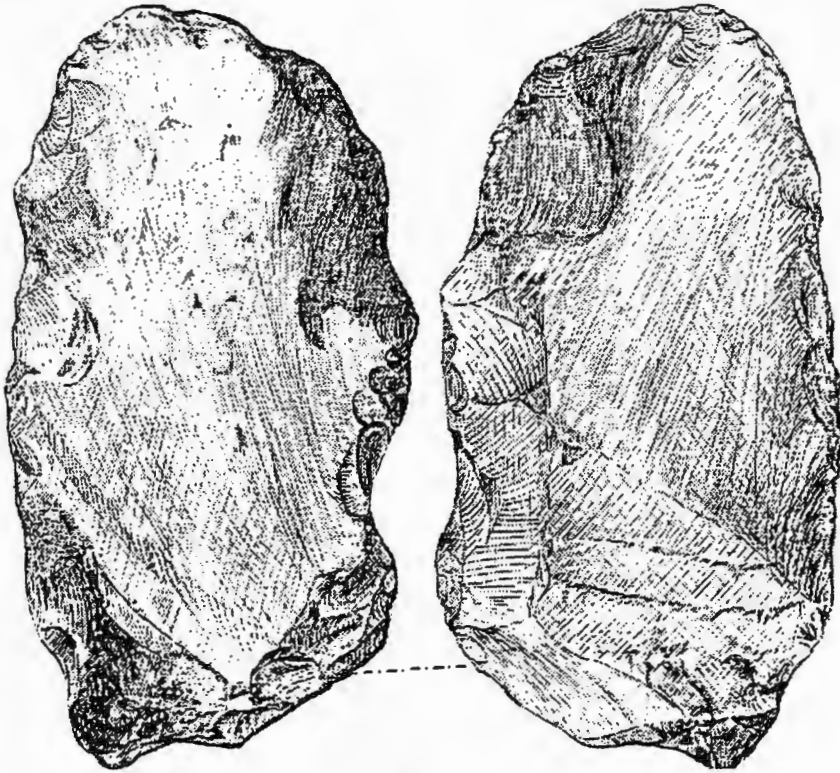

1

2

0 cm 1 2 3 4 5

3

1. Kökten 1951: lev. XVIII/c
2. Kökten 1951: lev. XVIII/b
3. Kökten 1953: lev. V/6

Karapınar Mevkii

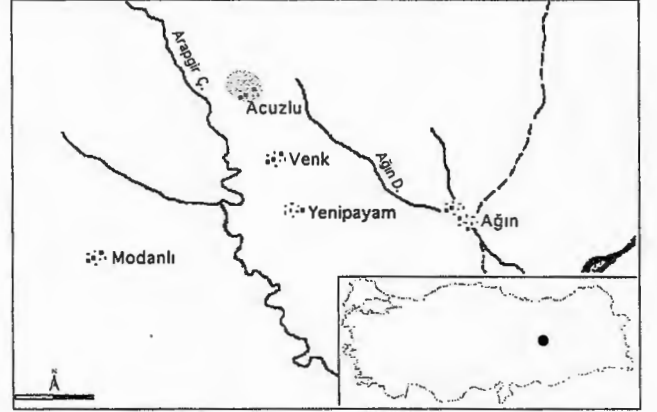
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 38° 58' K, 38° 39' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Ağın
Köy Acuzlu

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzeysel Araştırma ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Ağın İlçesi'nin 7 km kuzeybatısındaki Acuzlu Köyü'nün yakınındaki Karapınar Mevkii. Kökten bu mevkiin köyün ne tarafında olduğunu bildirmemektedir. Yayınlarındaki haritası da bu konuda yetersiz kalmaktadır. 1:100.000 ölçekli haritada yaptığımız incelemede, bu mevkiin tam yerini bulamadık.

Konumu ve Çevresel Önemi

Orman ve su kaynaklarının bol oluşu bu yöreyi Paleolitik Çağ insanların tercih etmesine yol açmıştır. Çakmaktaşı yataklarının varlığı, kaya sığınaklarının bol bulunuşu da bu tercihte bir başka etken olmuştur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Taş aletlerin bulunduğu mevki 1969 yılında ilk defa Kılıç Kökten tarafından tespit edilmiştir. Kökten, 1969 ile 1972 yıllarında Keban Baraj Gölü suları altında kalacak yerlerde yaptığı araştırma sonucunda çevrede birçok Paleolitik Çağ işlik yeri bulmuştur. Karapınar düzlüğünde tespit ettiği yer, bu işlik yerlerinden biridir. Buranın işlik yeri olarak kullanılması aynı zamanda olasılıkla geçici bir konaklama yeri olduğu düşüncesini de ortaya koymaktadır.

Küçük Buluntu

Çakmaktaşıdan yapılmış, Kökten'e göre Préchelléen olarak tanımlanan omurgalı yahut sırtlı satır biçimli iki yüzeylilerin (el baltaları) bulunuşu çok ilginçtir. Kılıç Kökten bu alet tipinin Anadolu'da çok az bulunduğuna işaret etmektedir. Gerçek el baltalarının prototipi olmaları bakımından önemleri çok büyüktür. Bu iri yonga aletlerden en önemlisi, teknik açıdan klasik el baltalarından önce gelen kayık benzeri, başlı ve omurgalı alettir [Kökten 1971b: res.14]. Gene buradan toplanan aletleri Acheuléen ve Levallois-Moustérien kültürlerine, genel anlamda Alt ve Orta Paleolitik Çağ kültürlerine bağlayabiliriz. Bu aletler Chelléen (yeni terminoloji ile Abbevillien) - Acheuléen el baltaları, sırtlı, iri ve geniş kenarlı kazıyıcılar, eski Levallois tipe uyan Moustérien tekniğe dönük büyük uç ve kazıyıcılar.

Kaynakça

Kökten 1971a:15-16, lev.18/1-2, 19/1-2
Kökten 1971b:130-131, res.14
Kökten 1975:96-97
Yalçınkaya 1981:214
Yalçınkaya 1985:429

Karataş Kaya Sığınağı

Kaya Sığınağı

Koordinat 38° 50' K, 38° 15' D
Harita Pafta No K 42
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Merkez
Köy Meşeliköy

Araştırma Yöntemi ○ YüzeY Araştırması ● Kazı

Dönem □ AP □ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri

Elazığ il sınırları içinde, Elazığ il merkezinin kuzeyinde, Elazığ-Pertek karayolunun doğusunda, Meşeliköy (Meşelik) sınırları içindeki büyük bir kayalık kütle olan Karataş mevkiinde. Kökten bu kaya sığınağı ile ilgili çeşitli yazılarında sığınağın tam yerini vermemekte, yalnız Murat Nehri'nin yakınında olduğunu söylemektedir. 1:100.000 ölçekli haritada büyük olasılıkla, Meşeliköy'nün güneyinde, Yılangeçiren Köyü'nün batısındaki büyük yükseltinin burası olduğu yorumlanabilir. Günümüzde Keban Baraj göl alanının içinde bir ada olarak kalan kayalık kütleinin alt kısmında olan kaya sığınağı da olasılıkla su altında kalmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Günümüzde Keban Baraj Gölü altında kısmen kaldığı söylenebilecek olan kayalık kütleinin üzerinde [Kökten 1974:lev.7], her ikisinin de ağızları güneye açık olan bir mağara ve bir kaya sığınağı yer almaktadır. Kütleinin yamacındaki bu girintilerden mağara üsttedir. Alttaki kaya sığınağı ise oldukça büyüktür. Kökten'in kazı için burayı seçmesindeki en önemli unsurun bu olsa gerektiği düşüncesindeyiz. Sığınağın ismi, bulunduğu kayalık kütleinin isminden çıkarak Kökten tarafından verilmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

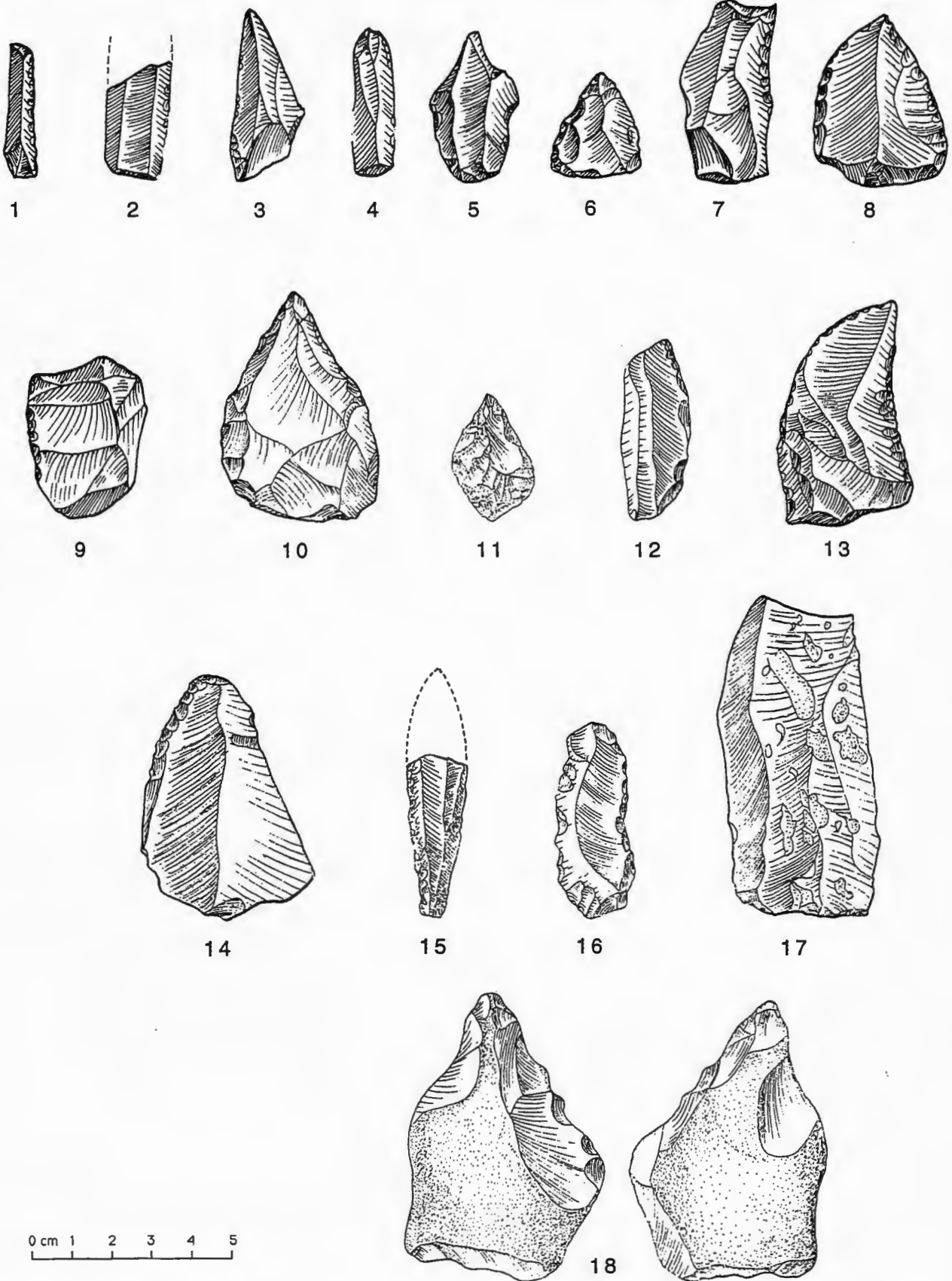
Kılıç Kökten, Keban Baraj Gölü suları altında kalacak olan yerlerdeki tarihöncesi yerleşme yerlerini saptarken, Elazığ kentinin kuzeyinde bu mağara ve kaya sığınağını keşfetmiştir. 1969 yılında kaya sığınağının ön sekisinde 1.5 x 6 m boyutlarında bir açma gene Kılıç Kökten'in yönetiminde açılmıştır. 1970, 1971 ve 1972 yıllarında bu deneme açması batı ve güney yönlerine doğru 2.5 x 10 m boyutlarında genişletilmiştir. Kaya sığınağının yüzeyinden 125 cm derine kadar inen tabaka, ilk Tunç Çağ tabakasıdır. Bu 1.tabakanın altında 125 cm'den 350 cm'ye kadar Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek taş aletler bulunduğu 2. tabaka gelmektedir. Bu tabakanın kalınlığı yaklaşık 220 cm'dir. Kazıya daha sonra 400 cm'ye kadar devam edilmişse de killi, kumlu içinde kalker parçalarının olduğu verimsiz, kısır bir ana toprak ile karşılaşmıştır. İkinci tabakanın içinde üç taş ayaklı ocak yeri, bu tabakanın en ilginç buluntusunu oluşturmaktadır. Ocak yerinin ön kısmına düşmüş veya konmuş olan doğal kaya blokları, büyük olasılıkla siperlik taşı olarak kullanılmışlardır [Kökten 1971a:lev.14/1, 21/1, Kökten 1972:lev.4/2,9,10, Kökten 1974:lev.7-9, Kökten 1971b:res.6-7].

Küçük Buluntu

Kazı başkanı tarafından Geç Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen aletler çakmaktaşı, obsidien ve bazalttan üretilmişlerdir. Bunlar arasında Aurignacien tipinde kazıyıcılar, kesiciler, tipik uçlu kazıyıcılar, delgenler ve kalemler sayılabilir [Kökten 1974:lev.27]. Ayrıca bir adet yontuk çakıl da ele geçmiştir. Kökten, çakmaktaşılarının Ağın çevresindeki yataklardan, obsidienlerin ise Bingöl-Soluhun mevkiinden getirildiğini söylemektedir.

Kaynakça

Kökten 1971a:15-16, lev.14/1, lev.21/1
Kökten 1971b:130, res.6-7
Kökten 1972:2, lev.4/2, 10
Kökten 1974:4, lev.7-9,27
Kökten 1976:3, lev.1,18

1. Kökten 1974: lev. 27/92
 2. Kökten 1974: lev. 27/94
 3. Kökten 1974: lev. 27/97
 4. Kökten 1974: lev. 27/93
 5. Kökten 1974: lev. 27/100
 6. Kökten 1974: lev. 27/96
 7. Kökten 1974: lev. 27/112

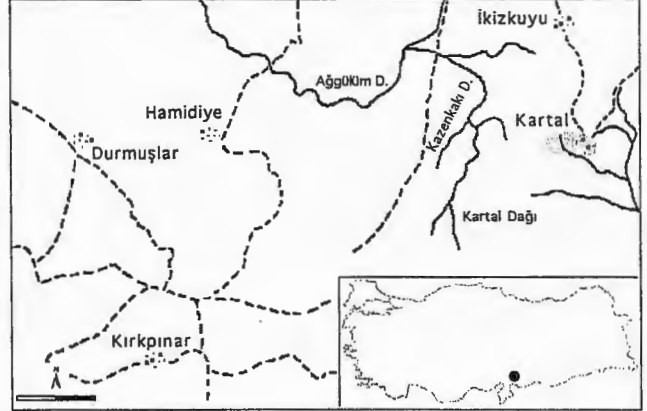
8. Kökten 1974: lev. 27/115
 9. Kökten 1974: lev. 27/113
 10. Kökten 1974: lev. 27/118
 11. Kökten 1976: lev. 18/63
 12. Kökten 1976: lev. 18/64
 13. Kökten 1974: lev. 27/123
 14. Kökten 1974: lev. 27/117

15. Kökten 1976: lev. 18/62
 16. Kökten 1976: lev. 18/70
 17. Kökten 1976: lev. 27/121
 18. Kökten 1976: lev. 18/72

Kartal

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 06' K, 36° 59' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Sakçegözü
Köy Kartal

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin batı-kuzeybatısındaki Sakçegözü İlçesi'nin (eski adıyla Keferdiz İlçesi) 9 km güneydoğusundadır. Kartal Köyü'nün güneybatısında Kartal Dağı yer almaktadır. Bostancı buluntu yerini, yön vermeden Gaziantep kent merkezinden 90 km uzakta olarak tarif etmektedir. Gaziantep il sınırları içinde ise yukarıda anlatılan Kartal Köyü'nden başka köy yoktur. Köy, Gaziantep'in kuşuçuğu 37 km batısındadır. Bostancı'nın verdiği 90 km uzaklık olasılıkla, köye gittikleri aracın kilometre saatinden ölçülerek alınmıştır. Bu bakımdan Bostancı'nın buluntu yerinin bu Kartal Köyü olduğu tahmin edilmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kartal Dağı'nın çevresi de oldukça dağlıktır. Bostancı buluntu yeri hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemektedir. Vadi yamaçlarında ve teraslar üzerinde bol miktarda çakmaktaşı yumruları vardır. Dağın oluşumundan çevrede kaya sığınakları ve mağaraların da var olduğu yorumlanabilir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

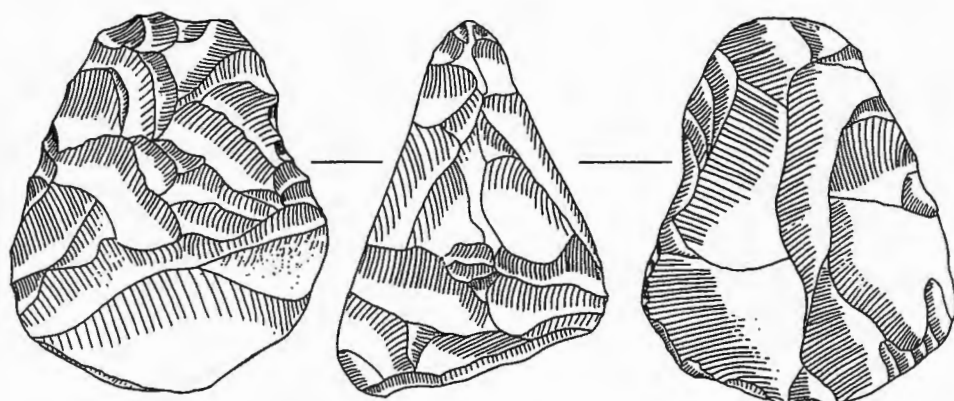
Enver Yaşar Bostancı 1954 yılında köyün yakınında yaptığı araştırmada Paleolitik Çağ'a tarihlenen bir çok buluntu elde etmiştir. Buluntuların sürüklenip sürüklenmediğini anlatmamaktadır. Önemli aletler ve artiklar toplanıp toplanmadığı da belirtilmemektedir.

Küçük Buluntu

Bostancı, yüzeyde Üst Acheuléen devre (Micoquien) ait küçük bir iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur. Badem biçiminde olan el baltasının boyutları 6.9 x 5.9 x 4.8 cm'dir. İki yüzünden jayet küçük yongalar kopartılarak işlenmiştir. Üst yüzde ortada bir sırt, dip kısmına kadar uzanır. Alt yüz nisbeten yassıdır. Dip kısmı ise düzdür [Bostancı 1963a:lev.X]. Çakmaktaşının yapısal özelliği Dülük'te bulunanlara benzemektedir. Tomsy bu buluntuyu Üst Acheuléen olarak tanımlamaktadır [Tomsy 1982:327].

Kaynakça

Bostancı 1963a:88,103-104, lev.X
Tomsy 1982:327
Yalçınkaya 1985:417

0 cm 1 2 3 4 5

Kayaönü Mevkii

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 05' K, 37° 17' D

Harita Pafta No N 38

Bölge Güneydoğu Anadolu

İl Gaziantep

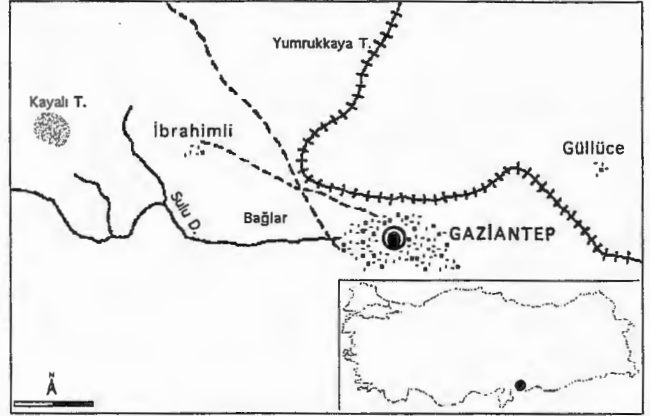
İlçe Merkez (?)

Köy İbrahimli (?)

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuzeybatısında (Çiner'in yayınladığı haritada gösterilen yere göre) bulunan bir mevkiidir. Şematik planımızda da bu yer, Kayalı Tepe yerinden çıkarak, Çiner'in çok şematik çizimine de bakarak yaklaşık olarak gösterilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Sulu Dere tarafından sulanan bu yöre bağlarla kaplıdır. Oldukça verimli bir bölgedir. Günümüzde modern Gaziantep Kenti'nin varoşları ile yöre modern iskan ile kaplanmak üzeredir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Refakat Çiner'in 1950 yılı Gaziantep Bölgesi Yüzey Araştırması sırasında bulunmuş bir mevkiidir. 1:100 000 ölçekli haritada Kayaönü Mevkii adı bulunmamaktadır. Yörede tek yükselti Kayalı Tepe olduğu için kesin olmamakla beraber bu kısımda olduğu yorumlanmıştır.

Küçük Buluntu

Çiner, bu araştırma çerçevesinde bağlar içinde, Kayaönü mevkii denilen yerde çakmaktaşıdan, iki yüzü işlenmiş, Chelléen tipinde (yeni terminoloji ile Abbevillien) Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur [Çiner 1958:126]. Yalçinkaya ise bu mevkiin Gaziantep çevresinde, Çiner'in buluntu yerleri arasında olduğunu bildirmekte, bulunan alet hakkında yeni bir yorum getirmemektedir [Yalçinkaya 1985:417].

Kaynakça

Çiner 1958: 126
Yalçinkaya 1981:210
Yalçinkaya 1985: 417

Keçiler Mağarası

Mağara

Koordinat 37° 46' K, 38° 18' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Doğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Merkez
Köy Pirun (Pirin) - Palanlı

Araştırma Yöntemi

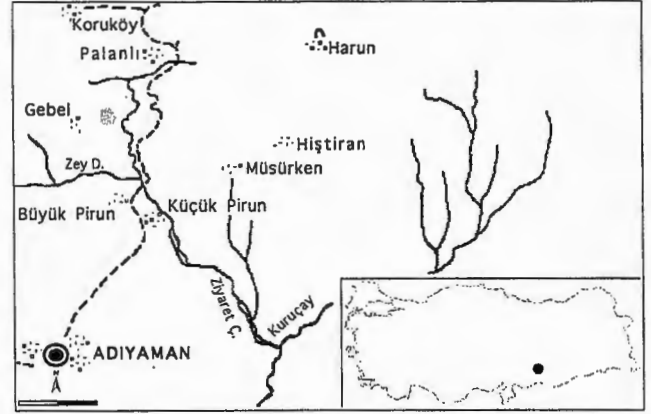
● Yüze Araştırması ○ Kazı

Dönem

☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri

Adıyaman il merkezinin 6-7 km kuzey-kuzeydoğusunda, Büyük ve Küçük Pirun (Pirin) köylerinin 3 km kuzeyinde, Palanlı Köyü'ne gelmeden 2 km önce, olasılıkla Gebel köyü hizasında, Palanlı Vadisi'nde yoldan bir patika ile ulaşılan falez tipi kayalıkların oluşturduğu dik bir yamacın ortasında, olasılıkla yolun 400 m batısında yer almaktadır. Mağaraya Adıyaman'dan ulaşmak için Pirun-Haydaran köy yolunu seçmek gerekmektedir. Bu yol Pirun mağaralarının önünden geçmekte, Ziyaret Çayı'nı Zey Deresi ile birleştigi yerin güneyinde kalan bir köprü ile aşmakta, Palanlı'ya vardktan sonra Haydaran'a doğru devam etmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

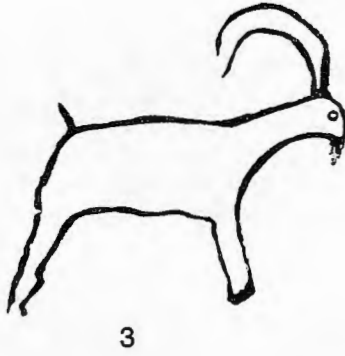
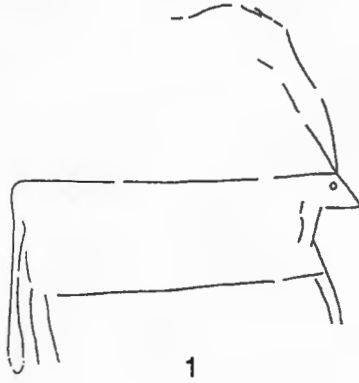
Palanlı-Pirun Kaya sığınağından farklı bir yer olduğu için ayrı bir yerleşme yeri olarak tanıtılan Keçiler Mağarası iki ağızlıdır. Çok güç ulaşıldığından bahsedilen mağara yaklaşık 20 m uzunluğunda, 5-10 m genişliktedir. Resimlerinden mağaranın ağızının küçük olduğu ve mağaranın altında Değirmendere Çayı'nın aktığı Palanlı Vadisi'ne hakim bir konumda olduğu anlaşılmaktadır. Mağaranın içinde dolgu toprağının var olup olmadığı söylenmemektedir. Mağaranın adı olan Keçiler Mağarası ismi, olasılıkla yöresel bir isim olabileceği gibi Bostancı tarafından verilen bir isim de olabilir. Anati ise bu mağarayı Palanlı Mağarası ismiyle anmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

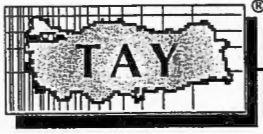
Mağara, 1968 yılında yöreye Pittard'ın Palanlı-Pirun Kaya Sığınağı'ndaki resimleri görmek için giden Anati tarafından ilk defa tespit edilmiştir [Anati 1968:29]. Daha sonra 1970 yılında Bostancı tarafından araştırılmıştır [Bostancı 1971c:res.I-II]. Anati, Keçiler Mağarası'nda en azından kazıma tekniğinde yapılmış 45 figür olduğunu belirtmektedir. Bu resimler mağaranın iç kısmında, doğu duvarında yer almaktadır. Tüm resimleri inceleyen Anati bu resimlerin dört yapım safhasında çizildiklerini iddia etmektedir. Birinci ve en eski olan safhada resimler derin oyularak çizilmişlerdir. Bunlar çok güzel betimlenmiş bazıları 60-80 cm. yüksekliğinde olan keçi resimleridir. Ayrıca iki şematik insan figürü vardır. Anati bu evreyi Epipaleolitik/Mezolitik Çağ'a, Bostancı ise yörede bulunan Aurignacien kültürüne dayanarak Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Anati, ancak aralarında bazılarının Epipaleolitikten daha eski, bazılarının da daha sonraki evrelere ait olabileceğini de belirtmektedir. Aynı araştırmacı I.safhada yapılanların İtalya'daki Romanelli, Levanzo ve Addaura mağaralarındaki resimlerle, Ürdün Negev Çölü ve Kilwa kaya resimleri ile benzerlikler gösterdiğini ileri sürmektedir. İkinci ve üçüncü safhada yapılanlara baktığımızda, dövme tekniğinde yapıldıkları görülmektedir. Anati, bu resimlerin Kumbucağı Kaya Sığınağı III evre ve Gevaruk Vadisi kaya resimlerine benzeterek Neolitik Çağ'a konmasını tavsiye etmektedir. Bostancı ise bu iki safhadaki stilize edilmiş şematik hayvan figürlerini ise Epipaleolitik ve Neolitik Çağ'a koymaktadır. Dördüncü safhada çok ince çizgilerle yapılmış ve daha alttaki resimlerin üzerine çizilerek oluşturulmuş resimlerle karşılaşılmaktadır. Bu evrede çizilenleri Anati, Tunç Çağları'na [Anati 1968:30], Bostancı ise modern devirlere tarihlemektedir [Bostancı 1973a:145]. Hours vd. bu mağarayı Palanlı Mağarası adı altında tanımlamaktadır [Hours et al. 1994:267]

Küçük Buluntu

Mağaranın içinde kazı yapılmamıştır. Olasılıkla araştırmanın yapıldığı tarihlerde mağara içinde definecilerin açtıkları herhangi bir çukurda bulunmadığından araştırmacılar yontma taş alet ele geçirememişlerdir. Mağaranın iç yüzeyinde ve önündeki teraslarda da yontma taş alet yoktur.

1. Anati 1968: s. 31 alttaki çizim
2. Anati 1968: s. 31 üstteki çizim
3. Anati 1968: s. 31 ortadaki çizim
4. Anati 1968: s. 29 alttaki çizim

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri

Paleolitik/Epipaleolitik

Kaynakça: von der Osten 1933:131
Anati 1968:29-32
Bostancı 1971c:47,50-52, res.2-6
Bostancı 1973a:145
Hours et al. 1994:267

Keçiören-Bağlum

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 39° 59' -40° 01' K, 32° 50' D
Harita Pafta No I 29 - H 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy Keçiören

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Ankara il merkezinin hemen kuzeyinde, günümüzde Ankara'nın içinde, araştırma yapıldığı 1951 yılında Ankara'ya bağlı bir köy olan Keçiören'in kuzeyindeki bir alan konaklama yeri olarak, ayrıca Keçiören'in hemen kuzeyindeki Hacı Kadın Deresi yakınlarında çeşitli dağınık yerlerde, Bağlum Köyü'nün 2 km kuzeybatısında Bağlum Çamlar olarak bilinen mevkiide ve Etlik ile Keçiören arasında iki yerde bulunan tekil buluntu yerleri.

Konumu ve Çevresel Önemi

Olasılıkla bu alanlar, günümüzdeki modern yerleşme tarafından tamamen yok edilmiştir. Keçiören'in kuzeyinde bir dere yakınında ve gene köyün kuzeyinde andezit bir taban üzerinde, yaklaşık 50 metre karelik bir kısımda Paleolitik Çağ'a ait bir buluntu alanı tespit edilmiştir. Olasılıkla bir konaklama alanıdır. Diğer yerler ise dağınık buluntu vermektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

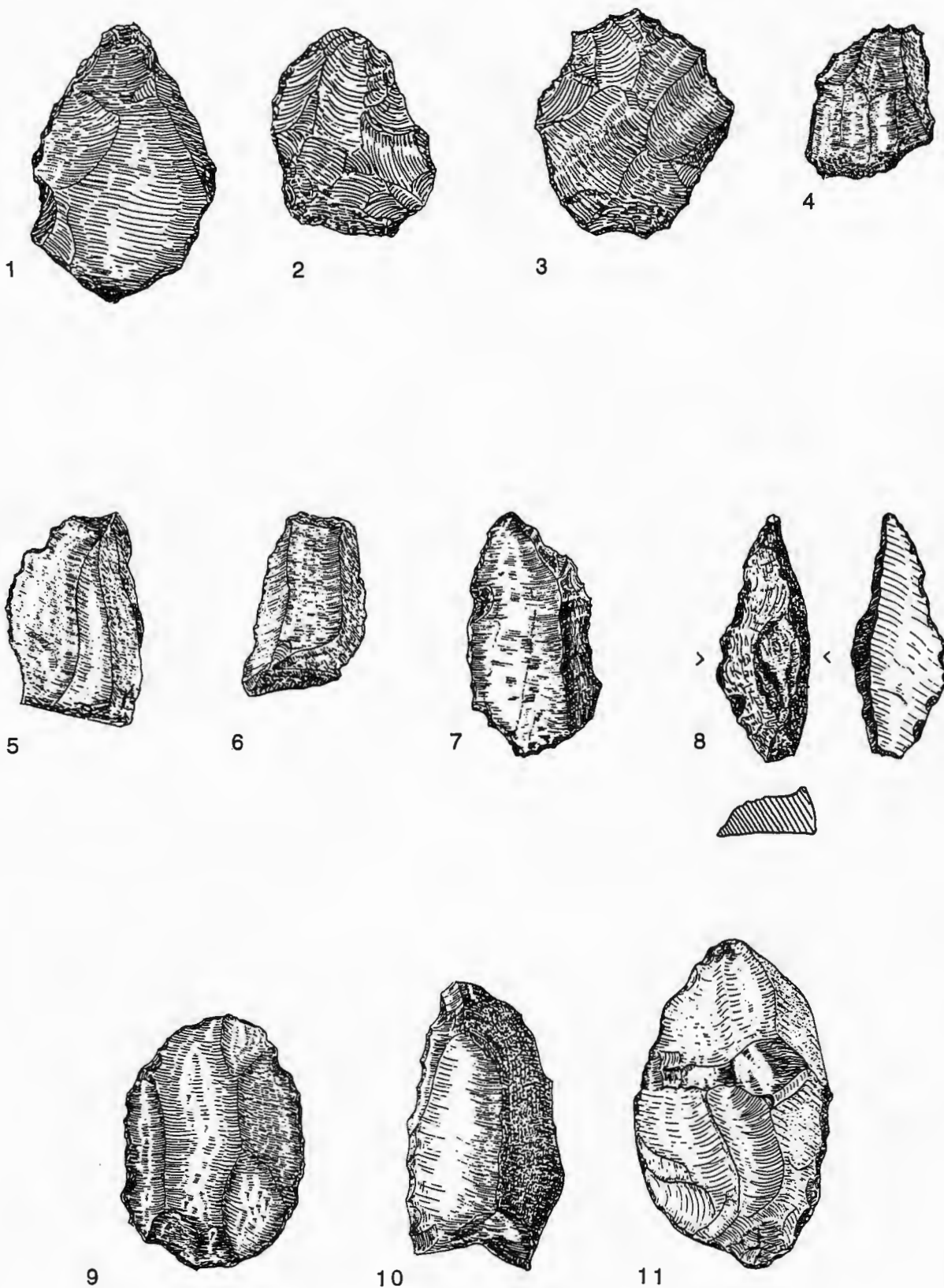
Köyün çevresindeki (günümüzde semt) ilk buluntu yerini tespit eden kişi 1940'lı yıllarda M. Pfannenstiel'dir. Bir jeolog olan bu araştırmacı yüzeyde münferit taş alet bulunduğunu belirtmektedir. İkinci alanda ise 1948 yılında Fikret Ozansoy toplama yapmıştır. Bu alanı bir konaklama alanı olarak düşünmek ancak bir yorum olarak kalacaktır. Ayrıntılı ve sistemli bir toplama yapılmamıştır. Diğer yerlerde ise gene tekil buluntular ele geçmiştir.

Küçük Buluntu

Pfannenstiel bulduğu tek tük yontma taş aletlerin [Pfannenstiel 1941:lev.XV.1,3,4,7 - lev.XVI.1,4,5,6 - lev.XVII.6,8,9 - lev.XVIII.1,2,3,6] tarihlenmeleri için bir fikir geliştirmemekte, buna karşılık Kansu, Pfannenstiel'in bulduklarını, Etiyokuşu'nun Levalloiso-Moustérien tipteki aletlerine benzetmektedir. Ozansoy ise kendi buluntu yerinde dağınık bir şekilde Micoquien tipi iki yüzeylilerin (el baltası ve baltacıklar) yanısıra Levalloiso-Moustérien endüstriye ait kazıyıcı ve uçlar bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca Moustérien endüstride Alt Paleolitik Çağ örneklerinden daha iyi düzeltili fakat daha küçük bademsi, oval ve üçgen biçimli el baltalarının olduğunu da ifade etmektedir. Koşay ise Keçiören buluntuları konusunda bir yorum yapmamakta, buna karşılık buluntuların bazılarının fotoğraflarını vermektedir [Koşay 1939:13'deki fotoğraflar].

Kaynakça

Koşay 1939:13-14
Pfannenstiel 1941:33,34,36, lev.XV/1,3,4,7, lev.XVI/1,4,5,6, lev.XVII/1, 2, 6,8,9, lev.XVIII.1-6
Kansu-Ozansoy 1952:383-384

1. Pfannenstiel 1941: lev. XVII/1
2. Pfannenstiel 1941: lev. XVII/9
3. Pfannenstiel 1941: lev. XVII/8
4. Pfannenstiel 1941: lev. XVIII/3
5. Pfannenstiel 1941: lev. XVIII/1
6. Pfannenstiel 1941: lev. XVIII/2
7. Pfannenstiel 1941: lev. X/3

8. Pfannenstiel 1941: lev. XI/1
9. Pfannenstiel 1941: lev. IV/2
10. Pfannenstiel 1941: lev. X/4
11. Pfannenstiel 1941: lev. X/1

Keferdiz

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 11' K, 36° 55' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Sakçegözü
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi

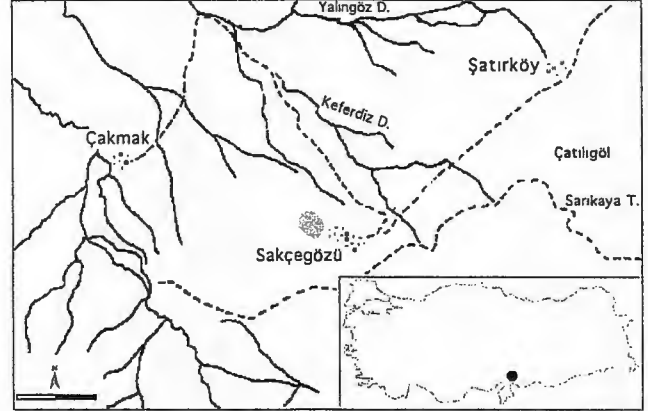
☉ YüzeY Araştırması ○ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Gaziantep il merkezinin kuşuYumu 45 km kuzeybatısındaki Keferdiz (yeni adıyla Sakçegözü) İlçesi ile Cöba Höyük arasında, ilçenin çok az kuzeybatısında yer almaktadır.

KonuYumu ve Çevresel Önemi

Perrot, yayınında Keferdiz olarak tanımladığı buluntu yeri hakkında bir bilgi aktarmamaktadır. Gaziantep'in Akdeniz bölgesi sınırları içinde kalan kesiminde kalan bu yöresinde birbirine yakın üç büyük höyük yer almaktadır. Batıda Songrus, ortada Cöba Höyük ve doğuda Keferdis Höyükleri. İlçerinde en önemsiz buluntular vereni Keferdiz Höyük'tür. Üçü de Islahiye ovasında yer almaktadır. Çevre su kaynakları açısından zengin sayılır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

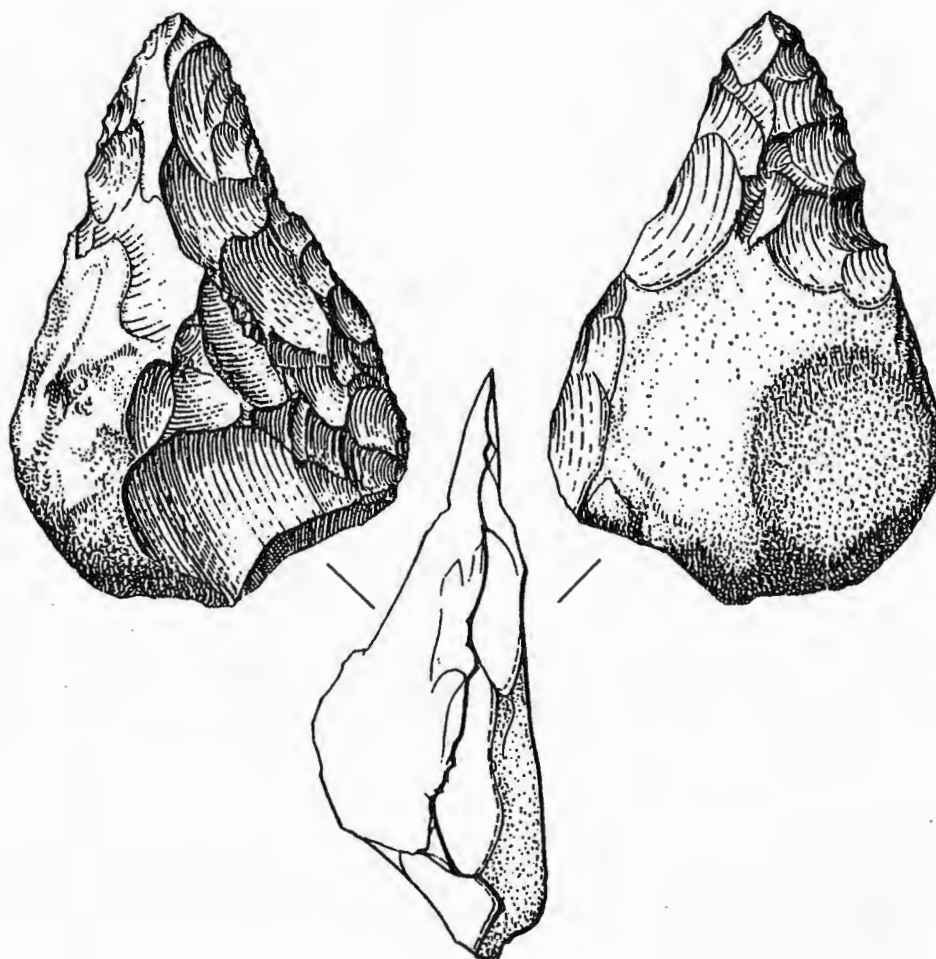
1961 yılında, J. Perrot tarafından yapılan yüzeY araştırmasında, Keferdiz İlçesi'nin yakınında bazı taş aletler bulunmuştur. Perrot, aletlerin sayılarını vermediğinden ve bazılarında aşınma olduğundan dolayı buluntu yeri bir açık hava konaklama yeri olarak tanımlanmamıştır. Bu yerin boyutları da belirtilmemiştir.

Küçük Buluntu

Perrot, arazide bazı Moustérien tipte çakmaktaşı aletlere rastlamıştır. İlçerinde biri damla biçiminde iki yüzeYlidir (el baltası) [Perrot 1962:şek.9]. Perrot bulduğı iki yüzeYli tipseY özellikleri hakkında bir bilgi vermemektedir. Bulunan yongaların çoğı, basit düzeltiden dolayı tırtıklıdır. Düzeltileri bazen iki taraflı olarak yapılmıştır. Bunların bir kısmı aşınmış olup sarımsı portakal renginde bir patinaya sahiptir.

Kaynakça

Perrot 1962:15, şek.9

0 cm 1 2 3 4 5

Kefken-Cebeci Yöresi

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 41° 11-12' K, 30° 13-16' D
Harita Pafta No F 24
Bölge Marmara
İl Kocaeli
İlçe Kandıra
Köy Kefken

Araştırma Yöntemi

● Yüze Araştırması ○ Kazı

Dönem

☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri

İzmit il merkezinin kuzeyinde, Kandıra İlçesi'ne bağlı, Karadeniz sahilinde yer alan Kefken Köyü civarı ve Kefken Köyü (eski Mansuriye) ile doğusunda yer alan Cebeci Köyü arası.

Konumu ve Çevresel Önemi

Antik ismi taşlık anlamında Kafganos olan [Bijışkyan 1969:19] Kefken'in yaklaşık olarak 1.5 km uzunluğunda geniş bir kumluğun önünde uzanan, büyük gemiler için pek sığınmaya müsait olmayan koyu bulunmaktadır. Kefken ve Cebeci Köylerinin de yer aldığı Kocaeli yarımadasının bu kısmında dereler kuzey veya kuzeybatı istikametinde akmaktadır. İçlere doğru tıpkı kıyıda olduğu gibi vadilerle yarılmış yaylalık ve tepelik bir alan vardır. Ormanlık alanlar iç kesimlerde dağınık bir şekilde yer almaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve öğrencilerinin 1980 yılı öncesinde hafta sonları yörede yaptıkları gezilerde tespit edilen ve Paleolitik Çağ açısından çok zengin olan yörede zaman zaman amatör bir araştırmacı olan Mimar Faruk Ertunç yaptığı yüze toplamaları bilimsel araştırmalara bir ışık tutmuştur. 1984 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyesi Mehmet Celal Özdoğan aynı yörede bilimsel yüze araştırmalarına başlamıştır. Buluntu yerleri olarak Kefken'in içinde, kasabanın güneyindeki tepenin üzerinde, batısında Sarı Burun'un yanındaki düzlükte, doğu tarafında askeri bölge olan Aşağı Kovanağzı koyunun batı kısmında, koyun doğusunda Vizne burnu ile Gürgenpınar köyü arasındaki orman içinde ve Cebeci Köyü çevresindeki yerler sayılabilir. Özdoğan'ın 1984 yılı araştırmasında, Kefken burnunda çeşitli dönemlerde kullanılan ve çok geniş bir alana yayılan çakmaktaşı işlik yeri tesbit edilmiştir [Özdoğan 1986a:411]. Mehmet Özdoğan yönetiminde yapılan yüze araştırması 1986 yılında da devam etmiş ve bu araştırmada Alt Paleolitik sonu ile Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen 5 buluntu yeri daha tespit edilmiştir. 1986 yılı yüze araştırması ile ilgili yayında verilen haritada Aşağı Kovanağzı koyunun kuzeyindeki VİZNE BURNU, Kefken'in doğusunda CEBECİ KUMLUĞU, güneybatısındaki KURTYERİ MEVKİLİ bu yeni buluntu yerleri arasında gösterilmektedir [Özdoğan 1988a:158, res.1'deki harita]. Tüm yerler bu çevrenin Paleolitik Çağ buluntu yerleri açısından ne kadar zengin olduğunu belirtmektedir. Ertunç da dere boyunca malzeme bulunduğundan söz etmektedir. Özellikle gerideki tepelerde, yüze araştırmalarının yapılması gereklidir.

Küçük Buluntu

1980 yılı öncesinde köyün civarında, doğusundaki Vizne Burnu ile Gürgenpınar köyü arasındaki orman içinde dağınık çakmaktaşı alet ve artıkları toplanmıştır. İçlerinde Orta Paleolitik Çağ uç özellikleri gösteren parçalar vardır. Özdoğan'ın araştırmalarında ise Kefken'in doğusunda Aşağı Kovanağzı Mevkiinde Alt Paleolitik Çağ buluntu yeri saptandığı bildirilmektedir [Özdoğan 1986a:411]. Özdoğan, Cebeci sırtında da Alt Paleolitik Çağ buluntu yeri bulunduğunu ifade etmekte, bulunduğu aletlerin özelliklerinden pek bahsetmemektedir [Özdoğan 1986a:411]. Faruk Ertunç ise Kefken-Cebeci arasında özellikle pembe kayalar mevkiinden Cebeci köyüne kadar çevrenin en iyi malzemelerinin bulunduğunu söylemektedir. Gürgenpınar Köyü yakınında 15 cm uzunluğunda iyi yontulmuş bir iki yüze bulduğunu ve bu aletin yongalama ile elips bir izdüşüm çizdiğini sözel olarak ifade etmiştir.

Kaynakça

Özdoğan 1986a:411

Özdoğan 1988a:158, res.1'deki harita

Kemberburgaz Yöresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 41° 7-10' K, 28° 53-56' D
Harita Pafta No F 21
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Eyüp
Köy Kemberburgaz

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri İstanbul kent merkezinin kuzeybatısında, Kemberburgaz'ın doğu-kuzeydoğusunda Davutpaşa Deresi sekilerinde DAVUTPAŞA DERESİ olarak adlandırılan buluntu yeri, Kemberburgaz'ın kuzeybatısında Kağıthane Deresi olarak bilinen derenin doğu kesimindeki PAŞAALANI adlı buluntu yeri ile Alibeyköy Deresi sekilerinde günümüz Alibeyköy Barajı'nın kuzey uzantısı yakınındaki KOTAMENÇE SIRTı adlı buluntu yeri. Bu buluntu yerleri hakkında bilgiler henüz ayrıntılı bir şekilde yayınlanmadığı için ayrı ayrı fişlenmemiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

İstanbul il merkezinin batısında kısa ve düzensiz akarsulardan biri olan Davutpaşa Deresi Belgrad Ormanları'ndan doğup, Kemberburgaz İlçesi'nin yanından geçerek Haliç'e dökülmektedir. YüzeY araştırması olasılıkla derenin üst kesiminde yapılmıştır. Günümüzde bu alan yavaş yavaş modern iskanın tehdidi altında kalmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Şevket Aziz Kansu'nun 1959 yılında İstanbul civarında ve Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde yaptığı yüzeY araştırması ile Mehmet Özdoğan'ın 1980 yılında Davutpaşa sekilerinde ve Kemberburgaz yöresinde gerçekleştirdiği yüzeY araştırması.

Küçük Buluntu

Kansu, bu araştırmasında Davutpaşa Deresi'nin üst sekilerinde sürüklenmekten dolayı çok aşınmış, kabaca iki yüzeYliye (el baltası) benzeyen çakmaktaşıdan bir yontma taş alet (?) bulmuştur [Kansu 1963:660, res.10]. Aletin çok aşınmış olmasından dolayı tarihlenmesinde, hatta el baltası olup olmasında bazı tereddütler vardır. Şimdilik Alt Paleolitik Çağ'a konabilir. Özdoğan ise çevrede belirli bir çakmaktaşı yapım geleneğine bağlanamayacak münferit yontma taş eserler bulmuştur. Aynı araştırmacı yörenin yoğun bitki örtüsü ile kaplı olduğundan araştırmaların daha ayrıntılı yapılmasını önermektedir [Özdoğan 1983b:32]. Paşaalani ve Kotamençe Sırtı buluntu yerleri Paleolitik Çağ buluntu yerleri arasında gösterilmektedir [Özdoğan 1985:res.1'deki harita].

Kaynakça

Kansu 1963b:660, res.10
Özdoğan 1983b:32
Özdoğan 1985:res.1
Esin 1992:63
Esin 1994:452

Kırmızı-Acidere Sırtları

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 32' K, 38° 29' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Samsat
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Adıyaman il sınırları içinde, kent merkezinin güneydoğusundaki Samsat İlçesi'nin 3 km kadar kuzeybatısında, Kırmızı Dere ile Acidere adlı iki dere arasında uzanan sırtlar. Günümüzde Atatürk Barajı'nın suları altında kalan bu alan tümüyle yok olmuştur. Kodu T 50 / 21.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kuru dere ve sellerin açmış olduğu sığ ve küçük vadilerden oluşan bu yamaçlarda, çok geniş bir alanda yaklaşık 3.500 m'yi bulan ve Atatürk Barajı yapılmadan önce, Fırat Nehri'ne paralel uzanan alanda dağınık bir şekilde taş aletler ele geçmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

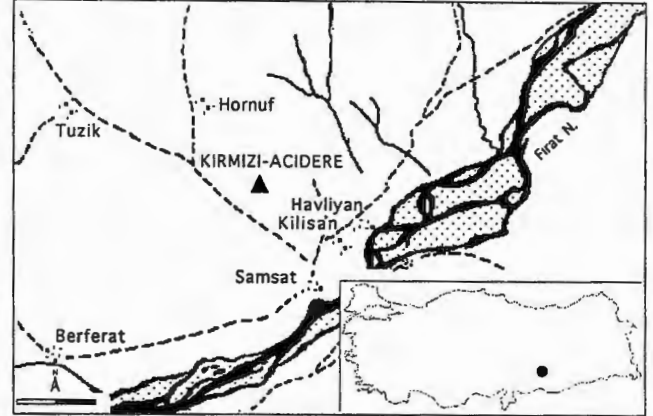
1977 yılında Atatürk Barajı'nın göl suları altında kalacak alandaki tarihi anıt ve yerleşme yerlerinin saptanması amacıyla yapılan araştırmada M. Özdoğan yönetimindeki ekip tarafından bu bölgede alet ve artıklar bulunmuştur. İşlenmemiş yumruların da oluşu bu alanın Paleolitik Çağ insanları tarafından işlik alanı ve zaman zaman da kamp yerleri olarak kullanıldığını göstermektedir.

Küçük Buluntu

Ele geçen aletler arasında Özdoğan tarafından olasılıkla Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen iki yüzeyli büyük yongalar ile işlenmiş çekirdek aletler bulunmaktadır. Orta Paleolitik Çağ'a konabilecek kenar düzeltili çeşitli yonga aletlerin varlığı da bu alanın uzun zaman kullanıldığını göstermektedir. Bu buluntu yeri de günümüzde Atatürk Barajı'nın göl suları altında kalmıştır.

Kaynakça

Özdoğan 1977:125

Kışla Kadarak

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 59' K, 34° 38-42' D
Harita Pafta No M 33
Bölge İç Anadolu
İl Niğde
İlçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi ● Yüzeysel Araştırma ○ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Niğde il merkezinin hemen kuzeyinde, Niğde Ovası'ndan ortalama 100 m yükseklikte volkanik bir plato üzerinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Şehir barajının su dağıtım arklarından birinin buradan geçmesi ile ortaya çıkan ince kumlar içinde obsiden aletler bulunmuştur. Buluntu yerinin özellikleri, hatta tam neresi olduğu anlatılmadığı için konumu hakkında herhangi bir yorum yapamıyoruz. Bulunan aletlerin daha yukarılardan taşınarak şimdiki buluntu yerine depolandıkları göz ardı edilmemesi lazımdır. Niğde'nin batısında Aksaray ili'ne doğru olan kısımda, Kömürcü Köyü'nün Körkuyu mevkiinde ve aynı yöredeki Kayırlı mevkiinde yer alan obsiden yataklarının oluşumu bu buluntuların varlığını doğrulamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

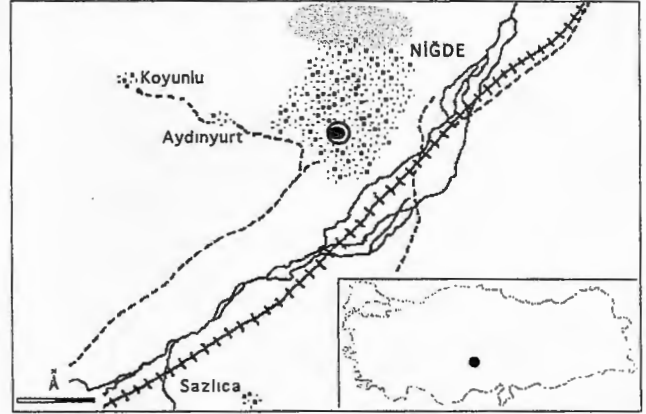
Kentin kuzeyinde ele geçirilen aletleri Güner Soylu arkeoloji dünyasına tanıtmıştır.

Küçük Buluntu

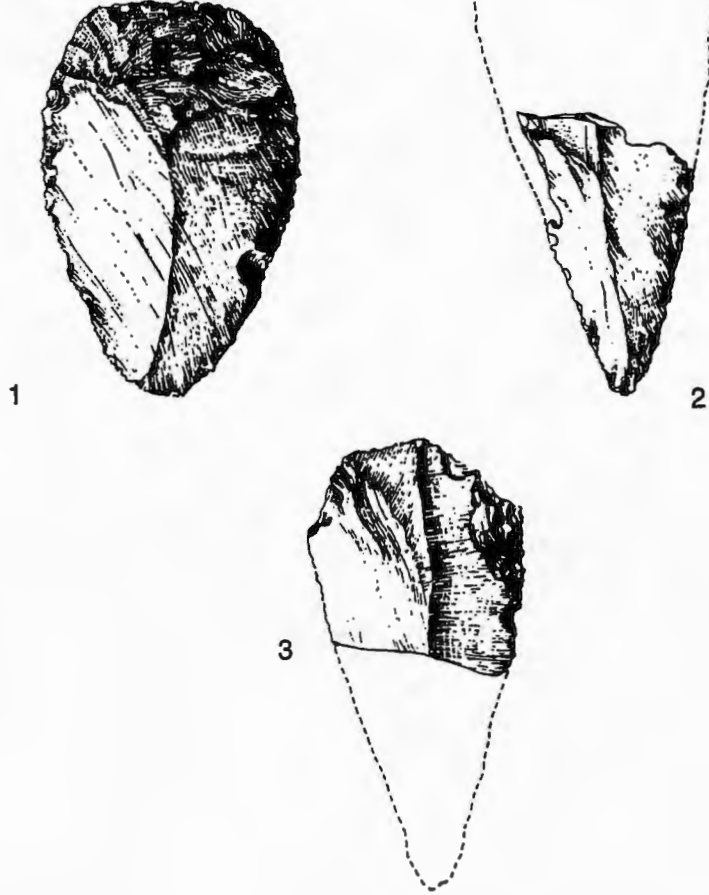
Kışla-Kadarak Mevkiinde bulunan aletlerin sayısının ne kadar olduğu belirtilmemiştir. Üç tanesi tanıtılmıştır. Birinin ikili uç kazıyıcı olduğunu öğreniyoruz. Bu alette kullanmadan oluşan kenar çentikleri çok belirgindir. Soylu, bulunanları tipolojik özelliklerine dayanarak Geç Orta Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Soylu, Niğde Müzesi'nde iki tane el baltası biçiminde obsiden aletin varlığına dayanarak Niğde Yöresi'nin Paleolitik açıdan zengin olduğunu ileri sürmektedir.

Kaynakça

Soylu 1967:195-197, çiz.1-3

0 cm 1 2 3 4 5

1. Soylu 1967: şek. 1
2. Soylu 1967: şek. 2
3. Soylu 1967: şek. 3

Kışlak Civarı

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 35° 57-58' K, 36° 09' D
Harita Pafta No R 36
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Şenköy
Köy Kışlak

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

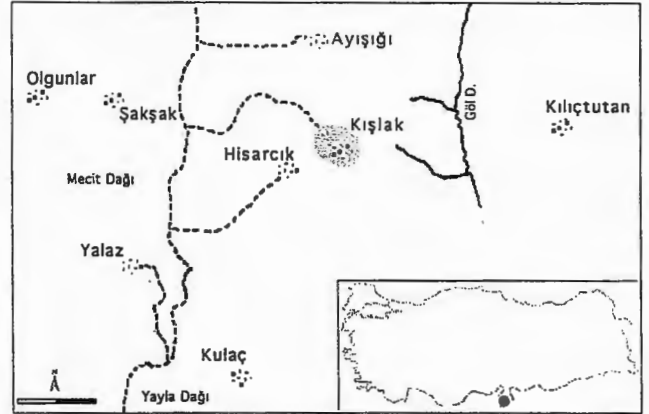
Yeri Antakya il merkezinin 27 km güneyinde, Şenköy İlçesi'nin 9 km güneyindeki Kışlak Köyü (nahiye merkezi) çevresi ve köyün hemen güneyi.

Konumu ve Çevresel Önemi Hatay il sınırları içinde kalan bu yöre kuzey kesimindeki Amik Ovası'na nazaran dağlıktır. Amik Nehri'ni besleyen zayıf sular yöreyi az da olsa parçalamıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma Enver Bostancı, 1969 yılında, Antakya Yüzey Araştırması çerçevesinde, köyün civarında birkaç yontma taş alet bulmuştur. A. Minzoni-Deroche, 1988 yılında köyün güneyinde konaklama yeri yorumu yapılacak kadar yontma taş alet veren bir buluntu yeri saptamıştır.

Küçük Buluntu Bostancı, Üst Paleolitik Çağ'a tarihlediği iki taraflı polihidrik kalem, kenar kopuntulu kalem ve yuvarlak kazıyıcılar bulmuştur. Çakmaktaşıdan yapılmış bu aletlerin Aurignacien kültüre ait olduklarını belirtmektedir [Bostancı 1971:tab.VII]. Minzoni-Deroche ise haritasında 6 numara ile gösterdiği yerde 17 iki yüzeyli, 5 bitmemiş iki yüzeyli (el baltası), 22 çekirdek, 15 dilgi ve 94 yonga bulmuştur. Buluntular hakkında fazla bir bilgi verilmemiştir.

Kaynakça Bostancı 1971:84,89
Minzoni-Deroche 1992:79-80

Kızılın

Mağara

Koordinat 37° 03' K, 30° 33' D
Harita Pafta No N 25
Bölge Akdeniz
İl Antalya
İlçe Merkez
Köy Yağca

Araştırma Yöntemi

☐ YüzeY Araştırması ☒ Kazı

Dönem

☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri

Kızılın Mağarası, Antalya il merkezinin kuzeybatısında, Yağca Köyü'nün bir mahallesi olan Çakmaklı'nın 1 km batısında, Karain Mağarası'nın güneybatısında, Katran dağında yer almaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kızılın Mağarası da, Karain, Çarkini ve Öküzini mağaraları gibi Katran Dağı'nın, Antalya'nın kuzeyindeki traverten düzlüğüne bakan eteklerinde yer almaktadır. Katran Dağı'nın yapısını gri renkli Kretase kalkerleri oluşturur. Bu yapının çatlaklı durumu mağaranın oluşumunda rol oynamıştır. Ayrıca bir fay hattının buradan geçişi mağaranın ağzının doğu-güneydoğuya açılmasına sebep olmuştur. Mağaranın ağzı denizden 410, altındaki düzlükten 100 m yukarıdadır. Boyutları da yayında doğu batı yönünde 20 m, kuzey-güney yönünde 14 m olarak verilmektedir. Günümüzde ağız genişliği ancak 1 m'dir. Önceki ağzının daha geniş olduğu kabul edilmektedir. Mağaranın tabanında oldukça fazla bir eğim olduğu ölçülerek belgelenmiştir. Ağzın ön kısmında yer alan geniş bir terasa sahiptir. Kökten'in dışardaki terasta açtığı sondaj çukurunun kesitinde kalın bir kültür dolgusunun olduğu görülmektedir. Hemen altından Katran Dağı ile Karagür Tepesi arasında yazları kuruyan Kızılın Deresi kuzeye doğru akmaktadır. Kızılın Deresi'nde, özellikle yukarı kesimlerinde iri çakmaktaşı ve radyolarit blokları vardır. Mağarada yaşayanlar olasılıkla alet yapımında bu yatağı kullanmışlardır. Mağarada tekrar bir kazının yapılması günümüzde ağıl olarak kullanıldığı için ivedilik kazanmıştır. Kültür dolgusu her geçen gün yok olmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

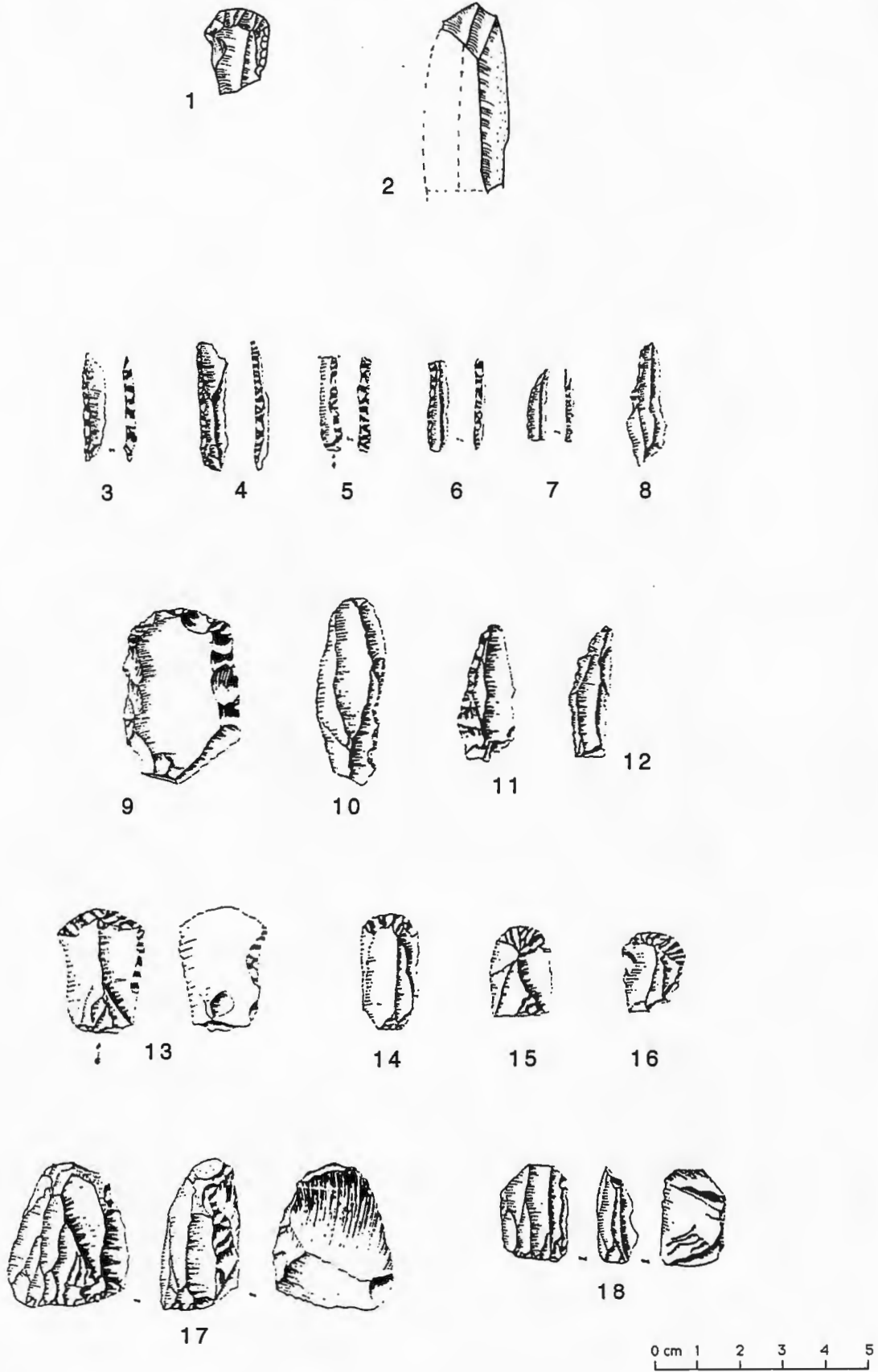
İlk defa İ.K. Kökten tarafından, Karain kazıları sırasında tespit edilmiştir. Buluntularının yayınlanmadığı bir sondajının gene Kılıç Kökten tarafından yapıldığı bilinmektedir. 1984 yılında Işın Yalçinkaya, İlhan Kayan, Angela Minzoni-Deroche'dan oluşan bir ekip tarafından tekrar araştırılmıştır.

Küçük Buluntu

Mağaranın giriş boşluğunda 1984 yılında yapılan toplamada toplam 450 çakmaktaşı parça elde edilmiştir. Bunların 309 adedi yonga ve dilgidir [Minzoni-Deroche 1993:148] [Yalçinkaya 1986:432, res.11-15]. Bunlar düzelsiz yonga, düzeltli yonga, düzelsiz dilgi, düzeltli dilgi, az miktarda ön kazıyıcı ve çekirdekten oluşmaktadır [Minzoni-Deroche 1988b:şek.2h]. En çok görülen alet tipi çentikli ve hafif düzeltli dilgiler ve ön kazıyıcılardır. Ayrıca zengin fauna kalıntıları da görülmektedir. Araştırmacılar bu topluluğun içinde tipik Üst Paleolitik Çağ aletleri olan taş delgi ve taş kalem gibi aletler yoksa da, bunların ileride yapılacak kazılarla ortaya çıkabileceğini düşünmektedirler. Mağarada Üst Paleolitik ve Post-Glasyal dönemde yerleşildiğini ileri sürülmektedir. Yalçinkaya'nın 1995 yılındaki yayınında ise 1984 yılında mağaranın giriş boşluğunda toplanan 450 parça içinde Epipaleolitik Çağ'a ait düzeltli ve düzelsiz dilgi ve dilgicikler, ön kazıyıcılar, dilgi çekirdeklerin var olduğu haberi verilmektedir. Aletlerin Üst Paleolitikten çok Epipaleolitik Çağ'a ait oldukları yorumu son araştırmalarla daha ağır basmaktadır.

Kaynakça

Yalçinkaya 1986:431-432, res.11-15
Minzoni-Deroche 1988b:şek.2 h
Kayan et al. 1988:9-10
Minzoni-Deroche 1993:148
Yalçinkaya 1995a:62-63, lev.IV

1. Kayan et al. 1988: şek. 1/h

2. Kayan et al. 1988: şek. 1/g

3-18. Yalçınkaya 1995a: lev. IV/1-16

Killiğin Mağarası

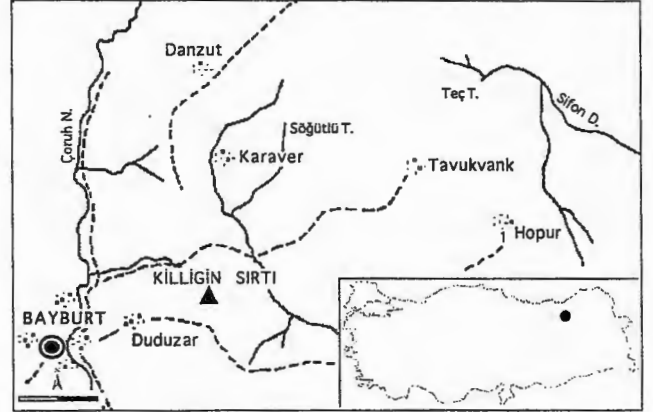
Mağara

Koordinat 40° 16' K, 40° 16' D
Harita Pafta No H 44
Bölge Karadeniz
İl Bayburt
İlçe
Köy Duduzar

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzeysel Araştırma ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri Bayburt il merkezinin kuşuçuğu 3.5 km, Duduzar (Evenser) Köyü'nün de kuzeydoğusundadır.

Konumu ve Cevresel Önemi

Mağara, en yüksek noktası denizden 1.191 m yükseklikte olan Killığın Sirtı adı verilen bir sırtın güneybatısında yer almaktadır. Masif görünlü olan sırt yağmur suları ile aşınmıştır. Kalker kayalığının içinde susal oluşumla meydana gelen mağaranın ağızı güneye bakmaktadır. Dağlık bir bölgede yer alan mağaranın çok fazla büyük olmadığı anlaşılmaktadır. Derinliği 8 m, yüksekliği ise iç kısımda 4 m, ağız kısmında 1.5 m ve ağız açıklığı ise taban kotunda 6 m kadardır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden bir jeolog ekibinin Karadeniz Bölgesi'ndeki jeolojik amaçlı araştırmalarında tesadüfen keşfedilmiştir. Mağaranın ağızında ve mağaranın bulunduğu yamaçta rastgele yöntemle toplama yapılmıştır.

Küçük Buluntu

Mağaranın ağızında bazalttan yapılmış mikrolitler, yamaçta ise daha az sayıda da olsa gene bazalttan işlenik taşların bulunduğu bildirilmektedir [Gündüzalp 1986:53-54]. Buluntular ve tarihlenmeleri hakkında fazla bir bilgi verilmemektedir. Olasılıkla Epipaleolitik Çağ'a ait oldukları şimdilik kaydıyla düşünülebilir.

Kaynakça

Gündüzalp 1986:53-54, res.31-32, har.2

Kirli Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 23' K, 38° 37' D
Harita Pafta No N 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Şanlıurfa
İlçe Bozova
Köy Tatarköy

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem □ AP ☒ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri Şanlıurfa il sınırları içinde, kent merkezinin kuzeybatısındaki Bozova İlçesi'nin 9.5 km kuzeydoğusunda, Tatarköy'ün (Teterük Köyü) 600-700 m kadar güneydoğusunda, yaklaşık olarak deniz seviyesinden 540-560 m yüksekte yer almaktadır. Günümüzde tamamen su altında kalmıştır. Kodu U 51 / 11.

Konumu ve
Gevresel Önemi

Alçak sırtların üzerinde ve dere yatağında çok yoğun olarak çakmaktaşı aletler bulunmaktadır. Bu alan olasılıkla konaklama yeri olarak kullanılmıştır.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

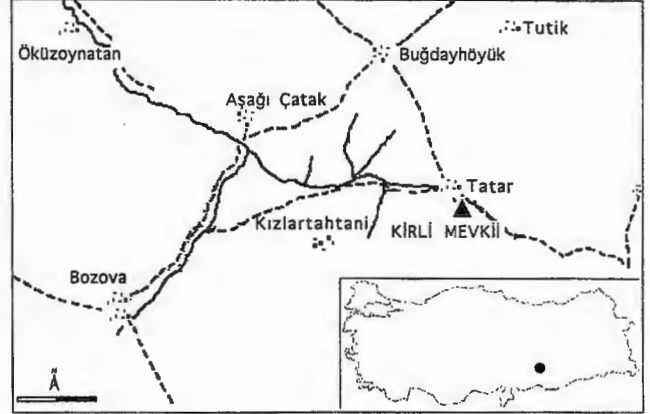
1977 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve öğrencilerinden oluşan bir araştırma ekibinin, M. Özdoğan yönetiminde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Aşağı Fırat Havzası'nda yaptıkları araştırmada ilk defa tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Bölgeden, çakmaktaşıdan yapılmış, az sayıda yonga çekirdekler, iki yüzeyden işlenimli aletler, bir küçük iki yüzeyli (el baltası), büyük yonga kazıyıcılar, küçük deliciler, yarım daire biçiminde kazıyıcılar toplanmıştır. Buluntu topluluğunun bir bölümü, araştırma başkanı Özdoğan tarafından, olasılıkla Orta Paleolitik Çağ'a, diğer bölümü ise Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir.

Kaynakça

Özdoğan 1977:178

KM 43

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 22' K, 36° 55' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Akdeniz
İl Kahramanmaraş
İlçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi ● YüzeY Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri. Kahramanmaraş il merkezinin güneydoğusunda, Aksu Irmağı'nın güneyinde Totolar Obası ile Camızoğlu Çiftliği arasındadır. Olasılıkla bu iki yer arasındaki yolun yakınında ve biraz kuzey kısmında bulunmaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Aksu Irmağı'nın suladığı verimli topraklarla çevrili olan buluntu yerinin çevresel özellikleri hakkında bir bilgi aktarılmamıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

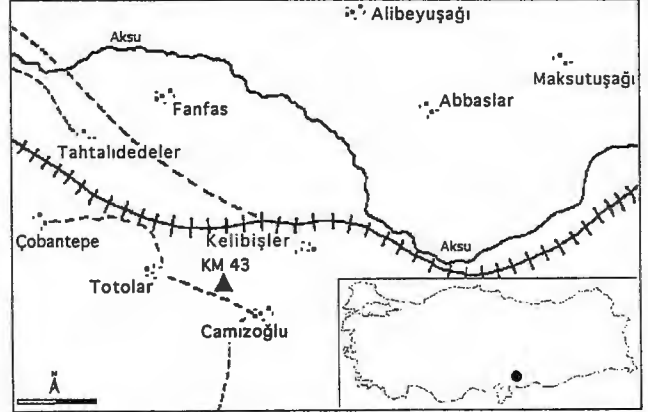
E. Carter tarafından yönetilen Kahramanmaraş YüzeY Araştırması'nın 1993 yılı çalışmaları sırasında saptanmıştır.

Küçük Buluntu

Çakmaktaşıdan yapılmış iki yüzeylilerin (el baltaları) var olduğu bildirilmektedir. Buluntu sayısı ve buluntu yoğunluğu hakkında şimdilik bir bilgi verilmemektedir. Bu bulguların benzerleri Suriye'de Latmene'de bulunmuştur [Carter 1995:333]. Garrard ve ekibi ise, SAK 14 açık hava yerleşmesini anlatırken, Carter'ın burada Acheuléen endüstriye ait bulgular ele geçirdiğinden bahsetmektedir [Garrard et al. 1996:59].

Kaynakça

Carter 1995:333,şek.1'deki har.
Garrard et al. 1996:59

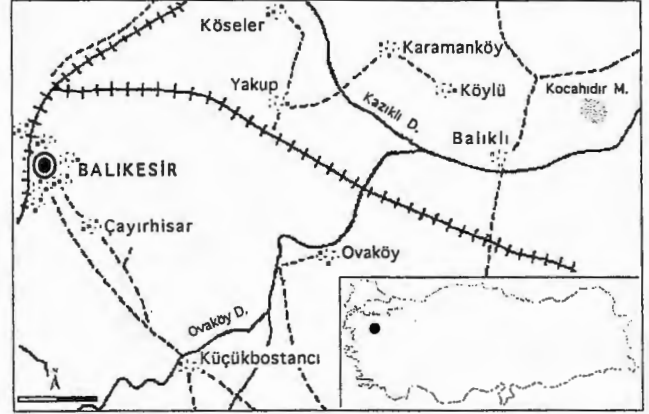

Kocahıdır Mevkii

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 39' K, 28° 03' D
Harita Pafta No I 20
Bölge Marmara
İl Balıkesir
İlçe Merkez
Köy Balıklı

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Balıkesir il sınırları içinde, il merkezinin doğusundaki Balıklı Köyü'nün 3 km kuzeydoğusunda, Hotoşlar Köyü'ne doğru olan kısımda. Kodu K 9 /4.

Konumu ve Çevresel Önemi Çevresi dağlarla kaplı olan Balıkesir Ovası, kapalı bir havza oluşumunu göstermektedir. Ovada kalın bir alüvyon dolgunun oluşu Paleolitik yerleşme yerlerinin daha çok çevredeki dağ eteklerinde aranması zorunluğunu getirmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma M. Özdoğan'ın 1977 yılında Balıkesir İli'nde yaptığı araştırmada ilk kez tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu Özdoğan, Balıkesir Ovası'nda gerçekleştirdiği yüzey araştırmasının ön raporunda bu buluntu yerinde ele geçen Paleolitik Çağ buluntuları hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir.

Kaynakça Özdoğan 1989:580

Kocahöyük Batısı

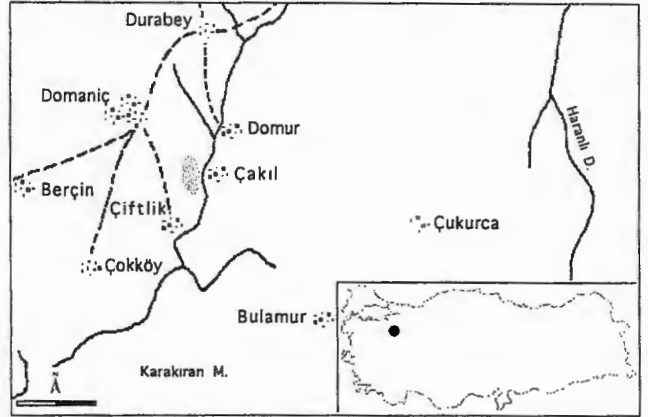
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 39° 47' K, 29° 37' D
Harita Pafta No 1.23
Bölge Ege
İl Kütahya
İlçe Domaniç
Köy Çakıl ?

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzeysel Araştırma ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Kütahya il sınırları içinde, Kütahya il merkezinin kuzeybatısındaki Domaniç İlçesi'nin kuşuçuğu 2 km güneydoğusunda, Çakıl Köyü'nün batısında yer alan Kocahöyük Tepesi'nin batısındaki alan.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntuların ele geçtiği batı tarfaları, oldukça büyük bir höyük olan Kocahöyüğün çok yakınındadır. Yerleşme yerinin (?) kenarından bir dere akmaktadır. Buluntular yaklaşık 300 m çapında bir alana yayılmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Turan Efe'nin 1988 yılı yüzeysel araştırmasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Büyük çoğunluğu kenarlarında düzelti içermeyen satırlar, el baltaları (iki yüzeyliler) ve kaba yongalar bulunmuştur. Efe bulduğu bu aletleri Alt Paleolitik Çağ'a koymaktadır. Resimlerinden bazı aletlerde sürüklenme izleri görülmektedir [Efe 1990:406, res.4-5].

Kaynakça

Efe 1990:406, res.4-5

Kocaköy Yeri Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 39° 53' K, 27° 25' D
Harita Pafta No I 18
Bölge Marmara
İl Çanakkale
İlçe Çan
Köy Çınarköy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzeysel Araştırma ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Çanakkale il merkezinin güneydoğusunda, Çan İlçesi'nin güneydoğusunda, Pazarköy'e bağlı Çınarköy arazisi içinde, Havuzbaşı'nın güneyinde olan Kocaköy Yeri Mevkii. Kodu I 6 / 25.

Konumu ve Çevresel Önemi Çan İlçesi'nin yakınındaki küçük bir ova olan Pazarköy Ovası fazla derin olmayan röliyefli küçük akarsular ile çevrelenmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma M. Özdoğan'ın 1989 yılı Marmara Bölgesi yüzey araştırmasında ilk defa saptanmıştır.

Küçük Buluntu Özdoğan, bu buluntu yerinde Orta Paleolitik çağ'a tarihlenebilecek aletlerin yoğunlaştığını bildirmektedir. Buluntular hakkında ayrıntılı bir bilgi henüz yayınlanmamıştır.

Kaynakça Özdoğan 1991:347

Kocapınar

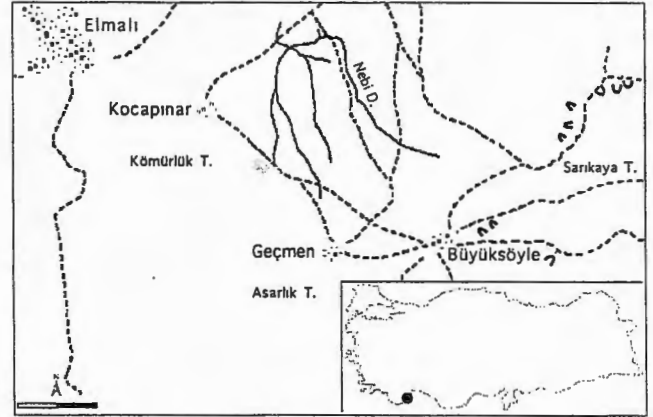
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 36° 43' K, 29° 59' D
Harita Pafta No O:23
Bölge Akdeniz
il Antalya
ilçe Elmalı
Köy Kocapınar

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Antalya il merkezinin güneybatısındaki Elmalı İlçesi sınırları içinde, Elmalı ilçe merkezinin güneydoğusunda, Elmalı-Kocapınar-Büyüksöyle Köyü yolu üzerinde, Kocapınar ya da Ayvasıl Köyü'nün 2 km güneydoğusunda bulunan bir köprünün çevresindeki alan.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yaklaşık olarak denizden 1.250 m yüksekte olan bu alanda, Pliosen sonu kuvaterner başlarına ait yer yer 10 m kalınlığına ulaşan kumlu, çakıllı, killi bir tabaka içinde çakmaktaşı yumruları vardır. Gölova çevresindeki bu açık hava konaklama yerinin boyutları saptanamamıştır. Buluntu yerinin çevresinde ayrıca bir başka çakmaktaşı yatağın varlığı kesinleşmiştir. Bu yatak Kocapınar Köyü'nün 1.5 km batısındaki sırtlarda ve Taşocağı Deresi vadisinde saptanmıştır. Burada oldukça büyük çakmaktaşı yumruları bulunmaktadır. Kocapınarı açık hava yerleşme ve işlik yeri olarak kullananlar bu yataktan da faydalanmış olabilirler. Buluntu yeri bazı yayınlarda GÖLOVA olarak anılmaktadır.

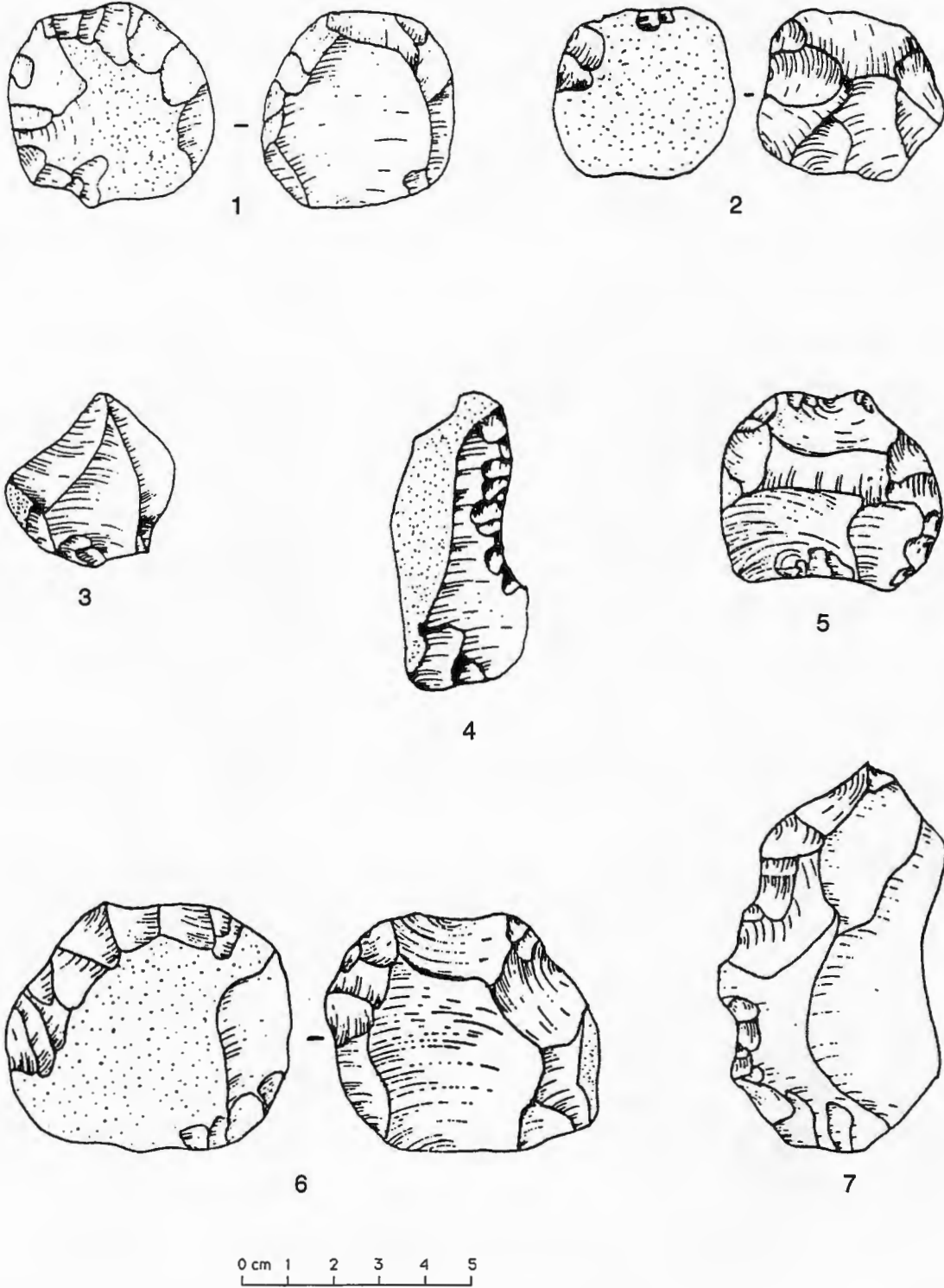
Araştırmalar ve Tabakalanma

1985 yılında Işın Yalçinkaya, İlhan Kayan, Angela Minzoni-Deroche yönetimindeki bir ekibin Batı Toroslar'da yaptığı araştırmada ilk defa tespit edilmiştir. Yerin adı olasılıkla araştırmacılar tarafından konmuştur. Alet ve artıkların dağılım alanının boyutları verilmemektedir.

Küçük Buluntu

Alandan toplanan yaklaşık 70 parça çakmaktaşı buluntu topluluğunda, bir çok kalın yonga ve dilgilerle beraber çok sayıda çekirdek dikkati çekmektedir [Yalçinkaya 1986: 19-21] [Minzoni-Deroche 1993:148, şek.5.2]. Birkaç Levallois yonga çekirdeği de görülür. Parçaların biri dışında hepsi Orta Paleolitik Çağ özellikleri taşımaktadır. Aletlerde üç çeşit patina tespit edilmektedir. Birinci grup mat ve kuvvetli, ikinci grup parlak, üçüncü grup ise mat ve zayıf bir patina taşımaktadır. Bir parçanın Üst Paleolitik Çağ tipinde oluşu alanın bu çağda da kullanılmış olabileceği düşüncesini ortaya koymaktadır. Çakmaktaşı yumruların varlığı, üretim artıklarının bulunuşu, çeşitli formlarda çekirdeklerin ve değişik patinalı yonga ve dilgilerin bir arada oluşu, bu alanın belki de bir işlik yeri olduğunu göstermektedir. Kocapınar gibi açık hava yerleşme yerlerinde oturan göçebe toplulukların mevsimlik olarak Karain Mağarası'nı iskan ettikleri görüşü bazı bilim adamlarınca kabul edilmektedir. Gene Kocapınar buluntu yerinde ele geçen bir kaç düzeltili çaytaşının tıpkı deniz çakılları gibi yassıtlı ve yuvarlatılmış olması burada oturanların deniz kıyısı yakınlarındaki geleneklerini burada da devam ettirdiklerini akla getirmektedir [Minzoni-Deroche 1993:148].

Kaynakça Yalçinkaya 1986:435
Minzoni-Deroche 1987b:359-368
Minzoni-Deroche 1987c:272-277
Minzoni-Deroche 1993:148

1. Minzoni-Deroche 1943: şek. 5.1/e
2. Minzoni-Deroche 1943: şek. 5.1/a
3. Minzoni-Deroche 1943: şek. 5.1/f
4. Minzoni-Deroche 1943: şek. 5.1/c
5. Minzoni-Deroche 1990: şek. 1/d
6. Minzoni-Deroche 1990: şek. 1/e
7. Minzoni-Deroche 1990: şek. 1/c

Kurbanağa Mağarası

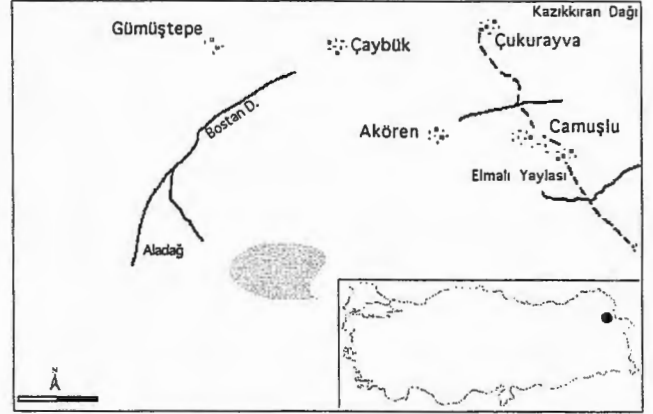
Mağara

Koordinat 40° 10' K, 42° 56' D
Harita Pafta No H. 49
Bölge Doğu Anadolu
İl Kars
İlçe Kağızman
Köy Camuşlu

Araştırma Yöntemi ☐ Yüzey Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Kars il merkezinin güneyinde, Kağızman İlçesi'nin kuzeybatısında yer alan Kötek Bucağı'na bağlı Camuşlu (Camişlı) Köyü'nün güneybatısında, Aladağ'ın doğu yamacında, Tombultepe'nin yakınındadır. Kökten, mağaranın tam yerini bildirmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yazılıkaya kaya resimlerinin olduğu panonun yaklaşık 6 km güneyinde yer alan mağaranın ağzı güneye açıktır. Derinliği 11.50 m, iç genişliği 5.50 m, ağız genişliği ise 12.50 m'dir. Kurbanağa Mağarası'nın dış yüzünde ve tavanında, Yazılıkaya'daki resimlerden farklı bir teknikle çizilmiş, birkaç tanesi dövülerek şekillendirilmiş keçi, ağ ve ağaç kazıklı tuzaklar, kaytan kement şekilleri, oklanmış basit keçi resimleri tespit edilmiştir. Bu resimlerin Paleolitik Çağ'da yapılmadıkları kesindir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Mağarada 1969 yılında Kılıç Kökten yönetiminde 3.50 x 8 m boyutlarında bir deneme açması açılmıştır. Nedense bu kazının tabakalanması ve buluntuları konusunda ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir. Bu kazının sonuçları hakkında çok kısa verilen bilgilerde üstte İlk Tunç Çağ çanak çömleğinin bulunduğunu öğreniyoruz. Bunlarla beraber Üst ve Orta Paleolitik Çağ taş aletleri ve bu çağların ocak yerleri ortaya çıkmıştır. Ana kayaya inilip inilmediği de anlaşılmamıştır. Paleolitik buluntuların, hangi tabakaya ait oldukları da bildirilmemiştir. Bu yorumları şüphe ile karşılamak en doğru karar olur.

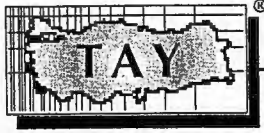
Küçük Buluntu

Bulunan aletler hakkında hiçbir bilgi verilmemektedir. Yayındaki resimlerinden de tipsel özellikleri anlaşılmamaktadır [Kökten 1975:res.9].

Kaynakça

Kökten 1970:2-16
Kökten 1975:102-104, res.9.1-2
Karpuz 1977:2
Soylu 1978:36-37

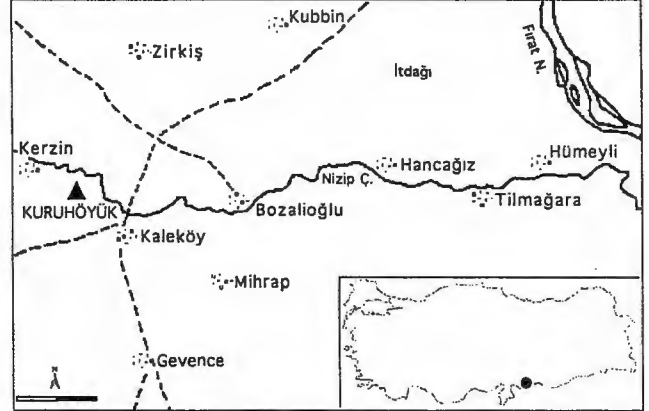

Kuruhöyük

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 36° 57' K, 37° 49' D
Harita Pafta No O 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Nizip
Köy Kuruhöyük

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ KazıDönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin doğusunda, Kerzin ile Kaleköy arasında, Nizip İlçesi'nin güneydoğusunda, Nizip-Cerablus karayolunun 1.500 m doğusunda, Nizip'ten 8 km uzakta. (Çevredeki diğer Paleolitik buluntu yerleri için bak. Aşağı Nizip Yöresi).

Konumu ve Çevresel Önemi

Perrot, buluntu yerinin çevresel özellikleri konusunda ayrıntılı bilgi vermemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

J. Perrot'nun 1961 yılında yaptığı yüzey araştırmasında Kuruhöyük adındaki höyükte toplama yaparken höyüğün civarında tesadüfen Paleolitik Çağ taş aletleri bulmuştur. Bu buluntuların höyük ile ilgisi konusunda herhangi bir yorum getirmemektedir.

Küçük Buluntu

Bu buluntular hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir. Çevrede çakmaktaşının bol olduğunu, bazılarında yeni bazılarında eski patina olduğunu bildirmektedir. Ayrıca Moustérien tipte, yonga ve çekirdekler ele geçirmiştir.

Kaynakça

Perrot 1962:17

Küçük Çekmece Yöresi

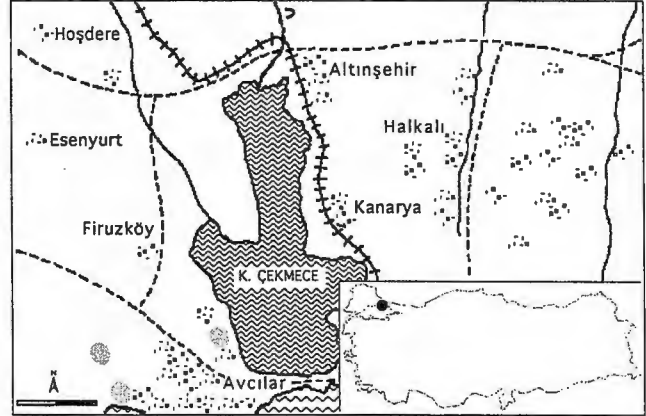
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 40° 57-41' 03 K, 28° 43-47' D
Harita Pafta No F 21 - G 21
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Avcılar
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzeysel Araştırma ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri İstanbul il merkezinin batısında, Küçük Çekmece Gölü'nün batısında, Haramidere vadisinde vadinin doğu sirtlarında HARAMİDERE adlı buluntu yeri, Ambarlı'nın hemen güneyinde denize yakın bir konumda olan AMBARLI adlı buluntu yeri, Avcılar'ın kuzeydoğusunda, Küçükçekmece Gölü'ne yakın bir konumda yer alan AVCILAR adlı buluntu yeri ile gölün kuzeybatı kıyısına yakın bir yerde, olasılıkla TEM'in güneyinde bulunan KARTALTEPE adlı yer.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu yerlerinin konumu konusunda ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir. Haramidere vadisinde konaklama yeri olarak tanımlanan ilk buluntu yerine 1983 yılının sonunda tekrar gidildiğinde yol yapımı yüzünden tamamen tahrip olduğu görülmüştür [Özdoğan 1985:223].

Araştırmalar ve Tabakalanma

Yukarıda gösterilen bu buluntu yerleri M. Özdoğan'ın Trakya Araştırmaları çerçevesinde 1983 yılından itibaren tespit edilmiştir. Araştırmacı 1988 yılında çıkan bir yayınında verdiği Trakya'nın MÖ 3.bin yılı yerleşim yerlerinin dağılım haritasında [Özdoğan 1988a:161, res.2] ve 1985 yılında çıkan bir başka yayınında [Özdoğan 1985:res.1'deki harita] Haramidere yöresinde üç yerde Epipaleolitik Çağ buluntu yerini işaret etmekte ve buraların günümüz modern yerleşmeleri tarafından tahrip edildiğine dikkat çekmektedir. Bunlardan biri Avcılar (Küçük Çekmece'nin batısında), biri Ambarlıdere (günümüzde elektrik üretim merkezinin olduğu yer?), sonuncusu ise Haramidere buluntu yeri olmalıdır. Her üç yer birbirlerine çok yakın olmalarından dolayı Küçük Çekmece Gölü Yöresi olarak aynı fişte beraber değerlendirilmiştir.

Küçük Buluntu

Özdoğan, ön rapor niteliğini taşıyan yayınlarında buluntuların niteliklerinden ve özelliklerinden bahsetmemekte, Haramidere'de yalnız Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna ve Epipaleolitik Çağ'a tarihlenen buluntuların varlığından haberdar etmektedir. Buluntular bakımından herhangi açıklayıcı bilgi şimdilik yayınlanmamıştır. Kartaltepe hakkında da Paleolitik bir yer olma dışında herhangi bir bilgi verilmemektedir.

Kaynakça

Özdoğan 1982:131
Özdoğan 1985:223, res.1
Özdoğan 1988a:161, res.2

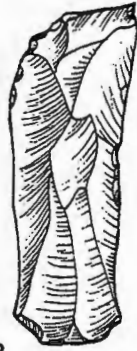

1

2

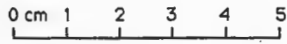
3

4

5

6

7

1. Kökten 1972: lev. 12/16
2. Kökten 1972: lev. 12/15
3. Kökten 1972: lev. 12/14
4. Kökten 1972: lev. 12/17
5. Kökten 1972: lev. 12/11
6. Kökten 1972: lev. 12/7
7. Kökten 1972: lev. 12/2

Küllünün İni

Mağara

Koordinat 38° 56' K, 38° 39' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Ağın
Köy Yenipayam (Hastek)

Araştırma Yöntemi ☐ Yüzeysel Araştırma ☒ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Ağın İlçesi'nin 5 km batısındaki yeni adıyla Yenipayam Köyü'nün (eski adıyla Hastek Köyü) çok yakınında, batısında, Arapkir Deresi boyunca yer alan Gedikler denen mevkiide.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten, bu sokuntunun bir mağara veya kaya sığınağı olup olmadığına pek açıklık getirmemektedir. Tam yerini de vermediğinden çevresel özellikleri ve boyutları hakkında bir bilgi veremiyoruz. Mağaraya verilen isim olasılıkla yereldir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa, 1969 yılında, Keban Baraj gölü suları altında kalacak olan tarihöncesi yerleşme yerlerini saptamak amacıyla bölgeye gelen İ.K. Kökten tarafından tespit edilmiştir. Kökten yerleşme yerinin ilginçliğinden dolayı aynı yıl içinde bu mağara veya kaya sığınağında küçük bir kazı gerçekleştirmiştir. 1969 yılındaki kazı, 1970 ve 1971 yıllarında da devam etmiştir. Üç sezonluk kazı sonucunda, sığınağın veya Kökten'in deyimiyle inin ağzına yakın yerde, aydınlık alanda açılan 3 x 4.5 m boyutlarındaki açmada ancak 350 cm derine kadar inilebilmiştir. Daha sonra mağaranın kuzeybatı kenarında yeni bir açma açılmıştır. Tavandaki çatlaklardan ve her an düşmesi mümkün olan iri taş bloklarından dolayı kazıyı devam ettirmek ve daha geniş bir alanda kültür bulgularına ulaşmak mümkün olamamıştır. Ana kayanın ortaya çıkıp çıkmadığı açık bir şekilde anlatılmamaktadır.

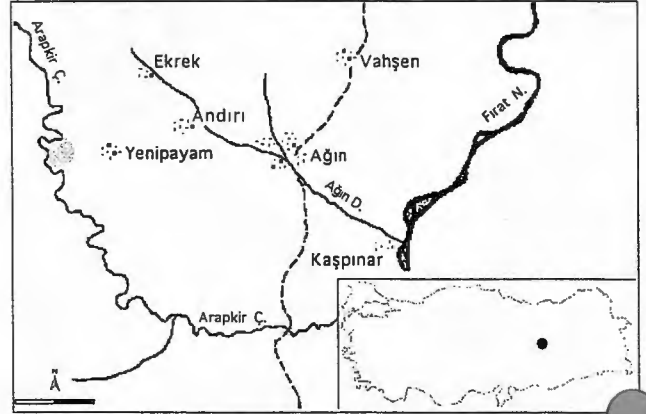
Kaya sığınağının 1969'lardaki yüzey seviyesinden 200 cm derine kadar çanak çömlekli çağlara ait iki tabakayla karşılaşmıştır. 200 cm'den sonra Üst Paleolitik aletler veren üçüncü tabaka ortaya çıkmıştır. Kökten bu tabakanın kalınlığından hiç bahsetmemekte ve daha altta, tabana yakın seviyede çıkan Orta Paleolitik Çağ buluntularının dördüncü bir tabakaya ait olup olmadıklarını da söylememektedir.

Küçük Buluntu

Kökten, 200 cm'den sonra Üst Paleolitik Çağ'a tarihlediği ve tipik Aurignacien özellikler gösterdiğini ifade ettiği aletlerin daha çok uçlar ve kazıyıcılar olduğunu bildirmektedir [Kökten 1972:lev.10]. Daha altta Orta Paleolitik Çağ'a konabilecek taş aletlerin varlığına da işaret etmekte ve bunların Levallois-Moustérien kültürüne ait olduğunu düşünmektedir [Kökten 1971b:res.12]. Yerleşme yerinin yakın çevresinde bir adet Acheuléen tipinde iki yüzeyli (el baltası) bulunmuştur. Kökten, çevrede bu mağaradaki buluntuları teyit eden başka taş aletlerin var olduğunu da belirtmekteyse de bunlar hakkında bir bilgi aktarmamaktadır.

Kaynakça

Kökten 1971a:15, lev.17.2
Kökten 1971b:130, res.12
Kökten 1972:1, lev.5
Kökten 1974:1, lev.12
Kökten 1975:96

Liz

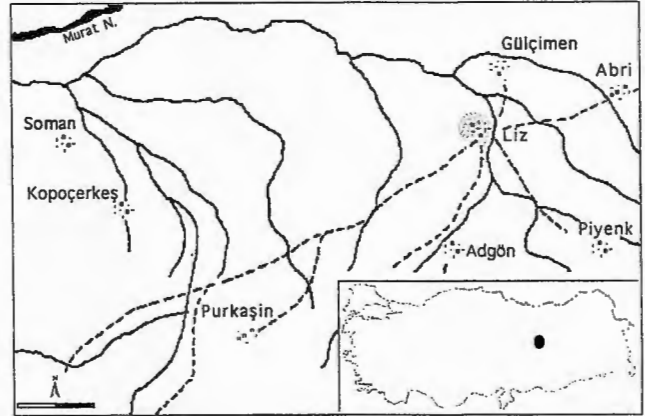
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 00' K, 42° 04' D
Harita Pafta No J 48
Bölge Doğu Anadolu
İl Muş
İlçe Bulanık
Köy Erendik (Liz)

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Muş il merkezinin kuzeydoğusundaki Bulanık İlçesi'nin 12 km güneybatısında yer alan Erendik (eski Liz Köyü) civarı.

Konumu ve
Gevresel Önemi

Bulanık ovasında yer alan buluntu yerinin güneybatısında fazla yüksek olmayan tepeler yer almaktadır. Doğusunda Muş ili'nin tek gölü olan Haclı gölü bulunmaktadır. Köyün yakınından Murat suyuna karışan derelerin oluşturduğu su sistemi görülmektedir.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

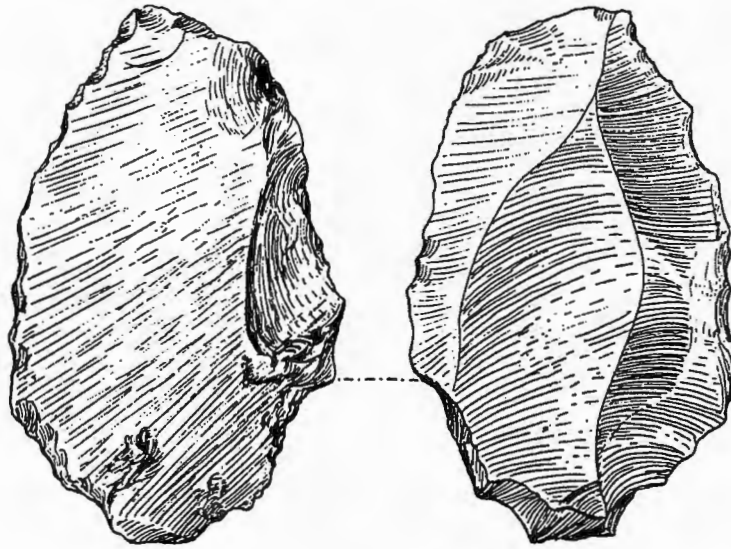
Bu buluntu yeri, Kökten'in 1945 yılındaki Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaptığı araştırmada tespit edilmiştir.

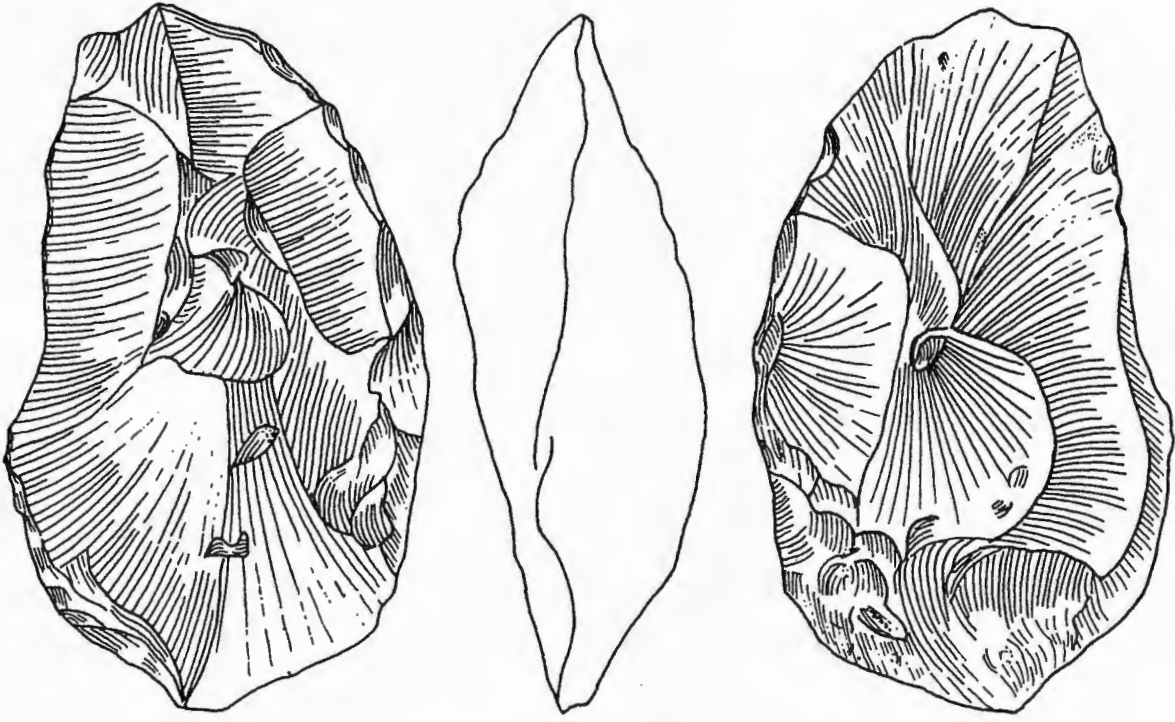
Küçük Buluntu

İ.K. Kökten yaptığı araştırmada, köyün tam neresinde olduğunu bildirmediği bir yerde obsidienden alet veya aletler bulunduğunu anlatmaktadır. Araştırmacıya göre bu yonga aletler Levalloiso-Moustérien kültür öğelerini kapsamaktadır [Kökten 1947b:464,471, lev.CV.4, Kökten 1952b:199, res.5 orta üst]. Muş çevresinden başka bir Paleolitik buluntu haberi gelmemiştir. 1991 yılında Muş yöresinde yüzey araştırması yapan M.S. Rothman Paleolitik Çağ'a ait buluntu olmayışını bölgedeki iklimin çok sert oluşundan dolayı geniş ölçüde avlanma ve toplayıcılığın buralarda gerçekleşmeyeceğine bağlamaktadır [Rothman 1993:274].

Kaynakça

Kökten 1947b:464,471,lev.CV.4
Kökten 1952b:199, res.5 (orta üst)
Rothman 1993:274

0 cm 1 2 3 4 5

Ludumlu

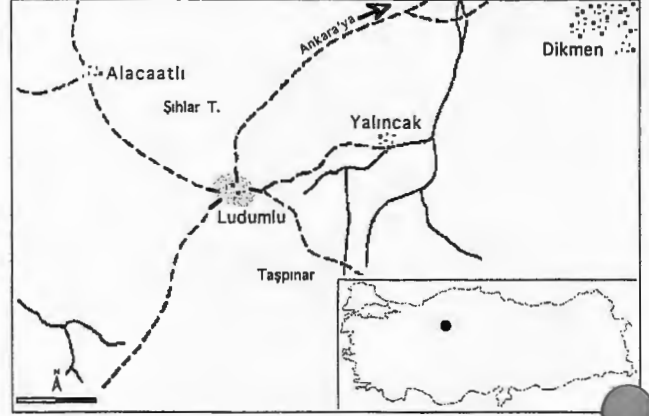
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 51' K, 32° 44' D
Harita Pafta No K 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy Ludumlu

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Ankara il merkezinin 12 km güneybatısındaki Ludumlu Köyü yakınlarında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Ankara'nın güneyinde, Ludumlu köyünün de yer aldığı topraklar güneye doğru gidildikçe alçalmakta, dalgalı yaylalar şeklinde uzanmaktadır. Bitki örtüsü olarak bu yörede günümüzde cılız otsu bitkilerin yayıldığı step görünümü hakimdir. Yörede su kaynakları azdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1938 yılında, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Jeoloji Bölümü eski öğretim üyelerinden K. Leuchs, köyün yakınında perm kalkerlerinden oluşan bir tepenin dar bir yarıntısında asimetrik biçimli iki yüzeyli bulmuştur. Şevket Aziz Kansu ile K. Leuchs tekrar aynı köye gitmişler, ilk buluntu yerine varmadan önce bir tarlada birçok çakmaktaşı alet ve artıklarını bulmuşlardır. Ne yazık ki bu buluntu yerinin köyün ne tarafında olduğu bildirilmemektedir. 1945 'li yıllarda ise Kemal Erguvanlı köyün civarında bir el baltası bulduğunu, fakat bu buluntuyu yitirdiğini ve ileride yapılacak yüzey araştırmalarında yeni buluntular elde edilebileceğini söylemektedir [Erguvanlı 1946:376].

Küçük Buluntu

Leuchs'ın bulduğu iki yüzeyli (el baltası) andezitten yapılmıştır. Boyutları 13.5 x 8 x 4.5 cm'dir. Kansu tarafından Chelléen (yeni terimleme ile Abbevillien) tipte olduğu bildirilmektedir [Kansu 1947:res.1,şek.A]. Anadolu'nun Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen eski buluntularından biridir. Kansu ile Leuchs'ın daha sonra baltanın çıktığı yerin yakınında topladıkları alet ve artıkların ne tipisel özelliklerinden bahsedilmekte ne de tarihlenmeleri konusunda bir yorum yapılmaktadır. Pfannenstiel olasılıkla aletleri görmeden çevrede kendi bulduklarına dayanarak bunları Levallois-Moustérien'in ilk safhasına koymaktadır. Tomskey asimetrik olarak nitelendirdiği bu baltayı Acheuléen evresine koymaktadır.

Kaynakça

Leuchs 1939:381
Kansu 1939c:173
Kansu 1939f:335
Bittel 1940:555
Pfannenstiel 1941:10,15,42
Şenyürek 1944a:348
Erguvanlı 1946:376
Kansu 1947:227-228
Kökten 1947b:438
Kansu-Ozansoy 1952:381-382
Goetze 1957:13
Kansu 1971:216
Yalçinkaya 1981:213
Tomskey 1982:350
Yalçinkaya 1985:427

Macunçay

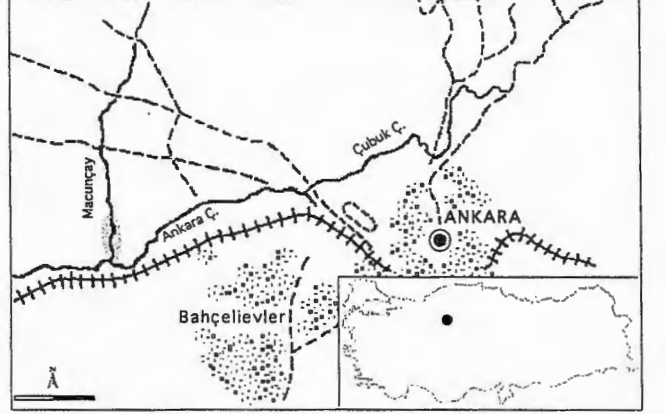
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 57-58' K, 32° 46' D
Harita Pafta No 129
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy Macun

Araştırma Yöntemi: ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem: ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri: Ankara il merkezinin batısında, merkezden yaklaşık 9 km uzakta, İstanbul-Ankara karayolunu geçtikten sonra Ankara Çayı'na karşı Macunçay adlı derenin eski yatağında. Bu kısım yaklaşık olarak Atatürk Orman Çiftliği'nin kuzeybatısına düşmektedir. Araştırmacılar, yontma taş aletlerin toplandığı kumlu çakıl dolguların gene de tam nerede olduklarını anlatmamaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Dar dere yatağının her iki yanında aletlerin toplandığı dolgular bulunmaktadır. Dolguların yatak kesitlerindeki kalınlık ve özellikleri değişmektedir. Daha eskiye tarihlenen buluntuların çıktığı kesit olarak daha yukardadır. Bu teras Ergazi-Etimesgut Ovası'ndaki T 2 terasının bir uzantısı olduğu ileri sürülmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Şevket Aziz Kansu ve Fikret Ozansoy 1947 yılında Macunçay dere yatağında farklı çakıl dolguların kesitlerinde yontma taş aletler bulmuşlardır. Özellikle bu araştırmayı Ozansoy yürütmüştür. Bu kesitteki tabakalanmaya göz attığımızda humuslu bir topraktan sonra 300 cm kadar kalınlıkta olan balçık tabakası, onun altında 50-54 cm kalınlığında kum ve çakıldan oluşan dolgu tabakası ve onun da altında daha az kalın bir balçık dolgusu olduğu görülür. Çakıllı kumlu tabakadan çakmaktaşı aletler ve artıkları toplanmıştır.

Küçük Buluntu

Kansu ile Ozansoy bu farklı kotlarda olan kesitlerde değişik Paleolitik Çağlar'a ait çakmaktaşı aletler toplamışlardır. Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen tek buluntu araştırmacılar göre Chelléen (yeni terimle Abbevillien) tipte olan bir adet iki yüzeilidir (el baltası). Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen diğer aletler ise Etiyokuşu'nda bulunanlara benzeyen Levallois-Moustérien tiptedirler. Bu T 2 terasında çıkan buluntular hakkında ayrıntılı bir açıklama yapılmamıştır. Macunçay'ın en önemli buluntuları ise günümüzdeki dere seviyesine yakın kesitteki kumlu çakıllı dolgudan çıkan mikrolit alet ve artıklarıdır. Bu kesit T 2 terasına yakın bir kottadır. Yontma taş parçalar yakında, olasılıkla derenin üst teraslarındaki bir Mezolitik/Epipaleolitik Çağ konaklama yerinden sürüklenerek gelmiş, çakıllı dolgularda toplanmışlardır. Araştırmacıların ve kum ocaklarını işletenlerin burada topladıkları çakmaktaşı 1.000'den fazla parçadan 300 tanesinin alet olduğu saptanmıştır [Kansu-Ozansoy 1952:res.1-7]. Bunların çoğunluğu eşit veya eşit olmayan kenar ve açılara sahip, üçgen, trapez, ay biçimli olan çok küçük aletlerdir [Bostancı 1967b:tab.I-V]. Çok az sayıda 4 cm uzunluğu geçmeyen boyutta kazıyıcı ve uçlar da vardır. Bu uçlardan iki yüzü işlenmiş olanlardan birini Avrupa'nın üst Tardenoisien kültürü içine koymaktadırlar.

Kaynakça

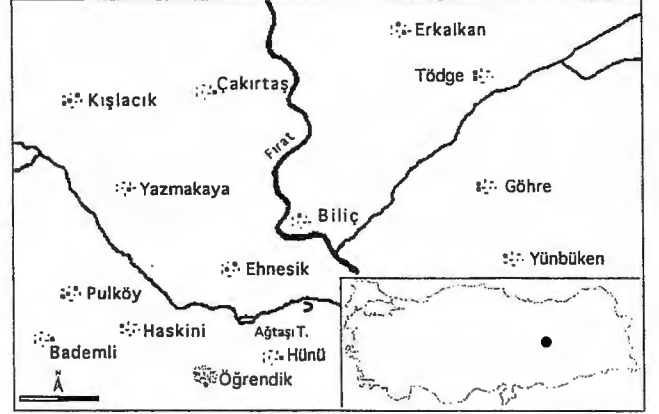
Kansu-Ozansoy 1952:387-390
Bostancı 1967b:58
Esin 1981:6
Yalçınkaya 1985:427

Madler Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 38° 59' K, 38° 43' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Ağın
Köy Öğrendik (Girani)

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Ağın İlçesi'nin kuzey-kuzeybatısındaki, Öğrendik Köyü'nün (Eski Girani) yakınında. Kökten Madler Mevkii'nin köyün ne tarafında olduğunu yazmamaktadır. Günümüzde olasılıkla buluntu alanı baraj göl suları altındadır.

Konumu ve Çevresel Önemi Öğrendik Köyü'nün civarında çakmaktaşı yumrularının varlığının yanısıra tüflü ve kalkerli alanlarda dağınık bir şekilde görülen püskürük kütieler bölgenin bu kısımlarında üçüncü zamandaki volkanik olayları göstermektedir [Kökten 1972:2, lev.3/2].

Araştırmalar ve Tabakalanma İ.K. Kökten'in 1970 yılında Keban Baraj Gölü'nün suları altında kalacak olan alanlarda, tarihöncesi yerleşme yerlerini saptamaya dönük yüzey araştırmasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu Çakmaktaşıdan yapılmış kaba yontuk aletler, yontuk çakıllar Kökten'e göre burada Paleolitiğin ilk safhalarına, Öncü Paleolitik Çağ'a ait bir işlik ve konaklama yerinin var olduğunu göstermektedir. Kökten aletlerin (?) fotoğraf veya çizimlerini yayınlamamıştır. 1970'li yıllarda Kılıç Kökten ile birlikte bu araştırmayı gerçekleştiren İ. Yalçınkaya ise Anadolu Alt Paleolitik buluntu yerleri arasında Öğrendik Köyü civarındaki Aktaş'ı saymakta, buna karşılık Madler Mevkii'nden bahsetmemektedir.

Kaynakça Kökten 1972:2, lev.3/2

Malaliki Mağarası

Kaya sığınagı

Koordinat 38° 12' K, 41° 07' D
Harita Pafta No L 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Batman
ilçe Çatakköprü
Köy Malaliki

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri Batman il sınırları içinde, Çatakköprü İlçesi'nin (eski Malabadi) kuzeybatısında, Batman baraj dolgusunun kuşuçuğu 9.5 km kuzeybatısında, Hokan Köyü'nün doğu-güneydoğusunda, Sarım Çayı'nın (Ramdenka Çayı) derelerinden birinin doğu yakasında, bu dereden yaklaşık 700 m uzakta.

Konumu ve Çevresel Önemi

Rosenberg tarafından büyük bir kaya sığınagı olarak açıklanan bu girintinin gerçekten mağara yerleşmesi olarak tanımlandığı için daha büyük bir boyutta olması gerekmektedir. Tam boyutları verilmemiştir. Dağlık bölgede yer aldığı ve yakınında modern bir köy olan Malaliki'nin bulunduğu belirtilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

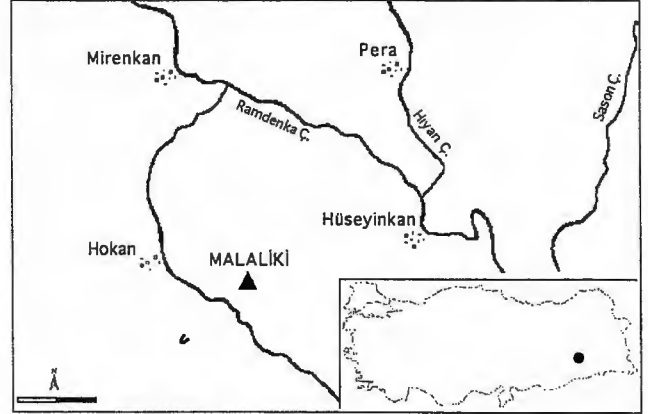
1990 yılında M. Rosenberg tarafından yönetilen Batman Nehri Arkeoloji Araştırması Projesi'nde tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Mağara içinde bulunan taş aletlerden, mağaranın Orta Paleolitik ve Epipaleolitik çağlarda yerleşildiği tahmin edilmektedir. Bunlara ilaveten bazı alet tiplerinin, Üst Paleolitik Çağ tipisel özellikleri gösterdiğinden dolayı, Epipaleolitik kültür grubu içinde olabilecekleri gibi, Üst Paleolitik Çağ'a da konabilecekleri ileri sürülmektedir. Bu açıdan mağarada Üst Paleolitik Çağ yerleşmesinin var olup olmadığı kesinlik kazanmamıştır.

Kaynakça

Rosenberg 1992:448-449

Maltepe

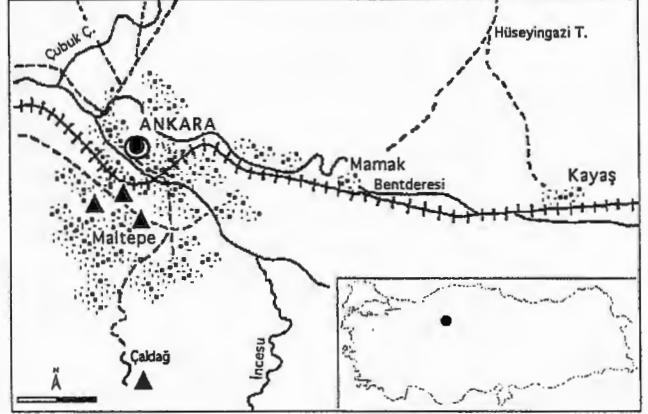
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 56' K, 32° 52' D
Harita Pafta No I 29
Bölge İç Anadolu
il Ankara
ilçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi ● YüzeY Araştırması ○ Kazi

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri: Ankara il merkezinin içinde, günümüz Maltepe semtinde eski Telgaz Ffabrikası'nın olduğu (Gazhane) kısımda ve Telgaz fabrikasının kuşuçu mu 700 m batısındaki İstasyon Tepe'de. Her iki buluntu yeri Maltepe civarı adıyla tanımlanmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Telgaz'da aletlerin bulunduğu çakıl çukurunun bir çakıl/kum dolgusu olup olmadığı yayınlardan anlaşılamamaktadır. Buluntuların kesitte bulunup bulunmadığı da okuyuculara aktarılamamaktadır. Meteoroloji eski istasyonunun bulunduğu İstasyon Tepe ise Ankara civarındaki 2.sekinin bir kısmıdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

K. Bittel'in 1931 yılında, Ankara kentinin içinde, Maltepe semtinde yer alan eski Gazhane'nin batısında bulunan bir çakıl çukurunda, tesadüfen Paleolitik aletler bulması Ankara Yöresinin Paleolitik açıdan zengin bir bölge olduğu düşüncesinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur [Bittel 1932:260]. Diğer buluntu yeri olan İstasyon Tepe'de ise Pfannenstiel araştırma yapmıştır.

Küçük Buluntu

Bittel'in bulduğu aletlerden biri mavimtrak çakmaktaşıdan yontulmuş ve bir kenarında sarp düzelti olan burunlu kazıyıcıdır. Bu buluntu Levalloiso-Moustérien endüstriye tarihlenmiştir. Aletler hakkında fazla bir bilgi verilmemiştir. Pfannenstiel ise İstasyon Tepe'de bir adet küçük üç yüzeYli parça bulmuştur [Pfannenstiel 1941:lev.XIV.3]. Çaldag'da da tekil yontma taş parçalar ele geçmiştir.

Kaynakça

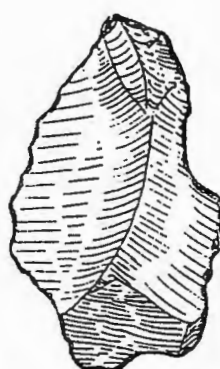
Bittel 1932:260
Bittel 1934:8,121
Kansu 1940:1
Pfannenstiel 1941:29,31,32,34,37,42
Şenyürek 1943:346
Kansu 1947:227
Kansu 1971a:217

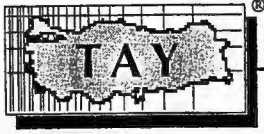
1

2

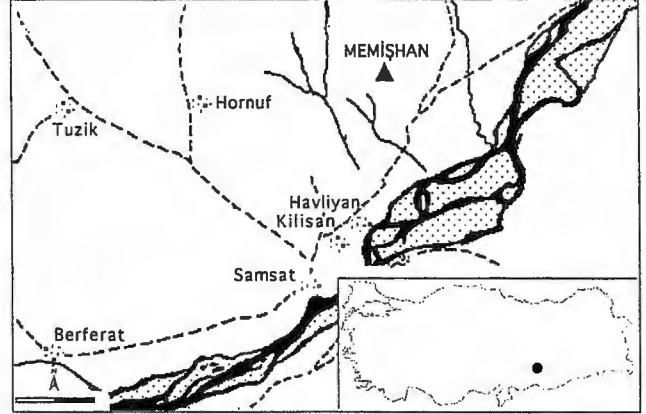
1. Pfannenstiel 1941: lev. XIV/3
2. Pfannenstiel 1941: lev. XVII/7

Memişhan Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 34' K, 38° 32' D
Harita Pafta No M 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Samsat
Köy Biriman

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeni Adıyaman il sınırları içinde, kent merkezinin güneydoğusunda yer alan ve günümüzde Atatürk Barajı'nın göl suları altında kalan Samsat İlçesi'nin kuzeyindeki Biriman Köyü'nün 1.500 m kadar kuzey-kuzeybatısında, Memişhan Deresi'nin kuzeye doğru kıvrım yaptığı yerin hemen batısında. Kodu T 51 / 19.

Konumu ve Çevresel Önemi

Memişhan Deresi'nin hafif eğimli sırtlarındaki düzlüklerde, olasılıkla alttaki kitlenmiş olan dolgunun yer yer aşınması ile ortaya çıkan çakmaktaşıdan alet ve artıkları bulunmuştur. Burası olasılıkla Paleolitik Çağ'da konaklama yeri olan bir alandır. Alet ve artıkların dağınık bir şekilde bulunduğu yerin sınırları tam saptanamamıştır. Denizden yaklaşık olarak 400 m yüksektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

M. Özdoğan yönetiminde Aşağı Fırat Havzası 1977 yılı Yüzey Araştırmaları sırasında, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve öğrencilerinden oluşan araştırma ekibi tarafından tespit edilmiştir. Bu alanda rastgele yöntemle toplama yapılmıştır.

Küçük Buluntu

Çakmaktaşıdan yapılmış eski patinalı büyük yonga aletler arasında özellikle yuvarlak ve ön kazıyıcılar çoğunluktadır. Bu aletler Özdoğan tarafından olasılıkla Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir.

Kaynakça

Özdoğan 1977:116

Merdivenli Mağara

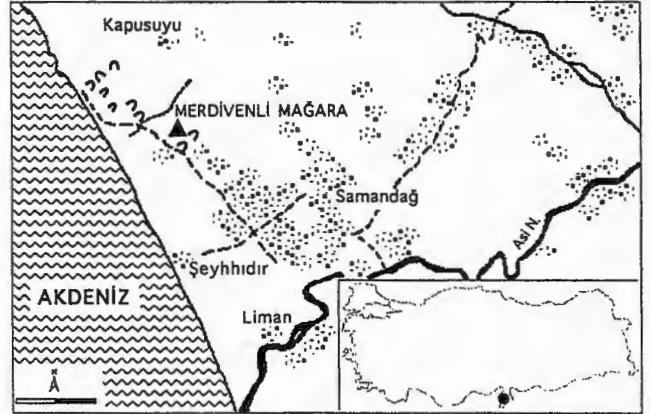
Mağara

Koordinat 36° 08' K, 35° 54' D
Harita Pafta No P 35
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Samandağ
Köy Mağaracık

Araştırma Yöntemi ☐ YüzeY Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Antakya il merkezinin güneybatısındaki Samandağ kazasının yaklaşık 4-5 km kuzeybatısındaki Mağaracık veya Mağracık Köyü'nün çok yakınında, kuzeybatısında bulunan mağara. Bu mağaranın yöresel bir adı yoktur. Şenyürek ve Bostancı mağaraya önce Bir Numaralı Mağara (Birinci Mağara) daha sonra ise Merdivenli Mağara adını vermişlerdir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bugünkü deniz seviyesinden 36-39 m yüksekte olan mağaranın en büyük uzunluğu 23 m, genişliği 6 m, yüksekliği 4 m'dir. Ağızı güneye bakmaktadır. Merdivenli mağara ve çevredeki diğer mağaralar Musa Dağı'nın güney eteklerindeki Miosen'e ait kalkerler içinde bulunmaktadır. Mağaranın batı ve doğu duvarlarında ve tavanının bir kısmında, fosil memeli hayvan, kemik ve dişlerinin ile karada yaşayan salyangozlara ait kavkaların olduğu sert kum taşı kalıntıları vardır. Araştırmacılar bu olaydan bir zamanlar mağaranın tamamının tavanına kadar tatlı su ile dolu olduğu yorumunu getirmektedir. Mağaranın içinde özellikle batı duvarında, antik Selevkia Kenti'nde yaşayanların taş çıkarma izleri görülmektedir. Gene aynı taşçılar tarafından mağaranın dışında üstte oyularak yapılmış bir merdiven bulunmaktadır. Olasılıkla mağaranın ismi bu merdivenden esinlenerek konmuştur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa 1956 yılında tespit edilen ve 1956 ve 1957 yıllarında üç dönem halinde kazılan mağaranın bu kazılarını Muzaffer Şenyürek ve Enver Bostancı yönetmiştir. Kazılar oldukça geniş bir alanda altı açmayla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar bu kazı sonucunda mağarada beş tabaka bulduklarını ileri sürmektedir. I.tabaka Roma Çağ'ına

II ve III. tabakalar Üst Paleolitik Çağ'a

IV ve V. tabakalar Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir.

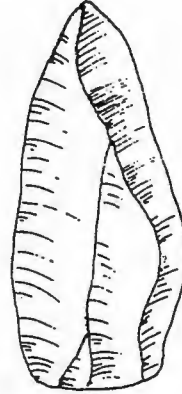
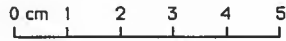
Kazıyı gerçekleştirenler ilk tabakanın 25-35 cm kalınlıkta siyah hümüslü bir topraktan ibaret olduğunu söylemektedir. Açık kahverengi olan ikinci tabaka 118 cm kalınlıktadır. Gene siyah topraktan müteşekkil olan üçüncü tabakanın en çok kalınlığı 50 cm'yi bulmaktadır. Koyu kahverengi rengine olan dördüncü tabaka yaklaşık 47 cm kalınlığındadır. Daha açık renkli sarımsı topraktan müteşekkil olan beşinci tabaka ise 190 cm kalınlığa ulaşmaktadır. Kazıya beşinci tabakanın altında rengarenk sıralar halinde çıkan kum tabakaları içinde devam edilmiş ve mağaranın günümüz tabanından 571 cm alta son verilmiştir. Bu kum tabakalarının deniz tarafından doldurulduğu kabul edilmektedir. Ana kayaya inilememiştir.

Küçük Buluntu

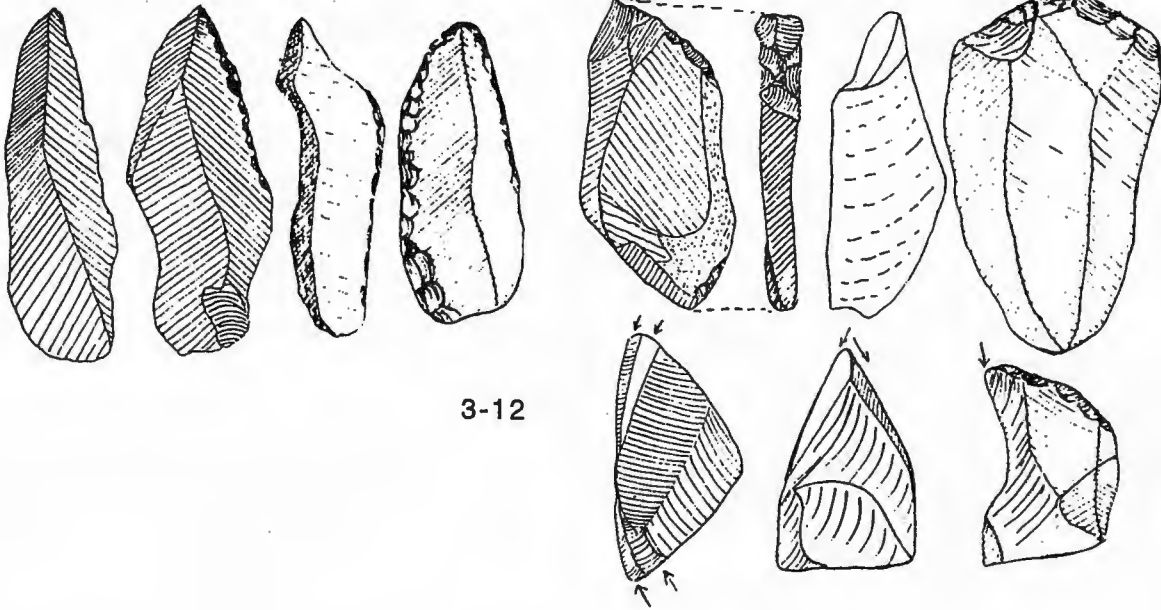
Antik Selevkeia kenti ile çağdaş olan birinci tabakada kandil ve çanak çömlek parçaları bulunmuştur. II ve III. tabakada çıkan Üst Paleolitik Çağ'a, Orta Aurignacien kültüre ait olan yontma taş alet tiplerine baktığımızda çakmaktaşıdan uç, dilgiler, uç kazıyıcılar, burunlu kazıyıcılar, yonga kazıyıcılar, dik yüzlü kazıyıcılar ve deliciler bulunmaktadır. Kemikten aletlerden ise keski, delici ve üst kısmı kırılmış bir iğne en göze batanlardır. Üçüncü kültür tabakasının altında dördüncü kültür tabakasının üstünde tavadan düşmüş taşlardan oluşmuş bir dolgu tabakası tespit edilmiştir. İçinde hiçbir buluntu ele geçmemiştir. IV.tabakanın ortasında çakmaktaşı parçalar, kemikler ve kalker ile sertleşmiş bir tabaka daha vardır. Tabakaların kalınlıkları açmalara göre değişmektedir. Bu son iki tabakadan Üst Levallois-Moustérien kültüre ait çakmaktaşıdan yontma taş aletler ele geçmiştir. Bunlar üçgen ve yaprak biçiminde uçlar, yan kazıyıcılar, deliciler, konkav ve disk şeklinde kazıyıcılar gibi aletlerdir. Dördüncü tabakanın taş endüstrisi beşinci tabakaya nazaran daha gelişmiştir. Şenyürek ve Bostancı, Merdivenli Mağara'nın taş alet

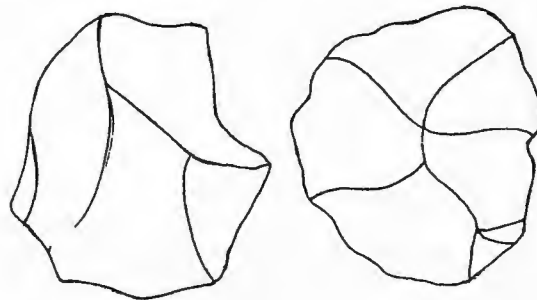
1

2

3-12

13-14

1. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.4/b

2. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.4/a

3 - 12. Bostancı 1967a: tablo V/1-10

13 - 14. Bostancı 1967a: tablo VI/11-12

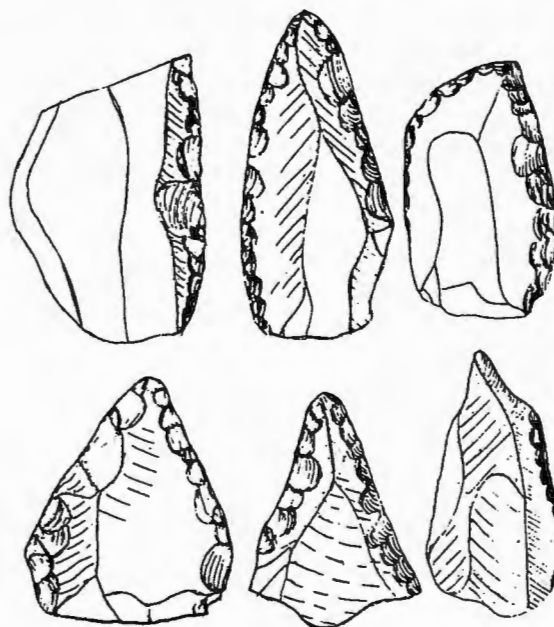

endüstrilerini, kazılan diğer Paleolitik yerleşme yerlerine nazaran daha ayrıntılı bir şekilde yayınlamışlardır [Şenyürek ve Bostancı 1958a:147-155, lev.I-IX, Şenyürek ve Bostancı 1958b:171-184, lev.I-XI]. Dördüncü ve beşinci tabakalarda az sayıda kemik alet de bulunmuştur. Beşinci tabakanın altında kum tabakalarının en üstünde iri taşların varlığı tespit edilebilmektedir. Kazı başkanları mağaranın deniz kumunun biriktiği dönemle Orta Paleolitik Çağ insanların iskan ettiği zaman arasında, uzun bir zamanın geçtiğini iddia etmektedir. Orta Paleolitiğe terihlenen tabakalarda dört adet insan azı dişi, memeli hayvanlardan aslan, *hipopotamus*, geyik, öküz, et yiyici ve kemiricilere ait bir çok fosil kalıntısı da bulunmuştur. Minzoni-Deroche bu mağarada ele geçen Üst Paleolitik Çağ buluntu topluluğunu tipolojik özellikleri açısından Kanal Mağarası'ndakilere benzetmektedir [Minzoni-Deroche 1993:149].

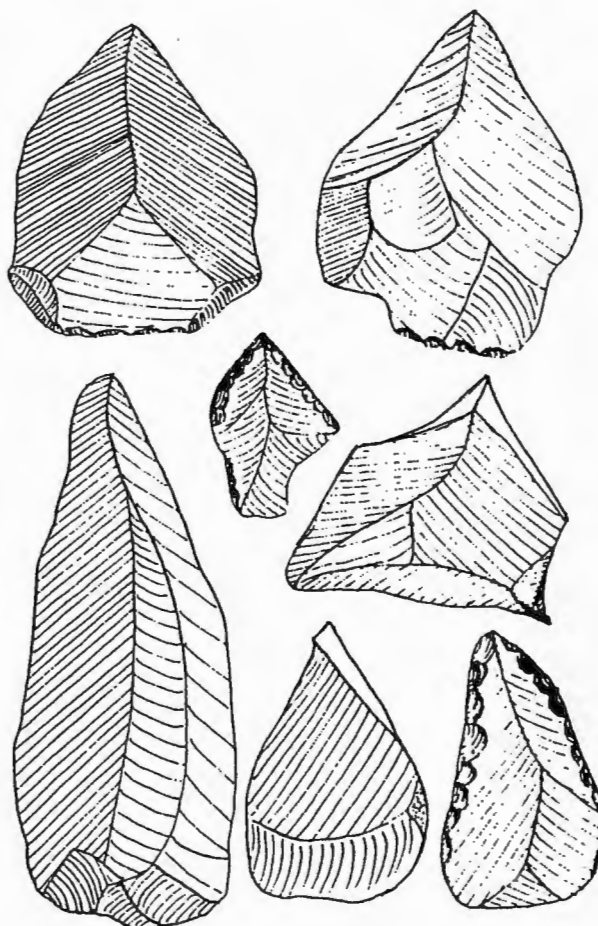
Kaynakça

- Şenyürek-Bostancı 1956:81-83
Şenyürek-Bostancı 1958a:147-156, lev.I-IX
Şenyürek-Bostancı 1958b:171-184
Mellink 1959:74
Kinal 1962:10
Bostancı 1967a:19-24, tab.V-VII
Alkım (B) 1968:44-45
Bostancı 1973b:30
Bostancı 1975a:18
Minzoni-Deroche 1993:149

1-6

7-13

Metmenge

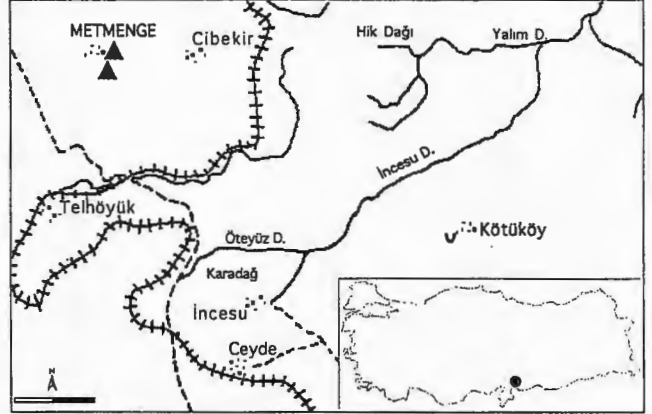
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 16-17' K, 37° 14' D
Harita Pafta No N 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Merkez
Köy Metmenge

Araştırma Yöntemi ● Yüzeysel Araştırma ○ Kazı

Dönem ☑ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Metmenge (Mertmenge) Köyü Gaziantep il merkezinin 27 km kuzeybatısında yer almaktadır. Köy yaklaşık olarak Gaziantep-Narlı karayolunun 2 km kuzeydoğusundadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Metmenge Köyü kuzey güney istikametinde yaklaşık 6 km boyutunda olan bir düzlükte yer almaktadır. Yaklaşık olarak kotu 870 m'dir. Doğusunda 1.050 m yüksekliğinde Hik Dağı bulunmaktadır. Köyün doğu-kuzeyindeki tepelerle, kuzey ve batı tarafları bazaltlarla örtülüdür. Bu bazaltların içinde bulunan demirin etkisiyle bölge kırmızı renkte bir toprağa sahiptir. Hik Dağı'nın köy tarafındaki yamacında bir kaç mağara ile köyün 50 m kuzeyinde bir höyük bulunmaktadır. Köyün yakınından ancak yazları kuruyan birkaç dere geçmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1945 ve 1946 yıllarında Kemal Erguvanlı ve Kılıç Kökten tarafından yüzeysel araştırmaları yapılmıştır. Olasılıkla aynı bölgede Halet Çambel tarafından gerçekleştirilen bir başka yüzeysel toplama daha sonraki bir tarihte gerçekleştirilmiştir.

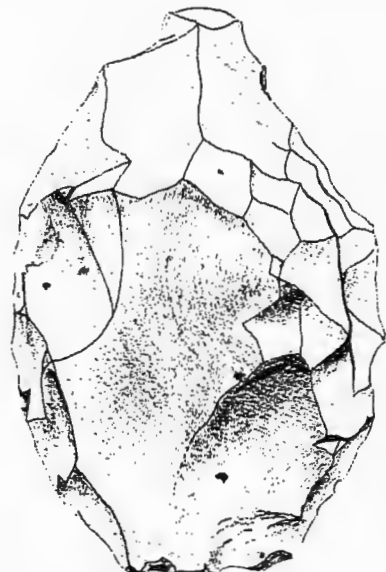
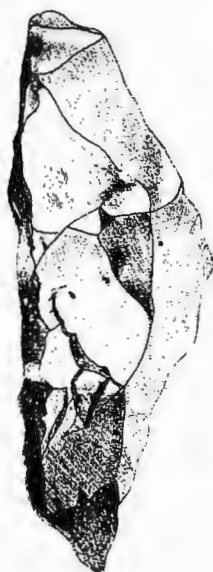
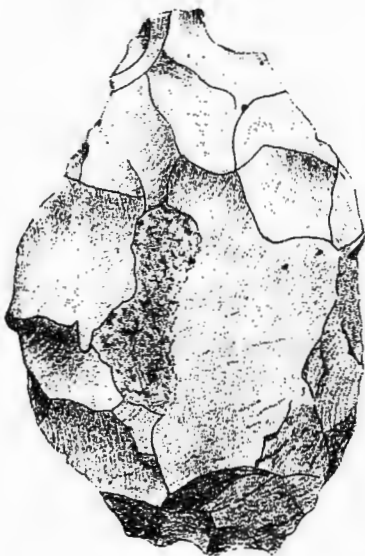
Küçük Buluntu

Erguvanlı, 1945 yılında, köyden 700 m uzakta, köyün güneydoğusundaki bir bağda, bazalttan yapılmış bir iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur. Araştırmacı, Chelléen kültür (Abbevillien) öğelerini ihtiva ettiği söylediği bu iki yüzeyliyi Alt Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. 172 x 92 x 58 mm boyutlarında olan baltanın kenarları fazla işlenmiş değildir. Buluntuyu gören Yalçinkaya tipsel açıdan daha çok Orta Acheuléen özellikler taşıdığını söylemektedir. İkinci bir iki yüzeyli, Erguvanlı tarafından, köyün 400 m doğusundaki tarla içinde bulunmuştur. Bu balta diğerinden farklı olarak silisli bir kalkerden üretilmiştir. Erguvanlı baltayı bulduğu tarlanın bahar aylarında su altında kalmasından, baltanın yakın bir yerden sürüklenerek geldiği yorumunu getirmektedir. 127 x 89 x 44 mm boyutlarında olan ikinci buluntuyu da Chelléen ya da Acheuléen'e koymaktadır. Bu aletlerin Afrika, Filistin ve Hindistan'da bulunanlara çok benzediğini de ilave etmektedir [Erguvanlı 1946:377]. Tomskey, Erguvanlı'nın bulduğu iki yüzeylileri Üst Acheuléen endüstri içinde değerlendirmektedir [Tomskey 1982:361]. Bu iki yüzeyliler günümüzde İstanbul Teknik Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği'nde Narlı buluntuları olarak muhafaza edilmektedir. Ayrıca Kökten, Metmenge Köyü civarında Chelléen tipteki el baltalarına benzeyen iki yüzeyli ve yongalar bulmuştur [Kökten 1947c:224, 235, 236]. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı'nın laboratuvarında Metmenge Köyü civarından toplanmış iki yüzeyli ve yongalardan oluşan bir koleksiyon bulunmaktadır. Yalçinkaya ise Metmenge Köyü yöresinde sistemli araştırmalar ve yüzeysel kazılarının yapılması gerektiğine ve böylelikle buluntuların *in situ* olup olmadıklarının anlaşılacağına dikkati çekmektedir [Yalçinkaya 1985:416].

Kaynakça

Erguvanlı 1946:375-377, lev.XLI-XLIII
Kökten 1947c:224, 235-236
Çambel 1947:263
Goetze 1957:13
Yalçinkaya 1981:209

Tomskey 1982:361
Yalçinkaya 1985:416

1. Erguvanli 1946: lev. XLII (no.1)
2. Erguvanli 1946: lev. XLIII (no.2)

Mısırkışlası Mevkii

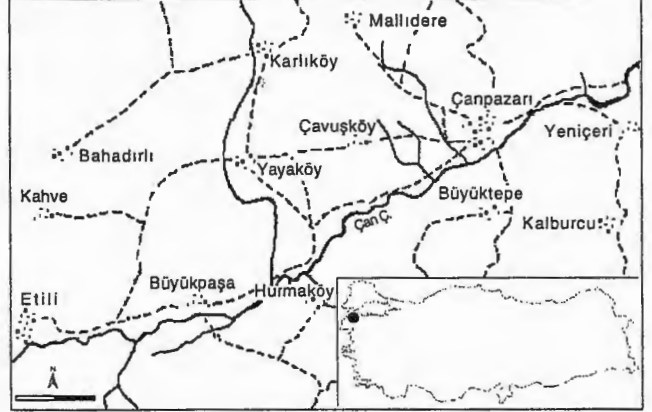
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 40° 02' K, 26° 58' D
Harita Pafta No H 17
Bölge Marmara
İl Çanakkale
İlçe Çan
Köy Karlıköy ?

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Çanakkale il merkezinin güneydoğusunda, Çan İlçesi'nin 7 km batısında, Karlıköy yolunun iki yanı ile Çalça Deresi sekileri boyunca. Kodu H 4 /2.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çan Çayı tarafından sulanan Çan Ovası'nın kuzey kesimi kurudereleyle yarılmış olan dalgalı yükseltilerle kaplıdır. Çevredeki su kaynakları geçici konaklama yerlerine izin verecek derecede yeterlidir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1989 yılında M. Özdoğan yönetiminde yapılan Marmara Bölgesi araştırmalarında saptanmıştır.

Küçük Buluntu

Özdoğan, Çalça sekilerinde Mısırkışlası adı verilen yerde Orta Paleolitik Çağ'a ait buluntular toplamıştır. Buluntular hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir.

Kaynakça

Özdoğan 1991:346-347

Miroğlu

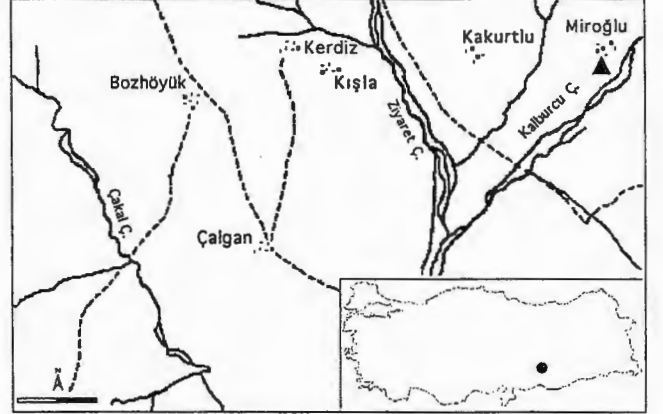
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 38' K, 38° 25' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Merkez
Köy Miroğlu

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem □ AP □ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri Adıyaman'ın 18.5 km güneydoğusunda, Miroğlu Köyü'nün yaklaşık 500 m güneyinde, Kalburcu Çayı kıyısında, Kilisik Köyü'nün hemen hemen tam karşısında, Arif Hoca Değirmeni'nin 500 m kuzeydoğusunda olan bu yer günümüzde su altında kalarak tamamen tahrip olmuştur. Kodu T 50 / 4.

Konumu ve Çevresel Önemi

Nehir çakıllarından oluşan küçük bir kıyı taraçasının üstünde klasik sonrası çağlara ait bir yerleşmenin içinde yüzeyde birçok alet ve artığı bulunmuştur. Burası arkeoloji yazınına Miroğlu harabesi adıyla geçmiştir. Bu yerleşme yeri sel yatağı tarafından ikiye ayrılmıştır. Yontma taş buluntular tesadüfen ele geçmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

M. Özdoğan yönetiminde 1977 yılında Aşağı Fırat Yüzey Araştırması çerçevesinde tespit edilmiştir (Bu araştırma için bak. Adıyaman ve Şanlıurfa il sınırları içindeki diğer buluntu yerleri).

Küçük Buluntu

Eski patinalı çakmaktaşıdan yapılmış alet ve artıkların olasılıkla Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenebileceği araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Bu aletleri büyük boy yonga kazıyıcılar ve yuvarlak kazıyıcılar olarak tanımlayabiliriz.

Kaynakça

Özdoğan 1977:142

Mogan/Gölbaşı

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 46-47' K, 32° 49-51' D
Harita Pafta No I 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Gölbaşı
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüze Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Mogan Gölü Ankara il merkezinin güneyinde, kuzey-güney istikametinde uzanan ince uzun bir göldür. Buluntuların bir kısmının gölün doğu kıyısındaki eski teraslar üzerinde bir kısmının gölün hemen kuzey ve kuzeydoğu ucunda (şematik planımızda üçgen ile gösterilen buluntu yerleri) toplandığını öğreniyoruz. Buluntu yerleri konusunda ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Gölün doğu kesimindeki Virancık ve Bursal köyleri civarında mağaraların olduğu haberdar edilmektedir. Mağaraların civarında Orta Paleolitik Çağ yontma taş aletlerinin ortaya çıkışı bu mağaralarda yerleşme izlerine tesadüf edilme ihtimalini artırmaktadır. Çevre yeni araştırmalarda önemli bulgular verecek özelliklere sahiptir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

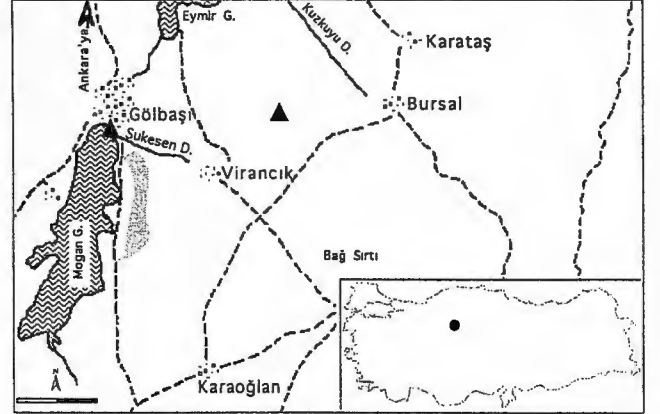
M. Pfannenstiel ve Fikret Ozansoy'un 1940'lı yıllarda yaptıkları yüze araştırmasında gölün yakın çevresinde birkaç yontma taş alete tesadüf edilmiştir.

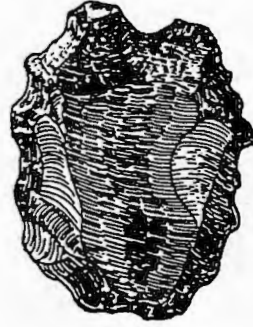
Küçük Buluntu

Pfannenstiel, yongalama tekniğini Moustérien'e benzettiği, çakmaktaşıdan bir kazıyıcı bulmuştur [Pfannenstiel 1941:lev.XVI,şek.7]. Ozansoy ise gölün doğu kıyısındaki eski teraslar üzerinde, yüzeiden Levallois-Moustérien teknikte işlenmiş aletler ele geçirmiştir. Aynı araştırmacı gölün doğusuna düşen kısımda yer alan Virancık-Gerder, Bursal köyleri arasında da aynı tipte aletlerin olduğunu haber vermektedir. Buluntular hakkında ayrıntılı bilgiler verilmemektedir.

Kaynakça

Pfannenstiel 1941:29
Kansu-Ozansoy 1952:384

Narlidere

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 22' K, 26° 42' D
Harita Pafta No L 17
Bölge Ege
İl İzmir
İlçe Narlidere
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

İzmir il merkezinin batısında, Narlidere İlçesi'nin batısında, Narlidere eski İstihkam Okulu'nun güneyinde (günümüzde Ege Ordu Komutanlığı), okul ile Çataltepe arasında, 1.077 rakımlı Çataltepe'den 400 m, Çarpank Körfezi'nden 2.000 m uzakta. Buluntu yeri hakkında yukarıda yazılı tüm bilgiler, buluntuyu şahsen bulan Y. Emekli tarafından verilmiştir. Kansu'nun yayınında ise buluntu yerinin tam tanımı yoktur. Emekli tarafından verilen bilgilere uygun olarak bu buluntu yeri Narlidere olarak isimlendirilmiştir.

Konumu ve
Gevresel Önemi

İzmir ili'nin batısında bulunan Urla yarımadasında yer alan ve Narlidere'nin de bulunduğu dağlar, Bozdağlar'ın devamı olarak görülmektedir. Bunlar birbirlerinden kuzey-güney doğrultusunda Neojen dönem tortuları ile dolu olan çukur alanların oluşturduğu eşikler ile ayrılan dağ kütleleridir. Urla yarımadası Bozdağlar'dan böyle bir çukurlukla ayrılır. Çukurun batı kısmında I. ve II. zaman kıvrımlı arazinin ve yer yer andezit lav ve tüflerinin oluşturduğu alan düzlenmekte, daha sonra Çeşme Yarımadası ve volkanik arazide yer alan Karaburun yarımadası ile yükselmektedir.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

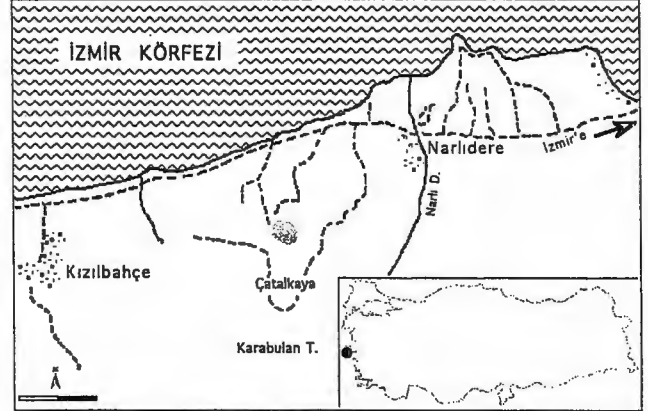
Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Antropoloji mezunu Yüksel Emekli'nin yedeksubaylık görevini ifa ettiği 1964 yılında, bu görevi sırasında çevrede dolaşırken Paleolitik Çağ buluntusunu yüzeyde tesadüfen bulmuştur. Emekli, buluntu yerinin yaklaşık olarak denizden 700 m yukarıda olduğunu özel bir konuşmada tarafımıza anlatmıştır. Bu buluntu yeri Çarpank ile beraber arkeoloji yazınına URLA adıyla geçmiştir.

Küçük Buluntu

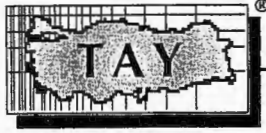
Bu tekil buluntuyu gören Şevket Aziz Kansu, bunun çakmaktaşına yakın sertlikte, grenatlı Mikoşist bünyeli kütleden yapılmış bir iki yüzeyli olduğunu bildirmektedir. Bu el baltasının boyutları 6.9 x 5.9 x 2.7 cm'dir. Kansu, el baltasının Micoque tipinde olduğunu ayrıca belirtmektedir. Fotoğrafından çok aşınmış olduğu gözlenmektedir.

Kaynakça

Kansu 1969:79-80
Kansu 1971:220, res.57
Yalçinkaya 1981:215
Tomskey 1982:473
Yalçinkaya 1985:430-431

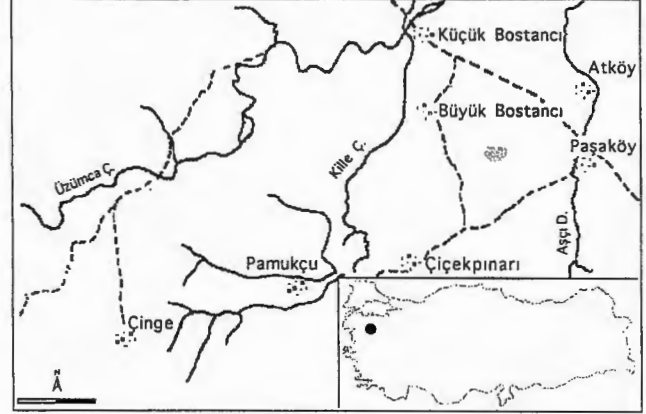

Nergisköy Höyüktepe

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 33' K, 27° 57' D
Harita Pafta No I 19
Bölge Marmara
İl Balıkesir
İlçe Merkez
Köy Büyük Bostancı

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Balıkesir il sınırları içinde, Büyük Bostancı Köyü'nün 500 m güneydoğusunda. Kodu K 8 / 8.

Konumu ve Çevresel Önemi Çevre küçük derelerle yarılmış dalgalı görünümündedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma 1987 yılında M. Özdoğan tarafından gerçekleştirilen Balıkesir İli yüzey araştırmasında ilk defa tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu Buluntular hakkında bir bilgi verilmemektedir. Yalnız Paleolitik çağ buluntu yeri olarak tanıtılmaktadır.

Kaynakça Özdoğan 1989:580

Nevala Denik

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 38° 13' K, 41° 08' D
Harita Pafta No L 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Batman
İlçe Çatakköprü (Malabadi)
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Batman il sınırları içinde, Batman il merkezinin kuzeyinde yapılmakta olan Batman baraj dolgu setinin kuş uçuşu 11 km kuzeybatısında, Mirenkan Köyü'nün güneyinde, Sarım (eski Ramdenka) Çayı'nın güneybatıya dönen kollarından birinin çay ile kavuştuğu yere yakın bir yerde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Sarım Çayı'nı besleyen derenin her iki tarafında, yüzlerce metre uzunluğundaki bir alanda, saçılmış gibi dağınık bir şekilde duran yontma taş aletler bulunmaktadır. Bölgenin denizden yüksekliği 550 m'dir. Çevresi dağlıktır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1990 yılında M. Rosenberg'in Batman çevresinde, Batman Barajı'nın göl suları altında kalacak olan yerlerdeki eski yerleşme ve anıtları saptamaya yönelik araştırmasında ilk olarak saptanmıştır. Herhangi bir kazı yapılmadığı için tabakalanması tespit edilememiştir.

Küçük Buluntu

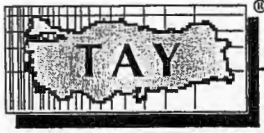
Buluntu yerinde yüzeyde ele geçirilen pek çok yongalanmış alet patinalı gri renkte çakmaktaşıdan yapılmıştır. Toplanan bütün aletlerin tiplemesine göz attığımızda, bunların 50 km güneyde, Raman Dağı'nda rastlanan, Orta Paleolitik Çağ Ramanien endüstrisi ait dağınık buluntu yerlerinde görülen tiplerle uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Genel olarak Levallois ve büyük piramidal yonga çekirdekler, büyük yan kazıyıcılar, dişbükey çapraz kazıyıcılar bulunmaktadır.

Kaynakça

Rosenberg 1992:449

Oğuzeli

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 58' K, 37° 30' D
Harita Pafta No 0 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Oğuzeli
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda yer alan Oğuzeli İlçesi. Buluntu yerinin ilçenin tam neresinde olduğu bildirilmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Oğuzeli İlçesi'nin bulunduğu Gaziantep'in Suriye sınırı ile komşu olan güney kesimi alüvyon düzlükler ile kaplıdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Refakat Çiner'in özellikle Gaziantep ilinin güneyinde gerçekleştirdiği yüzeY araştırmasında, Oğuzeli İlçesi'nin tam neresinde, ne şekilde bulunduğunu bildirmediği yontma taş aletleri, ilçede bulunduğunu öğreniyoruz.

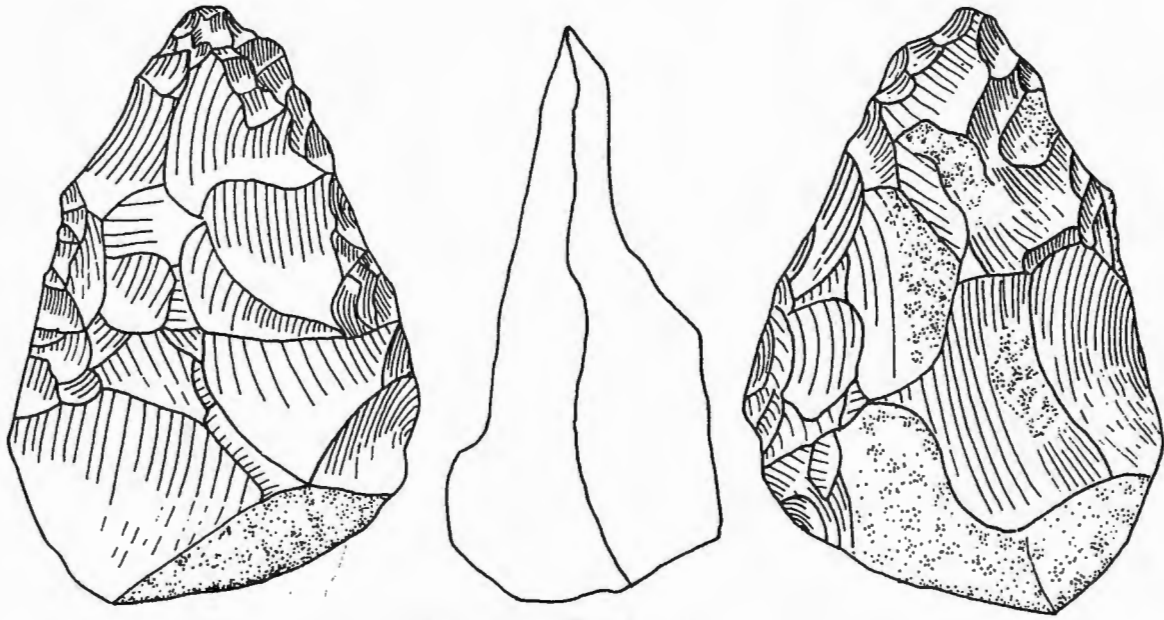
Küçük Buluntu

Bu taş aletlerin, 1 adet Chelléen (yeni terimleme ile Abbevillien), 1 adet Acheuléen iki yüzeyli (el baltası), 4 adet Levalloiso-Moustérien aletten oluştuğu belirtilmektedir. Tümü çakmaktaşıdan yapılmıştır. Tipolojik açıdan Anadolu'nun diğer yerlerinde bulunanlara benzemektedir. Çiner'in aletleri, üretim artıkları ve döküntülerle beraber toplu bir şekilde bulup bulmadığını da bilmiyoruz. Bu açıdan buranın bir konaklama/işlik yeri mi olup olmadığına karar veremiyoruz. Yalçinkaya ise Clacton tekniğinde üretilmiş yonga ve dilgilerin var olduğunu haberdar etmektedir [Yalçinkaya 1990:40]. H. Taşkıran ise bu buluntu topluluğundan iki adet iki yüzeyliyi çalışmasında tanıtmaktadır [Taşkıran 1990:71 no'lu fiş].

Kaynakça

Çiner 1958:126-127
Yalçinkaya 1981:210
Yalçinkaya 1985:417
Yalçinkaya 1990:40
Taşkıran 1990:71 no'lu fiş

Okçu

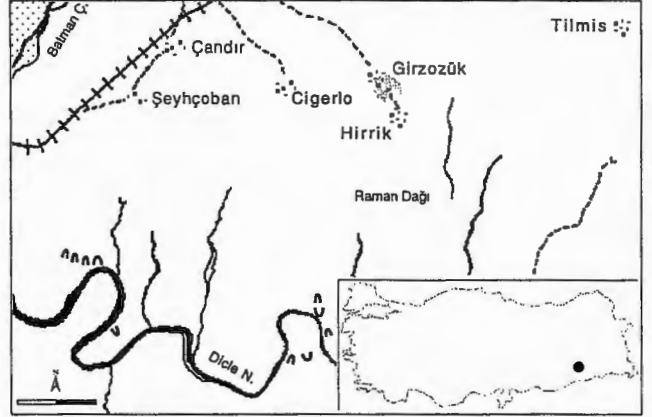
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 52' K, 41° 07' D
Harita Pafta No M 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Batman
İlçe Akça
Köy Okçu

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Batman il merkezinin doğusunda, Raman Dağı'nın kuzeybatı eteklerinde, Okçu Köyü'nün (eski Girzozük) yanındaki sırtlarda.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bölgenin coğrafi özelliklerine göz attığımızda, Raman Dağı'nın Batman Suyu'nun suladığı Batman Ovası'nın doğu kısmında yükseldiğini görmekteyiz. Dağın güneyinden geçen Dicle Nehri bu alanda basamaklı kenarlı bir kanyonun içinden akmaktadır. Bu açıdan burada Post-Pleistosen yerleşmelere nadiren rastlanmaktadır. Dağın çevresinde 1989 yılında iki hafta müddetle gerçekleştirilen yüzey araştırmasında dağınık bir şekilde çakmaktaşı alet ve artıkların olduğu konaklama/işlik yurtlarına rastlanmıştır. Bunlardan biri olan Okçu, bu konaklama yerleri içinde en önemli olanıdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Okçu konaklama yeri G. Algaze ve M. Rosenberg yönetimindeki ekibin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapılmakta olan barajların göl suları altında kalacak yerlerdeki eski yerleşmeleri saptamaya yönelik araştırmalarında 1989 yılında tespit edilmiştir. Köyün yakınındaki merkezi sırtın üzerindeki çakmaktaşı buluntu alanındaki aletler, sistemli bir şekilde toplanmıştır. Merkezi sırtta yüzeydeki yongalanmış alet dağılım oranı 100 metrekarelik bir alanda yaklaşık 50 parçadır. Sırtların batısına ve doğusuna gidildiğinde bu oran yarıya düşmektedir. Buluntu alanı Okçu Köyü'nün 3 km batısında ve doğusunda dağılım yoğunluğu 100 metrekarede 5 parçaya düşerek sınırlanmaktadır.

Küçük Buluntu

Araştırmacılar, Raman Dağı'ndaki dağınık çakmaktaşı buluntulu diğer konaklama yerlerindeki buluntular ile Okçu buluntularını aynı kültür topluluğu içinde düşünerek, bunların tek bir endüstri olduklarını ileri sürmektedir. Bu yongalanmış taş alet topluluğundaki genel tipler şunlardır: Yonga ve dilgi çıkarımlı Levallois çekirdekler, Levallois yongalar, diskoid çekirdekler, piramidal yonga çekirdekler, yarıcılar, yan kazıyıcılar, çapraz kazıyıcılar. Çok az sayıda iki yüzeyliler de (el baltaları) bulunmaktadır. Alet topluluğundaki hakim tiplerin Alt Paleolitik Çağ'ın sonuna veya Orta Paleolitik Çağ'ın başına tarihlenebilecekleri sanılmaktadır.

Kaynakça

Algaze ve Rosenberg 1991:142
Algaze et al. 1991:185

Öküzini

Mağara

Koordinat 37° 04' K, 30° 34' D
Harita Pafta No N 25
Bölge Akdeniz
İl Antalya
İlçe Merkez
Köy Yağca

Araştırma Yöntemi

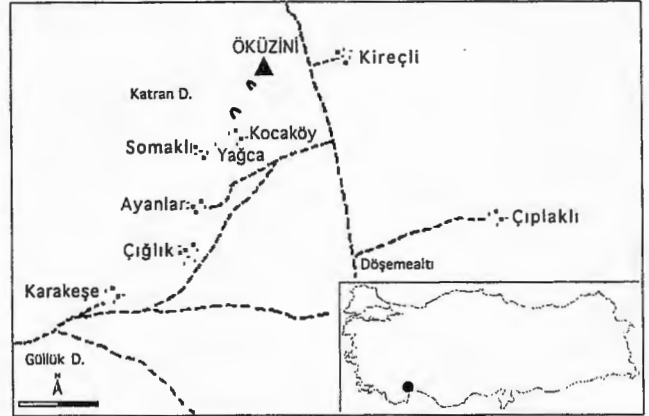
○ Yüzey Araştırması ● Kazı

Dönem

□ AP □ OP ☒ ÜP ☒ EP

Yeri

Antalya il merkezinin yaklaşık olarak 32 km kuzeybatısında, Yağca Köyü'nün kuzeyinde, Karain Mağarası'nın 1.5 km kadar kuzey-kuzeydoğusundadır. Katran dağında doğal olarak açılmış olan karstik özellikli mağaralardan biridir. Kodu 19 V /2.

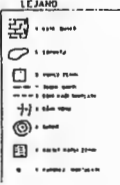
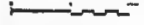
Konumu ve Çevresel Önemi

Mağara denizden 305 m, önündeki traverten düzlüğünden 4-5 m yüksektedir. 23.5 m uzunluğundaki ilk büyük boşluğun (gözün) gerisinde ince uzun bir başka boşluk daha yer almaktadır. Ağız doğu-kuzeydoğuya açıktır ve yaklaşık olarak 25 m genişliktedir. Yapılan jeolojik araştırmalar sonucunda mağaranın akarsu ile açıldığı ve daha sonraki doğal çöküntülerle büyüdüğü tespit edilmiştir. Gene bu çökmeler neticesinde mağara ağzının gerilediği yani mağaranın zaman içinde boy kısmından küçüldüğü, günümüzdeki ağzının ön kısmında, ön sekide görülen büyük kaya blokları ile anlaşılmaktadır. Tavanında meydana gelen bir çökme ile bir baca oluşmuştur. Mağara kurumuş bir gölün plajına yakındır. Çevresinde su kaynakları mevcut oluşu buranın Paleolitik Çağ'da iskan edilmesine yol açmıştır. Son yıllarda da, ağzının traverten düzlüğüne yakın oluşu ile mağaraya çok rahat girilebilmesi, mağaranın son süratle tahrip edilmesine yol açmıştır. Yalçinkaya'nın kazılarının başlaması ile mağaranın ağız demir parmaklıkla kapatılmış ve gelecekteki tahribat tehlikesi şimdilik ortadan kaldırılmıştır. Mağaranın Öküzini olarak isimlendirilmesine yol açan çizikli ve hafif tümseklili öküz (?) kabartması (olasılıkla boğa) mağaranın bir duvarındaki doğal çıkıntının alt kısmına ayaklar, üst kısmına baş şeklinin çizilmesi ile oluşturulmuştur [Kökten 1962:41, lev.IV, res.1-2][Yalçinkaya 1975:res.1]. Kaya kabartmasının kaba şeklinden esinlenerek yapılmış olan bu basit kabartmanın zamanında boyalı olduğu tahmin edilmektedir. Günümüzde bu resim bulunamamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa 1956 yılında Kılıç Kökten tarafından tespit edilen ve aynı kişinin yönetiminde 1956 yılında ağzına yakın bir yerde küçük bir deneme açması ile kültür silsilesi ortaya çıkarılmaya çalışılan Öküzini Mağarası'nda yıllar sonra, bilimsel kazılara 1990 yılından itibaren tekrar başlanmıştır. Kökten'in kazısı yaklaşık olarak 2.5 x 1.5 m çapında bir alanda gerçekleştirilmiş ve ancak 2.52 m derine kadar inilebilmiştir. Kökten bu kazısı sonucunda beş kültür katı tesbit etmiştir. Bir ve iki kültür katlarının Bakırçağ'a (İlk Tunç Çağı II), üçüncü kültür katının Kalkolitik Çağ'a, dördüncü kültür katının Neolitik Çağ'a ve beşinci son katın ise Üst Paleolitik Çağ'a tarihlendiği belirtmektedir. Yalçinkaya ise kazıya başlamadan önce 1984 yılında Kökten'in kazısında çıkan toprakları eleyip 356 adet çakmaktaşı parçayı yeniden arkeoloji dünyasına kazandırmıştır. Daha sonra 1989 da Kökten'in açmış olduğu açmanın kesitini temizlemeye yönelik çalışmanın arkasından 1990 yılından itibaren mağaranın çok uluslu bir ekip tarafından Yalçinkaya'nın yönetiminde kazıldığını görmekteyiz. Bu bilimsel kazının öncesinde mağaranın planı çıkarılmış, grid karelere bölünerek sistemli bir kazıya başlanmıştır (Bu çalışmanın ayrıntıları için bak. Yalçinkaya 1992:56-57). Kazıda her 10 cm'de bir değişen arkeolojik seviyelere göre toplama yapılmıştır. Yalçinkaya ile Liège Üniversitesi'nden M. Otte'un ortak projesi sonucunda 1990 yılından günümüze kadar kazılar devam etmektedir. Kazıyı gerçekleştiren ekip bu ikinci dönem kazıları sonucunda tabakanın şu şekilde sıralandığını özetlemektedir. 1. Evre: Günümüzden önce 16.500'lü yıllara tarihlenen bu evreye ait buluntular mağaranın en alt seviyesinden gelmektedir. Avcı toplulukların keçi ve alageyik avladığı sanılmaktadır.

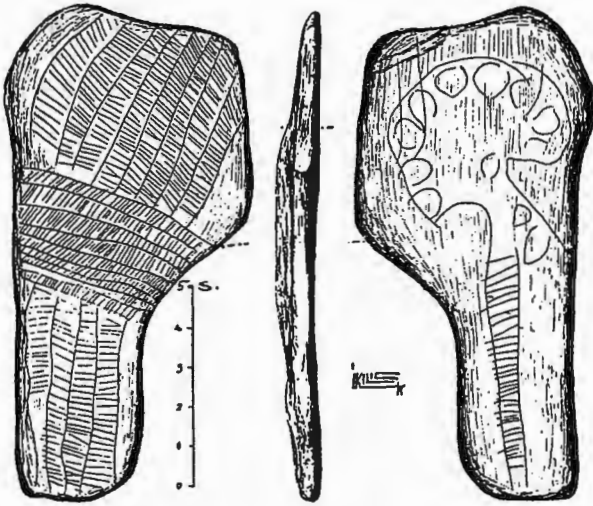
ÖKÜZİNİ

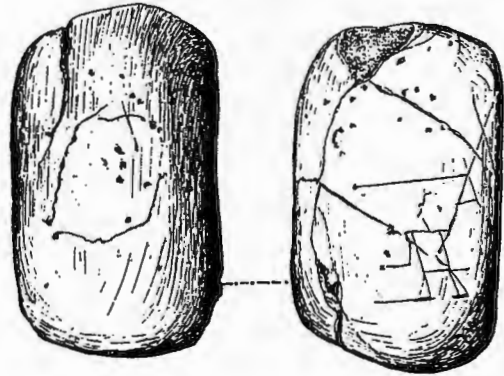
1

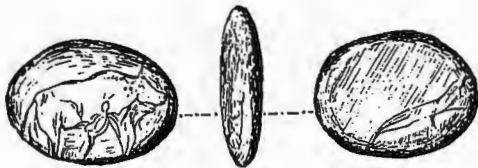
2

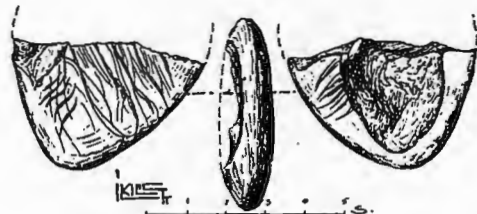
3

4

5

6

1. Yalçinkaya 1992a: çiz. 1
2. Kökten 1962a: lev.XXXVII, res.2
3. Kökten 1962a: lev.XXXVI, res.1
4. Kökten 1962a: lev.XXXVI, res.2
5. Kökten 1962a: lev.XXXV, res.1
6. Kökten 1962a: lev.XXXV, res.2

2. Evre: Yaklaşık 1.000 yıllık bir aradan sonra mağarayı günümüzden önce 15.500'lü yıllarda yurt yeri olarak seçen topluluğun daha çok koyun ve keçi avladığı görülmektedir.
 3. Evre: Günümüzden 14.500 yılına tarihlendirilen bu evrede avcılığın gene koyun avcılığı olarak devam ettiği, bunun yanısıra az sayıda geyik avlandığı da saptanmıştır.
 4. Evre: Sanat eserlerinin yanısıra yontma taş endüstrisinde de değişiklik vardır. Mikrolit aletler geometrikleşmiştir. Alageyik ve koyun daha çok avlanmıştır. Bunların dışında keçi, karaca, kızıl geyik gibi av hayvanlarının da avlandığı kemiklerinin varlığından anlaşılmaktadır.
- Mağaranın günümüz yüzeyinin hemen altında saptanan iki evresinden 5. Evre kesin Neolitik Çağ'a, 6. Evre'yi temsil eden mezarlar da Neolitik veya Kalkolitik Çağ'a tarihlenmektedir [Yalçinkaya et al. 1997:11-13]. Yalçinkaya mağaranın avcılık-toplayıcılık ekonomisinden üretim ekonomisine geçişi gösterebilecek özellikler taşıdığını ileri sürmektedir.

Küçük Buluntu

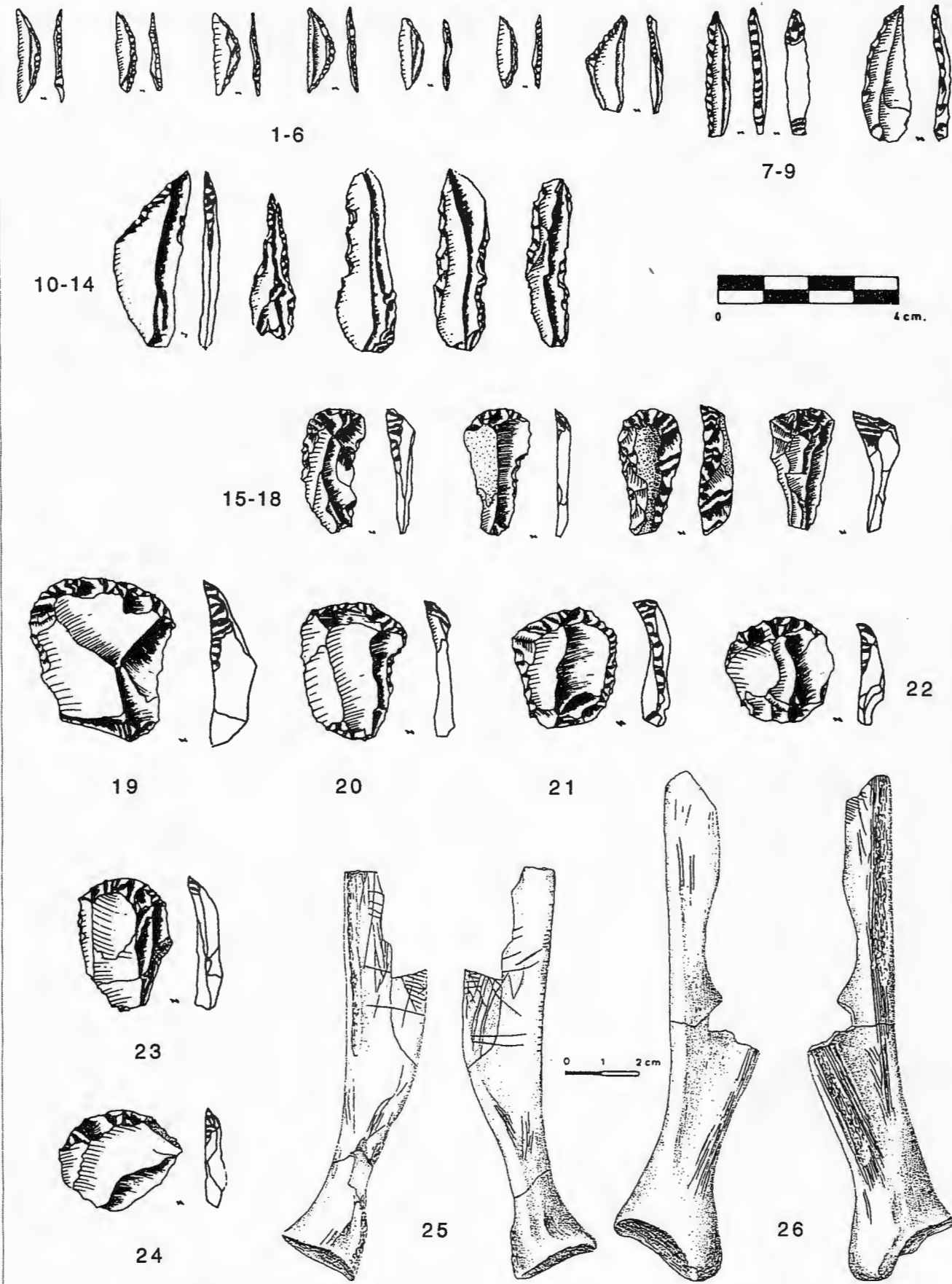
Kökten'in kazısında en alt tabakada ayrıntıları anlatılmadan Üst Paleolitik Çağ tipinde çakmaktaşı aletlerin varlığı haberdar edilmektedir. Yalçinkaya ise en alttaki 1. Evrede düz sırtlı, genellikle sivri veya sırtları hafifçe çıkıntılı aletlerin var olduğunu ayrıca dilgi üzerinde ön kazıyıcıların bulunduğunu bildirmektedir. İkinci dönem kazılarında 2. Evre olarak gösterilen evrede ok ucu olarak kullanılmış uzun üçgenler ve sırtlı dilgicikler vardır. 3. Evrede iki vurma düzlemli çekirdekler, sırtlı dilgicikler, çoklu çontuklu dilgiler, dilgi üzerine ön kazıyıcılar görülmekte ve muntazam olmayan mikrolitler bulunmaktadır. 4. Evrede Kökten'in Aurignacien III-IV. tabakalarda bulunduğunu iddia ettiği üzerinde çizilerek yapılmış resimler olan yassı taşlar yontma taş endüstri örnekleri dışındaki en önemli bulgulardır. Bunlardan biri her iki yüzünde avlanma ile ilgili çizimler olan bir çakıl taşıdır. Bunun bir yüzü resimli av çetelesi şeklinde çizilmiştir, diğer yüzünde ise bir kapan/tuzak betimlemesi görülmektedir [Kökten 1962:41, lev.III, res.1]. Bir başka yassı çakıl taşının üstünde mağaranın duvarındaki kabartmayı hatırlatan bir boğa tasviri görülmektedir. Ayrıca Kökten, üzerine insan figürü çizilmiş taşların da var olduğunu bildirmektedir. Yalçinkaya yönetimindeki kazıda da 4. Evrede aynı üslupta çizilmiş yassı çay taşları ele geçmiştir. Bu evrenin yontma taş endüstrisine göz attığımızda, mikrolitlerin yapılmasında kullanılan düzenli olmayan dilgilerin, piramit biçimli çekirdeklerin var olduğu görülmektedir. Mikrolit aletler geometrikleşmiştir. Ayrıca öğütme taşlarının varlığı yabani tahılların mağaranın içinde öğütüldüğünü göstermektedir. Bu evre de günümüzden 12.500 yıl öncesine konmaktadır. Üzeri gravürlü kemikler, delinerek takı elemanı olarak kullanılan deniz hayvanı kabukları, alageyik dişinden şekillendirilen kolye, radyolaritten yassı daire biçimli boncuklar, aşı boyası parçaları bulunmuştur. Kemik aletler içinde yer alan değişik boyut ve tipte bızlar, yoğun bir dericiliğin var olduğunun en belirgin delilidir. Kökten'in kazılarında Aurignacien olarak yorumlanan tabakaların gerçekte Epipaleolitik Çağ'a tarihlenmesi daha doğrudur.

Kaynakça

Şenyürek 1958c:465-490
Kökten 1959:13
Mellink 1960:59
Kökten 1962a:41
Esin-Benedict 1963:341
Kökten 1964b:65,67-68

Alkim 1968:2
Yalçinkaya 1975:209, res.1
Yalçinkaya 1986:431-432, res.1-10
Yalçinkaya 1992:55-70
Albrecht et al. 1993:123-141
Yalçinkaya 1993:43-58

Minzoni-Deroche 1993:148
Hours et al. 1994:263
Yalçinkaya 1994b:43-51
Yalçinkaya 1995a:60-62
Yalçinkaya 1996a:21-47
Yalçinkaya et al. 1997b:11-16

1-6. Yalçinkaya 1994b: res. 1/1-6

7-9. Yalçinkaya 1994b: res. 1/46-49

10-14. Yalçinkaya 1994b: res. 2/1-5

15-18. Yalçinkaya 1994b: res. 3/25-28

19-24. Yalçinkaya 1994b: res. 4/1-6

25-26. Yalçinkaya 1995a: res. 13,5

Ören Mevkii

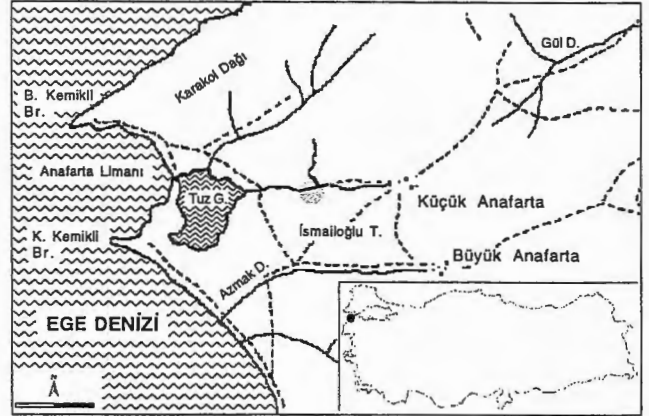
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 40° 18' K, 26° 17' D
Harita Pafta No 16 H
Bölge Marmara
İl Çanakkale
İlçe Eceabat
Köy Küçük Anafarta

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri Çanakkale il merkezinin ve Eceabat İlçesi'nin kuzeybatısında, Küçük Anafarta Köyü'nün 3 km batısında, Azmakköprü'ye ulaşan toprak yolun 60 m kuzeyindedir. Kodu G 2 / 1.

Konumu ve Çevresel Önemi

Küçük Anafarta Köyü'nün batısında, Tuz Gölü'nün de bulunduğu eski koyun doğu kesiminde, olasılıkla bu koyun eski kıyı çizgisine yakın bir konumda yer alan buluntu yerindeki çanak çömleksiz alanda, dağınık bir biçimde, yontma taş malzeme toplanmıştır. Araştırmacı, denizden yaklaşık 30 m yükseklikteki bu yer hakkında yorum yapmaktan şimdilik kaçınmaktadır. Buluntu dağılımının sınırları verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk kez, M. Özdoğan'ın 1982 yılında gerçekleştirdiği, Gelibolu Yarımadası yüzey araştırmasında saptanmıştır.

Küçük Buluntu

Özdoğan, yontma taş buluntularının tarihlenmesinin zor olduğuna dikkat çekmekte ve şimdilik yalnızca, Marmara Bölgesi Epipaleolitik Çağ alet geleneğinde olduklarını belirtmektedir. Buluntuların yayınlanmasını beklemek gerekmektedir. Bu yeri, geçici bir konaklama yeri olduğuna ve çanak çömlek bulunmamasına dayanarak, şimdilik, Epipaleolitik Çağ'a tarihlemek uygun olacaktır.

Kaynakça

Özdoğan 1986:56

Örenköy

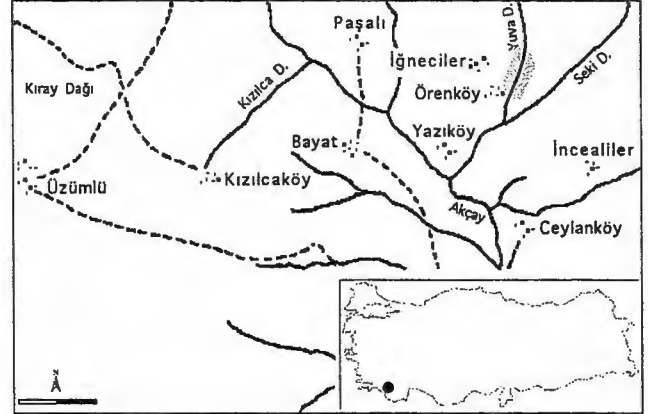
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 44' K, 29° 22' D
Harita Pafta No 0 22
Bölge Akdeniz
İl Muğla
İlçe Fethiye
Köy Örenköy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Muğla il merkezinin güneydoğusunda, Fethiye ilçesi'nin kuşuçuğu 30 km kuzeydoğusunda, Seki ile Akçay'ın birleşerek oluşturdukları vadinin kuzeydoğusunda yer alan Örenköy'ün Yuva Deresi boyunca kuzeyine ve doğusuna uzanan alanda.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kuzeyi, batısı ve doğusu dağlarla çevrili bu vadideki yer alan alanda, antik Likya kenti olan "Araxa" uzanmaktadır. Antik kente ait duvarlar ve diğer kalıntılar yüzeyde görülmektedir. Taş aletlerin çıktığı yerin konumu hakkında fazla bir bilgi verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

D.C. Biernoff tarafından 1963 yılında Likya yöresinde gerçekleştirdiği araştırması sırasında birkaç adet yontma taş alet parçası ele geçmiştir.

Küçük Buluntu

Bulunan aletlerden biri çakmaktaşı diğeri ise kalkedondan yapılmıştır [Biernoff 1964:şek.4,6]. Her ikisi de yongadır. Araştırmacı bunların biçimsel özelliklerini anlatmamakta, tarihlenmeleri konusunda da bir yorum getirmemektedir. Esin'de bu buluntuların tarihlendirilmeleri için daha ayrıntılı araştırmalar yapılması düşüncesindedir [Esin 1981:9].

Kaynakça

Biernoff 1964:35, s.34'deki şek.4,6
Esin 1981:9

Özbek/Çarpank

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 21' K, 26° 48' D
Harita Pafta No L 17
Bölge Ege
İl İzmir
İlçe Urla
Köy Özbek

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri İzmir il merkezinin batısında, Urla İlçesi'nin kuzeyinde, İzmir Körfezi'nin güneye uzantısı olan Gülbahçe (eski adıyla Çarpank) Körfezi'nin doğu kıyısında, kıydan biraz geride olan Özbek Köyü'nün kuzeydoğusunda bulunan 150 m rakımlı düzlükte.

Konumu ve Çevresel Önemi

Denizden yaklaşık 2 km uzakta bulunan ve bir yağmur yatağında ele geçirildiği söylenen Paleolitik Çağ buluntusunun daha yüksek bir alandan bulunduğu yere sürüklendiği sanılmaktadır. Buluntu ancak izinle girilebilen askeri alan içerisinde ele geçirilmiştir. Özbek köyünün bulunduğu Urla yarımadası çok parçalıdır. Yarımada çukur alanlar, basık eşiklerle ayrılmış kuzey-güney doğrultusundaki dağlar ile kaplıdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

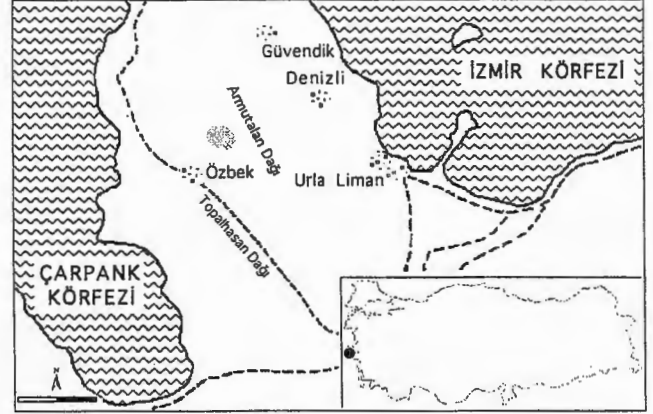
1963 yılında Yüksel Emekli adlı antropolog askerlik görevini yaptığı sırada Paleolitik Çağ'a tarihlenen buluntuyu tesadüfen elde etmiştir. Bu buluntuyu daha sonra Şevket Aziz Kansu'ya göstermiştir. Buluntuyu Kansu yayınlamıştır. Narlıdere buluntusu ile birlikte URLA buluntu yeri olarak bazı yayınlarda geçmektedir

Küçük Buluntu

Kansu, çakmaktaşıdan yapılmış bu buluntunun 21.6 x 9.8 x 4.0 cm boyutlarında ve Chelléo-Acheuléen tipte olduğunu belirtmektedir [Kansu 1963:res.1-5]. Ege Bölgesi'nin önemli bir Alt Paleolitik Çağ buluntusu olarak tanıtmaktadır.

Kaynakça

Kansu 1963a:485, res.1-5
Yalçinkaya 1981:215
Tomskey 1982:473
Yalçinkaya 1985:430-431

Pağnik/Kaşpınar

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 55' K, 38° 45' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Ağın
Köy Kaşpınar (Pağnik)

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Elazığ il merkezinin kuzeybatısındaki Ağın İlçesi'nin 4 km kadar doğu-güneydoğusunda yer alan eski adıyla Pağnik, yeni adıyla Kaşpınar Köyü'nün yakınında, Yalçinkaya'nın haritasına göre batısında. Köyün eski adı Pağnik olduğu için arkeoloji yazınına bu adla girmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten, buluntu yerinin tam nerede olduğunu söylemediğinden konumu hakkında bir fikir edinemiyoruz. Buluntu sayısını ve yoğunluğunun oranını bilemediğimizden dolayı da bu dağın taş buluntulu yerin bir konaklama sahası olup olmadığını kesin olarak saptayamıyoruz.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İ.K. Kökten'in Doğu Anadolu'da dolayısıyla Ağın çevresinde araştırmalara başlama tarihi 1945 yıllarına kadar inmektedir. Bu tarihten yıllar sonra aynı araştırmacı Keban Baraj Gölü alanında "Keban Projesi 1972 Çalışmaları" çerçevesinde yeni bir yüzey araştırması gerçekleştirmiştir. Olasılıkla aynı yerde yüzey toplaması yapmıştır. Bu konuda kesin bir açıklama yapmamaktadır.

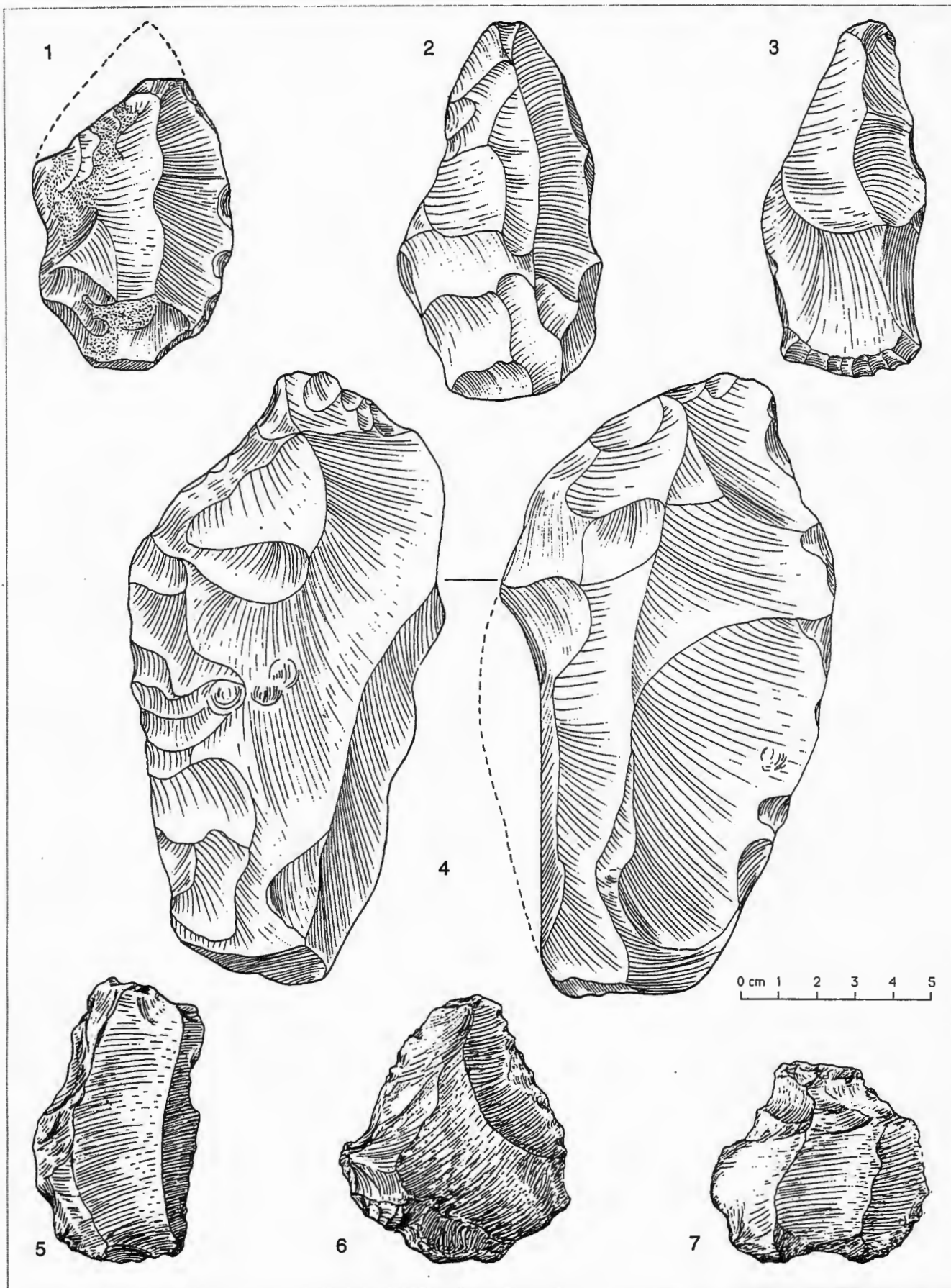
Küçük Buluntu

Kökten 1945 yılında, Kaşpınar Köyü'nün yakınında göl olmadan önceki Fırat Nehri'nin sekilerinde Levalloisien tipte Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen aletler bulunduğunu haber vermektedir [Kökten 1947b:462, 471, lev.CV.1-3]. Kökten Keban Barajı Gölü'nün oluşumundan önce bölgede yaptığı yeni yüzey araştırmasında ise aynı sahada (?) yüzeyden Chelléen (yeni terminoloji ile Abbevillien) tipte bir iki yüzeyli ve Levalloiso-Moustérien tipte aletler bulmuştur [Kökten 1976:lev.9-10].

Kaynakça

Kökten 1947b:462,471, lev.CV.1-3
Kökten 1976:2, lev.9-10
Yalçinkaya 1981:214
Yalçinkaya 1985:429

1. Kökten 1976: lev. 10/23
2. Kökten 1976: lev. 10/24
3. Kökten 1976: lev. 10/25
4. Kökten 1976: lev. 10/26
- 5-7. Kökten 1947 b: lev. CV/1-3

Palanlı Pirun Sığınağı

Kaya Sığınağı

Koordinat 37° 46-48' K, 38° 18' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Doğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Merkez
Köy Pirun

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem □ AP □ OP □ ÜP ☒ EP

Yeri

Bu kaya sığınağının Adıyaman il merkezinin yaklaşık 8-9 km kuzey-kuzeydoğusundaki Palanlı Köyü ile daha güneyde yer alan Pirun Köyü arasında Değirmendere'nin aktığı Palanlı Vadisi'nde olduğu ileri sürülmektedir. Kaya sığınağının eski Adıyaman-Malatya karayolu üzerinde olduğu bildirilmekteyse de kesin olarak tam yeri, hiç bir yayında belirtilmemiştir. Palanlı Keçiler Mağarası olarak Bostancı ve Anati tarafından bilim dünyasına tanıtılan mağara ile bu kaya sığınağının aynı yer olmadığı düşüncesi ile bu sığınak çalışmamızda ayrı bir buluntu yeri olarak tanıtılmıştır (Diğer yerleşme yeri için bak. Keçiler Mağarası) Türkiye'de ilk bulunan kaya resimleri olması açısından önemi büyük olan bu resimlerin bulunduğu olasılıkla kaya sığınağı olan kaya kütesinin yerinin daha sonraki araştırmalarla bulunmamış olması Türkiye arkeolojisi için büyük kayıptır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bölge çok dağlıktır. Çevrede birçok su kaynağı bulunmaktadır. Kaya sığınağının yeri gibi boyutları ve diğer özellikleri de verilmemiştir. Sığınığın üç bölümü olduğu, bunlardan ikisinde üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış resimlerin var olduğu bildirilmektedir.

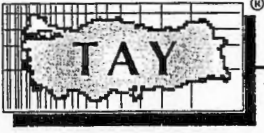
Araştırmalar ve Tabakalanma

1938 yılında E. Pittard, Şevket Aziz Kansu, Hamit Zübeyr Koşay tarafından eski Adıyaman-Malatya karayolu üzerinde olasılıkla Pirun yakınlarındaki yöresel adı olmayan bir kaya sığınağının (bazı yayınlarda mağara olarak da tanıtılmaktadır) iki bölümünün duvarında kazıma tekniğiyle, bazıları birbirinin üstüne çizilmiş olan şematik hayvan figürlerinden ibaret olan resimler tesbit edilmiş ve bu üç bilim adamı tarafından bilim dünyasına tanıtılmıştır [Pittard 1939:res.1-2]. Resmin olduğu kayalık 1938 yılından sonra bir çok bilim adamı tarafından da aranmış, belki kayalık kütleinin doğa şartlarından devrilmesinden ya da zaman içinde çeşitli etkenlerle resimlerin silinmesinden dolayı bir türlü resimler ve dolayısıyla kaya sığınağı bulunamamıştır. Anati'nin araştırmalarında Keçiler Mağarası'nda da bu resimlere tesadüf edilmemiştir. Anati daha önce yayınlanan bu resimlerin kesinlikle Keçiler Mağarası'nda olmadığı kanısındadır [Anati 1968:29]. Kökten, kaybolan resimlerin Pirun yakınında Palanlı Köyü'nde olduğunu belirtmesine karşın, Kansu çeşitli yayınlarında resimlerin yeri hakkında bir fikir vermemektedir. Yalnız ayırım çizgileri ile çizilen keçi resimlerinden alttakiler daha eski üsttekiler ise daha yeni bir evreye aittir [Kansu 1946:res.53]. Pittard, bunların Magdalénien'e ait mağara resimlerini andırıldığını belirtmekte, fakat tarihlendirmelerini kesin olarak yapmamaktadır [Pittard 1938:3, Pfannenstiel 1941:18]. Bittel hayvan resimlerinin Önsya'da yaşayan yaban keçilerine *Capra bircus* L. veya *Capra aegagrus*'a ait olabileceğine dikkati çekmektedir [Bittel 1950:15]. Anati ise, resimlerin şematik bir biçimde gösterilmelerinden dolayı, her ne kadar bu resimlerin Ürdün Platosunda Kilwa'da Paleolitik ve Neolitik Çağ kaya resimleri ile karşılaştırılabileceklerini belirtmekteyse de genelde bunların daha geç bir tarihte yapılmış olabileceklerine de dikkat çekmektedir. Başta Pittard, Kansu olmak üzere Kökten ve Bostancı resimlerin hangi çağa kesinlikle ait oldukları konusunda bir yorum yapmamaktadır. Kansu, Kuzey Afrika ve İspanya'nın Üst Paleolitik Çağ kaya üzeri resimlerine çok benzediğini iddia etmektedir [Kansu 1971:217-218].

Küçük Buluntu

Kaya sığınağının içinde veya önünde herhangi bir yontma taş buluntu ele geçip geçmediğinden hiç bahsedilmemektedir. 1938 yılında yöreye gelen araştırmacıların buna yönelik bir yüzey araştırması yapıp yapmadıklarını da bilmiyoruz.

- Kaynakça:
- Pittard 1938:3
 - Pittard 1939:177-190, res.1-2
 - Pfannenstiel 1941:17-18
 - Kökten 1947b:440
 - Bittel 1950:15
 - Kınalı 1962:17
 - Esin-Benedict 1963:339
 - Anatı 1968:29, res. sayfa 29 da sağ üst köşe
 - Kansu 1971:217-218, res.53
 - Bostancı 1971c:49 (dip not 15)

Parganlı-Kerpe Arası

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 41° 07-09' K, 30° 09-12' D
Harita Pafta No F 24
Bölge Marmara
İl Kocaeli
İlçe Kandıra
Köy Parganlı-Kerpe

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri İzmit ilinin kuzeyinde, Kandıra İlçesi'nin kuzeydoğusunda, Karadeniz kıyısında yer alan Parganlı (Bağırhanlı) Köyü'nün civarı ile bu derenin doğusunda, Çalköy'ün doğusundaki Sarısu Deresi ve Kerpe Yöresi.

Konumu ve Çevresel Önemi

Karadeniz'e akan derelerle yöre dalgalı bir görünüme sahiptir. Mecrasının üst kısmında Kuru Dere olarak da bilinen Parganlı Deresi aynı adlı köyün doğusundan geçerek Kerpe gibi küçük bir kıya dökülmektedir. Balıklarbaşı Deresi ve Doğançayı Deresi ile beslenen Sarısu Deresi ise yörenin diğer önemli bir su kaynağıdır. Kerpe yerleşmesinin güneyini ise küçük bir dere olan Düzler Deresi sulamaktadır. Çevre su kaynakları açısından zengindir. Orman ile kaplı geri planda dalgalı bir görünüm hakimdir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İstanbul Boğazı'ndan Cebeci Köyü'ne kadar Karadeniz kıyısında yer alan bir çok buluntu ve yerleşme yeri arasında yer alan Parganlı, Sarısu ağız ve Kerpe buluntu yerlerini, Domalı Yöresi ve Kefken - Cebeci Yöresi buluntu yerleri ile beraber değerlendirmek gerekmektedir (bak. adı yukarda geçen buluntu yerleri). Parganlı ile Kefken arasında da tıpkı Kerpe Cebeci yöresinde olduğu gibi M. Özdoğan'ın 1984 yılı bilimsel araştırmalarının yanısıra amatör bir araştırmacı olan Faruk Ertunç'un sistemli olmayan araştırmaları gerçekleştirdiğini ancak, bu araştırmalarını bilim dünyasına tanıtmadığını öğreniyoruz.

Küçük Buluntu

Buluntular konusunda ayrıntılı bir bilgi verilmemesine rağmen buluntu yerleri açısından bazı bilgilere sahibiz. Ertunç, PARGANLI veya BAĞIRHANLI Köyü'nün yakınındaki tepede yer alan modern mezarlık içinde ve köy yolu üzerinde kaba yongalardan ve basit yontulmuş çekirdeklerden oluşan çakmaktaşı buluntular elde etmiştir. Ertunç, Parganlı Deresi'nin bitiminde, tepelere doğru yayılan yonga ve artıkların varlığından bizi haberdar etmiş ve alet ve artıkların Parganlı Deresi vasıtasıyla Parganlı koyuna kadar sürüklendiği bu özel konuşma sırasında tarafımıza bildirmiştir. İkinci buluntu yeri olan SARISU Deresi'nin her iki tarafında çok bol malzeme veren alanlar olduğu, bitmiş aletlere nadir olarak rastlandığı bildirilmektedir. Sarısu koyunu gören tepelerde sürüklenmeyle kumulların aşındırdığı yongaların varlığı haberi ile birlikte dere ile Karadeniz arasındaki kayalık yükseltilerde de çakmaktaşı parçaların var olduğu söylenmektedir. Yörede 1984 yılında yüzeY araştırması yapan M. Özdoğan Sarısu Deresi ağızını Orta Paleolitik Çağ buluntu yerleri arasında saymaktadır [Özdoğan 1986a:411]. Yörede şimdiye dek tespit edilen üçüncü buluntu yeri ise Yunanca filiz anlamındaki Karfi'den gelen [Bijışkyan 1969:19] modern KERPE yerleşmesinin civarıdır. Özdoğan, Kerpe Burnu'nun batısında Orta Paleolitik Çağ buluntu yerinin varlığını yayınlamıştır [Özdoğan 1986a:411]. Kerpe'nin batısında, orman yetiştirilen alan çekirdek ve yongalar ile doludur. Ertunç burada obsidien bir kazıyıcı bulduğunu belirtmektedir. Kerpe koyuna dökülen Düzler Deresi'nin taşıdığı alüvyon içinde, kıyıda bir çok alet ve artığa rastlamak mümkün olmaktadır. Kerpe'nin hemen içindeki bir kesitte çakmaktaşı yumruların varlığı tarafımızdan yöreye yapılan bir gezi sırasında tespit edilmiştir. Yörede yaşayan Paleolitik Çağ insanları olasılıkla alet yapımında yakın çevredeki bu yataklardaki hammaddenin kullanmışlardır.

Kaynakça

Faruk Ertunç ile yapılan özel görüşme.
Özdoğan 1986a:411

Peçenek-Dodurga Arası

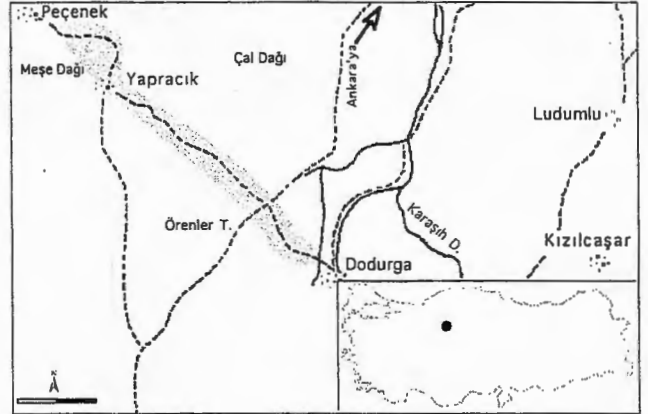
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 49-53' K, 32° 33-40' D
Harita Pafta No 1.29
Bölge İç Anadolu
il Ankara
ilçe Merkez
Köy Peçenek ve Dodurga

Araştırma Yöntemi ☒ Yüze Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Ankara il merkezinin güneybatısında, Ankara'dan 26 km uzakta olan Peçenek veya Perçenek Köyü ile 22 km uzakta olan Dodurga Köyü arasındaki 950-1.100 rakımlı düzlükler. İki köy arasında yaklaşık 12 km mesafe bulunmaktadır. Dodurga Köyü Peçenek Köyü'nün güneydoğu istikametine düşmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bu düzlükler Dodurga Köyü'nün kuzeyinde, Alacaatlı Köyü'nün batısında ve Peçenek ile Dodurga arasındaki Alaçorak çeşmelerinin bulunduğu yerde yaklaşık 950-1.100 m kotlarında uzanmaktadır. Kökten'in bu düzlüklerin ne tarafında yüze toplaması gerçekleştirdiği bilinmemektedir. Düzlüklerin bünyesinde çakıl ve kum katmanları vardır. Bu düzlüklerin Ankara Ovası'nın kısmen 4. ve 3. sekilerine tekabül ettiği ileri sürülmektedir. Peçenek Köyü'nün hemen güneydoğusunda, Peçenek ile Yaprıcak köyü arasında Meşe Dağı yer almaktadır. Bu dağın güney ve doğusunda yer alan düzlüklerin Ankara ili'ne doğru olan uzantısına Üzümcübeli adı verilmektedir. Meşe Dağı'nın doğusunda yer alan Çal Dağı, Meşe Dağı ile birlikte düzlüklerin arasında yükseltilerin de olduğunu göstermektedir. İ.K. Kökten, Sincan ve Karasal Köyleri civarında da bazı buluntular elde ettiğinden bahsetmekle beraber bunlar hakkında hem buluntu yerleri açısından hem de aletlerin özellikleri bakımından bir bilgi vermemekte, yalnız Etiyokuşu, Ergazi, Gazi Eğitim Enstitüsü, Maltepe, Yüksek Ziraat Enstitüsü yakınlarında bulunanlara benzediğini anlatmaktadır [Kökten 1953:186, lev.IV.1-3].

Araştırmalar ve Tabakalanma

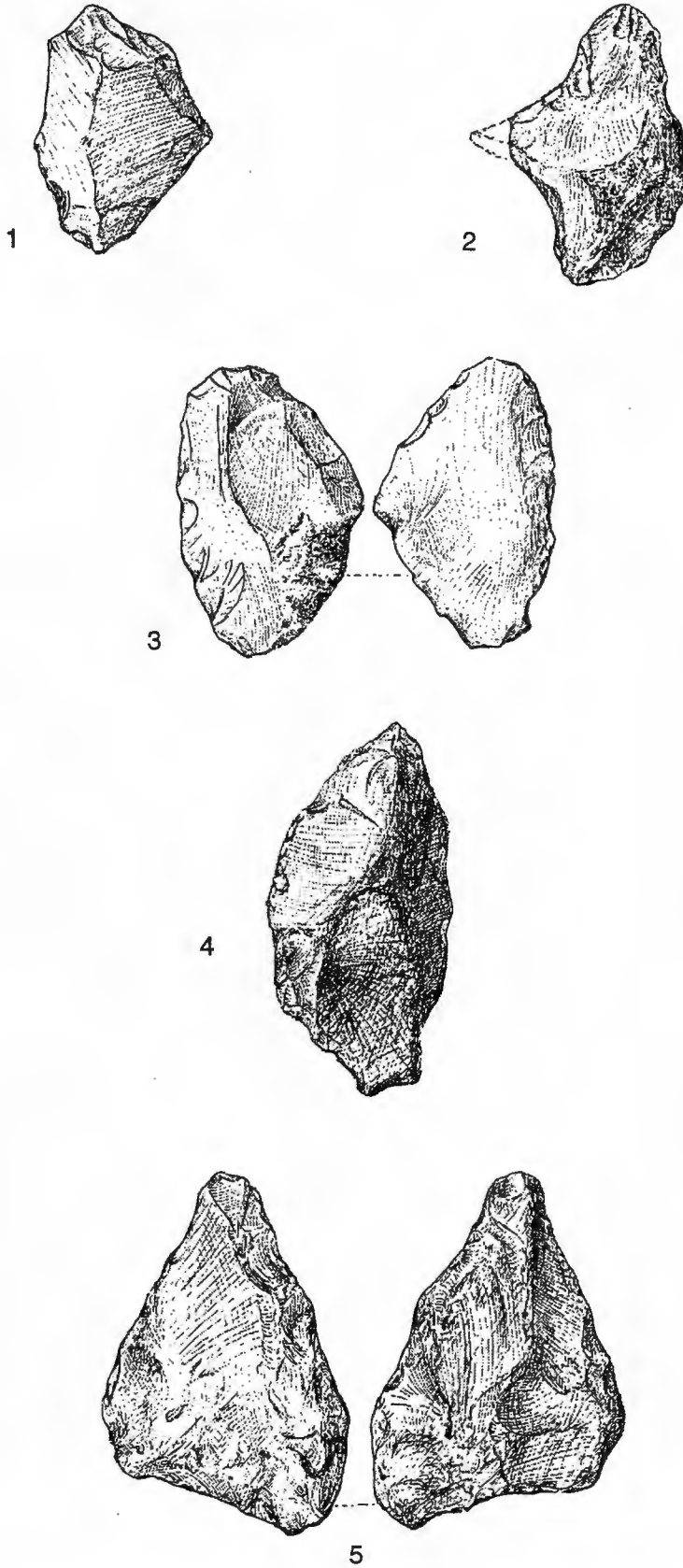
1952 yılında İ.K. Kökten tarafından yapılan yüze araştırması sırasında yukarıda anlatılan düzlüklerde Paleolitik Çağ aletleri ele geçmiştir.

Küçük Buluntu

Kökten, çift kenarlı kütleşmiş çentikli, kısa kabank gövdeli, çentikli bodur uç ve kazıyıcılar bulmuştur [Kökten 1953:lev.IV.4-8]. Olasılıkla çakmaktaşıdan yapılmış aletlerin bazılarında kabuklar da yer almaktadır. Kökten bu aletleri Avrupa'nın Acheuléen ve Préchelléen (yeni terminolojide Abbevillien) tipteki aletlerine biçimsel olarak benzediğini belirtmektedir.

Kaynakça

Kökten 1953:184-186, lev.IV.4-8
Yalçinkaya 1981:213
Yalçinkaya 1985:427

1. Kökten 1953: lev. IV/6
2. Kökten 1953: lev. IV/4
3. Kökten 1953: lev. IV/5
4. Kökten 1953: lev. IV/8
5. Kökten 1953: lev. IV/7

Pendik-Hacet Deresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 52-53' K, 29° 13-16' D
Harita Pafta No G 22
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Kartal
Köy Pendik - Aydınli

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

İstanbul il sınırları içinde, İstanbul'un bir nahiyesi olan Pendik yerleşmesinin doğusunda Bekleme (Madallı Bahçesi semti de denmektedir) semti ile Temenye Burnu arasında, deniz tarafında çok eskiden tarla olan, olasılıkla günümüzde (1994) modern yerleşmenin içinde kalan bir yerde. Atasayan buluntunun tam yerini göstermemektedir. Kansu ise yıllar sonra, Atasayan'ın buluntu yerine yakın bir yerde tespit ettiği konaklama yerinin de tam yerini anlatmamaktadır. HACET DERESİ adlı buluntu yeri ise Pendik yerleşmesinin kuzeydoğusunda yer alan Aydınli Köyü'nün yakınındadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Marmara denizinin doğu kısmında, deniz kıyısında yer alan Pendik çevresi, su kaynaklarının bolluğu, kuzeye doğru geri plandaki yüksek tepelerin ormanla kaplı oluşu ve ılıman iklimi ile gerek Paleolitik gerekse de daha sonraki çağlarda insanların konaklama için tercih ettikleri bir yöre olmuştur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Muine Atasayan 1940 yılında, Kuzey Marmara Bölgesi'nde yaptığı yüzey araştırması sırasında yukarıda yeri ve konumu anlatılan yerde bir iki yüzeyli bulmuştur. Kansu ise İstanbul çevresinde 1959 yaptığı araştırma sırasında, yine Pendik civarında, Paleolitik çağ konaklama yeri olduğunu sandığı bir yerde taş aletler ele geçirmiştir. Bu buluntuların sürüklenip sürüklenmedikleri bilinmemektedir. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı görevlileri, başta M. Özdoğan olmak üzere Pendik çevresinde yaptıkları araştırmalar sırasında Hacet Deresi yakınında ise dağınık bir şekilde tek tük yontma taş parçalar bulmuşlardır.

Küçük Buluntu

Atasayan'ın bulduğu alet kalkerden yapılmış, 11.6 x 7.3 x 4.5 cm boyutlarında bir iki yüzeyli'dir (el baltası). Araştırmacıya göre oldukça kabaca yapılmış bu el baltası Chelléen (günümüzdeki adlandırmayla Abbevillien) kültür öğeleri içermektedir [Atasayan 1941:522-527]. Şevket Aziz Kansu ise bu aletin Acheuléen karakterde olduğunu bildirmekte ve Alt Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir [Kansu 1974:220]. Ne yazık ki tam yerini öğrenemediğimiz bir başka alanda Kansu, kazıyıcı tipinde yongalanmış taş aletler bulmuştur. Kansu çoğunluğunu çakmaktaşıdan yonga ve dilgilerin, azınlığını obsidienden yongaların oluşturduğu bu topluluğu tarihlemekten kaçınmıştır [Kansu 1963:660, res.17-23]. Esin ise Kansu'nun bulduklarını Paleolitik Çağ'ın çeşitli evrelerine hatta Epipaleolitik ve Neolitik çağlara ait olabileceğini düşünmektedir [Esin 1992:62].

Esin, Hacet Deresi buluntularını ise Orta ve Üst Paleolitik Çağlara koyma eğilimindedir [Esin 1994:453]. Özdoğan ise bu buluntu yerini İstanbul çevresi başlıca Paleolitik Çağ buluntu yerleri arasında göstermektedir.

Kaynakça

Atasayan 1941:523-527
Kansu 1947:227
Goetze 1957:13
Kansu 1960:709
Kansu 1963b:660, res.17-23
Kansu 1970:114
Kansu 1971:217

Yalçinkaya 1981:215
Esin 1992:61-62
Özdoğan 1985:res.1'deki harita
Esin 1994:453

Pınarlar Pulur

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 38° 52' K, 39° 29' D
Harita Pafta No K 43
Bölge Doğu Anadolu
İl Tunceli
İlçe Pertek
Köy Pınarlar

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Tunceli il merkezinin güney-güneybatısında, Pertek İlçesi'nin yaklaşık 13 km doğu-kuzeydoğusunda Pınarlar Köyü'nün (günümüzde nahiye) yakınında, Elazığ-Tunceli karayolunun güneyinde, Pulur Çeşmesi adı verilen höyüğün çevresinde ve özellikle güney tarlalarında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Karayolundan da görülen ve küçük bir höyük olan Pulur Çeşmesi Höyüğü'nde yüzey toplaması yapılırken höyüğün çevresinde tesadüfen bulunmuş bir konaklama yeridir. Yakınında su kaynağı mevcuttur.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1971 yılında, Elazığ İlinde, Altınova'da, Tepecik adındaki höyükte, Ufuk Esin başkanlığında, ODTÜ TEKAM ve İstanbul Üniversitesi adına kazı yapan ekibin kazı müddetince hafta sonları bölgede yaptıkları yüzey araştırmalarından biri sırasında tespit edilmiştir. Kılıç Kökten tarafından da görülen ve üstünde toplama yapılan Pulur Çeşmesi Höyüğü'nün hemen yanındaki bu açık hava konaklama ve işlik yeri gene tesadüfen Kökten tarafından bulunamamıştır [Kökten 1974:5, lev.11/1].

Küçük Buluntu

Burada Esin'e göre Orta Paleolitik Çağ'a konabilecek çakmaktaşı aletler ve artıkları bulunmuştur. Buluntular ayrıntılı bir şekilde yayınlanmamıştır.

Kaynakça

Mellink 1973:170-171
Esin 1974:109

Pirun/Pirin

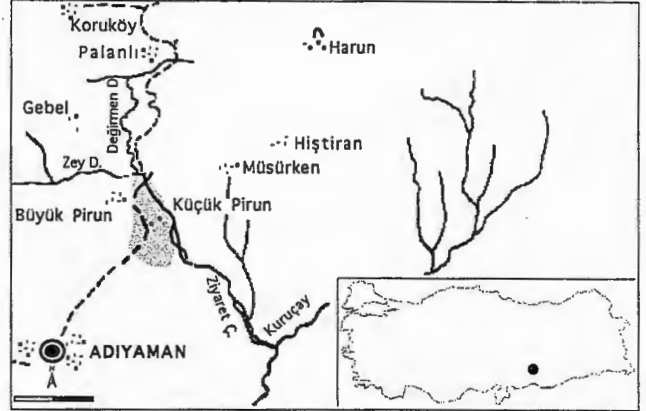
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 48' K, 38° 18' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Merkez
Köy Pirun

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri Adıyaman il merkezinin 4-4.5 km kuzeydoğusundadır. Genelde Pirin olarak anılan yer, bazı haritalarda Pirun, Piron, Piran olarak geçmektedir. Yöreye ancak Adıyaman'ın kuzeyinden Algan'a giden yol ile ulaşmak mümkün olabilmektedir. Bu karayolu, Karadağ'ın altından geçtikten sonra Palanlı'dan Değirmendere adıyla gelen, Büyük Pirin Köyü'nün kuzeyinde Zey Deresi ile birleşerek Ziyaret Çayı adını alan çayı, Küçük Pirin Köyü kuzeyindeki köprü ile geçmekte ve Palanlı Vadisi'ne girmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

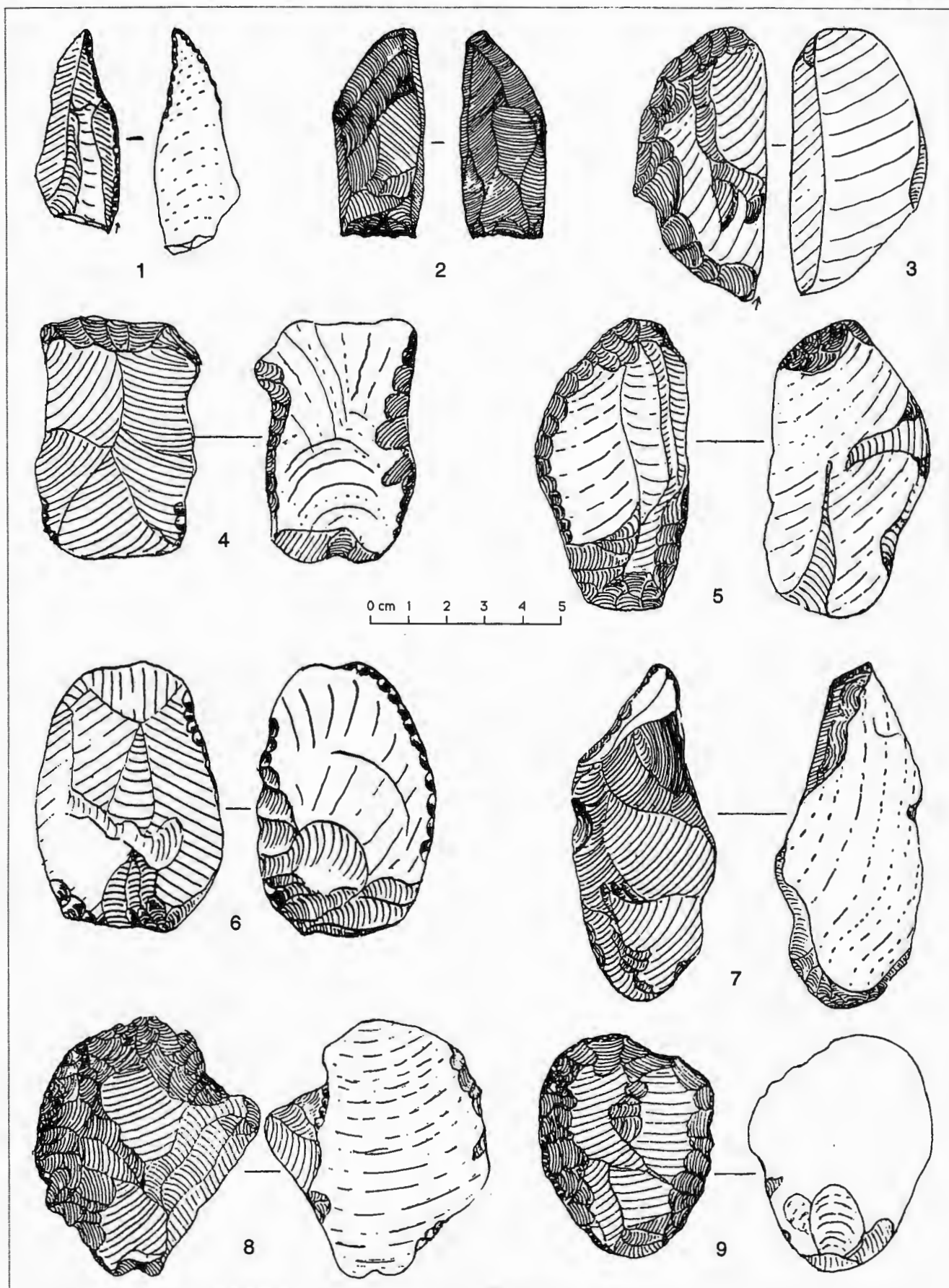
Yörenin güneyi açık, diğer yönleri ise Adıyaman Kenti'nin kuzeyini çevreleyen dağlarla kaplıdır. Köyün batısında yer alan Karadağ'ın güneybatıya Ziyaret Deresi'ne bakan yamacında az sayıdaki doğal mağaranın yanısıra mezar ve ikamet yeri olarak kullanılan insan yapısı mağaralarda bulunmaktadır. Çevrede bir çok antik yapı kalıntılarının oluşu burada antik çağda önemli bir yerleşme yerinin var olduğunu göstermektedir. Paleolitik Çağ buluntuları daha çok tabii mağaraların önündeki tarlalarda, Ziyaret Çayı köprüsü civarında ve yörede önemli bir kaynak olan Pirun pınarı/Pınarbaşı çevresinde daha çok bulunmuştur. ASPRO'da Pınarbaşı Mevkii, Pınarbaşı mağaraları adı altında ayrı bir buluntu alanı olarak gösterilmiştir. Tüm araştırmacıların birçok yontma taş alet ve artığı buldukları köprü civarının bir işlik ve konaklama yeri olduğunu ileri sürebiliriz. Bu alanda daha ayrıntılı ve sistemli yüzey araştırmalarının yapılması gereklidir. Buluntular çay suları ile dağıtılmış olabilir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Pirun/Pirin tıpkı Dülükbaşı Köyü gibi bir çok araştırmacının ilgisini çeken yerlerden biri olmuştur. Burada ilk araştırmalar, 1928 yılında E. Pittard tarafından gerçekleştirilmiştir. Pittard, Ziyaret Çayı köprüsü yakınlarında Aurignacien tipte yontma taş buluntular ele geçirmiştir. H.H. von der Osten 1931 yılında Pirun yakınında çayın kestiği üç terasda, köprü'nün yakınında çok sayıda alet ve artık toplamıştır. 1937 yılında köprü civarında küçük bir yüzey araştırmasını tekrarlayan Pittard'ın, 1938 senesinde bu sefer Şevket Aziz Kansu ve Hamit Zübeyr Koşay ile birlikte tekrar Pirun'a gelip çevrede Moustérien ve Aurignacien endüstri özellikleri gösteren aletler bulduklarını öğreniyoruz. 1945 yılında ise aynı yere araştırma yapmak amacıyla gelen İ.K. Kökten'i görüyoruz. Kökten olasılıkla üzerinde köprü olan ve Pirun yöresinde akan çayı Ziyaret yerine yanlışlıkla Çakalsuyu olarak tanımlamaktadır. Kökten çaya yakın düzlüklerde doğal mağaraların altında pek çok yontma taş alet toplamıştır. Yörede son araştırmaların 1960 ve 1970 yıllarında Enver Yaşar Bostancı tarafından yapıldığını izlemekteyiz. Bostancı köprü'nün iki yakasındaki Quaterner teraslarında, Pınarbaşı mevkiinde yüzey toplamasını gerçekleştirmiştir.

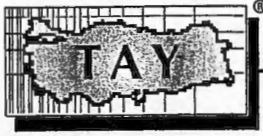
Küçük Buluntu

Pittard ve Kansu'nun Pirun çevresinde buldukları aletler hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmediği ancak çakmaktaşıdan yapılmış Moustérien ve Aurignacien tipte aletler buldukları anlaşılmaktadır [Pittard 1931:148-153, res.4]. von der Osten ise sütsü beyaz ve mavimtrak renkte çakmaktaşıdan keskin ve küt sırtlı dilgiler, kalemler, yuvarlak kazıyıcılar, rendeler ve büyükçekirdekler bulmuştur [von der Osten 1933:131, res.123]. Bittel bulunan bazı aletleri Capsien endüstriye benzetmektedir [Bittel 1934:8,131]. Kökten ise köprü yakınında topladığı aletlerden özellikle Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenenleri ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır. Bunlardan birtanesi 11.4 x 7.5 x 4.4 cm boyutlarında 290 gram ağırlığında Acheuléen tipte iki yüzeylidir. Bu buluntuyu Tomskey Üst Acheuléen olarak nitelendirmektedir [Tomskey 1982:378]. Gene Kökten, Alt Paleolitik Çağ buluntuları dışında Orta ve Üst Paleolitik Çağ'lara tarihlendiği

1. Bostanci 1973: lev. V/29,30
2. Bostanci 1973: lev. III/17,18
3. Bostanci 1973: lev. IV/21,22
4. Bostanci 1973: lev. IV/23,24
5. Bostanci 1973: lev. IV/19,20
6. Bostanci 1973: lev. I/1,2
7. Bostanci 1973: lev. III/13,14

8. Bostanci 1973: lev. II/7,8
9. Bostanci 1973: lev. II/9,10

Moustérien ve Üst Aurignacien özellikler gösteren çakı, kazıyıcı gibi yonga aletler bulunduğunu ifade etmektedir [Kökten 1947c:233-234, lev.1, res.3]. Yörede en çok araştırma yapan Bostancı, araştırdığı teraslara numara verdiği halde hangi terasın hangi çağ'da oluştuğu konusunda bir açıklama yapmamakta, yörede Acheuléen kazıyıcılar (olasılıkla Üst Acheuléen), Levalloiso-Moustérien tipte kazıyıcılar, Alt, Orta ve Üst Aurignacien'e ait kalın ve geniş yongalar üzerine yapılmış kazıyıcılar, dilgi kazıyıcılar, delici, uç kazıyıcı gibi çeşitli aletler bulmuştur [Bostancı 1973:tab.I-V]. Tüm buluntuların yüzey toplamasında elde edildiği için tarihlendirilmeleri bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kadar araştırma yapılmasına rağmen bilgilerin az oluşu bu alandaki teraslarda daha sistematik yoğun araştırma yapılmasını gerekmektedir.

Kaynakça

- Pittard 1928-1929:135-165
Pittard 1929:223
Pittard 1931:148-153, res.4, lev.X
von der Osten et al. 1933:131
Bittel 1934:8,131
von der Osten 1937b:404-405
Kansu 1939a:330-333
Kansu 1939b:477-479
Pfannenstiel 1941:11
Kökten 1946:225-226
Kökten 1947b:468-469, lev.XCIX-CI
Kökten 1947c:233-234, lev.1, res.3
Kökten 1952b:199, res.2 üst sağ, 3 üst sağ ve 7
Goetze 1957:15
Şenyürek 1961b:518
Bostancı 1971c:47-82
Kansu 1971:217
Bostancı 1973a:121-170

SAK Mağaraları

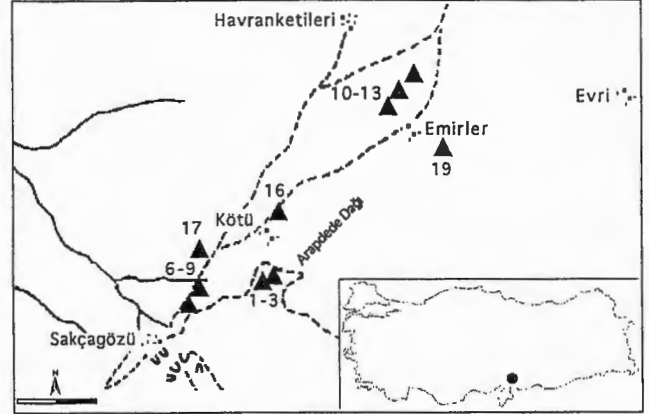
Mağara

Koordinat 37° 11'-14' K, 36° 55' -37° 01' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Akdeniz
İl Gaziantep
İlçe İslahiye
Köy Sakçagözü

Araştırma Yöntemi: ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem: ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri: Gaziantep il merkezinin kuzeybatısında, Sakçagözü Köyü'nün kuzeydoğusunda, köyün 2 km kuzeydoğusundan yaklaşık 9 km kuzeydoğusuna kadar olan alanda dağınık bir şekilde mağara ve kaya sığınakları bulunmaktadır. Mağaraların bir kısmına Sakçagözü'nden geçen ve Kütükoba/Kötüoba ve Emirler'e giden köy yolları ile ulaşmak mümkündür. Mağaralar, araştırma ekibi tarafından SAK başlığı (Sakçagözü'nün kısaltılmışı) kullanılarak numaralandırılmıştır. SAK 1-3 no'lu mağaralar, Kütükoba kayalıklarında, köyden 3.5 km uzakta, SAK 6-9 ise mezarlığın altındadır. SAK 10-13, 19 köyün yaklaşık 9 km, SAK 16 5 km kuzeydoğusundadır. Şüpheli Alt Paleolitik Çağ konaklama yeri olarak verilen SAK 17 Mağarası köyün 2 km kuzeydoğusundadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Sakçagözü, özellikle kuzeydoğusu, karstik bir bölge olduğu için mağara, kaya sığınakları ve hammadde (çakmaktaşı yatakları) açısından oldukça zengindir. 1995 yılı araştırmasında çevrede 11 adet mağara ve kaya sığınakları bulunmuştur. 700-1.100 m arasındaki yüksekliklerde olan bu mağaraların ağızları genelde batı ve kuzeybatıya bakmaktadır. Giriş genişlikleri 4 ila 20 m arasında değişmektedir. Yüzölçümleri 50 ila 250 metrekare arasındadır. Bir kısmı Sakçagözü köy mezarlığının aşağısındaki teras üzerinde; diğerleri ise Kütükoba ile Gaziantep il sınırı arasındaki kayalık bölgede, Emirler, Şatırhöyük ve Kütükoba kayalıklarında yer almaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1995 yılında, Garrard yönetiminde, Sakçagözü çevresinde yapılan yüzey araştırmasında özellikle Paleolitik Çağ bulguları veren toplam 11 adet mağara ve kaya sığınakları saptanmıştır.

Küçük Buluntu

Mağara ve kaya sığınaklarında daha çok Orta Paleolitik Çağ'a konabilecek özelliklere sahip bulgular elde edilmiştir. SAK 12'de ise Orta Paleolitik Çağ dışında Üst Paleolitik Çağ yontma taş alet endüstrisi örnekleri vardır. Olasılıkla köye yakın olan ve SAK 6-9 numaraları ile gösterilen mağaralardan biri önceki yıllarda kazılan ve Neolitik-Kalkolitik Çağ bulguları veren ve arkeoloji metinlerine Sakçagözü Mağarası adıyla giren mağaradır (Ayrıntılı bilgi için bak. Harmankaya et al. 1997:Sakçagözü Mağarası). Garrard ve ekibi bu mağaranın, saptadıkları arasında hangi mağara olduğunu bildirmemektedir. Bu mağara, yüzey buluntularına göre, olasılıkla SAK 7'dir.

Kaynakça

Garrard et al.
1996:59-61, har.3, şek.5/5,6

SAK 14

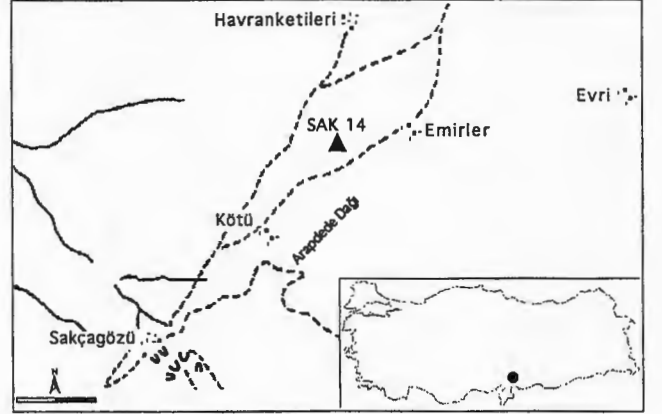
Dağılık-Buluntu Yeri

Koordinat 37° 13' K, 36° 59' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Akdeniz
İl Gaziantep
İlçe İslahiye
Köy Emirler

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☒ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuzeybatısında, Sakçagözü Köyü'nün kuzeydoğusunda, Emirler Köyü'nün batı-güneybatısındadır. Arapdede Dağı'nın batı yüzündedir. En yakın köyün adından çıkarak Emirler Paleolitik Çağ açık hava yerleşme yeri olarak isimlendirilmesi daha doğrudur.

Konumu ve Çevresel Önemi

Araştırmacı tarafından isim yerine Sak (Sakçagözü isminin kısaltılmışı) 14 numara ile gösterilen buluntu yeri, buluntu dağılımına göre bir kaç hektarlık alanı kapsamaktadır. Yöredeki diğer buluntu yerlerinden daha büyük olan bu yer, İslahiye Ovası ile Emirler Vadisi arasındaki geçitte yer almaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

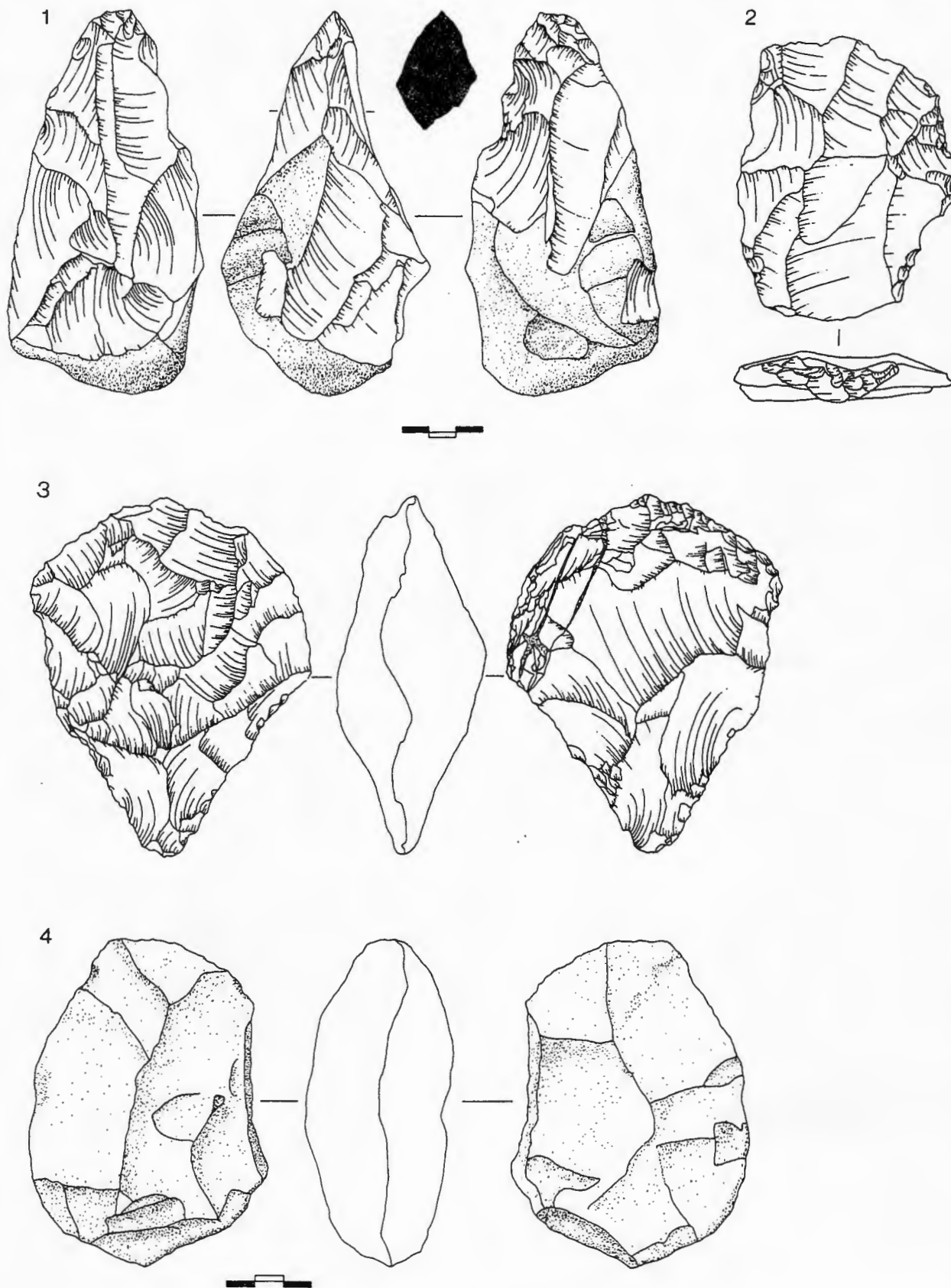
1995 yılında A. Garrard başkanlığında yapılan yüzeY araştırmasında saptanmıştır. Bu buluntu yerinden toplanan çakmaktaşı alet ve artıklardan oluşan yontma taş endüstrisi N. Moloney tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bunun sonucunda burasının Alt Paleolitik Çağ'dan Neolitik Çağ'a kadar konaklama yeri olduğu anlaşılmıştır. Bu dağılık buluntu yerinde, düzensiz çakmaktaşı yumru parçalarının oluşu, konaklama veya işlik yeri olarak vazife gören alanda yumruların kırılarak işlendiğini göstermektedir. Bu dağılık buluntu alanında buluntu yoğunluğunun az olduğu bildirilmektedir.

Küçük Buluntu

Hammadde olarak çakmaktaşı kullanılmıştır. Buluntu alanında işlenmemiş parçalar da bulunmuştur. Genellikle açık kahverengi ve bej renkte çakmaktaşı ile çalışılmıştır. Krem, pembemsi-kırmızı ve koyu kahverengi renkli olanlar daha az kullanılmıştır. Genelde biçimsiz yonga çekirdekleri, çekirdekler arasında hakim tip olarak görülmektedir. İki adet Levallois çekirdek ve bazı dilgi çekirdekleri de mevcuttur. Düzelti yapılmayan parçaların çoğunluğu yonga ve yonga artıklarıdır. Toplam 28 adet iki yüzeYli bulunmuştur. Bunların çoğunluğu çakmaktaşıdan, biri bazalttan yapılmıştır. Ortalama 12x17x9 cm boyutlarındadır. Birkaç tanesi dışında tümü yuvarlanmıştır. İçlerinde özenle yapılmış olanları teşhis edilmektedir.

Kaynakça

Garrard et al. 1996:63-66
Garrard 1997:316, şek.2'deki har.

1. Garrard et al. 1996:şek.4/1
2. Garrard et al. 1996:şek.5/3
3. Garrard et al. 1996:şek.4/2
4. Garrard et al. 1996:şek.5/8

SAK 18

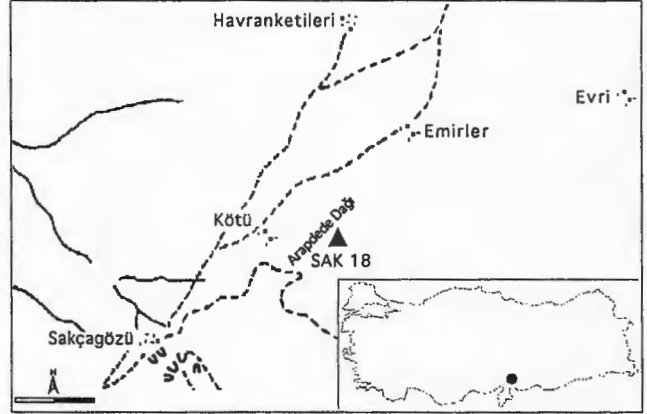
Dağınık Buluntu Yeri

Koordinat 37° 11' K, 36° 59' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Akdeniz
İl Gaziantep
İlçe İslahiye
Köy Sakçagözü

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuzeybatısında, Sakçagözü'nün 6.3 km doğu-kuzeydoğusunda, SAK 14 olarak numaralandırılan açık hava yerleşmesinden yaklaşık 2.5 km güneydedir. Şeyhliçerit Köyü'ne açılan dar bir vadidedir. Bu vadi Arapdede Dağı'nın içinde yer almaktadır. Gaziantep-Adana karayolu, dağınık buluntu veren bu açık hava yerleşmesinin güneyinden geçmektedir. Buluntu yerine ancak, bu karayolundan ya da köyden yürüyerek ulaşılabilir.

Konumu ve Çevresel Önemi

İslahiye Ovası'nın kuzeydoğuya doğru bir devamı sayılabilecek olan Emirler Vadisi, kuzeydeki bataklık alana kadar uzanmaktadır. Buluntu yeri hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemekle birlikte vadinin tabanında olduğu söylenmekte, buna karşılık boyutları bildirilmemektedir. Yaklaşık olarak 850 m yüksekliğindedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

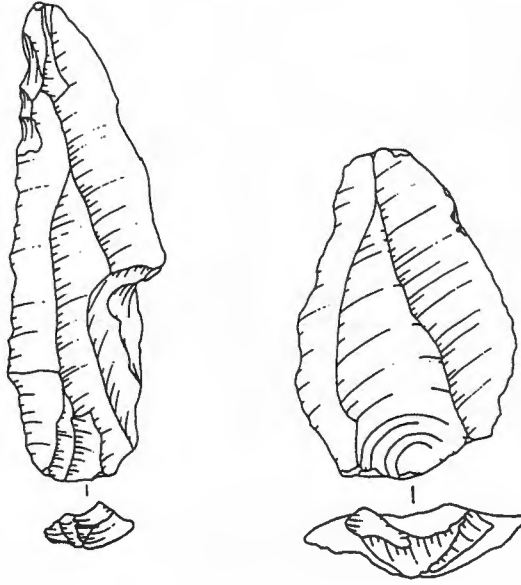
1995 yılında A. Garrard yönetimindeki ekip tarafından "Sakçagözü Bölgesi Yüzey Araştırması" kapsamında saptanmıştır. Şatır Höyük Yakını, SAK 14 ile birlikte yörenin şimdilik üçüncü dağınık buluntu alanıdır.

Küçük Buluntu

SAK 18 buluntu yerinde, yaklaşık olarak SAK 14'de bulunanlara benzeyen bir endüstri ele geçmiştir. Bulguları SAK 14 gibi ayrıntılı bir şekilde araştırılmamış olsa da, büyük şekilsiz yongalar, levallois ve dilgi çekirdekleri ele geçtiği bildirilmektedir. Bu alanda çakmaktaşı yumruların bulunuşu, bu yerin aynı zamanda bir işlik olduğunu ortaya koymaktadır. Bulunan alet tiplerinden buranın, Alt Paleolitik, Orta Paleolitik ve daha sonraki dönemlere ait açık hava yerleşimi ve konaklama yeri olduğu ileri sürülmektedir [Garrard et al. 1996:61].

Kaynakça

Garrard et al. 1996:59,61,şek.3'deki har.,şek.5/2,4

Salahan Mevkii

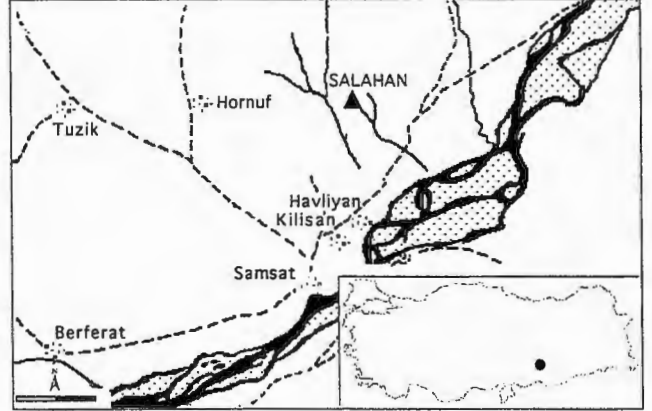
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 33' K, 38° 31' D
Harita Pafta No M 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Samsat
Köy Biriman

Araştırma Yöntemi: ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem: ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri: Adıyaman il merkezinin güneydoğusundaki Samsat İlçesi'nin 5 km kadar kuzey-kuzeydoğusunda, Biriman Köyü'nün 1.200 m kadar güneybatısında, Bolunca Deresi'nin doğu kıyısında, alçak bir yamaçta yer almaktadır. Kodu T 51 / 20.

Konumu ve Çevresel Önemi: 70 x 40 m boyutlarında Ortaçağ'a tarihlenen bir yerleşmenin içinde ve etrafındaki alanda çakmaktaşıdan yapılmış buluntular elde edilmiştir. Çevrede yapılacak sistemli araştırmaların Paleolitik çağ buluntularının sayısını artıracığı ümit edilmektedir. Bu alan günümüzde Atatürk Barajı'nın göl suları altında kalmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma: 1977 yılında M. Özdoğan tarafından yönetilen, Aşağı Fırat Bölgesi, baraj gölleri suları altında kalacak anıt ve yerleşme yerlerinin tespiti araştırmasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu: Eski patinalı çakmaktaşılarından yapılmış, büyük çoğunluğu artıklardan oluşan buluntu topluluğu ele geçirilmiştir. Daha çok büyük yongalardan oluşan buluntu topluluğunda alet olarak bir ön kazıyıcı sayılabilir. Özdoğan bu kazıyıcı ve diğer artıkları olasılıkla Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir.

Kaynakça: Özdoğan 1977:116

Sam

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 09' K, 37° 18' D
Harita Pafta No N 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Merkez
Köy Sam

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin 15 km kuzeybatısında, Sam Köyü'nün yer aldığı aynı adla anılan düzlükte, köyün çevresinde 2 km kuzeydoğusunda bağlar arasındaki alan ile (Erguvanlı'nın buluntu yeri), 2.6 km güneydoğusunda ve 1.9 km kuzeybatısında bulunan alanlarda (Minzoni-Deroche'un buluntu yerleri).

Konumu ve Çevresel Önemi

Samsuyu'nun aktığı Sam düzlüğünün özellikle alüvyonlarla kaplı olduğu bildirilmektedir. Sam Köyü'nün güneydoğusunda 1.069 m yüksekliğinde Karaseki Tepesi yer almaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

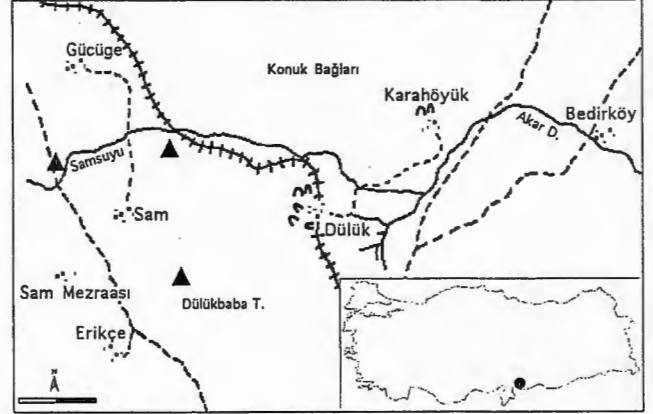
1945 yılında Kemal Erguvanlı tarafından köyün civarında yapılan bir araştırma sırasında üç adet yontma taş alet bulunmuştur. Angela Minzoni-Deroche tarafından yürütülen 1986 yılı sistemli yüzey araştırmasında ise 1. bölge olarak tanımlanan Sam Köyü ile Karahöyük arasındaki alan taranmış ve bir çok buluntu ele geçirilmiştir. Bu ikinci araştırmanın yayınında buluntu yerlerinin isimleri gibi ayrıntılara fazla yer verilmemiştir. Minzoni-Deroche'un yayınladığı haritada Sam Köyü'nün 2.600 m güneydoğusunda 27 no'lu buluntu yeri ile 1.900 m kuzeybatısında Sondul Tepesi'nin yakınında, Samsuyunun batı kesimindeki 39 no'lu buluntu yeri çevredeki birçok buluntu yeri arasında köye en yakın olanlardır. Erguvanlı ile Minzoni-Deroche'un aynı yerleri tespit edip etmediklerini bilmiyoruz. Yönlerin farklı oluşundan dolayı aynı yerler olmalıdırlar (Yakın çevredeki başka buluntu yerleri için bak. Yukarı Nizip Yöresi). Dülük ile beraber Paleolitik Çağ açısından çok zengin bir yöredir.

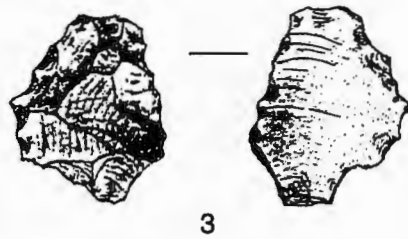
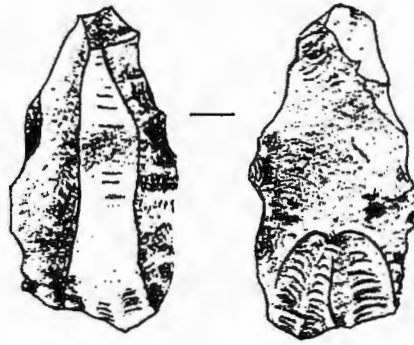
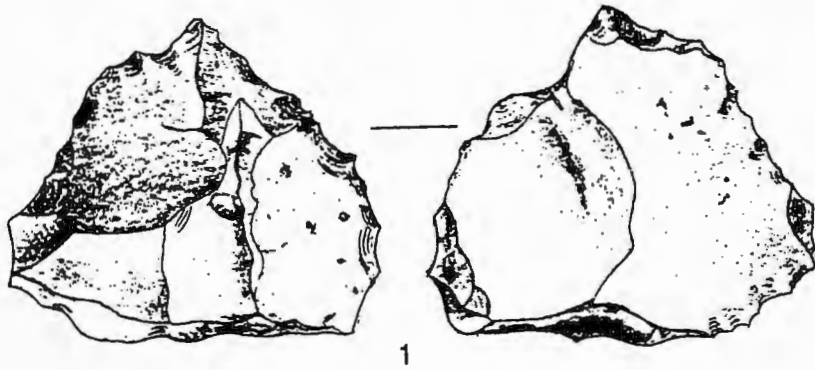
Küçük Buluntu

Erguvanlı tarafından bulunan ve çakmaktaşı yongalardan yapılmış üç aletin tümü de kazıyıcıdır [Erguvanlı 1946, lev.XLI,XLV]. Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen bu aletlerin Levalloiso-Moustérien tekniğinde yapılmış oldukları anlatılmaktadır. Tomskey'de bu buluntu yerini Moustérien endüstri veren yerlerden biri olarak tanımlamaktadır [Tomskey 1991:201-202]. Minzoni-Deroche ise 27 no'lu buluntu yerinde üç adet iki yüzeyli, bir adet çekirdek ve dört adet yonga bulmuştur. Profilleri düz olan iki yüzeyliler Üst Acheuléen kültürüne sokulmaktadır [Minzoni-Deroche 1988a:286].

Kaynakça

Erguvanlı 1946:377-378, lev.XLI,XLV
Kökten 1947c:235
Bostancı 1963:88
Minzoni-Deroche 1988a:286
Tomskey 1991:201-202

1. Erguvanli 1946: lev. XLV/4
2. Erguvanli 1946: lev. XLV/5
3. Erguvanli 1946: lev. XLV/6

Sampayadı/Şambayat

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 41' K, 38° 03' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Şambayat
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Adıyaman il sınırları içinde, kentin batı-güneybatısında, il merkezinin yaklaşık 27 km uzağında bir ilçe olan Şambayat'ın (Pittard'a göre Sampayadı) yakınında. Arkeoloji yazınında Sampayadı olarak geçtiği için bu adı kullanılmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntuların ele geçtiği yer ve çevresi hakkında bir bilgi verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

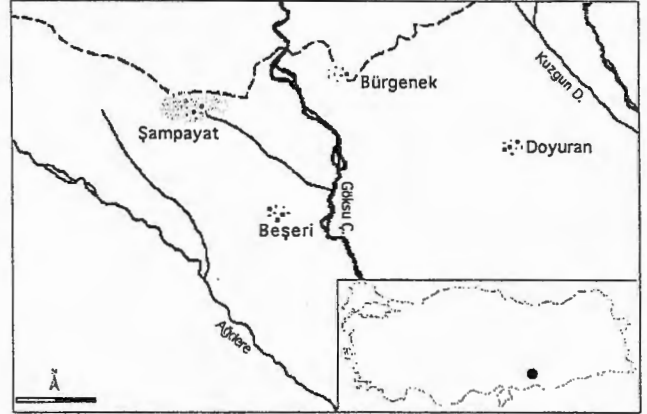
E. Pittard 1937 ve 1938 yıllarında gerçekleştirdiği Güneydoğu Anadolu seyahati sırasında o zamanlar nahiye olan Şambayat'ın civarında alet ve artıklar toplamıştır.

Küçük Buluntu

Pittard, bu aletlerin tarihlemesini yapmamakta, tipolojik özellikleri hakkında bir bilgi vermemektedir. Buluntuların çakmaktaşıdan olduklarını iletmektedir. Paleolitik Çağ açısından şüpheli bir buluntu yeridir.

Kaynakça

Pittard 1937:390-391
Pittard 1938:2-3
Pfannenstiel 1941:13

Sarıçınar Sığınağı

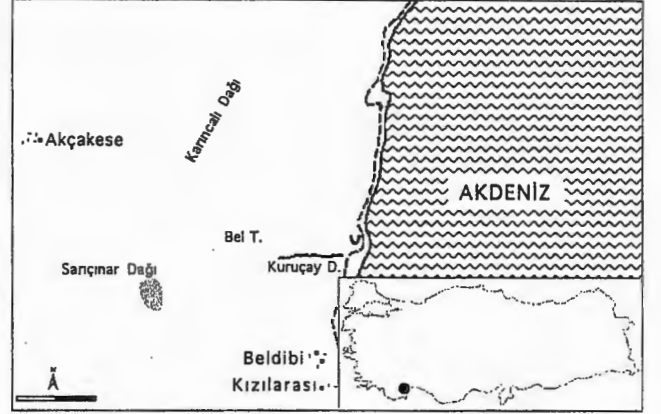
Kaya Sığınağı

Koordinat 36° 44-45' K, 30° 28-30' D
Harita Pafta No O 29
Bölge Akdeniz
il Antalya
ilçe Kemer
Köy Beldibi

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri Antalya il merkezinin güneybatısında, Beldibi Köyü'nün batı-kuzeybatısında, Akdeniz'den 500 m yüksekte olan Koca Dağı'nın batı tarafında, olasılıkla Sarıçınar Dağı'nın doğu yüzünde, Sarıçınar pınarının yanında.

Konumu ve Çevresel Önemi

Büyük bir kaya sığınağıdır. 30 x 15 m boyutlarına, 5 m derinliğe sahiptir. Bostancı diğer kaya sığınakları gibi bu sığınağın konumu konusunda aydınlatıcı bilgi vermemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa Antalya'nın güneybatısında Beldibi, Kemer köyleri civarında araştırma yapan Enver Bostancı tarafından bulunmuştur. Bostancı sığınağın sağ tarafında Kumbucağı Kaya Sığınağı'ndan farklı şematik desenleri olan 16 figür tespit etmiştir. Bostancı bunlardan birinin 19 x 7 cm boyutlarında çizilmiş insan figürü, ikisinin hangi hayvana benzediği çıkarılamayan hayvan figürleri, birinin dikey çizgi, birinin yarım daire biçiminde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca ne oldukları anlaşılamayan B ve L harflerine benzeyen şekiller de vardır. Tümü açık kırmızı renkte toprak boya ile yapılmışlardır. Bostancı bu şematik figürlerin Kumbucağı ve Hayıtlıgöl kaya sığınaklarındaki benzerleri gibi ilk rakkam örnekleri olduğunu iddia etmektedir. Bunların ihtiyatla Epipaleolitik Çağ'a veya çanak çömleksiz Neolitik Çağ'a tarihlenebileceğini de ileri sürmektedir.

Küçük Buluntu

Kaya sığınağının önünde herhangi bir yontma taş buluntu ele geçirilememiştir. Aynı şekilde kazısı da henüz yapılmamıştır. Sığınağın içinde veya önünde kazı yapılabilecek toprak dolgusunun var olup olmadığı bilinmemektedir. Tekrar araştırma yapılması gereken yerlerden biridir.

Kaynakça

Bostancı 1959a:142-143
Alkım, U.B. 1968:44
Bostancı 1978b:157,168

Sarıyatak-Köyceviran

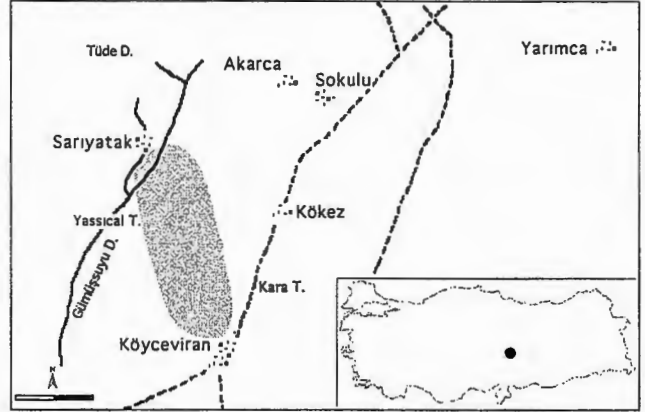
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 24-27' K, 36° 14-15' D
Harita Pafta No L 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Kahramanmaraş
ilçe Elbistan
Köy Sarıyatak-Köyceviran

Araştırma Yöntemi: ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem: ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Kahramanmaraş il merkezinin kuzeyinde, Elbistan İlçesi'nin 27 km kuzeyinde Tude Dağı'nın güney eteklerinde bulunan Sarıyatak Köyü ile Elbistan'ın 22 km kuzeyinde yer alan Köyceviran (yeni adı Gökçek) köyleri arası. İki köy arası, kuşuçu 6 km kadardır. Bu bakımdan buluntu yerinin kesin yeri bilinmemektedir. Bazı yayınlarda buluntu yeri adı Elbistan olarak geçmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi Maraş Bölgesi, çevrenin ekolojik özellikleri dikkate alınır, Paleolitik çağlar açısından çok zengin olmalıdır. Bu çevredeki araştırmaların yoğunlaşması Türkiye Paleolitiğine yeni olgular kazandıracaktır.

Araştırmalar ve Tabakalanma İ. Kılıç Kökten, tanıtımını yaptığı buluntunun kendisi tarafından bulunup bulunmadığını bildirmemektedir. Yazısında daha başka belki alet olmayan önemsiz yontma taş buluntuların aynı yerde bulunduğu intibası uyandırmaktadır. Diğer yayınlarda bu konuda başka bir bilgi verilmemektedir.

Küçük Buluntu Yayınlanan tek alet, Kökten tarafından tipik Aurignacien özellikler taşıdığı için Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen kırk bir çakıdır (olasılıkla bir dilgi). Alet koyu gri renkte çakmaktaşıdan yapılmıştır. Kenarlarında kullanım izleri görülmektedir. Dilgi çakı kırıldıktan sonra da düzeltilmiş ve kırığının olduğu yer kazıyıcı olarak kullanılmıştır. Kesiti üçgen biçimlidir [Kökten 1960:48, lev.VIII-1].

Kaynakça Kökten 1960: 48, lev.VIII.1

Seydisuyu

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 30-34' K, 30° 50-59' D
Harita Pafta No I 25
Bölge İç Anadolu
İl Eskişehir
İlçe Mahmudiye
Köy Arapören

Araştırma Yöntemi ☒ Yüze Araştırması ☐ Kazı
Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Eskişehir il merkezinin güneydoğusunda, Mahmudiye İlçesi'nin kuzeybatısında, ilçenin içinden geçerek önce kuzeybatıya sonra batı ve güneybatıya dönen Seydisuyu'nun kumlu çakıl dolgularında ve bu çakılları örten yüzey toprağında. Bu kumlu çakıllıklar ilçeden başlayarak Seydisuyu boyunca Mesudiye, Hamidiye ve Arapören köyleri civarında bulunmaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Sakarya'nın bir kolu olan Seydisuyu Eskişehir platosunda akmaktadır. Çevrede genelde yumuşak tepeler yer almakta, güneyde ise Kırkkız (Kırğız) Dağı yöresinin tek yükseltisi görünümündedir. Kırkkız Dağı'nda mağaraların varlığından bahsedilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

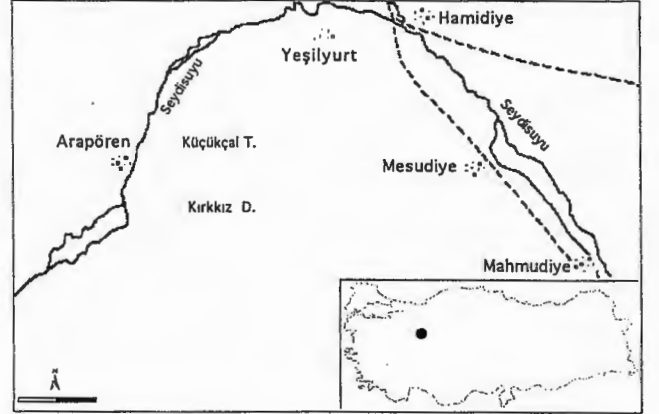
1938 yılında Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığında, Ankara Üniversitesi, Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğrencilerinden oluşan kalabalık bir ekiple Seydisuyu'nun kumlu çakıl dolgularında araştırma yapılmıştır. Kansu, yontma taş parçaların çok olduğu bir yerde bütün gün süren sistemli bir toplama yaptıklarını bildirmektedir. Ayrıca Kırkkız Dağı eteklerindeki iki mağarada araştırma yapmış fakat yontma taş aletlere tesadüf etmemiştir.

Küçük Buluntu

Kansu, bu çok geniş alanda yüzeyde toplanan çakmaktaşılarının bir kısmının Paleolitik Çağ açık hava istasyonlarında bulunan tipik kazıyıcı, delici aletler gibi biçimsel özelliklere sahip olduğunu bildirmesine rağmen topladığı bu parçaların tarihlenmesinde konusunda bir şey söylememektedir. Yalnız bu alanda ayrıntılı araştırmaların Paleolitik Çağ açısından müsbet neticeler vereceğine dikkat çekmektedir. Yayın çok yetersizdir.

Kaynakça

Kansu 1938 c:496
Kansu 1939c:93-95,97, lev.LXVII (sağ üst ve sağ alt)
Pfannenstiel 1941:15

Sırtlanini Mağarası

Mağara

Koordinat 36° 22' K, 38° 54' D
Harita Pafta No P 31
Bölge Akdeniz
İl Mersin
İlçe Silifke
Köy Taşucu

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

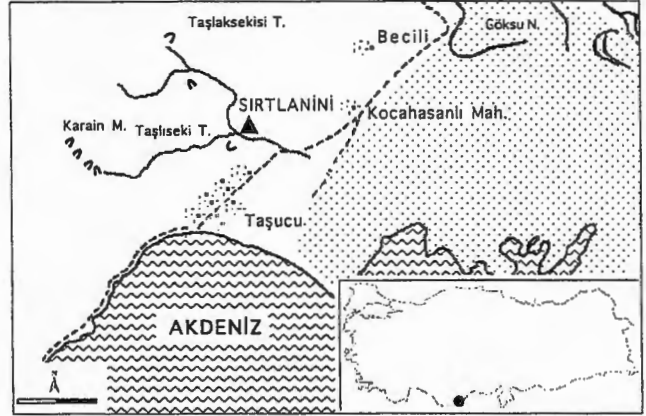
Yeri Mersin il merkezinin güneybatısındaki Silifke İlçesi'nin güneybatısında Taşucu İskelesi yakınındaki doğal mağara.

Konumu ve Çevresel Önemi Olasılıkla mağaranın ağzı Taşucu Körfezi'ne bakmaktadır. Akdeniz'in günümüz su seviyesinden 20-30 m yüksekte yer almaktadır.

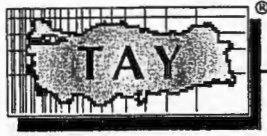
Araştırmalar ve Tabakalanma İlk defa İ.Kılıç Kökten tarafından 1956 yılında keşfedilmiş ve 1957 yılında mağaranın içindeki sekilerde bir yerde kazı olarak kabul edemeyeceğimiz çalışmalar yapılmıştır. Kökten bu çalışması ve varsa tabakalanması konusunda hiçbir bilgi vermemektedir.

Küçük Buluntu Kökten bu sekilerde Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen, çakmaktaşıdan yapılmış uçla, daha basit yontma taş aletler bulmuştur. Ayrıca yarıcı olarak kullanılmış olduğunu iddia ettiği çakıllarla bazı kemik aletleri de elde ettiğini belirtmektedir. Mağara gibi aletler hakkında da ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir.

Kaynakça Kökten 1958:12
Kökten 1964:61
Kökten 1963-1964:19

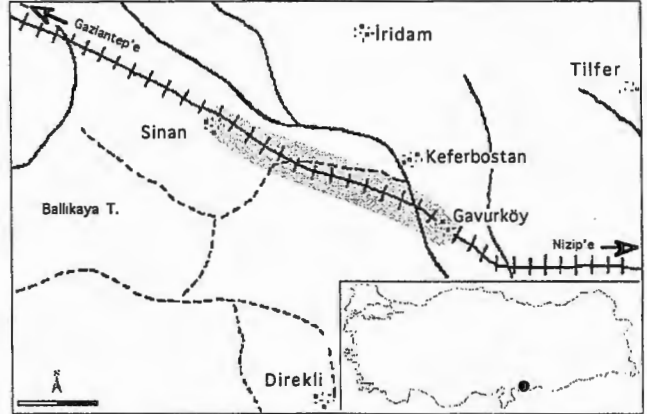
Sinan-Gavurköy Arası

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 00-03' K, 37° 34-38' D
Harita Pafta No N 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Nizip
Köy Sinan, Gavurköy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ KazıDönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin yaklaşık olarak 25 km doğu-güneydoğusunda yer alan Sinan ve Gavurköy'ün (bazı haritalarda Kavurköy) civarı. Bu alan Nizip İlçesi'nin yaklaşık 13-16 km batısında bulunmaktadır. Arne tarafından bulunan buluntuların burada olduğu savıyla yukardaki bilgiler verilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Arne tarafından Barak Ovasında ele geçirilen buluntuların konumu kesin bilinmemektedir. Tomskey ise bu buluntuların olasılıkla Sinan ve Gavurköy civarında bulunmuş olabileceğine dikkat çekmektedir. Barak ile Gaziantep arasında bulundukları dikkate alınarak bu buluntu yeri Aşağı Nizip Yöresinden ayrı bir buluntu yeri olarak araştırmamızda değerlendirilmiştir. Olasılıkla aşağıda anlatılan buluntular Fırat Nehri'nin batı kısmında alçak sekilerde dağınık bir şekilde bulunmuşlardır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1907 yılında F. G. Arne tarafından yapılan yüzey araştırması.

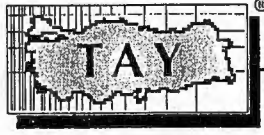
Küçük Buluntu

Arne'nin Nizip, Gaziantep, Barak (Cerablus) üçgeni içinde 22 tane iki yüzeyli (el baltası) ve 28 tane farklı alet bulmuştur. İki yüzeylilerden (el baltaları) badem biçimli üç adedini ve disk biçimli iki adedini fotoğraflayarak yayınlamıştır [Arne 1909:23-29]. İki yüzeylilerden (el baltası) ikisinin boyutları 8 ile 12 cm arasında değişmektedir. Çiner Acheuléen tipte iki yüzeylilerin Arne tarafından bulunduğunu bildirmektedir [Çiner 1958:125]. Tomskey ise iki yüzeylileri Üst Acheuléen endüstri içinde görmektedir [Tomskey 1982:235-236]. Arne'nin yayınında verilen yedi tane yonganın içinde biri Levallois uçtur. Tümü Anadolu'da ilk bulunan Paleolitik Çağ buluntularındandır.

Kaynakça

Arne 1909:23-29
Pfannenstiel 1941:9
Çiner 1958:125
Tomskey 1982:235-236
Yalçınkaya 1985:39

Sincanlı

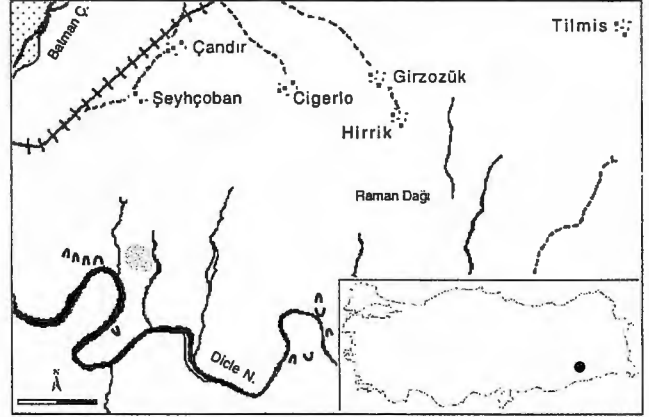
Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 37° 50' K, 41° 02' D
Harita Pafta No M 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Batman
İlçe Merkez
Köy Sincanlı

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Batman il merkezinin güney-güneydoğusunda, Dicle'nin kuzey yakasındaki Sincanlı Köyü'nün yakınında. Çok derin bir vadiye bakan sırtın üzerinde. Batı kısmında bir çok mağaranın var olduğu bilinmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Dicle'nin kıvrımlar yaparak yaladığı Raman dağı 1.228 m yüksekliği ile Güneydoğu Anadolu'nun önemli dağlarından biridir. Güney kesimi kuzeye nazaran daha diktir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

G. Algaze ve M. Rosenberg tarafından yönetilen, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Dicle ve Fırat Nehri barajları göl suları altında kalacak tarihi yerlerin saptanması araştırmasında tespit edilmiştir. Çakmaktaşı yonga aletlerin dağınık bir şekilde yüzeyde bulunduğu konaklama yerindeki bu aletler ve artıkları sistemli bir şekilde toplanmıştır. Konaklama yerinin merkezinde alet dağılım yoğunluğu 100 metrekairelik alanda yaklaşık 75 parçayı bulmaktadır. Olasılıkla Okçu'dan daha küçük bir konaklama yeridir.

Küçük Buluntu

Toplanan aletlerde hakim tiplerin Geç Alt Paleolitik Çağ veya Erken Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenebileceği tahmin edilmektedir. Bunlar Levallois tipinde yongalar, dilgi ve yonga çıkarımlı Levallois çekirdekler, diskoid çekirdekler, yarıcılar, piramidal yonga çekirdeklerdir. Ayrıca az sayıda iki yüzeyliler (el baltaları) görülmektedir. Bu dağınık buluntulu konaklama yerinde Okçu ve Büyükbuziye Tepesi'nde olduğu gibi gerçek çakmaktaşı endüstrisi görülür. (Bak. adı geçen buluntu yerlerinin fişleri)

Kaynakça

Algaze ve Rosenberg 1991:142
Algaze et al. 1991:185

Soğanlıdere

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 20' K, 35° 00' D
Harita Pafta No L-34
Bölge İç Anadolu
İl Kayseri
İlçe Yeşilhisar
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Kayseri il merkezinin güneybatısında, Mavrican Deresi'nin bir kolu olan Soğanlı Dere Vadisi'nde. Buluntu yerinin bu ince, uzun vadi içindeki tam yeri gösterilmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Türkiye'nin, Kapadokya olarak anılan Aksaray-Nevşehir-Niğde-Kayseri il sınırları içinde yer alan bu bölgesinde bazı akarsular röllyefi, derin vadilerle yarmıştır. Bu vadilerin oluşum tarihinin Pleistosen'e kadar inip inmediği bilinmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

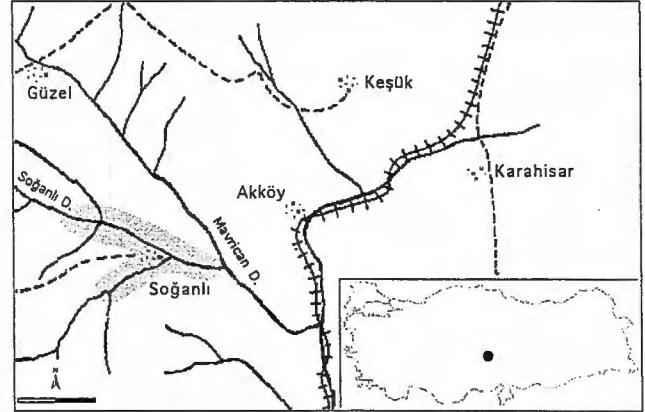
R. Campbell-Thompson 1910 yılında Soğanlıdere Vadisi'nin içinde, yüzeyde bir adet Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek alet bulmuştur. Bu haber üzerine bu yeri, 1946 yılında bir grup öğrenci ile birlikte Kılıç Kökten de ziyaret etmiştir. Kökten, Yeşilhisar İlçesi ile Soğanlı Köyü arasında vadiyi taramış, ancak tarlalar üzerinde ve Soğanlı Deresi'ne yakın yataklardaki kesitlerde tarihlemediği obsidien parçalar ele geçirmiştir. Bunların alet veya artık oldukları hakkında da bir yorum getirmemektedir. Buna karşılık Paleolitik Çağ aletlerini bulamadığını bildirmektedir. Paleolitik aletlerin Soğanlıdere Vadisi'nde değil, vadinin üstündeki düzlüklerde aranmasının daha doğru olacağı kanısındadır. Bu açıdan Campbell-Thompson'un buluntusuna ihtiyatla yaklaşmaktadır [Kökten 1947:226-227].

Küçük Buluntu

Campbell-Thompson yatay kesiti sivri oval olan bir rende/kazıyıcı bulmuştur. Bu aletin Paleolitik Çağ'a tarihlenmesi de tartışılabilir.

Kaynakça

Campbell-Thompson 1910:71
Bittel 1934:8,13
von der Osten 1937b:404
Kökten 1947:226-227

Solteni Mağarası

Mağara

Koordinat 38° 12' K, 41° 07' D
Harita Pafta No L 46
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Batman
İlçe Çatakköprü (Malabadi)
Köy

Araştırma Yöntemi

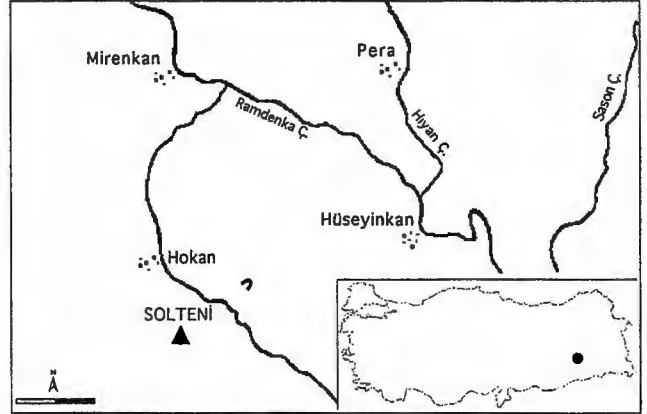
● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Batman il merkezinin kuzeyinde, Batman Baraj gövdesinin kuşuçuğu 9 km kuzeybatısında, Hokan Köyü'nün güneyinde, Ramdenka Çayı'nın güneybatı yönünden gelen kolunun batı yakasında, Malaliki kaya sığınağının hemen hemen tam karşısındaki yamaçta.

Konumu ve Çevresel Önemi

Rosenberg bu mağaranın konumu ve boyutları konusunda bir bilgi vermemektedir. Malaliki kadar önemli bir yerleşme yeri değildir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1990 yılında M. Rosenberg'in Güneydoğu Anadolu Projesi çerçevesi içinde, Dicle ve onun kolları üzerinde yapılacak olan bir dizi baraj içinde yer alan Batman Barajı'nın göl suları altında kalacak tarihöncesi yerleşme yerlerinin saptanması sırasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Mağaranın buluntuları hakkında bir bilgi verilmemekte, bölgedeki yerleşme yerleri arasında Orta Paleolitik Çağ yerleşmeleri içinde gösterilmektedir.

Kaynakça

Rosenberg 1992:453

Söğüt Tarlası

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 37° 20' K, 38° 30' D
Harita Pafta No N 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Şanlıurfa
İlçe Bozova
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ○ Yüzeysel Araştırma ● Kazı

Dönem □ AP □ OP □ ÜP ☒ EP

Yeri

Şanlıurfa il merkezinin 35 km kuzeybatısındaki Bozova İlçesi'nin 2 km kadar güneybatısındaki ismini yakınındaki bir tarladan alan Söğüt Tarlası Höyüğü'nün çevresinde ve altında. Biris Mezarlığı'nın 1 km kadar kuzeyindedir. Bu yere, Bozova İlçesi'nden güney istikametine Eğitim Enstitüsü'ne giden şose ile ulaşmak mümkün olabilmektedir. Enstitüye gelmeden Değirmen-tepe adlı tepenin yanındaki bir sapaktan güneye doğru giden küçük bir yol höyüğün yakınına kadar uzanmaktadır. Kodu U 51 / 2.

Konumu ve Çevresel Önemi

Bozova İlçesi yakınlarında yer alan höyük yaklaşık 2-3 m yüksekliğinde 40/50- 80/90 m boyutlarında yayvan bir tepedir. Höyüğün kuzey, doğu ve batı yanları bir sulama kanalı ile çevrelenmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

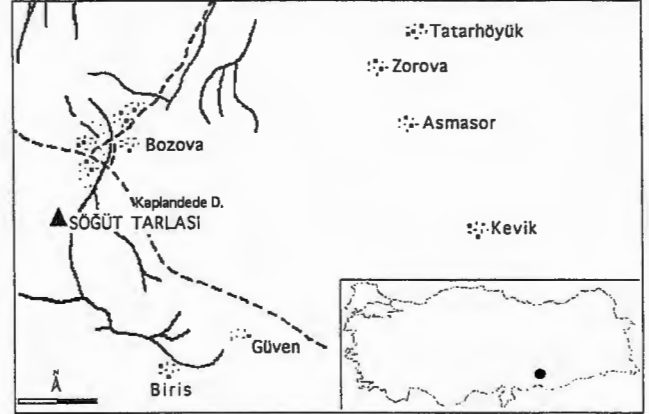
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Kürsüsü (Anabilim Dalı) ile Chicago Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 1963 yılında yaptıkları ortak araştırmalar sırasında, Mobil Exploration International'da çalışan yer bilim uzmanı Walter Higgins'in haberi ile P. Benedict yönetimindeki bir ekip tarafından bulunmuştur. İlk defa Bruce Howe yönetiminde 1964 yılında kazılmıştır. 5 x 5 m boyutlarında açılan açmada yaklaşık olarak 2.5 m derine kadar inilebilmiştir. Bu kazıya ait bilimsel raporlar henüz yayınlanmamıştır.

Küçük Buluntu

Bruce Howe yönetimindeki kazıda, yüzeyden 1- 1.5 m alta bulunan çakmaktaşıdan yapılmış aletlerin Paleolitik Çağ'a ait olup olmadıkları kesin bildirilmemektedir. Bazı dilgi aletler de vardır. Genelde bir dilgi endüstrisi görülmektedir. Bu yerleşme yerinin Pleistosen'in sonuna Holosen'in başına, İlk Üretimciliğe geçiş evresine sokulma eğilimi son zamanlarda kuvvetlenmiştir. Şimdilik Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna, Epipaleolitik Çağ'ın başına, yaklaşık olarak M.Ö.10.000-8.000 yılları arasına tarihlenmektedir [Hours et al 1994:323].

Kaynakça

Watson 1965:77
Alkım 1968:48
Ozil 1969:
Çambel 1971:29
Çambel-Braidwood 1980:11-12
Benedict 1980:136
Hours et al. 1994:323

Suvermez

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 22' K, 34° 39' D
Harita Pafta No L 33
Bölge İç Anadolu
İl Nevşehir
İlçe Derinkuyu
Köy Suvermez

Araştırma Yöntemi

☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Nevşehir il merkezinin 30 km güney-güneybatısında, Derinkuyu'nun 8 km batısındaki Suvermez Köyü çevresinde. Tam buluntu yeri verilmemektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Suvermez köyü Derinkuyu'nun da yer aldığı düzlükte bulunmaktadır. Çevrede obsidien yataklarının (Kömürcü ve Kayırlı gibi) oluşu Paleolitik Çağ insanlarının alet yapımında bu hammaddeyi tercih etmelerine yol açmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

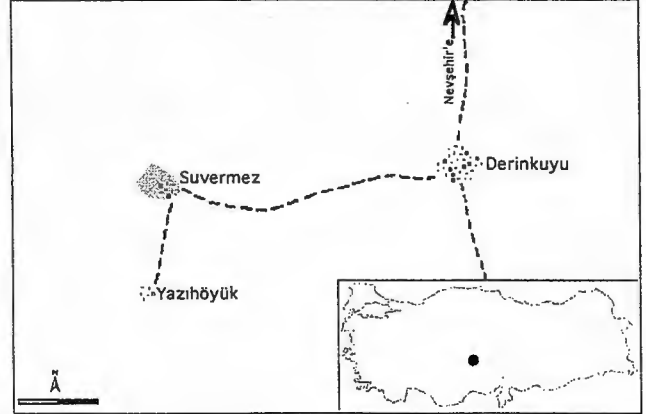
1944 yılında Ankara Üniversitesi, Dil,Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğrencilerinden Halil Hasdemir, Suvermez Köyü çevresinde yontma taş aletler bulmuştur. Hasdemir'in bu yaptığı araştırma amatör çerçevede gerçekleşmiştir.

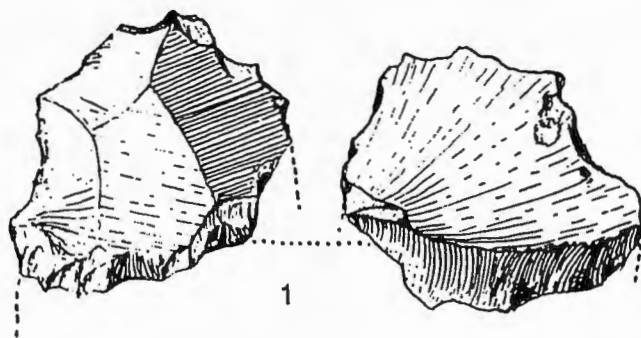
Küçük Buluntu

Hasdemir'in bulmuş olduğu 6 adet obsidien yongayı daha sonra Şevket Aziz Kansu görmüş ve bunların kazıyıcı ile kazıyıcı-uç olduklarını tanımlamıştır. Kansu aletlerin tipolojik incelenmesinde, bunların Levallois tekniğinde yapıldıklarını belirtmektedir. Buluntuların ayrıntılı tanımları yoktur [Kansu 1945:res.3,no.1-2]. Kansu tarafından Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenirler.

Kaynakça

Kansu 1945b:294-295, res.3,no.1-2
Kansu 1971:217

2

1. Kansu 1945b, res. 3/1
2. Kansu 1945b, res. 3/2

Şanlıurfa Yöresi

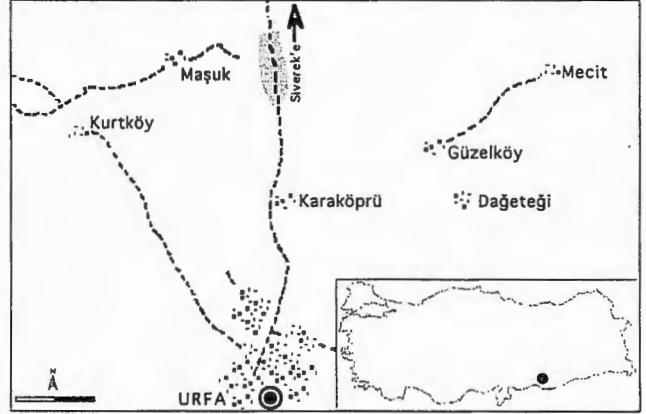
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 13-15' K, 38° 48' D
Harita Pafta No N 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Şanlıurfa
ilçe Merkez
Köy Maşuk

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Şanlıurfa'nın yaklaşık olarak 10 km kuzeyinde, Şanlıurfa-Siverek arasındaki karayolu civarında, olasılıkla Maşuk Köyü yakınında, köyün doğusunda (Yayındaki fotoğraflarda taş eserlerin üzerinde Şanlıurfa-Siverek yazısı bulunmaktadır).

Konumu ve Çevresel Önemi Şanlıurfa'nın kuzey kesiminde buluntu yerine yakın bir konumda Şanlıurfa Ovası dağlarla sınırlanmaktadır. Buluntu yeri tam verilmediği için yakın konumu konusunda bir şey söylemek olanaksızdır. Kent merkezi ile Hilvan İlçesi arasında fazla yüksekliklere sahip olmayan tepelerle alan dalgalı düzlük görünümündedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma Aşağıda anlatılan buluntular Manchester Üniversitesi'nden W. Brice'in 1947 yılında yaptığı inceleme gezisi sırasında tesadüfen bulunmuşlardır.

Küçük Buluntu Brice, çakmaktaşıdan bir adet Acheuléen tipte iki yüzeyli ile, üç adet Clacton tipte yonga bulmuştur. Bu buluntuların fotoğraflarını yayınlayan Şevket Aziz Kansu, buluntular hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemektedir [Kansu 1964a:161, res.1-2]. Yalçinkaya ise resimlerde gösterilen üç yongadan en az ikisinin dilgi olduğuna işaret etmektedir [Yalçinkaya 1985:397]. Gene Yalçinkaya Şanlıurfa Yöresi'nin iki yüzeylilerinin biçimsel özelliklerine bakarak yörede daha çok bir Orta ve Üst Acheuléen endüstrisinin varlığına dikkati çekmektedir.

Kaynakça Kansu 1964a:161, res.1-2
Mellink 1965:135
Yalçinkaya 1981:208
Tomskey 1982:472
Yalçinkaya 1985:397

Şarklı Mağara

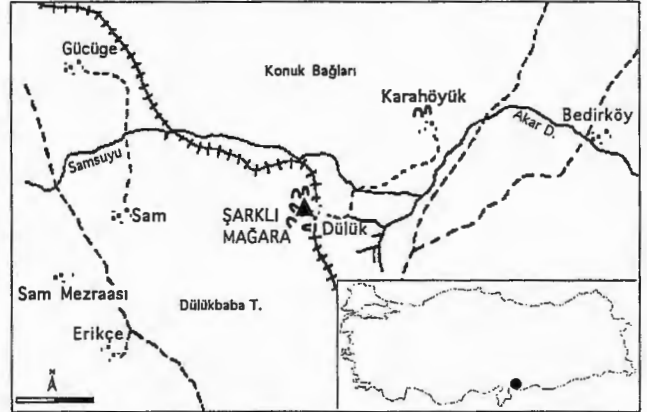
Mağara

Koordinat 37° 09' K, 37° 21' D
Harita Pafta No N 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Merkez
Köy Dülük

Araştırma Yöntemi ○ Yüzey Araştırması ● Kazı

Dönem □ AP □ OP ☒ ÜP ☒ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin 10 km kuzeyinde, Dülük Köyü'nün demiryolu istasyonuna yakınındaki vadi yamacında, Keber tepesi altında bulunan doğal mağara (Çevredeki diğer konaklama yerleri ve tekil buluntu yerleri için bak. Dülük fişi).

Konumu ve Çevresel Önemi

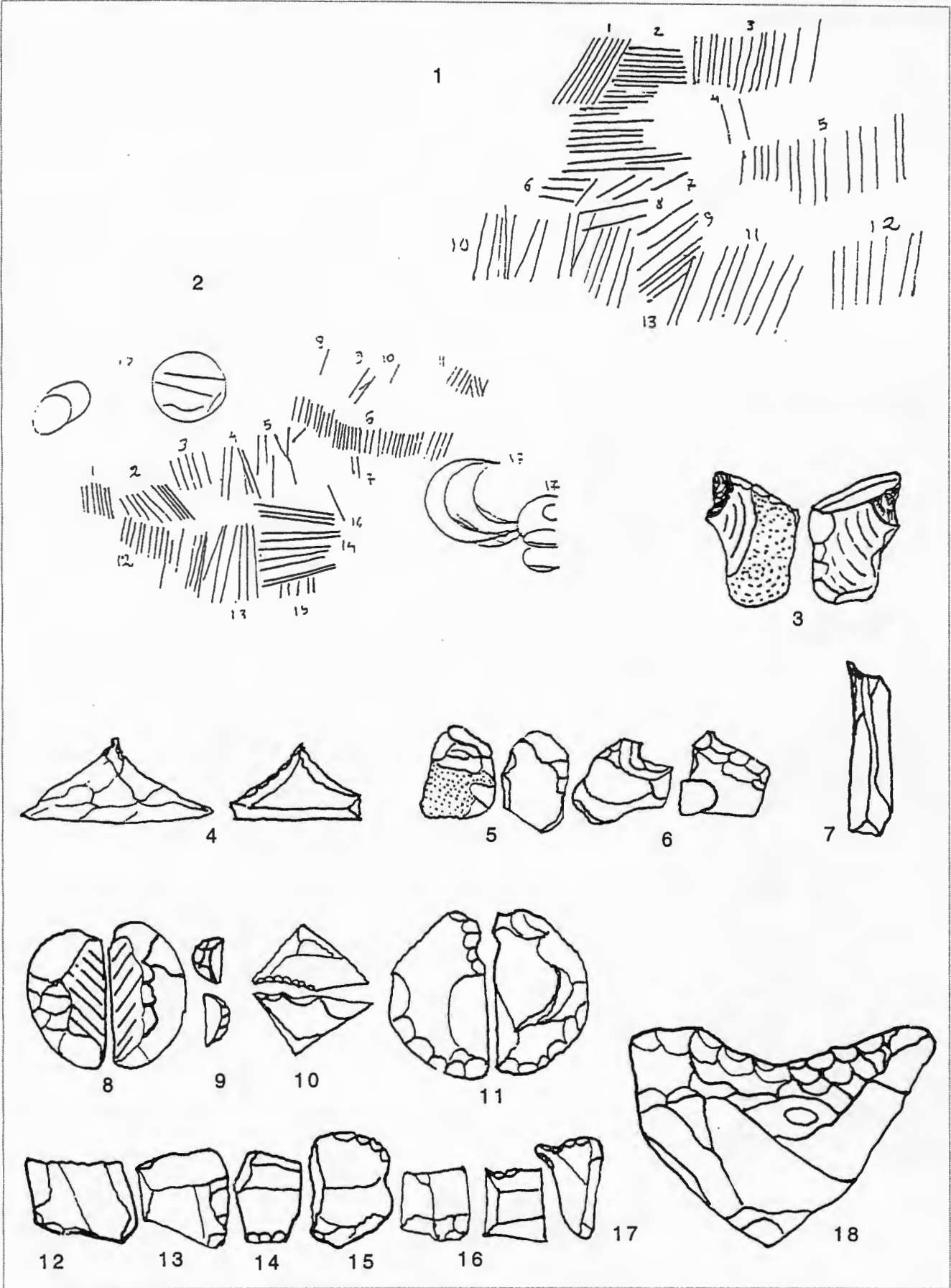
Mağara Helvetian kalkerleri içine açılmıştır. Esas adı Keber Mağarası'dır. Nedense Bostancı bu isim yerine Şarklı Mağara adını kullanmaktadır. Bu yüzden arkeoloji yazınına Şarklı Mağara adıyla girmiştir. 84 m genişliğinde, 17 m derinliğinde, 13 m yüksekliğinde büyükçe bir mağaradır. Yapılan kazıda midye kavkılarının (kabuklarının) bol bulunuşu Epipaleolitik Çağ'da mağaranın çevresinde bir küçük gölün varlığını gösterdiği iddia edilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

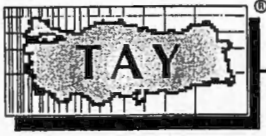
Enver Yaşar Bostancı tarafından 1971 yılında tespit edilen mağarada 1971 ve 1982 yıllarında arkeolojik kazılar yapılmıştır. 1971 yılındaki kazı daha çok bu konaklama yerinde Paleolitik kültürlerin var olup olmadığına yönelik bir sondaj mahiyetinde gerçekleştirilmiştir. Bu ilk yıl mağaranın sağ köşesinde ancak 2 m derine kadar inilebilmiştir. 1982 yılında ise gene mağaranın sağ (?) kenarında 3 x 17 m boyutlarında yeni bir açma ile, ön tarafta 1.5 x 6 m'lik bir açma daha açılmıştır. Açmaların başlangıç boyutları geniş olmasına rağmen daha derinde çok dar bir alanda 9 m derine kadar inilebilmiştir. Tabakalanma : 1982 senesi kazısında, 9 m derine giden açmanın kesitinden 7.14 m'lik kalınlığın Tunç Çağ'larına, 7.14 m ile 9 m arasının Neolitik Çağ, Epipaleolitik Çağ ve Üst Paleolitik Çağ'a ait olduğu anlaşılmıştır. Kazı başkanı 1-12. tabakaları Tunç Çağ'larına, 13. tabakayı ise Neolitik, Epipaleolitik ve Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Bu tabakaların içinden Neolitik Çağ'ın özelliklerini gösteren tabaka hakkında bir bilgi aktarımı yapılmamıştır. Gene bu tabakanın alt evrelerinin tespit edilip edilemediği de anlaşılmamaktadır. Şarklı Mağara'nın Türkiye arkeolojisine en büyük katkısı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de tıpkı Akdeniz Bölgesi'ndeki gibi mağara duvarlarına çizilerek ve siyaha boyanarak resimlerin yapılmış olduğunun anlaşılmasıdır. Bu resimler çentme dizileridir. Bostancı bunların sayı dizileri olduğunu iddia etmektedir [Bostancı 1984:şek.1].

Küçük Buluntu

1971 ve 1982 mevsimi kazılarında Epipaleolitik seviyede üçgen, yanmay, trapez biçiminde mikrobürinler, küçük üçgen tipte yongalara yapılmış deliciler vardır. Yan kazıyıcılar, yuvarlak kazıyıcılar, üçgen biçimde dişbükey kazıyıcılar, uç kazıyıcılar, benzerleri diğer Epipaleolitik kültürlerde bulunmayan hilal biçimli kısa, uzun, kalın, ince kazıyıcılar da ele geçmiştir [Bostancı 1984:şek.4]. Bostancı ameliyat bıçağı olarak nitelendirdiği yonga gibi değişik aletlerin varlığına da işaret etmektedir. Kazı başkanı Antalya il sınırları içindeki diğer Epipaleolitik merkezlerden farklı olduğu için bu mağaradaki endüstriye "Şarklıan" adını takmıştır. Genelde bu Şarklıan endüstride dilgiden çok yonga tekniklerine daha fazla önem verildiğini belirtmektedir [Bostancı 1984:53]. Çakmaktaşı yontma taş endüstriden başka çeşitli domuz türleri, kurt kemikleri, gazel, yabani keçi, kırmızı renkli geyik, koyun ve at gibi hayvanlara ait kemiklerin çıkışı Epipaleolitik Çağ Şarklı Mağara avcılarının hangi hayvanlarla beslendiklerini bize göstermektedir. Kazı alanının dışında gene Epipaleolitik seviyeden çıktığı tahmin edilen bir iskeletin yalnız kafatası parçaları da bulunmuştur. Bu seviyede özellikle boyama işlerinde kullanılan demiroksit yumrularının bulunuşunda ilginçtir. Bostancı tarafından toprak özelliklerinden bahsedilmeyen Üst Paleolitik Çağ yontma taş alet

1-2. Bostancı 1984: şek. 1-2
 3-11. Bostancı 1984: şek. 1-17
 12-17. Bostancı 1984: şek. 4/18-24
 18. Bostancı 1984: şek. 4-44

endüstrisinin Avrupa'nın Magdalénien kültürünün özelliklerini taşıdığı ifade edilmektedir. Bostancı bu endüstrinin Adıyaman il sınırları içinde kalan diğer Üst Paleolitik Çağ endüstrilerinden farklı bir yontma taş alet endüstrisi ile karşılaştığı için, Avrupa'daki endüstri terimlemesinden esinlenerek, bu endüstriye "Dülüan" adını vermektedir. Bu Dülüan endüstrisinde esas özellik saplı yonga veya büyük dilgilerin uçlarına kazıyıcı yapılmasıdır. Bostancı kültürün başka özelliklerini bilmediğini itiraf etmektedir. Olasılıkla Şarklı Mağara'daki 1982 yılı kazısında Üst Paleolitik Çağ tabakalarına tam inilememiş, mağaranın önündeki teraslarda ve belki de Epipaleolitik seviyede ele geçen tek tük aletlere bakılarak yorum yapılmıştır. Bostancı daha altta Protosolutrén kültürünü de bulacağını ümit etmektedir. Olasılıkla ana kayaya da henüz ulaşmamıştır.

Kaynakça

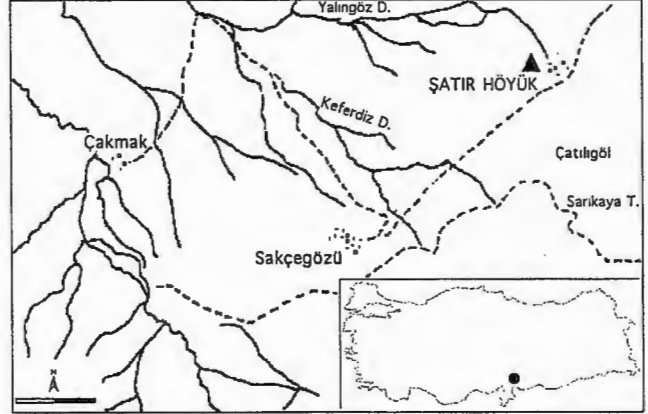
Bostancı 1984:49-64,351-358
Yalçinkaya 1990b:38

Şatır Höyük Yöresi

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 13' K, 36° 58' D
Harita Pafta No N 37
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe İslahiye
Köy Şatırhöyük

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuzeybatısındaki Sakçegözü Köyü'nün 6.5 km kuzeydoğusundaki Şatırhöyük adlı höyüğün yaklaşık 700-800 m batısındaki alan. Köy yolu, bu alanın yaklaşık birkaç yüz metre güneyinden geçmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Buluntu alanı bir düzlükte yer almaktadır. Civarda kaya sığınağı olarak kullanılması mümkün olan sığ sokuntuların mevcudiyeti haberdar edilmektedir. Buluntu alanının çapı tespit edilememiştir. Gene metrekareye düşen yontma taş parça sayısı da bilinmemektedir. Olasılıkla toplama gelişigüzel yöntemle yapılmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Şatırhöyük'ün yakın çevresindeki Paleolitik Çağ buluntuları ilk defa J. Perrot'nun 1961 yılında yaptığı yüzeY araştırmasında saptanmıştır [Perrot 1962:16, şek.9]. Tüm buluntuların aşınmamış oldukları ve yüzeYden toplandığı bildirilmektedir. Perrot, 92 adet Paleolitik Çağ yontma taş parçası bulmuştur. Dikkatli ve ayrıntılı bir toplama yapıldığında bu sayının artması beklenebilir. Bulunmuş olan malzemenin çokluğundan ve mevkiin özelliğinden ötürü, buluntu yerini bir açık hava istasyonu, bir konaklama yeri olarak kabul etmek mümkündür. Perrot tarafından bulunan bu yontma taş buluntular, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Kürsüsü'nde (Anabilim Dalı) lisans tezi olarak 1962 yılında Güven Arsebük tarafından incelenmiştir.

Küçük Buluntu

Şatırhöyük yerleşme yerinin batısında toplanan Paleolitik Çağ taş aletlerini inceleyen Arsebük, çakmaktaşı endüstrisinin hem yongalardan hem de iki yüzü işlenmiş çekirdek aletlerden oluştuğunu söylemekte, tarihlleme konusunda ise, tümünün tabakasız yüzeY toplaması olduğundan kesin bir yorum yapmamakla beraber, tipolojik yönden Levallois-Moustérien gruba girebileceklerini kabul etmektedir. Arsebük, tüm aletleri on gruba ayırmaktadır. "Uç" olarak vasıflandırılanların mızrak ucu olarak avlanmada, "delicilerin" deri ve benzeri maddeleri delme işlemlerinde, "çakı, çift veya tek taraflı bıçakların" kesme ve parçalama işlemlerinde, "yan, konkav, dip, burun, disk biçimindeki kazıyıcıların" hayvanları yüzmeye, "iki yüzeylilerin (el baltaları)" hemen hemen her türlü işte, "satırların" kemik ve ağaçları yarmada ve kaba kazıma işlemlerinde kullanıldıkları ileri sürmektedir.

Kaynakça

Arsebük 1962
Perrot 1962:16
Mellink 1963:174

Şehremuz ve Çevresi

Konaklama/İşlik Yeri

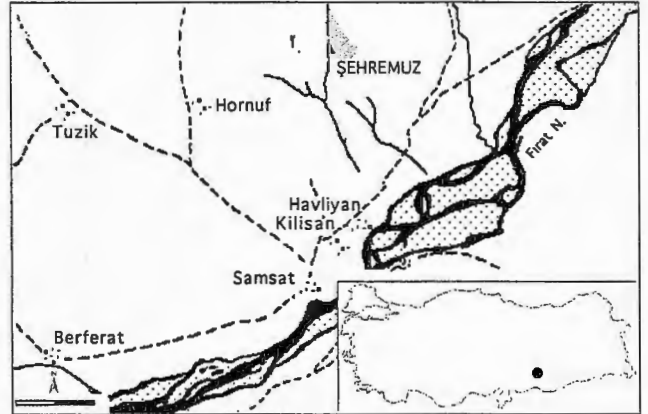
Koordinat 37° 34' K, 38° 30-31' D
Harita Pafta No M 41
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Samsat
Köy Hacıhalilan

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri

Adıyaman il merkezinin güneydoğusunda, Atatürk Barajı olmadan önce yörede akan Fırat Nehri'nin kuzeybatı yakasında, günümüzde baraj göl suları altında kalan eski Samsat İlçe merkezinin kuzeyinde Fırat'a Hamışkan Deresi ile dökülen Keluşk Deresi'nin üst kesiminde bulunan Şehremuz Mevkii ile bu mevkiiin çevresinde, güneydoğusu Gazikumçakırana, doğusu Gavurbağları, batısı Dökülün Sırtı'nın hemen güneybatısındaki sırt, kuzeyi Ağaköy mahallesi ve Çevrin yolu ile sınırlanan alan [Yalçinkaya 1984:plan 1'deki harita]. Kodu T 51 /22.

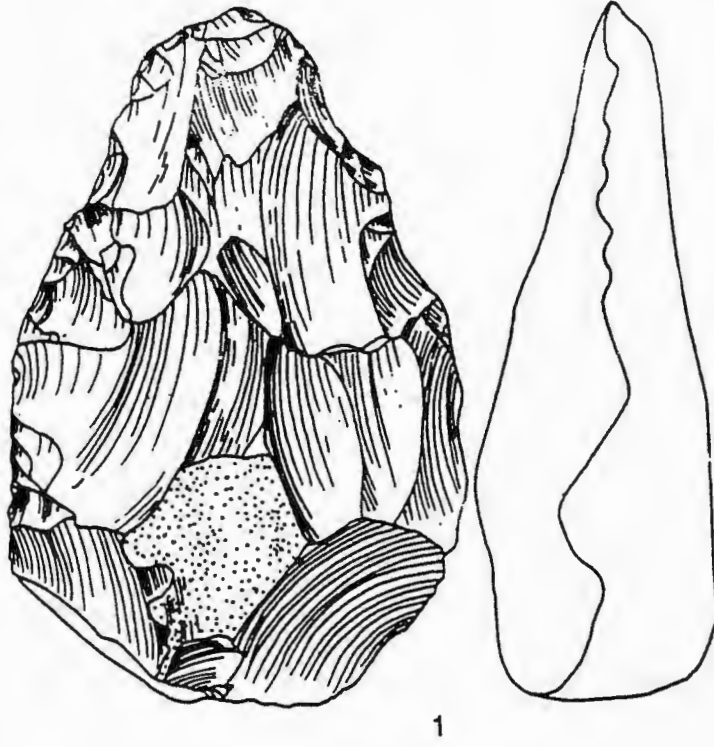

Konumu ve Çevresel Önemi

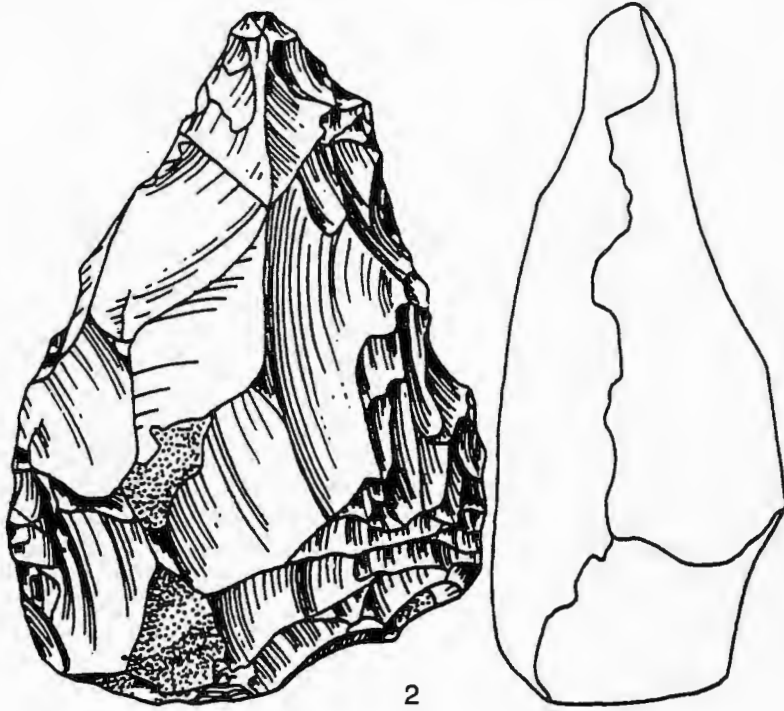
Keluşk Deresi'nin yukarı vadi yamaçlarından biri olan Şehremuz sırtı ve çevresi, aynı zamanda çakmaktaşı yataklarına sahip olması bakımından da tarihöncesi insanın burasını konaklama yeri olarak seçmesinde rol oynamıştır. Bu taş kaynaklarının yanısıra küçük kolları ile beraber Keluşk Deresi ile Fırat Nehri hem insanların hemde hayvanların su ihtiyaçlarını karşılamıştır. Özellikle Fırat Nehri çevresinin yeşillik açısından zengin oluşu avlanabilecek hayvanların otlamak amacıyla çevreye gelmeleri insanoğlunun bu kısımlarda konaklamasının bir başka sebebinin oluşturmuştur. Şehremuz sırtının olduğu kısımda hafif dalgalı olan plato dereler tarafından yarılmıştır, yamacın üstündeki düzlükte belli belirsiz bir taraça gözlenmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Şehremuz Mevkii ilk defa 1977 yılında M. Özdoğan yönetiminde Aşağı Fırat Havzası'nda Karakaya ve Atatürk Baraj göl alanlarında sular altında kalacak yer ve anıtları saptamaya yönelik araştırmada tespit edilmiştir. Türkiye'nin Paleolitik çağlarını aydınlatacak önemli bulgulara sahip olmasından dolayı 1979 yılında Yalçinkaya, Müller-Beck ve Albrecht tarafından tekrar araştırılmıştır. Bu araştırmada sistemli toplama uygulanmış, 4 metre karelik birimler halinde yapılan toplamalarda yalnız aletler değil artiklar dahil tüm yongalanmış parçalar ve işlenmemiş çekirdekler de göz önüne alınmıştır. Daha sonra aynı ekip tarafından 1982 yılında bir sezon süren arkeolojik kazı yapılarak bu açık hava konaklama yeri hakkında daha iyi bilgiler edinilmiştir. 1979 yılında yörenin jeomorfolojik özellikleri dikkate alınarak yapılan yüzey araştırmasında saptanan özellikler 1982 kazısıyla pekiştirilmiştir. Kazıda değişik jeolojik katmanlarda yer alan iki ayrı grup kültüre ait yontma taş endüstrileri saptanmıştır. Bunlardan birincisi daha çok Keluşk Deresi'nin doğu yamacında, çakıllar üstündeki bir glasis içinde bulunmuş olan "Orta Paleolitik Çağ" buluntu topluluğudur. Diğeri ise Keluşk çakılları üstünde bulunan ve Alt Paleolitik çağ'a tarihlenen iki yüzeyli ve yonga aletleri daha çok veren buluntu topluluğudur [Albrecht et al. 1984:44]. Aletler yamacın üst kısmında eğimin başladığı yerden aşağı yukarı 15 m aşağıda yoğunlaşmakta, buna karşılık derenin tabanında ve alttaki taraçanın çevresinde azalmaktadır. Şehremuz çevresinde yapılan Yüzey Araştırması ise 1982 yılında Şehremuz'daki kazılara paralel bir şekilde Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Işın Yalçinkaya tarafından yürütülmüştür. Yalçinkaya yaklaşık 8.8 kilometrekarelik bir alanı yürüyerek taramış, saptadığı buluntu yerleri ile yükseklikler arasındaki ilişkileri araştırmıştır [Yalçinkaya 1984:13-20]. Bu araştırma sonucunda saptanan 25 buluntu yerinin daha çok 550-600 m kotları arasında yoğunlaştığı bildirilmektedir [Yalçinkaya 1984:plan 1'deki harita]. Yalçinkaya bu yerlerin bir konaklama yeri mi yoksa bir işlik yeri mi olup olmadıkları sorusunun ancak ileride yapılacak kazılarla tespit edilebileceğini hatırlatmaktadır. 25 buluntu yeri, Kuşçıkırı Tepesi adlı alandaki 15 no'lu buluntu yeri dışında genelde Alt ve Orta Paleolitik Çağ yontma taş endüstrileri vermektedir. Kuşçıkırı Tepesi'nin doğu kesiminde tespit edilen 15 no'lu buluntu yerinde ise farklı çağa ait yontma taş aletler bulunmuştur.

0 cm 1 2 3 4 5

1. Özdoğan 1977: lev. 103/3
2. Özdoğan 1977: lev. 103/4

Küçük Buluntu

Şehremuz Mevkii'nin olduğu sırtta bulunan aletler ve artıklarında sürüklenme ve yuvarlanma izleri pek bulunmamaktadır. Keluşk Deresi'nin meydana getirdiği doğal aşındırma sonucunda yeni aletler ele geçmektedir. Dere yatağı içinde çakmaktaşı yumrularla beraber doğal kırılmalarla meydana gelmiş çakmaktaşı parçalarda görülmektedir. Sistematik yüzey araştırması ve küçük birimler halinde yapılan kazı sonucunda ele geçen buluntular arasında iki yüzeyli aletler üzerinde yapılan mikroskopik incelemelerde, aletlerin üzerinde kemik kırma, et kesme gibi işlemler sırasında meydana gelen kullanım izlerinin çok belirgin olduğu görülebilmektedir. Bu ileri işçilikte üretilmiş iki yüzeylilerin üzerindeki derin kesici alanlarının et ve benzeri nesnelerin parçalanmasında, sığ kesici kenarların ise yüzme veya buna benzer işlemlerde kullanıldığı tahmin edilmektedir [Albrecht et al. 1984:43-86]. Sırtta bulunan diğer alet gruplarına baktığımızda sivri bitimli küçük el baltaları, vurma düzlemli yan ve uç kazıyıcılar, küçük yongalar üzerinde ön ve çentikli kazıyıcıları sayabiliriz [Özdoğan 1977:115].

Yalçinkaya tarafından yönetilen yüzey araştırmasının sonuçlarına baktığımızda 500-550 m kotlarında iki yüzeyliler açısından en zengin buluntu yerinin Şehremuz sırtının güneyinde yer alan 4 a no'lu buluntu yeri olduğunu görmekteyiz [Yalçinkaya 1984, res.V]. 4, 8 ve 8 a no'lu buluntu yerlerinde iki yüzeylilerin sayısında azalma tespit edilmiştir. 550-600 m kotlarında Keluşk Deresi'nin doğusunda 1, 2, 3, 10, 14, 16 no'lu buluntu yerlerinde iki yüzeylilerin yokluğuna karşıt yongalı endüstrilerin varlığı saptanmıştır. Aynı kotlarda 11 no'lu buluntu yerinde ise çok iyi teknikte üretilmiş iki yüzeyliler vardır. Ayrıca Keluşk Deresi'nin batı tarafında da az sayıda da olsa iki yüzeylilerin olduğu buluntu yerleri görülmektedir. Bu buluntu yerlerinin bazılarında iki yüzeyliler dışında çekirdekler, kalın ve kaba yongalar, iri gaga aletler ve kalın rende gibi başka yontma taş nesneler de ele geçmektedir. Yalçinkaya, klasik iki yüzeyli endüstrilerin daha çok 500-550 m kotlarında, yongalı endüstrilerin ise 550-600 m kotlarında olduğunu ihtiyatle ileri sürmektedir [Yalçinkaya 1984:17].

Kunçkıracı Tepesinin doğu kısmında bulunan 15 no'lu yerde ise tipik Üst Paleolitik görünümlü piramit, prizma ve disk biçimli çekirdekler, ön kazıyıcılar, delgiler, kalemler, gelişmiş disk biçimli aletler, çekirdek yenileme dilgi ve yongalar bulunmaktadır [Yalçinkaya 1984:res.XII-XIII]. Yalçinkaya aynı alanda ele geçen Levallois çekirdeğin ve Levallois teknikte yongalanmış dilgi ve yongaların varlığından çıkarak Üst Paleolitik Çağ'da Levallois tekniğin devam ettiğini ileri sürmektedir. Ayrıca küçük prizma çekirdek dilgiciklerinin de aynı alanda bulunuşundan bilinçli dilgilemenin Orta Paleolitik çağdan başlayarak Üst Paleolitik Çağ'a doğru geliştiği düşüncesindedir [Yalçinkaya 1984:18].

Keluşk Deresi ve kolları çevresinin, Alt (?), Orta, Üst Acheuléen, Levallois-Moustérien, Ön Aurignacien (?) ve Alt Aurignacien tekniği bilen insanlar tarafından zaman zaman konaklama yeri olarak kullanıldığını anlaşılmaktadır. Burada yapılan araştırmalarda 197 adet iki yüzeyli bulunmuştur. Bunların 120 adedi iyi durumdadır. Çoğunluğu Orta ve Üst Acheuléen'e tarihlenmektedir [Taşkiran 1990:47].

Kaynakça

- Özdoğan 1977:115, lev.103
Albrecht et al. 1984:43-86
Yalçinkaya 1984:13-19, lev.I-XVI
Yalçinkaya et al. 1987:31-33, lev.2-6
Minzoni-Deroche 1988a:281
Albrecht- Müller-Beck 1990:76-86
Yalçinkaya 1990b:37-38
Taşkiran 1990:47
Albrecht- Müller-Beck 1994

Şehzade Höyük

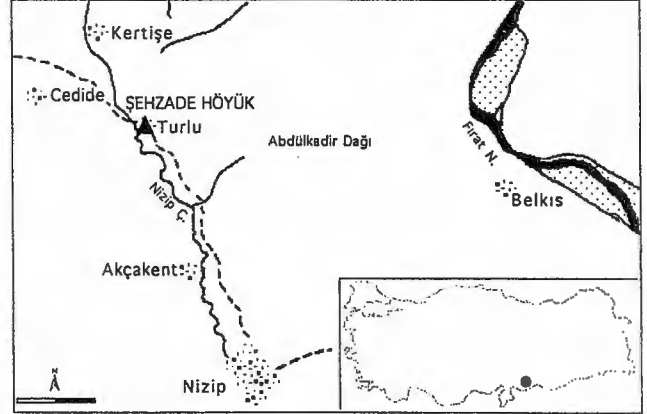
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 04' K, 37° 45' D
Harita Pafta No N 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Nizip
Köy Turlu

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin doğusunda, Nizip İlçesi'nin kuşuçuğu 6 km kuzeybatısında, Gaziantep-Nizip karayolu üzerindeki Turlu Köyü'nde, köyün içindeki Turlu veya Şehzade adlı höyüğün tabanında. Höyük arkeoloji yazınına daha çok Turlu olarak girmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Gaziantep platosunun doğu kesiminde yer alan Nizip yöresi tortul toprakları ile kaplıdır. Bu yöre Nizip Çayı ile yarılmıştır. Eski bir aşınma yüzeyinin yükselmesi sonra da yarıp parçalanmasıyla bu kesimde dalgalı yüzey şekilleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

J. Perrot'nun Turlu veya Şehzade Höyüğü'nde 1961 yılında yaptığı yüzey toplanmasında, 30 m'lik tepenin tabanına yakın bir dolgu tabakası içinden çakmaktaşı aletler bulmuştur. Bu taş aletlerin höyükle ilgisi konusunda bir bilgi yoktur. Olasılıkla çevredeki olumlu özellikler Orta Paleolitik Çağ'dan sonra başka çağlara ait insanların da burada yerleşmelerine yol açmıştır.

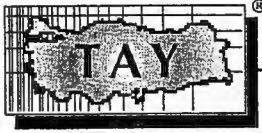
Küçük Buluntu

Perrot bulduğu aletlerin aşınmış ve patinalı ve Moustérien tipte yongalardan ibaret olduğunu belirtmektedir [Perrot 1962:17, şek.7-8]. Buluntular hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir.

Kaynakça

Perrot 1962:17
Mellink 1963:174

Şenköy

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 03' K, 36° 08' D
Harita Pafta No P 36
Bölge Akdeniz
il Antakya
ilçe Şenköy
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi

● Yüze Araştırması ○ Kazı

Dönem

☒ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri

Antakya il merkezinin 16 km güneyindeki Şenköy İlçesi yakınında, Antakya-Yayladağ karayolunun doğusunda, Pınarbaşı Mevkii'ndeki terasta. Minzoni-Deroche ilçenin kuzey-kuzeybatısında iki yerde buluntu olduğunu haritasında göstermektedir. Bu yerlerin en azından bir tanesinin Bostancı'nın buluntu yeri olması akla yakındır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çevrede iskana elverişli mağara ve kaya sığınaklarının olduğu bildirilen Şenköy İlçesi civarı Paleolitik Çağ yontma taş alet buluntulan bakımından zengindir. Oldukça dağlık bir bölgedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

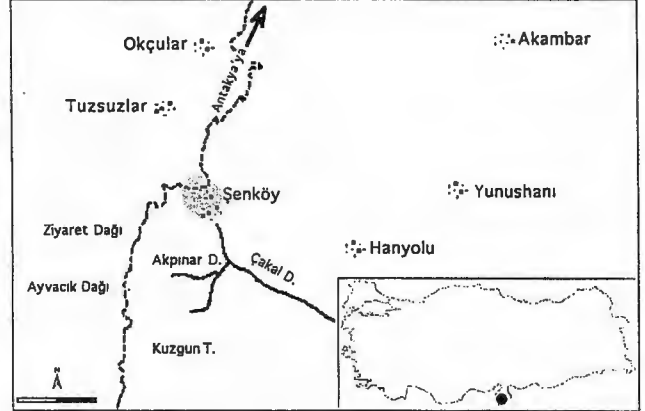
1967 ve 1969 yıllarında Enver Yaşar Bostancı, Hatay il sınırları içinde gerçekleştirdiği yüze araştırması sırasında Şenköy civarında Paleolitik Çağ yontma taş aletleri bulmuştur. Buluntu yeri hakkında açıklayıcı bilgiler vermemektedir. Buna karşılık Pınarbaşı Mevkii'ndeki terasın Mindel-Riss buzularası dönemde oluştuğunu belirtmektedir. Minzoni-Deroche ekibi de Hatay Bölgesi'nde yaptıkları araştırmada, verdikleri haritaya göre, Şenköy'ün kuzey-kuzeybatısında 1 ve 2 no'lu buluntu yeri olarak gösterdikleri iki yerde yontma taş aletler toplamışlardır. Minzoni-Deroche bu yerlerin isimlerinin var olup olmadığından ve aletlerin dağılım yoğunluklarından bahsetmemektedir.

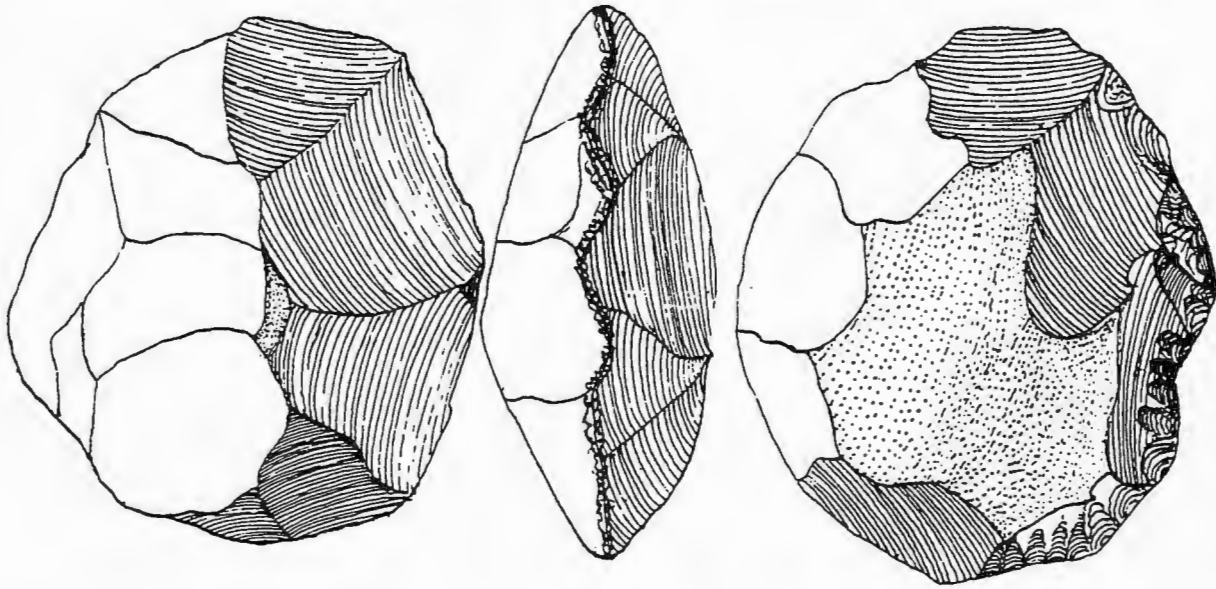
Küçük Buluntu

Bostancı, Pınarbaşı Mevkii'ndeki terasta Levalloisien tipte olarak kabul ettiği bir yonga uç ve Acheuléen tipte bir iki yüze (el baltası) bulmuştur. Bostancı, iki yıl sonra yaptığı araştırmada ise Şenköy'ün üstünde, ilk buluntu yeri ile aynı olup olmadığını söylemediği bir yerde, yüze, Acheuléen tipte aletler ve artıklar, Alt ve Orta Aurignacien tipte burun kazıyıcı, kalın bir yonga üzerinde ön kazıyıcı, piramit şeklinde çekirdekler ve artık parçalar toplamıştır [Bostancı 1971:tab.I-VI,VIII]. Minzoni-Deroche ise bulduğu iki yerdeki, alet sayılarını vermekle beraber, özelliklerine ve tarihlemelerine değinmemektedir (1 no'lu yerde 2 dilgi, 31 yonga, 1 çekirdek parçası, 2 no'lu yerde 2 dilgi, 15 yonga, 1 çekirdek parçası bulunmuştur).

Kaynakça

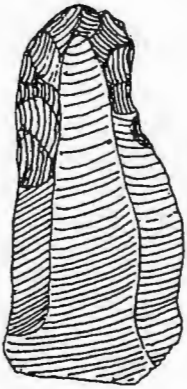
Bostancı 1967a:26-27
Bostancı 1971d:84-91, tab.I-VI,VIII
Minzoni-Deroche 1992b:79-80

1

0 cm 1 2 3 4 5

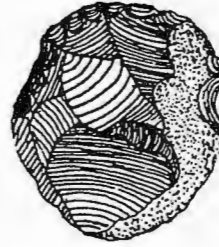
2

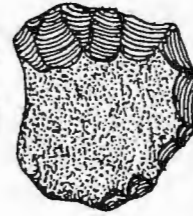
3

4

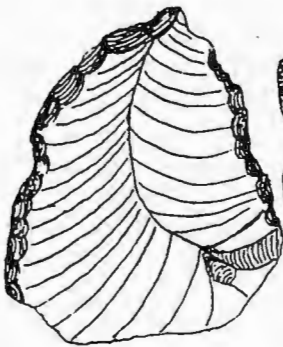
5

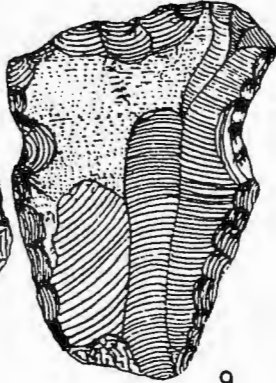
6

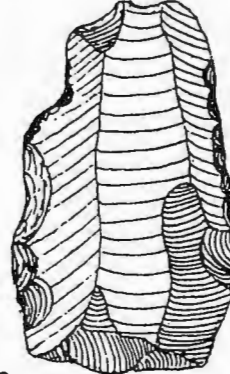
7

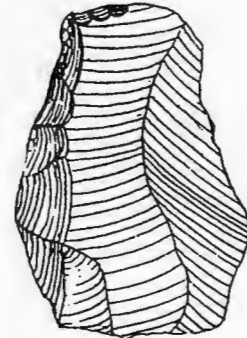
8

9

10

11

1. Bostancı 1971d: tablo VI/1,1a,1b

2-7. Bostancı 1971d: tablo I/4-9

8-11. Bostancı 1971d: tablo II/2-5

Şevkan Höyük

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 49' K, 37° 34' D
Harita Pafta No M 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Yavuzeli
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ KazıDönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuzucumu 36 km kuzey-kuzeydoğusunda, Yavuzeli İlçesi'nin (eski Cingife) hemen doğusunda, Yavuzeli Ovası'nda, karayolunun doğusundadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yaklaşık 5 m yüksekliğinde bazalt bir kayalığında üstünde yer alan Perrot'ya göre şüpheli Demirçağ ve Ortaçağ çanak çömlekleri bulunan höyüğün boyutları verilmemektedir. Höyüğün yer aldığı Yavuzeli Ovası'nı Merzimen Çayı sulamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

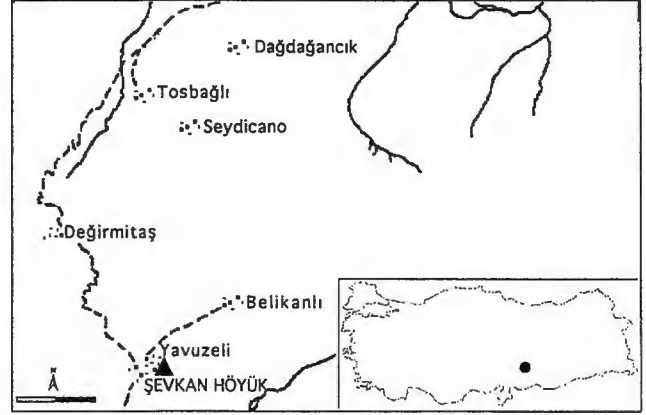
J. Perrot tarafından 1961 yılında Gaziantep civarında gerçekleştirilen yüzey araştırmasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

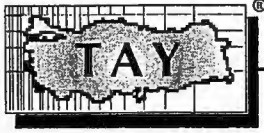
Perrot, höyüğün çevresinde kesinlikle bulunuş ayrıntılarına girmeden, topladığı çakmaktaşı aletler arasında Moustérien tipte olanların varlığına işaret etmektedir. Bu aletler hakkında başka bir bilgi verilmemektedir.

Kaynakça

Perrot 1962:19

Taşlıtarla Mevkii

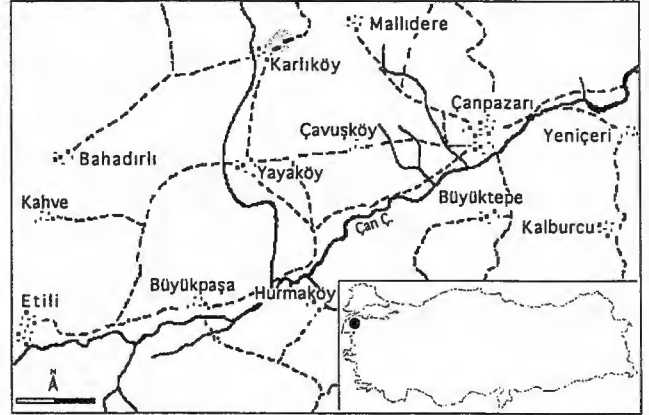
Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 40° 03' K, 26° 58-59' D
Harita Pafta No H 17
Bölge Marmara
İl Çanakkale
İlçe Yenice
Köy Karlıköy

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Çanakkale il sınırları içinde, Çanakkale il merkezinin doğusunda, Çan Ovası'nda, Karlıköy yakınında, Karlıdere sekilerinde, Taşlıtarla adı verilen mevkiide.

Konumu ve
Çevresel Önemi

Biga Dağları'ndan doğan suların Etili nahiye merkezi yakınında birleşmesiyle oluşan akarsu Çan Deresi'dir. Daha sonra Kocabaş (Biga) çayı adıyla Marmara Denizi'ne dökülen bu akarsuyun açtığı vadi tabanının genişlediği kesimlerde yer alan ovalardan biri de Çan Ovası'dır. Paleolitik Çağ konaklama yerlerinin bu ovanın kenar kısımlarında, yükseltilerin eteklerinde aranması lazımdır.

Araştırmalar ve
Tabakalanma

Mehmet Özdoğan'ın 1988 yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları çerçevesinde tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Dağınık olarak çevrede bulunan taş alet ve artıklarının Taşlıtarla adı verilen mevkiide yoğunlaştığı görülmektedir. Daha çok Levallois-Moustérien gelenekli aletlerden mürekkep olan bu taş aletlerin yanısıra yapım artıkları ve çekirdeklerin bulunuşu buranın bir açık hava konaklama yeri olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır.

Kaynakça: Özdoğan 1990a:447

Tavya Sirt

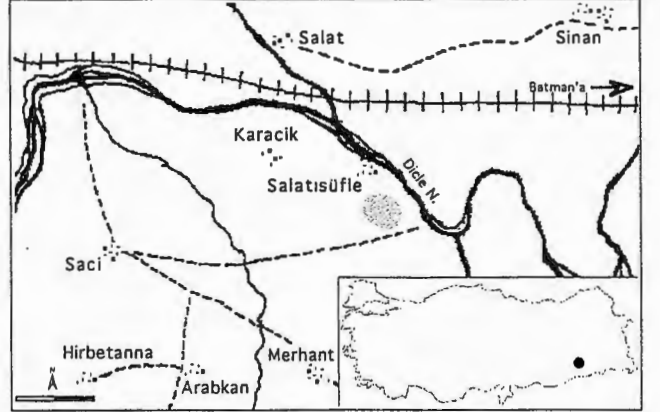
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 48' K, 40° 55' D
Harita Pafta No M 45
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Diyarbakır
İlçe Bismil
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazi

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Diyarbakır il merkezinin ve Bismil ilçesi'nin doğu-güneydoğusunda olan bu dağın buluntu alanı Diyarbakır'dan ziyade Batman il merkezine yakındır ve merkezin güneybatısındadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Dicle Nehri'nin güney yakasında kalan bu konaklama yeri, yüksek bir kuvaterner terası üzerinde yer almaktadır. Batman Su ile Dicle'nin birleştiği yerin yaklaşık 6.5 km batısında, Salat Su'nun Dicle'ye döküldüğü yerin güneydoğusunda bulunmaktadır. Tavya Sirtı adı verilen sırt, Dicle Nehri'ne doğru bir burun şeklinde yuvarlak bir çıkıntı yapmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1990 yılında G. Algaze, R. Breuninger, C. Lightfoot ve M. Rosenberg tarafından yürütülen Dicle-Fırat Arkeolojik Keşif Projesi çerçevesinde Dicle üzerinde, Bismil Çayı'ndan Batman Su'ya kadar yapılan araştırmada bulunmuştur. Boyutları bildirilmemekle birlikte, buluntu alanının merkezindeki 100 metrekarelik bir kısımda, 100 adet parça bulunmuştur. Buluntu yeri yapılacak olan barajdan kısmen etkilenecektir.

Küçük Buluntu

Yöredeki diğer buluntu yerlerinde (Okçu, Büyükbüziya, Sincanlı vd.) olduğu gibi Tavya Sirtı'nda da araştırmacılar tarafından Raman Endüstrisi adı takılan tipte alet ve artıkları bulunmuştur. Bu endüstrinin genel özelliklerinden söz edilmekle birlikte, Tavya Sirtı bulgularından bağımsız olarak bahsedilmemektedir (Alet tipleri ve diğer özellikleri için bak. Algaze et al. 1991:186). Hakim tiplere bakılarak bu endüstri, şimdilik, erken Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Dicle'nin bu kısmı özellikle mağara ve kaya sığınağı açısından çok zengindir. Yakın çevrede çakmaktaşı yataklarının var olup olmadığı söylenmemektedir.

Kaynakça

Algaze et al. 1991:185, şek.2b (135 no'lu bul.yeri)

Tekeköy-Fındıcak

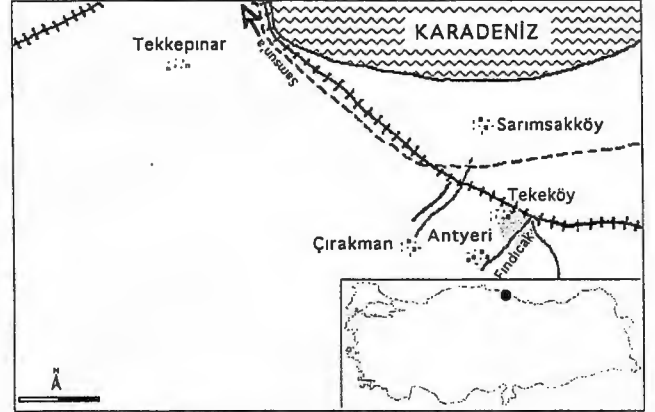
Kaya Sığınağı

Koordinat 41° 12' -13' K, 36° 28' D
Harita Pafta No F 36
Bölge Karadeniz
İl Samsun
İlçe Merkez
Köy Tekeköy

Araştırma Yöntemi ☐ YüzeY Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☒ EP

Yeri Samsun il merkezinin yaklaşık olarak 14 km güneydoğusunda, Çarşamba Ovası'nın batıya doğru olan uzantısında bulunan Tekeköy'ün güneyinde, Ayıtepesi ve Karabüyük dağlarından çıkan Fındıcak ve Çınarlık Deresi'nin suladığı vadide. Günümüzde Samsun'un bir semti haline gelmeye başlanan Tekeköy (veya Tekkeköy) kısmen kıyı ovasına, kısmen vadinin iki yanındaki tepelerin yamaçlarına yayılmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Güneyindeki dağları ormanlık örtü ile kaplı olan köyün hemen güneyinde yer alan vadiye aşınmayla meydana gelmiş büyük kaya kütleleri ve sırtlarında ise günümüzde ekilen tarlalar bulunmaktadır. Çevrede tatlısu kaynakları mevcuttur. Samsun-Çarşamba tren ve karayolu vadinin Karadeniz'e bakan ağzının altından geçmektedir. Vadinin kıyı ovasına açılan yamaçlarında kaya sığınaklarını ve mağaraları görmek mümkün olabilmektedir. Yapılan araştırma sonucunda burada 2 mağara, 30 küçük, 6 büyük kaya sığınağı tespit edilmiştir. Bu sığınaklar içinde ön dolgusunda iki yüzey büluntusu veren ve derenin bugünkü yatağından birkaç metre yüksekte olan kaya sığınağı kazı için tercih edilmiştir. Kazıyı yöneten bilim adamları bu kaya sığınağına "A" kaya sığınağı adını vermişlerdir. Bu isimlendirmede sıra veya başka bir öğenin rol oynadığı bildirilmemektedir. Yayınlarda vadi planının gösteren bir haritada verilmediği için bu kaya sığınağının gene de tam nerede olduğunu diğer kaya sığınakları ile ilişkilerini bilmemekteyiz. Gene kazı sistematığı konusunda da bir bilgi verilmemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

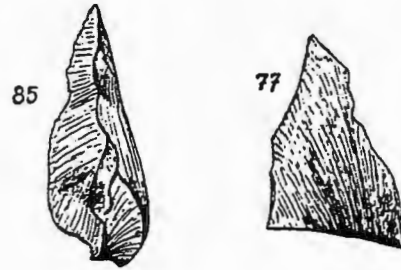
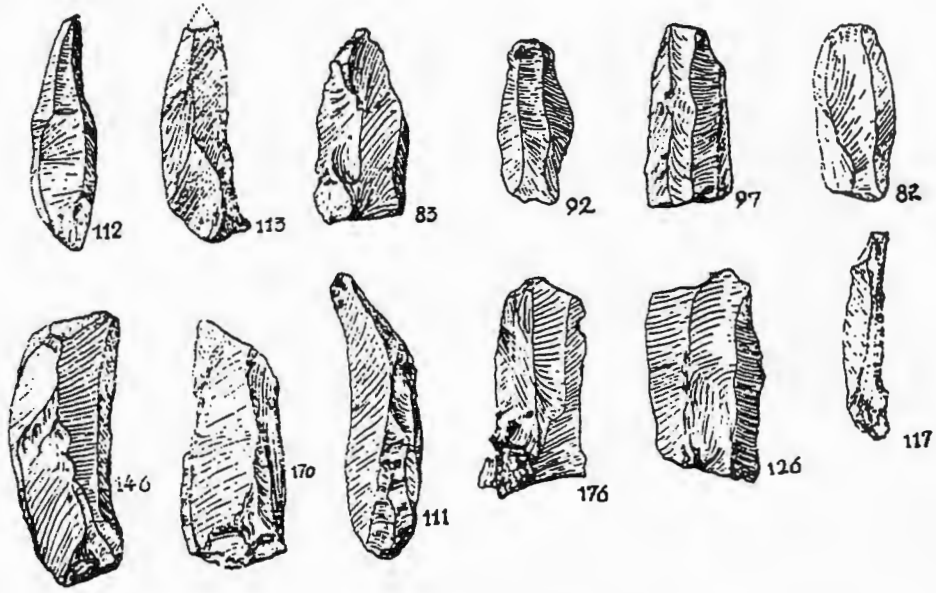
TEKEKÖY "A" olarak isimlendirilen kaya sığınağı, 1940 yılında Kılıç Kökten, Nimet Özgüç ve Tahsin Özgüç'ün başkanlığında bir ekip tarafından olasılıkla Kılıç Kökten'in yönetiminde kazılmıştır [Kökten et al. 1945:382-383].

Tabakalanması konusunda Kılıç Kökten'in verdiği sonuçlarla, daha sonra 1941 yılında kazı mahalline giden Şevket Aziz Kansu'nun verdiği sonuçlar nedense birbirini tutmamaktadır. Kökten, kaya sığınağının taban seviyesinden 320 cm kadar derine inildiğini ve on tabaka tespit edildiğini anlatmaktadır. 64 cm kalınlığında olan birinci tabaka, geç devir (?) çanak çömlek parçaları vermektedir. 96 cm kalınlığındaki ikinci tabaka ile 38 cm kalınlığındaki üçüncü tabakada koyu renkli, derinleştikçe sararan kum katmanları görülmektedir. Bu iki tabakada yontma taş aletler ile birlikte hayvan kemikleri bulunmuştur. Bu tabakanın altında yer alan ve tümü 122 cm kalınlığı bulan altı tabaka arkeolojik kalıntı vermeyen iri çakıllı ve kumlu tabakalardır.

Kansu ise kazı açma kesitinden beş tabaka olduğunu ifade etmektedir. 38 cm kalınlığındaki ince taş, kum ve kumlu topraktan ibaret olan hümöslü birinci tabaka, yaklaşık 96 cm kalınlığında içinde minik yontma taş aletler ve hayvan kemikleri olan ikinci tabaka, 68 cm kalınlığında olan içinde çok az minik taş aletli, killi kumlu üçüncü tabaka, sarı kum karışık çakıl taşı dördüncü tabaka ve en sonunda da iri çakıl taşı beşinci tabakanın var olduğu Kansu tarafından açılan kısımdaki keside bakılarak tarif edilmektedir [Kansu 1944:673,677-682].

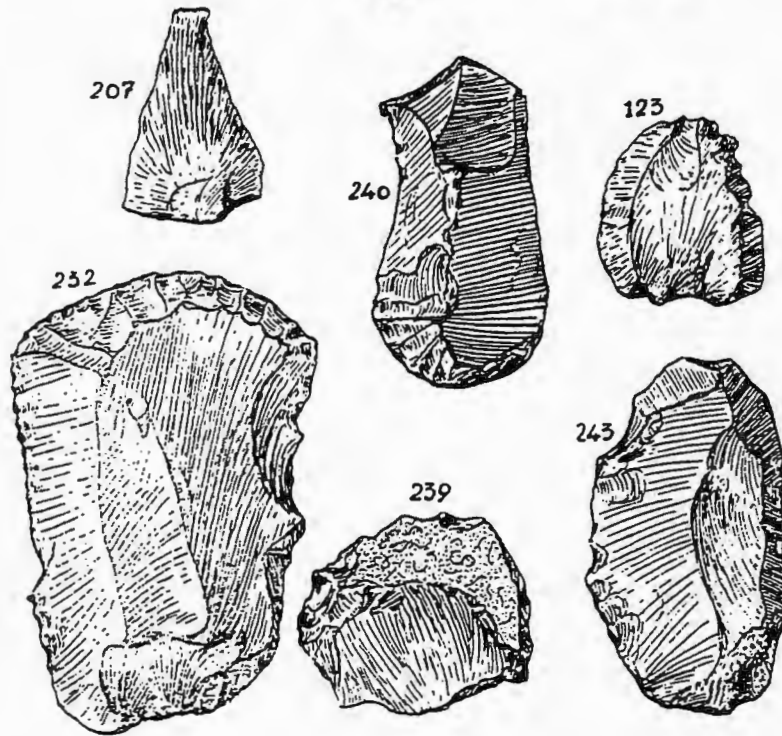
K. Kökten gene 1940 yılında, vadinin Karadeniz'e bakan ağzında ve vadi içindeki kaya sığınaklarının sekilerinde dağınık bir şekilde yontma taş aletler bulmuştur [Kökten 1941:124, Kökten 1944a:470]. Yalçinkaya bu bulunan aletlerden biri olan iki yüzeylinin Tekeköy'ün (olasılıkla Samsun il merkezinin) 12 km güneydoğusunda Samsun-Çarşamba tren yolu üzerinde ele geçirildiğini ifade etmekte ve bu buluntuyu Tekeköy buluntusu olarak isimlendirmektedir [Yalçinkaya 1985:429].

1

İ.KİLLİ

2

1. Kansu 1944: şek.
3/112,113,83,92,97,82,146,170,111,176,
126,117
2. Kansu 1944: şek.
4/85,77,207,240,123,232,239,243

Küçük Buluntu

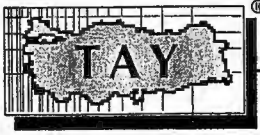
"A" olarak isimlendirilen kaya sığınağında yapılan kazı sonucunda Kökten ve Kansu'nun ikinci ve üçüncü tabaka olarak işaret ettikleri tabakalarda, mikrolit yontma taş aletler bulunduğunu anlamaktayız. Bu taş aletlerin bazılarında açıkca düzelti yer almaktadır. Bunlar, Kuzeybatı Avrupa'da görülen mikrolit endüstrilerdeki buluntulara benzemektedir. Kansu, mikrolitleri, mikroburin, mikrokazıyıcı ve tıpsız mikrolit olmak üzere üç grupta incelemektedir [Kansu 1944:673, 677-682, şek.2-4]. Bostancı ise, Beldibi ve Belbaşı Epipaleolitik Çağ endüstrilerini incelerken, Tekeköy buluntularına da değinmekte, bunların çoğunun gerçek mikrolit endüstri olmadığını, ancak dilgi üzerindeki bir kalemle, yonga üzerine yapılmış bir uç kazıyıcının tipik mezolitik aletlerden sayılabileceğini ileri sürmekte ve diğer kazıyıcıların ise Üst Paleolitik karakterde olduğunu kabul etmektedir [Bostancı 1967b:58-59]. Kazıda yontma taş alet endüstrilerinden başka at, manda gibi hayvanlara ait kemik ve diş kalıntıları da bulunmuştur. Bunlar üzerine ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır.

Kökten vadi içinde sekilerde bulunduğu iki aletten küçüğünün dioritten, büyüğünün ise bazalttan yapılmış olduğunu ve bunların Moustérien uç ve kazıyıcı özelliklere sahip olduklarını bildirmektedir. Tren yolu yakınında ele geçen iki yüzeylinin ise andezitten yapılmış olup Acheuléen özellikler gösterdiği anlatılmaktadır. Sürüklenmeden dolayı çok aşınmış olan iki yüzeylinin gerçek buluntu yerini arka planda kalan dağlarda aramak gerekmektedir.

Kaynakça

- Kökten 1941:124
- Kökten 1944a:470
- Kansu 1944:673,677-682, şek.2-4
- Kökten et al. 1945:382-383
- İnan 1947:123
- Kökten 1947c:224
- Kökten 1951:202
- Bostancı 1952:140
- Kökten 1952a:170-171
- Goetze 1957:16
- Kinal 1962:11
- Bostancı 1967b:58-59
- Yalçinkaya 1981:214
- Yalçinkaya 1985:429

Tıkalı Mağara

Mağara

Koordinat 36° 08' K, 35° 54' D
Harita Pafta No P 35
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Samandağ
Köy Mağaracık

Araştırma Yöntemi

○ Yüzey Araştırması ● Kazı

Dönem

□ AP ☒ OP □ ÜP □ EP

Yeri

Antakya il merkezinin güneybatısında, Samandağ İlçesi'nin kuzeybatısında Mağaracık Köyü civarında, Merdivenli Mağara (1. Mağara) ile 2. Mağara arasında, ama onlara nazaran daha yüksekte yer almaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi

Mağaranın ismi Muzaffer Şenyürek ve Enver Yaşar Bostancı tarafından, ağızına kadar molozla dolu olduğu için verilmiştir. Tavanına kadar dolmuş olması sonucunda, mağara ağzının üç ayrı giriş gibi görüldüğü, iç kısımda ise bu ağızların birleşerek mağaranın geniş bir oturma alanına sahip olduğu iddia edildiyse de yapılan kazıda gene de orta kısımda 3.5 m'de, batı kısımda ise 7.5 m'de mağaranın son bulduğu anlaşılmıştır. Olasılıkla sığ bir mağaradır. Gene araştırmacılar tarafından mağaranın deniz seviyesinden 83 m yüksekte olduğu belirtilmektedir. Tıkalı Mağara'nın biraz yukarısında kayaya oyulmak suretiyle meydana getirilen bir su yolunun varlığı da ilginçtir.

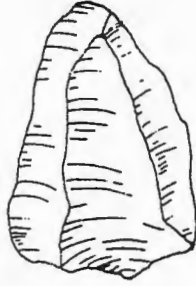
Araştırmalar ve Tabakalanma

1958 yılında, Antakya Bölgesi'nde özellikle Samandağ İlçesi yakınlarında araştırma ve kazılar yapan Muzaffer Şenyürek ve Enver Yaşar Bostancı tarafından bulunmuş o yıl ilkbahar aylarında mağaranın ancak ağız kısmında küçük bir kazı yapılabilmektedir. 1958 yılında sonbahar aylarında ise bu kazı çukurunun bitişiğinde ve batısında açılan 4.7 x 4 m boyutlarında yeni açma ile kazı alanı büyütülmüştür. Buna karşılık 1959 yılı kazı döneminde, ancak eski kazılan çukurların kuzey ve doğusunda yeni açmalar açılabilmiştir. Bu yeni açmaların boyutları ise verilmemektedir. Mağaranın tabakalanması konusunda, kazı başkanları mağarada tek tabakanın olduğunu ve Orta Paleolitik Çağ özellikleri taşıyan yontma taş alet ve artıkların günümüz yüzeyinden 145-180 cm derinlikte çıkmaya başladıklarını aktarmaktadır. Üstte yer alan ve Paleolitik Çağ açısından olasılıkla verimsiz olan bu tabakanın mağara tavanının çeşitli sebeplerle çökmesinden kaynaklanan molozlarla dolu olduğu anlaşılmaktadır. Bu moloz tabakasının alt kısımlarında Roma Çağı'na ait künklerin bulunuşu, molozların günümüze yakın bir zamanda oluştuklarını göstermektedir.

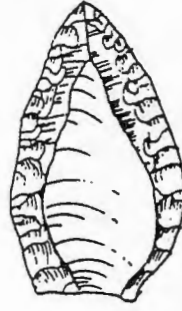
Altta yer alan Paleolitik Çağ tabakasının kalınlığı ise Şenyürek'e göre 135-145 cm arasında değişmektedir. İçinde yer yer kırmızı toprak ceplerde bulunan sarı renkte toprağa sahip olan Paleolitik tabakada kalker çimentosu oluşumları da görülmektedir. Paleolitik tabakanın en altında, içinde fosil memeli hayvanlara ait kemik ve dişler, yontma taş aletler ve ocak izleri görülen, çok sertleşmiş kalın bir tabana rastlanmıştır ve kazı güçlüğü çekildiğinden kazıya bu kısımda son verilmiştir. Bu şekilde ana kayaya ulaşamadığı anlaşılmaktadır. Kazı başkanları bu konuda en ufak bir ipucu vermemektedirler.

Küçük Buluntu

Tıkalı Mağara'nın kazı sonucunda gün ışığına çıkarılan ve Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen yontma taş alet endüstrisi, Anadolu'da Paleolitik Çağ'a tarihlenen yerleşme yerleri arasında ayrıntılı bir şekilde incelenen endüstriler arasındadır. Alet ve artıkların çoğunluğu sileksten yapılmıştır. Özellikle yongalar arasında sert kum taşından yapılanların olduğu da saptanmıştır. Buluntularda patina renklerin farklı farklı oluşunu, kazıyı yönetenler çakmaktaşı yumrularından çok çakmaktaşıdan çakılların kullanımına bağlamaktadırlar. Genelde Levallois-Moustérien tipte işlenmiş aletler görülmektedir. Endüstride yongalar ve dilgiler daha fazladır. Bulunan küçük boyutta alet tiplerini ayrıntıya girmeden özetlersek, uçlar, yan kazıyıcılar, uç kazıyıcılar, kalemler, deliciler, bıçaklar ve satırların var olduğu görülmektedir [Şenyürek 1958b:lev.I,II,IV-VII ve Şenyürek 1959a:9-22, lev.I-XIV]. Pek kemik alet bulunamamıştır. Şenyürek ele geçen yontma taş

1

2

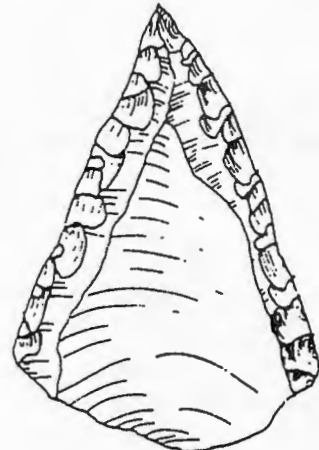
3

4

5

6

1. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.3/c
2. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.3/f
3. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.3/b

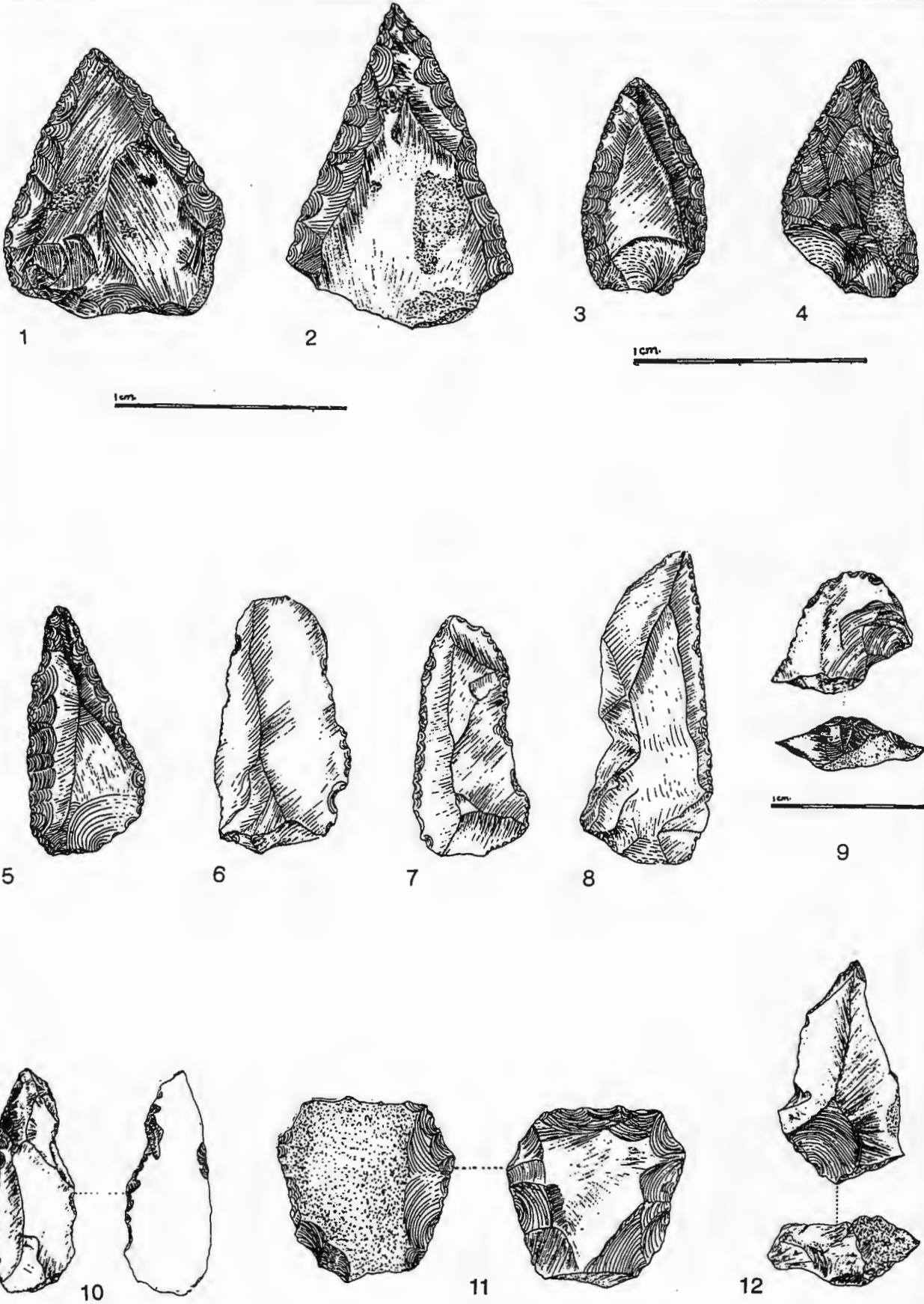
4. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.3/d
5. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.3/a
6. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.3/e

endüstrinin, Avrupa tipolojisinde Moustérien'e yaklaşmakla beraber daha çok Levalloisien karakterde, Filistin'e göre ise üst Levalloiso-Moustérien endüstrisinin benzeri olduğuna işaret etmektedir.

Kaynakça

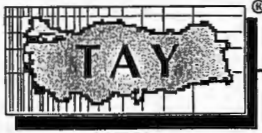
- Şenyürek 1958a:443
Şenyürek 1958b:57-60, lev.I/res.1-2,
II/res.1, IV-VII
Şenyürek 1959a:9-22, lev.I-XIV
Şenyürek 1959b:688
Mellink 1960:58
Şenyürek 1960:707-708
Mellink 1961:37
Şenyürek 1961b:518
Kinal 1962:10
Mellink 1962:72
Alkım (U.B) 1963:71
Minzoni-Deroche 1988:277

1-2. Şenyürek 1959a: lev.IV/3-4
3-4. Şenyürek 1959a: lev.V/5-6
5. Şenyürek 1959a: lev.V/4

6-8. Şenyürek 1959a: lev.VII/1-3
9. Şenyürek 1959a: lev.VI/3
10. Şenyürek 1959a: lev.VI/1

11. Şenyürek 1959a: lev.XIII/1
12. Şenyürek 1959a: lev.XI/3

Tilbaşar

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 52' K, 37° 31' D
Harita Pafta No O 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Oğuzeli
Köy Tilbaşar

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ KazıDönem ☐ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yer Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda, Gaziantep-Akçakoyunlu karayolunun doğusunda, Tilbaşar Ovası'nda (Yeni adıyla Oğuzeli Ovası).

Konumu ve Çevresel Önemi

Gaziantep il merkezinin güney kısmında, Suriye sınırına kadar uzanan bölgede yer alan Tilbaşar ovasını Secir Suyu (Alleben) sulamaktadır. Ovanın batı kısmında ise Tüzel suyu akmaktadır. Tilbaşar Köyü yaklaşık olarak ovanın orta kısmında yer almaktadır. Çevresindeki su kaynakları günümüzde oldukça fakirdir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1950 yılında Refakat Çiner, Gaziantep İli'nin güney kısmında yoğunluk kazanan araştırmasında Tilbaşar Köyü yakınında, bulunuş şekli ve yerini açıklamadığı, ancak köyün yakınında olduğunu haritasından anladığımız bir yerde taş aletler toplamıştır. Bu bulunan yontma taş aletlerin belirgin bir alandan toplanıp toplanmadıkları da bilinmemektedir.

Küçük Buluntu

Bu buluntular, Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen 3 adet Levallois-Moustérien alet ile Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen 4 adet alettir. Çiner buluntular hakkında da ayrıntılı bir bilgi vermekten kaçınmaktadır. Tilbaşar Ovası'nda Paleolitik Çağ buluntu yerlerinin çok sistemli ve yoğun olarak yapılması gerekmektedir.

Kaynakça: Çiner 1958:127

Tombultepe

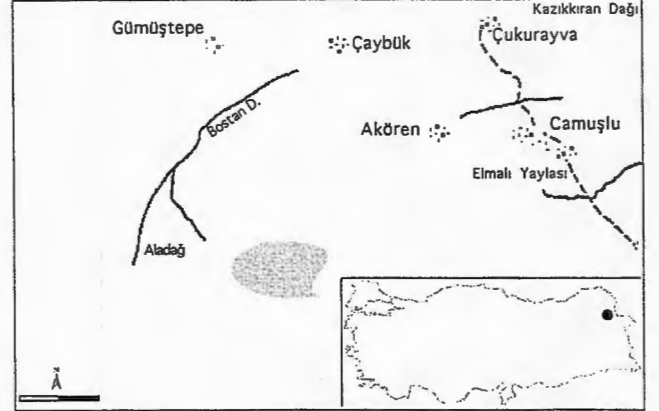
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 40° 10' K, 42° 56' D
Harita Pafta No H 49
Bölge Doğu Anadolu
il Kars
ilçe Kağızman
Köy

Araştırma Yöntemi: ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem: ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Kars il merkezinin güneyinde, Kağızman ilçesi'nin batısındaki 3.134 rakımlı Aladağ'ın doğu eteklerinde, Yazılıkaya kaya resimlerinin yaklaşık 6 km güneyinde Tombultepe adı verilen alanın yamaçlarında.

Konumu ve Çevresel Önemi

3.134 m rakımlı olan Aladağ, Doğu Anadolu'nun önemli dağlarından. Aras Nehri'nin bazı kolları bu dağdan doğmaktadır. Kökten dağın eteğinde bulunduğu buluntuların Tombultepe'nin ne tarafında, ne şekilde bulunduğu konusunda ayrıntılı açıklamalar yapılmamaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

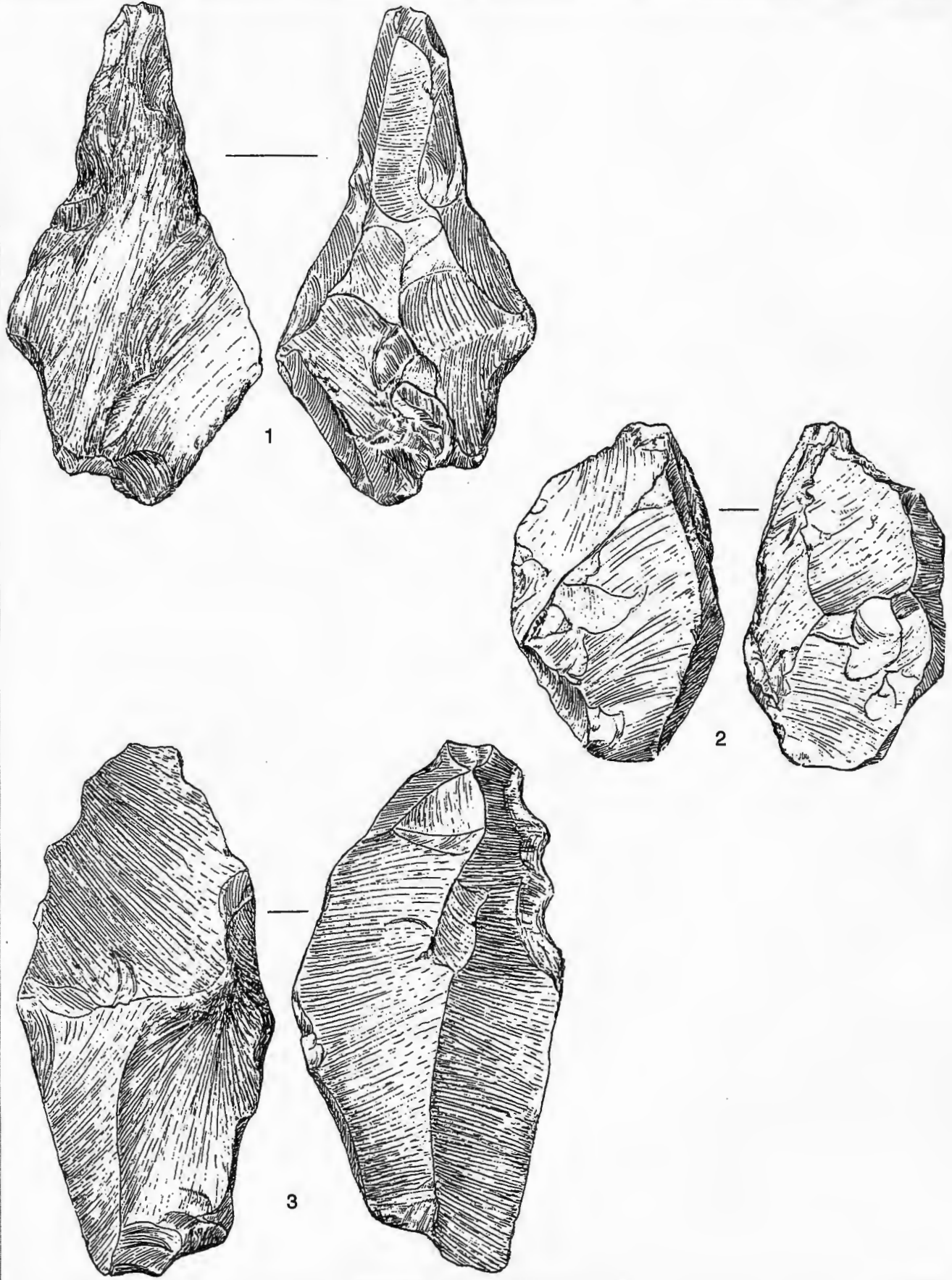
Kılıç Kökten'in 1969 yılında Camuşlu Köyü civarındaki kaya resimlerini saptamaya dönük yüzey araştırması sırasında tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Kökten, bazalttan (?) yapılmış Chelléen (yeni terimleme ile Abbevillien) tipte iki yüzeyliler (el baltaları) ve iri yonga aletler bulmuştur [Kökten 1975:res.76l,2,3]. Yayınlananlar dışında başka buluntuların var olup olmadıkları ve özellikleri hakkında hiçbir bilgi verilmemektedir.

Kaynakça

Kökten 1975:102, res.7.1-3

1. Kökten 1975, Şek. 7/3
2. Kökten 1975, Şek. 7/1
3. Kökten 1975, Şek. 7/2

Topraklık Mevkii

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 05' K, 37° 20' D
Harita Pafta No N 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi

● YüzeY Araştırması ○ Kazı

Dönem

☒ AP ☒ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri

R. Çiner'in haritasından bu buluntu yerinin yaklaşık olarak Gaziantep il merkezinin 3-4 km kuzeybatısında olduğu görülmektedir. Şematik planımızda bu yer yaklaşık olarak gösterilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Gaziantep il merkezinin kuzeyinde hafif tepelik düzlükler bulunmaktadır. Buluntu yerinin tam kesin yeri verilmediği için coğrafik özellikleri hakkında fazla bir bilgi aktaramıyoruz.

Araştırmalar ve Tabakalanma

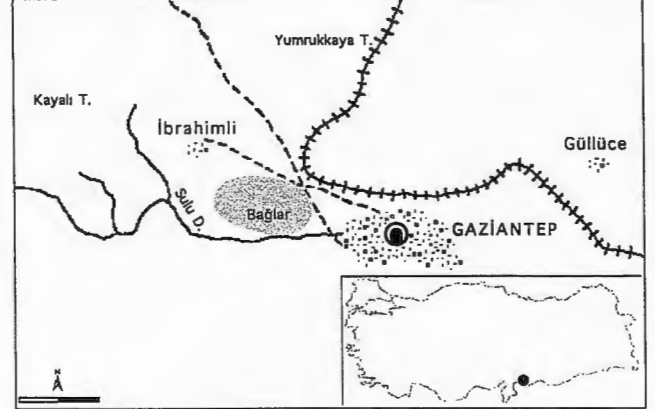
R. Çiner 1950 yılında Gaziantep çevresinde yaptığı araştırmada birçok buluntu yeri arasında Topraklık mevkiini de tespit etmiştir.

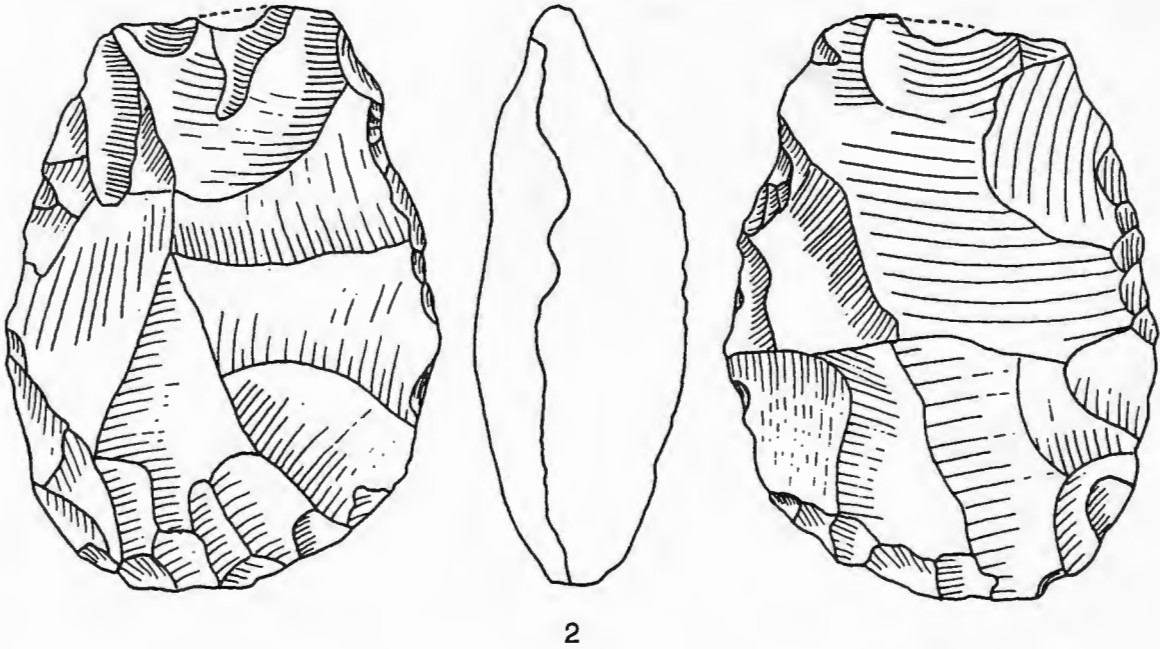
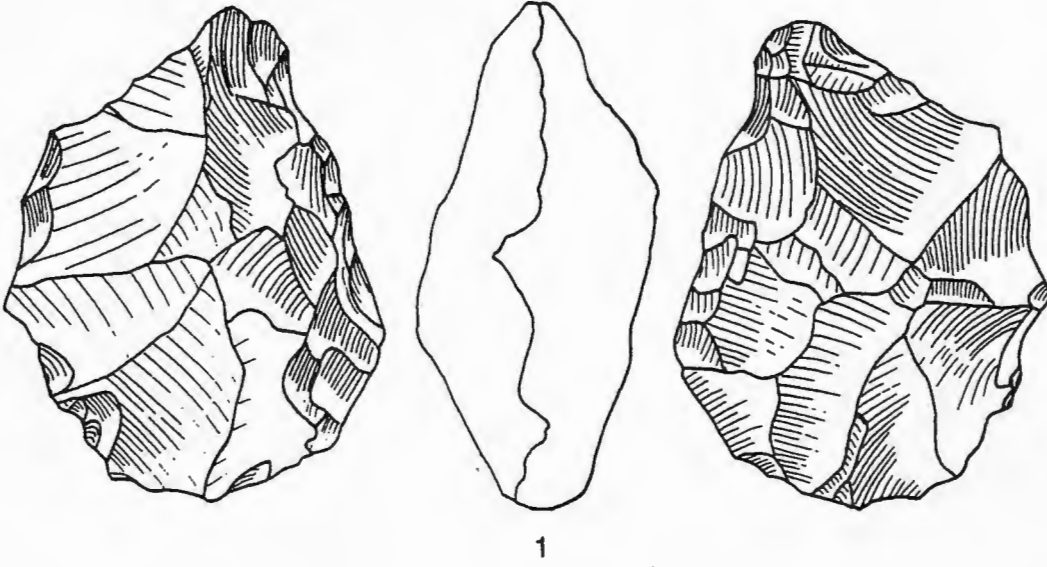
Küçük Buluntu

Araştırmacıya göre Topraklık mevkiinde iki adet Clactonien yonga (AP), 5.4 x 12.8 cm boyutlarında 1 adet Micoquien iki yüzeyli balta (el baltası) (?), 10 adet Levalloisien yonga, 72 adet Levalloiso-Moustérien alet (OP), 49 adet Aurignacien karakterde parça (ÜP) ve 3 adet mikrolit (EP?) bulmuştur [Çiner 1958:126-127]. Çiner aletler ve diğer buluntular hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemekteyse de tümünün çakmaktaşıdan yapıldığını tipolojik açıdan Anadolu'nun diğer yerlerinde bulunanlara benzediğini ileri sürmektedir. Yalçinkaya ise olasılıkla Çiner'in bulduğu bir iki yüzeyli baltanın fotoğrafını yayınlamaktadır. [Yalçinkaya 1985:417, res. 13 a-b]. Bu mevki Gaziantep bölgesinin Alt Paleolitik yerlerinden biri olarak sayılmaktadır. Buluntular Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde saklanmaktadır.

Kaynakça

Çiner 1958: 126-127
Yalçinkaya 1985: 417, lev.13a-b
Taşkıran 1990:79 ve 83 no'lu fişler

1. Taşkiran 1990: 83 no'lu fiş
2. Taşkiran 1990: 79 no'lu fiş

Tuz Gölü

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 08' K, 33° 22' D
Harita Pafta No J 30
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Şereflikoçhisar
Köy

Araştırma Yöntemi ☉ Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Ankara il merkezinin güneydoğusunda, Şereflikoçhisar İlçe'sinin kuzeydoğusunda, Büyük Tuz Gölü'nün kuzey ve doğu sahilindeki plajlarda, kuzeydoğu kıyısında 100 rakımlı bir tepelik üzerinde.

Konumu ve Çevresel Önemi

Araştırmacılar buluntu yerleri hakkında ayrıntılı açıklamalar yapmadıkları için herhangi bir bilgi aktaramıyoruz. Müller-Beck'in buluntu yerinin ise, üzeri çakıllı kum ile örtülü bir tepe olduğunu biliyoruz.

Araştırmalar ve Tabakalanma

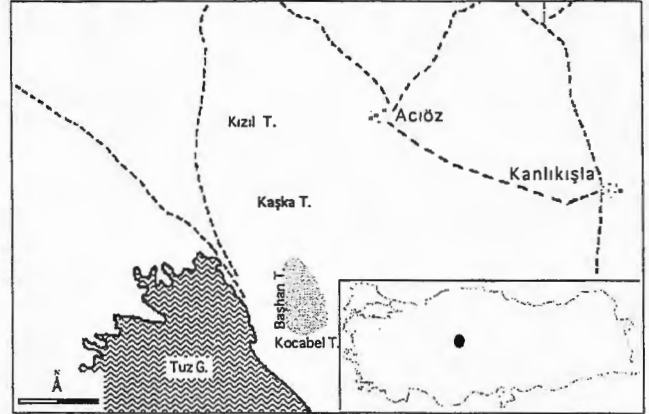
Şevket Aziz Kansu, 1938 yılında gölün plajlarında Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek yontma taş aletlerden ancak birkaç tane toplayabilmiş, H. Müller-Beck ise aynı gölün kuzeydoğu kıyısında 1959 yılında ancak bir alet bulabilmiştir. Kansu, Şereflikoçhisar yakınlarındaki bir mağara önünden obsidienden aletlerle, çanak çömlek parçaları toplamıştır. Mağarada herhangi bir sondaj yapılmamıştır.

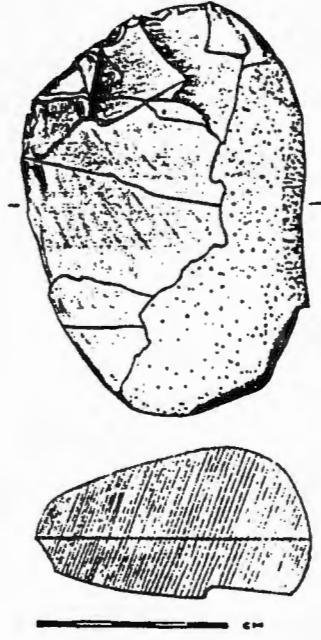
Küçük Buluntu

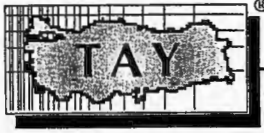
Kansu, olasılıkla gölün kuzey kesimindeki plajlarda çakmaktaşıdan tipik Moustérien uçlar bulmuştur [Kansu 1939:96, lev.LXXVII]. Müller-Beck ise 11.2 cm boyutunda, ince taneli bir moloz taştan yapılmış bir kazıyıcı (?) ele geçirmiştir. Oldukça eski görünümlü bu taş aletin kenarları yongalanmış, hem dar hem uzun kenar boyunca sığ düzeltilelerle alet şekillendirilmiştir [Müller-Beck 1960:res.1-2]. Keskin kenarlarını patina örtmüştür. Aletin bulunduğu yerin tabakalanması açısından bir bilgimiz yoktur. Müller-Beck eski bir el baltası kültürüne ait olabileceğini ve böylelikle Alt Paleolitik Çağ endüstrilerine ışık tutabileceğini, benzerlerine Avrupa ve Afrika'da rastlandığını ifade etmektedir.

Kaynakça

Kansu 1939:96
Müller-Beck 1960:112-114

Uluk Mevkii

Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 37° 28' K, 38° 18' D
Harita Pafta No U 50
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Şanlıurfa
İlçe Bozova
Köy Dutluca Mahallesi

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem

□ AP □ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri

Şanlıurfa İli sınırları içinde, Bozova İlçesi'nin yaklaşık 23 km kuzeybatısında, Karababa Baraj kampının 1 km kadar güneybatısında, Eskin (Sam) Köyü'nün 2.5 km kuzeydoğusunda, Fırat Nehri'nin güney yakasında, Fırat'a bakan kayalıkların üzerindeki düzlük ve bu düzlüğün yakın çevresi. Atatürk Barajı'nın dolgusu bu yörede olduğu için buluntu yeri günümüzde tamamen tahrip edilmiştir. Kodu U 50 / 14.

Konumu ve Çevresel Önemi

1992 yılından itibaren kısmen su altında kısmen baraj inşaatı dolayısıyla tahrip edilen yer Fırat'a hakim bir konumdaydı. Büyük tepeye doğru sivri bir yükselti ve derin bir dere yatağı, Eskin Köyü'ne doğru geniş bir düzlük bulunmaktadır. Tepenin üzerinde püskürük kayalar geniş bir alanı kaplamaktadır. Kayalık düzlüğün olduğu yerde eski Uluk Köyü'nün kalıntıları bulunmaktadır. Çakmaktaşı buluntu alanı yaklaşık olarak 400 m çapındadır. Genelde alet ve artıklarının dağılım sınırlarını saptamak olanaksızdır. Buluntuların yoğunluk oranları tespit edilemeden toplama yapılmıştır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

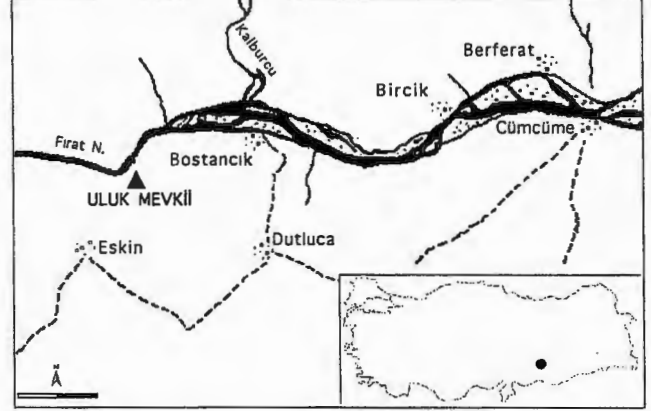
1977 yılında Mehmet Özdoğan yönetiminde yapılan Aşağı Fırat Projesi yüzey araştırması çerçevesinde ilk defa tespit edilmiştir.

Küçük Buluntu

Çok sayıda yonga ve bir kaba dilgi çekirdeği, çekirdek yenileme parçaları, yongalar üzerine yapılmış yuvarlak kazıyıcılar, ön kazıyıcılar, iç bükey kazıyıcı, delici, uçlar, kenarları devamlı sarp düzeltili dilgiler vd. bulunmuştur. Özdoğan'ın yorumuna göre aletler Üst Paleolitik ve olasılıkla Epipaleolitik Çağ'a aittir.

Kaynakça

Özdoğan 1977:174-175
Albrecht et al.: 1990:125

Uzağıl

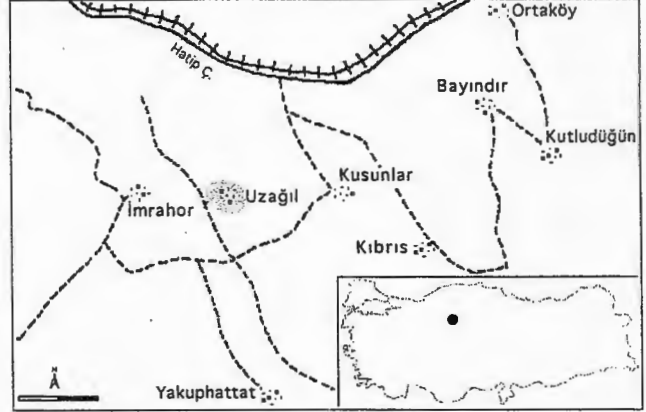
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 53' K, 32° 56' D
Harita Pafta No I 29
Bölge İç Anadolu
İl Ankara
İlçe Merkez
Köy Uzağıl

Araştırma Yöntemi ● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Ankara il merkezinin 11 km güneydoğusunda, İmrahor ve Kusunlar köyleri arasında, günümüzde bir çiftlik yeri olan Uzağıl'da (Uzal Köyü).

Konumu ve Çevresel Önemi

Ankara il merkezinin güneydoğusunda Elmadağ doğru olan kısımda, dalgalı ve tepeli bir ortam ile karşılaşmaktadır. Günümüzde artık il merkezi sınırları içine giren Uzağıl Köyü'ndeki bu buluntu yeri hakkında Campbell-Thompson ayrıntılı bir bilgi vermemektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1909 ve 1910 yıllarında R. Campbell-Thompson Uzağıl Köyü yakınlarında Paleolitik aletler bulmuştur.

Küçük Buluntu

Bu buluntuların en önemlisi andezitten yapılmış badem biçiminde, 14.5 cm uzunluğunda yatay kesiti sivri oval olan bir iki yüzeylidir (el baltası). Bu buluntunun tipolojik özellikleri açısından çeşitli yorumlar yapılmıştır. Şevket Aziz Kansu bu baltayı Chelléen (Yeni terimleme ile Abbevillien) tipine sokmaktadır. Ayrıca üçgen biçimli rende gibi bazı Orta Paleolitik Çağ yontma taş aletleri de bulunmuş olduğunu başka yayınlardan da öğreniyoruz. Bittel ve Kansu ise diğer aletlerin Moustérien tipte olduklarını ifade etmektedir [Bittel 1934:8,134]. Yalnız aletler hakkında ayrıntılı açıklamalar yapılmamaktadır. Uzağıl, Türkiye prehistoryasında ele geçen ilk Paleolitik aletlerden birinin buluntu yeri olduğu için bir çok araştırmacının Paleolitik ile ilgili yazılarında yalnız adıyla anılmaktadır. Aşağıda verilen kaynakçaların çoğunda yalnız ismi zikredilmektedir.

Kaynakça

Campbell-Thompson 1910a:71
Campbell-Thompson 1910b:182
Bittel 1932:260
Bittel 1934:8,134
von der Osten 1937b:404
Kansu 1938b:183
Koşay 1939:13
Kansu 1940:1
Pfannenstiel 1941:10,42
Kansu 1943b:3-4
Kansu 1947:227
Goetze 1957:13
Kansu 1971a:216
Yalçinkaya 1981:213
Tomsy 1982:473-474
Yalçinkaya 1985:427

Üçağızlı Mağarası

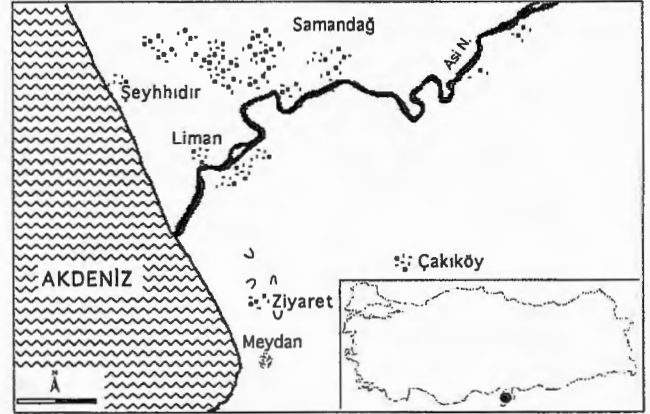
Mağara

Koordinat 36° 02' K, 35° 58' D
Harita Pafta No P 35
Bölge Akdeniz
İl Antakya
İlçe Samandağ
Köy Meydan

Araştırma Yöntemi ☐ Yüze Araştırması ☒ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeri Antakya il merkezinin güneybatısında, Şenköy İlçesi'nin doğu-güneydoğusundaki Samandağ İlçesi'nin güneyinde, Meydan Köyü'nün 1 km kadar güneyinde yer almaktadır. Asî Nehri deltasının güneyindedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Mağara, Kretase kalker kayalığın içinde doğal nedenlerle meydana gelmiştir. Günümüzdeki deniz seviyesinden yaklaşık 18 m yüksektedir. Ağız güneybatıya açılmaktadır. Mağaranın içinde yapılan ölçümler sonucunda 200 metrekarelik bir yaşam alanının var olduğu anlaşılmıştır. Mağaranın yan kaya duvarlarına yapışık olan antropik sediman parçaları 2 m kalınlıktadır. Çok yakınında tatlı su kaynakları vardır. Çevrede özellikle Meydan Köyü'nün içinde ve kuzey kısmında bir çok mağaranın varlığı, yöreyi gösteren 1:100.000 ölçekli haritada işaretlenmiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

Üçağızlı Mağarası 1988-90 yıllarında Angela Minzoni-Deroche yönetiminde kazılmıştır. Kazının ilk yılında, boyutları 9 metrekareyi bulan iki açma açılmıştır. Ancak 50 cm kadar derinliğe kadar inilebilmiştir. Bu kazı çalışmalarında sedimantolojik bakımdan değişiklik gösteren üç tabaka içinde bulunan çeşitli zeminlere (olasılıkla taban) göre toplama yapılmıştır. Zeminlerin üstünde bol miktarda yontma taş alet, kemik ve kabuklu deniz hayvanlarına ait kabuklar bulunmuştur. Tabakalardan birinde bulunan bir örnek günümüzden 32.000 yıl öncesine tarihlenmiştir.

Küçük Buluntu

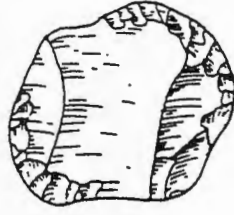
Aletlerin yapılış teknikleri, çekirdekler ve yeniden işlenmiş parçaların yapım biçimlerine göre mağarada, Levant Bölgesi'ndeki eski Aurignacien endüstrileri anımsatan bir yontma taş endüstrisi ile karşılaşılmıştır. Sırtlı dilgiler, çok sayıda eğri kesitli dilgiler vardır. Minzoni-Deroche'a göre mağarada yaşayan Üst Paleolitik Çağ insanları, çakmaktaşı hammadde kaynaklarını, mağaranın kuzeyinde yer alan eski bir Pliosen plajındaki çakmaktaşı topaklarından karşılamışlardır. Olasılıkla alet yapımlarını mağaranın içinde gerçekleştirmişlerdir. Çekirdekler genelde küçük boyutludur. Kabuklu deniz hayvanlarına ait kabuklar mağarada yaşayanların besin ekonomilerinin bir kısmını denizden karşıladıklarını göstermektedir. Minzoni-Deroche, Üçağızlı Mağarası'nın Aurignacien tipindeki aletlerini Lübnan kıyısındaki Antelias Mağarası IV.tabaka taş endüstrisi ile karşılaştırmaktadır. İnce dilgiler mevcuttur. Düzeltili ve düzeltisiz dilgiler, uç kazıyıcılar, deliciler, kalemler ve sırtlı dilgiler alet topluluğunu teşkil etmektedir. Kazı başkanı Antakya'da bulunan Çevlik mağaraları ile birlikte Üçağızlı Mağarası'nı Levant geleneğine bağlı kültür çerçevesi içinde görmektedir. Mağarada kazıların devam etmemesi Hatay'ın Paleolitik kültürleri açısından büyük talihsizliktir.

Kaynakça

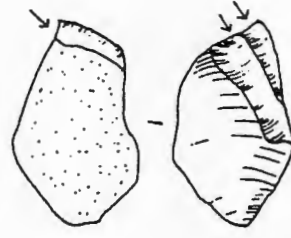
Minzoni-Deroche 1992a:71-74
Minzoni-Deroche 1992b:89-96, şek.1-4
Minzoni-Deroche 1993:149, şek.5.6

1.

2

3

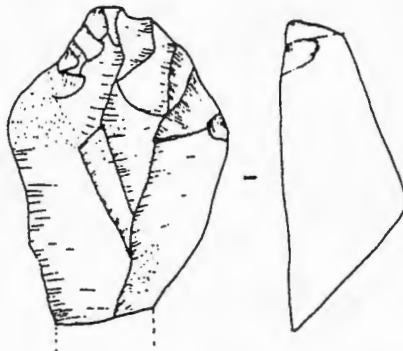
4

5

6

7

0 cm 1 2 3 4 5

1. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/d
2. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/g
3. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/e

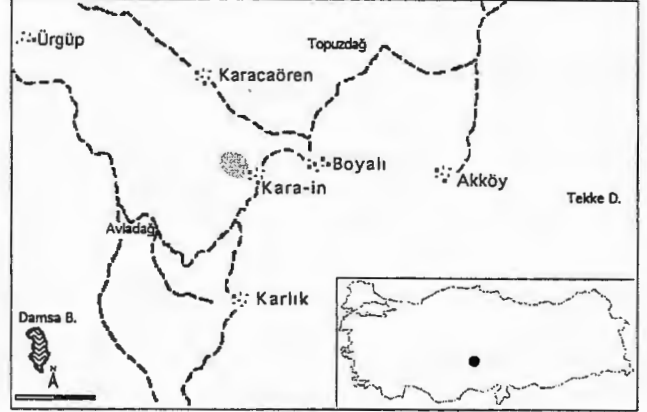
4. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/a
5. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/f
6. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/b

7. Minzoni-Deroche 1993: şek. 5.5/c

Ürgüp Kara-in

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 35' K, 34° 59' D
Harita Pafta No K 33
Bölge İç Anadolu
İl Nevşehir
İlçe Ürgüp
Köy Kara-in

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

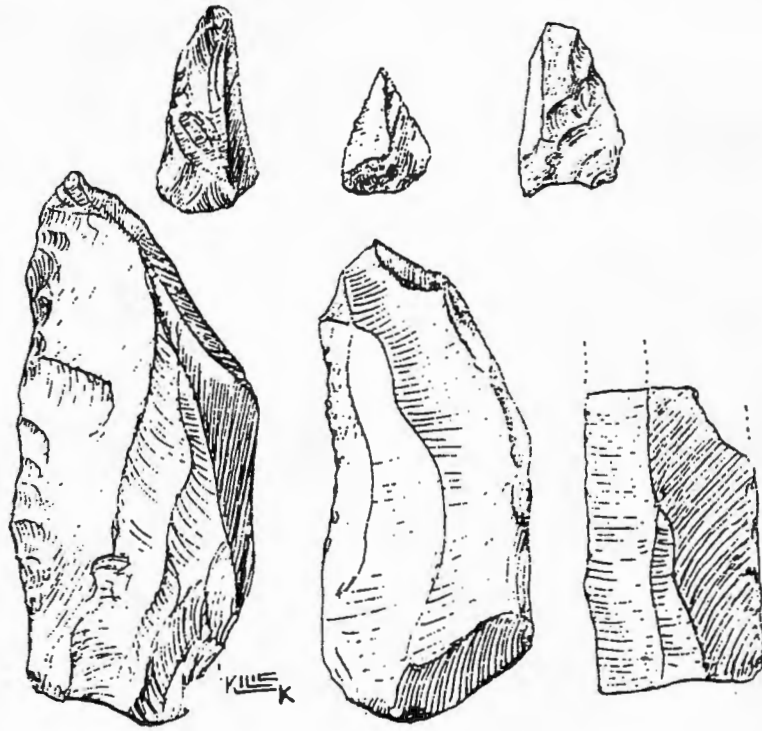
Yeri Nevşehir il merkezinin doğusundaki Ürgüp İlçesi'nin güneydoğusunda, tren yolunun Yavaş İstasyonu istikametindeki vadisinin bir yamacında, vadi yamacına dağılmış gibi bir konumda olan modern Kara-in Köyü'nün üstünde günümüzde tarla olarak kullanılan teraslarda. Bu buluntu yeri Antalya Karain Mağarası ile karıştırılmaması için Ürgüp Kara-in Köyü olarak tanımlanmıştır.

Konumu ve Çevresel Önemi Bu kısımda beş teras tespit edilebilmiştir. Köy yakınında çakmaklık adı verilen çakmaktaşı ocakları bulunmaktadır. Çevrede mağaraların olduğu ve bu mağaraların altından adı verilmeyen bir derenin (Karaözü Deresi ?) aktığı belirtilmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma 1946 yılında, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi içlerinde Afet İnan, I.K. Kökten, Enver Yaşar Bostancı gibi öğretim üyelerinin ve öğrencilerinin olduğu bir gezi ekibinin İç Anadolu Bölgesi'nde yaptıkları araştırma gezisi sırasında yukarıda anlatılan Kara-in mevkiinde çanak çömlek parçaları ile birlikte yontma taş alet bulunmuştur. Yakınındaki dere yatağında da obsidienden yapılmış mikrolitler ve yongalar ele geçmiştir.

Küçük Buluntu Afet İnan başkanlığında, köyden dolayı Kara-in mevki adı verilen yerde yapılan dikkatli toplamada, yontma taş aletler arasında obsidienden Moustérien tekniğinde yapılmış ve İnan'a göre Orta Paleolitik özellikler gösteren iki adet alet dikkati çekmektedir [İnan 1947:şek.1]. Kara-in mevki buluntuları, daha sonra Kökten, Kansu, Bostancı, Şenyürek gibi araştırmacılar tarafından yayınlanmış Paleolitik Çağ ile ilgili yazılarda, Paleolitik Çağ buluntu yerleri arasında her nedense sayılmamıştır. Bu açıdan yayındaki çizimleri Kılıç Kökten tarafından yapılmış bu buluntuların tarihlenmelerini yeni araştırmalara kadar şüpheyile karşılanmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Kaynakça İnan 1947:121-122, şek.1

Üyücükler Mevkii

Konaklama/Işık Yeri

Koordinat 39° 59' K, 26° 59' D
Harita Pafta No I:17
Bölge Marmara
İl Çanakkale
İlçe Çan
Köy Hurmaköy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüze Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

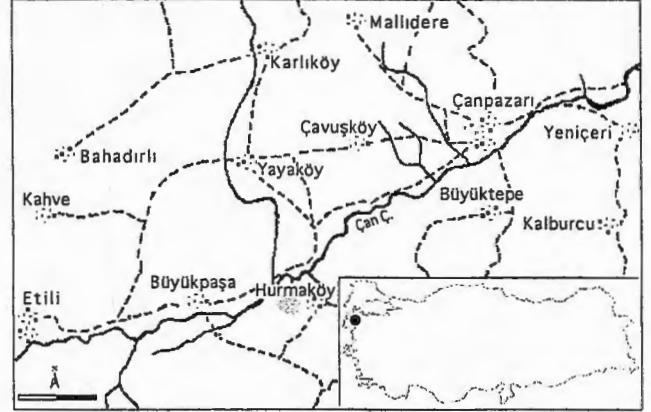
Yeri Çanakkale il merkezinin güneydoğusunda, Çan İlçesi'nin 8 km güneybatısında, Hurmaköy'ün (Kurmaköy) 500 m batısında, Çan-Etili karayolunun ve Kocaçay'ın güneyinde, Üyücükler Höyüğü'nün güneyindeki sırtlarda yer alan I 4 / 3 a-d kod no'lu buluntu yeri.

Konumu ve Çevresel Önemi Dalgalı bir görünümde olan Çan İlçesi'nin güneybatı kısmı Kocaçay (Biga Çayı) tarafından yarılmıştır. Yöre su açısından zengindir.

Araştırmalar ve Tabakalanma 1989 yılında Marmara Bölgesi yüze araştırmaları kapsamında M. Özdoğan yönetimindeki ekip tarafından ilk defa saptanmıştır.

Küçük Buluntu M. Özdoğan, bu sırtlarda dört yerde Orta ve Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen konak yerleri bulunduğunu haberdar etmekte, buluntular ve buluntu yerlerinin konumları hakkında henüz bir bilgi vermemektedir [Özdoğan 1991:346].

Kaynakça Özdoğan 1991:346

Yağlık/Yağlak

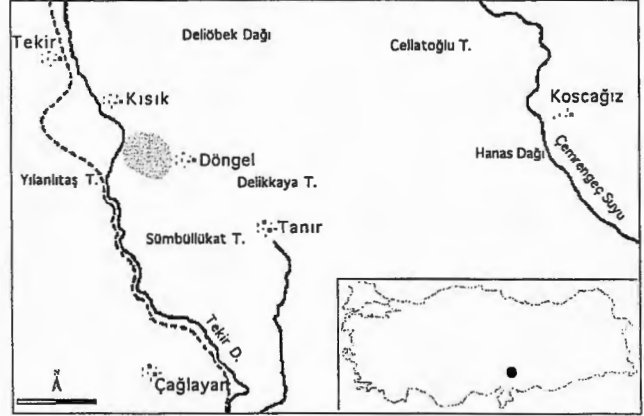
Mağara

Koordinat 37° 51' K, 36° 39' D
Harita Pafta No M 37
Bölge Güneydoğu Anadolu
il Kahramanmaraş
ilçe Merkez
Köy Döngel

Araştırma Yöntemi ○ Yüze Araştırması ● Kazı

Dönem □ AP □ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri Kahramanmaraş il merkezinin kuşuçu 38 km kuzeybatısındaki Döngel Köyü'nün civarında, Eski Döngel Köyü ile 1960 yıllarında bir mezraa olan Kızılburun Mahallesi arasındadır. Kökten mağaranın eski Döngel Mahallesi'ne daha yakın olduğunu bildirmektedir. Mağara Kahramanmaraş-Kayseri karayolunun batısında ve karayoluna çok yakın bir konumdadır. Döngel mağaraları grubu içindedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Mağara yüksek kayalık tepelerle ve derin vadilerle kaplı bir alanda yer almaktadır. Kuzey yönü yüksek dağlarla çevrili olduğu için kış aylarında çevreye nazaran daha yumuşak bir iklime sahiptir. Ağız güneye açıktır. Orta büyüklükte bir mağaradır. Çevrede Kaleblik (Güvercinlik), Develik, Örülü, Direkli, (bak. Direkli Mağarası fişi), Orta Mağaraları, Yassıkarınca, Tütünlü, İsli adlarında başka mağaralar da bulunmaktadır. Mellink, Güngörmez ve Küllük Mağaraları'nın var olduğunu söylemekteyse de bu mağara isimleri Kökten'de geçmemektedir, bu açıdan bu son bilgileri şüphe ile karşılamak gerekmektedir [Mellink 1964:151]. Bu yörenin çok sayıda mağaradan dolayı karstik bir bölge olduğu anlaşılmaktadır. Kökten ilk yayınlarında mağaranın adının Yağlık olduğunu, bildirmektedir. Kahramanmaraş bölgesi hakkındaki son yayınında ise mağaranın adını Yağlak olarak geçirmektedir [Kökten, 1962:40].

Araştırmalar ve Tabakalanma

Yağlık Mağarası 1959 yılında Kılıç Kökten tarafından ziyaret edilmiştir. Kökten mağaranın içinde, tam neresinde olduğunu bildirmediği, 3x4 m boyutlarında bir deneme açması açmıştır. Mağaranın içindeki dolgu kalınlığının 4 m olduğu söylenmektedir (?). Kökten bu kazısı sonucunda, mağaranın günümüzdeki tabanından 110 cm derinliğe kadar siyah renkte, killi ve gübreli gevşek bir toprak ile karşılaşmıştır. Bu tabakanın buluntuları karışıktır. Bu tabakanın altında 100 cm kalınlığındaki ikinci tabakada ise Kökten'e göre Neolitik Çağ'a tarihlenebilecek çanak çömlek kırıkları görülmektedir. Dipte kalan ve 66 cm kalınlığında olan üçüncü tabakada ise çanak çömlek parçalarının kaybolduğu, onların yerine sileksten yapılmış mikrolitli tipik Aurignacien aletlerin bulunduğu bildirilmektedir. Kökten mağaranın içinde gerçekleştirdiği bu kazıda anakayaya ulaşmış olduğunu anlatmamaktadır. Kökten 1960-61 yıllarında ise bölgede yeni bir çalışma yaptığından bahsetmekle beraber, ayrıntılı başka bir bilgi vermemektedir. Yağlık Mağarası'nın Üst Paleolitik ve Neolitik tabakaları arasında Karain ve Öküzin'deki gibi geçit bir seviyeye rastlanmamış olduğu bu yeni çalışmasında kesinleşmiştir.

Küçük Buluntu

Kökten, yaptığı deneme kazısında, üçüncü tabakada bulunduğu çakmaktaşı aletlerin tipik Aurignacien aletler olduğunu ifade etmekle beraber bunlar hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemektedir. Bu açıdan bu buluntuları, şüphe ile Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna Epipaleolitik çağın başına tarihleyebiliriz. Tam anlamamakla beraber mağaranın Üst Paleolitik Çağ endüstrisi içinde uzun uçların, tek veya çift yüzü dilgi kazıyıcıların, Font Robert ve Gravette biçimli uçların da var olduğu anlatılmaktadır.

Kaynakça

Kökten 1960: 47
Kökten 1962a: 40
Mellink 1964:151

Yapı Mevkii

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 39° 43' K, 36° 55-56' D
Harita Pafta No I 37
Bölge Doğu Anadolu
İl Sivas
İlçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

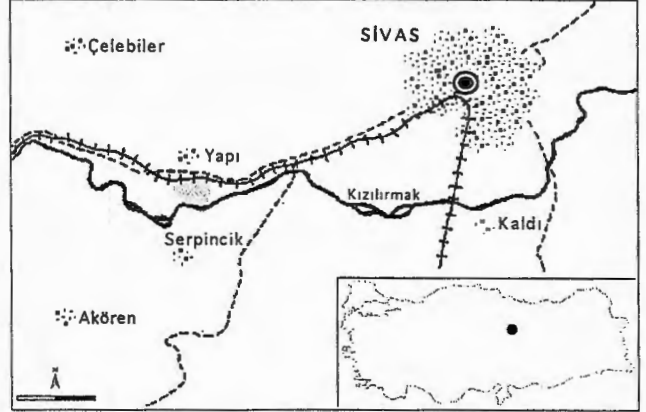
Yeri Sivas il merkezinin 7 km batı-güneybatısında, Kızılırmak Nehri'nin kenarında bulunan Yapı Mevkii civarı.

Konumu ve Çevresel Önemi Sivas İli'nin batı-güneybatısı dalgali bir görünümündedir. Kızılırmak Nehri bu tepelik araziye keserek iki yanda teraslar oluşturmuştur.

Araştırmalar ve Tabakalanma Hollandalı iki jeolog, Erdbrink ve van Heekeren'in 1963 yılında Türkiye'de yaptıkları araştırma esnasında tespit edilmiştir. Dağınık bir şekilde gün ışığına çıkan buluntuların tümü Kızılırmak'ın 40 m'lik terasında ele geçmişlerdir. Buluntular kum, çakıl, taş ile karışık moloz toprak içinde bulunmuşlardır. Erdbrink ile van Heekeren bu terasın olasılıkla Alt Pleistosen'e tarihlendiğini ileri sürmektedir. Kızılırmak Nehri üzerindeki kıyı sekilerinin saptanarak bu buluntu yerlerinin konumları ve değerlendirilmeleri daha iyi bir şekilde yapılabilir.

Küçük Buluntu Erdbrink ve van Heekeren topladıkları yontma taş aletleri (?) çok kötü bir çizimle yayınlamışlardır [Erdbrink-van Heekeren 1965:77]. Bu üç taş nesneden biri üzerinden yonga çıkarılmış 9.5 cm uzunluğunda bir gınays yumrusudur. 17.5 cm boyutunda hava şartlarından yüzeyi bozulmuş kireçtaşıdan bir çaytaşı ikinci buluntuyu teşkil etmektedir. Yayımlanan sonuncu taş nesne ise 5.5 cm boyutunda düzensiz bir çekirdektir. Tüften yapılmış bu çekirdeğin de yüzeyi bozulmuştur. Kesin olmamakla beraber bu buluntu grubu Tomsy tarafından Kızılırmak'ın sekisi/terasının tarihlenmesine dayanılarak Acheuléen benzeri olarak nitelendirilmiştir [Tomsy 1982:502-503].

Kaynakça Erdbrink-van Heekeren 1965:77
Tomsy 1982:107-109,502-503

Yarımburgaz Mağarası

Mağara

Koordinat 41° 03' K, 28° 45' D
Harita Pafta No F 21
Bölge Marmara
İl İstanbul
İlçe Küçükçekmece
Köy Altınşehir

Araştırma Yöntemi ○ Yüzeysel Araştırma ● Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yer

İstanbul il merkezinin yaklaşık olarak 22 kilometre kuzeybatısında, Küçükçekmece İlçesi sınırları içinde, Küçükçekmece Gölü'nün günümüz kuzey sahilinden 1.5 km kadar kuzeyinde, Altınşehir gecekondü mahallesinin (günümüzde İstanbul'un bir semti) 1 km kuzeyinde, Altınşehir'den kuzeye Şamlar ile Kayabaşı köyleri arasında geçen karayolunun hemen kuzeydoğu kenarında, kuzeyden gelip Küçükçekmece Gölü'ne dökülen (Azatlı) Sazlıdere'nin doğu yakasında yer alan iki gözlü mağara. İki gözlü olduğu için Yarımburgaz Mağaraları olarak da isimlendirilmektedir.

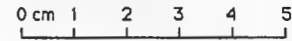
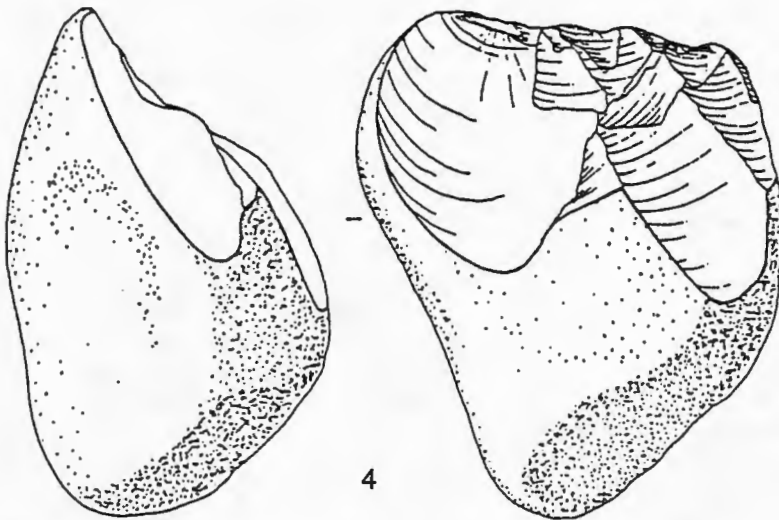
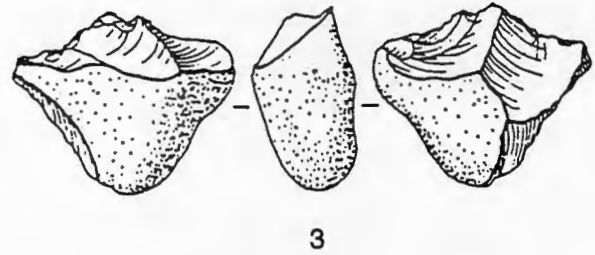
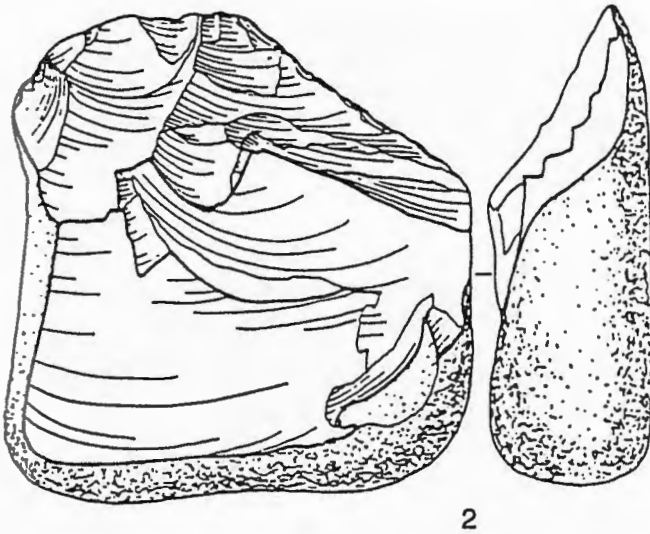
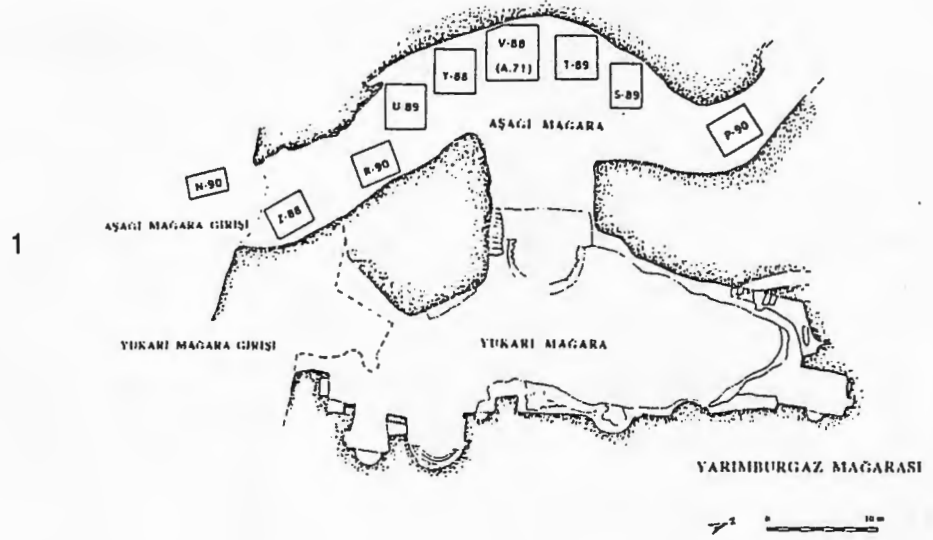
Konumu ve Çevresel Önemi

Yarımburgaz Mağarası Eosen kökenli kalker oluşumlu bir kayalık tepenin Sazlıdere'ye bakan batı yamacında, yeraltı suyunun aşındırması ile açılmış, birbirinden farklı kotlarda ayrı ayrı ağızları olan, birbiri ile bağlantılı, farklı biçim ve büyüklükte iki bölümden oluşmuştur. Marmara Denizi'nden yaklaşık olarak 11-18 m yüksektedir. Kabaca kuzeydoğu-güneydoğu istikametinde uzanan bu bölümlerden kot olarak yukarıda yer alan (Yukarı Mağara/B Galerisi), yaklaşık 15 x 52 m boyutlarında günümüzde 10 m yüksekliğinde büyük bir hol (boşluk) görünümündedir. Bu mağara olasılıkla Bizans döneminde yer yer düzeltilerek kilise olarak kullanılmıştır. Duvarlarındaki hatlı deliklerinden içinde üstü kiremitle örtülü çekme katın yapıldığı da anlaşılmaktadır. Bu kilise oluşumunun mağaranın dışındaki manastır yapısı ile ilgili olduğu kesindir. Yukarı mağaradan, alttaki galeri biçiminde başlayan daha sonra kayalığın derinliklerine doğru tünel görünümünde, menderesler çizerek, yer yer geniş salonlarla devam eden alt bölüme (Aşağı Mağara/A Galerisi) ağız kısmına yakın bir yerde bir rampa ile geçilmektedir. Yukarı mağaranın hemen kuzeyine karşıt aşağı mağara yaklaşık olarak 600 m kadar devam etmektedir. Aşağı mağarada ağızdan yaklaşık 240 m uzakta meydana gelen çatallaşmadan sonra sağdaki kol soldakine nazaran daha fazla uzayarak en sonda genişçe bir dehlizden sonra takip edilemeyecek kadar daralmaktadır. Mağaranın oluşumunun izlerini, kayalığın dışında doğu tarafında Sazlıdere'ye dik bir vadinin varlığıyla açıklamak mümkün olmaktadır. Olasılıkla bu çökeliş vadi Alt Paleolitik Çağ'da aşağı mağaranın bir uzantısı olmalıdır. Yarımburgaz Mağarası'nda yapılan kazılarda aşağı mağarada ana kayaya yalnız ağız kısmından ulaşılmış, iç kısımda inilemediği için mağaranın gerçek yüksekliği saptanamamıştır. Mağaranın oluşumunun çok eski olduğu zannedilmektedir. Paleolitik çağlarda mağaranın çevre şartlarının günümüzden çok farklı olduğu tahmin edilmektedir.

Yarımburgaz Mağarası özellikle Kansu ve Kökten'in kazılarında sonra İstanbul'un merkezine yakınlığından dolayı piknikçilerin, defincilerin, yasadışı işlerle uğraşanların, mağaracıların, "amatör arkeologlar"ın zaman zaman çok ilgisini çeken bir yer olmuştur. Bu ilgi derecesinin fazla oluşunda en önemli etken belki de mağaranın son dönemde kilise olarak kullanılmasıdır. Mağaranın gene zaman zaman sinemacılar ve televizyoncuların platosu olarak kullanıldığına şahit olunmuştur. Bir ara mantar yetiştirme merkezi olarak planlanması, bu işlem için mağaranın içine grayder sokulması mağaranın Kültür Bakanlığı tarafından ne kadar başıboş bırakıldığına bir başka örneğidir. Yakın bir zamana kadar mağaranın içinde yasadışı define arayanlar başta olmak üzere çeşitli kişi ve kurumlar tarafından yapılan tahribat, mağara ağızlarının Arsebük tarafından yönetilen kazılar sırasında demir parmaklıkla örtülmesi ile kısmen önlenememiştir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa 19.yüzyılın ortalarında bilim dünyasına jeoloji ve mağaracılık amacıyla tanıtılan mağaranın, tarih öncesi çağları açısından önemi, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Şevket Aziz Kansu tarafından 1959 yılında yapılan kazı denilemeyecek bir sondajla ortaya konmuştur.

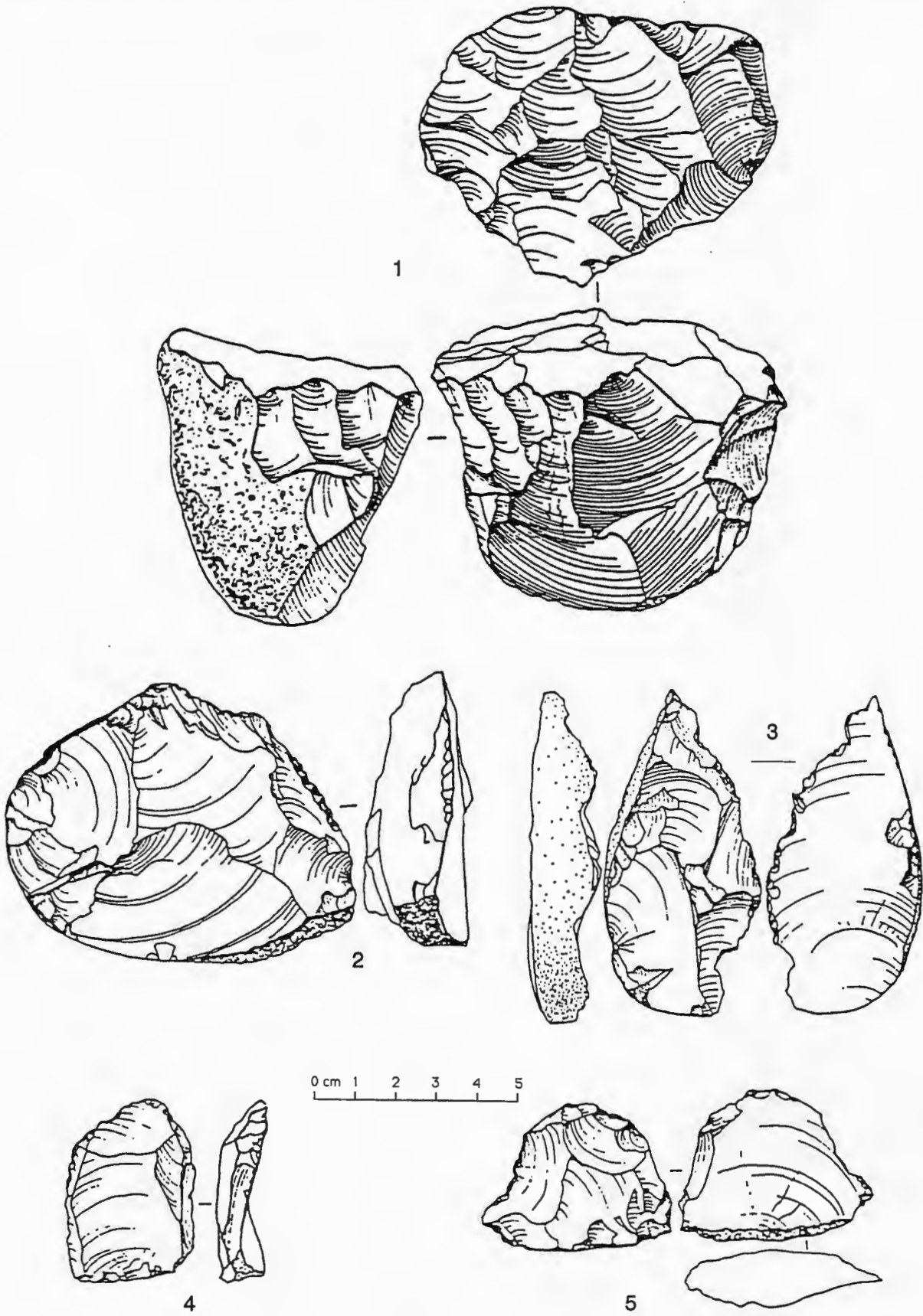
1. Arsebük 1995c: şek. 2
2. Arsebük 1995c: şek. 4a
3. Arsebük 1995c: şek. 4b
4. Arsebük 1995c: şek. 4c

Kazılar: Yarımburgaz'daki ilk dönem kazılar Şevket Aziz Kansu'nun önderliğinde Kılıç Kökten'in yönetiminde 1963 yılında aşağı mağaranın giriş kısmında yapılmış [Kökten 1963b:277-278] daha sonra 1964 ve 1965 yıllarında Kansu, Kökten ve N. Dolunay'ın yönetiminde mağara karelere bölünerek (Kansu'nun deyimiyle parsellenerek) daha sistemli bir şekilde kazılmıştır [Kansu 1966:491-492]. 1966 yılından 1986 yılına kadar mağaranın çeşitli nedenlerle tahrip edilmesi gibi çok önemli bir sebepten dolayı, 1986 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Mehmet Özdoğan'ın başkanlığında, aynı fakültenin öğrencilerinden oluşan bir ekip, İstanbul Arkeoloji Müzeleri adına, ikinci dönem Yarımburgaz kazıları gerçekleştirilmiştir. Bu kurtarma kazısı sonucunda mağaranın en eski yerleşiminin Alt Paleolitik çağda olduğunun saptanması ile Yarımburgaz Mağarası'nın bilim dünyasında önemi artmış ve Türkiye'nin Pleistosen Arkeolojisinin daha iyi anlaşılması amacıyla üçüncü dönem kazıları, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Güven Arsebük'ün yönetiminde, ABD Berkeley'deki California Üniversitesi, Antropoloji Bölümü öğretim üyelerinden F. Clark Howell'in katılımıyla, her iki üniversitenin ortak projesi olarak 1988-1990 yıllarında gerçekleştirilmiştir.

Kazılara göre tabakalanma: İlk dönem kazılarında, özellikle A Galerisi olarak isimlendirilen Aşağı Mağara'da 40 cm kalınlığında gübre tabakası, onun altında 60 cm kalınlığında, içinden Bizans Çağı çanak çömlek parçalarının çıktığı ikinci tabaka en altta killi, sarı kumlu, içinde kaba işlenik yontma taş aletler ve artıkları bulunan ve Kökten tarafından taş alet endüstrisine dayanarak kesin olmamakla beraber Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen üçüncü tabaka ortaya çıkarılmıştır. Gene daha sonraki kazılarla çelişkiye düşen bir başka bulgu da aşağı mağarada 370 cm derinde ana kayaya ulaşıldığının haberidir. Kansu ile Kökten, üçüncü tabakanın içinde *Ursus spelaeus*/mağara ayısına ait diş ve kemiklerin Moustérien tipte kaba uçlar ile birlikte ortaya çıktığını bildirmektedir. B galerisi olarak tanımlanan yukarı mağarada yapılan kazıda ise 30 cm kalınlığındaki gübre tabakasının altında 45 cm kalınlığında Bizans Çağı döküntülerinin olduğu dolgu tabakası, daha alta ise gene kazı başkanlarının verdiği bilgiye göre 200 cm kalınlığında olan Kalkolitik Çağ tabakası ortaya çıkmıştır. Kansu ve Kökten yukarı mağarada başka açma açmadıklarından bu Kalkolitik buluntuların çok büyük bir çukurdan çıktığını saptayamamışlardır. Kalkolitik tabakanın altında ise açmanın güney kısmında 480 cm de ortaya çıkan ana kayaya kadar sınırlı killi kumlu Paleolitik Çağ tabakasının var olduğu yazılmaktadır. Kansu, burada Paleolitik Çağ'ın hangi evresi ile karşılaştığı konusunda bir yorum yapmamaktadır. Açmanın kuzeyine doğru ana kayanın daha derine saplandığı anlaşılmıştır. Doğal olarak daha ayrıntılı ve sistematik bir şekilde yapılan ikinci dönem (1986 yılı) Özdoğan yönetimindeki kazıda mağaranın tabakalanması tamamen değişmiştir. Aşağı ve yukarı mağarada yapılan hem zamanlı kazı sonucunda, Yarımburgaz'ın tüm kültür tabakalanması ortaya çıkmıştır.

Yukarı mağara 15-12, Aşağı Mağara 12-3. tabakalarını ihtiva eden en eski kültür evresi, Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Arsebük tarafından yürütülen üçüncü dönem kazılarının sonuçlarına kadar, Yarımburgaz'ın bu ilk tabakası, çay taşı aletlerin varlığına dayanarak Orta Pleistosen başından daha eski bir döneme tarihlenmiştir. Kazıda ateş yerleri gibi basit yapı düzenlerinin bulunuşu da çok ilginçtir. Bu ikinci dönem kazıları ile Yarımburgaz'ın ilk yerleşmesinin tarihi önce bir milyon yıllarına konmuş, ancak araştırmaların devam etmesiyle daha yakın bir zamana çekilmiştir. Altta ikinci evre olarak nitelendirilen katmanlar Yukarı mağaranın 11-8. tabakalarıdır. Özdoğan, Orta Paleolitik olarak kabul ettiği bu evrede, yerleşimin kesintili olduğunu ileri sürmektedir. Bunun üstünde ise aynı bilim adamı tarafından Epipaleolitik/Üst Paleolitik olarak tanımlanan, Yukarı Mağara'nın 7-6. tabakaları ile karşılaşmıştır. Yukarı mağaranın 5. tabakası Yarımburgaz'ın bir evresi olarak Neolitik Çağ'ı temsil etmektedir. Gene yukarı mağarada 4-2. tabakaların olduğu evre, Kalkolitik Çağ buluntuları ile 1986 kazılarının yapılmasına sebep olmuştur. Bu evrenin buluntuları Yukarı Mağara'nın iç kısmında doğal bir çukurun içinde saptanmıştır. Her iki mağarada da ortak olan tabaka 1. tabakadır. Bu evrede olasılıkla İlk Hristiyanlık döneminde mağaranın alt kısmından girilen bir kilise yapısına ait, iki gözü birleştirilen yerde kesme taşlarla yapılan bir duvar ortaya çıkarılmıştır. Olasılıkla bu duvar bu en eski kilisenin apsisini oluşturmaktadır.

Üçüncü dönem Yarımburgaz kazıları, Aşağı Mağara'da su gibi doğal olaylarla Orta Pleistosen katmanların üzerinde meydana gelen sert bir tabakanın alttaki tabakaların bozulmasını önlemesi ve bu sert kabuğun üstündeki olası tabakaların çeşitli sebeplerle yokolması ve Bizans döküntülerinin oluşturduğu en üst tabakanın burada fazla kalın olmayışı yüzünden Aşağı Mağara'da yapılmıştır. Arsebük tarafından yöneltilen bu kazılar yalnızca mağaranın Pleistosen dönemini aydınlatmaya yönelmiştir. Arkeoloji dışında başta jeomorfoloji, tafonomi ve paleoekoloji gibi bilim dallarının mağara ve çevresindeki sorunlara yönelik araştırmalarına da önem veren son dönem kazıları, ikinci dönem kazısının tüm mağara içindeki tabaka sırasını değiştirmemiştir. Arsebük, Pleistosen dönemi için, Aşağı Mağara'da, dört jeolojik katmanın varlığını işaret etmektedir. Bunların ilk ikisi en üst kısmı çimentolaşmış bir görüntü veren kuarst kökenli çakıllı oluşum, onun altında koyu kırmızı-kahverengi killi oluşumdur. Üçüncü evre ise ilk iki evreden farklıdır. Yarımburgaz'ın esas Pleistosen kültür katmanı bu katmandır. İçinde arkeolojik belgeler yoğun olarak bulunmaktadır. Bu kazılar sonucunda Yarımburgaz'ın Türkiye'nin bugün için bilinen en eski yerleşim yeri olduğu ve jeolojik dönemlerden Orta Pleistosen'in ortalarına ait olduğu saptanmıştır. Karain'den sonra Türkiye'nin, Alt Paleolitik Çağ için stratigrafik niteliklere sahip olan bir ikinci mağarası oluşu, buluntularının çok ayrıntılı bir şekilde değişik bilim kolları tarafından araştırılması Yarımburgaz'a önemli özellikler kazandırmıştır.

1. Arsebük 1995c: şek. 5g
2. Arsebük 1995c: şek. 6g
3. Arsebük 1995c: şek. 6c
4. Arsebük 1995c: şek. 6f
5. Arsebük 1995c: şek. 6a

Küçük Buluntu:

Alt Paleolitik Çağ:

Yontma taş endüstrisi: Yarımburgaz'ın ilk yerleşicileri, yakın çevrelerindeki çakmaktaşı, çert ve kuvarsit gibi irili-ufaklı yumrular halinde bulunan hammaddeleri yontarak günlük hayatlarında çeşitli işlerde kullandıkları aletleri üretmişlerdir. Yarımburgaz taş endüstrisinde yonga türü buluntuların çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Acheul türü iki yüzeyle örnekler (el baltası) ele geçmemiştir. Ayrıca yonga çıkartma işlemlerinde Levallois tekniğinin uygulanmadığı da saptanmıştır. Düzelti izli kullanılmış yongalar, sarp düzeltili yongalar ve basit yongalar gibi örneklerin olduğu yonga türü aletler, tüm taş örnekler içinde %80 oranına ulaşmaktadır. Genel sınıflandırmada %19'u kapsayan yonga aletlerin içinde yan kazıyıcılar, dişliler, çentikliler ve sırtlı bıçaklar görülmektedir. Diğer %20 oranda ise iri çay taşları, yumrular, çakıllar, çekirdekler, yontuk çakıllardan oluşan satırlar, vurgu taşları gibi aletler bulunmaktadır. Avrupa'da benzer endüstri veren yerleşme yerleri günümüzden 700.000-300.000 yılları arasına tarihlenmektedir. Arsebük, Yarımburgaz taş alet endüstrisinin Tayac endüstrisine yakın olduğunu ileri sürmekte ve Yarımburgaz'ın Orta Pleistosen'in ortalarında yaşayan Alt Paleolitik insanların kaba ve ilkel görünüşlü aletlerini sadece işlevsel amaçla yaptıklarını ve gereksiz ayrıntılarla uğraşmadıklarını kabul etmektedir. Yarımburgaz'da bulunan mağara ayısına ait dişlere *Elektron Spin Rezonans* tarihlleme yönteminin uygulanması ile bu çağ için 270.000-390.000±40.000-60.000 tarihi ortaya çıkmıştır.

Fauna: İstanbul ve California üniversitelerinin ortaklaşa yürüttükleri proje çerçevesinde gerçekleştirilen üçüncü dönem kazılarında tüm toprak elenmiş ve mikrofauna belgeleri Pleistosen ve daha öncesi dönemin paleoekoloji çalışmalarında kullanılmak için, büyük bir titizlikle toplanmıştır. Ancak ön araştırma sonucunda yarasalar, kuşlar, çeşitli kemirgenlere ve balıklara ait kemik kalıntıları bulunmuştur. İçlerinde en ilginç grubu balık kemikleri teşkil etmektedir. Bunların mağaraya insan tarafından taşınıp taşınmadığı saptanamamıştır. Yarımburgaz Mağarası'nın gene çok ilginç bir başka buluntu topluluğu mağara ayısının atası olan günümüzde örneği kalmamış *Ursus deningeri* adlı fosil ayı türüne ait kemiklerdir. Bu memeli hayvan türüne ait çok bol kemik kalıntıları, taş aletlerle beraber ele geçmiştir. Arsebük, mağaranın insan ve ayılarla tarafından sırayla dönüşümlü olarak paylaşıldığını kabul etmekte, bu açıdan insanlar tarafından iskanının daha çok kış dışındaki mevsimlerde gerçekleştiğini ileri sürmektedir [Arsebük-Özbaşaran 1994:23]. Ele geçen bazı ayı kemiklerinde kurt veya çakal tarafından gerçekleştirilmiş kemirim izlerine karşın insan tarafından taş aletlerle yapılmış kesim ve sıyırma izleri yoktur. Bu da çeşitli nedenlerle ölmüş ayıların insanlar tarafından yenmediğini göstermektedir. Bunun dışında etçil ve otçul hayvanlara ait kemikler bulunmuştur. Bunlar köpek, kedi, kedigil, sırtlangil, atgil, geyik, geyikgil ve boynuzlugil gibi türlere aittir.

Flora: Bu konudaki çalışmalar henüz devam etmektedir. İstanbul civarının iklim salınımları, ekolojik özelliklerinin bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkacağı ümit edilmektedir.

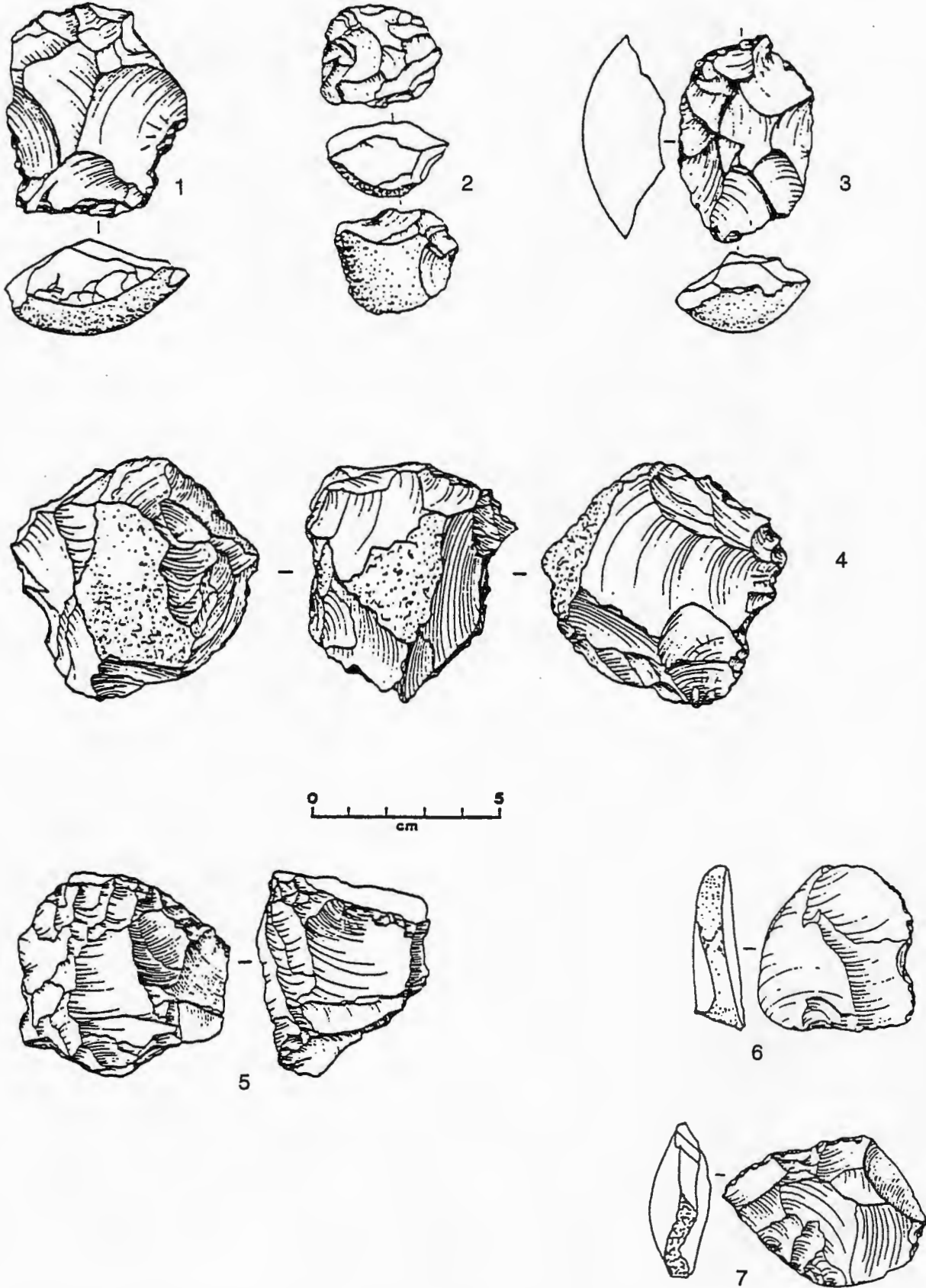
Sosyoekonomik yaşam: Yarımburgaz Mağarası'nda yoğun toplayıcı bir besin ekonomisine bağlı olarak, devamlı yer değiştirme sisteminde göçebe bir yaşam süren insan topluluğunun çocuklar ve ihtiyarlar dahil 10 ile 12 kişiden oluşan büyük bir aile ya da klan olduğu tahmin edilmektedir. Bu topluluk yoğun toplayıcılık, sınırlı bir avcılık ile öldürdükleri hayvanları ve çevrelerinde etçil yırtıcıların yakaladığı av hayvanlarının yırtıcılardan geri kalan leşlerini yemiştirler. Bu leş yeme olayının kesin olduğu bazı hayvan kemiklerinin üzerinde diş izlerinin üst kısmında taş alet izlerinin varlığına dayanarak ileri sürülmektedir. Zaman zaman büyük ağaçların kovuklarında, kaya sığınakları ve mağaralarda oturan bu insanların şimdilik alt mağaranın ağız kısmında barındıkları saptanmıştır. Olasılıkla bu insanların iskana daha elverişli olan Yukarı mağarayı da kullanmış olmaları gerekmektedir. Bizans çağında Yukarı Mağara'nın tabanında da bir düzeltmenin yapıldığı bu sırada Pleistosen tabakaların yok edildiği varsayılabilir.

Orta-Üst Paleolitik/Epipaleolitik Çağ:

Yontma taş endüstrisi: Özdoğan yönetiminde yapılan kazılarda Yukarı Mağara'da 6 ile 11. tabakaların Orta Paleolitik'den Epipaleoliğe kadar buluntularına göre tarihlenebileceği ilk kazı sonuçlarında bildirildiyse de [Özdoğan 1988:331] daha sonra Orta Pleistosen'den Holosen başına kadar Yukarı Mağara'da yerleşim olmadığı haberdar edilmiştir. 6-11. tabakalarda yontma taş parçası çok azdır. Levallois yönteminde çakmaktaşı yongaların az sayıda da bulunuşu mağaranın Orta Paleolitik Çağ'da iskan edildiğini göstermekteyse de bu tekniğin Epipaleolitik Çağ'da da devam ettiği bilinmektedir. Bu açıdan bu tabakaların tarihlenmesi sorunu henüz devam etmektedir. Yukarı Mağara'da henüz karıştırılmamış ve bozulmamış kısımlarda ileri tarihlerde yapılacak olası kazılar bu sorunlara çözümler getirecektir.

Kaynakça:

Mordtmann 1907:9	Kansu 1972:22-31, res.1-53	Arsebük 1995a:22
Hovasse 1927:395-421, 22 kroki	Eyice 1978:57-59	Arsebük 1995b:11
Kansu 1960:708-709	Özdoğan-Koyunlu 1986:4-17	Arsebük 1995c:18-24
Kansu 1963a:657-705	Özdoğan 1988b:323-335, res.1-10	Arsebük-Özbaşaran 1995:78-82
Kökten 1963b:277-278	Özdoğan 1990c:373-388	Özbaşaran 1995:27-39
Kansu 1964b:205-213	Arsebük et al. 1990:9-38	Arsebük 1996a:15-18
Kansu 1965:547-548	Arsebük et al. 1991:17-41	Arsebük 1996b:33-50
Alkım (H) 1967:2-3	Arsebük et al. 1992:1-21	Kuhn et al. 1996:31-49
Alkım (H) 1968:2	Arsebük 1993:23-36	Stiner et al. 1996:279-327
Kansu 1970:117	Arsebük-Özbaşaran 1994:17-27	

1. Arsebük 1995c: şek. 5a
2. Arsebük 1995c: şek. 5b
3. Arsebük 1995c: şek. 5c
4. Arsebük 1995c: şek. 5d
5. Arsebük 1995c: şek. 5e
6. Arsebük 1995c: şek. 6b
7. Arsebük 1995c: şek. 6d

Yavuzeli-Araban Arası

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 53' K, 37° 34' D
Harita Pafta No M 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Yavuzeli
Köy Tosbağlı ?

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Gaziantep il merkezinin kuzeyinde, Yavuzeli İlçesi'nin kuzeyinde, Araban İlçesi'nin ise güneybatısında, karayolu yakınındadır. Perrot buluntunun tam nerede olduğunu ayrıntılı bir şekilde vermemektedir. Ancak buluntunun yaklaşık olarak karayolu ile iki vadi arasında olduğunu belirtmektedir. Olasılıkla alet Tosbağlı Deresi civarında Tosbağlı Köyü'ne yakın bir yerde bulunmuş olmalıdır. Bu buluntu yeri yorumu yalnızca Perrot'nun haritasına göre verilmiştir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Gaziantep il merkezinin kuzey kesiminde dalgalı görünümüne sahip Gaziantep platosunun kuzey kesiminde Yavuzeli ve Araban Ovaları yer almaktadır. Yavuzeli Ovası'nı Merzimen Deresi, Araban Ovası'nı da Karasu sulamaktadır. Her iki su doğuda Fırat'a karışmaktadır. Buluntu yeri Karasu'yu besleyen küçük derenin civarında bulunmuş olmalıdır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

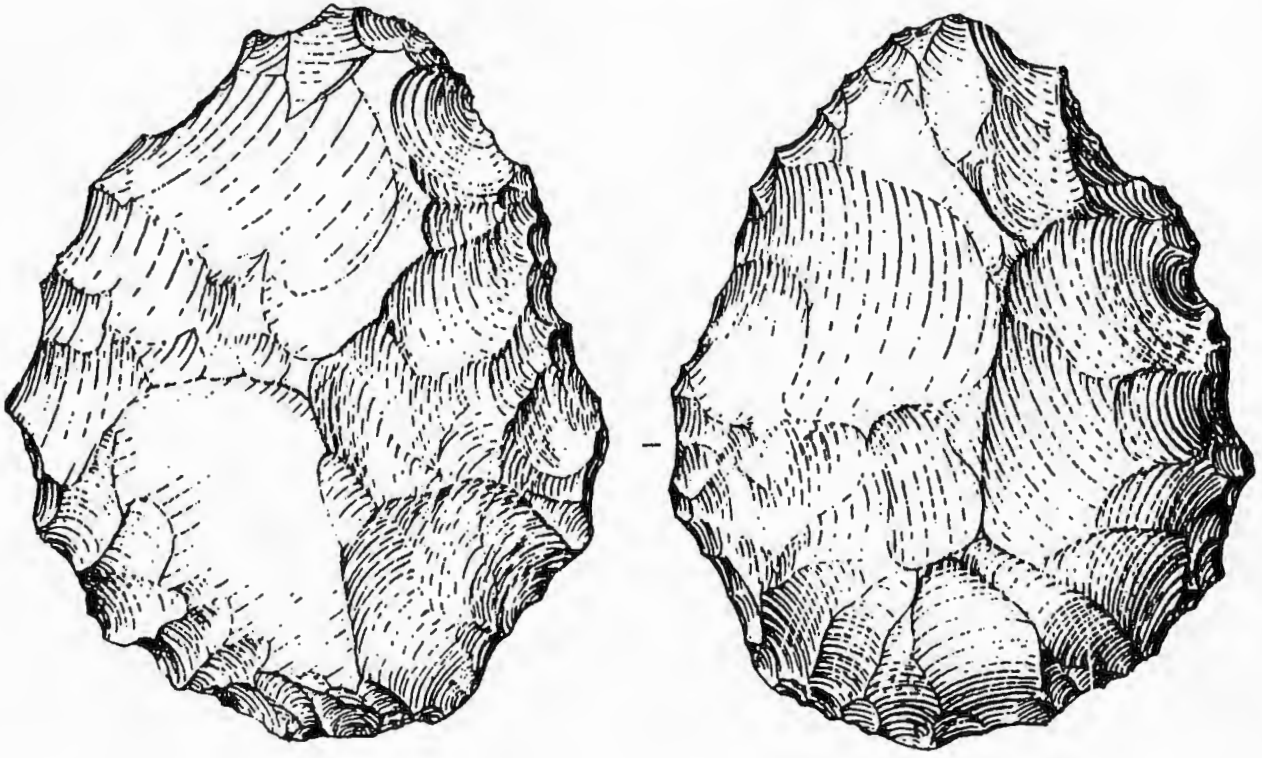
J. Perrot'nun 1961 yılında yaptığı Gaziantep ili civarında yaptığı yüzey araştırması sırasında, Paleolitik Çağ özellikleri gösteren yontma taş alet ele geçmiştir.

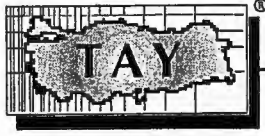
Küçük Buluntu

Perrot, yukarıda anlatılan yerde üst Acheuléen-Moustérien tipte olduğunu bildirdiği bir iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur [Perrot 1962:şek.9]. Kahverengi çakmaktaşıdan yapılmış olan alet oval biçimlidir. Alet hakkında daha fazla bir bilgi aktarılmamaktadır. Taşınmış olduğu belirtilmektedir.

Kaynakça

Perrot 1962:19, şek.9

Yazılıkaya

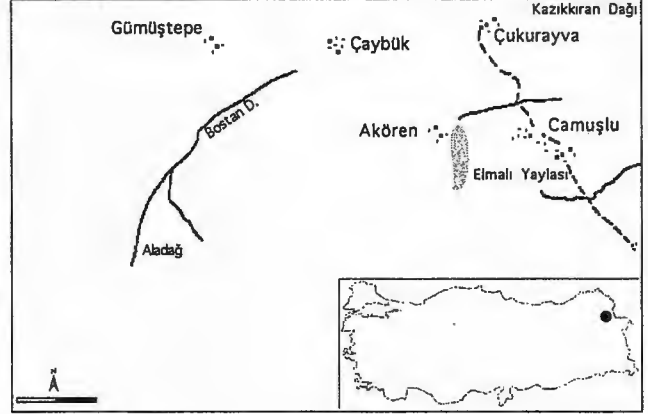
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 40° 12' K, 42° 56' D
Harita Pafta No H 49
Bölge Doğu Anadolu
İl Kars
İlçe Kağızman
Köy Çamuşlu

Araştırma Yöntemi ○ Yüzey Araştırması ● Kazı

Dönem □ AP □ OP ☒ ÜP □ EP

Yeri Kars il merkezinin güneyindeki Kağızman İlçesi'nin kuzeybatısında, Kötek nahiyesine bağlı Çamuşlu Köyü'nün batısında, 3.134 m yüksekliğindeki Aladağ'ın doğu eteklerinde, Elmalı Yaylası'nda, Yaylaaltı Mevkii denilen kısımda.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kaya resimlerinin olduğu kütle bazalttandır. Bu bazalt yapılı kuşağın dik ve düzgün yüzü üzerinde yer alan panolardan büyüğü yerden 4-5 m yukarıda olup, 14-15 m uzunluğunda 3.5-4 m genişliktedir [Karpuz 1977:res.1-3 ve Kökten 1975:res.5,6,14,15]. Bu panonun 15 m uzağında yerden 4-5 m yüksekte küçük pano yer almaktadır. Büyük panonun altındaki çok az girintinin Kökten tarafından belki bir kaya sığınağı olabileceği ileri sürülmektedir. Çevrede 500 m mesafede Sütlüpinar adlı bir su kaynağı, 1 km batısında da Çamın gözesi adlı bir başka pınar bulunmaktadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1966 yılında Kılıç Kökten tarafından araştırılan ve büyük panonun altındaki düzlüklerde olasılıkla Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek obsidien kalemler, taştan küçük döğeciler vd. yontma taş aletler toplanan Yazılıkaya'da 1969 yılında, panonun olduğu kayalığın hemen önünde, kayalığın dibinde küçük bir deneme sondajı yapılmıştır. Bu kazı özellikle Paleolitik Çağ açısından verimli çıkmamış ancak İlk Tunç Çağı'na ait çanak çömlek parçaları ele geçmiştir.

Kaya resimlerinin yer aldığı büyük ve küçük panolara göz attığımızda [Kökten 1975, res.5-6], büyük panonun üzerinde yaklaşık yüze yakın hayvan ve insan figürleri yer almaktadır. Kökten'e göre bunların 54'ü erkek, onbiri dişi, onikisi yavru geyik (*Cervus elaphus*), onüçü dağ keçisi (*Capra ibex*) ve çeşitli insan resimleridir. Karpuz, hayvan resimleri arasında çamuş (Sığır-Manda), boğa, at ve eşeğin de bulunduğunu bildirmektedir [Karpuz 1977:2]. Hayvan resimleri ortalama olarak 10-13 x 7-8 cm boyutlarındadır. Küçük panonun üzerinde de gene oyularak oluşturulmuş yedi erkek, üç dişi geyik, üç insan, bir eşek resmi yer almaktadır [Kökten 1975:104]. İnsan figürlerinden birinin elinde yayı hatırlatan bin nesnenin bulunduğu görülmektedir. Kökten panonun alt kısımlarında üsttekileri bozan daha yeni resimlerin varlığından bahsetmektedir.

Kökten panoların ön kısmında ve çevrede yüzey araştırması sonucunda bulduğu ve Üst Paleolitik Çağ'a tarihlendiği alet ve artıkların buradaki varlığına dayanarak resimleri de Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna koymaktadır. Panonun ön kısmında yapılar kazıda Paleolitik Çağ buluntularının olmadığını bir kez daha hatırlatarak Kökten'in bu yorumunun şimdilik hatalı olduğu kabul edilebilir. Figürlerin stilleri daha sonraki çağları göstermektedir. Yazılıkaya resimleri bu çalışmada Kökten'in bu değerlendirmesi sebebiyle burada değerlendirilmiştir.

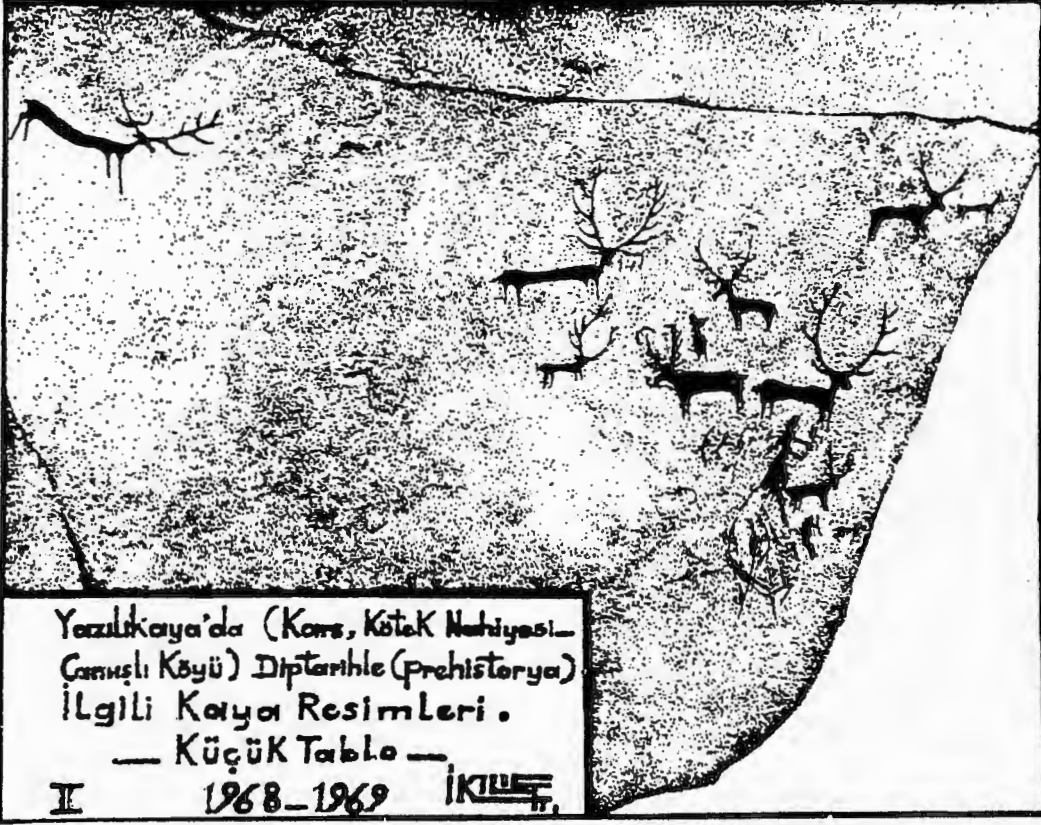
Küçük Buluntu

Kökten, sadece Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen obsidien aletlerden bahsetmekte, bu aletler hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemektedir. Panolardaki resimleri, Kökten bir yerde bu yontma taş aletlerin bulunuşuna dayanarak Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir.

Kaynakça

Kökten 1970:2-16
Kökten 1975:101-104, res.14-15
Karpuz 1977:1-5, res.1-3 ve ön ve arka kapak resimleri

Soylu 1978:36-37

Yeniceköy

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 52' K, 37° 36' D
Harita Pafta No O 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Oğuzeli
Köy Yenice

Araştırma Yöntemi

● Yüzey Araştırması ○ Kazı

Dönem

☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Gaziantep il merkezinin yaklaşık 29 km, güneydoğusunda, Akçakoyunlu Bucağı'nın kuzeyinde, Tilbaşar Ovası'nın (Oğuzeli Ovası) doğu kesiminde, Secir Suyu'nun doğusundaki Yenice Köyü.

Konumu ve Çevresel Önemi

Oğuzeli (Tilbaşar) Ovası'nı kuzeyden güneye doğru sulayan Sacir Suyu ile Tüzel Suyu Türkiye sınırları içinde birleşip, Suriye Devleti sınırları içinde de Fırat Irmağı'na karışmaktadır. Bu ovada yer alan Yenice Köyü'nün çevresi de düzlüktür.

Araştırmalar ve Tabakalanma

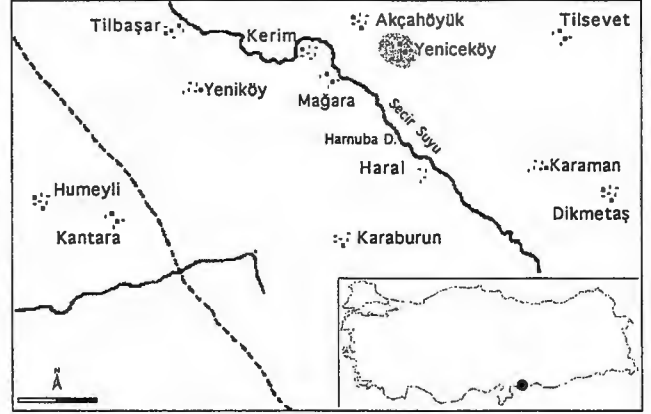
Refakat Çiner tarafından 1950 yılında yapılan yüzey araştırmasında köyün yakınında yontma taş alet bulunmuştur.

Küçük Buluntu

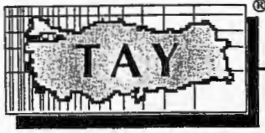
Bulunan tek alet, Levalloiso-Moustérien tiptedir. Çiner, alet hakkında ayrıntılı bir bilgi vermemektedir. Yalnız çakmaktaşı olduğunu belirtmiştir. Gene buluntunun sürüklenme izlerine sahip olup olmadığı da söylenmemektedir.

Kaynakça

Çiner 1958:127

Yeniköy

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 38° 15' K, 37° 35' D
Harita Pafta No M 40
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Adıyaman
İlçe Akpınar
Köy Yeniköy

Araştırma Yöntemi

☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem

☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri

Adıyaman il sınırları içinde, Akpınar Bucağı'nın 3 km doğu-kuzeydoğusunda, Çakal Deresi'ne kavuşan Çetveren Deresi vadisinde, Yeniköy Köyü'nün 50 m kuzeyinde bulunmaktadır. Çevredeki diğer Paleolitik Çağ buluntu yerleri gibi günümüzde tamamen baraj gölü suları altında kalmıştır. Kodu T 50 / 20.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çakal Deresi'ne akan küçük dereler derin yataklar kazmışlardır. Çetveren Deresi yazları kurumaktadır. Yamaçları çoraktır. Günümüzde çevredeki su kaynaklarının azlığı dikkati çekmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

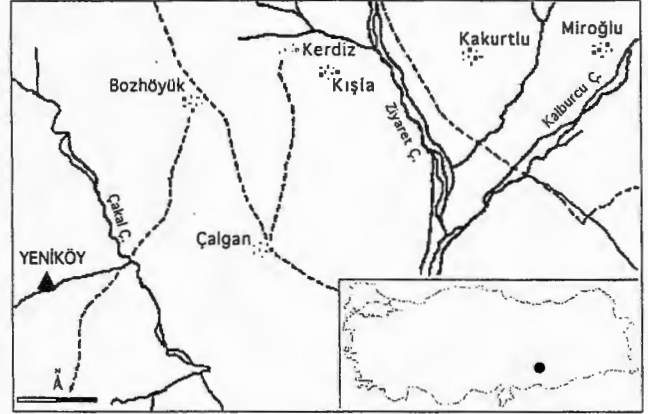
1977 yılında Aşağı Fırat Projesi çerçevesinde, Adıyaman il sınırları içinde yapılan yüzey araştırmasında tespit edilmiştir. M. Özdoğan yönetimindeki bu araştırmaya İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üye ve yardımcıları da katılmıştır.

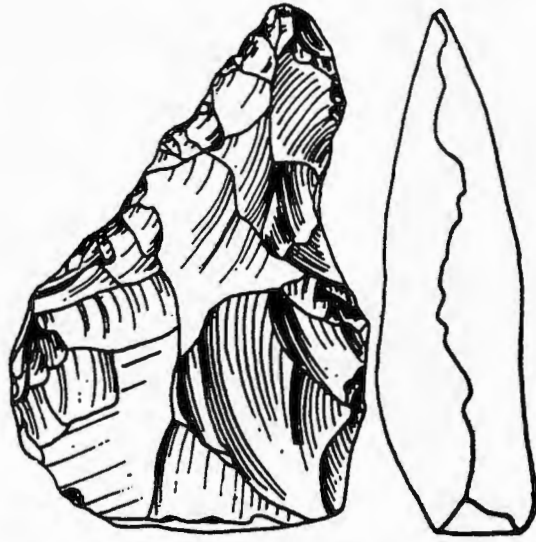
Küçük Buluntu

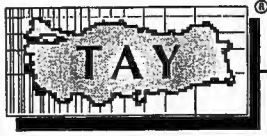
Bu araştırmada köyün yaklaşık 50 m kuzeyindeki dere içinde küçük bir iki yüzeyli (el baltası) bulunmuştur [Özdoğan 1977:144, lev.103]. Özdoğan bu buluntuyu Alt Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Çevrede daha başka taş aletlerin olabileceği düşünülmektedir. Çevrede Paleolitik Çağ ile ilgili yüzey araştırması yapılmalıdır.

Kaynakça

Özdoğan 1977:144, lev.103

Yeniköy Pertek

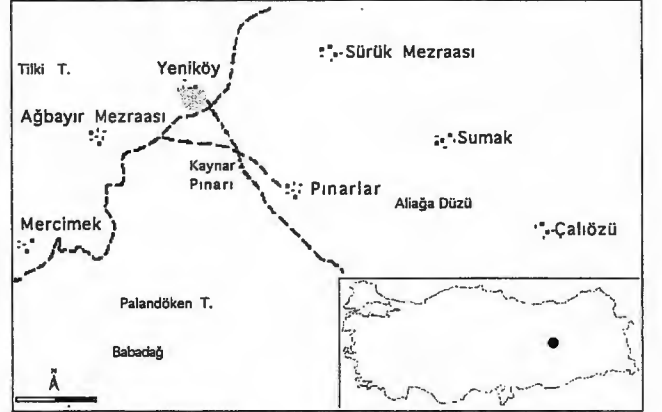
Konaklama/İşlik Yeri

Koordinat 38° 54' K, 39° 26' D
Harita Pafta No K 42
Bölge Doğu Anadolu
il Tunceli
İlçe Pertek
Köy Yeniköy

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeni Tunceli il merkezinin güneybatısındaki Pertek ilçesi'nin 12 km kuzeydoğusunda, Elazığ-Tunceli karayolunun kuzeyinde, Yeniköy'e bağılı tarlalarda.

Konumu ve Çevresel Önemi

Kökten, buluntu yerinin Yeniköy Köyü'nün ne tarafında olduğunu kesin bildirmediğı için konumu hakkında bir bilgi edinemiyoruz. Araştırmacı buluntu sayısının çok az olmasına karşın burasının da geniş bir açık hava işlik yeri olabileceğini söylemektedir. Bu konaklama/işlik yerinin yakınında kayaaltı sığınaklarının var olduğunu bildirmektedir. Bölge Pleistosen şartları açısından çok uygun durumdadır.

Araştırmalar ve Tabakalanma

1969 yılında, Kılıç Kökten'in Keban Projesi 1969 Yılı Çalışmaları çerçevesi içinde, tarihöncesi yerleşme yerlerini saptamaya yönelik araştırmasında tespit edilmiştir.

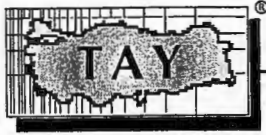
Küçük Buluntu

Buluntular arasında yer alan ve çakmaktaşıdan yapılmış iki tarafı yontulmuş oval bir iki yüzeyli (el baltası) Kökten'e göre Chelléen (yeni terminoloji ile Abbevillien) tipindedir [Kökten 1971: 15,lev.16/1]. Ayrıca yongalardan işlenik uç ve kazıyıcılar ve yuvarlak vurgu taşı/çekiç bulunmuştur.

Kaynakça

Kökten 1971a:15
Kökten 1971b:130
Kökten 1974:4
Yalçınkaya 1981:214
Yalçınkaya 1985:429

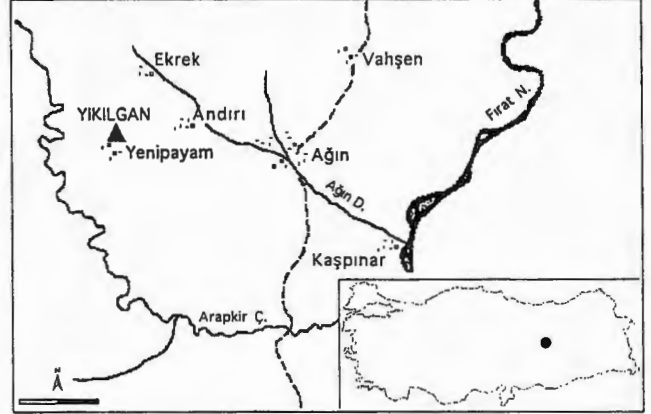

Yıkılğan Sığınağı

Kaya Sığınağı

Koordinat 38° 56' K, 38° 39' D
Harita Pafta No K 41
Bölge Doğu Anadolu
İl Elazığ
İlçe Ağın
Köy Yenipayam (Hastek)

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Elazığ il merkezinin kuzeybatısında, Ağın İlçesi'nin 5 km batısında, yeni adıyla Yenipayam Köyü'nün (eski adıyla Hastek Köyü) yakın kuzeydoğusunda, Arapkir Çayı'nın doğusunda.

Konumu ve Çevresel Önemi

Özellikle Elazığ-Ağın çevreleri su kaynaklarının zenginliği, toprak verimi ve doğal çevre özellikleri, Paleolitik çağlarda insanların bu bölgede avlanmalarına ve dolayısıyla kamp ve ışık yerleri kurmalarına yol açmıştır. Olasılıkla Yıkılğan Kaya Sığınağı'nda bu kamp yerlerinden birisidir. Oldukça büyüktür. Küçük kaya blokları ile ön sekisi kapanmıştır. Sığınağın ağız kısmı kuzey rüzgarlarına kapalı olduğundan sığınak yerleşmeye elverişlidir Kökten, sığınağın boyutlarını vermemektedir.

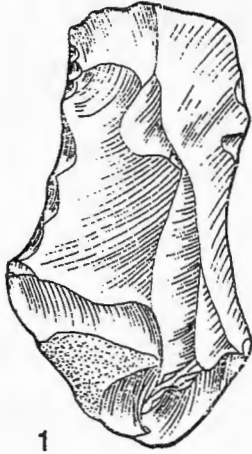
Araştırmalar ve Tabakalanma

İ.K. Kökten'in 1971 yılında gerçekleştirdiği, Keban Barajı gölü suları altında kalacak, tarihöncesi yerleşme yerlerinin ve anıtların tespiti sırasında bulunmuştur.

Küçük Buluntu

Sığınağın içinde ve ön kısmında çakmaktaşıdan yapılmış olan iri yonga aletler, uç ve kazıyıcılar, sayısız taş yongalar elde edilmiştir. Yerin aynı zamanda bir ışık yeri olduğu savunulmaktadır [Kökten 1974:2,lev.20]. Kökten kaya sığınağının önünde büyük bir temizlik yapıldığında, ön sekinin Paleolitik Çağ açısından verimli çıkabileceğini ümit etmektedir.

Kaynakça Kökten 1974:2, lev.20

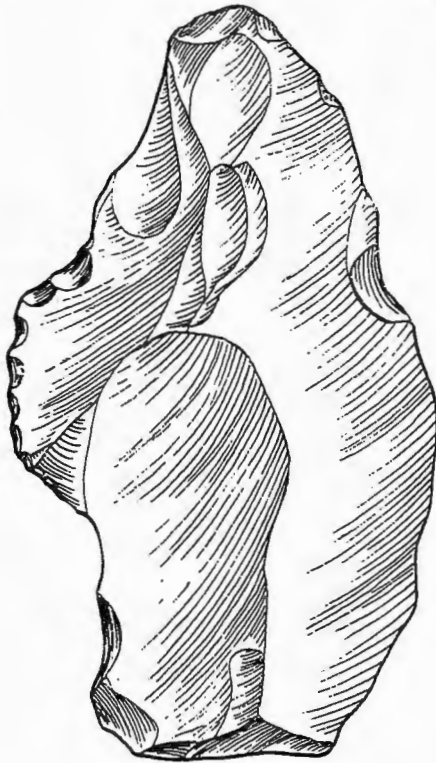
1

2

3

4

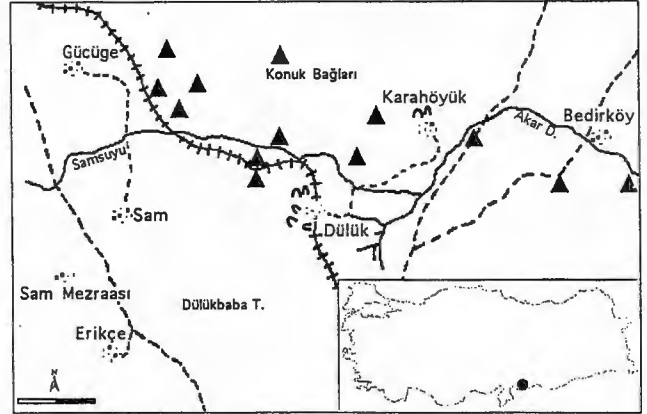
0 1 2 3 4 5 6 7 8

1. Kökten 1974: lev. 20/89
2. Kökten 1974: lev. 20/67
3. Kökten 1974: lev. 20/69
4. Kökten 1974: lev. 20/99

Yukarı Nizip Yöresi

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 08-11' K, 37° 19-26' D
Harita Pafta No N 38
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Nizip
Köy Çağde, Dülük, Bedirköy

Araştırma Yöntemi ☒ YüzeY Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

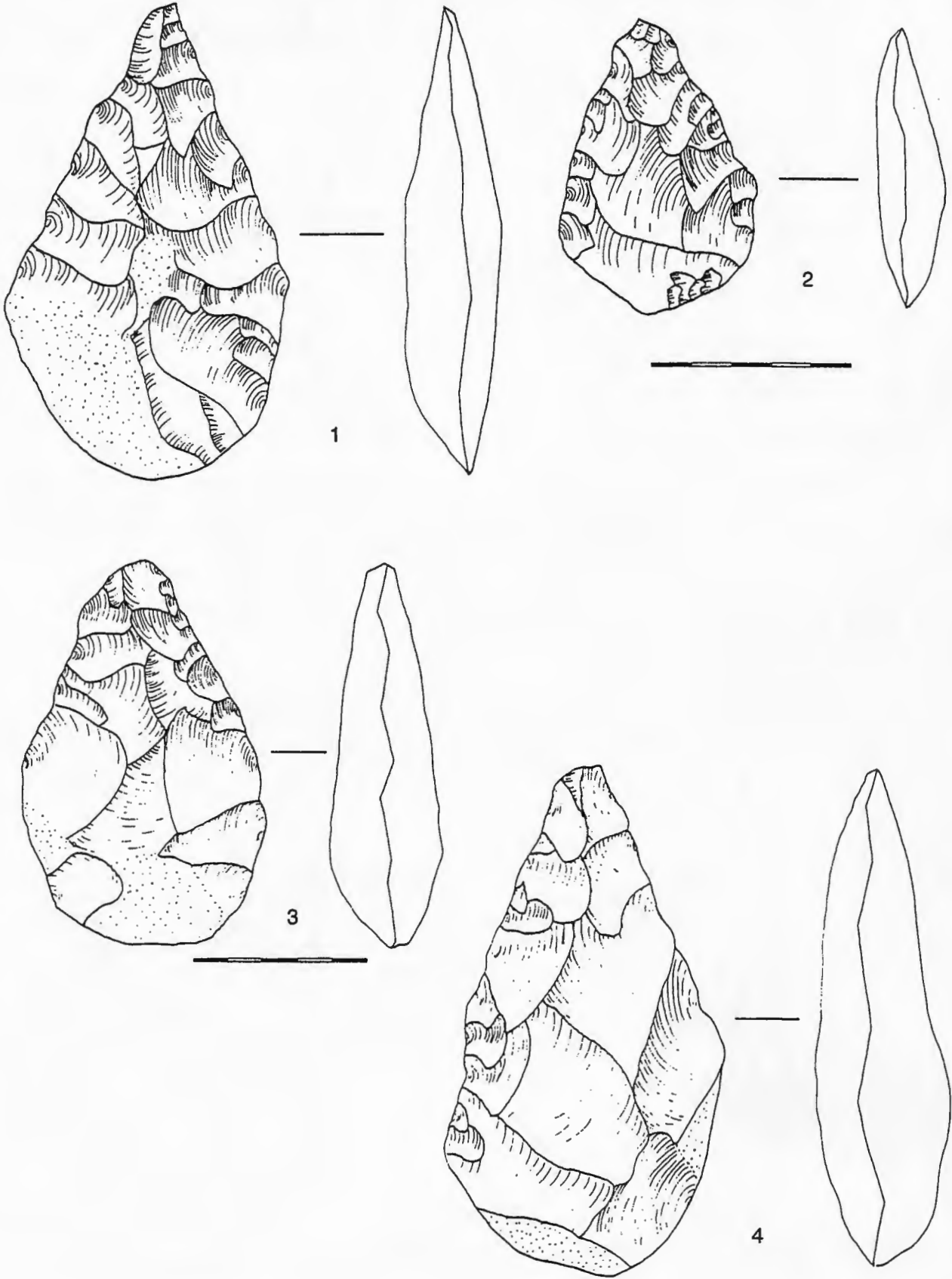
Yeri Gaziantep il merkezinin kuzeybatısında Sof Dağı'ndan doğan çay, Sam Suyu ve Çanakçı Deresi adını alarak, Sam Köyü ve Dülük Köyü'nün kuzeyinden, Karahöyük ile Bedir Köyü'nün güneyinden geçerek doğuya doğru devam etmekte, daha güneyde bu çaya paralel uzanan Nizip Çayı ile Nizip İlçesi'nin kuzeyinde birleşmekte ve Nizip Çayı adı altında güneye doğru akmaktadır.

Konumu ve Çevresel Önemi Nizip Çayı'nı oluşturan çaylar güneye doğru yüksekliği azalan platoları yararak yöreyi parçalı bir görünüme sokmuştur. Platolar Eosen oluşumludur.

Araştırmalar ve Tabakalanma Minzoni-Deroche yönetimindeki ekibin 1986 ve 1987 yıllarında gerçekleştirdiği yüzeY araştırmasında Nizip Çayı'nın Sam Suyu ve Çanakçı Deresi'nin olduğu yukarı kesimi ile Nizip Çayı'nın Nizip İlçesi'nden Fırat'a kadar olan aşağı kesimi araştırılmıştır. Nizip Çayı'nı oluşturan il merkezinin doğusunda yer alan ikinci kolun çevresi ise (bak. Sinan-Gavurköy arası) nedense araştırılmamıştır. Minzoni-Deroche'un bu araştırmasının amacı Yakındoğu Paleolitik kültürleri içine Gaziantep yöresi buluntularını yerleştirerek Türkiye'nin Paleolitik Çağları sorunlarına ışık tutabilmektir.

Küçük Buluntu Minzoni-Deroche'un 1. bölge diye adlandırdığı alan batıda Çağde Köyü'nden doğuda Bedirköy'e kadar olan alanı kapsamaktadır. SAM ve DÜLÜK köylerinin de bu alanın içinde yer aldığı düşünülürse çakmaktaşı alet açısından çok zengin bir alan olduğu anlaşılmaktadır. Minzoni-Deroche'un bu iki köy civarında bulduğu buluntu yerleri daha önceki araştırmalarla beraber SAMve DÜLÜK buluntu yerlerinde anlatılmıştır (bak. Sam ve Dülük fişleri). Bunların dışında Dülük Köyü'nün yaklaşık 6.5 km kuzeyinde Konukbağları adındaki mevkiide bir çok iki yüzeYli bulunmuştur [Minzoni-Deroche 1987a:lev.1,3a,4a]. Bunların dışında Levallois tipinde çekirdek ve yonga gibi yontma taş nesnelerin varlığı da görülmektedir [Minzoni-Deroche 1987a:lev.13b, 16b]. Karahöyük ve Bedirköy'ün güneyinde, Beşağaç Tepe'nin gene güneyindeki buluntu yerlerinin varlığı gerçekten bu yörenin Paleolitik Çağ açısından ne kadar zengin olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır (bak. şematik plan).

Kaynakça Minzoni-Deroche 1987a: lev.1,3a,4a,13b,16b

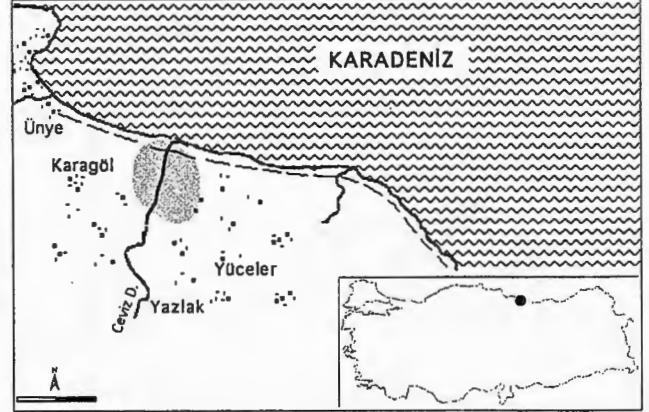

1. Minzoni-Deroche 1987a: lev.2a
2. Minzoni-Deroche 1987a: lev.2b
3. Minzoni-Deroche 1987a: lev.3a
4. Minzoni-Deroche 1987a: lev.3b

Yüceler

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 41° 05' K, 37° 23' D
Harita Pafta No F 38
Bölge Karadeniz
İl Ordu
İlçe Ünye
Köy Yüceler

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☒ AP ☒ OP ☒ ÜP ☐ EP

Yeni Ordu il merkezinin batı-kuzeybatısındaki Ünye İlçesi'nin 7-8 km doğu-güneydoğusunda yer alan Yüceler Köyü'nün batısındaki Cevizderesi'nin hemen doğusundaki sekiler, Cevizderesi yakınında, batısındaki mağara ve kaya sığınakları.

Konumu ve Çevresel Önemi

Yüceler Köyü'nün hemen önünden kuzeyinden karayolu geçmektedir. Köyün güney yönünde yapısı püskürük kütlelerden oluşan dağ sırası ve onun kuzey yönünde de farklı kotlarda üç seki yer almaktadır. Sekiler deniz seviyesinden yaklaşık 5, 10, 15 ve 20 m yüksektir. Kökten Cevizderesi yakınlarında karayolundan da gözüken mağara ve kaya sığınaklarının var olduğunu haberdar etmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlk defa İ.K. Kökten tarafından 1944-1945 yıllarında araştırılan köy yakını, 1963 yılında Kökten tarafından tekrar ziyaret edilmiştir. Kökten, 1963 yılı yayınında çevredeki mağara ve kaya sığınaklarında kazı yapacağını planladığını belirtmektedir. M.J. Mellink verdiği bilgiye göre, Kökten'in 1966 yılında TILKİKAYA ve TOZKOPARAN adı verilen yerlerde araştırma yaptığını öğreniyoruz. Büyük olasılıkla bu yerler Yüceler Köyü çevresindeki mağara veya kaya sığınaklarından bazıları olmalıdır. Ne yazık ki buraları hakkındaki bilgilerimiz yok denecek kadar kısıtlıdır. 1:100.000 ölçekli haritada bu isimler geçmemektedir.

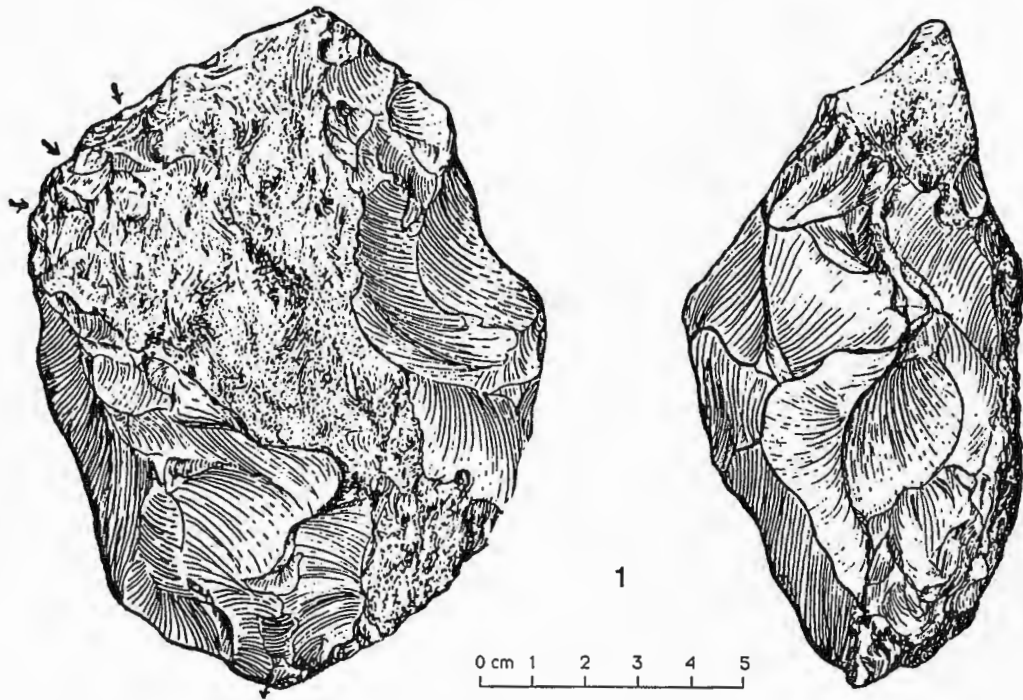
Küçük Buluntu

Kökten, bu araştırmasının sonucunda üçüncü sekinin eteklerinde çok kaba bir Chelléen (Abbevillien) tipte iki yüzeyli (el baltası) bulmuştur [Kökten 1963a:lev.1]. Yontuk yüzleri üzerinde görülen çimentolaşmış kumlu kısımlar aletin üst seki dolgularından sürüklenerek geldiğini göstermektedir. Araştırmacı bu iki yüzeylinin Chelléen (yeni terim ile Abbevillien) teknikte yapıldığını biçimsel özelliklerine dayanarak ileri sürmekte, aletin bulunduğu sekiyi Alt Pleistosen sekisi olarak tanımlanmaktadır. İkinci sekiden ise Kökten tarafından Moustério-Aurignacien kültüre ait olabilecekleri ileri sürülen iki dilgi kazıyıcı, tekli diş çentikli yonga uç kazıyıcı, yuvarlak kazıyıcı, dilgi çakı, iri yonga kazıyıcı gibi gibi aletler bulunmuştur [Kökten 1963a:lev.2]. Bunlar ikinci seki kesitindeki çakmaktaşı damarların üstündeki killi çakıllı ve kumlu tabakanın üst kısmından çıkarılmışlardır. Bu sekinin de Würm ile yaşıt olduğu Kökten tarafından tahmin edilmektedir. Kökten buluntu yerini gösterdiği haritasında burasını Üst Paleolitik Çağ buluntu yeri işareti altında belirtmektedir. Mellink, Ünye yakınında TOZKOPARAN adındaki bir yerde (olasılıkla bir mağara veya kaya sığınağı) Kökten tarafından sondaj yapıldığını ve Üst Paleolitik Çağ, Kalkolitik Çağ ve İlk Tunç Çağ tabakaları ile karşılaştığını bildirmektedir [Mellink 1966:141]. Gene Mellink, Kökten'in bu bölgede başka bir yerdeki araştırmasında, TILKİKAYA'da, Orta ve Üst Paleolitik Çağ buluntularını bulmasından bizi haberdar etmektedir [Mellink 1966:141]. Bu son iki yere ait bilgiler Kılıç Kökten tarafından yayınlanmamıştır. Yalçinkaya ise Yüceler'i Anadolu'nun Alt Paleolitik Çağ buluntu yerleri arasında saymaktadır.

Kaynakça

Kökten 1951:202
Kökten 1963a:275-276, lev.1-2
Mellink 1966:141
Alkım (H) 1967:2

Yalçinkaya 1981:214
Yalçinkaya 1985:430

1. Kökten 1963 a: lev. 1
2. Kökten 1963 a: lev. 2/2
3. Kökten 1963 a: lev. 2/1
4. Kökten 1963 a: lev. 2/3
5. Kökten 1963 a: lev. 2/4
6. Kökten 1963 a: lev. 2/5
7. Kökten 1963 a: lev. 2/7

Yüksekova

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 37° 34' K, 44° 17' D
Harita Pafta No M 52
Bölge Doğu Anadolu
il Hakkari
ilçe Merkez
Köy Merkez

Araştırma Yöntemi ☒ Yüze Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☒ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Hakkari il merkezinin 48 km doğu-kuzeydoğusundaki Yüksekova'da. Kökten ele geçirdiği bulguların Yüksekova'nın neresinde olduğunu bildirmemektedir.

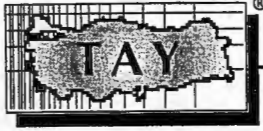
Konumu ve Çevresel Önemi Buluntu yerinin konumu hakkında da bir bilgi yoktur. Bu açıdan konumu konusunda herhangi bir bilgi aktaramıyoruz.

Araştırmalar ve Tabakalanma Kılıç Kökten'in 1961 yılında gerçekleştirdiği araştırmada saptanmıştır.

Küçük Buluntu Kökten, obsidienden olduğunu iddia ettiği buluntuları, Orta Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Buluntuların ne çizimleri ne de resimleri yayınlanmıştır.

Kaynakça Kökten 1964a:18
Kökten 1964b:61

Zıramba

Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 36° 54' K, 37° 32' D
Harita Pafta No 0 39
Bölge Güneydoğu Anadolu
İl Gaziantep
İlçe Oğuzeli
Köy Zıramba

Araştırma Yöntemi

● YüzeY Araştırması ○ Kazı

Dönem

☒ AP ☒ OP ☒ ÜP □ EP

Yer

Gaziantep il merkezinin kuşuçuY 22 km güneydoğusunda, Oğuzeli İlçesi'nin güneyinde, Tilbaşar Ovası'nın kuzeyini sınırlayan tepeler arasında köY yer almaktadır.

Konumu ve Cevresel Önemi

Oğuzeli Ovası'nda yeralan Zıramba KöYü ova köYü özelliğı taşımaktadır. Yakın çevresinden Secir Suyu geçmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

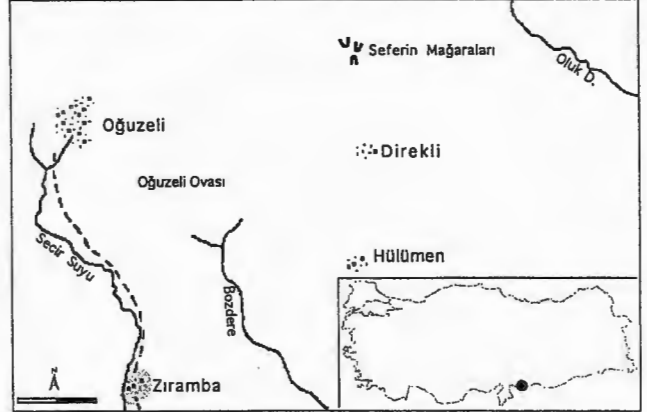
R. Çiner'in 1950 yılı Gaziantep yüzeY araştırmasında ilk defa tespit edilmiştir.

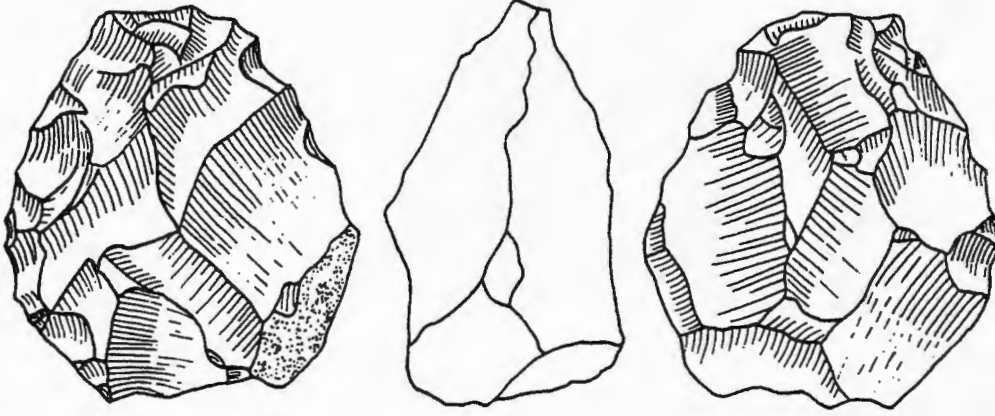
Küçük Buluntu

Çiner tarafından yapılan yüzeY araştırmasında, 2 adet Acheuléen iki yüzeYli balta (AP), 2 adet Levallois yonga ve 25 adet Levallois-Moustérien tipi alet (OP), 42 adet Aurignacien tipi alet ve 20 tane mikrolit alet (EP?) bulunmuştur [Çiner 1958:126-128]. Çiner, tümünün çakmaktaşıYan yapılmış olduğunu bildirmektedir. Buluntular hakkında fazla bir bilgi vermekten kaçınmaktadır. Yalçinkaya ise Anadolu Alt Paleolitik Çağı'nı, yüzeY araştırmalarının ışığında incelerken, Zıramba'dan Alt Paleolitik yerleşme yerleri içinde bahsetmekte ve olasılıkla Çiner'in bulduğı iki yüzeYlilerden iki tanesinin fotoğrafını yayınlamaktadır [Yalçinkaya 1985:417, res.12a,b]. Bu aletler günümüzde Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde muhafaza edilmektedir.

Kaynakça

Çiner 1958: 126-128
Yalçinkaya 1981:210
Yalçinkaya 1985: 417,lev.12a,b

Zonguldak Yöresi

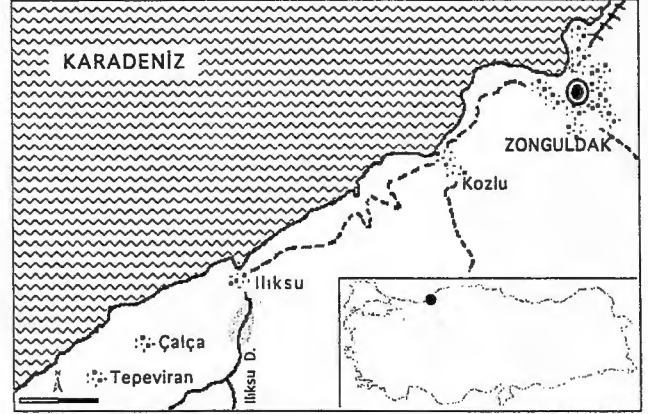
Tekil Buluntu Yeri

Koordinat 41° 26' K, 31° 43' D
Harita Pafta No F.26
Bölge Karadeniz
İl Zonguldak
İlçe Merkez
Köy

Araştırma Yöntemi ☒ Yüzey Araştırması ☐ Kazı

Dönem ☐ AP ☐ OP ☐ ÜP ☐ EP

Yeri Zonguldak il merkezinin güneybatısında, Ilıksu Deresi boyunca, derenin oluşturduğu vadide. Tam buluntu yeri bildirilmemiştir. Bu çevrede araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Konumu ve Çevresel Önemi

Çevre çok engebeldir. Yöresel vadilerle derin yarılmış tepelik ve yer yer dağlık bir görünüştedir. Ova düzlüklerine bazı akarsu vadilerinin genişlemiş kesimlerinde rastlanır. Kıyı gerisinde vadilerle yarılmış ve yükseltisi genellikle 1.000 m geçmeyen tepelik bir kesim gelmektedir.

Araştırmalar ve Tabakalanma

İlıksu Deresi vadisindeki bu buluntu yeri, Faruk Ertunç adlı mimar tarafından yapılan bir araştırmada saptanmıştır. Karadeniz Bölgesi'nin Paleolitik Çağ araştırmaları içinde henüz yüzey araştırması yapılmamış bir yerdeki buluntu yeri olduğu için, yayınlanmadığı halde bu araştırmamız çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Küçük Buluntu

Ertunç, yukarda konumu anlatılan bu yerde sürüklenmekten dolayı aşınan bu yüzden düzeltileri görülmeyen 7 cm boyunda bir el baltası bulunduğunu bildirmektedir. Ertunç bu buluntuyu yayınlamadığı için tarihlenmesi konusunda bir yorum getiremiyoruz.

Kaynakça

Faruk Ertunç ile yapılan özel görüşme

Simge Açıklamaları ve Kısaltmalar

1. Şematik Plan Simge Açıklamaları

•	Yerleşme (Küçük Harita)
▲	Yerleşme / Buluntu Yeri
□□□□	Köy, İlçe
⊙	İl Merkezi
↑	İl Merkezine Gider
↖	Kuzey Oku / Ölçek
●	Araştırma / Buluntu Bölgesi
∩	Mağara
+++	Demiryolu
- - -	Karayolu
~	Nehir, Dere, Çay
~~~~	Deniz
~~~~~	Baraj, Göl
••••	Nehir Yatağı
B.	Baraj
Br.	Burun
Ç.	Çay
D.	Dere
G.	Göl
İst.	İstasyon
M.	Mevkii
Mah.	Mahalle
N.	Nehir
O.	Ova
T.	Tepe

2. Kaynakça Kısaltmaları

AA	Archäologischer Anzeiger
AJA	American Journal of Archaeology
Alm.	Almanca
AnadoluAraş	Anadolu Araştırmaları
AraST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
ArkST	Arkeometri Sonuçları Toplantısı
AS	Anatolian Studies
C	Cilt
CNRS	Centre National de la Recherche Scientifique
Çev.	Çeviren
DTCF	(Ankara) Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi
DTCFD	(Ankara) Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi
ed.	Editör (Yayına Hazırlayan)
eds.	Editörler (Yayına Hazırlayanlar)
et al.	et alias (ve diğerleri)
Fra.	Fransızca
FuF	Forschungen und Fortschritte
IF	Istanbul Forschungen
İng.	İngilizce
İÜ	İstanbul Üniversitesi
İÜEFY	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
MTA	Maden Tetkik Arama Enstitüsü
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OIP	Oriental Institute Publishings
PZ	Prähistorische Zeitschrift
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi
TAM	Türk Arkeoloji Mecmuası
TEKDAM	Tarihi Eserleri Kurtarma, Değerlendirme ve Araştırma Merkezi
TTK	Türk Tarih Kurumu
TTOK	Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu

3. Diğer Kısaltmalar

AP	Alt Paleolitik
ASPRO	Atlas des Sites du Proche Orient
bak.	Bakınız
çiz.	Çizim
D	Doğu
EP	Epipaleolitik
GÖ	Günümüzden Önce
har.	Harita
K	Kuzey
lev.	Levha
MÖ	Milattan Önce
OP	Orta Paleolitik
res.	Resim
s.	Sayfa
şek.	Şekil
tab.	Tabaka
TAVO	Tübinger Atlas das Vorderen Orients
TEM	Trans European Midway
ÜP	Üst Paleolitik

Kaynakça

- ALBRECHT, G.
1990
"Preliminary Results of the Excavation in the Karain B Cave near Antalya / Turkey: The Upper Palaeolithic Assemblage and the Upper Pleistocene Climatic Development"
Préhistoire du Levant II. Processus des Changements Culturels. Hommage à Francis Hours
Eds. O. Aurenche, Editions du CNRS, 211-222
Paris
- ALBRECHT, G.
1994
"Die frühholozänen Horizonte der Öküzini-Sondage 1989"
Neolithic Chipped Stone Industries of Fertile Crescent
Studies in Early Near Eastern Production, Subsistence and Environment 1, Gebel, H.G. - S.K. Kozłowski eds., 207-208
Berlin
- ALBRECHT, G. et al.
1984
"Vorbericht über die Untersuchungen an der Faustkeilstation Şehremuz in der südöstlichen Türkei"
Eiszeitalter und Gegenwart
Sayı: 34, 43-86
Hannover
- ALBRECHT, G. et al.
1987
"Karain 1985/1986 Naturwissenschaftliche und Technologische Untersuchungen"
ArkST II - 1986
131-137
Ankara
- ALBRECHT, G. et al.
1993
"Late Pleistocene and Early Holocene Find from Öküzini: A Contribution of the Settlement History of the Bay of Antalya, Turkey"
Paléorient
Sayı: 18/2 (1992), 123-141
Paris
- ALBRECHT, G. - H. MÜLLER-BECK
1990
"The Palaeolithic of Şehremuz near Samsat on the Euphrates River. Summary of the Excavation Findings and a Morphology of the Handaxes"
Préhistoire du Levant II. Processus des Changements Culturels. Hommage à Francis Hours
Eds. O. Aurenche, Editions du CNRS, 76-86
Paris
- ALBRECHT, G. - H. MÜLLER-BECK
1994
Das Paläolithikum von Şehremuz bei Samsat am Euphrat
Tübinger Monographien zur Urgeschichte 10
Tübingen
- ALGAZE, G. - M. ROSENBERG
1991
"The Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project, 1989"
AraST VIII - 1990
137-162
Ankara
- ALGAZE, G. - R. BREUNINGER - C. LIGHTFOOT - M. ROSENBERG
1991
"The Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project: A Preliminary Report of the 1989-1990 Seasons"
Anatolica
Sayı: 17, 175-240
Leiden

- ALKIM, H.
1967
"Explorations and Excavations in Turkey, 1964"
Anatolica
Sayı: 1, 1-43
Belgique
- ALKIM, H.
1968
"Explorations and Excavations in Turkey, 1965 and 1966"
Anatolica
Sayı: 2, 1-76
Belgique
- ALKIM, H.
1970
"Explorations and Excavations in Turkey, 1967 and 1968"
Anatolica
Sayı: 3 (1969-70), 1-91
Belgique
- ALKIM, H.
1973
"Explorations and Excavations in Turkey, 1969"
Anatolica
Sayı: 4 (1971-72), 1-82
Belgique
- ALKIM, H.
1978
"Explorations and Excavations in Turkey, in 1970, 1971 and 1972"
Anatolica
Sayı: 5 (1973-76), 7-140
Belgique
- ALKIM, U.B.
1956
"Archäologischer Bericht aus Anatolien (1953-54)"
Orientalia
Sayı: 25, 80-89
Roma
- ALKIM, U.B.
1963
"Archäologischer Bericht aus Anatolien (1961)"
Orientalia
Sayı: 32, 70-81
Roma
- ALKIM, U.B.
1968
Anatolia I
Nagel, Archeologia Mundi
Geneve
- ANATI, E.
1968
"Anatolia's Earliest Art"
Archaeology
Sayı: 21, 22-35
New York
- ARNE, F.G.
1909
"Découvertes Paléolithiques dans le Nord de Syrie"
L'Anthropologie
Sayı: 20, 23-29
- ARSEBÜK, G.
1962
(Sakçegözü Civarındaki Şatır Höyük Eteklerinden Toplanmış Olan Paleolitik Aletler Üzerine Bir Araştırma)
İÜ Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi (Yayınlanmamış)
- ARSEBÜK, G.
1983
"Dip Pleistosen ve Kültür"
Anadolu Araş
Sayı: 9, İÜEFY, İÜEF Basımevi, 1-9
İstanbul
- ARSEBÜK, G.
1985
"Late Pleistocene and Early Holocene Man in Anatolia: A Concise Review"
Studi di Paleontologia in Onore di S. M. Puglisi
Università di Roma La Sapienza, eds. M. Liverani, A. Palmieri, R. Peroni, 137-140
Roma
- ARSEBÜK, G.
1987
"İki Milyon Yıl Öncésinin Taş Aletleri"
Tarih ve Toplum
Sayı: 45, 37-41
İstanbul

- ARSEBÜK, G.
1995
"İnsan", "İnsanlık" ve "Prehistorya" (Öznel bir Deneme)
Halet Çambel için Prehistorya Yazıları
Graphis Matbaacılık ve Tanıtım Hizmetleri Ltd., 11-26
İstanbul
- ARSEBÜK, G.
1995
"En Eski 'İstanbulululara' ait Belgeler"
CBT
Sayı:423 (29 Nisan), 11
İstanbul
- ARSEBÜK, G.
1995
"İnsan, Evrim, Alet"
TÜBİTAK Bilim ve Teknik
Sayı:332 (Temmuz), 18-24
İstanbul
- ARSEBÜK, G.
1995
İnsan ve Evrim
Ege Yayınları: 2, Bilim Dizisi: 1
İstanbul
- ARSEBÜK, G.
1996
"Biyokültürel Açından İnsan ('Sığınağı' ve 'Bannağı')"
Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme
Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, Ofset Yapımevi, 15-18
İstanbul
- ARSEBÜK, G.
1996
"Trakya'da Eski bir Yerleşim Yeri: Yarımburgaz Mağarası Alt Paleolitik Çağ Bulguları"
Anadolu Araş
Prof. Dr. Afif Erzen'e Armağan, Sayı: 14, İÜEFY, İÜEF Basımevi, 33-50
İstanbul
- ARSEBÜK, G. - F.C. HOWELL - M. ÖZBAŞARAN
1990
"Yarımburgaz 1988"
KST XII/1 - 1989
9-18
Ankara
- ARSEBÜK, G. - F.C. HOWELL - M. ÖZBAŞARAN
1991
"Yarımburgaz 1989"
KST XIII/1 - 1990
17-41
Ankara
- ARSEBÜK, G. - F.C. HOWELL - M. ÖZBAŞARAN
1992
"Yarımburgaz 1990"
KST XIV/1 - 1991
1-21
Ankara
- ARSEBÜK, G. - M. ÖZBAŞARAN
1989
"Ülkemizin Bilinen En Eski Yerleşim Yeri Yarımburgaz Mağarası ve 'İnsan' ile Araç Gereç İlişkileri"
Müze
Sayı: 1, 77-80
Ankara
- ARSEBÜK, G. - M. ÖZBAŞARAN
1994
"Yarımburgaz Mağaraları Pleistosen'den Bir Kesit"
Türk Tarih Kongresi 11, Kongreye Sunulan Bildiriler
TTK. Basımevi, Sayı: XIV/1, 17-29
Ankara
- ARSEBÜK, G. - M. ÖZBAŞARAN
1995
"İstanbul'un En Eski Yerleşim Merkezi: Yarımburgaz Mağaraları"
Focus
Sayı:2 (Şubat), 78-82
İstanbul
- ATASAYAN, M.
1939
"1938 Yılında Gaziantep Köylerinden Dülük Civarında Bulunan Paleolitik Tipte Çakmak Taşı Aletlerin Üzerine bir Not"
Beynelmilel Antropoloji ve Prehistorik Arkeoloji Kongresi XVIII Tebliğler Kitabı I
161
Ankara

- ATASAYAN, M.
1939
"1938 Yılında Gaziantep Köylerinden Dülük ve Civarında Bulunan Çakmaktaşı Aletler Üzerine Bir Not"
TAM
Sayı: 19-22, 314-317
Ankara
- ATASAYAN, M.
1941
"1940 yılında Pendikte Bulunan Paleolitik Tipte El Baltası Hakkında Bir Not"
DTCF Yıllık Çalışmalar Dergisi I
Ankara
- BALKAN-ATLI, N. - M.C. CAUVIN
1997
"1995 Yılı Aksaray, Niğde, Nevşehir İlleri Obsidien Yüzey Araştırması"
AraST XIV-1 - 1996
Yayın No: 1877, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 293-311
Ankara
- BENEDICT, P.
1980
"Güneydoğu Anadolu Yüzey Araştırması"
Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I. İstanbul ve Chicago Üniversiteleri Karma Projesi
İÜEFY: 2589, Çambel, H. - R. Braidwood eds., İÜEF Basımevi, 107-149 (İng. 151-191)
İstanbul
- BEYSANOĞLU, Ş
1987
Anıtlar ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi
Neyir Matbaası
Ankara
- BIERNOFF, D.C.
1964
"Prehistoric Settlement in Muğla Vilayet"
AS
Sayı: 14, 33-35
London
- BIERNOFF, D.C.
1967
"Material from the İznik Lake Region of Turkey"
AS
Sayı: 17, 96-97
London
- BLIŞKYAN, P.M.
1969
Karadeniz Kıyıları Tarih ve Coğrafyası 1817-1819
İÜEFY, No: 1411, Edebiyat Fakültesi Basımevi
İstanbul
- BITTEL, K.
1932
"Beobachtungen in der Umgegend Ankaras (Archäologische Funde in Ankara 1931)"
AA
Sayı: 47, 260-261
Berlin
- BITTEL, K.
1934
Prähistorische Forschung in Kleinasien
IF, C:6
Berlin
- BITTEL, K.
1939
"Archäologische Funde aus der Türkei 1934-1938"
AA
Sayı: 54, 94-207
Berlin
- BITTEL, K.
1951
Grundzüge der Vor-und Frühgeschichte Kleinasien
Ernst Vasmuth Verlag, 2. Erweiterte Auflage
Tübingen
- BITTEL, K. - A.M. SCHNEIDER
1941
"Archäologische Funde aus der Türkei 1940"
AA
Sayı: 56, 252-317
Berlin
- BITTEL, K. - SCHNEIDER, A.M.
1940
"Archäologische Funde aus der Türkei im Jahre 1939"
AA
Sayı: 55, 554-596
Berlin

- BITTEL, K. - SCHNEIDER, A.M.
1943
"Archäologische Funde aus der Türkei 1942"
AA
Sayı: 58, 200-255
Berlin
- BITTEL, K. - SCHNEIDER, A.M.
1944-45
"Fund -und Forschungs- Bericht Türkei 1943"
AA
Sayı: 59/60, 33-81
Berlin
- BOSTANCI, E.Y.
1951
"Kastamonu Civarında Eskitaş Devrine ait bir Keşif"
Ulus Gazetesi
24 Eylül
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1952
"Gökırmak Vadisinde Prehistuvar Araştırmaları. Yeni Paleolitik Buluntular"
DTCFD
10/2, 137-142
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1959
"Research on the Mediterranean Coast of Anatolia A New Palaeolithic Site at Beldibi Near Antalya"
Anadolu (Anatolia)
Sayı: 4, 129-178
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1962
"Belbaşı Kaya Sığınağında Bulunan Üst Paleolitik ve Mezolitik Endüstri, Belbaşı Kültürü"
Belleten
26/102, 233-251, 273-275 (İng. 252-272)
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1963
"Güney-doğu Anadolu Araştırmaları Dülük ve Karta'nın Chellean ve Acheulean Endüstrisi"
Anadolu (Anatolia)
Sayı: 6(1961/1962), 87-110
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1963
"Fossil Remains of Upper Palaeolithic and Mesolithic Man in Beldibi and Belbaşı Rock-Shelters on the Mediterranean Coast of Anatolia"
Bericht über die 8. Tagung der Deutschen Gesellschaft für Anthropologie
253-262
- BOSTANCI, E.Y.
1964
"Human Fossil Remains in Beldibi and Belbaşı Rock Shelters on the Mediterranean Coast of Anatolia"
Antropoloji
Sayı: 1(1963), 17-36
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1966
"Beldibi Kazılarında Çıkan Önemli Sanat Eserleri"
Antropoloji
Sayı: 1(1964), 21-24 (İng. 25-31)
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1967
"Mağracık Çevresinde Yapılan 1966 Yaz Mevsimi Kazıları ve Yeni Buluntular"
Antropoloji
Sayı: 3 (1965), 19-45
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1967
"Beldibi, Belbaşı Mezolitöği ve Diğer Mezolitik Buluntularla olan Münasebetleri"
Antropoloji
Sayı: 3 (1965), 55-90 (İng. 91-142)
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1968
"Beldibi ve Mağracıkta Yapılan 1967 Yaz Mevsimi Kazıları ve Yeni Buluntular"
TAD
Sayı: 16/1 (1967), 51-60
Ankara

- BOSTANCI, E.Y.
1971
"Belbaşıyen Kültürü ve Bu Kültür Üzerinde Yapılan Bir Tenkit"
DTCFD
26/3-4 (1968), 1-48
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1971
"Kanal Mağarasında Levalloise-Mousterien Seviyede Keşfedilen bir Üst Süt Canine ile Alt Aurignacien Seviyede Bulunan bir Mandibulae Molar Hakkında İnceleme"
Antropoloji
Sayı: 5(1969-70), 45-82
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1971
"Adıyaman Çevresinde Proto-Solutreen ve Adıyamaniyen Paleolitik Kültürler Üzerinde Bir Araştırma"
Antropoloji
Sayı: 5 (1969-70), 47-52
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1971
"Antakya, Şenköy'de Yeni Orta ve Üst Pleistosen İnsanına Ait Kültürler Üzerinde Bir Araştırma"
Antropoloji
Sayı: 5(1969-70), 84-99
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1973
"Güney-Doğu Anadolu'da Adıyaman Çevresinde Yapılan Paleoantropolojik Prehistorik ve Quaterner Problemleri Üzerinde bir Araştırma"
Antropoloji
Sayı: 6 (1971-72), 145
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1973
"Homo sapiens çevlikensis in the Canal and the Big Caves near Samandağ of the Province of Antalya on the Mediterranean Coast of Anatolia"
Antropoloji
Sayı: 6(1971-72), 29-56
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1975
"Çevlik ve Mağracıkta Yeni Quaterner Akdeniz Plajları ve Fosil İnsanların Yaşadığı Devrelerle Korelasyonu Üzerinde Bir Araştırma"
Antropoloji
Sayı: 7(1972-73), 17-40, (İng.41-42)
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1975
"Anadolu'da Çakmak Taşının Jeolojik Yaşı ve Güney Doğu Anadolu'da Gaziantep Yakınında, Dülük Köyü Vadisinde, bir Yüzünde Neogen Yaşda Chlamys Sp. Kavkı Mülajı Bulunan Alt Paleolitik Dülüküyen Devre ait El Baltası Üzerinde bir Tetkik"
Antropoloji
Sayı: 7(1972-73), 317-327
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1975
"Disc Burins on Disc Cores and Their Variations have been Discovered in Belbaşıyen Culture on the Mediterranean Coast of Anatolia"
Antropoloji
Sayı: 7(1972-73), 69-79
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1975
"Shovel-Shaped Endscrapers Shovel Technic in Belbaşıyen has been Discovered on the Mediterranean Coast of Anatolia"
Antropoloji
Sayı: 7(1972-73), 81-97
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1978
"İnsan Evriminde Büyük Değişmeler Beldibiye Mezolitik Taş Çağı Kültüründe Rakam Evrimi"
Antropoloji
Sayı: 8(1973-1974), 133-146
Ankara

- BOSTANCI, E.Y.
1978
"İnsan Evriminde Büyük Değişmeler Anadolu'da Taş Çağı Devirlerinde İnsan Türlerinin Kültürlerinin ve Dillerinin Evrimi Üzerinde Yeni Keşifler"
Antropoloji
Sayı: 8(1973-1974), 147-190
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1980
"İnsan Evriminde Okucu Kültürü Anadolu'da Dölükiyen Altı Taş Kültüründe, Keşfedilen en Eski Acheuleen Devre ait Tipik bir Okucu"
Antropoloji
Sayı: 9(1975-76), 15-45
Ankara
- BOSTANCI, E.Y.
1984
"Dölük Taş Devrinde İnsan Evrimi ve Mezolitik Şarklıan Kültürü Üzerinde bir Araştırma Şarklı Mağara Kazısı"
KST V -1983
49-64
Ankara
- CAMPBELL-THOMPSON, R.
1910
"One Some Prehistoric Stone Implements from Asia Minor"
MAN
C 10, Sayı:38-39, 71-72
London
- CAMPBELL-THOMPSON, R.
1910
"One Some Prehistoric Stone Implements from Asia Minor"
Proceeding Society of Biblical Archaeology
C 32, 182
- CARTER, E.
1995
"Report on Kahramanmaraş Archaeological Survey Project From 24/9/93 to 11/11/93"
AraST XII -1994
Yayın No: 1735, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları: 95-06-Y-0001, 331-341
Ankara
- CHANTRE, M.E.
1898
Mission en Cappadoce 1893-1894
E. Leroux
Paris
- CHAPUT, E.
1941
Phrygie: Exploration Archéologique
Institut Français d'Archéologie de Stamboul, C: 1, Géologie et Géographie Physique, E. de Boccard
Paris
- COHEN, H.H. - O. EROL
1969
"Aspect of the Palaeogeography of Central Anatolia"
The Geographical Journal
Sayı: 135/3, 388-398
London
- COHEN, H.R.
1970
"The Palaeoecology of South Central Anatolia at the end of the Pleistocene and the Beginning of the Holocene"
AS
Sayı: 20, 119-137
London
- ÇAMBEL, H.
1947
"Archaeologischer Bericht über Anatolien"
Orientalia
Sayı: 16, 263-270
Roma
- ÇAMBEL, H.
1951
"Archaeologischer Bericht aus Anatolien"
Orientalia
Sayı: 20, 236-251
Roma
- ÇAMBEL, H.
1971
"Güneydoğu Anadolu Tarih Öncesi Araştırmalarının Kültür Tarihi Bakımından Önemi"
Atatürk Konferansları IV -1970
TTK Yayınları, 17.seri-4.sayı, TTK Basımevi, 25-40
Ankara

ÇAMBEL, H. - R.J. BRAIDWOOD
1980

"İstanbul ve Chicago Üniversiteleri Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları Karma Projesi:
1963-1972 Çalışmalarına Toplu Bakış"
Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I. İstanbul ve Chicago Üniversiteleri Karma Projesi
İÜEFY: 2589, Çambel, H. - R.Braidwood eds., İÜEF Basımevi, 1-31 (İng. 33-64)
İstanbul

ÇİNER, R.
1958

"Gaziantep Çevresinde Paleolitik Buluntular"
DTCFD
16/3-4, 126-127
Ankara

DEMİRÇİ, Ş. - C.M. EREK - İ.
YALÇINKAYA
1996

"Studies on the Middle Palaeolithic Side scrapers Found at Karain Cave"
Archaeometry 94. The Proceedings of the 29th International Symposium on Archaeometry
TÜBİTAK Yayınları, Ankara 9-14 Mayıs 1994, eds. Ş. Demirci, A.M. Özer, G.D. Summers, 423-431
Ankara

EFE, T.
1990

"1988 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları"
AraST VII -1989
405-424
Ankara

EFE, T.
1990

"1988 Yılında Kütahya, Bilecik, Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları"
AnadoluAraş
Sayı: 12, İÜEFY, İÜEF Basımevi, 1-19
İstanbul

EFE, T.
1991

"1989 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları"
AraST VIII -1990
163-177
Ankara

EFE, T.
1992

"1990 Yılında Kütahya-Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları"
AraST IX -1991
561-583
Ankara

ERDBRINK, D.P. - H.R. HECKEREN
1965

"The Presence of Supposedly Primitive Human Tools Along the Upper Reaches of the Kızıl Irmak in
Anatolia"
Eiszeitalter und Gegenwart
Sayı: 16, 78-87
Hannover

ERGUVANLI, K.
1946

"Gaziantep-Narlı Arasında Bulunan Paleolitik Aletler Hakkında Bir Not"
Bulleten
10/39, 375-379
Ankara

ESİN, U.
1974

"Tepecik Kazısı, 1971"
Keban Projesi 1971 Çalışmaları
ODTÜ Keban Projesi Yayınları, Seri: 1, No: 4, TTK Basımevi, 109-121 (İng. 123-148)
Ankara

ESİN, U.
1979

İlk Üretimciliğe Geçiş Evresinde Anadolu ve Güneydoğu Avrupa I. Doğal Çevre Sorunu
İÜEFY: 2507, İÜEF Basımevi
İstanbul

ESİN, U.
1981

İlk Üretimciliğe Geçiş Evresinde Anadolu ve Güneydoğu Avrupa II. Kültürler Sorunu
İÜEFY: 2681, İÜEF Basımevi
İstanbul

ESİN, U.
1992 b

"İstanbul'un En Eski Buluntu Yerleri ve Kültürleri"
Semavi Eyice Armağanı - İstanbul Yazıları
TTOK Yayınları, 55-77
İstanbul

- ESİN, U.
1994
"Yazı Öncesi Çağlar"
Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi
Sayı: 62, 31 Aralık, 450-455
İstanbul
- ESİN, U. - P. BENEDICT
1963
"Recent Developments in the Prehistory of Anatolia"
Current Anthropology
Sayı: 4/4, 339-346
Chicago
- FOREST, J.D.
1993
"Çatal Höyük et son Décor: Pour le Déchiffrement d'un Code Symbolique"
Anatolia Antiqua - Eski Anadolu
Sayı: 2, 1-42
Paris
- FRITZ, Fr.
1966
Codex-Kultur-Atlas (Türkei)
Codex-Verlag
Gundholzen
- GARRARD, A.
1995
"The Year's Work: Palaeolithic Reconnaissance in Southern Turkey"
AS
Sayı: 45, 20-21
London
- GARRARD, A.
1997
"Survey of Palaeolithic and Aceramic Neolithic Sites in Sakçagözü Region (Gaziantep): 1995 Field Season"
AraST XIV-1 - 1996
Yayın No: 1877, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 313-323
Ankara
- GARRARD, A. - J. CONOLLY - N. MOLONEY - C. WRIGHT
1996
"The Early Prehistory of the Sakçagözü Region, North Levantine Rift Valley: Report on the 1995 Survey Season"
AS
Sayı: 46, 53-81
London
- GATES, M.H.
1997
"Archaeology in Turkey"
AJA
Sayı: 101, 241-305
New Jersey
- GATSOV, I. - M. ÖZDOĞAN
1994
"Some Epi-Paleolithic Sites from NW Turkey, Ağacli, Domali and Gümüşdere"
Anatolica
Sayı: 20, 97-120
Leiden
- GOETZE, A.
1957
Kleinasien
C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2.basım, Kulturgeschichte des Alten Orients III, No: 1, Handbuch der Altertumswissenschaft III
Munich
- GÜNAY, D. - R. WHALLON, Jr.
1980
"Araştırma Bölgesinde Daha Önce Yapılmış İncelemeler ve Geziler"
Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I. İstanbul ve Chicago Üniversiteleri Karma Projesi
İÜEFY: 2589, H.Çambel & R.Braidwood eds., İÜEF Basımevi, 83-90 (İng. 91-105)
İstanbul
- GÜNDÜZALP, N.
1986
"İçdoğu Karadeniz Bölgesinden Prehistorik Buluntular"
Türk Tarih Kongresi 9, Kongreye Sunulan Bildiriler I
TTK Yayınları, 9.seri-9.sayı, TTK Basımevi, 49-54
Ankara
- HOURS, F. et al.
1973
"Les Industries Paléolithiques du Proche Orient, Essai de Corrélation"
L'Anthropologie
Sayı: 77, 229-280, 437-496
Paris

HOURS, F. - O. AURENCE - J.
CAUVIN - M.C. CAUVIN - L.
COPELAND - P. SANLAVILLE
1994

HOVASSE, R.
1927

IŞIK, M.A.
1991

İNAN, A.
1937

İNAN, A.
1947

İNAN, A.
1952

JELINEK, A.J.
1980

KANSU, Ş.A.
1930

KANSU, Ş.A.
1936

KANSU, Ş.A.
1937

KANSU, Ş.A.
1937

KANSU, Ş.A.
1938

KANSU, Ş.A.
1938

Atlas des Sites du Proche Orient (14000-5700 BP)
Travaux de la Maison de l'Orient Méditerranéen, No: 24
Paris

"Yarımburgaz Mağarası"
Darülfunun Fen Fakültesi Mecmuası
Sayı: 1, 395-421
İstanbul

"Kocagöz Höyük'te Bulunan Tek Kulplu Kupalar"
TAD
Sayı: 29, 177-192
Ankara

"L'activité Archeologique de la Société d'Histoire Turque"
La Turquie Kémaliste
No: 21-22, 6-9
Ankara

"Ankara-Samsun Arasında Tarih Gezisi"
DTCFD
5, 119-132
Ankara

"Türk Tarih Kurumu'nun 1943'den 1948'e Kadar Arkeolojik Çalışmaları Türkiye Tarihine Neler Kazandırmıştır"
Türk Tarih Kongresi 4, Kongreye Sunulan Tebliğler
TTK Yayınları, 9.seri-4.sayı, TTK Basımevi, 18-37
Ankara

"İstanbul Boğazının Doğu Yakasındaki Vadilerden Paleolitik Buluntular"
Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I. İstanbul ve Chicago Üniversiteleri Karma Projesi
İÜEFY: 2589, Çambel, H. - R.Braidwood eds., İÜEF Basımevi, 309-315
İstanbul

"Anadoluda Yontulmuş Taş Devrine Dair Not"
TAM
Ankara

"Anadolu Prehistoryasına Ait Bir Not"
Ülkü
Sayı: 12, 477-479
Ankara

"Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Etiyokuşu Hafriyatı Raporu, 1937"
Ülkü
Sayı: 16/95, 477-478
Ankara

"1936 Yılında Ankara ve Yakınlarında Meydana Çıkan Paleontolojik ve Prehistorik Vesikalar Hakkında İlk Bir Not"
Ülkü
Sayı: 8/48, 482-488
Ankara

Sur Les Nouvelles Découvertes Paléolithique Faites en Anatolie Sous l'Auspice de la Société Turque d'Histoire
Congres International des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques. II. Session
Kopenhag

Prehistorya Araştırmalarında Metodlar
Ankara

KANSU, Ş.A. 1938	Haberler: "Prehistorik Araştırmalar" <i>Belleten</i> 2/7-8, 496 Ankara
KANSU, Ş.A. 1939	"Anadolu Paleolitiğine Dair Bir Not" <i>TAM</i> Sayı: 19-22, 330-335 Ankara
KANSU, Ş.A. 1939	"Anadolu Paleolitiğine Dair Bir Not" <i>Ükü</i> Sayı: 12/72, 477-479 Ankara
KANSU, Ş.A. 1939	"Anadolu Paleolitiğine Dair Bir Not" <i>Beynelmilel Antropoloji ve Prehistorik Arkeoloji Kongresi XVIII Tabliğler Kitabı I</i> 172-174 Ankara
KANSU, Ş.A. 1939	"Türk Tarih Kurumu'nun Prehistorik Araştırmaları" <i>Belleten</i> 3/9, 93-97 Ankara
KANSU, Ş.A. 1940	<i>Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Etiyokuşu Hafriyatı 1937</i> TTK Yayınları, 5.seri, No: 3, TTK Basımevi Ankara
KANSU, Ş.A. 1943	"Anadolu'da Yeni Paleolitik Buluntular" <i>DTCFD</i> 1/5, 190-191 Ankara
KANSU, Ş.A. 1943	"Ankara ve Civarının Prehistoryasında Yeni Buluşlar" <i>Türk Tarih Kongresi 2, Kongreye Sunulan Tabliğler</i> TTK Yayınları, 9.seri-2.sayı, TTK Basımevi, 35-48 Ankara
KANSU, Ş.A. 1944	"Anadolu'da Mezolitik Kültür Buluntuları" <i>DTCFD</i> 2/5, 673-682 Ankara
KANSU, Ş.A. 1945	"İsparta, Burdur İleri Çevresinde TTK Adına 1944 Haziranında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor" <i>Belleten</i> 9/34, 277-286 (Fra. 286-287) Ankara
KANSU, Ş.A. 1945	"Hatay'da (Antakya) Bulunan Üst Aşölen (Micoque) ve Niğde-Nevşehir Çevrelerinde Toplanan Levalloisien Aletler Hakkında Bir Not" <i>Belleten</i> 9/34, 293-295 (İng. 295-298) Ankara
KANSU, Ş.A. 1945	Haberler - Hafriyatlar: "İsparta ve Burdur Bölgesinde Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 9/34, 155-156 Ankara
KANSU, Ş.A. 1947	"Stone Age Cultures in Turkey" <i>AJA</i> Sayı: 51, 227-232 New Jersey

KANSU, Ş.A. 1955	"Sur Les Civilisations Préhistoriques de la Turquie" <i>Belleten</i> 19/76, 541-545 Ankara
KANSU, Ş.A. 1960	Haberler - Kazılar: "İstanbul ve Trakya Bölgesinde Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 24, 708-710 Ankara
KANSU, Ş.A. 1961	"Haberler: İstanbul-Trakya Bölgesi Tarihöncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 25, 519-520 Ankara
KANSU, Ş.A. 1963	"Ege (İzmir) Alt Paleolitigine Ait İlk Not" <i>Belleten</i> 27/107, 485-490 Ankara
KANSU, Ş.A. 1963	"Marmara Bölgesi ve Trakya'da Prehistorik İskan Tarihi Bakımından Araştırmalar (1959-1962)" <i>Belleten</i> 27/108, 657-671 (Fra. 672-676) Ankara
KANSU, Ş.A. 1963	"Eugène Pittard 1867-1962" <i>Belleten</i> 27/105, 105-109 Ankara
KANSU, Ş.A. 1964	"Güney-Doğu Anadolu ve 'Chopper', 'Chopping-tools' Endüstrisi Hakkında" <i>Belleten</i> 28/109, 161-163 Ankara
KANSU, Ş.A. 1964	"Marmara Bölgesi ve Trakya'da Prehistorik İskan Tarihi Bakımından Araştırmalar" <i>Atatürk Konferansları I</i> TTK Yayınları, 17.seri-1.sayı, TTK Basımevi, 205-213 Ankara
KANSU, Ş.A. 1965	Haberler - Kazılar: "Marmara ve Trakya Bölgesi Tarihöncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 29, 547-548 Ankara
KANSU, Ş.A. 1966	Haberler - Kazılar: "Marmara ve Trakya Bölgesinde Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 30/119, 491-492 Ankara
KANSU, Ş.A. 1967	"İstanbul ve Türkiye Trakyası'nın Tarih Öncesi İskanına Ait Yeni Araştırma ve Buluşlar" <i>Türk Tarih Kongresi 6, Kongreye Sunulan Bildiriler</i> TTK Yayınları, 9.seri-6.sayı, TTK Basımevi, 13 Ankara
KANSU, Ş.A. 1969	"İzmir Dolaylarında Bulunan İkinci Bir Alt Paleolitik Alete ait Not" <i>Belleten</i> 129 Ankara
KANSU, Ş.A. 1970	"Bitinya'da Prehistorya Araştırmaları" <i>Atatürk Konferansları II - 1964-68</i> TTK Yayınları, 17.seri-2.sayı, TTK Basımevi, 111-118 Ankara

- KANSU, Ş.A.
1971
İnsanlığın Kaynakları ve İlk Medeniyetler
TTK Dünya Tarihi Serisi N. 1. (2. Basım)
Ankara
- KANSU, Ş.A.
1972
"Yarımburgaz (Küçükçekmece-İstanbul) Mağarasında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Prehistorya Araştırmaları ve Tuzla Kalkolitikinde Yeni Gözlemler"
Türk Tarih Kongresi 7, Kongreye Sunulan Bildiriler
TTK Yayınları, 9.seri-7/1.sayı, TTK Basımevi, 22-32
Ankara
- KANSU, Ş.A.
1977
"Marmara ve Trakya Bölgesinde Tarih Öncesi Araştırmaları"
Belleten
41, 628-630
Ankara
- KANSU, Ş.A. - F. OZANSOY
1948
Ankara Civarında Paleolitik Yeni Buluşlar
Ankara
- KANSU, Ş.A. - F. OZANSOY
1952
"Ankara Civarında Paleolitik Yeni Buluntular"
Türk Tarih Kongresi 4, Kongreye Sunulan Tebliğler
TTK Yayınları, 9.seri-4.sayı, TTK Basımevi, 381-390
Ankara
- KANTMAN, S.
1966
(Değirmen-tepe (Bozova-Urfa) Yüzey Buluntuların Dizgeli Çözümlemesi)
İÜ Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi (Yayınlanmamış)
- KARPUZ, H.
1977
"Çamuşlu'da Yontma Taş Çağı Kaya Resimleri"
TÜBİTAK Bilim ve Teknik
Sayı: 10/212, TÜBİTAK Yayını, 1-6
Ankara
- KAYAN, İ. - A. MINZONI-DEROCHÉ -
I. YALÇINKAYA
1988
"Prospection Préhistorique dans la Région d'Antalya. Notice Préliminaire"
Anatolia Antiqua - Eski Anadolu
Sayı: 1 (1987), Varia Anatolica, 9-13
İstanbul
- KINAL, F.
1962
Eski Anadolu Tarihi
TTK Yayınları, 13.seri, No:7, TTK Basımevi
Ankara
- KLEINSORGE, H.
1940
"Über die Auffindung Eines Steinzeitlichen Wohnplatzes bei Cihanbeyli Vilayet Konya im Gebiet des Tuzgölü"
MTA Mecmuası
Sayı: 3/20, 400-402
Ankara
- KOŞAY, H.Z.
1939
"The Strata of Civilizations in Ankara"
La Turquie Kémaliste
Sayı: 31, 13-16
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1941
"Samsun Vilayeti Tekeköy Civarında Prehistorik Araştırmalar"
Ükü
Sayı: 17/98, 121-124
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1943
"Kars'ın Tarihöncesi Hakkında İlk Kısa Rapor"
Belleten
7/27, 601-613
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1943
"Doğu Anadolu Kars Bölgesinin Tarih Öncesi Araştırmalarına Dair ilk Not"
DTCFD
1/2, 119-121
Ankara

KÖKTEN, İ.K. 1944	"Kuzey-Doğu Anadolu Prehistoryasında Bayburt Çevresinin Yeri" <i>DTCFD</i> 3/5, 465-484 (Alm. 487-505) Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1944	"Orta, Doğu ve Kuzey Anadolu'da Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Bellekten</i> 8/32, 659-680 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1946	Haberler - Kazılar: "Orta, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da Tarihöncesi Araştırmaları" <i>Bellekten</i> 10/38, 224 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1947 a	"1946 Yılı Tarihöncesi Araştırmaları. Antalya, Diyarbakır, Urfa, Gaziantep Çevreleri Haberler" <i>Bellekten</i> 11/41, 161-163 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1947	"1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Bellekten</i> 11/43, 431-472 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1947 b	"Bazı Prehistorik İstasyonlar Hakkında Yeni Gözlemler" <i>DTCFD</i> 5/1-5, 223-236 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1947	"1947 Yılı Tarihöncesi Araştırmaları" <i>Bellekten</i> 12/45, 223-226 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1948	"Batı Karadeniz Bölgesi Araştırmaları - 1947 Yılı Tarihöncesi Araştırmaları" <i>Bellekten</i> 12/45, 223-226 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1948	"Kars'ın Tarih Öncesi" <i>Türk Tarih Kongresi 3, Kongreye Sunulan Tebliğler</i> TTK Yayınları, 9.seri-3.sayı, TTK Basımevi, 194-204 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1949	"Anadolu'da Prehistorik Adamların Kullandıkları Malzeme ve Ele Geçen Bazı Maddi Kültür Belgelerinin Etnografia Yolu ile İzahı" <i>Bellekten</i> 13/50, 331-337 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1949	"1949 Yılı Tarihöncesi Araştırmaları Hakkında Kısa Rapor" <i>Bellekten</i> 13/52, 811-829 (Fra. 830-831) Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1951	"Kuzey-Batı Anadolu'nun Tarih Öncesi Hakkında Yeni Gözlemler" <i>DTCFD</i> 9/3, 201-213 Ankara
KÖKTEN, İ.K. 1952	"Anadolu Prehistorik Yerlerinin Dağılışı Üzerinde Bir Araştırma" <i>DTCFD</i> 10/3-4, 167-207 Ankara

- KÖKTEN, İ.K.
1952
"Anadolu'da Prehistorik Yerleşme Yerleri ve 1944-1948 Yıllarında Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları"
Türk Tarih Kongresi 4, Kongreye Sunulan Tebliğler
TTK Yayınları, 9.seri-4.sayı, TTK Basımevi, 195-209
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1952
"Anadolu'da Prehistorik Adamların Kullandıkları Malzeme ve Ele Geçen Bazı Maddi Kültür Belgelerinin Etnoğrafya Yolu ile İzahı"
Türk Tarih Kongresi 4, Kongreye Sunulan Tebliğler
TTK Yayınları, 9.seri-4.sayı, TTK Basımevi, 390-397
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1953
"1952 Yılında Yaptığım Tarih Öncesi Araştırmaları Hakkında"
DTCFD
11/2-4, 177-209
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1954
"Karain Mağarasında Türkiye'nin En Eski İskanı Hakkında Alınan Neticeler"
Coğrafya ve Meslek Haftası 9 - Tebliğler ve Konferanslar
22-29 Aralık, 73-85
- KÖKTEN, İ.K.
1955
"Antalya'da Karain Mağarasında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Toplu bir Bakış"
Belleken
19/75, 271-283 (Alm. 284-293)
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1957
"Antalya'da Karain Mağarasında Yapılan Tarih Öncesi Araştırmalarına Toplu Bir Bakış"
TAD
Sayı: 7/1, 46-48
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1959
"Tarsus-Antalya Arası Sahil Şeridi Üzerinde ve Antalya Bölgesinde Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları"
TAD
Sayı: 8/2 (1958), 10-16
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1960
"Anadolu-Maraş Vilayetinde Tarihten Dip Tarihe Gidiş"
TAD
Sayı: 10/1 (1960), 42-52
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1962
"Maraş ve Antalya Vilayetinde Süreli Dip Tarih Araştırmaları Hakkında Kısa Bir Rapor"
TAD
Sayı: 11/1 (1961), 40-41 (Alm. 42-43)
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1962
"Anadolu Belbaşı Kültürü Hakkında Kısa Bir Eleştirme"
DTCFD
19/1-2, 137-141
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1963
"Anadolu'da Ünye'de Eski Taş Devrine (Paleolitik) Ait Yeni Buluntular"
DTCFD
20/3-4, 275-276
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1963
"İstanbul Batısında Eskitaş (Paleolitik) Devrine Ait Yeni Buluntular"
DTCFD
20/3-4, 277-278
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1964
"Karain'in Türkiye Prehistoryasındaki Yeri"
Türk Coğrafya Dergisi
Sayı: 22-23, 17-27
Ankara

- KÖKTEN, İ.K.
1964 "Die Stellung von Karain Innerhalb der Türkischen Vorgeschichte"
Anadolu (Anatolia)
Sayı: 7 (1963), 59-86
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1967 *Karain Klavuzu (Antalya)*
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Seri: 1, sayı: 24, TTK Basımevi
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1970 "Yazılıkaya'da ve Kurbanğa Mağarasında (Kars-Çamuşlu) Yeni Bulunan Dıptarih Resimler"
Karseli
Sayı: 6/69, 2-16
- KÖKTEN, İ.K.
1971 "Keban Baraj Gölü Alanında Taş Devri Araştırmaları, 1969"
Keban Projesi 1969 Çalışmaları
ODTÜ Keban Projesi Yayınları, Seri: 1, No: 2, TTK Basımevi, 13-22
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1971 "Keban Barajı Gölü Çevresinde Taş Devri Buluntuları"
Atatürk Konferansları IV -1970
TTK Yayınları, 17.seri-4.sayı, TTK Basımevi, 125-132
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1972 "Keban Baraj Gölü Alanında Taş Devri Araştırmaları, 1970"
Keban Projesi 1970 Çalışmaları
ODTÜ Keban Projesi Yayınları, Seri: 1, No: 3, TTK Basımevi, 1-2 (İng. 3-5)
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1974 "Keban Baraj Gölü Alanında Dıptarih Araştırmaları, 1971"
Keban Projesi 1971 Çalışmaları
ODTÜ Keban Projesi Yayınları, Seri: 1, No: 4, TTK Basımevi, 1-5 (İng. 7-11)
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1975 "Kars Çevresinde Dıptarih Araştırmaları ve Yazılıkaya Resimleri"
Atatürk Konferansları V -1971-72
TTK Yayınları, 17.seri-5.sayı, TTK Basımevi, 95-104
Ankara
- KÖKTEN, İ.K.
1976 "Keban Baraj Gölü Alanında Taş Devri Araştırmaları, 1972"
Keban Projesi 1972 Çalışmaları
ODTÜ Keban Projesi Yayınları, Seri: 1, No: 5, TTK Basımevi, 1-3 (İng. 5-8)
Ankara
- KÖKTEN, İ.K. - N. ÖZGÜÇ - T. ÖZGÜÇ
1945 "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor"
Belleten
9/35, 361-400
Ankara
- KUHN, S.L. - G. ARSEBÜK - F.C. HOWELL
1996 "The Middle Pleistocene Lithic Assemblage from Yarımburgaz Cave, Turkey"
Paléorient
Sayı: 22/1, 31-49
Paris
- LEUCHS, K.
1939 "Ein Faustkeil des Chellesstufe aus der Umgebung von Ankara"
Ff
Sayı: 15, 380-381
Berlin
- LOUIS, H.
1938 "Eiszeitliche Seen in Anatolien"
Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde
Sayı: 4, 268-274
Berlin

- MARRO, C.
1993
"Introduction à la Céramique du Haut-Ephrate au Bronze Ancien"
Anatolia Antiqua - Eski Anadolu
Sayı: 2, 43-69
Paris
- MELLAART, J.
1975
The Neolithic of the Near East
Thames and Hudson
London
- MELLINK, M.J.
1955
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 59, 231-240
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1956
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 60, 369-384
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1958
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 62, 91-104
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1959
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 63, 73-85
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1960
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 64, 57-69
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1961
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 65, 37-52
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1962
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 66, 71-85
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1963
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 67, 173-190
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1964
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 68, 149-166
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1965
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 69, 133-149
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1966
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 70, 139-159
New Jersey

- MELLINK, M.J.
1966
"Anatolia: Old and New Perspectives"
Proceedings of the American Philosophical Society
110:2
Philadelphia
- MELLINK, M.J.
1967
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 71, 155-174
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1968
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 72, 125-147
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1969
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 73, 203-227
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1970
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 74, 157-181
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1971
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 75, 161-181
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1972
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 76, 165-188
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1973
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 77, 169-193
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1974
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 78, 105-130
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1975
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 79, 201-222
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1976
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 80, 261-289
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1977
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 81, 289-321
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1978
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 82, 315-338
New Jersey

- MELLINK, M.J.
1979
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 83, 331-344
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1980
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 84, 501-518
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1981
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 85, 463-479
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1982
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 86, 557-576
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1983
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 87, 427-442
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1984
"Archaeology in Asia Minor"
AJA
Sayı: 88, 441-459
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1985
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 89, 547-567
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1987
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 91, 1-30
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1988
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 92, 101-131
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1989
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 93, 105-133
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1990
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 94, 125-151
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1991
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 95, 123-153
New Jersey
- MELLINK, M.J.
1992 a
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 96, 119-150
New Jersey

- MELLINK, M.J.
1993
"Archaeology in Anatolia"
AJA
Sayı: 97, 105-133
New Jersey
- MINZONI-DEROCHE, A.
1987
"Etude de l'Industrie Lithique"
Le Paléolithique du Bassin de Nizip (Gaziantep)
Institut Français d'Etudes Anatoliennes, A. Minzoni-Deroche ed.
İstanbul
- MINZONI-DEROCHE, A.
1987
"Prospection Sur le Site Moustérien de Kocapınar (Campagne 1985)"
AraST IV -1986
359-368
Ankara
- MINZONI-DEROCHE, A.
1987
"Etude de L'Industrie Lithique de Kocapınar Site Mousterien d'Anatolie"
Bulletin de la Société Préhistorique Française
Sayı: 84/9, 272-277
Paris
- MINZONI-DEROCHE, A.
1988
"1986 Yılı Gaziantep Yöresi Paleolitik Araştırmaları"
AraST V -1987
275-296
Ankara
- MINZONI-DEROCHE, A.
1988
"Relations entre la Turquie et l'Iran au Paléolithique à la lumière d'une étude récente de matériel de Khorramabad"
Anatolia Antiqua - Eski Anadolu
Varia Anatolica 1(1987), 1-7
İstanbul
- MINZONI-DEROCHE, A.
1989
"Gaziantep'te Prehistorik Araştırma 1987 Misyonunun Hazırlık Sonuçları"
AraST VI -1988
591-594
Ankara
- MINZONI-DEROCHE, A.
1990
"Le Paléolithique Moyen du Taurus"
Préhistoire du Levant II. Processus des Changements Culturels. Hommage à Francis Hours
Eds. O. Aurenche, Editions du CNRS, 154-158
Paris
- MINZONI-DEROCHE, A.
1992
"Üçağızlı Mağarası Kazılar ve Çevre Araştırmaları"
KST XIII -1991
71-83
Ankara
- MINZONI-DEROCHE, A.
1992
"Üçağızlı Mağara, un Site Aurignacien dans le Hatay (Anatolie), Premiers Resultats"
Paléorient
Sayı: 18/1, 89-96
Paris
- MINZONI-DEROCHE, A.
1993
"Middle and Upper Palaeolithic in the Taurus-Zagros Region"
The Paleolithic Prehistory of the Zagros-Taurus
147-158, University Museum Monograph: 83, University Museum Symposium Series, Vol. 5, The University Museum, University of Pennsylvania
Pennsylvania
- MINZONI-DEROCHE, A. - I. YALÇINKAYA
1985
"Réévaluation du Matériel des Couches Supérieures de la Grotte Karain (Antalya, Turquie)"
Paléorient
Sayı: 11/1, 29-36
Paris
- MINZONI-DEROCHE, A. - P. SANLAVILLE
1990
"Le Paléolithique Inférieur de la Région de Gaziantep"
Préhistoire du Levant II. Processus des Changements Culturels. Hommage à Francis Hours
Eds. O. Aurenche, Editions du CNRS, 87-98
Paris

- MITCHELL, S.
1997
"1995 Yılı Pisidia Araştırması"
AraST XIV-1 - 1996
Yayın No: 1877, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 47-62
Ankara
- MORDTMANN, A.D.
1907
"Historische Bilder vom Bosphorus"
Mitteilungen des Deutschen Aufgugvereins
11-12
- MÜLLER-BECK, H.
1960
"Neufunde aus dem Paläolithikum Anatoliens"
PZ
Sayı: 38, 111-118
Berlin
- MÜLLER-KARPE, H.
1968
Handbuch der Vorgeschichte II, Jungsteinzeit
C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung
Munich
- OZANSOY, F.
1969
"Pleistocene Fossil Human Footprints in Turkey"
MTA Dergisi
Sayı: 72, 146-149
Ankara
- OZANSOY, F.
1973
"Ankara - Sarılar (İn Önü) Pleistosen Prehistorik Arkeoloji Zonu"
Antropoloji
Sayı: 6(1971-72), 191-195
Ankara
- OZİL, R.
1969
(Söğüt Tarlası Kazısı Çanak Çömlek Topluluğu)
İÜ Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi (Yayınlanmamış)
- ÖZBAŞARAN, M.
1995
"The Historical Background of Researches at the Cave of Yanımburgaz"
Halet Çambel için Prehistorya Yazılan
Graphis Matbaacılık ve Tanıtım Hizmetleri Ltd., 27-39
İstanbul
- ÖZDOĞAN, N
1977
Aşağı Fırat Havzası 1977 Yüzey Araştırması
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Aşağı Fırat Projesi Yayınları, Seri: 1, No: 2, Tekofset Basımevi
İstanbul
- ÖZDOĞAN, N
1982
"Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları"
TAD
Sayı: 26/1(1982), 37-49
Ankara
- ÖZDOĞAN, N
1983 a
"Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları 1981 Yılı Çalışmaları"
KST IV -1982
137-142
Ankara
- ÖZDOĞAN, N
1983 b
"Trakya'da Tarihöncesi Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Bazı Sorunlar"
Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi
Sayı: 10/11(1981-82), 21-58, İÜ Edebiyat Fakültesi Basımevi
İstanbul
- ÖZDOĞAN, N
1984
"Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları, 1982"
AraST I -1983
63-68
Ankara
- ÖZDOĞAN, N
1985
"1983 Yılı Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları"
AraST II -1984
221-232
Ankara

ÖZDOĞAN, N 1986 d	"Prehistoric Sites in the Gelibolu Peninsula" <i>Anadolu Araş</i> Sayı: 10, Prof. Dr. U.B. Alkım Hatıra Sayısı, İÜEFY, İÜEF Basımevi, 51-71 İstanbul
ÖZDOĞAN, N 1986 a	"1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları" <i>AraST III -1985</i> 409-420 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1986 b	"Trakya Bölgesinde Yapılan Tarihöncesi Araştırmaları" <i>Türk Tarih Kongresi 9, Kongreye Sunulan Bildiriler I</i> TTK Yayınları, 9.seri-9.sayı, TTK Basımevi, 29-39 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1986 c	"Marmara Bölgesinde Kültür Tarihi ile İlgili Bazı Sorunlar ve Bunların Çözümüne Jeomorfoloji Araştırmalarının Katkısı" <i>ArkST I -1985</i> 139-162 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1986	"A Surface Survey for Prehistoric and Early Historic Sites in Northwestern Turkey" <i>National Geographic Society: Research Reports</i> 1979 Projects, 517-541 Washington
ÖZDOĞAN, N 1988	"1986 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları" <i>AraST V -1987</i> 157-174 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1988	"Yanmburgaz Mağarası 1986 Yılı Kazı Çalışmaları" <i>AraST V -1987</i> 323-346 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1989	"1987 Yılı Edirne ve Balıkesir İlleri Yüzey Araştırması" <i>AraST VI -1988</i> 571-590 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1989	"Neolithic Cultures of Northwestern Turkey" <i>Varia Archaeologica Hungarica</i> Sayı: 2, 201-215
ÖZDOĞAN, N 1990 a	"1988 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları" <i>AraST VII -1989</i> 443-458 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1990 b	"1988 Yılı Diyarbakır Yüzey Araştırması" <i>AraST VII -1989</i> 459-466 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1990 c	"Yanmburgaz Mağarası" <i>Türk Tarih Kongresi 10, Kongreye Sunulan Bildiriler</i> (1986), 373-388 Ankara
ÖZDOĞAN, N 1991	"1989 Yılı Marmara Bölgesi Araştırmaları ve Toptepe Kazısı" <i>KST XIII -1990</i> 345-375 Ankara

- ÖZDOĞAN, M
1992
"Tarihöncesi Dönemde İstanbul"
Semavi Eyice Armağanı - İstanbul Yazıları
TTOK Yayınları, 39-54
İstanbul
- ÖZDOĞAN, M. - A. KOYUNLI
1986
"Yarımburgaz Mağarası, 1986 Yılı Çalışmalarının İlk Sonuçları ve Bazı Gözlemler"
Arkeoloji ve Sanat
Sayı: 32-33, 4-14 (İng. 15-17)
İstanbul
- ÖZDOĞAN, M. - Y. MIYAKE - N. ÖZBAŞARAN-DEDE
1991
"An Interim Report On Excavations At Yarımburgaz And Toptepe In Eastern Thrace"
Anatolica
Sayı: 17, 59-121
Leiden
- ÖZGÜÇ, T.
1947
Haberler - Kazılar: "1947 Yılı'nın Başlarında Türkiye'de Yapılan Kazılar"
Bulleten
11/42, 359-369
Ankara
- PASSEMARD, E.
1926
"Les Terrasses Alluviales de l'Euphrate et les Industries qu'elles contiennent"
Comptes Rendus de l'Academie des Sciences
Sayı: 290, 166-170
Paris
- PERROT, J.
1962
Reconnaissance Archeologiques en Turquie Meridionale 1961
CNRS
Jerusalem
- PFANNENSTIEL, M.
1940
"Die Diluvialen Schotterterrassen von Ankara und ihre Einordnung in die Europaeische Quartaerchronologie"
Geologische Rundschau
C: 31, 407-432
- PFANNENSTIEL, M.
1941
Die Altsteinzeitlichen Kulturen Anatoliens
IF, C: 15
Berlin
- PITTARD, E.
1928
"Note sur la Civilisation Paléolithique en Asie Mineure"
Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres
348-350
- PITTARD, E.
1929
"Découverte de la Civilisation Paléolithique en Asie Mineure"
Archives Suisses d'Anthropologie Générale
C: 5, Sayı:2, 135-166
Geneve
- PITTARD, E.
1929
"Adıyaman Keşifleri Hakkında Kısa Bir Not"
L'Anthropologie
Sayı: 39, 233
Paris
- PITTARD, E.
1930
"Anadolu'da, Yontulmuş Taş Devri Medeniyetine Dair Not"
TAM
Sayı: 9, 19-20, Çev. Ş.A. Kansu
Ankara
- PITTARD, E.
1931
Le Visage Nouveau de la Turquie. A Travers l'Asie Mineure
Paris
- PITTARD, E.
1937
"Une Nouvelle Station Paléolithique (?) dans la Région d'Adıyaman (Anatolie du Sud)"
Archives Suisses d'Anthropologie Générale
Sayı: 7, 389-391
Geneve

- PITTARD, E.
1938
"Excursions Archéologiques en Asie Mineure"
Archives Suisses d'Anthropologie Générale
Sayı: 8, 1-15
Geneve
- PITTARD, E.
1939
"Silex Taillés Levalloisiens Recueillis dans les Alluvions des Plateaux d'Anatolie"
Revue Anthropologique
Sayı: 49, 69
Paris
- PITTARD, E.
1939
"Gravures Rupestres en Anatolie"
Archives Suisses d'Anthropologie Générale
Sayı: 8, 177-190
Geneve
- PITTARD, E.
1939
"Outils d'Aspects Moustériens Découverts à Adiyaman (Anatolie)"
Bulletin de la Société Préhistorique
Paris
- ROSENBERG, M.
1992
"The Batman River Archaeological Reconnaissance Survey, 1990"
AraST IX -1991
447-460
Ankara
- ROSENBERG, M. - H. TOGUL
1991
"The Batman River Archaeological Site Survey, 1990"
Anatolica
Sayı: 17, 241-254
Leiden
- ROTHMAN, M.S.
1993
"Preliminary Report on the Archaeological Survey in the Alpaslan Dam Reservoir Area and Muş Plain 1991"
AraST X -1992
269-290
Ankara
- SANLAVILLE, P.
1987
"Etude Géomorphologique de la Région du Nizip (Turquie)"
Le Paléolithique du Bassin de Nizip (Gaziantep)
Institut Français d'Etudes Anatoliennes, 34-63
İstanbul
- SOYLU, G.
1967
"Niğde'nin Prehistoryasına Yeni Katkılar"
Antropoloji
Sayı: 3(1965), 195-198
Ankara
- SOYLU, G.
1978
"Anadolu'nun Prehistorik Devirlerinde Avcılık İzleri"
Antropoloji
Sayı: 8(1973-74), 27-44
Ankara
- STINER, M.C. - G. ARSEBÜK - F.C. HOWELL
1996
"Cave Bears and Paleolithic Artifacts in Yarımburgaz Cave, Turkey: Dissecting a Palimpsest"
Gecarchaeology: An International Journal
Sayı: 11/4, 279-327
New York
- ŞENYÜREK, M.S.
1944
"Ankara Civarında Bulunan Birkaç Paleolitik Alete Dair Bir Not"
DTCFD
2/2, 345-348
Ankara
- ŞENYÜREK, M.S.
1944
"Anadolu'da Bulunan İki Yeni Paleolitik Alete Dair Bir Not"
DTCFD
2/2, 348-352
Ankara

ŞENYÜREK, M.S. 1949	"Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Karain Kazısında Bulunan İki Fosil Dişe Dair Kısa Ön Rapor" <i>Belleten</i> 13/52, 833-834 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1952	Haberler - Kazılar <i>Belleten</i> 16, 433-434 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1953	Haberler - Kazılar <i>Belleten</i> 17, 433-434 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1956	"Tarih Öncesi Araştırmaları Haberler" <i>Belleten</i> 20, 329-330 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1958	"Hatay Vilayetinde Yeni Araştırmalar" <i>Belleten</i> 22/87, 443 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1958	"1958 Yılında Samandağ Yakınında Bir Mağarada Yapılan Sondaj" <i>Anadolu (Anatolia)</i> Sayı: 3, 57-63 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1958	"Antalya Vilayetinde Öküzini'nde Bulunan bir İnsan İskeletinin Tetkiki" <i>Belleten</i> 22/88, 465-490 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1959	"Tıkalı Mağaranın Paleolitik Endüstrisine Dair bir Not" <i>Belleten</i> 23, 10-26 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1959	Haberler - Kazılar: "Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 23, 688-689 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1960	Haberler - Kazılar: "Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 24/96, 707-708 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1961	"Altındere'nin Üst Aşöleen Endüstrisi" <i>Belleten</i> 25/98, 149-161 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. 1961	Haberler - Kazılar: "Hatay ve Adıyaman'da Tarih Öncesi Araştırmaları" <i>Belleten</i> 25/98, 518 Ankara
ŞENYÜREK, M.S. - E.Y. BOSTANCI 1956	"The Excavations of a Cave Near the Village of Mağaracık in the Vilayet of the Hatay" <i>Anadolu (Anatolia)</i> Sayı: 1, 81-83 Ankara

- ŞENYÜREK, M.S. - E.Y. BOSTANCI
1958
"Hatay Vilayetinde Prehistorya Araştırmaları"
Belleten
22/86, 147-156 (İng. 157-166)
Ankara
- ŞENYÜREK, M.S. - E.Y. BOSTANCI
1958
"Hatay Vilayetinin Paleolitik Kùltürleri"
Belleten
22/86, 171-190 (İng. 191-210)
Ankara
- ŞENYÜREK, M.S. - E.Y. BOSTANCI
1958
Haberler - Kazılar: "Samandağ"ında Prehistorya ve Paleoantropoloji Araştırmaları"
Belleten
22/88, 628
Ankara
- ŞENYÜREK, M.S. - E.Y. BOSTANCI
1961
"Nükleüs Olarak Kullanılan Bir El Baltası"
Belleten
25/98, 307-308 (İng. 309-311)
Ankara
- TAŞKIRAN, H.
1990
(*Biçimsel Tipoloji Açısından Anadolu İki Yüzyıli Aletleri*)
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi,
(Prehistorya) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (*Yayınlanmamış*)
- TODD, I.A.
1980
The Prehistory of Central Anatolia I: The Neolithic Period
Studies in Mediterranean Archaeology, C: LX, Paul Åströms Förlag
Göteborg
- TODD, I.A. - G. PASQUARE
1965
"The Chipped Stone Industry of Avla Dağ"
AS
Sayı: 15, 95-112
London
- TOMSKY, J.
1982
Das Altpalaeolithikum im Vorderen Orient
Dr. Ludwig Reichert, Beihefte zum Tübinger Atlas des Vorderen Orient, Reihe B, Nr. 18
Wiesbaden
- TOMSKY, J.
1992
Das Mittelpalaeolithikum im Vorderen Orient
Dr. Ludwig Reichert, Beihefte zum Tübinger Atlas des Vorderen Orient, Reihe B, Nr. 25
Wiesbaden
- von der OSTEN, H.H.
1937
Gavurkale Kılavuzu
Kùltür Bakanlığı, Antikîter ve Müzeler Direktörlüğü Anıtları Koruma Kurulu, Sayı:6, Devlet Basımevi
İstanbul
- von der OSTEN, H.H.
1937
The Alishar Höyük. Season of 1930-32. Part 3
The University of Chicago, OIP: 30, Researches in Anatolia: 9
Chicago
- von der OSTEN, H.H. et al.
1933
Discoveries in Anatolia 1930-31
The University of Chicago Press, Oriental Institute Communications: 14
Chicago
- WATSON, P.J.
1965
"The Chronology of North Syria and North Mesopotamia from 10.000 B.C. to 2.000 B.C."
Chronologies in Old World Archaeology
The University of Chicago Press, Ed. R.W.Ehrich, 61-100
Chicago, London
- YALÇINKAYA, İ.
1975
"Diptarih Açısından Sanatın Kaynağı"
Antropoloji
Sayı: 7(1972-73), 207-220
Ankara

- YALÇINKAYA, I.
1981
"Le Paléolithique Inférieur de Turquie"
Préhistoire du Levant
Colloque de CNRS, Lyon 1980, J.Cauvin & P.Sanlaville eds., 207-218
Lyon
- YALÇINKAYA, I.
1984
"Samsat-Şehremuz Tepesi Çevresi Paleolitik Çağ Yüzey Araştırmaları, 1982"
AraST I -1983
13-20
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1985
"Araştırmaların Işığında Anadolu Alt Paleolitik ve Sorunlarına Genel Bir Bakış"
Antropoloji
Sayı: 12(1980-1985), 395-435
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1986
"Batı Toroslarda Paleolitik Çağ Yüzey Araştırmaları"
AraST III -1985
429-448
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1987
"1985 Yılı Karain Kazıları"
KST VIII -1986
21-38
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1988
"1986 Yılı Karain Kazısı"
KST IX -1987
15-38
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1989
"Alt ve Orta Paleolitik Yontmataş Endüstrileri Biçimsel Tipolojisi ve Karain Mağarası"
TTK Yayınları, 6.seri, No:29, TTK Basımevi
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1990
"1988 Yılı Karain Kazıları"
KST XII -1989
39-57
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1990
"Güneydoğu Anadolu'da Yapılan Paleolitik Çağ Araştırmaları Üzerinde bir Değerlendirme"
Türk Tarih Kongresi 10, Kongreye Sunulan Bildiriler
35-42
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1991
"1989 Yılı Karain Kazıları"
KST XIII -1990
43-70
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1992
"1990 Yılı Öküzini Kazısı"
KST XIII -1991
55-70
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1992
"1990 Yılı Karain Kazıları"
KST XIII -1991
33-54
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1993
"1991 Karain Kazıları"
KST XIV -1992
Sayı: 14/1, 23-42
Ankara

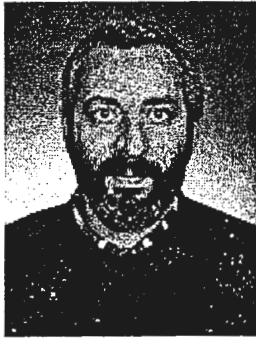
- YALÇINKAYA, I.
1993
"1991 Öküzini Kazıları"
KST XIV -1992
Sayı: 14/1, 43-58
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1994
"1992 Karain Kazıları"
KST XVI -1993
Yayın No: 1677, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları: 94-06-Y-00140, 23-42
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1994
"1992 Yılı Öküzini Kazısı"
KST XVI -1993
Yayın No: 1677, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları: 94-06-Y-00140, 43-61
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1995
"Anadolu İskan Tarihinde Katran Dağı"
1994 Yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları
Anadolu Medeniyetleri Müzesini Koruma ve Yaşatma Demeği Yayını No: 3/4, Sayı:4, 55-76
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1995
"Karain Kazıları, 1993"
KST XVII -1994
Yayın No: 1734, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları: 95.06.Y.0001, 1-25
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1996
"Öküzini 1993 ve 1994 Kazıları"
KST XVIII -1995
Yayın No: 1808, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 21-47
Ankara
- YALÇINKAYA, I.
1996
"Karain Kazıları, 1994"
KST XVIII -1995
Yayın No: 1808, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 49-70
Ankara
- YALÇINKAYA, I. et al.
1997
"1985-1995 Karain Kazıları Işığında Anadolu Paleolitikliğinin Önemi"
KST XVIII -1996
Yayın No: 51, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 1-9
Ankara
- YALÇINKAYA, I. et al.
1997
"1990-1995 Öküzini Kazıları (Tardiglasier Yerleşimleri)"
KST XVIII -1996
Yayın No: 51, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 11-16
Ankara
- YALÇINKAYA, I. - H.J. MÜLLER-BECK
- G. ALBRECHT
1987
"Fırat Vadisinde, Adıyaman-Samsat ve Malatya-Kuruçay Çevrelerinde Paleolitik Gözlemler"
Aşağı Fırat Projesi 1978-79 Çalışmaları
ODTÜ-TEKDAM Müdürlüğü Yayınları Seri: 1, No: 3, TTK Basımevi, 29-34 (Alm.35-40)
Ankara
- YALÇINKAYA, I. - M. OTTE - O.
BAR-YOSEF - J. KOZLOWSKI - M.
LOTTARD - H. TAŞKIRAN
1993
"Karain 1991. Recherches Paléolithiques en Turquie du Sud. Rapport Provisoire"
Paléorient
Sayı: 18/2(1992), 109-122
Paris
- YALÇINKAYA, I. - M. OTTE - O.
BAR-YOSEF - J. KOZLOWSKI - M.
LOTTARD - H. TAŞKIRAN
1993
"The Excavations at Karain Cave, Southwestern Turkey: An Interim Report"
The Paleolithic Prehistory of the Zagros-Taurus
101-117, University Museum Monograph: 83, University Museum Symposium Series, Vol. 5, The University Museum, University of Pennsylvania
Pennsylvania

Yazarlar Hakkında

Savaş Harmankaya

1946 yılında Erzurum'da doğdu. Ortaköy İlkokulu, Gaziosmanpaşa Ortaokulu ve Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Kürsüsü'nden 1973 yılında "Anadolu Maden Silahlar Tipolojisi" konulu teziyle Lisans; 1984 yılında "Kalat Şergat (Asur), Tello (Girsu) ve Fara (Suruppak) Maden Buluntularının Anadolu Maden Buluntuları ile Tipolojik İlişkileri Sorunu" adlı teziyle de Doktora derecesi aldı. 1968 yılından itibaren Tepecik, Tülintepe, Çavuştepe, Domuztepe, Çayönü, Değirmentepe, Pendik, İkizhöyük, Enez, Aşıklı Höyük ve Yüksek Kilise kazılarına çeşitli görevlerle katıldı. Halen birçok arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarında görev almakta, Prehistorya Anabilim Dalı'nda "Prehistorya'ya Giriş", "Müzecilikte Belgeleme", "Prehistorik Arkeoloji Metodları" vd. konularında dersler vermektedir.

Oğuz Tanındı

1957 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, Orta ve Lise eğitimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı, yayınevi yöneticiliği ve editörlük yaptı. YAZKO (Yazarlar Kooperatifi) ve BİLSAK'ın (Bilim Sanat Kültür Kurumu) kuruluş aşamalarında bulundu ve yöneticilik yaptı. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı'ndan 1986 yılında Lisans, 1989 yılında ise "Prehistorik Anadolu'nun Bilgisayarlaştırılmış Kaynakçası (1923-1989)" konulu tezi ile Yüksek Lisans diploması aldı. Değirmentepe ve Yarımburgaz kazılarına katıldı. 1991 yılından beri aynı anabilim dalında "Bilgisayar Destekli Arkeoloji" konusunda dersler vermekte, veri tabanı yönetim sistemleri, görüntü işleme, sayısal analiz konularında çalışmakta ve çeşitli projeler yürütmektedir.

Ek: 1A

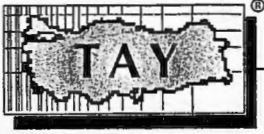
Yerleşme Yerleri Dizini (Alfabetik/Dönemsel)

	AP	OP	ÜP	EP
Acıgöl Etekleri	☐	☒	☐	☐
Ağaçlı	☐	☒	☒	☒
Ağın Deresi	☒	☒	☐	☐
Ağzıaçık Suyu	☒	☒	☐	☐
Akarca Sekileri	☒	☐	☐	☐
Akçahöyük/Yeniköy	☐	☒	☐	☐
Akkaş-Gödekırı	☒	☒	☐	☐
Aktaş	☒	☐	☐	☐
Almalı Yakını	☐	☒	☐	☐
Alponos/Alpoğuz	☒	☐	☐	☐
Altındere/Avratlar	☒	☐	☐	☐
Altınözü	☒	☐	☐	☐
Anep Sirtı	☐	☐	☒	☐
Ani Çevresi	☒	☐	☐	☐
Arapkir Çayı	☐	☐	☒	☐
Asarkaya	☐	☐	☐	☒
Aslantepe	☐	☒	☐	☐
Aşağı Nizip Yöresi	☒	☒	☐	☐
Avla Dağ	☒	☐	☐	☐
Baladız/Baradız	☐	☐	☐	☒
Barak Yöresi	☐	☒	☐	☐
Barsık	☒	☐	☐	☐
Belbaşı	☐	☐	☐	☒
Beldibi/Kumbucağı	☐	☐	☒	☒
Belpınar Karain	☐	☐	☐	☒
Benderşovti Sirtı	☐	☒	☐	☐
Beyköy	☒	☐	☐	☐
Beylerbeyi	☒	☐	☐	☐
Beynam Çamlar	☐	☒	☐	☐
Biçme Mağarası	☐	☐	☒	☐
Birecik Yöresi	☒	☒	☐	☐
Biris Mezarlığı	☐	☐	☒	☐
Boğazköy	☐	☐	☐	☒
Borluk Deresi	☐	☒	☐	☐
Bozova-Değirmentepe	☒	☐	☒	☐
Büyük Çekmece Yöresi	☐	☐	☐	☒
Büyük Mağara	☐	☐	☐	☐
Büyükbüziya Tepesi	☒	☒	☐	☐
Cilavuz/Susuz	☒	☐	☐	☐
Çakmaksulu-İncesu	☒	☐	☐	☐
Çakmaktepe	☐	☒	☐	☐
Çallica	☐	☐	☐	☐
Çarkini	☐	☐	☒	☒
Çavuştarla Mevkii	☒	☐	☐	☐
Çeçtepe/Çeştepe	☐	☒	☐	☐
Çekiş Sirtı	☒	☒	☐	☐
Çıldırınbaşı Hüyleri	☒	☐	☐	☐
Çınar	☐	☐	☐	☒
Çiftlik Yamaçları	☒	☐	☐	☐

	AP	OP	ÜP	EP
Çürücün	☐	☒	☐	☐
Daday Çevresi	☐	☐	☒	☐
Değirmicem	☒	☐	☐	☐
Dellenpınarı	☐	☒	☒	☐
Demirtaş Mevkii	☐	☐	☐	☐
Dervişin Hanı	☐	☐	☐	☒
Direkli Mağarası	☐	☐	☒	☒
Domalı-Alaçalı	☐	☐	☒	☒
Duantepe	☐	☒	☐	☐
Dülük	☒	☒	☐	☐
Dülük Büyük Mağara	☐	☐	☒	☐
Dülük Sığınağı	☐	☐	☒	☐
Eğribük Çakıllığı	☐	☒	☐	☐
Eğriçay-Çakalsuyu	☐	☒	☐	☐
Enerli Mevkii	☒	☐	☐	☐
Erciş	☐	☒	☐	☐
Ergazi-Etimesgut	☒	☒	☐	☐
Erikli Deresi	☒	☐	☐	☐
Erzurum-Hasankale	☐	☒	☐	☐
Eskice Sirtı	☒	☒	☐	☐
Eşenköy Höyüktepe	☐	☐	☐	☐
Eşkinisefine	☒	☐	☐	☐
Etiyokuşu-Çubuksuyu	☐	☒	☐	☐
Fikirtepe	☒	☐	☐	☐
Gani Dağı Yöresi	☒	☒	☐	☐
Gavurini Mağarası	☐	☐	☒	☐
Gavurkale	☐	☐	☒	☐
Gazi Eğitim Enstitüsü	☐	☒	☐	☐
Gemerek İstasyonu	☐	☒	☐	☐
Gez Alanı	☒	☒	☐	☐
Göksu	☒	☐	☐	☐
Gölköy Enstitüsü	☐	☒	☐	☐
Göynük Mevkii	☒	☐	☐	☐
Gri Memo Mevkii	☒	☒	☐	☐
Güdül	☐	☒	☐	☐
Gümüşdere-Kilyos	☐	☐	☒	☒
Güzeloba	☐	☐	☒	☐
Hamışkan Deresi	☐	☐	☒	☐
Haral	☐	☐	☒	☐
Harnoba	☐	☐	☒	☐
Hasimerte Bağları	☐	☒	☒	☐
Havuzbaşı Mevkii	☐	☒	☐	☐
Hayıtlıgöl Sığınağı	☐	☐	☐	☒
Hilar	☐	☒	☒	☐
Hiznik-Fal Arası	☒	☐	☐	☐
Hüseyingazi	☐	☒	☐	☐
İbonun Rampası	☐	☐	☒	☒
İçerenköy	☒	☐	☐	☐
İkizin Mağarası	☐	☒	☒	☐

	AP	OP	ÜP	EP
İlhan	☐	☒	☐	☐
İn Önü/Sarılar	☒	☒	☐	☐
İnceburun	☐	☐	☒	☐
İncili/Büyük Mağara	☐	☐	☒	☐
Kanal Mağarası	☐	☒	☒	☐
Kapalıin	☐	☐	☐	☒
Karababa-Subaşı	☐	☒	☐	☐
Karaburun	☐	☐	☒	☐
Karain Mağarası	☒	☒	☒	☒
Karaköprü/Karaköy	☐	☒	☐	☐
Karapınar Mevkii	☒	☒	☐	☐
Karataş Kaya Sığınağı	☐	☐	☒	☐
Kartal	☒	☐	☐	☐
Kayaönü Mevkii	☒	☐	☐	☐
Keçiler Mağarası	☐	☐	☐	☒
Keçiören-Bağlum	☒	☒	☐	☐
Keferdiz	☐	☒	☐	☐
Kefken-Cebeci Yöresi	☒	☒	☒	☐
Kemerburgaz Yöresi	☒	☐	☐	☐
Kırmızı-Acıdere Sırtları	☒	☒	☐	☐
Kışla Kadarak	☐	☒	☐	☐
Kışlak Cıvarı	☒	☐	☒	☐
Kızılin	☐	☐	☐	☒
Killiğin Mağarası	☐	☐	☐	☒
Kirli Mevkii	☐	☒	☒	☐
KM 43	☒	☐	☐	☐
Kocahıdır Mevkii	☐	☐	☐	☐
Kocahöyük Batısı	☒	☐	☐	☐
Kocaköy Yeri Mevkii	☐	☒	☐	☐
Kocapınar	☐	☒	☐	☐
Kurbanağa Mağarası	☐	☒	☒	☐
Kuruhöyük	☐	☒	☐	☐
Küçük Çekmece Yöresi	☐	☐	☐	☒
Küllünün İni	☒	☒	☒	☐
Liz	☐	☒	☐	☐
Ludumlu	☒	☐	☐	☐
Macunçay	☒	☒	☐	☒
Madler Mevkii	☒	☐	☐	☐
Malaliki Mağarası	☐	☒	☐	☒
Maltepe	☐	☒	☐	☐
Memişhan Mevkii	☐	☐	☒	☐
Merdivenli Mağara	☐	☒	☒	☐
Metmenge	☒	☐	☐	☐
Mısırkışlası Mevkii	☐	☒	☐	☐
Miroğlu	☐	☐	☒	☐
Mogan/Gölbaşı	☐	☒	☐	☐
Narlıdere	☒	☐	☐	☐
Nergisköy Höyüktepe	☐	☐	☐	☐
Nevala Denik	☐	☒	☐	☐
Oğuzeli	☒	☒	☐	☐
Okçu	☒	☒	☐	☐
Öküzini	☐	☐	☒	☒
Ören Mevkii	☐	☐	☐	☒
Örenköy	☐	☐	☐	☐
Özbek/Çarpank	☒	☐	☐	☐
Pağnik/Kaşpınar	☒	☒	☐	☐
Palanlı Pirun Sığınağı	☐	☐	☐	☒
Parganlı-Kerpe Arası	☐	☒	☐	☐
Peçenek-Dodurga	☒	☐	☐	☐
Pendik-Hacet Deresi	☒	☐	☐	☐
Pınarlar Pulur	☒	☒	☐	☐
Pirun/Pirin	☒	☒	☒	☐

	AP	OP	ÜP	EP
SAK 14	☒	☒	☒	☒
SAK 18	☒	☐	☐	☐
SAK Mağaraları	☒	☒	☒	☐
Salahan Mevkii	☐	☐	☒	☐
Sam	☒	☒	☐	☐
Sampayadı/Şambayat	☐	☐	☐	☐
Sançınar Sığınağı	☐	☐	☐	☒
Sarıyatak-Köyceviran	☐	☐	☒	☐
Seydisuyu	☐	☐	☐	☐
Sırtlanini Mağarası	☐	☐	☒	☐
Sinan-Gavurköy Arası	☒	☐	☐	☐
Sincanlı	☒	☒	☐	☐
Soğanlıdere	☐	☐	☐	☐
Solteni Mağarası	☐	☒	☐	☐
Söğüt Tarlası	☐	☐	☐	☒
Suvermez	☐	☒	☐	☐
Şanlıurfa Yöresi	☒	☐	☐	☐
Şarklı Mağara	☐	☐	☒	☒
Şatır Höyük Yöresi	☐	☒	☐	☐
Şehremuz ve Çevresi	☒	☒	☒	☐
Şehzade Höyük	☐	☒	☐	☐
Şenköy	☒	☐	☒	☐
Şevkan Höyük	☐	☒	☐	☐
Taşlıtarla Mevkii	☐	☒	☐	☐
Tavya Sırt	☐	☒	☐	☐
Tekeköy-Fındıcak	☒	☒	☐	☒
Tıkalı Mağara	☐	☒	☐	☐
Tilbaşar	☐	☒	☒	☐
Tombultepe	☒	☐	☐	☐
Topraklık Mevkii	☒	☒	☒	☐
Tuz Gölü	☒	☒	☐	☐
Uluk Mevkii	☐	☐	☒	☐
Uzağıl	☒	☒	☐	☐
Üçağızlı Mağarası	☐	☐	☒	☐
Ürgüp Kara-in	☐	☒	☐	☐
Üyüçükler Mevkii	☐	☒	☒	☐
Yağlık/Yağlak	☐	☐	☒	☐
Yapı Mevkii	☒	☐	☐	☐
Yarımburgaz Mağarası	☒	☒	☒	☐
Yavuzeli-Araban Arası	☒	☐	☐	☐
Yazılıkaya	☐	☐	☒	☐
Yeniceköy	☐	☒	☐	☐
Yeniköy	☒	☐	☐	☐
Yeniköy Pertek	☒	☐	☐	☐
Yıkılğan Sığınağı	☐	☐	☐	☐
Yukarı Nizip Yöresi	☒	☐	☐	☐
Yüceler	☒	☒	☒	☐
Yüksekova	☐	☒	☐	☐
Zıramba	☒	☒	☒	☐
Zonguldak Yöresi	☐	☐	☐	☐

Ek: 1B

Yerleşme Yerleri Dizini (Bölgesel)

Akdeniz

Altındere/Avratlar
Altınözü
Baladız/Baradız
Belbaşı
Beldibi/Kumbucağı
Belpınar Karain
Boğazköy
Büyük Mağara
Çarkini
Çınar
Çürücüin
Gavurini Mağarası
Güzeloba
Hayıtlıgöl Sığınağı
İncili/Büyük Mağara
Kanal Mağarası
Kapalıin
Karain Mağarası
Kışlak Cıvanı
Kızılin
KM 43
Kocapınar
Merdivenli Mağara
Öküzini
Örenköy
SAK 14
SAK 18
SAK Mağaraları
Sarıçınar Sığınağı
Sırtlanini Mağarası
Şenköy
Tikalı Mağara
Üçağızlı Mağarası

Doğu Anadolu

Ağın Deresi
Ağzıaçık Suyu
Aktaş
Ani Çevresi
Arapkir Çayı
Barsık
Biris Mezarlığı
Borluk Deresi
Cilavuz/Susuz
Çıldırınbaşı Hüyları
Çiftlik Yamaçları
Eğribük Çakıllığı

Enerli Mevkii
Erciş
Erzurum-Hasankale
Eşkinisefine
Hiznik-Fal Arası
Karapınar Mevkii
Karataş Kaya Sığınağı
Keçiler Mağarası
Kurbanağa Mağarası
Küllünün İni
Liz
Madler Mevkii
Pağnik/Kaşpınar
Palanlı Pirun Sığınağı
Pınarlar Pulur
Tombultepe
Yapı Mevkii
Yazılıkaya
Yeniköy Pertek
Yıkılğan Sığınağı
Yüksekova

Ege

Asarkaya
Beyköy
Dellenpınarı
Kocahöyük Batısı
Narlıdere
Özbek/Çarpank

Güneydoğu Anadolu

Akçahöyük/Yeniköy
Almalı Yakını
Anep Sırtı
Aşağı Nizip Yöresi
Barak Yöresi
Benderşovti Sırt
Beylerbeyi
Biçme Mağarası
Birecik Yöresi
Bozova-Değirmen-tepe
Büyükbüziya Tepesi
Çakmaksulu-İncesu
Çekiş Sırtı
Değirmicem
Direkli Mağarası
Duantepe
Dülük
Dülük Büyük Mağara

Dülük Sığınağı
Eğriçay-Çakalsuyu
Gani Dağı Yöresi
Gri Memo Mevkii
Hamışkan Deresi
Haral
Harnoba
Hasimerte Bağları
Hilar
İkizin Mağarası
Karaburun
Kartal
Kayaönü Mevkii
Keferdiz
Kırmızı-Acidere Sırtları
Kırlı Mevkii
Kuruhöyük
Malaliki Mağarası
Memişhan Mevkii
Metmenge
Miroğlu
Nevala Denik
Oğuzeli
Okçu
Pirun/Pirin
Salahan Mevkii
Sam
Sampayadı/Şambayat
Sarıyatak-Köyceviran
Sinan-Gavurköy Arası
Sincanlı
Solteni Mağarası
Söğüt Tarlası
Şanlıurfa Yöresi
Şarklı Mağara
Şatır Höyük Yöresi
Şehremuz ve Çevresi
Şehzade Höyük
Şevkan Höyük
Tavya Sirt
Tilbaşar
Topraklık Mevkii
Uluk Mevkii
Yağlık/Yağlak
Yavuzeli-Araban Arası
Yeniceköy
Yeniköy
Yukan Nizip Yöresi
Zıramba

İç Anadolu

Acıgöl Etekleri
Akkaş-Gödekırı
Alponos/Alpoğuz
Avla Dağ
Beynam Çamlar
Çakmaktepe
Çeçtepe/Çeştepe
Dervişin Hanı
Ergazi-Etimesgut
Erikli Deresi
Etiyokuşu-Çubuksuyu
Gavurkale
Gazi Eğitim Enstitüsü

Gemerek İstasyonu
Göynük Mevkii
Güdü
Hüseyingazi
İlhan
İn Özü/Sarılar
Karaköprü/Karaköy
Keçiören-Bağlum
Kışla Kadarak
Ludumlu
Macunçay
Maltepe
Mogan/Gölbaşı
Peçenek-Dodurga
Seydisuyu
Soğanlıdere
Suvermez
Tuz Gölü
Uzağıl
Ürgüp Kara-in

Karadeniz

Akarca Sekileri
Daday Çevresi
Gez Alanı
Gölköy Enstitüsü
İnceburun
Kiliğin Mağarası
Tekeköy-Fındıcak
Yüceler
Zonguldak Yöresi

Marmara

Ağaçlı
Aslantepe
Büyük Çekmece Yöresi
Çallica
Çavuştarla Mevkii
Demirtaş Mevkii
Domalı-Alaçalı
Eskice Sirtı
Eşenköy Höyüktepe
Fikirtepe
Göksu
Gümüşdere-Kilyos
Havuzbaşı Mevkii
İbonun Rampası
İçerenköy
Karababa-Subaşı
Kefken-Cebeci Yöresi
Kemerburgaz Yöresi
Kocahıdır Mevkii
Kocaköy Yeri Mevkii
Küçük Çekmece Yöresi
Mısırkışlası Mevkii
Nergisköy Höyüktepe
Ören Mevkii
Parganlı-Kerpe Arası
Pendik-Hacet Deresi
Taşıltarla Mevkii
Üyüçükler Mevkii
Yarımburgaz Mağarası

Ek: 2 Türkiye Paleolitik-Epipaleolitik Çağları'nın Karşılaştırmalı Zamandizinsel Tablosu

[illegible]

Ek: 3 Türkiye Haritası

